This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

NYPL RESEARCH LIBRARIES
3 3433 06823928 8

THEOLOGIA
DOGMATICO-MORALIS

Secundum Ordinem Catechiſmi
CONCILII TRIDENTINI.

EDITIO OMNIUM ACCURATISSIMA,

Plurimis Accessionibus, & Notis, variis Epistolis, & Monumentis aucta, illuſtrata, & locupletata.

TOMUS TERTIUS

UBI AGITUR

De Sacramento Euchariſtiæ.

AUCTORE

R. P. F. NATALI ALEXANDRO
Ordinis FF. Prædicatorum, in ſacra Facultate Pariſienſi Doctore, & emerito Theologiæ Profeſſore.

Typis Principalis Monaſterii B. V. M. Einſidlenſis,
Per Franciſcum Xaverium Kälin. Anno MDCCLXIX.

THEOLOGIÆ
DOGMATICÆ, ET MORALIS
SECUNDUM ORDINEM CATECHISMI
Concilii Tridentini
LIBER SECUNDUS.
TRACTATUS
DE SACRAMENTO EUCHARISTIÆ.

EUchariſtiæ Sacramento nihil in Eccleſia majus, aut excellentius eſt. Quid enim auguſtius, quam quod Eccleſia per Corporis, & Sanguinis Dominici participationem unum reipſa, & ſecundum ſubſtantiam cum Chriſto efficitur, & quodammodo in Deum ſuum transformatur? Quid ad perfectam, indiſſolubilemque concordiam fovendam efficacius, quam quod Eccleſia eodem corpore veſcens, eumdem ſanguinem bibens, per eumdem Spiritum in unum corpus redigitur, & Chriſto capiti connectitur? Et eatenus hoc Sacramentum cæteris Sacramentis tum veteris, tum novi Teſtamenti majus, & excellentius eſt, quod in aliis elementum, ſeu exterior ſpecies, aut res ſenſibilis, quam vulgo materiam nominamus, nullam ſubſtantialem mutationem ſubit; neque enim aqua Baptiſmatis, aut Chriſma Confirmationis conſecratione in aliam naturam mutantur; neque Spiritus ſanctus, quem aqua in Baptiſmo ſignificat interius abluentem, & mundantem; Chriſma vero in Confir-

matione roborantem, & illuminantem, in eiſdem elementis reipſa, & ſecundum ſubſtantiam continetur, quamvis credentibus in Myſterio exibeatur, & conferatur. At in Sacramento Euchariſtiæ panis, & vinum virtute, & efficacia verbi divini ita mutantur, ut eadem ſubſtantia non maneat, ſed quæ ante conſecrationem erant panis, & vinum, poſt conſecrationem ſint vere, realiter, & ſubſtantialiter caro, & ſanguis Chriſti. Ex quo conſequens eſt, nos hujus tam eximii Sacramenti virtute non ſolum ſpiritualiter, (quod recta fide, ſinceraque charitate fieri minime dubium eſt) ſed & corporaliter Chriſto conjungi, ut non tantum ſpiritu ei conglutinati, ſed & *Membra ſimus corporis ejus, de carne ejus, & de oſſibus ejus*, ut loquitur Apoſtolus ad *Epheſ.* 5.

CAPUT PRIMUM.

De Sacramento Euchariſtiæ ſecundum ſe ſpectato.

ARTICULUS PRIMUS.

De nominibus iſtius Sacramenti.

Divini hujus Sacramenti nomina.

Euchariſtia.

Hujus admirabilis Sacramenti dignitatem, atque excellentiam, quæ uno verbo demonſtrari non poteſt, ſacri Scriptores pluribus nominibus expreſſerunt. *Euchariſtia* inprimis vocatur a *S. Juſtino* Martyre in Apologia ad Imperatores, & Senatum, quæ vulgo ſecunda dicitur; a *S. Irenæo* lib. 5. cap. 2. a *Tertull.* lib. *de Corona* cap. 3. a *S. Cypriano*, lib. *de Lapſis*, a Concilio Nicæno, Canone 18. Euchariſtia porro ſecundum nominis ſignificationem idem eſt, quod *Bona gratia*, vel *gratiarum actio.* Ac recte quidem *Bona gratia* dicitur, tum quia vitam æternam præſignificat, de qua ſcriptum eſt: *Gratia Dei vita æterna*; tum quia Chriſtum Dominum, qui vera gratia, atque omnium chariſmatum fons eſt: *Unigenitus a Patre, plenus gratiæ, & veritatis, de cujus plenitudine nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia*, realiter,

Rom. 6. 23.

Joan. 1. 14. 16.

liter, & ſubſtantialiter in ſe continet. Nec minus apte *Gratiarum actionem* interpretantur; ſiquidem cum hanc puriſſimam hoſtiam immolamus, immenſas quotidie gratias pro univerſis in nos beneficiis Deo agimus; atque imprimis pro ejus gratiæ tam excellenti bono quam nobis hoc Sacramento tribuit. Hinc *S. Juſtinus* Martyr Apologia 2. „ „ Deinde (*inquit*) ei, qui fratribus præeſt, offertur panis, & poculum aquæ, & vini; quibus ille acceptis, laudem, & gloriam rerum univerſarum Patri, per nomen Filii, & Spiritus ſancti offert, & Euchariſtiam, ſive gratiarum actionem, pro eo quod nos donis ſuis hiſce dignatus ſit, prolixe exequitur. Atque ubi ille preces, & gratiarum actionem abſolvit, populus, qui adeſt, omnis fauſta approbatione acclamat, dicens: *Amen.* Amen autem voce Hebræa, Fiat, ſignificat „ „. Euchariſtiam pariter *Gratiarum actionem* interpretatur S. Joan. Chryſoſt. Homil. 27. in Matth. Hinc ſolemnes illæ voces in actione ſacra, qua Euchariſtia conficitur, ſive in Miſſæ Sacrificio: *Gratias agamus Domino Deo noſtro.* De quibus *S. Auguſt.* lib. 1. *contra Adverſarium Legis, & Prophetarum*, cap. 18. „ „ Quod eſt, (*inquit*) ſacratius laudis ſacrificium, quam in actione gratiarum? Et unde majores agendæ ſunt Deo gratiæ, quam pro ipſius gratia per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum? Quod totum Fideles in Eccleſiæ Sacrificio ſciunt, cujus umbræ fuerunt omnia priorum genera ſacrificiorum „ „. Nomen etiam Euchariſtiæ, ſeu gratiarum actionis optime convenit cum iis, quæ a Chriſto Domino geſta eſſe in hoc Myſterio inſtituendo legimus: *Accipiens enim panem fregit, & gratias egit.* Matth. 26 Marc. 14. Luc. 22. 1. Cor 11.

II. Hoc Sacramentum ab antiquis *Eulogia divina*, *Eulogia myſtica*, *Sacramentum benedictionis*, *ſanctificationis*, *conſecrationis* nuncupatur; quia panis, & vinum Chriſti Domini verbis ex ejuſdem Salvatoris noſtri inſtitutione benedicuntur, & conſecrantur; atque in illius ſacroſanctum Corpus, & pretioſum Sanguinem tranſmutantur. Matth. 26. *Accipit Jeſus* Eulogia.

panem, & benedixit, ac fregit, deditque discipulis suis, & ait: Accipite, & comedite; Hoc est Corpus meum. Hoc Eulogiæ nomine frequenter utitur *S. Cyrillus Alexand.* ad hoc Sacramentum significandum. Lib. 4. in Joan. pag. 364. „ Quocirca nos corpus, & mem„ bra Christi nuncupamur, ut qui per Eulogiam ipsum „ in nobis suscipimus Filium „. A *Tertulliano*, lib. *de Pudicitia*, cap. 14. *Sacramentum benedictionis* vocatur.

Convivium cœleste. III. Cœleste *Convivium* hoc Sacramentum vocatur a *S. Ambr.* lib. *de his, qui Mysteriis initiantur*, cap. 8. „„ His (*inquit*) abluta plebs dives insigni-

Psal. 42. 4. bus ad Christi contendit Altaria, dicens: *Introibo ad altare Dei, ad Deum qui lætificat juventutem meam.* Depositis enim inveterati erroris exuviis, renovata in aquilæ juventutem, cœleste illud festinat adire convivium. Venit igitur, & videns sacrosanctum Altare

Psal. 22. 5. compositum, exclamans ait: *Parasti in conspectu meo mensam* „„. A *S. Hieronymo* Epist. *ad Hedibiam*, quæst. 2. „ Nec Moyses dedit nobis panem verum, „ sed Dominus Jesus; ipse conviva, & convivium; „ ipse comedens, & qui comeditur „. Epistol. 146. ad Damasum: „ Hoc convivium quotidie celebra„ tur; quotidie Pater Filium recipit; semper Chri„ stus credentibus immolatur „.

Mensa Domini. IV. *Mensam Domini*, *Mensam divinam*, *Mensam spiritualem*, *& mysticam* appellant Veteres, Apostolo præeunte, 1. ad Cor. 10. *Non potestis calicem Domini bibere, & calicem dæmoniorum; non potestis Mensæ Domini participes esse, & mensæ dæmoniorum.* Atque de hoc Sacramento Davidicum illud oraculum interpretantur, Ps. 22. *Parasti in conspectu meo mensam adversus omnes, qui tribulant me.* Ita *S. Cyrillus Hierosolym.* Catechesi Mystag. 4. *S. Gregor. Nazianz.* Orat. 2. in Julianum, & Oratione in S. Baptisma; *S. Ambr.* lib. *de Elia, & Jejunio*, cap. 10. „„ Mystica quoque mensa jejunio comparatur; illa mensa, de qua dicit David: *Parasti in conspectu meo mensam adversus eos, qui tribulant me.* Mensa ista famis ac-

quiri-

quiritur pretio, & poculum illud inebrians ſobrietate cœleſtium Sacramentorum ſiti quæritur „„. Huc quoque flectunt illud Proverbior. 23. *Si ſederis cœnare ad menſam Potentis, conſiderans intellige, quæ apponuntur tibi, & ſic mitte manum tuam, ſciens, quia te talia oportet præparare.* Ita *S. Auguſt.* Tract. 84. in Joan. „„ Quæ menſa eſt Potentis, niſi unde ſumitur Corpus, & Sanguis ejus, qui animam ſuam poſuit pro nobis? Et quid eſt ad eam ſedere, niſi humiliter accedere? Et quid conſiderare, & intelligere, quæ apponuntur tibi, niſi digne tantam gratiam cogitare? Et quid eſt ſic mittere manum, ut ſcias, quia talia te oportet præparare, niſi quia ſicut pro nobis Chriſtus animam ſuam poſuit, ſic & nos debemus animas pro fratribus ponere. *Et Tract.* 47. Menſa Potentis quæ ſit, noſtis, ubi eſt corpus, & Sanguis Chriſti „„. Huc quoque referunt illud Proverb. 9. *Sapientia ædificavit ſibi domum, excidit columnas ſeptem. Immolavit victimas ſuas, miſcuit vinum, & propoſuit menſam ſuam.* Ita *S. Auguſt.* lib. 17. *de Civitate Dei*, cap. 20. „„ Hic certe agnoſcimus Dei Sapientiam, hoc eſt, Verbum Patri coæternum, in utero virginali domum ſibi ædificaſſe corpus humanum, & huic tanquam capiti membra Eccleſiam ſubjunxiſſe, Martyrum victimas immolaſſe, menſam in vino, & panibus præparaſſe, ubi apparet etiam Sacerdotium ſecundum ordinem Melchiſedech.... Participem autem fieri menſæ illius, ipſum eſt, incipere habere vitam „„.

V. Cœnam *Domini* Patres aliquando, ſed tamen infrequenter, appellarunt, quia Sacramentum iſtud Chriſtus inſtituit, poſtquam cœnaſſet. Ita *Tertull.* lib. *de Spectaculis*, cap. 13. *S. Auguſt.* Epiſt. 54. alias 118. ad Januarium, *Theodoretus* in cap. 11. Epiſtolæ 1. ad Corinth. & *S. Thomas* in Commentario ejuſdem capitis ad illa verba Apoſtoli: *Convenientibus vobis in unum, non eſt Dominicam cœnam manducare.* Hujus typus Cœna illa magna Patrisfamilias, cujus para- Cœna Domini.

nedet panem, qui in Bethleem noſtro
ulo „„. S. Auguſt. Tract. 49. in Joan
oſtolis & Juda proditore loquens: „„
cabant panem Dominum, ille panem Dor
Dominum; illi vitam, ille pœnam: „
nducat indigne, ait Apoſtolus, *judicium ſib*
„ „. S. Cyrillus Alexandrinus lib. 13. d
ne in ſpiritu, & veritate: „„ Menſa quic
ſitionum panem habens, incruentam hoſti
it, qua benedicamur, dum panem man
m, qui de cœlo eſt, Chriſtum ſcilicet „„
Chryſoſtomus Homil. 27. in Epiſt. 1. ad
Si delitiæ mors ſunt mulieri, multo r
, etſi hoc cum alio tempore fiat, perdi
gis. poſt Sacramentorum communionem.
n pane vitæ accepto, facis rem mortis
rreſcis „„? S. Cyprianus lib. de Oration
a: „„ Hunc autem panem dari nobis
ſtulamus, ne qui in Chriſto ſumus, &
i quotidie ad cibum ſalutis accipimus, in
aliquo graviore delicto, dum abſtenti, & i
micantes a cœleſti pane prohibemur, a Cl
re ſeparemur; ipſo prædicante, & mone
panis vitæ, qui de cælo deſcendi. Si quis

ſcriptum eſt: *Erant autem perſeverantes in doctrina Apoſtolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus.* Et quod Lucæ 24. legitur: *Et cognoverunt eum in fractione panis*, ita intellexit *S. Auguſt.* Tr. 2. in Ep. S. Joannis: „ Diſcipuli, *inquit*, eum „ non agnoverunt niſi in fractione panis. Et vere, qui „ non ſibi judicium manducat, & bibit, in fractione „ panis Chriſtum agnoſcit „. Quid Apoſtoli verbis expreſſius? *Panis, quem frangimus, nonne communicatio Corporis Domini eſt?* Quam procul dubio ſententiam S. Ignatius Martyr ſpectat Epiſtola ad Epheſios: „ Unum panem frangentes, (*inquit*) quod „ eſt pharmacum immortalitatis „. 1 Cor. 10. 16.

VIII. Vocatur *Sacramentum Fidelium*, *Myſterium Fidei*, *Chriſtianæ Religionis arcanum*, quia Infidelibus, & Catechumenis ejus notitia abſcondebatur; tum ut major reverentia Myſteriis ſervaretur; tum ut Catechumeni ardentius concupiſcerent, & ardentius quærerent, quod ipſis religioſe occultabatur, & ad Baptiſmum propterea feſtinarent, quo Myſteriorum communicationem mererentur; tum ut Paganorum reſpectu ſervaretur præceptum Domini prohibentis *Dare Sanctum canibus, & projicere margaritas ante porcos.* Quam rationem urget *S. Cyrillus Alexandr.* lib. 7. *contra Julianum*, verſus finem. *S. Ambroſius* Oratione de obitu Satyri fratris: „„ Quos initiatos eſſe cognoverat, ab his divinum illud Fidelium Sacramentum popoſcit; non ut curioſius oculos inſereret arcanis, ſed ut Fidei ſuæ conſequeretur auxilium „„. S. Auguſt. Serm. 131. alias 2. de Verbis Apoſtoli: „„ Audivimus veracem magiſtrum, divinum Redemptorem, humanum Salvatorem, commendantem nobis pretium noſtrum, ſanguinem ſuum. Locutus eſt enim nobis de corpore, & ſanguine ſuo: Corpus dixit eſcam, Sanguinem potum. Sacramentum Fidelium agnoſcunt Fideles. Audientes autem quid aliud quam audiunt „„? Plura id genus occurrunt apud alios Patres. Matth. 7. Sacramentum Fidelium.

IX. *Communio* vocatur, quia per Euchariſtiam re- Communio.

reipſa participes ſumus Corporis, & Sanguinis Chriſti, nec ſolum voluntate, & affectu, quod & amantibus omnibus commune eſt, ſed realiter, & ſubſtantialiter cum ipſo conjungimur, & commiſcemur, unum corpus facti, & una caro. Hæc appellatio ſumpta eſt ex Apoſtolo 1. ad Corinth. 10. *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio Sanguinis Chriſti eſt? Et panis, quem frangimus, nonne participatio Corporis Domini eſt? Quoniam unus panis, unum corpus multi ſumus, omnes, qui de uno pane participamus.* Hoc nomen uſurpat S. Cyprian. Ep. 54. „„ At vero nunc non infirmis, ſed fortibus pax neceſſaria eſt; nec morientibus, ſed viventibus communicatio a nobis danda eſt, ut quos excitamus, & hortamur ad prælium, non inermes, & nudos relinquamus, ſed protectione Sanguinis, & Corporis Chriſti muniamus; & cum ad hoc fiat Euchariſtia, ut poſſit accipientibus eſſe tutela, quos tutos eſſe contra adverſarium voluimus, munimento Dominicæ ſaturitatis armemus. Nam quomodo docemus, aut provocamus eos in confeſſione nominis ſanguinem ſuum fundere, ſi eis militaturis Chriſti Sanguinem denegamus? Aut quo modo ad Martyrii poculum idoneos facimus, ſi non eos prius ad bibendum in Eccleſia poculum Domini jure communionis admittimus „„? S. Hieronym. lib. 3. Dialogor. contra Pelagianos: „„ De Baptiſmatis fonte ſurgentes, & regenerati in Dominum Salvatorem; impleto, quod de ſe ſcriptum eſt: *Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates, & quorum tecta ſunt peccata;* ſtatim in prima Communione Corporis Chriſti dicunt: *Et dimitte nobis debita noſtra*, quæ illis fuerant in Chriſti confeſſione dimiſſa „„. S. Joan. Chryſoſt. Homil. 24. in Epiſt. 1. ad Corinth. explicans illa verba: *Panis, quem frangimus, nonne communicatio Corporis Chriſti eſt?* ait: „„ Cur non dixit, participatio? quoniam voluit aliquid amplius ſignificare, & magnam indicare conjunctionem. Non ſolum enim communicamus, eo quod ſumus participes,

Pſalm. 31.

1. Cor. 10.

& ſumimus, ſed etiam eo, quod uniamur... Quid enim, inquit, dico communicationem? ſumus ipſum illud corpus. Quid enim eſt panis? Corpus Chriſti. Quid autem fiunt, qui ſumunt? Corpus Chriſti; non corpora multa, ſed unum corpus „„. Ante Hieronymum, & Chryſoſtomum Cyrillus Hieroſolym. Catech. Myſtag. 5. „„ Accedens autem ad Communionem non expanſis manuum volis accede, neque disjunctis digitis, ſed ſiniſtram veluti ſedem quamdam ſubjicias dextræ, quæ tantum Regem ſuſceptura eſt, & concava manu ſuſcipe Corpus Chriſti, dicens: *Amen* „„ S. Auguſt. Ep. 54. olim 118. ad Januar. „ Alii quotidie communicant Corpori, & Sanguini Domini, alii certis diebus accipiunt „. S. Thom. 3. p. q. 73. art. 4. „„ Dicitur Communio, quia communicamus per ipſam Chriſto, & quia participamus ejus carne, & divinitate; & quia communicamus, & unimur ad invicem per ipſam „„.

Corpus Domini.

X. Euchariſtiam Corpus, & Sanguinem Domini frequentius appellaverunt antiqui Patres, Chriſti hoc Sacramentum inſtituentis verbis perſuaſi: *Accipite, & manducate: Hoc eſt Corpus meum; Accipite, & bibite: Hic eſt Sanguis meus.* Et Apoſt. 1. ad Corinth. 11. 29. *Qui enim manducat, & bibit indigne, judicium ſibi manducat, & bibit, non dijudicans Corpus Domini.* Hinc Sacerdos Euchariſtiam Fidelibus porrigens, dicebat, ad eorum fidem, & pietatem excitandam, *Corpus Chriſti.* Ipſi vero reſpondebant. *Amen.* Id eſt, *Verum eſt.* Teſtes ſunt *S. Cornelius* Pontifex, & Martyr, Epiſtola ad *Fabium* Antiochenum Epiſcopum, apud *Euſeb.* lib. 6. *Hiſtoriæ Eccleſ.* cap. 43. S. Dionyſius Alexandr. Epiſtol. ad *Xyſtum* Epiſcopum Romanum, apud *Euſebium* lib. 7. cap. 9. *S. Cyrillus Hieroſolymit.* Catecheſi Myſtagog. 5. *S. Ambroſius* lib. *de his, qui Myſteriis initiantur*, cap. 9. *S. Auguſt.* lib. 12. *contra Fauſtum*, cap. 10. Euchariſtiam *Corpus, & Sanguinem Chriſti* etiam appellant *Tertull.* lib. *de Reſurrectione Carnis*, cap. 8. *S. Cyprianus* Epiſt. 63. ad Cæcilium; *S. Hieronymus* Epiſt. 1. ad Heliodorum,

dorum, *S. Joan. Chryſoſt.* Homil. 45. in Joannem; & alibi paſſim, aliique Patres, quorum loca indicare longioris, & inutilis operæ foret.

Sancta & Sanctum Domini.

XI. Sacramentum iſtud *Sancta*, *& Sanctum Domini*, & *Sanctum* ſimpliciter appellarunt, quod pretioſum Corpus, & Sanguinem Chriſti contineat, qui *Sanctus Sanctorum* eſt, & fons totius ſanctitatis. Hæc nomina uſurpant *S. Cyprian.* lib. de Lapſis: „ A diaboli aris revertentes, ad Sanctum Domini ſordidis, & infectis nidore manibus accedunt. *Ibidem*: Et cum quædam arcam ſuam, in qua Domini Sanctum fuit, manibus indignis tentaſſet aperire, igne inde ſurgente deterrita eſt, ne auderet attingere „. Antiquior S. Cypriano *Tertull.* lib. *de Spectaculis*, cap 25. „ Quale eſt... ex ore, quo Amen in San„ctum protuleris, gladiatori teſtimonium reddere „? Dionyſius Alexandrinus Epiſt. ad *Baſilidem* Can. 2. „ Ad Sanctum autem Sanctorum, qui non omnino „ anima pariter, & corpore purus eſt, accedere prohi„ bebitur „. Concilium Laodicenum Can. 14. „ Quod „ Sancta nullo modo cauſa Eulogiarum tempore pa„ ſchalis Feſti ad alias Parochias debeant deſtinari „. S. Cyrillus Alexandr. lib. 12. in Joannem: „ Accedentibus ad benedictionem myſticam, miniſtri Myſterii magna voce clamant: *Sancta Sanctis*; ſolis ſanctificatis ſpiritu tactum, & ſanctificationem Corporis Chriſti congruere ſignificantes „.

Gratia.

XII. *Gratia* vocatur, non ſolum quia per ipſum gratia in cordibus noſtris diffunditur, ſed quia Chriſtum continet gratiæ auctorem, qui ſuum ipſe Corpus, & Sanguinem, animam, & dignitatem, ſub ſacris ſpeciebus communicat. Hoc nomen Euchariſtiæ tribuunt *S. Cyprian.* lib. de Lapſis: „ Documento unius oſtenſum eſt, Dominum recedere, cum negatur; nec immerentibus ad ſalutem prodeſſe, quod ſumitur, quando gratia ſalutaris in cinerem, Sanctitate fugiente, mutetur „. S. Auguſt. Tract. 27. in Joann. „ Illi putabant eum errogaturum Corpus ſuum; ille autem dixit, ſe aſcenſurum in cœlum, uti-

utique integrum. *Cum videritis Filium hominis aſcendentem ubi erat prius.* Certe, vel tunc videbitis; quia non eo modo, quo putatis, erogat Corpus ſuum, certe vel tunc intelligetis, quia gratia ejus non conſumitur morſibus „„. Palladius in Hiſtoria SS. Patrum, cap. 72. „ Ammon aliquando offerens Deo cultum, „ vidit Angelum ſtantem a dextris Altaris, & ſignan„ tem Fratres accedentes ad gratiam „. Joan. 6, 63.

XIII. *Vita* nuncupata eſt, quia Chriſtum continet vitæ Auctorem, qui de ſe dixit: *Ego ſum panis vivus*; &, *Qui manducat meam carnem, vivet in æternum.* Hinc *S. Ambroſius* lib. *de his, qui Myſteriis initiantur*, cap. 8. „ Iſte panis vivus, qui de cœlo de„ ſcendit, vitæ æternæ ſubſtantiam ſubminiſtrat „. S. Auguſt. lib. 1. *de Peccatorum meritis, & remiſſione*, cap. 24. „„ Optime Punici Chriſtiani Baptiſmum ipſum nihil aliud quam Salutem, & Sacramentum Corporis Chriſti nihil aliud, quam vitam vocant. Unde niſi ex antiqua, ut exiſtimo, Apoſtolica Traditione? *Et infra*: Quid aliud etiam, quæ Sacramentum menſæ Dominicæ vitam vocant, niſi quod dictum eſt: *Ego ſum panis vitæ* „„? Vitæ.

XIV. *Spiritalis eſca*, vel *Spiritalis alimonia* vocata eſt Euchariſtia, tum quia Chriſti Corpus, quod continet, ſpiritalibus dotibus indutum eſt, utpote glorioſum, & immortale; tum quia divinitatis virtute, cujus organum conjunctum eſt, ſubſiſtens ſcilicet in perſona Filii Dei animas noſtras alit, & vegetat, vitamque ſpiritualem ſuſtentat. *S. Ambr.* lib. *de his, qui Myſteriis initiantur* cap. 9. „ In illo Sa„ cramento Chriſtus eſt, quia Corpus eſt Chriſti; „ non ergo corporalis eſca, ſed ſpiritalis eſt „. S. Leo Epiſt. 46. alias 23. ad Clerum, & plebem Conſtantinopolitanæ urbis: „„ In quibus ſunt ignorantiæ tenebris? In quo hactenus deſidiæ torpore jacuere? Ut nec auditu diſcerent, vel lectione cognoſcerent, quod in Eccleſia Dei in omnium ore tam conſonum eſt, ut nec ab infantium linguis veritas Corporis, & Sanguinis Chriſti inter Communionis Sacramenta Spiritalis eſca.

ta-

ſtiam, & alia Sacramenta habentia materiam ſenſibilem, quod Euchariſtia continet aliquid ſacrum abſolute ſcilicet ipſum Corpus Chriſti; aqua vero Baptiſmi continet aliquid ſacrum in ordine ad aliud, ſcilicet virtutem ſanctificandi; & eadem eſt ratio Chriſmatis, & ſimilium. „„ Et ideo (*inquit S. Thom.*) Sacramentum Euchariſtiæ perficitur in ipſa conſecratione materiæ; alia vero Sacramenta perficiuntur in applicatione materiæ ad hominem ſanctificandum „„. Quod diſcrimen, & ſacra Synodus Tridentina Seſſ. 13. cap. 3. explicat his verbis. „„ Commune hoc quidem eſt ſanctiſſimæ Euchariſtiæ cum cæteris Sacramentis, ſymbolum eſſe rei ſacræ, & inviſibilis gratiæ formam inviſibilem; verum illud in ea excellens, & ſingulare reperitur, quod reliqua Sacramenta, tunc primum ſanctificandi vim habent, cum quis illis utitur; at in Euchariſtia ipſe ſanctitatis Auctor ante uſum eſt; nondum enim Euchariſtiam de manu Domini Apoſtoli ſuſceperant, cum vere tamen ipſe affirmaret Corpus ſuum eſſe, quod præbebat „„.

3. p. q. 73. art. 1. ad 3.

Notandum tertio, etſi ſpecies viſibilis panis, & vini vere Sacramentum dici poſſit, quatenus rei ſacræ, Corporis ſcilicet, & Sanguinis Chriſti realiter præſentium, ſignum eſt; tamen Corpus ipſum, & Sanguinem Domini noſtri, quatenus exiſtunt ſub viſibilibus panis, & vini ſpeciebus, proprie etiam & vere Sacramentum eſſe, & appellari. Cum enim Tridentina Synodus Seſſ. 13. cap. 5. & Can. 6. docet, ac declarat: „„ Omnes Chriſti fideles, pro more in „„ Catholica Eccleſia ſemper recepto, Latriæ cultum, „„ qui vero Deo debetur, huic ſanctiſſimo Sacramento exhibere „„ debere, Sacramenti nomine ſpecies panis, & vini non intelligit, ſed ipſum Chriſti Corpus, & Sanguinem ſub illis. Unde in Canone laudato: *Chriſtum unigenitum Dei Filium in ſancto Euchariſtiæ Sacramento adorandum* pronuntiat. Et in Profeſſione Fidei a *Pio IV.* præſcripta hæc habentur: „„ Fateor etiam ſub altera tantum ſpecie totum, atque

„„

„ que integrum Chriſtum, verumque Sacramentum „ tum „. Corpus itaque Chriſti ſub ſpecie viſibili verum Sacramentum eſt.

Secundum quarto, quamvis duo ſint elementa, panis ſcilicet, & vinum, ex quibus integrum Euchariſtiæ Sacramentum conficitur, non tamen plura Sacramenta, ſed unum tantum eſſe. Nam cum hujus Sacramenti gratia unum corpus myſticum efficiatur, ut Sacramentum ipſum conveniat rei, quam efficit, unum eſſe oportet. Unum autem eſt, non quia individuum ſit, ſed quia unius rei ſignificationem habet, & totum quoddam perfectum eſt, conſtans partibus ad eumdem finem ordinatis; ad ſpiritalem enim refectionem ordinatur, quæ proportionem quamdam habet cum corporali, ad quam cibus, & potus concurrunt. „ Et ideo etiam ad integritatem „ hujus Sacramenti duo concurrunt, ſcilicet ſpiritua„ lis cibus, & ſpiritualis potus, ſecundum illud Joan. „ 6. *Caro mea vere eſt cibus; & Sanguis meus vere „ eſt potus* „. Unde hoc Sacramentum eſt multiplex, ſi ſpectetur materia, panis nempe, & vinum, ut res quædam ſunt; unum vero, ſi ſpectetur ſignificatio, perfectio, & finis. „„ Nam quemadmodum cibus, & potio, quæ duæ diverſæ res ſunt, ad unam tantum rem adhibentur, ut ſcilicet vires corporis reficiantur; ita etiam duas diverſas Sacramenti ſpecies illis reſpondere conſentaneum fuit, quæ cibum ſpiritualem ſignificarent, quo mentes ſuſtinentur, & recreantur „„ (inquit Concilii Trid. Catechiſmus.) Atque ita intelligendum eſt Caput, *Comperimus*, Diſt. 2. *de Conſecratione*, ex *Gelaſio* ſumptum, cujus hæc ſunt verba: „„ Comperimus autem, quod quidam ſumpta tantummodo Corporis ſacri portione, a Calice ſacri cruoris abſtineant; qui procul dubio (quoniam neſcio quâ ſuperſtitione docentur obſtringi) aut integra Sacramenta percipiant, aut ab integris arceantur; quia diviſio unius ejuſdem Myſterii ſine grandi ſacrilegio non poteſt provenire „„. Hinc Eccleſia in eadem Collecta pro vivis, & defunctis,

Unitas Sacramenti.

S. Th. 3. p. qu. 63 ar. 6.

plurali, ſimul & ſingulari numero Euchariſtiæ Sacramentum deſignat: „ Purificent nos, Domine, Sa„ cramenta, quæ ſumpſimus... & Præſta ut hoc „ tuum Sacramentum non ſit nobis reatus ad poe„ nam, ſed interceſſio ſalutaris ad veniam „.

Sacramenti ſignificatio. Notandum quinto, Euchariſtiam tria ſignificare; primum Chriſti Paſſionem, quæ præteriit; ipſe enim ait Lucæ 22. *Hoc facite in meam commemorationem;* & Apoſt. 1. ad Corinth. 11. *Quotieſcunque manducabitis Panem hunc, & Calicem bibetis, mortem Domini annunciabitis, donec veniat.* Alterum eſt divina gratia, quæ præſens ad animam alendam, & ſuſtentandam hoc Sacramento tribuitur. Tertium eſt, quod futurum prænunciat, id eſt, æternæ jucunditatis, & gloriæ fructus, quos in cœleſti patria ex Dei promiſſione capiemus. Ad hæc vero ſingula declaranda, totum Sacramentum, quamvis ex diverſis ſpeciebus conſtet, tamquam ad unius rei ſignificationem refertur (inquit Tridentini Concilii Catechiſmus.)

Euchariſtia Pax vocata. XVIII. *Pacis* quoque nomine appellatam Euchariſtiam conſtat ex *S. Cypriano* tum variis in Epiſtolis, tum libro *de Lapſis*, ubi Communione Euchariſtiæ, aut certe jus illam recipiendi ad Martyrum preces lapſis reſtitutum, *Pacem* vocat, & eos, qui Euchariſtia ante exitum e vita donati ſunt, præmitti ait ad Dominum cum Pace, quam Martyres Libellis ſuis eis dari poſtularunt. Et Epiſt. 54. ad *Cornelium* Romanum Synodi Africanæ nomine data: „„ At vero nunc (*inquit*) non infirmis, ſed fortibus Pax neceſſaria eſt, nec morientibus, ſed viventibus communicatio a nobis danda eſt, &c „„. Vocatum eſſe etiam *Sacramentum pacis, & charitatis* (inquit Concilii Trid. Catechiſmus) ut intelligamus: „„ Quam indigni ſint chriſtiano nomine, qui inimicitias exercent, odiaque, diſſidia, & diſcordias, ut teterrimas fidelium peſtes omnino exterminandas eſſe, cum præſertim quotidiano Religionis noſtræ Sacrificio, nihil nos ſtudioſius ſervare, quam pacem, & charitatem profiteamur „„. Hinc illud *Tertulliani* lib. de Oratione

ne cap. 10. „„ Memoria præceptorum viam, & orationibus ſternit ad cœlum, quorum præcipuum eſt; ne prius aſcendamus ad Dei Altare, quam ſi quid diſcordiæ, vel offenſæ cum fratribus contraxerimus, reſolvamus Quid eſt enim ad pacem Dei recedere ſine pace? Ad remiſſionem debitorum cum retentione? Quomodo placabit Patrem iratus in fratrem, cum omnis ira ab initio interdicta ſit nobis „„.

XIX. Euchariſtia denique *Viaticum* appellatur, tum quia ſpiritalis cibus eſt, quo in hujus vitæ peregrinatione ſuſtentamur illo pane adumbratus, de quo Angelus Domini *Eliæ* dixit 3. Reg. 19. *Surge, comede; grandis enim tibi reſtat via. Qui cum ſurrexiſſet, comedit, & bibit, & ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus uſque ad montem Dei Horeb.* Tum quia viam nobis ad æternam gloriam, & felicitatem munit. Quare ex veteri Eccleſiæ inſtituto cavetur, ut nemo Fidelium ſine hoc Sacramento e vita excedat. Ita ſancitum eſt Nicæni Concilii Can. 13. Carthaginenſis 4. Can. 70. & Vaſenſis Can. 2. S. Joan. Chryſoſtomus, lib. 6. de Sacerdotio: „„. Alius quidam (*inquit*) mihi narravit, non ille quidem ab alio edoctus, ſed dignus habitus, qui id & vidiſſet ipſe, & audiſſet, quod qui de vita hac emigraturi ſunt, ſi Myſteriorum hujuſmodi cum pura, ac munda conſcientia fuerint participes ſpiritum efflaturi, ab Angelis illorum corpora ſatellitum more ſtipantibus, propter aſſumptum illud ſacrum, hinc recta in cœlum abducuntur „„. S. Hieronymus ad cap. 15. S. Matthæi: „„ Non vult eos Jeſus dimittere jejunos, ne deficiant in via. Periclitatur ergo, qui ſine cœleſti Pane ad optatam manſionem pervenire feſtinat. Unde & Angelus loquitur ad Eliam: *Surge, & manduca, quia grandem viam ambulaturus es* „„. S. Gaudentius Tr. 2. in Exodum: „„ Hoc illud eſt Viaticum noſtri itineris, quo in hac vita alimur, ad nutrimur, donec ad ipſum pergamus, de hoc ſæculo recedentes. Unde dicebat idem Dominus: *Niſi* Viaticum

manducaveritis meam Carnem, & biberitis meum Sanguinem, non habebitis vitam in vobis ipſis „„.

Euchariſtiæ definitio. Definiri poteſt Euchariſtia in hunc modum: *Euchariſtia eſt Sacramentum Corporis & Sanguinis Chriſti, ad ſpiritualem Fidelium alimoniam a Chriſto inſtitutum.*

ARTICULUS II.

De Euchariſtiæ Figuris, & Inſtitutione.

§. I.

De Figuris hujus Sacramenti.

S. Th. 3. p. q. 73. ar. 6. Gen. 14. 18. S. Cyprian. Ep. 63. Si ſpectetur in Euchariſtia id, quod eſt Sacramentum tantum, ſcilicet panis, & vinum, potiſſima ejus figura fuit oblatio Melchiſedech, qui panem, & vinum obtulit. Si ſpectetur id, quod res eſt, & Sacramentum, ſcilicet Corpus Chriſti verum, quod pro nobis in cruce paſſum, & immolatum eſt, figuræ ejus fuerunt omnia ſacrificia veteris Teſtamenti. Si ſpectetur id, quod res tantum, ſcilicet effectus hujus Sacramenti, præcipua ejus figura fuit Manna, quod habebat in ſe *Omnis ſaporis ſuavitatem*; ſicut & gratia hujus Sacramenti quantum ad omnia reficit mentem. At Agnus Paſchalis præcipua fuit, & magis expreſſa Euchariſtiæ figura, his omnibus caracteribus ipſum repræſentans; quantum ad id, quod eſt Sacramentum tantum, quia manducabatur cum panibus azymis, ſecundum illud Exod. 12. *Edent carnes, & azymos panes*; quantum ad id, quod eſt res, & Sacramentum, quia immolabatur ab omni multitudine filiorum Iſrael decima quarta Luna; & fuit figura Paſſionis Chriſti, qui propter innocentiam dicitur Agnus; quantum vero ad effectum, quia per Sanguinem Agni Paſchalis protecti ſunt filii Iſrael a devaſtante Angelo, & educti de Ægyptiaca ſervitute. Agnus igitur Paſchalis præcipua fuit hujus Sacramenti figura, quia ſecundum omnia ipſum repræſentat. Unde Apoſt. 1. ad Corinth. 5. ait: *Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus; itaque epulemur in azymis ſinceritatis,*

Gen. 16 Sap. 16. 20. 21.

Agnus Paſchalis præcipua Euchariſtiæ figura.

tatis, & veritatis. Quæ uberem Parochis, & verbi ſacri Concionatoribus dicendi materiam ſuppeditabunt, ſi figurarum hujuſmodi analogias cum Euchariſtia meditentur, & fidelibus exponant. Agni Paſchalis ritum, quatenus Euchariſtiæ figura eſt, præclare *S. Greg. magnus* exponit Homil. 22. in Evangelia. „„ Quid ſit (*inquit*) Sanguis Agni, non jam audiendo, ſed bibendo didiciſtis. Qui Sanguis per utrumque poſtem ponitur, quando non ſolum ore corporis, ſed etiam ore cordis hauritur. In utroque etenim poſte Sanguis Agni eſt poſitus, quando Sacramentum paſſionis illius cum ore ad redemptionem ſumitur, ad imitationem quoque intenta mente cogitatur. Nam qui ſic Redemptoris ſui Sanguinem accipit, ut imitari paſſionem illius necdum velit, in uno poſte Sanguinem poſuit, qui etiam in ſuperliminaribus domorum ponendus eſt. Quid enim ſpiritaliter domos, niſi mentes noſtras accipimus, in quibus per cogitationem inhabitamus? Cujus domus ſuperliminare eſt ipſa intentio, quæ præeminet actioni. Qui ergo intentionem cogitationis ſuæ ad imitationem Dominicæ Paſſionis dirigit, in ſuperliminari domus Agni Sanguinem ponit. Vel certe domus noſtræ ipſa ſunt corpora, in quibus quouſque vivimus, habitamus. Et in ſuperliminari domus Agni ſanguinem ponimus, quia crucem paſſionis illius in fronte portamus. De quo adhuc agno ſubditur: *Et edent carnes nocte illa aſſas igni,* In nocte quippe Agnum comedimus, quia in Sacramento modo Dominicum Corpus accipimus, quando adhuc ad invicem noſtras conſcientias non videmus. Sed ſola Redemptoris noſtri percepta Sacramenta ad veram ſolemnitatem mentis non ſufficiunt, niſi eis quoque bona opera jungantur. Quid enim prodeſt Corpus, & Sanguinem illius ore percipere, & ei perverſis moribus contraire? Unde bene adhuc ad comedendum ſubditur: *Et azymos panes cum lactucis agreſtibus.* Panes quippe ſine fermento comedit, qui recta opera ſine operatione vanæ gloriæ exercet, qui mandata

Ritus comedendi Agnum Paſchalem ſpiritaliter explicatus, & ad ſacram Euchariſtiæ Communionem applicatus.

Exod. 12.

miſericordiæ ſine admixtione peccati exhibet; ne perverſe diripiat, quod quaſi recte diſpenſat... Lactucæ vero agreſtes valde amaræ ſunt. Carnes ergo agni cum lactucis agreſtibus ſunt edendæ, ut cum Corpus Redemptoris accipimus, nos pro peccatis noſtris in fletibus affligamus, quatenus ipſa amaritudo pœnitentiæ abſtergat a mentis ſtomacho perverſæ humorem vitæ... De quo adhuc recte ſubjungitur, *Caput cum pedibus, & inteſtinis vorabitis*... Caput Chriſti Deus eſt, caput ergo Agni vorare, eſt divinitatem illius fide percipere. Pedes vero Agni vorare, eſt, veſtigia humanitatis ejus amando, & imitando perquirere. Quid vero ſunt inteſtina, niſi verborum illius occulta, & myſtica mandata? Quæ tunc voramus, cum verba vitæ cum aviditate ſumimus, in quo devorationis verbo quid aliud quam pigritiæ noſtræ torpor reprehenditur? Qui ejus verba, ac myſteria, & per noſmetipſos non requirimus, & dicta ab aliis audimus inviti. *Non remanebit ex eo quidquam uſque ad mane*: Quia ejus dicta magna ſunt ſolicitudine diſcutienda, quatenus priuſquam dies Reſurrectionis appareat, in hac præſentis vitæ nocte omnia illius mandata intelligendo, & operando penetrentur, ſed quia valde difficile eſt, ut omne ſacrum Eloquium poſſit intelligi, & omne ejus myſterium penetrari, recte ſubjungitur: *Si quid autem remanſerit, igne comburetis*. Quod ex agno remanet, igne comburimus, quando hoc, quod de Myſterio Incarnationis ejus intelligere, & penetrare non poſſumus, poteſtati ſancti Spiritus humiliter reſervamus; ut non ſuperbe quis audeat, vel contemnere, vel denuntiare, quod non intelligit; ſed hoc igni tradit, cum Spiritui ſancto reſervat... Qui Paſcha comedit, habere renes accinctos debet; ut qui ſolemnitatem reſurrectionis, atque incorruptionis agit, corruptioni jam per vitia nulla ſubjaceat, voluptates edomet, carnem a luxuria reſtringat. Subditur: *Calceamenta habebitis in pedibus*. Quid ſunt etenim pedes noſtri, niſi opera? Quid vero calceamenta, niſi pelles mortuo-

rum

rum animalium? Calceamenta autem pedes muniunt. Quæ vero ſunt mortua animalia, ex quorum pellibus noſtri muniuntur pedes, niſi antiqui Patres, qui nos ad æternam Patriam præceſſerunt? Quorum dum exempla conſpicimus, noſtri operis pedes munimus. Calceamenta ergo in pedibus habere, eſt mortuorum vitam conſpicere, & noſtra veſtigia a peccati vulnere cuſtodire. *Tenentes baculos in manibus.* Quid lex per baculum niſi paſtoralem cuſtodiam deſignat? Et notandum, quod prius præcipimur renes accingere, poſtmodum baculos tenere; quia illi debent curam paſtoralem ſuſcipere, qui jam in ſuo corpore ſciunt fluxa luxuriæ edomare; ut cum aliis fortia prædicant, ipſi deſideriis mollibus enerviter non ſuccumbant „„. Significat etiam ille ritus comedendi agnum paſchalem, Chriſtianos, ut peregrinos in hoc mundo gerere ſe debere, terrenis omnibus ut viatores uti, nulli rei creatæ inhærere *Manſoria dilectione* (ut loquitur S. Auguſt.) ſi Chriſti veri agni carnem in Euchariſtiæ Sacramento digne manducare velint. Additur. *Et comedetis feſtinantes.* Hoc eſt (*inquit S. Gregor.*) „„ Mandata Dei, Myſteria Redemptoris, cœleſtis patriæ gaudia cum feſtinatione cognoſcite, & præcepta vitæ cum feſtinatione implere curate. Quia enim adhuc hodie licet bene agere, ſcimus; utrum cras liceat, ignoramus. Feſtinantes ergo Paſcha comedite, id eſt, ad ſolemnitatem patriæ cœleſtis anhelate. Nemo in hujus vitæ itinere torpeat, ne in patria locum perdat. Nemo moras ad appetenda ſtudia innectat, ſed cœpta perficiat, ne minime liceat implere, quod inchoat; ſi ad amorem Dei pigri non ſumus, adjuvat ipſe, quem amamus „„.

§. II.

De Euchariſtiæ Inſtitutione.

Euchariſtiæ inſtitutio. Con. Trid. Seſſ. 13.

Salvator noſter diſceſſurus ex hoc mundo ad Patrem Euchariſtiæ Sacramentum inſtituit: *In quo divitias divini ſui erga homines amoris velut effudit, me-*

memoriam faciens mirabilium ſuorum, & ſe ipſum ex miſericordia, quæ nec explicari, nec comprehendi a creatura poteſt, dans eſcam timentibus ſe. Celebrata enim cum diſcipulis Paſchalis Agni cœna: *Accepit panem, & benedixit, ac fregit, deditque diſcipulis ſuis, & ait: Accipite, & comedite: Hoc eſt corpus meum. Et accipiens calicem gratias egit, & dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes. Hic eſt enim Sanguis meus novi Teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum... Hoc facite, quotieſcunque bibetis, in meam commemorationem.* Rationes inſtitutionis explicat Trid. Synodus Seſſ. 13. cap. 2. his verbis; „„ Sumi autem voluit Sacramentum hoc, tanquam ſpiritualem animarum cibum, quo alantur, & confortentur viventes vita illius, qui dixit: *Qui manducat me, & ipſe vivet propter me*: Et tanquam antidotum, quo liberemur a culpis quotidianis, & a peccatis mortalibus præſervemur. Pignus præterea id eſſe voluit futuræ noſtræ gloriæ, & perpetuæ felicitatis; adeoque ſymbolum unius illius corporis, cujus ipſe caput exiſtit, cuique nos, tanquam membra, arctiſſima fidei, ſpei, & charitatis connexione adſtrictos eſſe voluit, ut idipſum omnes diceremus; nec eſſent in nobis ſchiſmata „„. Futuræ gloriæ pignus Euchariſtiam appellavit Concilium, *S. Optato Mileviano* præeunte lib. 6. contra Parmenianum, ubi ſic in Donatiſtas invehitur: „„ Quid eſt tam ſacrilegum, quam altaria Dei, in quibus & vos aliquando obtuliſtis, frangere? In quibus vota populi, & membra Chriſti portata ſunt; unde a multis pignus ſalutis æternæ, & tutela fidei, & ſpes Reſurrectionis accepta eſt „„.

Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22. 1. Cor. 11.

Joan. 6. 58.

Chriſtus Euchariſtiam in ultima Cœna convenienter inſtituit.

Quam vero conveniens fuerit inſtitutio hujus Sacramenti in ultima Cœna, multis rationibus explicat *S. Thomas*, 3. part. quæſt. 73. art. 5.

Prima petitur ex re, quæ in hoc Sacramento continetur. In eo enim continetur ipſe Chriſtus. Et ideo cum a diſcipulis diſceſſurus eſſet, ſeipſum in Sacramento eis reliquit. Unde Auctor Homiliarum ſub

Cap. Quia (15. Diſt. 2 de Conſecrat.

Eu-

Euſebii Emiſſeni nomine laudatarum, Homilia 5. de Paſchate: „ „ Quia corpus aſſumptum ablaturus erat ex oculis noſtris, & ſideribus illaturus, ut nobis in hac die Sacramentum Corporis ſui conſecraret, ut coleretur jugiter per Myſterium, quod ſemel offerebatur in pretium; ut quia quotidiana & indefeſſa currebat pro hominum ſalute redemptio, perpetua etiam eſſet redemptionis oblatio, & perennis illa victima viveret in memoria, & ſemper præſens eſſet in gratia „ „.

Secunda ratio ſumitur ex fide Paſſionis Chriſti, ſine qua nunquam potuit eſſe ſalus, ſecundum illud ad Romanos 3. *Quem propoſuit Deus propitiationem per fidem in ſanguine ipſius.* Et ideo (*inquit S. Thomas*) „ „ Oportuit omni tempore apud homines eſſe aliquid repræſentativum Dominicæ Paſſionis; cujus in veteri quidem Teſtamento præcipuum Sacramentum erat Agnus paſchalis; ſucceſſit autem ei in novo Teſtamento Euchariſtiæ Sacramentum, quod eſt rememorativum præteritæ Paſſionis, ſicut & illud fuit præfigurativum futuræ. *Quamobrem conveniens fuit, ut* Imminente Paſſione, celebrato priori Sacramento, novum Sacramentum inſtitueret „ „. Unde S. Leo Serm. 7. de Paſſione, *ait*: „ „ Ut ergo umbræ cederent corpori, & ceſſarent imagines ſub præſentia veritatis, antiqua obſervantia novo excluditur Sacramento, hoſtia in hoſtiam tranſit, ſanguine ſanguis aufertur, & legalis feſtivitas, dum mutatur, impletur „ „.

Tertia ratio ſumitur ex divini illius beneficii memoria, quam decet eſſe ſempiternam. „ „ Ea enim, quæ ultimo dicuntur, maxime ab amicis recedentibus, magis memoriæ commendantur; præſertim quia tunc magis inflammatur affectus ad amicos; ea vero, ad quæ magis afficimur, profundius animo imprimuntur. *Quia igitur* Nihil in ſacrificiis majus eſſe poteſt quam Corpus, & Sanguis Chriſti, nec ulla oblatio hac potior eſt; (*ut habetur* cap. *Nihil*, diſt 2. de Conſecr.) Ideo ut in majori veneratione habe-

retur, Dominus in ultimo diſceſſu ſuo a diſcipulis hoc Sacramentum inſtituit „„. Hinc *S. Auguſt.* Ep. 54. alias 118. ad *Januarium*, ait: „„ Salvator quo vehementius commendaret Myſterii illius altitudinem, ultimum hoc voluit altius infigere cordibus, & memoriæ diſcipulorum, a quibus ad Paſſionem digreſſurus erat „„. Hinc & *S. Gaudentius* Brixienſis Epiſcopus Tract. 2. de Paſchate: „„ Vere, *inquit*, iſtud eſt hæreditarium munus Teſtamenti ejus novi, quod nobis ea nocte, qua tradebatur crucifigendus, tanquam pignus ſuæ præſentiæ derelinquit... Voluit enim beneficia ſua permanere apud nos, voluit animas pretioſo Sanguine ſuo ſemper ſanctificari per imaginem propriæ Paſſionis; & ideo diſcipulis fidelibus mandat, quos primos Eccleſiæ ſuæ conſtituit Sacerdotes, ut indeſinenter iſta vitæ æternæ Myſteria exercerent, quæ neceſſe eſt a cunctis Sacerdotibus per ſingulas totius orbis Eccleſias celebrari, uſquequo iterum Chriſtus de cœlis adveniat; quo & ipſi Sacerdotes, & omnes pariter Fidelium populi exemplar Paſſionis Chriſti ante oculos habente quotidie, & gerente in manibus, ore etiam ſumentes, ac pectore, redemptionis noſtræ indelebili memoria teneamus. & contra venena diaboli dulcem medicinam ſempiterni tutaminis conſequamur „„.

ARTICULUS III.

De Materia Euchariſtiæ.

Euchariſtiæ Materia.

Materiam hic intelligimus, non quæ in Euchariſtia permaneat, vel ex qua conſtet, ſed ex qua fiat hoc Sacramentum, Corpus nempe, & Sanguis Chriſti.

PROPOSITIO PRIMA.

Materia Euchariſtiæ eſt panis, & vinum.

Matth. 26. Luc. 22 Marc. 14. 1. Cor. 11.

Hæc veritas quatuor Evangeliſtarum, & Apoſtoli teſtimonio probatur. Unius *S. Matthæi* verba referre ſufficit. *Cœnantibus autem eis, accepit Jeſus panem, & benedixit, ac fregit, deditque diſcipulis ſuis,*

&

& ait: Accipite, & commedite: Hoc eſt Corpus meum. Et accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis, dicens: Bibite ex hoc omnes. Hic eſt enim Sanguis meus novi Teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum. Dico autem vobis: Non bibam amodo de hoc genimine vitis, uſque in diem illum, cum illud bibam vobiſcum novum in Regno Patris mei. Idem conſtat ex Traditione, cujus teſtes ſunt Patres univerſi. Hinc Eccleſia execrata eſt *Cataphrygas*, & *Pepuzianos*, qui ex infantis anniculi ſanguine minutis punctionum vulneribus ex toto illius corpore expreſſo, & farinæ mixto, ſuam quaſi Euchariſtiam conficiebant, teſte *S. Auguſt.* lib. de hæreſibus, cap. 26. (De fœdis, & abominandis *Gnoſticorum* myſteriis ſilere præſtat, quam ea commemorare;) *Artotyritas* damnavit, qui panem, & caſeum in Sacrificio Altaris offerebant, teſtibus *SS. Epiphanio*, & *Auguſt.* eodem lib. cap. 28. *Aquarios* proſcripſit, qui aquam ſola ſpecie ſobrietatis in calicem infundebant, & conſecrabant. Contra hos errores editus eſt Canon tertius ex iis, qui Apoſtolici inſcribuntur, aliique complures a *Gratiano* compilati, diſt. 2. *de Conſecratione*, quibus ſancitum eſt, ut in Altaris Sacrificio panis tantum, & vinum aquæ mixtum offeratur. Ita cap. *In Sacramentorum*, ex Epiſtola ad Orthodoxos, S. Alexandro I. Pontifici Romano, & Martyri ſuppoſita. Cap. *Non oportet*, quod eſt 54. ex Martini Bracarenſis Epiſcopi Capitulis. Cap. *In Sacramentis*, cujus hæc ſunt verba ex Concilii Carthaginenſis 3. Canone 14. „ In Sacramento Corporis, & Sanguinis Do„ mini nihil amplius offeratur, quam ipſe Dominus „ tradidit, hoc eſt, panis, & vinum aquæ miſtum „ Cap. *Didicimus*, quod ex Canone 28. Trullanæ Synodi expreſſum eſt. Cap. *Cum omne*, quod ex Epiſtola ad Epiſcopos Ægypti, venerando *Julii I.* Romani Epiſcopi nomini ſuppoſita profertur, cujus fere verbis conſtat Canon ſecundus Concilii Bracarenſis quarti, contra quoſdam editus, qui *Contra divinos ordines, & Apoſtolicas inſtitutiones, lac pro vino in*

di-

divinis Sacrificiis, aut non expreſſas uvas offerebant. Panem tantum, & calicem vino, & aqua permixtum offerri jubet; a ſacro Miniſterio ſuſpendit, & pœnitentiæ addicit Sacerdotes, qui contra Dominicam, Apoſtolicam, & Eccleſiaſticam Traditionem ea in re peccaverint. Decretum ſuum fulcit auctoritate *S. Cypriani*, qui Dominicam Traditionem vindicat Epiſt. 63. ad *Cæcilium*, contra quoſdam, qui aquam ſolam in Sacrificiis matutinis offerebant, ne per ſaporem vini redolerent Sanguinem Chriſti, & ſic ab Ethnicis deprehenderentur. „„ Quamquam ſciam (*inquit*) Epiſcopos plurimos Eccleſiis Dominicis in toto mundo divina dignatione præpoſitos, Evangelicæ veritatis, ac Dominicæ Traditionis tenere rationem, nec ab eo, quod Chriſtus Magiſter & præcepit, & geſſit, humana, & novella inſtitutione decedere, tamen quoniam quidam, vel ignoranter, vel ſimpliciter, in Calice Dominico ſanctificando, & plebi miniſtrando, non hoc faciunt, quod Jeſus Chriſtus Dominus, & Deus noſter ſacrificii hujus auctor, & doctor fecit, & docuit, religioſum pariter, ac neceſſarium duxi, ad vos litteras facere, ut ſi quis in iſto errore adhuc teneatur, veritatis luce perſpecta ad radicem, atque originem Traditionis Dominicæ revertatur. *Et infra*: In Sacerdote Melchiſedech Sacrificii Dominici Sacramentum præfiguratum videmus, ſecundum quod Scriptura divina teſtatur, & dicit :

Gen. 14. 18. *Et Melchiſedech Rex Salem protulit panem, & vinum. Fuit autem Sacerdos Dei ſummi, & benedixit Abraham.*

Quod autem Melchiſedech typum Chriſti portaret, declarat in Pſalmis Spiritus ſanctus ex perſona Patris

Pſalm. 109. ad Filium dicens : *Ante Luciferum genui te; tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech.* Qui ordo utique hic eſt de Sacrificio illo veniens, & inde deſcendens; quod Melchiſedech Sacerdos Dei ſummi fuit, quod panem, & vinum obtulit, quod Abraham benedixit. Nam quis magis Sacerdos Dei ſummi, quam Dominus noſter Jeſus Chriſtus? Qui Sacrificium Deo Patri obtulit, & obtulit hoc idem, quod

Me-

Melchiſedech obtulerat, id eſt, panem, & vinum, ſuum ſcilicet Corpus, & Sanguinem. *Et infra*: Ut ergo in Geneſi per Melchiſedech Sacerdotem benedictio circa Abraham poſſet rite celebrari, præcedit ante imago Sacrificii Chriſti, in pane, & vino ſcilicet conſtituta, quam rem perficiens, & adimplens Dominus, panem, & calicem mixtum vino obtulit, & qui eſt plenitudo, veritatem præfiguratæ imaginis adimplevit „„.

Cur panem & vinum pro materia Sacramenti Euchariſtiæ Chriſtus elegerit.

Panem, & vinum materiam Sacramenti Euchariſtiæ Chriſtum ob rationes admodum congruas inſtituiſſe, probat *S. Thomas* 3. part. quæſt. 74. art. 1. Prima ſumitur ab uſu hujus Sacramenti, qui eſt manducatio. Sicut enim aqua in Sacramento Baptiſmi aſſumitur ad uſum ſpiritualis ablutionis, quia hoc elementum ad corporis ablutionem vulgo adhibetur; ita panis, & vinum, quibus homines refici ſolent, aſſumuntur in hoc Sacramento ad uſum ſpiritualis manducationis; ut iis in Corpus, & Sanguinem Domini tranſmutatis, anima nutriatur, & ſuſtentetur, ut Chriſtus ipſe ſignificavit, dicens: *Caro mea vere eſt cibus, & Sanguis meus vere eſt potus.* Joan. 6.

Secunda ratio petitur a re commemorata, ſcilicet Paſſione Chriſti, in qua ſanguis a corpore ſeparatus eſt; cujus memoria cum hoc Sacramento recolatur, & imago quodammodo ponatur ob oculos; ſeorſum conſecratur panis, ejuſque ſpecies ſumitur, ut Sacramentum Corporis; & ſeorſum conſecratur vinum, ejuſque ſpecies ſumitur, ut Sacramentum Sanguinis Chriſti.

Tertia petitur ab effectu in ſe ſpectato, corporis ſcilicet, animæque tuitione. Animæ enim ſalus Sanguini Chriſti, corporis tuitio ſacratiſſimo Corpori Chriſti tribuitur, ut ait Auctor Commentariorum in Epiſtolas S. Pauli inter Opera *S. Ambroſii* editus ad cap. 11. Epiſtolæ 1. ad Corinthios.

Quarta petitur ab effectu reſpectu Corporis myſtici Chriſti, quod eſt Eccleſia ex multis hominibus chriſtianis conſtituta, ſicut panis ex multis granis con-

fici

ficitur, & vinum ex multis racemis exiſtit 1. ad Corinth. 10. *Quoniam unus panis, & unum Corpus multi ſumus, omnes, qui de uno pane participamur.* Hinc *S. Auguſt.* Serm. 227. alias 83. de Diverſis, *ad infantes, de Sacramentis*, inſcripto: „„ Debetis ſcire (*inquit*) quid accepiſtis, quid accepturi eſtis, quid quotidie accipere debeatis. Panis ille, quem videtis in altari, ſanctificatus per verbum Dei, Corpus eſt Chriſti. Calix ille, immo quod habet calix, ſanctificatum per verbum Dei, Sanguis eſt Chriſti. Per iſta voluit Dominus Chriſtus commendare Corpus, & Sanguinem ſuum, quem pro nobis fudit in remiſſionem peccatorum. Si bene accepiſtis, vos eſtis, quod accepiſtis. Apoſtolus enim dicit: *Unus panis unum Corpus multi ſumus.* Sic expoſuit Sacramentum menſæ dominicæ: *Unus Panis, unum Corpus multi ſumus.* Commendatur vobis in iſto pane, quomodo unitatem amare debeatis. Nunquid enim panis ille, de uno grano factus eſt? Nonne multa erant tritici grana? Sed antequam ad panem venirent, ſeparata erant; per aquam conjuncta ſunt, & poſt quamdam contritionem. Niſi enim molatur triticum, & per aquam conſpergatur, ad iſtam formam minime venit, quæ panis vocatur. Sic & vos ante jejunii humiliatione, & Exorciſmi Sacramento quaſi molebamini. Acceſſit Baptiſmus, & aqua quaſi conſperſi eſtis, ut ad formam panis veniretis. Sed nondum eſt panis ſine igne. Quod ergo ſignificat ignis, hoc eſt Chriſma; Oleum enim ignis noſtri, Spiritus ſancti eſt Sacramentum „„.

Et Serm. 229. „„ Quomodo unum videtis eſſe, quod factum eſt, ſic unum eſtote vos, diligendo vos, tenendo unam fidem, unam ſpem, individuam charitatem. Hæretici, quando hoc accipiunt, teſtimonium contra ſe accipiunt; quia illi quærunt diviſionem, cum Panis iſte indicet unitatem. Sic & vinum in multis racemis fuit, & modo in unum eſt. Unum eſt in ſuavitate Calicis, poſt preſſuram torcularis. Et vos poſt illa jejunia, poſt labores, poſt humilitatem, & contritionem, jam in nomine Chriſti tanquam

ad

Calicem Domini veniſtis; & ibi vos eſtis in mensa, & ibi vos eſtis in Calice. Nobiſcum vos eſtis. Simul enim hoc ſumimus, ſimul bibimus, quia ſimul vivimus „„.

Duas alias rationes addit Concilii Tridentini Catechiſmus, cur hæc duo panis, & vini elementa pro materia Euchariſtiæ a Chriſto inſtituta ſunt. „„ Nonnihil etiam (*inquit*) hæc elementa ad id valent, ut eam cognitionem accipiant homines, eſſe in Sacramento Corporis, & Sanguinis Domini veritatem. Nam cum panem, & vinum in humanam carnem, & ſanguinem quotidie vi naturæ immutari animadvertamus, facilius adduci poſſumus hac ſimilitudine, ut credamus panis, & vini ſubſtantiam in veram Chriſti Carnem, verumque ejus Sanguinem cœleſti benedictione converti „„.

„„ Affert etiam aliquid adjumenti hæc admirabilis elementorum mutatio ad adumbrandum, quod ſit in anima. Ut enim, etſi nulla extrinſecus panis, & vini mutatio apparet, tamen eorum ſubſtantia in Carnem, & Sanguinem Chriſti vere tranſit; ita etiam, tametſi in nobis nihil immutatum videatur, interius tamen ad vitam renovamur, dum veram vitam Euchariſtiæ Sacramento accipimus „„.

Objici poſſet, carnes animalium occiſorum aptiores fore ad Paſſionem repræſentandam, quam panem, & vinum.

Reſpondet *S. Thomas*, quod licet carnes animalium occiſorum expreſſius Chriſti Paſſionem repræſentent, minus tamen aptæ ſunt ad uſum hujus Sacramenti, & ad unitatem Eccleſiæ ſignificandam. Adde, quod Lex prorſus abrogata non videtur, & novæ Legis tempore carnes animalium adhuc in ſacrificium offerrentur. Præterea, conveniens erat, ut ſicut tempore veteris Legis caro, & ſanguis animalium offerebantur ſine Carne, & Sanguine Chriſti, ita nunc offerantur Caro, & Sanguis Chriſti ſine carne, & ſanguine animalium, & quidem ſub earum rerum ſymbolis, quæ eſui, & potui ſunt aptiſſimæ,

&

& partibus conſtant ejuſdem rationis, ac proinde totæ ſumuntur nulla parte rejecta, quibuſque ſanctiſſimæ hujus Hoſtiæ puritas multo perfectius repreſentatur; cum e contrario pecorum immolatio multum habeat impuritatis. Qua de re *S. Gaudentius* Tract. 2. *de Paſchate* audiendus eſt „„ Quod autem (*inquit*) Sacramenta Corporis ſui, & Sanguinis in ſpecie panis, & vini offerenda conſtituit, duplex ratio eſt. Primum, ut immaculatus Dei Agnus hoſtiam mundam mundato populo traderet celebrandam, ſine uſtione, ſine ſanguine, ſine brodio, id eſt, jure carnium, & quæ omnibus ad offerendum prompta eſſet, ac facilis. Deinde quomodo panem de multis tritici granis in pollinem redactis per aquam confici, & per ignem neceſſe eſt conſummari; rationabiliter in eo figura accipitur Corporis Chriſti, qui novimus ex multitudine totius humani generis unum eſſe corpus effectum, per ignem ſancti Spiritus conſummatum... Similiter & Sanguinis ejus vinum ex pluribus acinis, id eſt, uvis vineæ ab ipſo plantatæ collectum, in torculari crucis exprimitur, & per capacia vaſa fideli corde ſumentium propria virtute ferveſcit „„.

Objicitur; offerri olim conſueviſſe in Altari uvas, & ſpicas, lac, & mel, item agnum in Eccleſia Romana die dominicæ Reſurrectionis; ac proinde panem duntaxat, & vinum non eſſe materiam Sacramenti Euchariſtiæ.

Reſpondetur, hæc oblata non fuiſſe ſuper Altare, ut Sacrificium, ſed ad Altare, vel ut primitias, vel munera ob pios uſus Eccleſiæ facta, non verbis Chriſti Domini conſecranda, ſed ſingulari benedictione ſanctificanda. Uvæ quidem, ſpicæ, fructus, legumina, tanquam primitiæ offerebantur; oleum, ut in templis ad Dei veri luminis gloriam arderet; thus, ut incruenti ſacrificii tempore adoleretur; lac & mel in paſchali feſtivitate, & forte in Pentecoſte, ut egreſſis e ſacro Fonte darentur deguſtanda; agnus die Reſurrectionis dominicæ, in reverentiam Chriſti agni

immaculati pro nobis occiſi. Illius autem agni carnes Sacerdotali benedictione ſanctificatæ, vel in miniſtrorum, vel populi fidelis uſum cedebant; ſed quod ſuper altare ſimul cum dominico Corpore agnus oblatus fuerit, calumnia eſt *Photii* in Eccleſiam Romanam. Hunc morem ſane antiquiſſimum, ut ex *Ordine Romano* conſtat, *Walafridus Strabo* immerito reprehendit, velut ex judaicarum ſuperſtitionum ſeminario natum, & mucrone ſpiritali radicitus amputandum, lib. *de Rebus Eccleſiaſticis*, cap. 17. cum tamen teſtetur agni carnes non in altari, ſed juxta altare, vel ſub eo poſitas, & ſingulari benedictione ſanctificatas.

PROPOSITIO II.

Materia, ex qua Euchariſtia conſecratur, ſolus eſt panis triticeus, & vinum de vite.

Ratio eſt, quia Chriſtum pane triticeo uſum minime dubium eſt, qui & ſe ipſum grano frumenti comparavit; *Joann.* 2. Uſum etiam vino de vite conſtat, qui cum diſcipulis Calicem dediſſet, ait: *Non bibam amodo de hoc genimine vitis, donec illud bibam vobiſcum novum in regno Patris mei.* Idque etiam ex Traditione, & perpetuo Eccleſiæ uſu conſtat. Hinc *S. Hieronym.* in cap. 31. *Jeremiæ*, explicans illud: *Super frumento*, (Verſ. 12.) *De quo*, inquit, *Corpus Domini conficitur.* Idemque confirmat in cap. 62. *Iſaiæ* explicans illud Verſ. 8. *Si dedero triticum tuum inimicis tuis*; & in cap. 9. *Zachariæ* explicans illud Verſ. 17. *Frumentum electorum.* Hinc *Iſchyrio* Eccleſiæ Alexandrinæ diaconus in Libello Concilii Chalcedonenſis Patribus adverſus *Dioſcorum* Alexandrinum Epiſcopum oblato, inter alia conqueritur, quod frumentum a piiſſimis Imperatoribus Eccleſiis Lybiæ (qua in provincia ob terræ ariditatem triticum non naſcitur) præſtitum: *In primis quidem ut incruenta ex ipſo Hoſtia offeratur*; deinde ut peregrini, & provinciales etiam pauperes ſuſtentaren-

Euchariſtiæ materia.

Matth. 26.

tur, non permitteret ſuſcipi ab Epiſcopis, ſed adæraret, coemeretque largiſſimis pecuniis, tempore vero famis graviſſimo pretio venundaret. *Ex hoc*, inquit Iſchyrio, *neque terribile, & incruentum Sacrificium celebratum eſt, neque peregrini, aut provinciales hoc ſolatio fruiti ſunt.* Ex quibus colligitur, panem triticeum eſſe materiam eſſentialem Euchariſtiæ, adeo ut illo deficiente, panis ex alterius generis granis, aut ſeminibus confectus valide conſecrari non poſſit. Id confirmat *S. Thomas* 3. part. qu. 73. art. 3. „„ Ad uſum, *inquit*, Sacramentorum aſſumitur talis materia, quæ communius apud homines in talem uſum venit. Inter alios autem panes communius homines utuntur pane triticeo; nam alii panes videntur eſſe introducti in hujus panis defectum. Et ideo Chriſtus creditur in hujus panis ſpecie hoc Sacramentum inſtituiſſe; qui etiam panis magis confortat hominem, & ita convenientius ſignificat effectum hujus Sacramenti „„. Iſtius igitur Sacramenti materia eſt ſolus panis triticeus. Unde etiam præceptum a Domino fuerat *Levitici* 14. Ut Panes Propoſitionis, qui hoc Sacramentum ſignificabant, ex ſimila conficerentur.

Solum etiam vinum ex fructu vitis expreſſum materia eſt hujus Sacramenti, ob eaſdem rationes. Primo ſcilicet propter inſtitutionem Chriſti. Secundo, quod illud tantum proprie vinum ſit, & dicatur; aliis vero liquoribus ob quamdam cum ipſo ſimilitudinem id nominis minus proprie tribuatur. Tertio, quod aptius ſit ad effectum hujus Sacramenti ſignificandum, ſpiritualem ſcilicet lætitiam, ſecundum illud Pſalm. 103. *Et vinum lætificet cor hominis.* Hinc Aurelianenſe 4. Concil. Can. 4. „„ Nullus (*inquit*) in oblatione ſacri Calicis, niſi quod ex fructu vineæ ſperatur, & hoc non ſine aqua miſtum, offerre præſumat; quia ſacrilegium judicatur aliud offerri, quam quod in mandatis ſacratiſſimis Salvator inſtituit „„. Et Concilium Antiſiodorenſe Can. 8. „„ Non licet in Altari in Sacrificio divino mellitum, quod multum appellatur, nec nullum aliud poculum extra vinum

cum

eum aqua permiſtum offerre, quia ad grandem reatum, & peccatum pertinet Presbytero illi, quicunque aliud poculum extra vinum in conſecratione Sanguinis Chriſti offerre præſumpſerit „„. Denique *Eugenius IV.* In Decreto pro Armenis: „„ Tertium eſt (*inquit*) Euchariſtiæ Sacramentum, cujus materia eſt panis triticeus, & vinum de vite „„.

PROPOSITIO III.

Tam ex pane fermentato quam ex azymo conſecrari poteſt Euchariſtia. Orientalis Eccleſiæ ritus panem fermentatum adhibentis innoxius eſt. Ritus Eccleſiæ Occidentalis azymum conſecrantis convenientior eſt, & in Chriſti Domini exemplo fundatus.

Tam ex pane fermentato, quam ex azymo conſecrari poteſt Euchariſtia.

Prima pars Propoſitionis inde probatur, quod panis triticeus ſit apta conſecrationi Euchariſtiæ materia; panis autem triticei ſubſtantiam non deſtruit fermentum. Nec ea de re in Eccleſia catholica fuit umquam dubitatum, quamvis in ea quædam eſſet conſuetudinum, ac rituum diverſitas. Nunquam de azymis inter Græcos, & Latinos diſputatum eſt, niſi poſt ſchiſma *Photii*, quod aliquamdiu ſopitum denuo excitavit *Michael Cerularius* Conſtantinopolitanus Patriarcha anno milleſimo quinquageſimo tertio; primus ille temerario auſu Latinæ Eccleſiæ de azymis litem movit, azymum vere panem eſſe negans, ideo Latinos materiam ineptam Euchariſtiæ conſecrandæ adhibere; quos homo inſolentiſſimus hæreticos azymitas appellare non eſt veritus. Cæterum panem azymum, & fermentatum non differre ſubſtantialiter, utriuſque Eccleſiæ Scriptores nobiliſſimi aſſerunt, ſcilicet *S. Anſelm.* Cantuarienſis Archiepiſcopus in Reſponſione ad *Wileranni* Neuvenburgenſis Epiſcopi Quæſtiones *de Azymo, & Fermentato*, cap. 1. *Algerus* lib. 2. *de Sacramento Corporis, & Sanguinis Domini*, cap. 10. *Theorianus* philoſophus græcus *Epiſt. ad Sacerdotes*, apud *Allatium* Exercitatione 24. in Hiſtoriam Concil. Florentini, *Gennadius* Patriarcha

triarcha Conſtantinopolitanus in Expoſitione pro eodem Concilio cap. 2. Sect. 2. *S. Thom.* 3. p. quæſt. 74. art. 4. „ „ Circa materiam (*inquit*) hujus Sacramenti duo poſſunt conſiderari, ſcilicet quid ſit neceſſarium, & quid conveniens; neceſſarium quidem eſt, ut ſit panis triticeus, ſine quo non perficitur Sacramentum; non eſt autem de neceſſitate Sacramenti, quod ſit azymus, vel fermentatus, quia in unoquoque confici poteſt „ „.

Orientalis Eccleſiæ, panem fermentatum adhibentis Ritus innoxius eſt.

Secunda pars Propoſitionis probatur auctoritate Eccleſiæ, quæ ritum, & cõnſuetudinem Græcorum fermentatum panem conſecrantium ſemper approbavit. *Leo IX.* Romanus Pontifex in Epiſtola ad *Michaelem* Græcorum Imperatorem, & *Leonem* Acridanum Epiſcopum, conſuetudinem, & ritum Orientalis Eccleſiæ non improbat, ſed Græcos duntaxat reprehendit, quod Latinos velut hæreticos inſectarentur, & ſchiſma facerent.

Eccleſiæ Græcæ ritum, ac morem etiam approbavit Concilium Florentinum in Definitione Fidei, cujus hæc ſunt verba: „ „ Item in azymo ſive fermentato pane triticeo, Corpus Chriſti veraciter confici; Sacerdoteſque in altero ipſum Domini Corpus conficere debere, unumquemque ſcilicet juxta ſuæ Eccleſiæ, ſive Occidentalis, ſive Orientalis conſuetudinem „ „.

Neque vero Latinam Eccleſiam Græcorum Azymum panem conſecrantium conſuetudinem ſolum approbaſſe, ſed etiam multorum ſæculorum ſpatio, ante ſchiſma *Photii*, ipſam fermentatum ad Sacrificium adhibuiſſe, ſenſit, ac ſingulari diſquiſitione probandum ſuſcepit doctiſſimus *Sirmondus*. Fermentato, vel azymo indiſcriminatim uſam propugnavit eruditiſſimus Cardinalis *Bona*, lib. 1. Rerum Liturgicarum, cap. 23. Quam opinionem viri etiam eruditi, *Chriſtianus Lupus* Tom. 3. in Canones Conciliorum, Diſſertatione *de Actis Leonis IX.* & *Joannes Mabillonius* Diſſertatione *de pane Euchariſtico Azymo, & Fermentato*, impugnaverunt; ſed hæc mera facti quæſtio eſt, ſolis pene conjecturis utrimque ventilata, & diſceptata.

Cæ-

Cæterum inter omnes convenit, quæſtionem de uſu Azymi, vel Fermentati panis in Euchariſtiæ conſecratione, ritus eſſe, non dogmatis; diſciplinæ, non Fidei, ad quam ut ad alias ſimiles pertineat illud *S. Anſelmi* in Reſponſione ad *Waleranni* quærelas, cap. 1. „„ Quoniam multæ ſunt diverſitates, quæ non in ſubſtantia Sacramenti, neque in virtute ejus, aut fide diſcordant; neque omnes in unam conſuetudinem colligi poſſunt; æſtimo, eas potius in pace concorditer tolerandas, quam diſcorditer cum ſcandalo damnandas. Habemus enim a ſanctis Patribus, quia ſi unitas ſervatur charitatis in Fide catholica, nihil officit conſuetudo diverſa „„.

Suas habent rationes Græci, panem enim fermentatum elegiſſe videntur, ut ipſo facto declararent, quantum deteſtarentur Judaizantes, qui Legem cum Evangelio docebant eſſe ſervandam, dum nec Azymorum uſum cum Judæis communem habere voluerunt. Secundo, myſticam in fermento ſignificationem conſiderarunt, ſcilicet Filium Dei aſſumpſiſſe carnem mortalem, & miſeram, velut quoddam non malitiæ, ſed miſeriæ fermentum.

Pars tertia Propoſitionis facile probatur, ſcilicet Eccleſiæ latinæ conſuetudinem, azymum panem ad conſecrationem Euchariſtiæ adhibentis, melioribus rationibus niti. Primo enim Chriſti nititur exemplo, qui hoc Sacramentum inſtituit primo die azymorum, quo nihil fermenti domi habere Judæis licebat. Matthæi 26. 17. *Prima autem die azymorum acceſſerunt diſcipuli ad Jeſum dicentes: Ubi vis tibi paremus comedere Paſcha?* & Marc. 14. 12. *Et primo die azymorum, quando paſcha immolabant, dicunt ei diſcipuli: Quo vis eamus, & paremus tibi, ut manduces paſcha?* &c. Lucæ 22. 7. *Venit autem dies azymorum, in qua neceſſe erat occidi paſcha. Et miſit Petrum, & Joannem, dicens: Euntes parate nobis paſcha, ut manducemus.*

S. Thomæ 3. p. q. 74. art. 4. Ritus Eccleſiæ Occidentalis azymum panem conſecrantis convenientior.

Ratio altera ſumitur a ſignificatione; quod panis ſit proprie Sacramentum Corporis Chriſti, quod ſine

corruptione conceptum eſt, magis quam Divinitatis ipſius. Fermentum autem peccatum, & corruptionem plerumque ſignificat, non ſolum in veteri Lege, quæ propterea fermentum ab oblationibus ſuis excludebat, verum etiam apud Apoſtolum 1. *ad Corinthios* 5. & alibi. Convenit ergo magis Sacramento Corporis Chriſti panis azymus, quam fermentatus.

Tertia ratio ſumitur ab uſu iſtius Sacramenti; Panis enim azymus magis convenit ſinceritati fidelium ſignificandæ, quæ ad dignam Euchariſtiæ manducationem eſt neceſſaria, ſecundum illud 1. ad Corinthios 5. *Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus; itaque epulemur, non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ, & nequitiæ; ſed in azymis ſinceritatis, & veritatis.*

Hinc *S. Anſelm.* in Reſponſione ad *Valerianum*, cap. 2. ait: „ Apertiſſimum eſt, quia melius ſacri„ ficatur de azymo, quam de fermentato; tum quia „ valde aptius, & purius, & diligentius fit, tum quia „ Dominus hoc fecit „. Legi poteſt eo de argumento diſputatio *Humberti* Cardinalis Sylvæ Candidæ Epiſcopi adverſus *Nicetam Pectoratum.*

Objectionibus reſpondetur. Objicitur, Chriſtum uſum non fuiſſe azymo pane, cum Euchariſtiam inſtituit; primo, quia id præſtitit *Ante diem feſtum Paſchæ*, ut teſtatur *S. Joannes* Evangelii ſui cap. 13. Secundo, quia Judæi: *Non introierunt in prætorium, ut non contaminarentur, ſed ut manducarent Paſcha* (Joannis 18.) Tertio quia *erat Paraſceve Paſchæ*, (Joannis 19. 14.) id eſt, præparatio ad Paſcha, ſeu pervigilium ſolemnitatis; quarto, quia Judæi in concilio decreverant, ne Chriſtus occideretur *In die feſto, ne forte tumultus fieret in populo*; qui ad ſolemnitatem paſchalem frequentiſſimus confluebat; ut referunt SS. Matthæus, Marcus, & Lucas.

Matth. 26. 5.

Reſpondetur: Ex tribus prioribus Evangeliſtis intelligi, Chriſtum primo die azymorum ultimam Cœnam cum Apoſtolis ſuis celebraſſe, in eaque ſui Corporis,

poris, & Sanguinis Sacramentum inſtituiſſe, adeoque azymis panibus uſum, tum in Cœna legali, ut in myſtica; ſiquidem ipſum ſecundum præſcriptum legis Paſcha celebraſſe certum eſt, quæ Azymos panes a quarta decima die primi menſis ad veſperam uſque ad diem vigeſimam primam ad veſperam comedi prohibebat; ita ut ſeptem illis diebus panem fermentatum comedere, aut fermentum in domibus habere, capitale Judæis eſſet. Nec pugnat cum aliis Evangeliſtis *S. Joannes*; cum enim ait, Chriſtum Euchariſtiam inſtituiſſe *Ante diem feſtum Paſchæ*, ſpectat diem naturalem 15. Lunæ, qui ab oriente ſole inchoatur, non diem feſtum, qui a veſpera 14. Lunæ incipit, ſecundum illud Levitici 23. *Menſe primo, quarta decima die menſis ad veſperam, Phaſe Domini eſt; & quinta decima die menſis hujus Solemnitas azymorum Domini eſt.* Eadem igitur veſpera 14. Lunæ ad primum diem azymorum legalem, feſtumque pertinebat: (Legis enim præceptum erat, ibidem ve. 32. *A veſpera uſque ad veſperam celebrabitis Sabbata veſtra*) & pervigilium erat ſolemnitatis, quæ decima-quinta die celebrabatur, quantum ad feriationem ab omni opere, conventus ad Tabernaculum, vel Templum, & Sacrificia; ſicut Eccleſiaſtico ritu feſti dies a primis Veſperis incipiunt, & tamen Solemnitas diei naturali, qui ab ortu ſolis incipit, aſſignatur. Quapropter, etiam *S. Chryſoſt.* primum azymorum diem interpretatur eum diem, quo ad veſperam azyma comedebantur, & eum tamen Solemnitatem Azymorum præceſſiſſet ait Homil. 82. in Matth. „ Primam (*inquit*) Azymorum eam diem vocat, quæ erat ante „ Azyma. Conſueverunt enim a veſpera ſemper dies „ numerare „. Sic reſpondet *S. Thom.* & Concilii Tridentini Catechiſmus. Exod. 12.

In altero S. Joannis loco *Paſcha* non ſignificat Agnum paſchalem, qui 14. die ad veſperam immolabatur, & comedebatur, ſed Paſchales alias victimas, quæ ſeptem Azymorum diebus offerebantur; de quibus Deuteronomii 16. *Immolabiſque Phaſe Domino Deo*

tuo de ovibus, & de bobus, in loco, quem elegerit Dominus Deus tuus, ut habitet nomen ejus ibi. Et Numerorum 28. *Offeretisque incensum holocaustum Domino vitulos de armento duos, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem... & hircum pro peccato unum, ut expietur pro vobis, propter holocaustum matutinum, quod semper offeretis. Ita facietis per singulos dies septem dierum.* De his Sacrificiis scribit. *Josephus*, lib. 3. *Antiquitatum*, cap. 10. „ Hoc Festum „ priori continenter succedit, duratque dies septem, „ per quos panibus non fermentatis vescuntur; & „ per singulos dies tauri jugulantur duo, aries unus, „ agni septem. Hæc holocautomata fiunt, additurque „ hædus pro peccatis, in quotidianum epulum Sacer- „ dotibus „. De hac itaque victima intelligi potest illud S. Joannis; *Ipsi non introierunt in prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha.* Joan. 18. 28.

Probabilis est & *S. Joannis Chrysostomi* Responsio, Judæorum Sacerdotes in negotio mortis Christi urgendo tota nocte occupatos Pascha legitima die non celebrasse, sed in sequentem diem distulisse, ac legem palam violasse, quam Christus, & populus accurate servarunt. „ „ Ad eum (*inquit*) omnes conveniunt, qui illo anno summum Pontificatum obtinebat, ubi pernoctarunt vigilantes, adeo ut Pascha ea nocte comedere neglexerint; *Mane autem facto non intrarunt in prætorium* (ut Joannes inquit) *ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha.* Unde liquido patet, cupiditate interficiendi Christum prævaricatos fuisse, ac alia die Pascha comedisse. Non enim Christus tempus Paschæ transgressus est, sed illi audacissimi homines, & mille transgredientes legis præcepta; quoniam ita inflammati erant, & sæpe conati capere ipsum, nihil capere potuerunt, ex insperato nacti, quod cupiebant, tempus Paschæ transposuerunt, ut ardentes cædis animos suos explerent; propterea congregantur omnes, & concilium jam pestilens erat „ „. Hæc *S. Joannes Chrysostomus* Homil. 85. in Joannem; cujus interpretationem sequitur

Theo-

Theophylactus in cap. 18. ejuſdem Evangeliſtæ.

In tertio S. Joannis loco, *Paraſceve* non ſignificat præparationem ad Paſcha, ſed præparationem ad Sabbatum in dies Azymorum incidens, ſeu pervigilium Sabbati, quo parabantur omnia victui neceſſaria pro Sabbato, quod propter Paſchale tempus celebrius erat, & *magnum Sabbatum* vocabatur. Sic intelligenda *S. Joannis* verba, probat eorum collatio cum verbis aliorum Evangeliſtarum, hanc ipſam temporis circumſtantiam exprimentium. Marc. 15. 42. *Erat Paraſceve, quod eſt ante Sabbatum.* Luc. 23. 54. *Et dies erat Paraſceves, & Sabbatum illuceſcebat.*

Quod autem dictum eſt in Sacerdotum concilio, *non in die feſto*, quorumdam quidem ſententia fuit; ſed prævaluere ſuffragia, quibus deliberatum eſt, non eſſe negligendam occaſionem Jeſum capiendi, & occidendi, inſuper habita Feſti religione. Unde *S. Leo* Serm. 7. *de Paſſione Domini, ait*: „„ Incipiente Feſtivitate Paſchali, qui ornare Templum, mundare vaſa, victimas providere, & legitimis purificationibus ſacratiorem diligentiam adhibere debuerant, parricidalis odii furore concepto, ad unum opus vacant, & in unum facinus ſimili crudelitate conjurant. Quid aſſecuturi ſupplicio innocentiæ, condemnatione juſtitiæ, niſi ut & nova Myſteria non apprehenderent, & antiqua violarent? Providentibus ergo Principibus, ne in die ſancto tumultus oriretur, non devotioni, ſed facinori ſtudebatur; nec religioni ſerviebat hæc cura, ſed crimini. Diligentes enim Pontifices, & ſoliciti Sacerdotes, ſeditiones turbarum fieri in præcipua Solemnitate metuebant, non ut populus non peccaret, ſed ne Chriſtus evaderet „„.

PROPOSITIO IV.

Aqua vino conſecrando admiſcenda eſt neceſſitate Præcepti Eccleſiaſtici, non neceſſitate Sacramenti.

Aquam vino conſecrando admiſcendam neceſſitate præcepti, Traditio probat.

Prima pars Propoſitionis probatur ex *S. Juſtino* Martyre in Apologia pro Chriſtianis, quæ ſecunda inſcribitur. „„ A precibus finitis (aquæ) mutuis

tuis nos invicem oſculis ſalutamus. Deinde ei, qui fratribus præeſt, offertur panis, & poculum aquæ, & vini... Præſidens vero, poſtquam gratiarum actionem perfecit, & populus univerſus apprecatione læta eam comprobavit, qui apud nos vocantur Diaconi, atque miniſtri, diſtribuunt unicuique præſentium, ut participet eum, in quo gratiæ actæ ſunt, panem, vinum, & aquam, & ad abſentes perferunt. Porro alimentum hoc apud nos appellatur Euchariſtia „„.

Secundo, ex *S. Irenæo*, lib. 4. cap. 57. „„ Quomodo (*inquit*) juſte Dominus, ſi alterius Patris exiſtit, hujus conditionis, quæ eſt ſecundum nos, accipiens panem ſuum Corpus eſſe confitebatur, & temperamentum calicis ſuum Sanguinem confirmavit? *Lib. 5. cap. 2.* Quomodo ergo & mixtus calix, & fractus panis percipit verbum Dei, fit Euchariſtia Corporis, & Sanguinis Chriſti „„.

Tertio, ex *S. Cypriano* Epiſtola 63. ad *Cæcilium* dicente: „„ Sed per Salomonem Spiritus ſanctus typum dominici Sacrificii ante præmonſtrat immolatæ hoſtiæ, & panis, & vini, ſed & Altaris, & Apoſtolorum faciens mentionem: *Sapientia* (inquit) *ædificavit ſibi domum, & ſubdidit columnas ſeptem. Mactavit ſuas hoſtias, miſcuit in cratera vinum ſuum, & paravit menſam ſuam. Et miſit ſervos ſuos, convocans cum excelſa prædicatione de cratera, dicens: Qui eſt inſipiens, declinet ad me; & egentibus ſenſu dixit: Venite, edite de meis panibus, & bibite vinum, quod miſcui vobis.* Vinum mixtum declarat, id eſt, calicem Domini aqua, & vino mixtum prophetica voce prænuntiat, ut appareat in Paſſione Dominica id eſſe geſtum, quod fuerat ante prædictum. *Et infra.* Aquas populos ſignificare, in Apocalyſi Scriptura divina declarat dicens; *Aquæ, quas vidiſti, ſuper quas ſedet meretrix illa, populi, & turbæ, & gentes ethnicorum ſunt, & linguæ.* Quod ſcilicet perſpicimus & in Sacramento calicis contineri. Nam quia nos omnes portabat Chriſtus, qui & peccata noſtra portabat; videmus in aqua populum intelligi; in vino vero oſtendi

Prov. 9.

Apoc. 17. 15.

San-

Sanguinem Chriſti. Quando autem in calice vino aqua miſcetur, Chriſto populus adunatur, & credentium plebs ei, in quem credidit, copulatur, & conjungitur. Quæ copulatio, & conjunctio aquæ, & vini ſic miſcetur in calice Domini, ut commixtio illa non poſſit ab invicem ſeparari. Unde Eccleſiam, id eſt, plebem in Eccleſia conſtitutam, fideliter, & firmiter in eo quod credidit perſeverantem, nulla res ſeparare poterit a Chriſto, quo minus hæreat ſemper, & maneat individua dilectio „„.

Quarto, aquam vino conſecrando miſcendam eſſe, *ex Apoſtolica Traditione*, contra Armenos declarat Concil. Trullanum can. 32. idque *S. Alexandri* Papæ, & Martyris decreto confirmat Concilium Triburienſe Canone 19. Idem decretum eſt a Conciliis Vormatienſi Canone 4. & Antiſiodorenſi Canone 8. Bracarenſi 3. Canone 1 & *Eugenio IV.* in Decreto pro Armenis. Plura etiam habentur in corpore juris canonici decreta de aqua vino miſcenda in Sacrificio Miſſæ; ſcilicet cap. *In Sacramentorum* cap. *Non oportet*, Cap, *Cum omne*. Cap. *In calicem*, Diſt. 2. *De Conſecratione*. Item cap. *Cum Martha*, §. *Quæſiviſti*, Extra, *de Celebratione Miſſarum*.

Quinto, Idem confirmatur ex Concilio Tridentino Seſſione 22. cujus hæc ſunt verba: „„ Monet deinde ſancta Synodus, præceptum eſſe ab Eccleſia Sacerdotibus, ut aquam vino in calice offerendo miſcerent; tum quod Chriſtum Dominum ita feciſſe credatur; tum etiam quia e latere ejus aqua ſimul cum ſanguine exierit; quod ſacramentum hac mixtione recolitur; & cum aquæ in Apocalypſi beati Joannis populi dicantur; ipſius populi fidelis cum capite Chriſto unio repræſentatur. *Et Canone* 9. Si quis dixerit.., Aquam non miſcendam eſſe vino in calice offerendo, eo quod ſit contra Chriſti inſtitutionem, anathema ſit „„. Apoc. 17.

„ Ultimo ex *S. Thoma* 3. p. qu. 64. art. 6. Vino „ (*inquit*) quod offertur in hoc Sacramento, debet „ aqua miſceri; primo quidem propter inſtitutionem; „ pro-

„ probabiliter enim creditur, quod Dominus hoc „ Sacramentum inſtituerit in vino aqua permiſto, „ ſecundum morem illius terræ; unde & Proverbio- „ rum 9. dicitur: *Bibite vinum, quod miſcui vobis.* „ Secundo, quia hoc convenit repræſentationi do- „ minicæ Paſſionis. Tertio, quia hoc convenit ad „ ſignificandum effectum hujus Sacramenti, qui eſt „ unio populi chriſtiani cum Chriſto. Quarto, quia „ hoc competit ad ultimum effectum hujus Sacra- „ menti, qui eſt introitus ad vitam æternam. Unde „ *S. Ambroſius* lib. 5. *de Sacramentis*, cap. 1. *Redun-* „ *dat* (inquit) *aqua in calicem, & ſalit in vitam* „ *æternam.*

Aquæ admixtio non eſt neceſſaria neceſſitate Sacramenti.

Pars altera Propoſitionis probatur primo ex *S. Cypriano* Epiſtola ſupra laudata ad Cæcilium. „ „ Sic autem (*inquit*) in ſanctificando calice Domini offerri aqua ſola non poteſt, quomodo nec vinum ſolum poteſt; nam ſi vinum tantum quis offerat, Sanguis Chriſti incipit eſſe ſine nobis; ſi vero aqua ſit ſola, plebs incipit eſſe ſine Chriſto. Quando autem utrumque miſcetur, & adunatione confuſa ſibi invicem copulatur, tunc Sacramentum ſpirituale, & cœleſte perficitur „ „. Si vinum tantum in calice quis offerat, ibi nihilominus eſt Sanguis Chriſti, ex *S. Cypriano.* Igitur admixtio aquæ non eſt neceſſaria neceſſitate Sacramenti. Hanc tamen admixtionem eſſe neceſſariam, ut Sacramenti ſignificatio perfecta ſit, ſive ut Eccleſiæ conjunctionem cum Chriſto perfecte repræſentet, verba illa docent: *Quando autem utrumque miſcetur, tunc Sacramentum ſpirituale, & cœleſte perficitur.*

Secundo, ex Concilii Tridentini Catechiſmo part. 2. de Sacramento Euchariſtiæ §. 17. „ „ Sed quamvis (*inquit*) aquæ admiſcendæ rationes ita graves ſint, ut eam ſine mortali peccato prætermittere non liceat, ea tamen ſi deſit, Sacramentum conſtare poteſt „ „.

Tertio, ex Eccleſiæ ſenſu in miſſalis Romani Rubricis expreſſo his verbis: „ „ Si autem celebrans

ante

ante Conſecrationem Calicis advertat non fuiſſe appoſitam aquam, ſtatim ponat eam, & proferat verba Conſecrationis. Si id avertat poſt Conſecrationem calicis, nullo modo apponat, quia non eſt de neceſſitate Sacramenti „ „.

Quarto, ex *S. Thoma* 3. part. quæſt. 74. art. 7. „ Judicium, *inquit*, de ſigno ſumendum eſt ex eo, „ quod ſignificatur; admixtio autem aquæ vino re„ fertur ad ſignificandam participationem hujus Sa„ cramenti a fidelibus quantum ad hoc, quod per „ aquam miſtam vino ſignificatur populus adunatus „ Chriſto. Cum igitur uſus Fidelium, ſeu participa„ tio Euchariſtiæ a Fidelibus ſit aliquid conſequens „ ad Sacramentum, quod materiæ conſecratione per„ ficitur, non ad ipſum Sacramenti eſſentiam perti„ neat; admixtio aquæ non eſt neceſſaria neceſſitate „ Sacramenti.

Objiciuntur *S. Cypriani* verba Epiſt. ad Cæcilium: „ „ Si vero calix Domini non eſt aqua ſola, aut vinum ſolum, niſi utrumque ſibi miſceatur, quomodo nec Corpus Domini poteſt eſſe farina ſola, aut aqua ſola, niſi utrumque adunatum fuerit, & copulatum, & panis unius compage ſolidatum „ „. Sed mixtio aquæ cum farina ad panem conficiendum ita neceſſaria eſt, ut farina ſola non ſit apta materia Euchariſtiæ; igitur mixtio aquæ cum vino ita neceſſaria eſt, ut vinum ſolum non ſit apta hujus Sacramenti materia; adeoque neceſſaria eſt neceſſitate Sacramenti. S. Cypriani locus celeber explicatur.

Reſpondetur, *S. Cypriani* comparationem non eſſe omni ex parte accurratam (quæ omnium pene comparationum natura eſt) ſed vim ejus in eo eſſe, quod mixtio aquæ cum vino neceſſaria ſit ad conjunctionem populi cum Chriſto ſignificandam, ſicut aquæ mixtio cum farina neceſſaria eſt ad panem conficiendum; non autem quod ſit eodem neceſſitatis genere neceſſaria. Hinc *S. Thomas* in Reſponſione ad primum: Verbum (*inquit*) illud Cypriani eſt intelligendum ſecundum quod dicitur illud eſſe non poſſe, quod convenienter eſſe non poteſt, & ſic ſimi-

litudo

litudo illa attenditur quantum ad id, quod debet fieri, non autem quantum ad neceſſitatem; nam aqua eſt de eſſentia panis, non autem de eſſentia vini „ „. Atque hunc eſſe ſenſum comparationis a *S. Cypriano* inſtitutæ, perſpicuum eſt ex verbis ſequentibus: „ „ Quo & ipſo Sacramento populus noſter oſtenditur adunatus, ut quemadmodum grana multa in unum collecta, & commolita, & commixta, panem unum faciunt; ſic in Chriſto, qui eſt panis cœleſtis, unum ſciamus eſſe Corpus, cui conjunctus ſit noſter numerus, & adunatus „ „.

Præterea, *Intelligentia dictorum ex cauſis eſt aſſumenda dicendis*; (ut ait *S. Hilarius.*) Scopus autem *S. Cypriani* in illa ad *Cæcilium* Epiſtola eſt refellere Aquarios, qui ſolam aquam in Calice Euchariſtico conſecrari poſſe contendebant, & validum offerri ſine vino Sacrificium. Unde vini tantum abſolutam neceſſitatem ad ſubſtantiam Sacramenti ejus verba probant; aquæ autem neceſſitatem ex Eccleſiæ præcepto in exemplo Chriſti fundato ad conjunctionem populi chriſtiani cum ipſo Salvatore noſtro ſignificandam. „ „ Admonitos autem nos ſcias, (*inquit*) ut in Calice offerendo dominica Traditio ſervetur, neque aliud fiat a nobis, quam quod pro nobis Dominus prior fecerit; ut Calix, qui in commemoratione ejus offertur; mixtus vino offeratur. Nam cum dicat Chriſtus: *Ego ſum vitis vera*; Sanguis Chriſti non aqua eſt utique, ſed vinum. Nec poteſt videri Sanguis ejus, quo redempti, & vivificati ſumus, eſſe in Calice; quando vinum deſit Calici, quo Chriſti Sanguis oſtenditur, qui Scripturarum omnium Sacramento, ac teſtimonio prædicatur. *Et infra*: Nec argumentis plurimis opus eſt, Frater chariſſime, ut probemus appellatione aquæ Baptiſma ſignificatum ſemper eſſe, & ſic nos intelligere debere; quando Dominus adveniens Baptiſmi, & Calicis manifeſtaverit veritatem, qui aquam illam fidelem, aquam vitæ æternæ præceperit credentibus in Baptiſmo dari; Calicem vero docuerit exemplo Magiſterii ſui, vini & aquæ conjunctioni miſceri.

Ca-

Calicem etenim sub die Passionis accipiens, benedixit, & dedit discipulis suis dicens : *Bibite ex hoc omnes ; hic est enim Sanguis novi Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Dico vobis : Non bibam amodo ex ista creatura vitis usque in diem illum, quo vobiscum bibam novum vinum in Regno Patris mei.* Qua in parte invenimus Calicem mixtum fuisse, quem Dominus obtulit, & vinum fuisse, quod Sanguinem suum dixit. Unde apparet Sanguinem Christi non offerri, si desit vinum calici ; nec Sacrificium Domini cum legitima sanctificatione celebrari, nisi oblatio, & Sacrificium nostrum responderit Passioni. Quomodo autem de creatura vitis novum vinum cum Christo in Regno Patris bibemus, si in Sacrificio Dei Patris, & Christi vinum non offerimus, nec Calicem Domini Dominica Traditione miscemus ? *Et post pauca* ; Miror satis, unde hoc usurpatum sit, ut contra Evangelicam, & Apostolicam disciplinam quibusdam in locis aqua offeratur in Dominico Calice, quæ sola Christi Sanguinem non possit exprimere. Cujus rei Sacramentum nec in Psalmis tacet Spiritus sanctus, faciens mentionem Dominici Calicis, & dicens : *Calix tuus inebrians quam preoptimus* ! Calix autem, qui inebriat, utique vino mixtus est. Neque enim aqua inebriare quemquam potest. Sic autem Calix Dominicus inebriat, quomodo Noe in Genesi vinum bibens inebriatus est ? Sed quia ebrietas Dominici Calicis, & Sanguinis non est talis, qualis ebrietas vini sæcularis, cum diceret Spiritus sanctus in Psalmo : *Calix tuus inebrians* ; addidit : *Quam preoptimus* ! Quod scilicet calix Dominicus sic bibentes inebriet, ut sobrios faciat ; ut mentes ad spiritalem sapientiam redigat ; ut a sapore isto sæculari ad intellectum Dei unusquisque resipiscat ; & quemadmodum vino isto communi mens solvitur, & anima relaxatur, & tristitia omnis exponitur id est, deponitur, ita epoto Sanguine Domini, & poculo salutari ; exponatur memoria veteris hominis, & fiat oblivio conversationis pristinæ sæcularis ; & mæstum

Matth. 26. 27 28. 29.

Psal. 22. 5.

pe-

pectus, ac triſte, quod prius peccatis angentibus premebatur, divinæ indulgentiæ lætitia reſolvatur; quod tunc demum poteſt lætificare in Eccleſia Domini bibentem, ſi quod bibitur, dominicam teneat veritatem. Quam verò perverſum eſt, quamque contrarium, ut cum Dominus in Nuptiis de aqua vinum fecerit, nos de vino aquam faciamus; cum Sacramentum rei illius admonere, & inſtruere nos debeat, ut in Sacrificiis dominicis vinum potius offeramus „ „.

Et infra: „ „ Si quis de Anteceſſoribus noſtris, vel ignoranter, vel ſimpliciter non hoc obſervavit, & tenuit, quod nos Dominus facere exemplo, & magiſterio ſuo docuit, poteſt ſimplicitati ejus de indulgentia Domini venia concedi; nobis vero non potuit ignoſci, qui nunc a Domino admoniti, & inſtructi ſumus, ut Calicem dominicum vino mixtum, ſecundum quod Dominus obtulit, offeramus. Et de hoc quoque ad Collegas noſtros litteras dirigamus, ut ubique Lex evangelica, & Traditio dominica ſervetur, & ab eo, quod Chriſtus & docuit, & fecit, non recedatur „ „.

CONSECTARIA PRAXIM SPECTANTIA.

REGULA PRIMA.

Si panis abſque vino conſecraretur, aut e contrario, valida eſſet conſecratio.

Statim enim poſt conſecrationem verum Chriſti Corpus eſt ſub ſpecie panis, & verus ejus Sanguis ſub vini ſpecie, vi verborum, ut docet Concil. Trid. Seſſ. 13. cap. 3. Verba ſiquidem conſecratoria: *Hoc eſt Corpus meum. Hic eſt Sanguis meus*; id efficiunt, quod ſignificant. Unde conſecrato pane, Chriſti Domini noſtri Corpus adorandum Eccleſia proponit, illudque a Fidelibus adoratur ante vini conſecrationem.

Id confirmatur auctoritate *S. Bernardi* Epiſt. 69. ad *Guidonem* Abbatem *trium Fontium*, qui cum ſacrum

crum faciens animadvertiſſet poſt conſecrationem vinum deeſſe in Calice, particulam Hoſtiæ conſecratæ in calicem immiſerat, vinumque deſuper infuderat. Quem ob defectum magno mœrore confectus, conſcientiæ ſuæ ſcrupulum *S. Bernardo* expoſuit, ejuſque ſententiam per litteras rogavit. Re diligenter examinata reſpondit *S. Bernardus*, ſe illius in hoc caſu deprehendiſſe *Ignorantiam, miniſtrantium quoque negligentiam, ſed plane nullius malitiam*; quia defectus voluntarius non fuerat. Tum laudat, quod comperta, ſero licet, negligentia, vinum fuderat in Calicem ſuper Hoſtiæ ſacratæ particulam. „„ Ego autem (*inquit*) pro meo fatuo ſenſu, ſi mihi idem contigiſſet, quod tibi, vellem ad remedium mali unum e duobus egiſſe, aut ipſum quod feciſti, aut certe ab illo loco ubi dicitur: *Simili modo poſtquam cœnatum eſt*, verba ſancta iteraſſe; & ſic compleſſe quod reſtabat de Sacrificio. Neque enim dubitaverim de Corpore jam conſecrato; qui utique juxta ritum Eccleſiæ didici ab ipſa, quod & ipſa accepit a Domino; panem ſcilicet, ac vinum & ſimul apponere; non ſimul tamen ex his Sacra conficere. Cum ergo prius de pane Corpus, quam de vino Sanguis more Eccleſiaſtico conficiatur; ſi per oblivionem tardius, quod poſterius ſacrandum eſt, apponatur, non video, quid ſacris præcedentibus tarditas poſſit præripere conſequentium. Puto enim, quod ſi Domino poſt factum de pane ſuum Corpus, vini conſecrationem placuiſſet aliquamdiu intermittere, aut certe penitus omittere; nihilominus Corpus manſiſſet, quod fecerat; nec factis facienda præſcriberent. Nec nego panem, & vinum, aqua quidem mixtum, ſimul debere apponi; quin potius aſſero, haud aliter debere fieri. Sed aliud eſt culpare negligentiam, aliud negare efficaciam. Aliud (inquam) eſt, quod cauſamur non bene quidpiam fieri, & aliud quod mentimur nec fieri „„. Idem confirmatur ex *S. Thoma* 3. part. qu. 78. art. 6.

REGULA II.

Chriſti inſtitutioni, ac præcepto repugnat, ut Euchariſtiæ Sacramentum in una tantum ſpecie conſecretur.

Concil. Trid. Seſſ. 22. cap.

Chriſtus enim ſpeciem utramque conſecravit, & his verbis: *Hoc facite in meam commemorationem*, Apoſtolis, eorumque in Sacerdotio ſucceſſoribus præcepit, ut ſub panis, & vini ſymbolis incruentum Sacrificium pariter offerrent; quod cum Sacrificii cruenti expreſſa repræſentatio, & commemoratio eſſe debeat, Corpus, & Sanguinem in eo ſeorſim conſecrari, & vi verborum ſiſti ſeparatum a Corpore, & ſacramentaliter effuſum Sanguinem neceſſe eſt; (quamvis neceſſaria concomitantia Sanguis etiam ſub ſpecie panis, & Corpus ſub ſpecie vini ponantur.) Præterea, Concil. Trid. Seſſ. 21. cap. 1 declarans: „ Laicos, & „ Clericos non conficientes, nullo divino præcepto „ obligari ad Euchariſtiæ Sacramentum ſub utraque „ ſpecie ſumendum „; ſatis innuit, Sacerdotes, qui Sacramentum conficiunt, ad illud ſub utraque ſpecie ſumendum divino præcepto teneri.

REGULA III.

Unam ſpeciem ſine altera conſecrare nunquam licet; nequidem ſummi Pontificis diſpenſatione.

Summus enim Pontifex immutare non poteſt, quod a Chriſto inſtitutum eſt, & in jure divino diſpenſare, ut conſtat ex Cap. *Sunt quidam*, 6. Cauſa 25. quæſt. 1. cujus hæc ſunt verba: „„ Sunt quidam dicentes: Romano Pontifici ſemper licuiſſe novas condere leges. Quod & nos non ſolum non negamus, ſed etiam valide affirmamus. Sciendum vero ſummopere eſt, quia inde novas leges condere poteſt, unde Evangeliſtæ aliquid, & Prophetæ nequaquam dixerunt. Ubi vero aperte Dominus, vel ejus Apoſtoli, & eos ſequentes SS. Patres ſententialiter aliquid definierunt, ibi non novam Legem Romanus Pontifex dare, ſed potius, quod prædicatum eſt, uſque ad ani-

animam, & ſanguinem confirmare debet. Si enim quod docuerunt Apoſtoli, & Prophetæ, deſtruere (quod abſit) niteretur, non ſententiam dare, ſed magis errare convinceretur. Sed hoc procul ſit ab eis, qui ſemper Domini Eccleſiam contra luporum inſidias optime cuſtodierunt „„. Item ex Cap. *Contra*, quod eſt Zoſimi Papæ, ibidem: „„ Contra ſtatuta Patrum condere aliquid, vel mutare, ne hujus quidem Sedis poteſt auctoritas. Apud nos enim inconvulſis radicibus vivit antiquitas, cui Decreta Patrum ſanxere reverentiam „„. Porro ſi contra Statuta Patrum condere aliquid, vel mutare non poteſt, multo minus contra inſtitutionem Chriſti, juſque divinum. Idem docet *S. Thomas* Prima Secundæ, quæſt. 97. art. 4. ad 3. „„ Ad Legem divinam, (*inquit*) ita ſe habet quilibet homo, ſicut perſona privata ad legem publicam, cui ſubjicitur. Unde ſicut in lege humana publica non poteſt diſpenſare niſi ille, a quo lex auctoritatem habet, vel is, cui ipſe commiſerit; ita in præceptis juris divini, quæ ſunt a Deo, nullus poteſt diſpenſare niſi Deus, vel is, cui ipſe ſpecialiter committeret „„.

Præterea, vix occurrere poteſt juſta neceſſitas conſecrandi unam ſpeciem abſque altera, cum hoc Sacramentum non ſit abſolute neceſſarium ad ſalutem, ſed ejus votum ſufficiat; & in omnes regiones vinum facile deferri poſſit, atque in frigidiſſimis etiam conſervari doceat experientia. Quamobrem falſum eſſe nemo dubitet, quod *Volaterranus* lib. 7. ſuæ *Geographiæ* refert, Norvegis *Innocentii VIII.* Pontificis conceſſione permiſſum *Sine vino calicem ſacrificare*, quod *ob immenſa frigora vinum in eam regionem importatum aceſcat*. Quomodo enim calicem ſine vino conſecrare permiſiſſet *Innocentius*? An cereviſiam, ſiceram, aliumve liquorem? An aquam, ſive puram, ut Aquarii, ſive mellitam, ut *Melancton* putavit uſurpare poſſe Ruthenos ob inopiam vini? Falſa etiam ratio eſt, ob quam hujuſmodi conceſſam diſpenſationem ſcribit *Volaterranus*, cum in Norvegia vi-

vinum facile conſervetur, ibique ſit in uſu. Æque incertum eſt, quod ex vagis rumoribus refert *Bartholomæus Fumus*, in Summa, *Alexandrum VI.* voluiſſe diſpenſare, quibuſdam petentibus, ut ſine vino conficeretur Euchariſtia in locis, ubi non poteſt vinum haberi, & fuiſſe declaratum, quod non poterat; quia in iis, quæ ſunt eſſentialia Sacramentis, ſummus Pontifex diſpenſare non poteſt. Utriuſque autem ſpeciei, ſcilicet panis, & vini conſecratio eſt eſſentialis Euchariſtiæ; unde *nec propter defectum alterius eſt unum tantum ſine altero conſecrandum; quia non eſſet perfectum Sacramentum* (inquit *S. Th* 3. p. q. 74. art. 1. ad 2.) Quidquid in contrariam ſcripſerint *Gabriel Beliel* lect. 84. in Can. Miſſæ, & *Joannes Major* in 4. Sentent. Diſt. 13. quæſt. 3. neceſſarium non eſſe Jure divino, ſed Eccleſiaſtico tantum, ut ſpecies utraque pariter conſecretur. Quod quidem inaniter probant ex Cap. *Comperimus*, Diſt. 2. *de Conſecrat.* cum *Gelaſius I.* de Sacerdotibus ibi dicat: „ Aut integra Sacramenta percipiant, aut ab integris „ arceantur; quia diviſio unius ejuſdemque Myſterii „ ſine grandi ſacrilegio non poteſt pervenire „.

REGULA IV.

Panis, & vini conſecrandi quantitas non eſt ex inſtitutione Chriſti determinata, id eſt, nulla eſt tam magna, quæ conſecrari non poſſit, poteſtate miniſtri, & verborum ſacramentalium efficacia ſpectatis.

Rationem affert *S. Thomas*, p. 3. quæſt. 74. art. 2. „„ In omnibus (*inquit*) habentibus materiam, ratio determinationis materiæ ſumitur ex ordine ad finem. Finis autem hujus Sacramenti eſt uſus Fidelium; unde oportet, quod quantitas materiæ hujus Sacramenti determinetur per comparationem ad uſum Fidelium, non eorum tantum, qui nunc occurrunt; alioquin Sacerdos paucos parochianos habens non poſſet multas hoſtias conſecrare. Materia igitur hujus Sacramenti determinatur per comparationem ad uſum Fi-

Fidelium abſolute. Numerus autem Fidelium eſt indeterminatus. Unde non poteſt dici, quod quantitas materiæ hujus Sacramenti ſit determinata „„. Quamvis igitur Sacerdos panem omnem, qui venalis proſtat in foro, & vinum omne, quod eſt in cellario, conſecrans, ſacrilegii reus eſſet, & poteſtate ſibi a Chriſto data abuteretur; illud tamen omne conſecraret, quod ipſi ante oculos verſaretur, & moraliter præſens eſſet, atque conſecrare intenderet. „„ Poteſtas enim miniſtrorum Eccleſiæ (*inquit S. Thomas*) ad duo ordinatur. Primo quidem ad effectum proprium; ſecundo ad finem effectus „„; qui etſi malus ſit ex prava intentione ſacrilegi miniſtri, verba tamen ſacramentalia ſuper congruam materiam prolata cum intentione faciendi, quod facit Eccleſia, ſuum producunt effectum. „„ Unde ſi Sacerdos intendat conſecrare Corpus Chriſti propter aliquem malum finem (puta ut irrideat, vel veneficia faciat) propter intentionem mali finis peccat; nihilominus tamen propter poteſtatem ſibi datam perficit Sacramentum „„.

REGULA V.

Materiam conſecrandam præſentem eſſe Sacerdoti neceſſe eſt, non ſolum præſentia phyſica, ſed morali; id eſt, quæ a Sacerdote conſecrante cognoſcatur; & quæ more, & uſu humano, prudentiſque viri judicio res ita poſita eſt, ut pronomine demonſtrativo poſſit deſignari.

Ita *S. Thomas* in 4. Sententiarum Diſt. 11. quæſt. 2. art. 2. Quæſtiuncula 3. ad 1. „„ Ipſa forma (*inquit*) pronomine demonſtrativo utens, oſtendit, quod materia conſecranda debet eſſe coram Sacerdote; unde Sacerdos exiſtens in domo ſua, non poſſet conſecrare panem, qui eſt in Altari „„; neque etiam panem, & vinum a tergo poſita, aut transparietem; quia res ſic poſitæ non cenſentur homini præſentes ſecundum commune, & morale judicium Valida autem eſſet conſecratio panis in pixide clauſa, & vini

in calice cooperto; quia talia cenſentur præſentia; deſignantes enim plenum vino dolium, dicimus: Hoc eſt vinum. Tenetur tamen Sacerdos præcepto Eccleſiæ, in Rubricis miſſalis Romani expreſſo, pixidem, in qua ſunt hoſtiæ, & calicem, in quo eſt vinum, diſcooperire, antequam verba conſecrationis proferat. Ut autem moraliter cenſeatur præſens materia, non eſt neceſſe, ut actu ſenſus percipiatur, vel ad eam ſonus vocis pertingat; ſed ſatis eſt, ut ſit ſenſibili modo præſens, eamque præſentem eſſe cognoſcat Sacerdos, & conſecrare velit. Unde Sacerdos cæcus hoſtias, quas teſtimonio fide digno in Altari coram ſe poſitas ſciret, proculdubio conſecraret, modo voluntatem haberet conſecrandi.

REGULA VI.

M*ateria conſecrationis debet eſſe particularis, & determinata intentione miniſtri.*

Siquidem actiones circa determinatum aliquod ſubjectum, non circa vagum quid, & confuſum exercentur; idque in præſenti materia poſtulat vis pronominis demonſtrativi *Hoc*, & *Hic*. Unde ſi quis Sacerdos dimidiam duntaxat Hoſtiæ partem conſecrare vellet, nec eam ullo modo deſignaret; aut ſi habens coram ſe undecim hoſtias, intenderet conſecrare ſolum decem, non determinans quas decem intendit; in his caſibus non conſecraret. Secus ſi putans quidem eſſe decem, tamen omnes voluit conſecrare, quas coram ſe habebat. Nam tunc omnes erunt conſecratæ. Quamobrem quilibet Sacerdos talem ſemper intentionem habere debet conſecrandi eas omnes, quas ante ſe ad conſecrandum poſitas habet. Ita vulgo Theologi, & Rubricæ Miſſalis, Tit. *De defectibus in celebratione Miſſarum occurrentibus.* Ita & Synodus Senonenſis anni 1524. „ Sacerdos „ plures hoſtias conſecraturus, intentionem conſecran„di referat ſuper omnes, non ſe referendo ad cer„tum numerum hoſtiarum „ „.

RE-

REGULA VII.

Si quæ frumenta ſunt, quæ ex ſemine tritici generari poſſunt (ſicut ex grano tritici ſeminato in malis terris naſcitur ſiligo) *confectus ex iis panis congrua eſt Euchariſtiæ materia.*

Ita docet *S. Th.* 3. part. qu. 74. art. 3. ad 2. Quia ſolis accidentibus, non ſpecie differunt a tritico. Siliginis ambigua ſignificatio eſt. Latinis Scriptoribus eſt ſelecta farinæ medulla ex ſiligine frumenti genere, de quo Plinius lib. 18. cap. 8. & S. Iſidorus lib. 17. cap. 2. *Siligo genus tritici a ſelecto dictum.* At poſtremi ævi Auctoribus uſurpatur pro ſecali, vulgo *Segle.* Canzius in Gloſſario. Primum duntaxat ſiliginis genus idoneam eſſe Euchariſtiæ materiam, ſecundum mentem *S. Thomæ;* non poſtremum illud, quod grani genus eſt tritico inferius, Theologi non ignobiles cenſent; inter alios *Sylvius* Commentario in 3. part. Panem hordeaceum ineptam eſſe Euchariſtiæ conſecrationi materiam, nemo Theologorum diffitetur. De ſpelta, & farre paullo major difficultas eſt. Ex iis confici poſſe Euchariſtiam *Petrus a Palude*, & alii quidam affirmant, inter alios *Eſtius* in 4. Sentent. diſt. 8. §. 6. dubitant alii ut *Durandus*, & *Major;* negat *S. Th.* quem plerique alii ſequuntur. „ „ Similitudo *enim* figuræ in talibus magis videtur ſignificare propinquitatem quam identitatem ſpeciei, ſicut ex ſimilitudine figuræ manifeſtatur, quod canis, & lupus ſunt propinquæ ſpeciei, non autem ejuſdem. Unde ex talibus frumentis, quæ nullo modo poſſunt ex ſemine tritici generari, non poteſt confici panis, qui ſit debita materia hujus Sacramenti „ „. S. Thomæ opinionem confirmat *Honorii III.* Romani Pontificis Reſponſum, de quo *Cæſarius* lib. 9. cap. 65. „ „ Requiſitus Papa Honorius III. per litteras cujuſdam Abbatis noſtri, an hoſtiæ ex ſpelta confici poſſent, reſpondit: Speltam magis pertinere ad hordeum quam ad triticum „ „. Idem eſto de farre judicium, quod *S. Hieronymus* in cap. 4. *Ezechielis*, a ſpelta non diſtinguit.

Plinius tamen lib. 17. cap. 8. & 21. *Varro* lib. 1. *de Re ruſtica*, *& Columella* lib. 2. cap. 6. ſpeltam a farre, & utrumque a tritico diſtinguunt. Dubium ſaltem manet, an panis ſiligineus, prout vulgo ſumitur, *du pain de ſegle*, aut ex ſpelta, vel farre confectus, ſit apta Euchariſtiæ materia; quamobrem hujuſmodi panem conſecrare illicitum eſt, cum materia dubia uti non liceat.

REGULA VIII.

Adulterini frumenti modica permixtio non mutat ſpeciem tritici, quocum permiſcetur; *ideo* ſi ſit modica admixtio alterius frumenti, cum multo majore quantitate tritici, poterit exinde confici panis, qui eſt materia hujus Sacramenti. Si vero ſit magna permixtio, *æqualis ſcilicet vel prope æqualis utriuſque quantitas*, talis permixtio ſpeciem mutat. Unde panis exinde confectus non erit debita materia hujus Sacramenti. Verba ſunt *S. Thomæ* 3. p. qu. 124. art. 3. ad 3.

REGULA IX.

Ex pane penitus corrupto conſecrari Euchariſtia non poteſt.

Ita porro corruptum eſſe, ut non maneat panis natura, indicant ſolutio continuitatis, ſaporis, coloris, aliorum accidentium mutatio. Si vero corrumpi incipiat, rata quidem erit conſecratio; ſed graviter peccabit conſecrans propter irreverentiam erga tantum Sacramentum. Et quia amylum eſt ex tritico corrupto, non videtur, quod panis ex eo confectus poſſit fieri Corpus Chriſti. Reſponſio eſt *S. Thomæ* loco ſupra laudato ad 4.

REGULA X.

Si farinæ admiſceretur aqua roſacea, vel quicunque alius liquor ab aqua vera, & elementari, non poſſet ex hujuſmodi materia confici Sacramentum.

Non enim eſſet verus panis. Ad panis enim ſubſtan-

ſtantiam conſtituendam omnino neceſſaria eſt aqua, ſecundum illud *S. Cypriani* Epiſt. 63. „ Nec corpus „ Domini poteſt eſſe forma ſola, aut aqua ſola, niſi „ utrumque adunatum fuerit, & copulatum, & panis unius compage ſolidatum „. Sic reſpondet *S. Thomas* art. 7. Quæſtionis ejuſdem, ad 3. Gloſſa Capitis *Sic in ſanctificando*, Diſt. 2. *de Conſecratione*, ex his *S. Cypriani* verbis conflatis ſic habet: „ Quid ſi ex „ melle, vel alio liquore fuerit farina aſperſa? Num„ quid tranſubſtantiatur ille panis in Corpus Chriſti? „ Non „. Secundum rubricas Miſſalis Romani, & Inſtructiones *S. Caroli*, panis ex aqua roſacea, vel aliis ab aqua naturali liquoribus confectus, dubia materia eſt. Unde *Aſtenſis*, & *Cajetani* ſententia, aſſerentium hujuſmodi panem aptam eſſe Euchariſtiæ materiam, minus probabilis eſt, ac proinde in praxi non ſequenda; quia in Sacramentorum conſecratione, & adminiſtratione non licet ſequi opinionem minus probabilem relicta probabiliore, & tutiore, ut declaravit *Innocentius XI.* Pontifex Maximus Decreto edito die ſecunda Martii 1679.

REGULA XI.

Græci Sacerdotes cum in Patria ſua, tum in Monaſteriis, & Eccleſiis, quæ ſunt græcis in Eccleſia latina deſtinatæ, in quibus ritus græcorum ſervantur, pane fermentato ad Euchariſtiæ conſecrationem uti debent: Latini vero cum in ſuis regionibus, tum in Eccleſiis, quas habent in græcia, pane azymo.

Eccleſiæ enim ſuæ ritum ſervare utrique debent, ut a *Leone IX.* & a Florent. concil. declaratum eſt. „ Scit namque *Eccleſia*, quia nihil obſunt ſaluti cre„ dentium diverſæ pro loco & tempore conſuetudi„ nes, quando una fides per dilectionem operans bo„ na, quæ poteſt, uni Deo commendat omnes „. (inquit idem Pontifex Ep. 1. cap. 29.) Si græci azymo, aut latini fermentato utantur, graviter peccant, pœniſque canonicis ſunt plectendi; nec ulla ipſis diſpenſare poteſt neceſſitas, etiam viatici pro

infirmis conſecrandi, aut Miſſæ die ſolemniſſimo celebrandæ, ut ab Eccleſiæ ſuæ conſuetudine diſcedant. Unde *Honorius III.* cap *Litteras*, Extra *de celebratione Miſſarum*, cum ex confeſſione cujuſdam Presbyteri Eccleſiæ S. Brigittæ Brixienſis cognoviſſet, eum: *Cum calicem, & hoſtiam non haberet, in pane fermentato, & ſcypho ligneo Miſſarum ſolemnia celebrare* præſumpſiſſe, hanc in eum ſententiam tulit: *Cum igitur, vel ex nimia deſipientia peccaſſe probetur, mandamus, quatenus officio, & beneficio perpetuo ipſum prives.* Hinc *S. Thom.* quæſt. 84. p. 3. art. 4. „ „ Sicut, *inquit*, peccat presbyter in Eccleſia latinorum celebrans de pane fermentato, ita peccaret presbyter græcus in Eccleſia græcorum celebrans de pane azymo, quaſi pervertens Eccleſiæ ſuæ ritum „ „.

REGULA XII.

Eccleſiæ latinæ Sacerdos iter agens per græciam, aut Sacerdos græcus per Occidentem, ritum Eccleſiæ ſuæ retinere poteſt, & ille azymo, hic fermentato pane ad conſecrandam Euchariſtiam uti, modo abſit ſcandali periculum.

Id ut caveatur, Epiſcopum adire debet, ab eoque licentiam poſtulare ſacris operandi ſecundum Eccleſiæ ſuæ ritum, ac morem; obtentamque licentiam Parocho, aut Eccleſiæ, in qua vult ſacrum facere, Præpoſito exponere. Ritum tamen Eccleſiæ, in qua verſatur, tuta conſcientia ſequi poteſt, ſecundum Regulam *S. Ambroſii* a *S. Auguſtino* Epiſt. 58. olim 118. laudatam: „ „ Cum Romam venio, jejuno Sabbato; cum hic ſum, non jejuno. Sic etiam tu, ad quam forte Eccleſiam veneris, ejus morem ſerva, ſi cuiquam non vis eſſe ſcandalo, nec quemquam tibi. Ego vero (*inquit S. Auguſt.*) de hac ſententia etiam, atque etiam cogitans, ita ſemper habui, tanquam eam cœleſti oraculo acceperim „ „. In eadem Epiſtola *S. Auguſt.* Januarium docens, quid agendum ſit in iis, in quibus regionum, aut Eccleſiarum conſuetudines variant, hanc Regulam tradidit:

„ „ Quid

„ „ Quid horum ſit faciendum, ſi divinæ Scripturæ præſcribat auctoritas, non ſit dubitandum, quin ita facere debeamus, ut legimus, ut jam non quomodo faciendum, ſed quomodo ſacramentum intelligendum ſit, diſputemus. Similiter etiamſi quid horum tota per orbem frequentat Eccleſia. Nam & hinc quin ita faciendum ſit, diſputare inſolentiſſimæ inſaniæ eſt. Sed neque hoc, neque illud ineſt in eo, quod tu quæris. Reſtat igitur, ut de illo tertio genere ſit, quod per loca, regioneſque variatur. Faciat ergo quiſque, quod in ea Eccleſia, in quam venit, invenerit. Non enim quidquam eorum contra fidem fit, aut contra mores hinc, vel inde meliores „ „. Cum itaque uſus azymi, aut fermentati in conſecratione Euchariſtiæ, nec Scripturæ ſacræ auctoritate præſcribatur, nec ſit ex iis, quæ tota per orbem frequentat Eccleſia, ſed ex iis, quæ per loca, regioneſque variantur, nec fidem, aut mores hinc inde meliores ſpectet, poteſt quiſque Sacerdos illius Eccleſiæ conſuetudinem ſequi, in quam venerit.

REGULA XIII.

Panes conſecrandi, ad uſum Sacrificii, & Communionis ſtudioſe parari debent, ac eſſe integri, nitidi, & modicæ quantitatis, ſecundum Eccleſiæ conſuetudinem.

Ita ſanxit Concilium Toletanum 16. Can. 6. „ „ Delatum eſt (*inquit*) quod in quibuſdam Hiſpaniarum partibus quidam Sacerdotum partim neſcientia impliciti, partim temerario auſu provocati, non panes mundos, & ex ſtudio præparatos ſuper menſam Domini in Sacrificio offerant, ſed paſſim quomodo unumquemque neceſſitas impulerit, aut voluntas coegerit, de panibus ſuis uſibus præparatis cruſtulam in rotunditatem auferant, eamque ſuper Altare cum vino, & aqua pro ſacro libamine offerant... Temeritati huic, aut neſcientiæ cupientes terminum ponere, id unanimitatis noſtræ delegit conventus, ut non alter panis in Altari Domini ſacerdotali benedictione ſan-

ſanctificandus proponatur, niſi integer, & nitidus, qui ex ſtudio fuerit præparatus; neque grande aliquid, ſed modica tantum Oblata, ſecundum quod Eccleſiaſtica conſuetudo retentat „ „. Ita quoque *Theodulphus Epiſcopus Aurelianenſis*, qui nono Eccleſiæ ſæculo florebat, in Capitulis ad ſuæ Diœceſis Presbyteros: „„ Panes, quos Deo in Sacrificium offertis, aut a vobis ipſis, aut a veſtris pueris coram vobis, nitide, ac ſtudioſe fiant, & diligenter obſervetur, ut panis, & vinum, & aqua, ſine quibus Miſſæ nequeunt celebrari, mundiſſime, ac ſtudioſe tractentur, ut nihil in his vile, nihil non probatum inveniatur „„.

Olim Hoſtiæ ſummo ſtudio, & ſancta, reverentia præparabantur.

Quanta cum reverentia Hoſtiæ olim præpararentur conſtat ex *S. Udalrico* lib. 3. *Conſuetudinum Cluniacenſium*, cap. 13. „„ Quod pertinet (*inquit*) ad Euchariſtiam, & ad Corpus Domini, quia dignum eſt, ut cum ſumma reverentia, & diligentia geratur, expedit, ut ipſe modus gerendi non taceatur. Primo, quotieſcunque fieri hoſtias neceſſe fuerit, præcipue tamen ante Domini Natalem, vel ſanctæ Reſurrectionis diem fieri ſolent... Frumentum, de quo faciendæ ſunt hoſtiæ, quamtumlibet bonum ſit naturaliter, & purum, tamen granatim eligitur, & lavatur ſtudioſe, nec per alias perſonas, quam per ipſos Fratres. Colligitur deinde in ſaccum non quemcunque, ſed qui ad hoc ſolum de bono panno conſutus eſt; in quo colligatum commendatur uni famulo non laſcivo; qui portans illud ad molendinum, molam lavat utramque, operitque ſurſum, & deorſum cortinis, ſe ipſum induit Alba, & ſuper caput mittit, & alligat ſuperhumerale, id eſt, amictum, ut nihil de facie præter oculos poſſit apparere. Ita ergo molit, ita farinam cribrat, primo cribro quoque diligenter abluto. Major Eccleſiæ Cuſtos, ſi non eſt Sacerdos, vel Diaconus, Vicarium ſibi quærit ad hoc opus perficiendum. Duos etiam alios de his Ordinibus hujus rei gnaros perquirit, accepta licentia a Priore, & unum converſum. Hi quatuor finitis Nocturnis ſe calceant, facies, manuſque

que lavant, & capita pectunt. Secedunt deinde ad Altare S. Benedicti, & ibi cantant matutinas Laudes, Primam quoque ſimul, & ſeptem Pſalmos cum Litaniis, reliqua Pſalmodia interim dilata. Deinde illi tres, qui ſunt alicujus Ordinis, induunt ſe Albis, & Humeralibus (ſunt enim Albæ, & Amictus quidam huic ſolo negotio deputati) quorum unus farinam conſpergit, & vehementiſſime compingit ſuper tabulam nitidiſſimam habentem limbum in circuitu, aliquantulum in circuitu ſuperficie altiorem, ne aqua effluere poſſit. Conſpergunt cum aqua frigida, quia inde fiunt hoſtiæ candidiores; a duobus vero reliquis hoſtiæ formantur; aqua vero non in alio vaſe defertur, quam in quo ſolet ad Miſſas deferri. Ferramentum, in quo ſunt coquendæ, caracteratum tenet Converſus, (*Id eſt Novitius*) manuſque induit chirotecis. Sumopere cavent, ut non modo ſaliva, ſed nec flatus eorum aliquo modo ad hoſtias pertingere poſſit „„. Ex his colligitur, Hoſtias ſummo ſtudio, & ſancta quadam reverentia erga Corpus Domini, quod ex iis conſecrari debet, præparandas eſſe; convenienſque eſſe (ſi fieri poteſt) ut a clericis in ſacris Ordinibus conſtitutis, aut a ſacris Virginibus fiant, ſicut olim a ſancta *Radegunda* factas, & ſacris locis diſpenſatas, auctor eſt *Fortunatus* in ejus vita. Non ſolum enim in Monaſteriis, ſed in aliis etiam Eccleſiis, hoſtias olim ſtudio, & religione ſingulari factas, teſtis eſt *Humbertus* Cardinalis Sylvæ Candidæ Epiſcopus in lib. contra Græcorum calumnias: „„ Diaconi (*inquit*) cum Subdiaconis, ſeu ipſi Sacerdotes ſacris amicti veſtibus, cum melodia Pſalmorum azymum conſperſum, & in ferro paratum ex Secretario proferebant „„. Concilium Mediolanenſe 4. vetat *Ne hoſtias pro ſacra Euchariſtia conficienda laicus homo, aut fœmina faciat.*

REGULA XIV.

Sicut ex pane omnino corrupto valide conſecrari non poteſt Corpus Chriſti; ita nec de aceto Chriſti

REGULA XVII.

Aquæ mixtio.

Quia mixtio aquæ cum vino non eſt de neceſſitate Sacramenti, non refert quantum ad ſubſtantiam, & integritatem Sacramenti, quæcunque aqua vino miſceatur, ſive naturalis, ſive artificialis, ut roſacea. Quamvis quantum ad convenientiam Sacramenti, peccet graviter, qui aliam aquam miſcet præter naturalem, & elementarem.

Ratio eſt, quia de latere Chriſti pendentis in Cruce aqua vera profluxit (non humor phlegmaticus, ut quidam dixerunt) ad oſtendendum, quod Corpus Chriſti erat vere compoſitum ex quatuor elementis; ſicut per ſanguinem inde manantem oſtendebatur eſſe compoſitum ex quatuor humoribus, ut docet *Innocentius III.* cap. *In quadam*, Extra, *de celebratione Miſſarum*. Ita & *S. Th.* 3. p. q. 64. art. 7. ad 3. Veram autem fuiſſe aquam, quæ de Chriſti latere manavit, probat *Innocentius III.* ex illis verbis *S. Joannis* Epiſt. 1. *Tres ſunt, qui teſtimonium dant in terra, ſpiritus, aqua, & ſanguis*, ex quibus ita colligit: „ Cæterum ſicut fuit verus ſpiritus, & verus ſanguis, ita procul dubio vera aqua; cum Chriſtus ſit Veritas, a veritate omnis fallacia ſit penitus aliena; nam ſi non fuiſſet aqua, ſed phlegma, quod de latere Salvatoris exivit, ille, qui vidit, & teſtimonium veritati perhibuit, profecto non aquam ſed phlegma dixiſſet; nec in hoc verum Regenerationis Sacramentum fuiſſet oſtenſum, cum per Sacramentum Baptiſmi non regeneremur in phlegmate, ſed in aqua; neque per hoc poſſet vero argumento probari, quod in Sacramento Euchariſtiæ admiſcenda ſit aqua vino, ſi de latere Chriſti non aqua, ſed phlegma profluxiſſet; ſed nec vera fuiſſet figura, quæ ſuper hac re præceſſit in veteri Teſtamento, quando Moyſes virga percuſſit ſilicem, & ex ea non phlegma, ſed aqua manavit „.

RE-

REGULA XVIII.

Permodicum aquæ vino admiscendum est.

Quamvis enim non tanta fuerit apud Antiquos cura, ut permodicum aquæ vino admisceretur, ut constat ex Concilio Triburiensi, Can. 19. decernente: *Ut duæ partes sint vini, tertia aquæ*; semper tamen in Ecclesia observatum est, ut plus vini, quam aquæ in calicem infunderetur. Unde *Honorius III.* Cap. *Pernicioſus*, Extra, *de Celebratione Missarum*, ad Archiepiscopum quemdam scribit: „„ Perniciosus in tuis partibus inolevit abusus; videlicet, quod in majori quantitate de aqua ponitur in Sacrificio, quam de vino; cum secundum rationabilem consuetudinem Ecclesiæ generalis, plus in ipso sit de vino, quam de aqua ponendum. Ideoque Fraternitati tuæ mandamus, quatenus id non facias, nec in tua provincia fieri patiaris „„. Verum excitata in Scholis Theologorum quæstione de conversione immediata, vel mediata aquæ in Sanguinem Christi, postquam *Innocent. III.* Cap. *Cum Marthæ*, Extra, *de Celebr. Missarum*, §. *Quæsiviſti*, declaravit, probabiliorem esse opinionem asserentium, aquam cum vino transubstantiari in Sanguinem: *Cum in vinum transeat mixta vino*, majori studio cautum est, ne plus aquæ vino misceatur, quam facile possit ante Consecrationem in vinum transmutari. Sic autem habet Innocent. III. „„ Verum inter opiniones prædictas illa probabilior judicatur, quæ asserit, aquam cum vino in Sanguinem transmutari; ut expressius eluceat proprietas Sacramenti. Nam cum aquæ multæ sint populi multi, juxta quod alibi legitur: *Beati, qui seminatis super omnes aquas*; ideo vino aqua unitur, ut Christo populus adunetur; per hoc enim, quod suscepit ipse de nostro, & accepimus ipsi de suo, tam insolubili nexu conjungimur, ut qui est unum cum Patre per ineffabilem unitatem, fiat unum nobiscum per admirabilem unionem; ac per hoc ipso communiter mediante, unum cum Patre efficimur „„. Isa. 32. 20.

Eugenius 4. in Decreto pro Armenis ſtatuit, ut *Aqua modiciſſima miſceatur.* Antonius Auguſtinus in Synodalibus Conſtitutionibus Tarraconenſis Eccleſiæ refert Conſtitutionem *S. Pii V.* Pontificis Maximi ad illius civitatis Archiepiſcopum datam, qua nonnullos arguit, qui non guttam tantummodo aquæ, ſicut fieri debet, Calici infundebant, ſed plus aquæ quam vini, quod omnino corrigi, & emendari præcepit. Hunc autem exceſſum præcaventes quædam Eccleſiæ, aquam vino miſcendam parvo cochleari excipere ſolebant, & ex eo in Calicem fundere; quem morem etiamnum ſervant Cartuſiani. Denique *S. Thomas Innocentii III.* Decretalem ſecutus 3. p quæſt. 74. art. 8. probabiliorem opinionem cenſet, quæ aſſerit, „„ Aquam converti in vinum, & vinum in in Sanguinem. Hoc autem (*inquit*) fieri non poſſet, niſi adeo modicum apponeretur de aqua, quod converteretur in vinum. Et ideo ſemper tutius eſt parum de aqua apponere, & præcipue ſi vinum ſit debile; quia ſi tanta fieret appoſitio aquæ, ut ſolveretur ſpecies vini, non poſſet perfici Sacramentum „„.

REGULA XIX.

Si aqua infunderetur in dolium, non ſufficeret ad ſignificationem hujus Sacramenti; ſed oportet ipſam vino miſceri circa ipſam Sacramenti celebrationem, inquit *S. Thomas* 3. p. quæſt. 74. art. 8. ad 3.

REGULA XX.

Si Sacerdos ante Conſecrationem Sanguinis, & poſt Conſecrationem Corporis Chriſti, percipiat, aut vinum, aut aquam non eſſe in calice, debet ſtatim infundere, & conſecrare; ſi vero poſt Conſecrationis verba cognoverit aquam vino mixtam non fuiſſe; pergere nihilominus debet, cum aquæ mixtio ad ſubſtantiam Sacramenti non pertineat. Puniendus tamen ille eſt, cujus negligentia id contigit. Ita *S. Thomas* 3. p. quæſt. 83. art. 6. ad 4.

RE-

REGULA XXI.

Nullo modo debet aqua vino jam conſecrato miſceri, quia ſequeretur corruptio Sacramenti pro aliqua parte. (inquit *S. Thomas* ibidem) Miſceri quidem non debet ſecundum Eccleſiæ latinæ ritum, & graviter peccaret latinus Sacerdos, qui miſceret; & corruptio Sacramenti ſequeretur, ſi magna infunderetur aquæ copia, qua vini ſpecies ſolveretur; quod ex coloris, & ſaporis mutatione facile cognoſci poſſet. Atque ita intelligendus eſt *S. Thom.* At miſceri debet a Sacerdote græco ſecundum Eccleſiæ ſuæ ritum celebrante. Græci enim bis aquam miſcent, ſemel frigidam, cum in Protheſi, ſeu Altari minore ſancta Dona præparant, pungente Sacerdote panem lanceola, & dicente: *Unus militum lancea latus ejus aperuit, ſtatimque exivit Sanguis, & aqua*; & Diacono infundente vinum & aquam; deinde calidam, poſt conſecrationem, immediate ante Communionem, petente Diacono a Sacerdote, ut aquam fervidam benedicat, illo vero benedicente his verbis: *Benedictus fervor Sanctorum tuorum jugiter, nunc, & ſemper, & in ſæcula ſæculorum, Amen.* Tum Diaconus infundit in calicem, dicens: *Fervor fidei plenus Spiritu ſancto. Amen.* Duplici de cauſa ſecundam hanc mixtionem fieri tradunt Auctores græci; tum quia aqua calida e latere Chriſti manavit; tum quia Spiritus ſancti fervorem ſignificat. Hanc aquæ calidæ mixtionem vino conſecrato a græcis fieri ſolitam immerito impugnat *Humbertus* in Invectiva adverſus *Nicetam Pectoratum*, cum hunc ritum in ſuis Liturgiis præſcribant *ſancti Patres Baſilius, & Joan. Chryſoſtomus*, uſuque perpetuo Orientalis Eccleſiæ Sacerdotes ſanctitate, & doctrina conſpicui comprobaverint. Id quidem græcis exprobraverunt Latini in Concilio Florentino; ſed pro ipſis optime reſpondit Epiſcopus Mitylenenſis, & *Eugenio IV.* Pontifici Maximo abunde ſatisfecit.

Ritus græcorum aquam calidam poſt conſecrationem in Calicem infundentiũ non damnandus.

Apud P. Goar. in Notis ad Miſſam S. Jo. Chryſ. & Arcudium lib. 3. cap. 39.

REGULA XXII.

Si Sacerdos ante Conſecrationem advertat, Hoſtiam eſſe corruptam, aut non eſſe ex pane triticeo, ipſa ſtatim rejecta ſumat aliam; & a Canone incipiens, Miſſam proſequatur. Si vero id advertat poſt conſecrationem, immo etiam poſt iſtius Hoſtiæ, & ante Sanguinis ſumptionem, nihilominus aliam accipiat, & incipiat a Conſecratione, ſcilicet ab illis verbis Canonis: *Qui pridie quam pateretur.* Si vero id compertum duntaxat habuerit poſt ſumptionem Sanguinis, novam Hoſtiam accipere debet, & vinum, cum aqua in Calicem infundere, & facta Oblatione, cætera proſequi, incipiendo ab his verbis: *Qui pridie quam pateretur*, ne Sacrificium remaneat imperfectum, & ut debitus ordo ſervetur.

Similiter ſi Sacerdos ante Conſecrationem Sanguinis, & poſt Conſecrationem Corporis advertat, aut vinum, aut aquam non eſſe in Calice, debet ſtatim apponere, & conſecrare. Si vero poſt verba Conſecrationis percipiat vinum non eſſe in Calice, aut nimia aquæ mixtione corruptum, & Chriſti Domini noſtri Corpus necdum ſumpſerit, debet aqua, aut vino corrupto, ſeu alio liquore, ſi fuerit in Calice, in piſcinam effuſis, aut in aliquo vaſe ſepoſitis: vinum cum aqua iterum infundere, & Canonem reſumere a verbis Conſecrationis Sanguinis. Si vero poſt ſumptionem Corporis id cognoverit, aliam Hoſtiam apponere debet iterum conſecrandam ſimul cum Sanguine; quia ſi ſola verba Conſecrationis Sanguinis proferret, non ſervaretur debitus ordo conſecrandi. *Perfecta* autem *videri non poſſunt Sacrificia, niſi perfecto ordine compleantur*; ut ait Concil. Toletanum 7. can. 2. Si vero inciperet a Conſecratione Sanguinis, & Canonem proſequeretur, id conveniens non eſſet, niſi adeſſet Hoſtia conſecrata; cum in Canone multa occurrant dicenda, & facienda non ſolum circa Sanguinem, ſed etiam circa Corpus. Tandem Hoſtiam conſecratam, & Sanguinem iterum ſumere debet,

bet, etiamſi prius ſumpſerit aquam, quæ erat in Calice; quia præceptum de perfectione, vel de perceptione hujus Sacramenti Sacerdote celebrante, aut altero, qui vices ejus ſuppleat, ſi ipſum gravi infirmitate, aut morte a perficiendo ſacro impediri contingeret, majoris eſt momenti, quam præceptum, ut ſumatur a jejunis; illud ſiquidem divini juris eſt; iſtud vero juris tantum Eccleſiaſtici. Ita *S. Thomas* 3. p. quæſt. 83. art. 6. ad 4. & Rubricæ Miſſalis Romani. Si tamen frequens adſit populus, & ſcandalum timeatur; propter illud vitandum, facta ſecreto Oblatione, & prolata duntaxat forma Conſecrationis Sanguinis ab illis verbis: *Simili modo*, Sacerdos ſtatim ſumet Sanguinem, & ſacrum perficiet, ut iiſdem Rubricis præſcriptum eſt.

REGULA XXIII.

Si muſca, vel aranea in Calicem ante Conſecrationem ceciderit, aut etiam venenum immiſſum cognoverit Sacerdos, effuſo vino, & abluto Calice, aliud vinum infundere debet conſecrandum. Si vero aliquid horum poſt Conſecrationem acciderit, debet animal caute capi, & diligenter lavari, & comburi, & ablutio cum cineribus in piſcinam mitti. Si autem venenum immiſſum cognoverit, nec ſumere debet, nec alteri dare, ne Calix vitæ vertatur in mortem; ſed debet diligenter in aliquo vaſculo ad hoc apto cum Reliquiis conſervare. Et ne Sacrificium remaneat imperfectum, aliud vinum infundere debet in Calicem, & incipiendo a conſecratione Sanguinis, ſeu ab illis verbis, *Simili modo*, Sacrificium perficere. Ita *S. Th.* 3. P. Qu 83. ar. 6. ad 3. Quod autem ait de Calice, in quem venenum immiſſum eſſet, pariter dicendum eſt de calice fulmine tacto; nam, quæ fulmine tacta ſunt, venenata cenſentur. Caſum iſtum an. 1601. accidiſſe, & ita reſponſum fuiſſe a Doctoribus, refert *Gavantus* in Rubricis P. 3. Tit. 10.

REGULA XXIV.

Si qui defectus accidant circa materiam conſecrandam, etiam abſque voluntate Sacerdotis, aut miniſtrorum ſola ignorantia, vel negligentia, nihilominus pœnitentiam hujus errati agere debent.

Id conſtat ex *S. Bern.* Epiſt. 69. ad *Guidonem* Abbatem *trium Fontium*, qui miniſtrantium incuria in Conſecratione Calicis erraverat ob vini defectum. „ „ Et ne forte, (*inquit*) malum hoc mali cujuſpiam gravioris latentis in monaſterio fuerit commonitio; pro pœnitentia tibi injungimus ſeptem Pſalmos pœnitentiales quotidie, uſque ad Paſcha, ſepties proſternendo te decantare, ſeptem diſciplinas accipere. In hunc modum ſatisfaciat & ille, qui tibi ad hanc Miſſam miniſtravit. De illo autem, qui ſibi ante apparaverat, & oblitus eſt mittere vinum in Calicem, cujus & majorem in hoc æſtimamus culpam, ſi tamen & tu putas, tuo arbitrio derelinquimus. Sane ſi ſermo exiit inter Fratres, & ipſi omnes ſinguli ſingulas accipiant diſciplinas, ut fiat, quod legitur: *Alter alterius onera portate* „ „. Sic etiam Sacerdotibus, quorum negligentia ſacra Hoſtia in terram ceciderit, aut Chriſti Sanguis ſuper Altare effuſus, aut Sacramentum a muribus, aliiſque animalibus comeſtum, aut putrefactum; aut vomitu etiam ex infirmitate ejectum; multi pœnitentiæ dies antiquis Canonibus inducuntur, quibus jejunare, & a Communione abſtinere debent. De his legi poſſunt cap. *Si per negligentiam* 27. & cap. *Si quis*, 28. *de Conſecr.* Diſt. 2. Item c. *Qui non bene*, 94. ibidem, & apud *Yvonem* Carnotenſem, P. 2. cap. 60. item Cap. *Si ceciderit*, in pœnitentiali Romano, & *S. Th.* Q. 83. A. 6. ad 7. Qui Canones etſi exoleverunt, ipſoque non uſu, aut antiquæ ſeveritatis remiſſione ſint antiquati, ac proinde Superioris, aut Confeſſarii judicio pœnitentiæ quantitas, & modus his caſibus relinquatur, quam negotii, & perſonæ conditione conſiderata minuere, vel augere poteſt; nihilominus pro his erratis

Gal. 6.

ratis Deo per pœnitentiam ſatisfieri debet, etiamſi ſint involuntaria; & orationes, proſtrationes coram SS. Sacramento, jejunia, vel alia hujuſmodi pia opera inſtar mulctæ honorariæ Chriſto Salvatori pro negligentia, vel ignorantia perſolvenda injungi, & devote ſuſcipi, atque adimpleri debent.

ARTICULUS IV.

De Forma Euchariſtiæ.

PROPOSITIO UNICA.

Forma Euchariſtiæ.

Forma Conſecrationis panis ſunt hæc verba: *Hoc eſt Corpus meum.* Forma vero Conſecrationis vini ſunt iſta: *Hic eſt Calix Sanguinis mei, novi & æterni Teſtamenti, Myſterium Fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.* Nec aliæ preces ad conſecrationes Euchariſtiæ ſunt neceſſariæ, ut Græci recentiores contendunt.

Hæc Propoſitio ſanctorum Evangeliſtarum *Matthæi* Cap. 26. *Marci* cap. 14. *Lucæ* cap. 22. & Apoſtoli *Pauli* 1. ad Cor. cap. 11. conſentientibus teſtimoniis probatur; ſcriptum eſt enim a S. Matthæo: *Cœnantibus autem eis, accepit Jeſus Panem, & benedixit ac fregit, deditque diſcipulis ſuis, & ait: Accipite, & comedite: Hoc eſt Corpus meum. Et accipiens Calicem, gratias egit, & dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes. Hic eſt enim Sanguis meus novi Teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.* Ita S. Marcus: *Accepit Jeſus panem, & benedicens fregit, & dedit eis, & ait: Sumite, Hoc eſt Corpus meum. Et accepto Calice, gratias agens, dedit eis; & biberunt ex illo omnes. Et ait illis: Hic eſt Sanguis meus novi Teſtamenti, qui pro multis effundetur.* Ita S Lucas: *Et accepto pane; gratias egit, & fregit, & dedit eis, dicens: Hoc eſt Corpus meum, quod pro vobis datur: Hoc facite in meam commemorationem. Similiter & calicem, poſtquam cœnavit dicens: Hic eſt Calix novum Teſtamentum in Sanguine meo; qui pro vobis*

Ejuſdem Propoſitionis veritas conſtat
tione, cujus teſtes ſunt SS. Patres. *Juſtin*
Apologia, quæ vulgo ſecunda inſcribitur:
enim (*inquit*) ut communem panem, nequ
nem potum iſta ſumimus, ſed quemadm
Verbum Dei caro factum Jeſus Chriſtus Sal
ſter, & carnem, & ſanguinem ſalutis no
habuit; ad eumdem modum etiam eam, i
preces verbi ejus ab ipſo profecti gratiæ
alimoniam, unde ſanguis, & caro noſtra pe
nem aluntur, incarnati illius Jeſu carnem,
nem eſſe edocti ſumus. Nam Apoſtoli in
tariis a ſe ſcriptis, quæ Evangelia vocantu
diderunt præcepiſſe Jeſum. Eum enim, pan
cum gratias egiſſet, dixiſſe: Hoc facite in
dationem: *Hoc eſt Corpus meum*; & poc
ter accepto, & gratiis actis, dixiſſe: *Hic*
meus; ac ſolis ipſis ea tradidiſſe „ „. Verl
Dei ab ipſo Chriſto profectum, ſunt ipſa
bus uſus eſt Dominus, ac Salvator noſter
chariſtiam inſtituit: *Hoc eſt Corpus meum*: *
guis meus; non preces, quæ illa in Græco
giis conſequuntur.

„ ſtributum diſcipulis Corpus illum ſuum effecit: „ *Hoc eſt Corpus meum*, dicendo „.

S. Greg. Nyſſenus Oratione Catechetica, laudata ab *Euthymo* Tit. 20. Panopliæ: „ Panis (*inquit*) ſtatim „ per verbum in corpus mutatur, ut dictum eſt a „ Verbo: *Hoc eſt Corpus meum* „.

S. Joannes Chryſoſt. Homil. 2. in Ep. 2. ad Timoth. „„ Sacra ipſa Oblatio (*inquit*) ſive illam Petrus, ſive illam Paulus, ſive cujuſvis meriti Sacerdos offerat, eadem eſt, quam dedit Chriſtus ipſe diſcipulis ſuis, quamque Sacerdotes modo quoque conficiunt; nihil habet iſta quam illa minus. Cur id? Quia non hanc ſanctificant homines, ſed Chriſtus, qui illam ante ſacraverat. Quemadmodum enim verba, quæ locutus eſt Chriſtus, eadem ſunt, quæ Sacerdotes nunc quoque pronuntiant; ita & Oblatio eadem eſt „„. Et Homilia de proditione Judæ: „„ *Hoc eſt Corpus meum*; hoc verbo propoſita conſecrantur; & ſicut illa vox; quæ dicit: *Creſcite, & multiplicamini*, Gen. 1. 22. 28. ſemel quidem edita eſt, ſed omni tempore ſentit effectum ad generationem, operante natura; ita & vox illa ſemel dicta eſt, ſed per omnes Menſas Eccleſiæ uſque ad hodiernum diem, & uſque ad ejus Adventum præſtat Sacrificio firmitatem „„.

S. Ambroſius lib. 4 de Sacramentis, cap. 4. „„ Tu forte dicis: Meus panis eſt uſitatus; ſed panis iſte panis eſt ante verba Sacramentorum; ubi acceſſerit conſecratio, de pane fit Caro Chriſti. Conſecratio igitur cujus verbis eſt, & cujus ſermonibus? Domini Jeſu. Nam per reliqua omnia, quæ dicuntur, laus Deo defertur; Oratio præmittitur pro populo, pro Regibus, pro cæteris; ubi venitur, ut conficiatur venerabile Sacramentum, jam non ſuis ſermonibus Sacerdos, ſed utitur ſermonibus Chriſti... Ergo ſermo Chriſti hoc conficit Sacramentum. *Et Cap.* 5. Antequam conſecretur, panis eſt; ubi autem verba Chriſti acceſſerint, Corpus eſt Chriſti Denique audi dicentem: *Accipite, & edite ex eo omnes: Hoc eſt enim Corpus meum. Et rurſus*: Inde verba ſunt Chriſti:

Accipite, bibite ex eo omnes: Hic eſt Sanguis meus; & ante verba Chriſti, Calix, & vini, & aquæ plenus. Ubi verba Chriſti operata fuerint, ibi Sanguis efficitur, qui plebem redemit „„.

Sanctus quidem *Hieronymus* Epiſtola ad *Evagrium*, de Sacerdotibus loquens ait: *Ad quorum preces Chriſti Corpus Sanguiſque conficitur*; ſimileſque locutiones apud alios quoſdam Patres reperiuntur; ſed precum nomine myſtica etiam verba, quibus myſteriorum perficitur celebratio, apud Veteres ſignificari nemo negaverit, qui libros ipſorum non perfunctorie legerit. Idem conſtat ex *Eugenii IV.* Decreto pro Armenis; „ Forma (*inquit*) hujus Sacramenti ſunt ver„ ba Salvatoris, quibus hoc confecit Sacramentum. „ Sacerdos enim in perſona Chriſti loquens hoc con„ ficit Sacramentum „.

3. P. Q. 68. art. 10. 11, & 22. Chriſti verba ſunt forma conveniens Sacramenti Euchariſtiæ.

Supradicta Chriſti verba formam eſſe convenientem Sacramenti Euchariſtiæ, probat *S. Th.* ex illius diſcrimine ab aliis Sacramentis. Alia enim uſu ipſo materiæ conſecratæ perficiuntur; iſtud vero conſecratione materiæ admirabilem ſubſtantiæ converſionem operante, quæ a ſolo Deo perfici poteſt. Unde formæ aliorum Sacramentorum ſignificant uſum materiæ, ut ablutionem, chriſmationem, ſive unctionem; ſed forma Euchariſtiæ ſolam conſecrationem materiæ ſignificat, quæ vim habet Tranſubſtantiationis operatricem, cum dicitur: *Hoc eſt Corpus meum*: *Hic eſt calix Sanguinis mei*. Secundo, formæ aliorum Sacramentorum proferuntur ex perſona miniſtri, ſive exercentis actum, ſicut cum dicitur: *Ego te baptizo*; vel *Ego te confirmo*, *&c.* ſive imperantis, ut cum dicitur in Sacramento Ordinis: *Accipe poteſtatem*, *&c.* ſive deprecantis, ut cum dicitur in Sacramento Extremæ Unctionis: *Per iſtam unctionem*, *&c.* Sed forma Euchariſtiæ profertur *Quaſi ex perſona ipſius Chriſti loquentis*, ut ſignificetur miniſtrum hoc Sacramentum conſecrantem nihil agere: *Niſi quod profert verba Chriſti.*

Confirmatur ex Concilii Trid. Catechiſmo P. 2. „ de

„ de Sacramento Euchar. §. 19. Id enim probat ex „ illis Salvatoris noſtri verbis: *Hoc facite in meam „ commemorationem.* Nam, quod Dominus faciendum „ præcepit, non ſolum ad id, quod egerat, ſed etiam „ ad ea, quæ dixerat, referri debet, atque ad verba „ maxime pertinere intelligendum eſt, quæ non mi„ nus efficiendi quam ſignificandi cauſa prolata erant. „ Secundo id probat hac ratione: Forma ea eſt, qua „ illud ſignificatur, quod in hoc Sacramento effici„ tur; cum autem hæc verba id, quod fit, ſignifi„ cent, ac declarent, hoc eſt, panis converſionem „ in verum Domini noſtri Corpus, ſequitur, formam „ in illis ipſis verbis conſtituendam eſſe; in quam ſententiam, quod ab Evangeliſta dictum eſt; *Bene„ dixit*, licet accipere; perinde enim videtur intelli„ gendum, ac ſi dixiſſet; *Accipiens panem benedixit, „ dicens: Hoc eſt Corpus meum.* Eadem ratio demon„ ſtrat verba, quæ ad vini conſecrationem adhibe„ mus, eſſe veram, & convenientem iſtius Sacra„ menti formam. Vini enim ſubſtantiam in Sangui„ nem Domini converti perſpicue ſignificant. Expri„ munt autem præterea quoſdam effuſi Sanguinis in „ Paſſione Domini admirabiles fructus, qui ad hoc „ Sacramentum maxime pertinent. Unus eſt aditus ad æternam hæreditatem, quæ *novi* atque *æterni Te„ ſtamenti* jure ad nos venit. Ad Heb. 10. 19. *Haben„ tes fiduciam in introitu ſanctorum, in Sanguine Chriſti.* Alter eſt aditus ad juſtitiam per *Myſterium Fidei.* Ad Rom. 3. 25. *Quem propoſuit Deus propitiationem per „ fidem in ſanguine ipſius... Ut ſit ipſe juſtus, & juſti„ ficans eum, qui eſt ex fide Jeſu Chriſti.* Tertius eſt *Re„ miſſio peccatorum*, quæ ſunt utriuſque fructus memorati impedimenta. Ad Hebr. 9. 14. *Quanto magis San„ guis Chriſti, qui per Spiritum ſanctum ſemetipſum ob„ tulit immaculatum Deo, emundabit conſcientiam noſtram „ ab operibus mortuis, ad ſerviendum Deo viventi?*

Forma Conſecrationis Calicis explicatur.

Ex verbis porro, quibus vinum conſecratur, plura quidem e ſacris Scripturis colliguntur; quædam vero in Eccleſia ex Apoſtolica Traditione conſervata ſunt.

Luc. 22. 1. Cor. 11. 25. Matth. 26.

ſunt. Nam quod dicitur: *Hic eſt calix*, a S. Luca, & ab Apoſtolo ſcriptum eſt. Quod vero ſequitur: *Sanguinis mei*, vel *Sanguis meus novi Teſtamenti, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum*; partim a S. Luca, partim a S. Matthæo dictum eſt; verba autem illa: *Æterni*, & *Myſterium Fidei*, ſancta *Traditio Catholica veritatis interpres, & cuſtos nos docuit* (inquit Trid. Concilii Catechiſmus) quod vero dicitur: *Hic eſt calix Sanguinis mei*, ſic intelligendum eſt, ut continens pro re contenta ſumatur, id eſt: *Hic eſt Sanguis meus*, qui hoc calice continetur. Recte autem, & appoſite calicis fit mentio, quia Sanguis Chriſti in hoc Sacramento conſecratur, quatenus potus eſt Fidelium. Quod ſatis non exprimit vox ipſa *Sanguis*; ideoque id deſignari oportuit nominando vas excipiendo Sanguini accommodatum. Ad Paſſionis Chriſti memoriam opportune etiam adhibetur vox illa *Calix*, cum ipſe Dominus Paſſionem ſuam calicem appellet Matth. 26. dicens: *Tranſeat a me calix iſte.* Paſſionis ſcilicet memoriam renovat Sanguis ſeorſim a Corpore conſecratus; quæ conſecratio ejuſdem Sanguinis effuſionem in Paſſione factam repræſentat. Sequitur deinde, *novi Teſtamenti*; quod quidem additum eſt, ut intelligeremus, Chriſti Domini Sanguinem non figura, quemadmodum in veteri Teſtamento, ſed vere, & reipſa hominibus tradi, quod ad novum Teſtamentum pertinet. Unde Apoſt. ad Heb. 9. ait: *Et ideo novi Teſtamenti Mediator eſt, ut morte intercedente, in redemptionem earum prævaricationum, quæ erant ſub priori Teſtamento, repromiſſionem accipiant qui vocati ſunt æternæ hæreditatis. Ubi enim Teſtamentum eſt, mors neceſſe eſt intercedat teſtatoris. Teſtamentum enim in mortuis confirmatum eſt; alioquin nondum valet, dum vivit, qui teſtatus eſt. Unde nec primum quidem ſine ſanguine dedicatum eſt. Lecto enim omni mandato Legis a Moyſe univerſo populo, accipiens ſanguinem vitulorum, & hircorum, cum aqua, & lana coccinea, & hyſſopo, ipſum quoque librum, & omnem populum aſperſit, dicens:*

cens: *Hic Sanguis Teſtamenti, quod mandavit ad vos Deus... Et omnia pene in ſanguine ſecundum Legem mundantur; & ſine ſanguinis effuſione non fit remiſſio.* Verbum vero, *Æterni*, ad hæreditatem æternam, quæ Chriſti Domini æterni Teſtatoris morte ad nos jure pervenit, referendum eſt. Vel, ut ait *Innoc. III.* cap. *Cum Martha*, Extra, *de Celebratione Miſſarum*, cum in Textu evangelico „*novi Teſtamenti* ponatur, hic interponitur *& æterni*, quia „„ vetus Teſtamentum, quod hircorum, & vitulorum fuit ſanguine dedicatum, temporalia promittebat. Novum autem, quod de Chriſti ſanguine dedicatum, promittit æterna; & ideo Teſtamentum illud fuit vetus, & tranſitorium; hoc autem novum eſt, & æternum. Vel ut utamur alia ratione; unde novum, id eſt, ultimum eſſe deſcribitur, inde æternum, id eſt, perpetuum comprobatur. Noviſſimum etenim hominis teſtamentum immobile perſeverat, quia teſtatoris obitu confirmatur; juxta quod Apoſtolus Teſtamentum in morte aſſerit confirmatum; alioquin non valet, dum vixerit, qui teſtatur. Præterea, non ſolum ſcriptura, ſed etiam promiſſio dicitur Teſtamentum, juxta quod Apoſtolus ipſe ſcribit: *Ideo novi Teſtamenti mediator eſt, ut repromiſſionem accipiant, qui vocati ſunt, hæreditatis æternæ.* Sic ergo intelligi debet: *Hic eſt enim Sanguis meus novi, & æterni teſtamenti;* id eſt, novæ, ac æternæ promiſſionis, ſcilicet confirmator, ſicut Dominus repromittit: *Qui manducat* (inquit) *Carnem meam, & Sanguinem meum bibit, habet vitam æternam* „„.

Subjungitur, *Myſterium fidei*, quæ quidem verba non excludunt rei veritatem, ſed quod occulte latet, atque ab oculorum ſenſu remotiſſimum eſt, certa fide credendum eſſe ſignificant. Nam & Sanguis Chriſti occulto modo eſt in hoc Sacramento, & ipſa Paſſio Chriſti occulte fuit figurata in veteri Teſtamento. Diverſa autem ratione Baptiſmo, & Euchariſtiæ hæc appellatio tribuitur, ut notatur in Concilii Trid. Catechiſmo; nam Baptiſmus a nobis fidei

Sa-

Sacramentum, a Græcis myſterium dicitur, quia univerſam fidei chriſtianæ profeſſionem complectitur: Euchariſtia vero, quod Sanguinem Chriſti ſub vini ſpecie latentem ſola fide cernamus; & præterea, quod plurimum difficultatis, & negotii humana ratio experiatur, cum nobis fides credendum proponit, Chriſtum Dominum verum Dei Filium, ſimulque Deum, & hominem, mortem pro nobis pertuliſſe; quæ quidem mors Sanguinis Sacramento deſignatur. Quapropter hoc loco appoſite potius, quam in conſecratione Corporis, Paſſio dominica commemoratur his verbis: *Qui effundetur in remiſſionem peccatorum:* Sanguis enim ſeparatim conſecratus, ut dictum eſt, ad Paſſionem Domini, & mortem, & Paſſionis genus ante omnium oculos ponendum, majorem vim, & momentum habet. Denique verba illa, quæ ad-
Matth. 26. 28. Luc. 22. 20. duntur: *Pro vobis, & pro multis*, ex SS. Matthæi, & Lucæ Evangeliis ſingula ſingulis ſumpta ſunt, quæ tamen ſancta Eccleſia Spiritu Dei affiata ſimul conjunxit ad Paſſionis fructum, atque utilitatem declarandam. „„ Nam ſi ejus virtutem inſpiciamus, pro omnium ſalute Sanguinem a Salvatore effuſum fatendum erit; ſi vero fructum, quem homines ex eo perceperint, cogitemus, non ad omnes, ſed ad multos tantum eam utilitatem pervenire, facile intelligemus. Cum igitur; *Pro vobis*, dixit; eos, qui aderant, vel electos, ex Judæorum populo, quales erant diſcipuli quibuſcum loquebatur, excepto Juda, ſignificavit. Cum autem addidit: *Pro multis*, reliquos electos ex Judæis, aut Gentibus intelligi voluit. Recte ergo factum eſt, ut *Pro univerſis*, non diceretur, cum hoc loco tantummodo de fructibus Paſſionis ſermo eſſet, quæ ſalutis fructum electis ſolum at-
Heb. 9. 28. tulit. Atque huc ſpectant verba illa Apoſtoli: *Chriſtus ſemel oblatus eſt, ad multorum exhaurienda peccata.*
Joan. 17. 9. Et quod Dominus apud Joannem ait: *Ego pro eis rogo, non pro mundo rogo, ſed pro his, quos dediſti mihi, quia tui ſunt* „„. Ita Concilii Catechiſmus poſt S. Thom. 3. p. quæſt. 78. art. 3.

Objici-

Objicitur, in Liturgia *S. Joan. Chryſoſtomi*, poſt verba Domini: *Hoc eſt Corpus meum*, &, *Hic eſt Sanguis meus*; haberi: „ Fac quidem panem hunc pretioſum Corpus Chriſti tui; quod autem eſt in hoc calice. pretioſum Sanguinem Chriſti tui, immutans Spiritu ſancto tuo „. Eadem habentur in Liturgia *S. Baſilii*.

Reſponde-tur objectioni ex Liturgiis SS. Baſilii & Joan. Chryſoſt. petitæ.

Reſpondetur: Precibus illis non poſtulari a Deo tranſmutationem phyſicam panis, & vini in Corpus, & Sanguinem Chriſti Domini, quæ verbis ipſius Salvatoris jam facta ſupponitur, ſed tranſmutationem moralem; hoc eſt, non rogari Deum, ut panis, & vini elementa abſolute, & in ſe fiant Corpus, & Sanguis Chriſti; id enim factum eſt, cum prolata fuerunt hæc verba: *Hoc eſt Corpus meum*: *Hic eſt calix Sanguinis mei*, *&c.* ſed ut nobis Chriſti Corpus, & Sanguis fiant, id eſt, ut Sacerdoti ſacrum facienti, & fidelibus ſumentibus proſint, ac fructum ſpiritalem afferant; quod quidem non minus virtute Spiritus ſancti perficitur, quam panis, & vini tranſubſtantiatio. Sic intelligendas hujuſmodi preces oſtendunt verba in liturgia *S. Joann. Chryſoſtomi* ſequentia: „ „ Ut fiat accipientibus in ſobrietatem animæ, ad remiſſionem peccatorum, & communicationem ſancti Spiritus in Regni cœlorum plenitudinem, in fiduciam erga te, non in delictum, aut damnationem „ „. Id confirmatur ex Græcorum reſponſione per ſelectos Epiſcopos facta *Eug. IV.* Pontifici Max. ut Acta Florentini Con. teſtantur: „ „ De divino autem (*inquiunt*) Sacrificio quæſitum eſt a Latinis: Quomodo prolatis Chriſti verbis: *Hoc eſt Corpus meum*, *quod pro vobis frangitur in remiſſionem peccatorum*; & illis: *Bibite ex hoc omnes*: *Hic eſt enim Sanguis meus*, *&c.* & ſanctis Donis per hæc ſanctificatis, vos poſtea hanc additis orationem, dicentes: *Et fac panem quidem hunc pretioſum Corpus Chriſti tui*; *quod vero in calice eſt*, *pretioſum Sanguinem Chriſti tui*, *tranſmutans Spiritu tuo ſancto*; id ſic porro reſolutum eſt: Fateri nos diximus, per hæc verba tranſmutari ſanctum

Qui pretium ſenſus, quas Græci verbis Chriſti ſubjungunt.

ſtum panem, & fieri Corpus Chriſti, ſed poſtea quemadmodum & ipſi dicitis: *Jube perferri Dona hæc per manus ſancti Angeli tui in ſupercæleſte Altare tuum*: Ita & nos quoque oramus dicentes: Ut Spiritus ſanctus deſcendat ſuper nos & faciat in nobis panem hunc pretioſum Corpus Chriſti, & quod eſt in calice pretioſum Sanguinem Chriſti, tranſmutetque illa Spiritu ſuo ſancto, ut fiant accipientibus in emundationem animæ, in remiſſionem peccatorum, non vero in judicium, aut condemnationem „„. Subtiliorem aliam reſponſionem tradit *Beſſario* Cardinalis lib. *de Sacramento Euch. & quibus verbis Chriſti Corpus conficiatur.* Sed prætermittere non poſſum Eccleſiæ græcæ ritum, quem notat, magni ſane ad hanc quæſtionem momenti; ſcilicet, ſtatim atque Sacerdos verba illa Chriſti Salvatoris protulit: *Hoc eſt Corpus meum; Hic eſt calix meus, &c.* Populum ſacrificio præſentem reſpondere, *Amen*; quaſi dicat: „ Vere ita eſt, ut tu dicis. Certe Corpus, & Sanguis Chriſti ſunt munera iſta propoſita; ita credimus, ita confitemur „. Et diaconus Stola duobus primis digitis tacta, Panem, & Calicem oſtendit; „„ Nihil certe aliud ſignificans, niſi panem illum Chriſti eſſe Corpus, & quod in calice eſt, eſſe Sanguinem ejus, quemadmodum verbis illis afferitur. Et hæc ſane oſtendens diaconus, non mentitur, & non mentiens cum iis ſentit, qui ſola Domini verba ajunt hoc ſacrum perficere Sacramentum. Neque enim tales fruſtra inſtitutæ ſunt ab Eccleſia cæremoniæ „„.

In Bibliotheca Patrum.

CONSEQUENTIA PRAXIM SPECTANTIA.

REGULA I.

Quamvis hæc verba Corporis Chriſti conſecrationi præpoſuerit Evangeliſta: *Accipite, & manducate*, hæc item conſecrationis Sanguinis: *Bibite ex hoc omnes*; ad Sacramentum tamen conficiendum omnino neceſſaria non ſunt, quia uſum tantummodo Sacramenti, non materiæ conſecrationem ſignificant.

Forma Conſecrationis Euchariſtiæ. Matth. 26.

Uſus

Uſus autem Euchariſtiæ ad illius eſſentiam non pertinet, quatenus Sacramentum eſt; aliter enim fieret, ut, ſi hoc Sacramentum nemini eſſet adminiſtrandum, confici non poſſet, nec deberet; cum tamen dubitare non liceat, quin Sacerdos, prolatis ex more, atque inſtituto ſanctæ Eccleſiæ verbis Domini, aptam panis materiam vere conſecret, quamvis deinde contingat, ut nulli umquam ſacra Euchariſtia adminiſtretur. Graviſſime tamen peccaret Sacerdos qui verba illa prætermitteret. Ita Concilii Trid. Catechiſmus.

REGULA II.

Idem ferendum eſt judicium de conjunctione, *enim*, quæ licet ad Corporis, & Sanguinis conſecrationem non ſit neceſſaria, ſed formæ continuationem cum verbis præcedentibus duntaxat indicet, formæ tamen hujus Sacramenti inſeritur *Secundum conjuetudinem Romanæ Eccleſiæ a beato Petro Apoſtolo derivatam* (inquit *S. Thomas* 3. p. quæſt. 78. art. 2. ad 5.)

REGULA III.

Non ſolum hæc verba: *Hic eſt Calix Sanguinis mei*; ſed & ſequentia: *Novi, & æterni Teſtamenti, myſterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum*; (his exceptis, quæ in Græcorum, & Mozarabum Liturgiis non habentur, nec ab illis proferuntur, cum rata tamen ſit Euchariſtiæ conſecratio ab illis facta, *Et æterni... Myſterium fidei...*) pertinet ad *ſubſtantiam formæ* (inquit *S. Thomas* 3. p. quæſt. 78. art. 3.) Nam & Liturgiæ omnes, præter illam, quæ *S. Petro* falſo adſcribitur, illa verba habent; & ſine illis non exprimitur Sacrificii ritus, in quo myſtica effuſio ſanguinis per *gladium verborum*, ut S. Cyrillus appellat, neceſſaria eſt; ſicut ſacrificium verum nunquam ſine ſanguinis effuſione per victimæ materialis occiſionem peragebatur. De mente quidem *S. Thomæ* inter ejus diſcipulos, ac interpretes litigatur. *Cajetanus* & *Dominicus Soto* cenſent, S. Thomam dixiſſe, omnia hæc verba eſſe *de* De verbis ad conſecrationem Calicis

eſſentaliter pertinentibus, variæ Scholaſticorum opiniones.

ſubſtantia formæ, non quod ſine his verbis non ſit forma, ſed quod omiſſis illis non ſit perfecta; ſicut digiti poſſunt dici de ſubſtantia, quamvis non ſint de eſſentia corporis, quia pertinent ad ejus integritatem, & perfectionem. Unde, inquiunt, S. Thomas, cum præmiſiſſet, omnia hæc verba *pertinere ad integritatem ejuſdem locutionis*, ſubjungit: „ Sed per „ prima verba, cum dicitur: *Hic eſt Calix Sanguinis* „ *mei*, ſignificatur ipſa converſio vini in Sanguinem, eo „ modo, quo dictum eſt in forma conſecrationis pa„ nis; per verba autem ſequentia deſignatur virtus „ Sanguinis effuſi in paſſione, quæ operatur in hoc „ Sacramento „. Econtrario vero *Petrus Paludanus*, & *Capreolus* in 4. ſentent. diſt. 9. *S. Antoninus* 3. p. Summæ Tit. 13. Cap. 6. §. 2. *Sylveſter Prieras*, & alii, ſic intelligi de ſubſtantia formæ omnia illa verba volunt, quæ in conſecratione Sanguinis proferuntur ſecundum Eccleſiæ latinæ ritum, ut ſine illis forma non ſit. Ex *Cajetani* Commentario ea, quæ opinionis iſtius impugnationem ſpectant, juſſit, expungi *Pius V.* Pontifex ſanctiſſimus. Opinionem contrariam, ſcilicet iſta tantum verba: *Hic eſt Sanguis meus*, ad eſſentiam formæ pertinere cenſent *S. Bonaventura*, *Scotus*, *Suarez*, *Eſtius*, *Sylvius*, & alii.

Quæ in praxi probabilior, & tutior.

Sed ut ut ſe habeat ſpeculativa iſtarum opinionum probabilitas, graviſſime peccaret Sacerdos, qui prolatis verbis illis: *Hic eſt enim Calix Sanguinis mei*, vel unum ex ſequentibus prætermitteret uſque ad illa: *Hæc quotieſcunque feceritis, in mei memoriam facietis.* Si vero prætermitteret iſta: *Qui pro vobis effundetur*, dubium eſt, an conſecraret, propter varias Theologorum ea de re opiniones, & præſertim *S. Thomæ* in negantem ſententiam inclinantis in cap. 11. Ep. 1. ad *Corinth.* Lect 6. Unde hoc in caſu repetenda ſub conditione viderentur omnia conſecrationis verba, prout in Canone Miſſæ habentur. Speciem tamen, ſuper quam prolata eſſent hæc verba: *Hic eſt Sanguis meus*, religioſa cum veneratione pariter ſumendam a Sacerdote arbitrarer; quia majus periculum eſt in

con-

contempu, & abjectione ſpeciei conſecratæ, quam in veneratione non conſecratæ, quæ tamen bona fide conſecrata exiſtimatur. In hoc autem caſu dubium eſſet, an vinum eſſet conſecratum, ob diſſidentes Theologorum ea de re ſententias. Ita cenſet *S. Bonaventura* in 4. Sententiarum, Diſt. 8. quæſt. 3.

REGULA IV.

Si verbum, *eſt*, prætermitteretur, dicendo: *Hoc Corpus meum*; *hic Sanguis meus*, *&c.* Sacrilegii quidem reus eſſet Sacerdos illud omittens; ſed tamen perageretur conſecratio; quia verbum *eſt*, ſubintelligitur, eademque vis eſt propoſitionis illo tacito, ac expreſſo. Familiare eſt non ſolum Latinis, ſed etiam Hebræis, & Syris, illud in enunciatione ſubticere Unde nec liquet Chriſtum Hebraice, aut Syriace loquentem addidiſſe; præſertim cum nec in Græco ſit expreſſum *Lucæ* 22. in conſecratione Calicis. Ita *Sylvius* in 3. part. quæſt. 78. art. 2. Quæſito 2.

REGULA V.

Si quis loco pronominis: *Hoc*, diceret; *Iſtud eſt Corpus meum*; graviter quidem peccaret, ſed rata eſſet conſecratio; non vero ſi diceret: *Illud eſt Corpus meum*; quia, *Iſtud*, demonſtrat rem præſentem, non autem, *Illud*. Si diceret: *Hic eſt Corpus meum*, ſumendo: *Hic*, ut adverbium, nulla fieret conſecratio; quia non ſignificaretur mutatio ſubſtantialis. Si autem ignorantia grammaticæ, aut lapſu linguæ, diceret: *Hic eſt Corpus meum*, vocem iſtam uſurpando, ut pronomen; vel: *Hoc eſt Calix Sanguinis mei*; ratam fore conſecrationem videtur; quia etiamſi eſſet incongrua locutio, juxta communem tamen morem loquendi idem eſſet ſenſus; quemadmodum ſi diceret eadem grammaticæ imperitia, ſed bona fide, & recta intentione: *Hoc eſt Corpus meum*. Si pronomini, *Hoc*, adderetur aliquid ſenſum non mutans, v. gr. ſi diceretur: *Hic cibus eſt Corpus meum*. *Hæc res eſt*

Corpus meum: *Hoc contentum ſub his ſpeciebus eſt Corpus meum*; rata eſſet conſecratio. Graviter nihilominus peccaret Sacerdos, qui Chriſti verbis aliquid addere præſumeret. Si quis diceret: *Ecce Corpus meum*; probabilis videtur non conſecraturum; quia mutationem ſubſtantialem hæc verba non ſignificant, adeoque nec illam operantur; aut certe dubia foret conſecratio, ut ait *Sylvius* loco ſupra laudato, quæſito 1.

REGULA VI.

Si Sacerdos demonſtrato pane diceret: *Hoc eſt Caro mea*, veriſimile eſt, quod Sacramentum non conficeret. Quia caro, & corpus non æquivalent, cum corpus aliquid amplius ſignificet quam caro. Si quis vero diceret: *Hoc eſt Corpus Chriſti*, non conſecraret; tum quia Chriſtus his verbis panem non conſecravit, aut ab Apoſtolis, & eorum Succeſſoribus conſecrari inſtituit; tum quia modus loquendi longe diverſus eſt. Ex Chriſti enim perſona hæc verba non proferuntur, ſicut illa: *Hoc eſt Corpus meum*. Ita Sylv. loc. ſup. laud. qu. 3.

REGULA VII.

Si diceret Sacerdos: *Fiat hoc Corpus meum*, non conſecraret, quia Chriſti Domini verbis non uteretur; neque idem eſſet ſenſus; non enim ſignificaretur admirabilis converſio ſubſtantiæ panis in ſubſtantiam Corporis Chriſti facta vi verborum, nulla interpoſita mora. Potuiſſet quidem Chriſtus Dominus uti ſermone imperativo, ut admirabilem illam converſionem operaretur, dicendo: *Fiat hoc Corpus meum*; ſicut in exordio mundi dixit: *Fiat lux, fiat firmamentum*; & ſicut leproſum, & paralyticum ſanans, & Lazarum ad vitam revocans, dixit: *Volo, mundare... Surge, & ambula... Lazare, veni foras.* Sed indicativo, atque enuntiativo ſermone uti maluit; tum quia hic ſermo verbis præcedentibus aptius congruebat; tum ne dubitaretur prolatis myſticis verbis

bis factum eſſe in Euchariſtia Corpus Chriſti. Non enim ita congrue, apteque diceretur; *Accipite, & comedite: Fiat enim hoc Corpus meum*, ſicut dicitur: *Accipite, & comedite: Hoc eſt enim Corpus meum.* Abſoluto etiam ſermone dubitari poſſet, utrum jam factum eſſet, an poſtea faciendum, quod imperaretur. Cum autem dicitur ex perſona Chriſti: *Hoc eſt Corpus meum*, nullus eſt dubitationi locus.

REGULA VIII.

Si Sacerdos non meminerit, ſe verba Conſecrationis pronuntiaſſe, propterea perturbari non debet, ſed ſacrum proſequi, & perficere.

Qui enim multa dicit, non recordatur ſemper omnium, quæ dixit, maxime cum ita attendit ad illa, quæ dixit, ut ea ſe dicere minime cogitet. Si Sacerdoti probabiliter conſtet, ſe aliqua omiſiſſe, quæ non ſunt de neceſſitate Sacramenti, ulterius procedere debet, non ea repetere, quæ forte prætermiſit. Ordo enim Sacrificii abſque neceſſitate non eſt immutandus. Si vero certus ſit, ſe omiſiſſe formam conſecrationis, aut aliquod verborum formæ eſſentialium, vel de quibus dubium eſt, an eſſentialia ſint, conſecratio repetenda eſt, & reliqua proſequenda, ne mutetur Ordo Sacrificii: Ita *S. Thomas* 3. p. qu. 83. ar. 6. ad 5.

ARTICULUS V.

De neceſſitate Sacramenti Euchariſtiæ.

PROPOSITIO PRIMA.

Euchariſtia non eſt ad ſalutem neceſſaria neceſſitate medii; ita ut ſine Euchariſtiæ Sacramento actu ſuſcepto vitam æternam conſequi nemo poſſit.

Dogma namque fidei eſt, hominem ſtatim poſt Baptiſmum e vita exeuntem, vel ad Deum ſincere converſum, vitam æternam conſequi, dicente Chriſto: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit;* Euchariſtiæ neceſſitas. Marci 16.

dicentem, ſed de Sacramento ſanctæ Menſæ ſuæ, quo
Joan. 6. nemo rite niſi baptizatus accedit: *Niſi manducaveritis carnem meam, & biberitis ſanguinem meum, non habebitis vitam in vobis.* Quid ultra quærimus? Quid ad hoc reſponderi poteſt... An vero quiſquam etiam hoc dicere audebit, quod ad parvulos hæc ſententia non pertineat; poſſintque ſine participatione Corporis hujus, & Sanguinis in ſe habere vitam; quia non ait: *Qui non manducaverit*, ſicut de Baptiſmo: *Qui non renatus fuerit*; ſed ait: *Si non manducaveritis*, velut eos alloquens, qui audire, & intelligere poterant, quod utique non valent parvuli? Sed qui hoc dicit, non attendit, quia niſi omnes iſta ſententia teneat, ut ſine Corpore, & Sanguine Filii hominis vitam habere non poſſint, fruſtra etiam ætas major id curat. Et ubi eſt, quod eodem loco de hac ipſa re ait: *Panis, quem ego dedero, caro mea eſt pro ſæculi vita*? Secundum hoc enim etiam ad nos pertinere illud Sacramentum intelligimus, qui tunc nondum fuimus, quando iſta dicebat, quia non poſſumus dicere ad ſæculum nos non pertinere, pro cujus vita Chriſtus ſuam carnem dedit. Quis autem ambigat ſæculi nomine homines ſignificatos eſſe, qui naſcendo in hoc ſæculum veniunt? Nam ſicut alibi
Luc. 20. ait: *Filii ſæculi hujus generant, & generantur.* Ac per hoc etiam pro parvulorum vita caro data eſt, quæ data eſt pro ſæculi vita; & ſi non manducaverint carnem Filii hominis, nec ipſi habebunt vitam „„. Id
Mens ejus explicatur. unum vult *S. Auguſt.* parvulos rem, ſive effectum Sacramenti Euchariſtiæ percipere, cum baptizantur, quia per Baptiſmum corpori myſtico Chriſti Domini inſeruntur, & fiunt membra ejus, atque ad Sacramentum Euchariſtiæ jus habent, illius per Baptiſmum candidati: *Quo nemo niſi rite baptizatus accedit.* Verum tantum abeſt, ut Sacramentum ipſum Euchariſtiæ actu ſuſceptum cenſeat eſſe medium ad ſalutem neceſſarium, ut e contrario ibidem aſſerat, parvulos ſuſcepto Baptiſmate ex hac vita migrantes æternam ſalutem conſequi. „„ Verumtamen (*inquit*) ſi

per-

percepto Baptiſmate de hac vita emigraverit, ſoluto reatu, cui originaliter erat obnoxius, perficietur in illo lumine Veritatis, quod incommutabiliter manens in æternum, juſtificatos præſentia Creatoris illuminat. Peccata enim ſola ſeparant inter homines, & Deum, quæ ſolvuntur Chriſti gratia, per quem mediatorem reconciliamur, cum juſtificat impium „ „. Et lib. 1. contra duas Epiſtolas Pelagianorum ad *Bonifacium* ſcripto, cap. 22. eodem argumento ex verbis Chriſti apud *S. Joannem* cap. 6. *Niſi manducaveritis*, *&c.* Pelagianos urget, dantes parvulis „ „ Extra regnum Dei locum ſalutis, & vitæ æternæ, etiamſi non fuerint baptizati. Nec illud cogitatis, *inquit*, eos vitam habere non poſſe, qui fuerint expertes Corporis, & Sanguinis Chriſti, dicente ipſo: *Niſi manducaveritis Carnem meam, & biberitis* Joan. 6. *Sanguinem meum, non habebitis vitam in vobis.* Aut ſi Evangelicis vocibus cogimini confiteri, nec vitam, ſalutemque poſſe habere parvulos de corpore exeuntes, niſi fuerint baptizati, quærite, cur compellantur non baptizati ſecundæ mortis ſubire ſupplicium, judicante illo, qui neminem damnat immeritum, & invenietis, quod non vultis, originale peccatum „ „. Carnem igitur Chriſti manducare, & Sanguinem bibere, parvulis idem eſt ac baptizari, ſecundum *S. Auguſt.*

Mentem ſuam clarius explicat S. Doctor lib. 3. *de peccatorum meritis, & remiſ.* cap. 4. „ „ Quid autem apertius (*inquit*) tot, tantiſque teſtimoniis divinorum Eloquiorum, quibus dilucidiſſime apparet, nec præter Chriſti ſocietatem ad vitam, ſalutemque æternam poſſe quemquam hominum pervenire; nec divino judice poſſe aliquem injuſte damnari, hoc eſt, ab illa vita, ac ſalute ſeparari? Unde fit conſequens, ut quoniam nihil agitur aliud, cum parvuli baptizantur, niſi ut incorperentur Eccleſiæ, id eſt, Chriſti Corpori, membriſque ſocientur; manifeſtum ſit, eos ad damnationem, niſi hoc eis collatum fuerit, pertinere; non autem damnari poſſent, ſi peccatum

non haberent. *Et paulo poſt*: Numquid etiam illud: Quia niſi manducaverint homines carnem ejus, hoc eſt, participes facti fuerint Corporis ejus, non habebunt vitam? His, atque hujuſmodi aliis, quæ nunc prætereo, teſtimoniis divina luce clariſſimis, divina auctoritate certiſſimis, nonne veritas ſine ulla ambiguitate proclamat, non ſolum in Regnum Dei non baptizatos parvulos intrare non poſſe, ſed nec vitam æternam poſſe habere præter Chriſti Corpus, cui ut incorporentur Sacramento Baptiſmatis imbuuntur „„.

Eadem Innoc. I. & Gel. I. quæ S. Auguſt. ſententia circa neceſſitatem Euchariſtiæ.

Idem eſt *Innoc. I.* ſenſus in Epiſtola ad Patres Milevitanæ Synodi, qua Pelagianos ex eodem S. Joannis loco refellit: „„ Illud vero, quod eos veſtra Fraternitas aſſerit prædicare, parvulos æternæ vitæ præmiis etiam ſine Baptiſmatis gratia poſſe donari, perfatum eſt. *Niſi* enim *manducaverint Carnem Filii hominis, & biberint Sanguinem ejus, non habebunt vitam in ſemetipſis.* Qui autem hanc eis ſine Regeneratione defendunt, videntur mihi ipſum Baptiſmum velle caſſare, cum prædicant eos habere, quod in eos creditur nonniſi Baptiſmate conferendum „„.

Idem eſt ſenſus *Gelaſii* in Epiſtola ad Epiſcopos per Picenum conſtitutos ſcribentis: „„ Ut providentia Dei omnes Pelagianorum nequitias amputaret, non ſolum dictum eſt: *Qui non fuerit renatus ex aqua, & Spiritu ſancto, non introibit in Regnum cœlorum*; ſed etiam pariter dictum eſt: *Qui non manducaverit Carnem Filii hominis, & biberit ejus Sanguinem, non habebit vitam in ſemetipſo.* De vita autem æterna hoc dictum nullus addubitat, quoniam multi non manducantes hoc Sacramentum vitam videantur habere præſentem „„.

Cum igitur Pelagiani vitam æternam extra Regnum Dei parvulis ſine Baptiſmo morientibus promitterent, *S. Auguſtinus*, ſummi Pontifices *Innoc. I.* ac *Gelaſius*, aliique Doctores catholici, hoc eos refellebant validiſſimo quidem argumento: Nullus ſine Baptiſmo jus habet Euchariſtiam ſuſcipiendi, per quam

vita

vita donamur æterna, ſecundum promiſſionem Chriſti, *Joann. 6.* Igitur pueri ſine Baptiſmi, & Euchariſtiæ Sacramentis morientes vitæ æternæ participes eſſe non poſſunt. Hunc uſum fuiſſe *S. Aug.* & *Innoc. I.* ſcopum, in eoque vim omnem argumenti ipſorum contra Pelagianos poſitam, multa confirmant. Primo inſignis ipſius *S. Auguſt* locus Ep. 186. alias 106. ad *Paulinum* ſcribentis, Pelagianos infantibus, etiamſi non baptizentur, vitam æternam polliceri, & „ „ contra ſententiam Domini dicentis: *Amen, amen dico vobis; niſi manducaveritis Carnem Filii hominis, & biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis;* & contra apoſtolicæ Sedis auctoritatem, ubi de hac ipſa re, cum ageretur, hoc teſtimonium adhibitum eſt Evangelicum, ne parvuli non baptizati vitam poſſe habere credantur... Si autem, *inquit*, credunt Sedi Apoſtolicæ, vel potius ipſi Magiſtro, & Domino Apoſtolorum, qui dicit, non habituros vitam in ſemetipſis, niſi manducaverint Carnem Filii hominis, & biberint Sanguinem, quod niſi baptizati non utique poſſunt, nempe aliquando fatebuntur parvulos non baptizatos vitam habere non poſſe „ „.

Eodem modo intelligendus Marius Mercator.

Secundo id confirmat *Marius Mercator* eodem argumento Pelagianos impugnans libro Subnotatio num ad *Juliani* Pelagiani Capitula: „ „ Nullane, *inquit*, pœna erit non baptizatis parvulis non habere ſalutem, redemptionem, renovationem, poſtremo non intrare in Regnum cœlorum.... Non manducare carnem Domini, & bibere Sanguinem ejus? De quo Sacramento vox Salvatoris eſt: *Niſi manducaveritis Carnem meam, & biberitis Sanguinem meum, non habebitis vitam in vobiſmetipſis.* Quod certe abſque ulla tergiverſatione, ſine Baptiſmo nullus uſurpat, nec fit illius particeps Sacramenti „ „.

Tertio idem confirmat Auctor Homiliarum, quæ ſub *Euſebii Emiſſ.* nomine ſunt editæ, Hom. 5. *de Paſcha*te, ubi hanc Domini ſententiam expendens: *Niſi manducaveritis Carnem Filii hominis, & biberitis Sanguinem ejus, non habebitis vitam in vobis*; ait:

„ „ Quod

„ „ Quod teſtimonium contra Pelagii blaſphemias evidentiſſimum, atque validiſſimum eſt, qui afferere arreptâ impietate præſumit, non propter vitam, ſed propter Regnum cœlorum, baptiſmum parvulis conferendum. Sub his enim Dei verbis, quibus Evangeliſta pronuntiat: *Non habebitis vitam in vobis*, aperte intelligenda eſt omnis anima munere baptiſmatis vacua, non ſolum gloria carere, ſed vita „ „.

Et S. Fulgentius. Quarto idem confirmatur ex *S. Fulgentio* in Reſponſione ad duas Quæſtiones *Ferrandi* Carthaginenſis Diaconi. Scripſerat *Ferrandus*: Juvenem quemdam morti proximum Baptiſmum ſuſcepiſſe, ac ſtatim obiiſſe, antequam Euchariſtiam ſumeret; rogaveratque *S. Fulgentium*, utrum Baptiſmi duntaxat, non vero Euchariſtiæ Sacramento ſuſcepto, ſalutem conſequi potuiſſet. Reſpondit *S. Fulgentius*: Nullum debere moveri Fidelium in illis, qui etſi legitime ſana mente baptizantur, præveniente velocius morte, Carnem Domini manducare, & Sanguinem bibere non ſinuntur; propter illam videlicet ſententiam Salvatoris: *Niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* „ „ Quod quiſquis non ſolum ſecundum veritatis Myſteria, ſed ſecundum Myſterii veritatem conſiderare poterit, in ipſo Lavacro ſanctæ Regenerationis hoc fieri providebit. Quid enim agitur Sacramento ſancti Baptiſmatis, niſi ut credentes membra Domini noſtri Jeſu Chriſti fiant, & ad compagem Corporis ejus Eccleſiaſtica unitate pertineant „ „? Quod pluribus S. Scripturæ teſtimoniis probat, tum ex *S. Auguſt.* Sermone ad infantes ante Altare, *de Sacramento*, confirmat, ubi *S. Doctor* inter alia hæc habet: „ „ Intelligite, & gaudete. Unitas, veritas, charitas; unus panis, unum corpus multi ſumus. Recolite enim, quia panis non fit de uno grano, ſed de multis. Quando exorcizabamini, quaſi molebamini; quando baptizati eſtis, quaſi conſperſi eſtis; quando Spiritus ſancti ignem accepiſtis, quaſi cocti eſtis. Eſtote, quod videtis, & accipite, quod eſtis „ „.

eſtis „„. Homines igitur per gratiam ſanctificantem Baptiſmi fiunt membra Corporis Chriſti, ex *S. Auguſt.* ſententia. Ex his ita concludit S. Fulgentius: „„ Arbitror, ſancte Frater, diſputationem noſtram præclari Doctoris Auguſtini Sermone firmatam, nec quidquam eſſe aliquatenus ambigendum, tunc unumquemque Fidelium Corporis, Sanguiniſque Dominici participem fieri, quando in Baptiſmate membrum Corporis Chriſti efficitur; nec alienari ab illo panis, caliciſve conſortio, etiamſi anteque panem illum comedat, & calicem bibat, de hoc ſæculo in unitate Corporis Chriſti conſtitutus abſcedat. Sacramenti quippe illius participatione, ac beneficio non privatur, quando ipſe hoc, quod illud Sacramentum ſignificat, invenitur „„. Ex his *S. Fulgent.* verbis *S. Auguſt.* nomine laudatis, conflatum eſt cap. *Nulli*, 131. diſt. 4. *de Conſecrat.*

Confirmatur Propoſitio noſtra ex *S. Thoma* 3. p. qu. 73. art. 3. ubi duo in Euchariſtia diſtinguit, ſcilicet ipſum *Sacramentum*, & *rem Sacramenti*. „„ Res hujus Sacramenti (*inquit*) eſt unitas Corporis myſtici, ſine qua non poteſt eſſe ſalus. Nulli enim patet aditus ſalutis extra Eccleſiam. *Addit*, Rem alicujus Sacramenti haberi poſſe ante *illius* ſuſceptionem, ex ipſo voto Sacramenti percipiendi. Unde ante perceptionem hujus Sacramenti, *ſcilicet Euchariſtiæ*, poteſt homo habere ſalutem ex voto percipiendi hoc Sacramentum, ſicut & ante Baptiſmum ex voto Baptiſmi „„. Duplex tamen diſcrimen inter utrumque agnoſcit *S. Thomas*. *Primum*: „„ Quia Baptiſmus eſt principium ſpiritualis vitæ, & janua Sacramentorum; Euchariſtia vero eſt quaſi conſummatio ſpiritualis vitæ, & omnium Sacramentorum finis. Et ideo perceptio Baptiſmi eſt neceſſaria ad inchoandam ſpiritualem vitam; perceptio autem Euchariſtiæ eſt neceſſaria ad conſummandam ipſam; non ad hoc, quod ſimpliciter habeatur; ſed ſufficit eam habere in voto, ſicut & finis habetur in deſiderio, & intentione. *Alterum diſcrimen eſt*, quia per Baptiſmum ordina-

PROPOSITIO III.

Euchariſtia neceſſaria eſt adultis neceſſitate Præcepti tum divini, tum eccleſiaſtici.

Euchariſtiæ neceſſitas.

Prima pars Propoſitionis inde probatur, quod Chriſtus iſtud Sacramentum inſtituens, illius quoque ſumptionem præceperit, dicens: *Hoc facite in meam commemorationem.* Lue. 22. Iis enim verbis non ſolam præcepit conſecrationem, & oblationem Euchariſtiæ Apoſtolis, & eorum Succeſſoribus, verum etiam omnibus Fidelibus uſum ejus, ſeu ſumptionem præceptam eſſe voluit, ut ex verbis Apoſtoli ſequentibus perſpicuum eſt: *Quotieſcunque enim manducabitis Panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annunciabitis, donec veniat.* 1. Cor. 11.

Præterea, Iſraelitis non immolatio tantum, ſed & manducatio Agni paſchalis præcepta eſt his verbis Exodi 12. *Omnis cœtus filiorum Iſrael faciet illud.* Itaque Chriſtianis non ſolum conſecratio, & oblatio Euchariſtiæ per Sacerdotes omnium nomine facienda, ſed & ſumptio, ſive uſus præceptus eſt. Quin & loci circumſtantia hunc ſenſum poſtulat. Cum enim ibi non tantum oblationis, ſed & ſumptionis mentio fiat, idque etiam expreſſius, cum dicitur: *Accipite, & comedite*, pronomen, *Hoc*, ad ſolam oblationem, & conſecrationem minime reſtringendum eſt; ſed ita potius accipiendum, ut per illud, *Hoc facite*, generatim id præceptum eſſe intelligatur, quod Evangeliſtæ Dominum, & Apoſtolos, tunc feciſſe narrant, ut hic ſit verborum ſenſus: Quod jam fecimus, ego quidem conſecrando, & offerendo, vos autem Sacramentum ſumendo, id poſt mortem meam facite in mei memoriam. Quamvis igitur hoc præceptum aliqua ratione pertineat ad ſolos Sacerdotes, quatenus & conſecrandi poteſtas datur, & conſecratio præcipitur; ex parte tamen ad omnes Chriſtianos pertinet, in quantum ſcilicet rei conſecratæ ſumptio jubetur.

Confirmatur ex Conc. Trid. ſeſſ. 13. cap. 2. „„ Salvator

vator noſter (*inquit*) diſceſſurus ex hoc mundo ad Patrem, Sacramentum hoc inſtituit, in quo divitias divini ſui erga homines amoris velut effudit, memoriam faciens mirabilium ſuorum; & in illius ſumptione colere nos ſui memoriam præcepit, ſuamque annunciare mortem, donec ipſe ad judicandum mundum veniat „„.

Confirmatur ſecundo ex *S. Thoma* 3. p. quæſt. 80. art. 2. „„ Duplex (*inquit*) eſt modus percipiendi hoc Sacramentum, ſcilicet ſpiritualis, & ſacramentalis. Manifeſtum eſt autem, quod omnes tenentur ſaltem ſpiritualiter manducare; quia hoc eſt Chriſto incorporari. Spiritualis autem manducatio includit votum, ſeu deſiderium percipiendi hoc Sacramentum. Et ideo ſine voto percipiendi hoc Sacramentum non poteſt homini eſſe ſalus. Fruſtra autem eſſet votum, niſi impleretur, quando opportunitas adeſſet. Et ideo manifeſtum eſt, quod homo tenetur hoc Sacramentum ſumere, non ſolum ex ſtatuto Eccleſiæ, ſed ex mandato Domini dicentis Lucæ 22. *Hoc facite in meam commemorationem.* Ex ſtatuto autem Eccleſiæ ſunt determinata tempora exequendi Chriſti præceptum „„. Et primis quidem temporibus, quando fervente adhuc religione Chriſtiani ſponte ſua latis frequentabant hoc Sacramentum, legem ferendam non judicavit Eccleſia, qua certum tempus percipiendæ Euchariſtiæ eis præſcriberetur. Verum poſtquam tepeſcere cœpit devotio Fidelium, ſtatuit, ut ſaltem ter quotannis Chriſtiani omnes adultæ ætatis Euchariſtiam ſumerent, iis nimirum diebus, quibus præcipua noſtræ Religionis Myſteria ſolemni ritu recoluntur, id eſt, Paſchatis, Pentecoſtes, & Nativitatis Domini, ut conſtat ex cap. *Etſi non frequentius*, quod *S. Fabiano* Romano Pontifici tribuitur, diſt. 3. *de Conſecratione*; & ex Concilio Agathenſi anno 506. can. 18. cujus hæc ſunt verba: „ Sæculares, qui Natale Domini, Paſcha, & Pentecoſte non communicaverint, Catholici non credantur, nec inter Catholicos habeantur „.

S. Communionis præceptum.

Quibus diebus olim præcepta ſacra Communio.

Et ex Conc. Turonenſi 3. anno 813. can. 50. decernente: „ Ut ſi non frequentius, vel ter laici homi„ nes in anno communicent, niſi forte quis majori„ bus quibuslibet criminibus impediatur „.

In Cœna Domini, qua die hoc Sacramentum a Chriſto inſtitutum eſt, percipi ſolitam ab hominibus Fidelibus Communionem, in Eccleſia ſaltem Gallicana, conſtat ex Conc. Cabilonenſi can. 47. „„. In Cœna (*inquit*) Domini a quibuſdam Euchariſtiæ perceptio negligitur, quæ quoniam in eadem die ab omnibus Fidelibus, exceptis his, quibus pro gravibus criminibus inhibitum eſt, percipienda ſit, Eccleſiaſticus uſus demonſtrat; cum etiam pœnitentes eadem die ad percipienda Corporis, & Sanguinis Domini Sacramenta reconciliat „„. Habetur & lib. 7. Capitularium, cap. 78. in Additis.

Singulis Dominicis præceptam fuiſſe S. Communionem in Eccleſia Gallicana, nono Sæculo, conſtat ex Conc. Aquiſgran. 2. anno 836. can. 22. „„ Sane (*inquit*) Communicatio Corporis Domini omni die Dominica debuit celebrari. Ideoque neceſſe eſt, quantum ratio permittit, ut moderna corrigatur conſuetudo; ne forte, qui longe eſt a Sacramentis, quibus eſt redemptus, longe ſit a ſalute, quam fuerat conſecuturus „„. Idem conſtat ex lib. 5. Capitularium cap. 134. quo conſtitutum eſt

„ Ut omnes per dies Dominicos, vel Feſtivitates præ„ claras ſacra Euchariſtia communicent, niſi quibus „ abſtinere præceptum eſt „.

Singulis diebus Dominicis in Quadrageſima, in Cœna Domini, Sabbato, & Dominica Paſchæ, communionem Diœceſanis ſuis præcepit *Theodulphus* Aurelianenſis Epiſcopus cap. 41. „ Singulis (*inquit*) „ diebus Dominicis in Quadrageſima, præter hos, „ qui excommunicati ſunt, Sacramenta Corporis, & „ Sanguinis Chriſti ſumenda ſunt, & in Cœna Domi„ ni, in Vigilia Paſchæ, & in die Reſurrectionis Do„ mini penitus ab omnibus communicandum „. Quæ totidem verbis leguntur apud Burchardum Wormatienſem

tienſem lib. 5. cap. 19. Yvonem Carnotenſem p. 2. Decreti cap. 29. & Anſelmum Lucenſem lib. 9. cap. 11.

Excommunicationem in eos latam, qui ab Euchariſtiæ ſumptione ſemper abſtinebant, ſeu conſtitutis ab Eccleſia temporibus ad S. Communionem non accedebant, conſtat ex cap. *Si quis*, diſt. 2. *de Conſecratione*, quod ſub Antiocheni Concilii nomine can. 2. vulgatum eſt, & in Collectione Martini Bracarenſis cap. 84. legitur, ac lib. 7. Capitularium cap. 176. in Additionibus, inſertum eſt, cujus hæc ſunt verba: „„ Si quis intrat in Eccleſiam Dei, & S. Scripturas audit, & pro luxuria ſua avertit ſe a Communione Sacramenti, & in obſervandis Myſteriis declinat conſtitutam regulam diſciplinæ; illum talem projiciendum de Eccleſia catholica eſſe decernimus, donec pœnitentiam agat, & oſtendat fructum pœnitentiæ ſuæ, ut poſſit Communionem percepta indulgentia promereri „„.

Eccleſiæ præceptum de Communione Paſchali.

Tandem frigeſcente in dies magis, ac magis Fidelium pietate, Eccleſia in Concilio Oecumenico Lateranenſi 4. ſub *Innocent. III.* congregata ſtatuit, ut adulti omnes ſemel ſaltem in anno, videlicet Dominicæ Paſſionis, ac Reſurrectionis tempore, Euchariſtiam in ejuſdem Paſſionis memoriam ſumerent. Sic enim habetur can. 21. „„ Omnis utriuſque ſexus Fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua ſolus peccata confiteatur fideliter, ſaltem ſemel in anno, proprio Sacerdoti... Suſcipiens reverenter, ad minus in Paſcha, Euchariſtiæ Sacramentum; niſi forte de conſilio proprii Sacerdotis, ob aliquam rationabilem cauſam, ad tempus, ab ejus perceptione duxerit abſtinendum. Alioquin & vivens ab Eccleſiæ ingreſſu arceatur, & moriens chriſtiana careat ſepultura „„. Quæ lex Eccleſiæ prorſus conſentanea eſt illi Moſaicæ: *Si quis non fecit Phaſe exterminabitur anima illa de populis ſuis, quia ſacrificium Domino non obtulit tempore ſuo.* Num. 9.

Iſta divini præcepti, quoad tempus, determinatio con-

confirmata eſt a ſacra Synodo Tridentina ſeſſ. 13. can. 9. cujus hæc ſunt verba: „„ Si quis negaverit, omnes, & ſingulos Fideles utriuſque ſexus, cum ad annos diſcretionis pervenerint, teneri ſingulis annis, ſaltem in Paſchate, ad communicandum, juxta præceptum S. Matris Eccleſiæ; anathema ſit „„.

Eccleſiaſtici illius præcepti ſenſum, illiuſque originem expono verbis *Petri Bleſenſis*, Sermone 16. „„ In prima Eccleſia (*inquit*) quotquot intererant conſecrationi Euchariſtiæ, communicabant eidem... Poſtquam autem crevit numerus Fidelium, nec omnes accedere ad Euchariſtiam viſum eſt; ſtatutum eſt, ut ſaltem diebus dominicis Fideles communicarent. Cum vero paleæ ſupercreſcentes cæperunt cooperire grana; & multorum refriguit charitas, & crevit iniquitas, & perpauci inventi ſunt idonei, qui Calicem ſalutaris acciperent, decretum eſt, ut ſaltem per tres Solemnitates in anno Fideles communicarent; in Paſchate, Pentecoſte, & Natali. Nunc autem quoniam dies mali ſunt, & omnes fere declinaverunt, & inutiles facti ſunt; non audeo dicere ex præcepto Eccleſiæ, ſed ex tacita permiſſione introductum eſt, ut ſemel in annò congregentur in Eccleſia ad communicandum; quod præterire fas non eſt; ut ſicut filii Iſrael typicum agnum comedebant perpetuo, & eadem die Dominus diſcipulis ſuis Carnem ſuam, & Sanguinem dedit, & in memoriam ſuam idipſum faciendum commendavit, ita & nos eadem die Carnem agni, qui tollit peccata mundi, comedamus „„.

Communio infirmorum.

Præter hoc autem Eccleſiæ præceptum, eſt perpetua Eccleſiæ ejuſdem conſuetudo alterius præcepti vim obtinens, ut infirmi antequam ex hac vita diſcedant, hoc Sacramentum tanquam viaticum ſibi adminiſtrari curent. Unde magna cautione, ſemper proviſum eſt, ne quis abſque hoc ſaluberrimo Viatico e vita migraret, ut conſtat ex Conc. Nicæni can. 13. ex Conc. Carthaginenſis 4. can. 70. ex Vaſenſis can. 2. ex *S. Joann. Chryſoſtomo* lib. 6. de Sacerdotio, *S. Hieronymo* ad cap. 15. S. Matthæi, aliiſque

que Veterum teſtimoniis, Qu. 1. hujus Tract. art. 1. §. 19. deſcriptis. Accedit antiquiſſimum exemplum *Serapionis*, a *S. Dionyſio Alexandrino* relatum, apud *Euſebium* lib. 4. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ*, cap. 44. *Serapion* ſenex in perſecutione lapſus & pœnitentiam agens, morbo correptus, vocis uſu ſenſuque carens triduo permanſit. Quarto die paullulum recreatus, nepotem ex filia miſit, qui Presbyterum accerſeret; puer ad Presbyterum cucurrit, jam nox erat, Presbyter autem ægrotabat. Sed quia *Dionyſius* Alexandrinus Epiſcopus juſſerat, ut morituris venia indulgeretur, maxime ſi autem ſuppliciter poſtulaſſent, quo bonæ ſpei pleni ex hac vita migrarent: *Exiguam Euchariſtiæ partem puero tradidit, jubens, ut aqua intinctam ſeni in os inſtillaret. .. Puer buccellam intinxit, & in os ſenis infudit. Qui ea paullatim abſorpta continuo animam exhalavit.* Aliud exemplum profertur *S. Ambroſii*, de quo *Paulinus* in ejus Vita: „„ Ab hora (*inquit*) circiter undecima diei uſque ad illam horam, qua emiſit ſpiritum, expanſis manibus in modum crucis oravit. Honoratus autem Sacerdos Eccleſiæ Vercellenſis, cum in ſuperiori domo ſe ad quietem compoſuiſſet, tertio vocem vocantis ſe audivit, dicentiſque ſibi: Surge, feſtina, quia modo eſt receſſurus. Qui deſcendens, obtulit Sancto Domini Corpus, quo accepto, ubi glutivit, emiſit ſpiritum „„. Alia innumera ex Hiſtoria Eccleſiaſtica proferri poſſent exempla.

Viaticum Euchariſtiæ infirmis in mortis diſcrimine conſtitutis non negandum, ſanxerunt ſummi Pontifices *Siricius* Epiſt. 1. *Innoc. I.* Epiſt. 3. *Syxtus III.* Epiſtola unica, *S. Leo*, Epiſtolis ad Nicetam Aquilejenſem, & ad Theodorum Forojulienſem, *Gelaſius I.* Epiſt. 1. cap. 22. *Felix III.* in Synodo Romana, can. 2. & 3. *S. Gregorius* lib. 4. Epiſt. 5. ad Venantium Epiſcopum Lunenſem, *Gregorius III.* Epiſt. 8. Id ipſum ſtatuerunt Concilia, præter ea, quæ ſuperius laudata ſunt, Aurelianenſe 3. can 6. 16 & 24. Toletanum 7. can. 1. Barcinonenſe can. 9 To-

letanum 11. can. 5. 6. Toletanum 16. can. 3. Forojulienſe can. 11. Aquiſgranenſe 2. p. 3. cap. 1. Moguntinum ſub *Rabano*, can. 26. His adde Synodum Romanam ſub *Innoc. II.* can. 10. Remenſem ſub *Eugenio III.* can. 2. & Conc. Lateranenſe Oecumenicum ſub *Alexandro III.* can. 1. quo ſtatuit, ut qui a tertia duntaxat parte Cardinalium electus, Pontificis nomen uſurpaverit, tam ipſe, quam qui eum receperint, Excommunicationi ſubjaceant, & totius ſacri Ordinis privatione mulctentur: *Ita ut Viatici etiam eis, niſi tantum in ultimis, Communio denegetur.*

CONSECTARIA PRAXIM SPECTANTIA.

REGULA I.

Divinum, & Eccleſiaſticum præceptum de Euchariſtiæ ſumptione parvulos non ſpectat; qui præcepti per ætatem ſunt incapaces, & qui ſe ipſos ante Communionem probare non poſſunt, ſecundum præceptum divinum ab Apoſtolo promulgatum 1. ad Corinth. 11. *Probet autem ſe ipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat;* nulloque devotionis ſenſu erga hoc Sacramentum poſſunt affici; neque Chriſtum in eo præſentem adorare cujus Carnem nemo ſumere debet, niſi prius adoraverit.

REGULA II.

Mortale peccatum committit, quicunque Fidelis Euchariſtiam tempore Paſchatis non ſumit; atque excommunicatione plecti debet; chriſtianaque ſepultura privari, niſi præceptum illud Eccleſiæ impleverit. Ita quippe ſtatuit Canon *Omnis utriuſque ſexus*, & Conc. Trid. Tempus autem Paſchali Communioni præfinitum eſt quindena intercurrens a Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis inclusive.

REGULA III.

Præceptum Communionis Paſchalis.

Præceptum Communionis Paſchalis extra propriam Parochiam non impletur. Eaque a proprio Sacer-

cerdote, vel ab eo, cui vices ſuas commiſerit, ſuſcipienda eſt.

Ita ſtatuit Canon *Omnis utriuſque ſexus.* Ita Conc. Bituricenſe anno 1584. Tit. 22. can. 9. „„ Nemo (*inquit*) ad diem Paſchæ Euchariſtiam ab alio, quam a proprio Parocho, ſeu Curato ſumere præſumat; qui contra fecerit, excommunicetur. Sacerdos, qui contra hoc decretum adminiſtrarit, cujuſcunque gradus, & ordinis fuerit, extraordinarie puniatur „„. Ita Conc. Burdigalenſe anno 1583. cap. 11. „„ Quemadmodum corporibus, ſic & animis ſua ſunt alimenta tribuenda, ne ſi multo tempore jejuni, languidique permanſerint, in laborioſa vitæ humanæ peregrinatione, & via deficiant. Ideoque pane vitæ, qui de cœlo deſcendit, nimirum ſacroſancto Chriſti Corpore, quod in Euchariſtia vere continetur, Parochi populos ſibi commiſſos paſcere ſatagant, & aſſiduis cohortationibus ad hunc cœleſtem Panem invitent. Eos autem, qui ſemel ſaltem quotannis, idque ſolemnibus Paſchæ diebus, vel circiter, ad hoc Sacramentum, præmiſſa peccatorum Confeſſione, non acceſſerint, cujuſcunque tandem ſint conditionis, ad Epiſcopum proxima poſt Paſcha Synodo deferant. In eos vero Epiſcopi Cenſuris, aliiſque pœnis acriter animadvertant. Hac de cauſa ſtatuimus, ut prædicto tempore Paſchæ, nemo extra ſuam Parochiam, abſque Rectoris ſui facultate alio ſe conferat, hoc Sacramentum percepturus. Sed & quibus dabitur ea facultas, Parochum certiorem faciant, quo loco S. Euchariſtiam ſumpſerint. „„.

Ita Conc. Aquenſe anno 1585. Tit. de his, quæ ad Sacramentum Euchariſtiæ pertinent: „„ Fideles omnes juxta Canon. *Omnis utriuſque ſexus*, ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum in Paſchate a proprio Parocho ſumere ne omittant; nec ulli liceat illud ſumere ab alio, quam a proprio Parocho, vel de ejus licentia. Quod ſi quis contra fecerit, præter grave peccatum mortale, quod incurrit, volumus etiam illi ingreſſum Eccleſiæ interdici, & ſepulturam

Eccleſiaſticam. Religioſi vero, qui illud abſque Parochi conſenſu adminiſtrarint, juxta Clementinam primam *de privilegiis*, ſciant ſe Excommunicationis pœna innodatos „ „. Ita Concil. Toloſanum anno 1590. cap. 5. §. 3. „ „ Communicantium in Paſchate Parochi nomina deſcribent; quos Communioni defuiſſe perceperint, notatos ad Epiſcopum deferent, quaſque defectus rationes contra Confeſſionem cognoverint, eidem ſignificabunt „ „. Et § 5. „ „ Qui Paſchatis tempore abfuerint, ſumptæ Communionis teſtimonium Parocho ampliſſimum dabunt; ni fecerint, iterata Sacramenti ſumptione, peccati ſuſpicionem auferent „ „.

Ita S. Carolus Borromæus cum in Concil. Provinciali Mediolanenſi 1. tum in Inſtructionibus de Sacramento Euchariſtiæ: „ „ In paſchali Celebritate, ut nemo Parochialium legitimæ ætatis, quemadmodum eſt S. Matris Eccleſiæ præceptum, omittat hoc Sacramentum percipere in ſua Parochiali Eccleſia; ſæpe numero Parochus in Quadrageſima populo promulgabit, atque adeo explanabit Conſtitutionem illam ab Innoc. III. Pontifice editam, cujus initium eſt: *Omnis utriuſque ſexus*; Cenſuramque in ea ſancitam diligentiſſime proponet.

Quæ Conſtitutio, ut perfecte ſervetur, in Quadrageſima item per familias, ut Concilio Provinciali cautum eſt, nomina eorum deſcribet, qui per ætatem rationis uſum adepti, in Paſcha S. Communionem confeſſi ſumere debent.

Hortabitur autem eos, ut qui in Paſcha ſacram Communionem ſumere debent, ipſo die Paſchæ Reſurrectionis id præſtent.

Quo Paſchæ tempore ipſe, non alius Sacerdos miniſtrabit; ſi vero frequentem populum habet, alium quoque Sacerdotem adhibere tunc licet.

Parochiæ ſuæ Fidelibus in Paſcha miniſtrabit; alienæ autem Parochiæ nullo modo, niſi ut infra Proinde quod antiquis Canonibus cautum eſt, ad populum converſus antequam miniſtret de Altari enunciabit;

bit: Alienæ Parochiæ Fideles ad proprium Parochum remitti, a quo ſacram Communionem in paſchali celebritate ſumant.

Iis etiam miniſtrabit, qui majorem anni partem in Parochia habitaverint; illis quoque, qui ſaltem ſex menſes.

Peregrinis item, qui paucis ante diebus advenerint animo conſtituendi domicilii.

Et vero illis quoque, qui facultatem ab Archiepiſcopo litteris conceſſam habuerint.

Ægrotis etiam parochialibus, etiamſi Communionem ſumpſerint, in Paſcha quoque afferet, & miniſtrabit.

Qui parochiales Paſchæ tempore a Parochia abfuerint, niſi ſe Communionem ſumpſiſſe teſtatum fecerint, in eos ad præſcriptum Conciliorum provincialium agat.

Qui autem præſtituto Paſchæ tempore non communicaverint, eos ex præſcripta formula ad Altare altero ex diebus feſtis Paſcha proxime ſequentibus monebit; & in contumacia perſeverantes ad Archiepiſcopale forum deferet „„.

REGULA IV.

An differri poſſit Communio Paſchalis, & cujus conſilio.

Paſchalis Communio de conſilio proprii Sacerdotis, ob rationabilem cauſam, ad tempus differri poteſt.

Ita ſtatuit Conc. Lateranenſe, Canone *Omnis utriuſque ſexus*, Ita Synodus Carnotenſis anno 1526. „„ Quilibet Fidelis ex conſtitutione Eccleſiæ, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, videlicet pueri ad quatuordecim, & puellæ ad duodecim, aut pauciores annos, ſi diſcretio ſuppleat ætatem, ad minus ſemel in anno, videlicet in die Paſchæ, tenetur cum multa reverentia, & devotione hoc Sacramentum ſumere; niſi forte de conſilio proprii Sacerdotis, & ob rationabilem cauſam, ad tempus duxerit abſtinendum; ut puta propter debilitatem ſtomachi ſumptum cibum retinere non valentis vel

etiam propter nondum factam ſufficientem peccatorum Confeſſionem, ſeu aliam debitam præparationem, quam peragere non poterat, aut etiam negligenter omiſerat faciendam. Qui vero hujuſmodi Eccleſiæ præcepti contemptores effecti, idem ſaluberrimum quotannis (legitimo ceſſante impedimento) non receperint Sacramentum, ab Eccleſia expellendi ſunt, & eis Eccleſiaſtica, ſi pertinaces decedant, deneganda eſt ſepultura „„.

Sane ſicut immundi a faciendo Phaſe cum reliquo cœtu filiorum Iſrael excluſi ſunt, & in ſecundum menſem dilati (*Num.* 9.) Ita ſi qui, ut par eſt, parati non ſunt ad Euchariſtiam ſuſcipiendam; utpote quia in proximis peccandi occaſionibus, vel in affectu peccati adhuc verſantur, vel quorum dubia converſio eſt, propter inveteratum peccati lethalis, publici maxime, & cum aliorum ſcandalo commiſſi habitum, ac frequentes in eadem crimina relapſus; vel anno ſolido a Confeſſione Sacramentali abſtinuerunt, & poſtremis Paſchalis quindenæ diebus ſe ſiſtunt Sacerdoti, nulla, aut exigua præparatione, eorum Communio ad tempus differenda eſt, ſecundum prudens judicium proprii Sacerdotis, penes quem, & non penes alium (ſalvo Epiſcopi jure) poteſtas eſt Communionis Paſchalis tempus prorogandi. Unde ſi quis alteri a Parocho, de illius, aut Epiſcopi licentia peccata confeſſus fuerit, ipſique Abſolutionis beneficium diſtulerit Confeſſarius, aut illius Communionem ultra quindenam Paſchalem differendam judicaverit, debet nihilominus pœnitens proprium Parochum adire, ipſique exponere conſcientiæ ſuæ ſtatum; aut certe Sacerdotis, apud quem peccata depoſuit, judicium, ut illius conſilio, & licentia paſchalem Communionem ad tempus differat. Alioqui Parochus jure ſuo utetur, & pœnas Conſtitutionis, *Omnis utriuſque ſexus*, ipſum incurriſſe declarabit. Quamobrem conſultius erit, ſi Confeſſarii hujuſmodi homines ad proprium Sacerdotem remittant.

Quem-

Quemadmodum autem de proprii Sacerdotis conſilio ob rationabilem cauſam differri poteſt Communio Paſchalis, ita anticipari poteſt, & debet, ſi quis prævideat ſe, & in Paſchate, & multis poſt Paſcha menſibus impotentem futurum ad Euchariſtiam ſumendam propter impedimentum extrinſecum. Eccleſia enim ſic jubet Communionem in Paſchate, ut velit *ad minus* tunc fieri, & non ultra differri; ſi autem differretur ad plures menſes poſt Paſcha, non fieret *ad minus ſemel in anno*. Sicut ſi cui injunctum eſſet ſolvere centum nummos ad minus ſemel in anno, idque in Paſchate; is, ſi prævideret ſe ſolvendo non futurum in Paſchate, ſolutionem anticipare deberet, ſi poſſet.

REGULA V.

Communio paſchalis in propria Parochia.

Qui apud Privilegiatos ſive in Eccleſiis Regularium Euchariſtiam ſumpſerit in Hebdomada ſancta, debet nihilominus intra quindenam Paſchalem ſemel in Eccleſia Parochiali ſumere, ut ſatisfaciat præcepto Communionis paſchalis.

Ita reſpondit Congregatio Cardinalium Concilii Trid. interpretum.

REGULA VI.

Qui præcepto Communionis paſchalis ſatisfecit, Euchariſtiam in propria Parochia ſumendo, die ipſo Paſchatis Euchariſtiam ſumere non poteſt in Eccleſiis Regularium, aut quorumvis Privilegiatorum, ſive Exemptorum.

Leo enim *decimus* Pontifex Maximus concedens, ut Privilegiati Euchariſtiam quovis anni die miniſtrare poſſint, excipit diem Paſchatis. Privilegia autem, quæ juri communi derogant, reſtringi debent, non ampliari. Idem confirmat Reſponſum Congregationis Cardinalium, datum die 23. Januarii 1586. Eamque ſententiam *Navarrus*, *Azorius*, & *Sylvius* probabiliorem cenſent.

RE-

REGULA VII.

Qui Communionem paſchalem prætermiſit, tenetur ad ſatisfaciendum Eccleſiæ præcepto pro illo anno communicare.

Ita cenſent *Jo. Major*, *Petrus a Palude*, *Navarrus*, *& Sylvius*. Duplex affertur hujus obligationis ratio. Primo, quia non conceditur terminus annuus, ut tunc ceſſet obligatio, ſed ut adimpletio præcepti ulterius differri non poſſit; ſicut in contractibus, quando ſtatuitur tempus ultra quod non poſſit differi ſolutio; ſi tunc non fiat, debitum non extinguitur, ſed perſeverat. Secundo, quia Communio eſt id, quod Eccleſia præcipue præcipere intendit; temporis autem determinatio eſt aliquid ſecundarium. Cum ergo poſſit adhuc impleri Eccleſiæ præceptum ſecundum ſubſtantiam, & quantum ad id, quod in eo præcipuum eſt, obligatio perſeverat.

At (inquiunt alii magni etiam nominis Theologi, *S. Antoninus*, *Sylveſter Prieras*, *Dominicus Soto*, *Toletus*) Dum aliquid præcipitur, cum determinatione temporis, eo elapſo ceſſat obligatio, ut patet in Miſſa Feſti, Jejunio Vigiliæ, &c.

Id verum eſſe reſpondent alii, cum opus, quod præcipitur, annexum eſt tempori, & quaſi penſum, & onus diei præcipitur, ita ut ratio obligationis ſit talis dies, qualis ſunt auditio Miſſæ in die Feſto, Jejunium in Quadrageſima, Quatuor Temporibus, ſtatiſque Vigiliis, & Breviarii recitatio. At Confeſſio, & Communio annua non præcipiuntur, ut annexæ tempori, utque certæ diei penſa, & onera; nec ratio obligationis earum eſt Paſchale tempus, ſed jus divinum, cui ut ſatisfiat, Eccleſia Paſchatis tempus ita determinavit, ut obligationem faciendi ſatis divino illi juri, ac præcepto de cœleſti cibo animabus noſtris procurando, quo ſpiritualis vita ſuſtentetur, propterea non remiſerit. Atque hæc longe probabilior, & tutior ſententia, quamvis magna nomina contrariam opinionem defendant.

REGULA VIII.

Sacræ Communionis per modum Viatici præceptum.

Mortale peccatum incurrit, quiſquis gravi morbo correptus, & in mortis periculo conſtitutus, Euchariſtiæ Viaticum recipere renuit, aut negligit.

Eccleſiæ ſcilicet præceptum in re gravi violare non metuit. Ejuſdem peccati rei ſunt illi, ad quos infirmi cura pertinet, præcipueque medicus, ſi ipſum ea de re monere, utque iſto chriſtiani hominis officio defungatur, urgere negligant. Id colligitur ex can. 22. Concil. Lateranenſis ſub *Innoc. III.* cujus verba alia occaſione referemus, cum nimirum de Confeſſione ſermo erit.

REGULA IX.

Eccleſiæ præceptum non impletur indigna Communione.

Præcepto Communionis annuæ non fit ſatis per ſacrilegam Domini manducationem.

Præceptum enim Eccleſiæ eſt determinatio divini præcepti ad certum tempus, adeoque illud non implent, qui divinum de ſumptione Euchariſtiæ præceptum violant, Corpus Domini non dijudicantes, ſecundum illud Apoſt. 1. ad Cor. 11. *Probet autem ſe ipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat. Qui enim manducat, & bibit indigne, judicium ſibi manducat, & bibit, non dijudicans Corpus Domini.* Præterea Conc. Oecumenicum Lateranenſe 4. Can. *Omnis utriuſque ſexus*, præcipit omnibus, & ſingulis Fidelibus, ut *Suſcipiant reverenter ad minus in Paſcha Euchariſtiæ Sacramentum.* At ſuſcipi, qua par eſt reverentia, nemo dixerit per Communionem ſacrilegam: „„ Ignoras, (*inquit S. Joann. Chryſoſtomus* Hom. 5. in Epiſt. 1. ad Timotheum,) quoniam indigne accedere, etiamſi ſemel fiat, te ſupplicio tradit? At nos adeo ſtolidi, adeo inſenſati ſumus, ut cum innumera per totum annum ſcelera perpetremus, nihil ea curemus exuere, ſatis eſſe arbitrati, ſi non aſſidue præſumamus, atque contumelioſe Corpus Chriſti attingere. Neque intelligimus, quod hi,

hi, qui Cruci Chriſtum affixerunt, ſemel tantum id fecerunt. Non igitur quia ſemel crucifixerunt, minus idcirco delictum eſt; & qui Chriſtum prodidit, ſemel tantum prodidit; numquid ergo hoc illum ſupplicio eripuit „„?

Hinc *Philippus* Lingonienſis Epiſcopus in Synodo anno 1352. „„ Quia nonnulli temeraire magis populum, quam Deum timentes, non verentur, prout experti ſumus, nulla de commiſſis Confeſſione præhabita accedere irreverenter ad ſacrolanctum Euchariſtiæ Sacramentum, ſtatuimus, quod nullus deinceps ad præfatum Euchariſtiæ Sacramentum teneatur aliquem admittere, niſi prius illum audierit in Confeſſione, aut prius ſibi fide facta · quod more Fidelium pœnitentiæ receperit Sacramentum; niſi, qualitate perſonæ penſata, aliud duxerit faciendum „„.

Hinc Synodus Pariſienſis anno 1557. „„ Nullus Parochus ad hujus Sacramenti ſumptionem quempiam, præcipue in Paſchate, admittat, cujus conſcientiam non noverit, aut ipſe, aut ab eo ei negotio præfectus. *Et rurſus*: Admonendi ſunt accurate Chriſtiani, ne indigne ad venerandum hoc ſacroſanctum, & divinum accedant Sacramentum, neve in peccato, aut propoſito deinceps peccandi audeant accedere; ſed cum religione, & timore, ne forte imitantes veſtigia Judæ, locum diabolo potius, quam Deo præparent, pœnam, quam merentur, brevi ſuſcepturi „„.

Ita Conc. Burdigalenſe anno 1583. „„ Illud chriſtianæ plebi aſſidue inculcandum eſt, diviniſſimum hoc Sacramentum, ut expurgatis ab omni culpa, & puris animis copioſam gratiam, ſalutemque confert, ſic peccatorum adhuc illuvie ſqualentibus, & inquinatis, ſuo ipſorum vitio, atque pravitate plurimum obeſſe, non ſecus ac ſalutares cibi ſtomacho languenti, & male affecto detrimentum afferunt. Conſtat enim Apoſtoli doctrina, tales, qui indigne id ſumpſerint, judicium ſibi manducare, & bibere. Ideoque Parochi, & Concionatores, necnon qui-

cun-

cunque audiendis Confeſſionibus præficiuntur, moneant cum publice omnes, tum privatim ſingulos, ne ad hæc tremenda Myſteria, niſi prius integre probata conſcientia, & omnium, quorum meminiſſe operam ſedulo dederint, peccatorum facta Confeſſione accedant „ „.

Ita Conc. Bituricenſe anno 1584. „ „ Nemo ſine contritione, confeſſione, & ſatisfactoriis operibus digne præmunitus, ad Euchariſtiam ſumendam accedat „ „.

Denique inter Propoſitiones, quas *Innocentius XI.* Pontifex Maximus damnavit *Ut minimum tanquam ſcandaloſas, & in praxi pernicioſas*, Decreto edito die Jovis 11. Martii 1679. quinquageſima quinta his verbis expreſſa eſt: *Præcepto Communionis annuæ ſatis fit per ſacrilegam Domini manducationem.* Quæ doctrina Cleri Gallicani judicio in generali conventu anni 1700. *temeraria eſt, ſcandaloſa, erronea, impietati, & ſacrilegio favens, & præceptis Eccleſiæ illudens.* Quamobrem, qui Euchariſtiam in ſtatu, & affectu peccati mortalis recepit in Paſchate, pœnitentiam agere, & confiteri quamprimum debet cum immane illud ſacrilegium, tum reliqua peccata Sacerdoti, & Chriſti Corpus cum debita reverentia, & pietate ſuſcipere, ut præcepto Communionis paſchalis ſatisfaciat. Idem eſto judicium de illo, qui Viaticum in ſtatu, aut affectu peccati mortalis recepiſſet; iterum enim acta ſacrilegii pœnitentia S. Communionem percipere deberet, cum ad Eccleſiæ præceptum implendum, tum ad reſarciendam injuriam, & vim illatam Corpori Domini. Propoſitio damnata.

Fruſtra vero quis objiciat: Eccleſiam actus internos præcipere non poſſe. Eſto enim ipſos præcipere non poſſit directe, ut nec de iis in exteriori foro judicare; indirecte tamen ipſos præcipere poteſt, quatenus externi religioſe fieri non poſſunt, niſi cum internis ſint conjuncti Præterea non ex vi præcepti eccleſiaſtici, ſed ex vi præcepti divini tenemur ad orandum, cum attentione, reverentia, & religione de- Objectio diluitur.

debitis, ad ſumendam Euchariſtiam pura, & integra conſcientia, quoties ipſam ſumimus; ne de illorum ſimus numero, de quibus Deus per Prophetam
Iſai. 29. 13. ait: *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe eſt a me*; ne ſimus hypocritæ, quibus *Væ* toties impre-
Joan. 4. 23. catus eſt Chriſtus; ne *Veri adoratores* non ſimus, qui *Deum adorant in ſpiritu, & veritate*; ne indigne manducando, & non dijudicando Corpus Domini, judicium nobis manducemus, & bibamus; animæque noſtræ mortem conſciſcamus panem vitæ ſumendo, & recipiendo Sacramentum, quod Chriſtus inſtituit, ut æternum vivamus; ne denique falſo profiteamur ſumendo Corpus Chriſti, nos ad Corpus Chriſti myſticum pertinere, & eſſe membra illius Spiritu vegetata.

REGULA X.

Quæ reverentia, & ſolemnitate Corpus Chriſti ad infirmos deferendum.

Venerabile Sacramentum ſumma cum Religione Parochus ſuperpelliceo, & ſtola indutus, præeuntibus, qui faces ardentes, aut cereos accenſos geſtent, & tintinnabulum, cujus ſonitu Fideles ad reverentiam Corpori Chriſti exhibendam moneantur, ferre debet ſub umbella, ſi fieri poteſt, ipſo Sacerdote ſeptem Pſalmos pœnitentiales aut quindecim Graduales recitante. Excitandi ſunt Fideles Indulgentiis Epiſcopali auctoritate propoſitis, ut SS. Sacramentum, cum defertur ad ægrotos, pia veneratione proſequantur, & commitentur. Inſtituendæ ad id pietatis opus Confraternitates, ubi nondum ſunt inſtitutæ, accendenda publicis adhortationibus Fidelium erga SS. Chriſti Corpus reverentia, & devotio. Noctu non eſt deferendum, niſi periculo mortis imminente. Particulas duas ferat in pixide, niſi cum noctu defert, vel certus eſt, neceſſe eſſe, ut ſtatim poſt Communionem Extremam etiam Unctionem miniſtret. Curandum, ut ægrotantis, ad quem defertur, cubiculum ab omni ſorde, & inquinamento purgetur, amotaque omni re profana, exornetur, ubi poteſt, pio apparatu, & ſacris imaginibus; tum præterea menſa

con-

conſternatur mappa nitida, appareturque cruce, aliave effigie ſacra, candelabris, & candelis ſaltem binis. In qua menſa ſuper Corporali Pixis cum SS. Sacramento collocabitur. Sit præterea vas vitreum ad ablutionis uſum. Qui ob egeſtatem id minus præſtare poſſent, curet Parochus juvari a Confratribus SS. Sacramenti. Cum Parochus acceſſit ad ægrotum, diligenter videat, (ſi quidem graviter laborat) an integro ſenſu ſit; an item periculum tuſſis, aut vomitus; ſi tunc non poteſt ſumere, neceſſitate, vique repentina morbi impeditus; aliquantulum morabitur Parochus, dumque in mora eſt, ipſe, & reliqui Fideles genibus flexis coram SS. Sacramento orabunt. At vero ſi perſeveret impedimentum, illud proponet ei adorandum, ſi modo ægrotus ita deſideret; & impertita ei figura crucis benedictione, cum ipſo Sacramento diſcedet. Eodem modo oret, proponat, & benedicat, ſi, cum venerit, ab initio viderit fieri non poſſe, ut ægrotus ſumat; ſed ne deferat tamen unquam ad eum, quem ſumere non poſſe ante noverit. Si autem ſumere poteſt, Parochus illum ſuaviter alloquetur; & quæret, an aliquid ſit reliquum, quod confiteri velit; tuncque libenter eum audiet, & abſolvet; interrogabitque etiam, an SS. Corpus Domini ſumere velit; & ſi pro Viatico dandum ſit, id quoque exprimet; ad quod pie, devoteque ſumendum paucis verbis inflammabit.

Si quando ſine ſacra Hoſtia redibit, Parochus antequam domo ægroti abſcedat, lumina extingui jubebit, ſtolam, tintinnabulum, umbellam non adhibebit, pixidem palam non deferet.

Cohortabitur ægrotum, ut S. Communionem ſumat, etiamſi graviter non ægrotet; maxime ſi Feſti alicujus celebritas id ſuadeat; neque ipſe miniſtrare recuſabit ſæpius in eadem infirmitate pro devotione, & deſiderio ægroti; præſertim ſi ille, cum valet, ſolet frequentare; ut in Concilio Provinciali Mediolanenſi 4. ſtatutum eſt.

Pro Viatico miniſtrabit, cum probabile eſt, quod eam amplius ſumere non poterit; cavebit autem, ne ita cunctetur, ut periculum adeat ægrotus moriendi prius, quam ſumat.

Cum præterea, poſteaquam Viaticum, Extremamque etiam Unctionem æger ſuſcepit, aliquot dies ſuperſtes ſibi S. Communionem miniſtrari petit, ejus pio deſiderio Parochus non deerit; ſed pro Viatico illam iterum in eodem morbo non miniſtrabit, niſi periculum mortis poſt octo, vel decem dies idem perſeveraret, aut morbus paulliſper imminutus deinde ingraveſcat.

Prælato alicujus Eccleſiæ, qui in lecto ægrotans frequentiſſime S. Euchariſtiæ pabulo ſalutariter ſe reficiet, eam, & cum primò ægrotatione, & cum pro Viatico ſumet, Sacerdos, qui poſt illum in ipſa Eccleſia primariam dignitatem, locumve obtinet, deferet, ac miniſtrabit, univerſo Clero ejuſdem Eccleſiæ proſequente, & ſocietate etiam SS. Corporis Domini. Si vero ſæpius ſac. Communionem ſumet, alius inferior Sacerdos, vel Parochus miniſtrabit, ſocietate tantummodo Corporis Domini comitante. Aliis Sacerdotibus eodem modo deferetur, ejuſdem ordinis ſaltem Sacerdotibus, aliiſque clericis comitantibus.

Ægrotus, ſi per valetudinem poteſt, e lecto ſurget; decoreque veſtitus; & ſi eſt Sacerdos, ſuperpelliceo, ſtolaque indutus, genibus flexis erit, dum ſumet.

Facta Communione, Sacerdos hortetur ægrotum ad ſancte meditandum, & ad gratias Deo agendas de tanto beneficio, moneatque domeſticos, qui ægroti curam habent, ne per dimidiam ſaltem horam illum viſitari permittant, ne a munere gratiarum Deo agendarum avertatur.

Hæ Regulæ de Sacramento Euchariſtiæ ægrotis adminiſtrando ſumptæ ſunt ex cap. *Sane*, Extra. *de Celebratione Miſſarum*, quod eſt *Honorii III.* Ex Inſtructionibus *S. Caroli* de Viſitatione Infirmorum,

ex

ex Synodo Senonenſi 1524. Rothomagenſi 1581. Burdigalenſi 1583. Aquenſi 1585.

CAPUT II.

De Converſione panis, & vini in Corpus, & Sanguinem Chriſti.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum Chriſti Domini Corpus, & Sanguis vere, at realiter in Euchariſtiæ Sacramento contineantur.

PROPOSITIO CATHOLICA.

Verum Chriſti Domini Corpus, verus item Sanguis in Euchariſtia reipſa præſentia ſunt, non præſentia tantum virtutis, & efficaciæ, ſed ſubſtantiæ.

Hæc Propoſitio contra Zuinglianos, & Calvinianos hæreticos invictiſſimis argumentis probatur; quorum alia ex Scripturæ ſacræ teſtimoniis, alia ex Traditione, alia ex Eccleſiæ auctoritate, & judicio petita ſunt. Tria præſertim ſuppeditat Scriptura. Primum ex verbis promiſſionis, alterum ex verbis inſtitutionis, tertium ex verbis uſum hujus admirabilis Sacramenti explicantibus depromptum eſt.

Realis præſentia Corporis & Sanguinis Chriſti in Euchariſtia probatur ex verbis promiſſionis.

Quod primum ſpectat, Sacramenti hujus inſtitutionem promiſit Chriſtus, cum miraculum multiplicationis quinque panum edidiſſet, & ſequentem ſe plebem, ac diſcipulos imprimis docuiſſet, Panem ſe eſſe vivum, qui de cœlo deſcendit, ex quo ſi quis manducaverit, vivet in æternum, ut refert *S. Joannes* Evangelii ſui cap. 6. Subjunxit enim: *Et panis, quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita.* Quorum occaſione verborum contentio inter Judæos orta eſt. *Quomodo* (inquiebant) *poteſt hic nobis carnem ſuam dare ad manducandum?* Jeſus vero reſpondit: *Amen, amen, dico vobis: Niſi manducaveritis Carnem Filii hominis, & biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis... Qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, in me manet, & ego in illo. Si-*

cut miſit me vivens Pater, & ego vivo propter Patrem; & qui manducat me, & ipſe vivet propter me. Hic eſt panis, qui de cœlo deſcendit. Non ſicut manducaverunt patres veſtri Manna, & mortui ſunt. Qui manducat hunc panem, vivet in æternum. Id cum audiſſent multi ex diſcipulis ejus, dixerunt: *Durus eſt hic ſermo, & quis poteſt eum audire?* Quorum murmurationem Chriſtus agnoſcens, dixit: *Hoc vos ſcandalizat? Si ergo videritis Filium hominis aſcendentem, ubi erat prius? Ex hoc.* inquit S. Joannes, *multi diſcipulorum ejus abjerunt retro, & jam non cum illo ambulabant. Dixit ergo Jeſus ad duodecim: Numquid & vos vultis abire? Reſpondit Simon Petrus: Domine, ad quem ibimus? Verba vitæ æternæ habes. Et nos credidimus, & cognovimus, quia tu es Chriſtus Filius Dei.*

De Euchariſtiæ Sacramento hunc locum intellexere SS. Patres a primis chriſtiani nominis ſæculis, eumque ſenſum, ut proprium, ac litteralem ſpectaverunt, ac tradiderunt; ſcilicet *S. Irenæus* lib. 4. cap. 34. *Origenes* Hom. 16. in Numeros, *S. Cyprianus* lib. de Oratione dominica, *S. Hilarius* lib. 9. de Trinitate, *S. Cyrillus Hieroſ.* Catecheſi 4. *S. Ambroſius* lib. *de iis, qui Myſteriis initiantur*, cap. 8. *S. Joan. Chryſoſt. S. Auguſt.* & *S. Cyrillus Alexand.* in cap. 6. *S. Joannis*, Conc. Alexandrinum in Epiſt. ad Neſtorium, *S. Leo* Ser. 6. de Jejunio ſeptimi menſis, &c. Jam vero poſito, quod de Euchariſtia *Joan. 6.* cap. agatur, præſentia realis Corporis, & Sanguinis Chriſti in hoc Sacramento luculenter ex eo loco probatur. Primo, Chriſtus panem, quem daturum ſe pro mundi vita tam amanter pollicetur, id eſt, Carnem ſuam, Mannæ opponit, quo qui cibati ſunt in deſerto, mortui ſunt; qui autem hunc panem, id eſt, Carnem Chriſti manducaturus eſt, vivet in æternum. At ſi Euchariſtia mera figura eſt Corporis, & Sanguinis Chriſti, quamvis paullo expreſſior ipſo Manna, fruſtra ipſi anteponitur, quoad vim illam vivificam. Siquidem, & veteres Juſti ex Iſraelitis, qui in fide Chriſti venturi Manna manducabant, Carnem ejus, & Sangui-

guinem fide pariter percipiebant, quemadmodum ſe percipere Calviniſtæ gloriantur.

Secundo, verba illa Chriſti dubium excitarunt graviſſimum in Judæorum animis. *Litigabant ergo Judæi ad invicem dicentes: Quomodo poteſt hic nobis Carnem ſuam dare ad manducandum?* At dubium hujuſmodi non excitaſſet figurata locutio, qua Chriſtus panem ſe daturum ſignificaſſet ad repræſentandam Carnem ſuam, & ad ſui memoriam duntaxat excitandam.

Tertio, Judæorum opinionem illam de vera Chriſti Carne ipſis in cibum danda, Salvator minime correxit, immo confirmavit, & dubitationem eorum reprehendit, carnem ſuam daturum ſe aſſerens, quaſi interpoſito jurejurando: *Amen, Amen dico vobis: Niſi manducaveritis Carnem Filii hominis, & biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Homines* (inquit Apoſtolus ad Hebr. 6.) *per majorem ſui jurant; & omnis controverſiæ eorum finis ad confirmationem, eſt juramentum. In quo abundantius volens Deus oſtendere pollicitationis hæredibus immobilitatem conſilii ſui, interpoſuit jusjurandum; ut per duas res immobiles, quibus impoſſibile eſt mentiri Deum, fortiſſimum ſolatium habeamus.* Et ut obſtinatiores infidelium animi ad credendum flectantur. „ O beatos nos, quorum cauſa „ Deus jurat! O nos miſerrimos, ſi nec juranti Domi„ no credimus „ (*inquit Tertullianus* lib. *de Pœniten. a.*)

Quarto, Reſponſio Chriſti in re tanti momenti, ubi nimirum legem condebat, ac præceptum dabat, ambagibus, figuris inuſitatis, ac omni proſus æquivocatione carere debuit, ne ſummæ Veritatis verba ad fallendos potius quam ad erudiendos homines deſtinata viderentur. Cum igitur planiſſime dixerit: *Niſi manducveritis Carnem Filii hominis, & biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis*, vera, & realis manducatio carnis Chriſti his verbis imperata cenſeri debet. Solemne fuit Chriſto, etiam cum de rebus minoris momenti ageret, ut ſi quid figurate, & obſcure dixiſſet, aliquando rogatus, interdum ſponte explicaret. Dixerat diſcipulis, (Joan. 16.)

Modicum & jam non videbitis me, & iterum, modicum & videbitis me, quia vado ad Patrem; illorum interrogationem prævenit, ac myſticum locutionis genus
Joan. 3. ultro ipſis exponit. Cum dixiſſet Nicodemo: *Amen, Amen, dico tibi: Niſi quis renatus fuerit denuo, non poteſt videre Regnum Dei*: Interroganti, quomodo poſſet *Homo naſci, cum ſit ſenex?* Myſterium expoſuit his verbis: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto non poteſt introire in Regnum Dei.* Propoſuerat
Matth. 13. apud *Matthæum* parabolam ſeminantis; non intellexerant diſcipuli; interrogantibus copioſe, & particulatim explicavit. Propoſuerat aliam parabolam de zizaniis, Apoſtoli rogant, ut parabolam illam ediſſeret; eorum votis annuit. Id vero ſi præſtitit in his occaſionibus, quis ſibi perſuadeat, id minime facturum optimum Præceptorem, ac Redemptorem in re graviſſima, dubitantibus diſcipulis, ſi alius fuiſſet verborum ſenſus, quam præferebant, & de ſpiritali duntaxat manducatione fuiſſent intelligenda?

Quinto, Carnem ſuam vere cibum, & Sanguinem ſuum vere potum eſſe affirmat. *Caro enim mea vere eſt cibus, & Sanguis meus vere eſt potus.* Scripturam igitur adulterant & in alienum ſenſum Chriſti detorquent verba Calviniani, cum ejus carnem ſpiritualiter duntaxat, improprie, & figurate manducari contendunt, quatenus fide apprehenditur.

Sexto, ſubdit Chriſtus: *Qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, in me manet, & ego in illo.* Quod non ſolum de inhabitatione ſpirituali per fidem, & charitatem, ſed de manſione naturali, qua Carnem ſuam nobis commiſcet, SS. Patres *Hilarius, Joan. Chryſoſt.* & *Cyrillus Alexandr.* explicant.

Septimo, cum diſcipuli dicerent: *Durus eſt hic ſermo, & quis poteſt eum audire?* Sciens Jeſus, quia murmurarent, dixit eis: *Hoc vos ſcandalizat? Si ergo videritis Filium hominis aſcendentem, ubi erat prius?* Ex futura in cœlum Aſcenſione ſua carnem ſuam ad manducandum ſe dare poſſe confirmat. An, quæſo, ad ſpiritualis manducationis fidem adſtruendam Myſterium

rium adeo admirabile proferre fuiſſet opus? Sane, qui ex Aſcenſionis Myſterio probat ſe carnem ſuam daturum ad manducandum, & qui manducabunt, in ipſo manſuros, æternumque victuros, probat ſe tam vere, ac proprie carnem ſuam daturum manducandam, quam vere, ac proprie in cœlum aſcenſurus eſt. Quemadmodum igitur Chriſtus in cœlos reipſa aſcendit, non figurate, nec ſpiritualiter duntaxat; ita carnem ſuam non figurate, & ſpiritualiter tantum, ſed vere, proprie, & reipſa manducandam Fidelibus dedit.

Octavo, *Ex hoc multi diſcipulorum ejus abjerunt retro*, rei inſolentia offenſi. Quis credat Paſtorem optimum, qui ovem errantem quæſiturus e cœlo deſcenderat, paſſurum fuiſſe, ut oves tam multæ ex ſuo grege diſcederent, quas unico verbo revocare, ac retinere potuiſſet, aperiendo illis ſermonis ſui ſenſum, & declarando ſe loqui de manducatione ſpirituali corporis ſui per apprehenſionem fidei, aut de manducatione panis materialis, & vulgaris, qui carnis ſuæ figura eſſet, illiuſque virtutem duntaxat contineret?

Tandem Chriſtus, diſcipulis illis abeuntibus, dixit duodecim Apoſtolis: *Numquid & vos vultis abire?* Significans ſe jam feciſſe, quidquid in ſeipſo erat, ut eos retineret, & hoc Myſterium amplius explicare non poſſe; proinde illis optionem dari, ut vel credant, vel abeant. Suo & aliorum nomine reſpondit Simon Petrus: *Domine, ad quem ibimus? Verba vitæ æternæ habes. Et nos credidimus, & cognovimus, quia tu es Chriſtus Filius Dei.* Quibus verbis ſe, & condiſcipulos omnia credere, quæ Chriſtus propoſuerat, & ipſam Carnis ejus ſacratiſſimæ veram, realem, ac naturalem manducationem in Sacramento, cujus inſtitutionem promiſerat, profitetur.

Realis Corporis & Sanguinis Chriſti præſentia in Euchariſtia probatur ex verbis inſtitutionis.

II. Altera catholicæ Propoſitionis probatio ſumitur ex verbis Chriſti Domini Sacramentum inſtituentis. Accepit enim panem, & benedixit, ac fregit, deditque diſcipulis, & ait: *Accipite, & comedite: Hoc eſt Corpus meum, quod pro vobis tradetur.* Et accipiens ca-

calicem, gratias egit, & dedit illis, dicens: *Bibite ex hoc omnes; Hic eſt enim Sanguis meus novi Teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.* Ita referunt S. Matth. cap. 26. S. Marcus cap. 14. S. Lucas cap. 22. & S. Paulus 1. ad Cor. c. 11. Verba porro Chriſti Sacramentum inſtituentis, dogma fidei tradentis, legem Eccleſiæ ſuæ in perpetuum tempus dantis, teſtamentum condentis, fœdus ſancientis, proprio ſenſu, non metaphorico; perſpicuo, non obſcuro; naturali, & cuique obvio, non contorto, & qui nonniſi poſt diuturnam meditationem detegatur, accipi debent, & explicari. Si enim unquam homines proprie, & clare loquuntur, maxime cum fœdus ineunt, cum leges ferunt, cum teſtamentum condunt, cum non exteros, ſed amicos, ſed filios alloquuntur, eis animi ſui ſenſa aperiunt, & voluntatem ſignificant ſuam; cum denique ipſis tradunt amicitiæ perenne pignus. At Chriſtus dicens Apoſtolis: *Accipite, & comedite: Hoc eſt Corpus meum. Bibite ex hoc omnes: Hic eſt enim Sanguis meus*; Sacramentum inſtituit, dogma Fidei tradidit, legem Eccleſiæ ſuæ dedit in perpetuum tempus duraturam; fœdus ſancivit, teſtamentum condidit; non exteros, ſed amicos, ſed filios his verbis compellavit, æternum amoris pignus ipſis daturus pridie quam pateretur; illos, de quibus S. Joann. cap. 13. ait: *Sciens Jeſus, quia venit hora ejus, ut tranſeat ex hoc mundo ad Patrem; cum dilexiſſet ſuos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos.* Illos alloquebatur, quibus tum dixit: *Vos amici mei eſtis, Jam non dicam vos ſervos; vos autem dixi amicos; quia omnia, quæcunque audivi a Patre meo, nota feci vobis. In proverbiis locutus ſum vobis. Venit hora cum jam non in proverbiis loquar vobis, ſed palam de Patre annuntiabo vobis.* Quod & ipſi agnovere; *Ecce nunc palam loqueris*, (inquiunt) *& proverbium nullum dicis. Nunc ſcimus, quia ſcis omnia, & non opus eſt tibi, ut quis te interroget; in hoc credimus, quia a Deo exiſti.* Hæc itaque verba: *Hoc eſt Corpus meum. Hic eſt Sanguis meus.* in ſenſu

ſu proprio, non metaphorico, & figurato intelligenda ſunt; adeoque non figuram tantum Corporis, & Sanguinis Chriſti, ſive efficacem, ſive inefficacem in Euchariſtia nobis traditam credere debemus, ſed verum Chriſti Corpus, & Sanguinem. Si *Hominis teſtamentum confirmatum nemo ſpernit, aut ſuperordinat*, ut ait Apoſtolus ad *Gal.* 3. quanto minus teſtamento Chriſti derogandum eſt? Teſtamenta verbis propriis, ſimplicibus, & perſpicuis conduntur; nec ullus Calviniſta eſt, aut Zuinglianus, cui ſi pater, avus, patruus, aliuſve ex cognatis, aut amicis, domum, vel agrum ſupremæ voluntatis tabulis reliquerit, adiiſſe ſe putet hæreditatem, & impletam erga ſe Teſtatoris voluntatem arbitretur, cum tabella domum, vel agrum repræſentans ab executoribus teſtamenti data fuerit. Chriſtus Euchariſtiam inſtituens, quam *S. Gaudentius* Tr. 2. in Exodum, appellat *Hæreditarium munus novi Teſtamenti*, ait; *Hoc eſt Corpus meum. Hic eſt Sanguis meus.* Et figuram duntaxat Corporis, & Sanguinis Chriſti eſſe Sacramentarii impie contendunt? Nonne hoc eſt Salvatoris noſtri teſtamentum violare? Nonne hoc eſt umbraticum teſtamentum pro vero, ac reali ſupponere? Nonne hoc eſt Scripturæ ſacræ verba corrumpere? Verba Chriſti in alienum ſenſum detorquere? Si figuram duntaxat Corporis ſui dare voluiſſet, cur æquivocatione, quæ hominum partem maximam conjicere poterat in errorem, uſus fuiſſet? Cur mentem ſuam non expreſſiſſet ſimplicibus, apertiſque verbis? „ „ Forte, qui Verbum eſt, & qui veritas eſt, loqui vera neſcivit? Et qui Sapientia eſt, in ſtultiloquio erravit? Et qui virtus eſt, in ea fuit infirmitate, ne poſſet eloqui, quæ vellet intelligi? (*inquit S. Hilarius libr.* 8. *de Trinitate.*) Num mentis, & linguæ Artifex diſerte loqui non poſſet? Immo vero ſumma Providentia fuco carere voluit, quæ divina ſunt, ut omnes intelligerent, quæ ipſe omnibus loquebatur „ „ Quibus, quæſo, verbis Chriſtus uſus eſſet magis aptis, magiſque perſpicuis, ad ſignificandum ſe veri, pro-

Realis præſentia Corporis & Sanguinis Chriſti in Euchariſtia confirmatur ex verbis hujus Sacramenti uſum ſpectantibus.

III. Tertia catholicæ Propoſitionis probatio ſumitur ex verbis Apoſtoli uſum Euchariſtiæ ſpectantibus Ep. 1. ad Cor. cap. 10. ubi per interrogationem quaſi de re confeſſa, & certiſſima loquens, ait: *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio Sanguinis Chriſti eſt? Et panis, quem frangimus, nonne participatio Corporis Domini eſt?* Quaſi diceret, ita in Eccleſia inſtituti eſtis, ut nemo veſtrum hoc ignoret. Vere ergo, & realiter in hoc Sacramento participant Fideles Corpus, & Sanguinem Domini. Non enim figuræ, non virtutis, & efficaciæ Corporis, & Sanguinis Domini, non Spiritus Domini, ſed Corporis ipſius, & Sanguinis communicationem & participationem Apoſtolus appellat. Subdit illius communicationis admirabilem effectum: *Quoniam* (inquit) *unus panis, unum corpus multi ſumus, omnes, qui de uno pane participamus.* Si autem non vere in Euchariſtia ſumitur Corpus Chriſti, ſed panis communis, falſum erit, omnes Chriſtianos de uno pane participare; quin potius fatendum erit, a diverſis hominibus diverſos panes manducari, & tot panes ſumi, quot ſunt manducantes; ſicut in veteri Lege non unum Agnum Paſchalem omnes manducabant, quamvis Agnus ille unum Chriſtum ſignificaret, ſed tot comedebantur Agni, quot erant familiæ. At vero ſi Chriſti Corpus reipſa, & ſecundum ſubſtantiam in Euchariſtia præſens eſſe credamus, manifeſtum eſt, omnes Fideles, ubique terrarum, de uno pane, qui Corpus eſt Chriſti, participare, ſive unum eumdemque illum panem comedere. Et cap. 11. de præparatione ad ſumptionem Euchariſtiæ adhibenda ſic loquitur: *Quicunque manducaverit panem hunc, vel biberit Calicem Domini indigne, reus erit Corporis, & Sanguinis Domini. Probet autem ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de Calice bibat. Qui enim manducat, & bibit indigne, judicium ſibi manducat & bibit, non dijudicans Corpus Domini.* Quod ſi, ut hæretici dictitant, nihil aliud in Sacramento venerandum eſſet præter memoriam, & ſignum Paſſionis Chriſti; quid opus erat tam gravi-

bus

bus verbis Fideles hortari, ut ſeipſos probarent? Gravi enim illa *judicii* voce declaravit Apoſtolus nefarium aliquod ſcelus ab eo admitti, qui impure ſumens Corpus Domini, quod in Euchariſtia latet, ab alio ciborum genere non diſtinguit. (inquit Concilii Trid. Catechiſmus.)

Realis Corporis, & Sanguinis Chriſti præſentia in Euchariſtia probatur ex ſumme Patrum conſenſu.

IV. Quarta catholici Dogmatis probatio petitur ex Eccleſiæ ſententia de ſenſu Scripturarum jam allatarum, & veritate Corporis Domini in Euchariſtia. Ad cujus ſententiæ cognitionem duplici via pervenire poſſumus. Prima eſt ſummus Patrum, & Doctorum Eccleſiæ conſenſus; altera contrariæ doctrinæ, & opinionis in Conciliis damnatio.

Patres omnes, qui diverſis temporibus, & locis floruerunt, Euchariſtiam eſſe Chriſti Corpus, & Sanguinem docuerunt, & ſcripſerunt: *Aperte, frequenter, perſeveranter.* S. Ignatius Martyr „ Euchariſtiam carnem eſſe *aſſerit* Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, quæ „ pro peccatis noſtris paſſa eſt, quamque Pater ſua „ benignitate excitavit „. S. Juſtinus Martyr Euchariſtiam „ Incarnati Jeſu Carnem, & Sanguinem *eſſe ſcriptum* „ *bit*, ad eumdem modum, quo Verbum Dei Caro „ factum eſt, & Carnem, & Sanguinem ſalutis noſtræ cauſa habuit „. S. Irenæus Lugdunenſis Epiſcopus, & Martyr: „ Panem, in quo gratiæ actæ „ ſunt, Corpus eſſe Domini, & Calicem Sanguinis „ ejus „, affirmat; ex eoque probat, Chriſtum Dei Creatoris mundi eſſe Filium, & corpora noſtra aliquando reſurrectura. Panem verbo Dei conſecratum *non* eſſe *communem panem*, ſed *Euchariſtiam ex duabus rebus conſtantem, terrena, & cæleſti*; id eſt, ſpeciebus panis, & vini & Corpore, ac Sanguine Chriſti. S. Cyprianus Euchariſtiam *Corpus, & Sanguinem Domini* non ſemel vocat. S. Hilarius aſſerit *Nos vere Verbum Carnem cibo dominico ſumere*, ideoque Chriſtum *naturaliter manere in nobis*: Indeque probat, Dei Filium eſſe unum cum Patre, non ſola concordiæ unitate, ſed naturæ. S. Joan. Chryſ. ait, nos in S. Communione Euchariſtiæ idem Chriſti Corpus recipere, quod Ju-

S. Ign. Ep. ad Smyr.

S. Juſtinus. Ap. 2.

S. Iren. l. 4. c. 54. & l. 5. c. 2.

S. Cyp. Ep. 54. & 63. l. de Lapſis, & de Or. Dom. S. Hil. l. 8. de Trin. S. Chryſ. Hoſ. 85. in Mat. & Hom. 24. in Ep. ad Corinth.

Judæi trucidarunt. *Neque fide ſolum, ſed re ipſa* Chriſtum *nos ſuum efficere Corpus*; linguam noſtram illius ſanguine cruentari; ea re nos ali, quam Angeli trementes vident; nos cum illo in unam maſſam reduci, fierique corpus unum, & unam carnem; Chriſtum Paſtorem optimum membris ſuis oves ſuas nutrire: *Proprio corpore* nos alere, ſibique conjungere, & conglutinare. *Id, quod eſt in calice, eſſe id, quod fluxit ex latere, & illius nos eſſe participes.* Nos recipere Corpus Chriſti, quod clavis confixum, quod lancea perfoſſum eſt. Idem corpus eſſe in Euchariſtia, *Quod jacens in præſepi reverſi ſunt magi.* Non Angelos, ſed *Ipſum eorum Dominum tangi, & comedi.*

S. Amb. lib. de his, qui Myſt. init. c. 1. S. Ambr. Euchariſtiam non ſolum vocat Chriſti Carnem, & Sanguinem, ſed ei poſtponit Manna, ut umbram luci, ut figuram veritati, ut Panem Angelorum corpori Auctoris, corpori vitæ. „ Potior eſt „ enim (*inquit*) lux quam umbra, veritas quam figu„ ra, corpus Auctoris, quam Manna de cœlo „. Tum dubium, quod ſuboriri poſſet, expugnat: „ Forte „ dicas: Aliud video, quomodo tu mihi aſſeris, quod „ Chriſti Corpus accipiam? Et hoc (*inquit*) nobis „ adhuc ſupereſt, ut probemus „, &c. Aſſerit: *Hoc, quod conficimus, Corpus ex Virgine eſſe.* Ante conſecrationem verborum cœleſtium panem eſſe; ubi verba conſecrationis acceſſerint, eſſe *Corpus Chriſti.* Ante verba Chriſti, calicem eſſe vini, & aquæ plenum;

S. Hier. in Ep. ad Marcellũ, ad Heliodorum, ad Ruſticum, ad Euſtochiũ, Ep. 62. ad Theophilum in c. 1. Epiſt. ad Titum. S. Aug. in Pſ. 33. & 29. & lib. 9. Conf. c. 13. *Ubi verba Chriſti operata fuerint, ibi Sanguinem efficit, qui plebem redemit.* Dominum Jeſum teſtificari quod Corpus ejus accipiamus, & Sanguinem, proindeque nefas eſſe ea de re dubitare; ideo poſt verba conſecrationis Fideles, qui Sacrificio adſunt, reſpondere, *Amen*, hoc eſt, *Verum eſt.* S. Hieronymus Euchariſtiam *Chriſti Corpus* non ſemel appellat eamque oblationi Melchiſedech, & panibus propoſitionis opponit, ut veritatem figuris. S. Auguſt. Chriſtum Corpus ſuum in manibus ſuis portaſſe aſſerit, quando ipſum Corpus ſuum commendans, ait: *Hoc eſt Corpus meum*; cum tamen manibus ſuis portari nemo poſſit.

poſſit. In Euchariſtia participes nos eſſe docet Corporis Chriſti, quod eſt *Veritas promiſſa* per Sacrificia veteris Teſtamenti, & in novo *exhibita;* quod Filio ſuo Deus aptavit, de quo per Prophetam ait Chriſtus: *Sacrificium, & oblationem noluiſti, Corpus autem perfeciſti mihi.* Ait, in Altari diſpenſari „ Victimam „ ſanctam, qua deletum eſt chirographum, quod erat „ contrarium nobis, qua triumphatus eſt hoſtis com- „ putans delicta noſtra „. S. Cyrillus Alexandrinus docet, per myſticam Eulogiam, ſeu Euchariſtiam nos *Ipſum in nobis ſuſcipere Filium*; & cum ejus carnem deguſtamus, tunc vitam habere in nobis, eique uniri: *Quemadmodum ipſa verbo inhabitanti.* Hanc ob cauſam etiam in ſuſcitandis mortuis, non verbis tantum, & nutu Deo convenienti Salvatorem operatum eſſe, ſed carnem ſuam, quaſi cooperatricem ad hoc adhibuiſſe, „ „ Ut oſtenderet illam vivificare poſſe, ac velut unum quid cum ipſo jam factam eſſe. Quod ſi ſolo tactu ſanctæ Carnis id, quod corruptum eſt, vivificatur, quomodo vivificam illam Eulogiam non uberiorem conſequemur, cum eam deguſtabimus? In ſuum enim ipſius bonum, hoc eſt, immortalitatem, nos, qui participes fuerimus, omnino transformabit „ „ Pluribus Patrum teſtimoniis referendis, vel indicandis ſuperſedeo, ut conſulam brevitati.

S. Cyrillus Alex. lib 4. in Joan.

V. Altera via, qua Eccleſiæ ſententiam de reali præſentia Corporis Chriſti in Euchariſtiæ Sacramento exploratam habemus, eſt contrariæ doctrinæ damnatio in Conciliis. Cum enim ante ſexcentos annos *Berengarius* Andegavenſis Archidiaconus id negare auſus eſſet, ſignumque tantummodo Corpus Chriſti in Euchariſtia eſſe aſſereret, in Romano primum Concilio ſub *Leone IX.* hæc hæreſis damnata eſt, ipſeque Communione privatus anno quinquageſimo ſupra milleſimum. Secundo, in Concilio Vercellenſi eodem anno, in quo & *Joannis Scoti Erigenæ* liber, quo patrono *Berengarius* gloriabatur, lectus, & proſcriptus eſt. Tertio, in Concilio Pariſienſi ab *Henrico I.* Rege chriſtianiſſimo congregato, eodem anno

Contrariæ doctrinæ damnatio in Conciliis.

no. Quarto, in Conc. Florentino ſub *Victore II.* Pontifice Maximo, anno milleſimo quinquageſimo quinto. Quinto, in Conc. Turonenſi, præſidentibus ejuſdem Pontificis Legatis celebrato eodem anno; qua in Synodo *Berengarius* errorem ſuum ejuravit ſubſcriptione data, & juramento firmata. Sexto, a Synodo Romana ſub *Nicolao II.* anno milleſimo quinquageſimo nono; in qua hæreſim ejuravit, Fidemque catholicam de Euchariſtiæ veritate profeſſus eſt ea forma, quæ habetur cap. *Ego Berengarius*, diſt. 2. *de Conſecratione*. Septimo, in Conc. Rothomagenſi ſub *Maurilio* Archiepiſcopo, anno milleſimo ſexageſimo tertio, cum *Berengarius* ad errorem rediiſſet. Octavo, in Conc. Pictavienſi, præſide *Giraudo* Epiſcopo Engoliſmenſi, Sedis apoſtolicæ Legato, anno milleſimo ſeptuageſimo quinto. Nono, a duabus Romanis Synodis ſub *Gregorio VII.* Pontifice Maximo, annis milleſimo ſeptuageſimo octavo, & milleſimo ſeptuageſimo nono. Decimo, a Conc. Burdegalenſi anno milleſimo octogeſimo, præſide *Hugone* Dienſi primum Epiſcopo, deinde Archiepiſcopo Lugdunenſi, Sedis apoſtolicæ Legato. Eumdem errorem a Waldenſibus, & Albigenſibus renovatum damnavit *Innoc. III.* in Conc. Oecumenico Lateranenſi can. 1. Ejuſdemque veritatis fidem Tridentina Synodus contra Zuinglianos, & Calvinianos confirmavit, ſeſſ. 13. cap. 1. & can. 1. cujus hæc ſunt verba: „ „ Si quis negaverit in SS. Euchariſtiæ Sacramento contineri vere, realiter, & ſubſtantialiter Corpus, & Sanguinem, una cum anima, & divinitate Domini noſtri Jeſu Chriſti, ac proinde totum Chriſtum; ſed dixerit tantummodo eſſe in eo, ut in ſigno, vel figura, aut virtute; anathema ſit „ „.

VI. Fidelibus itaque dubitare non licet, quin inter cæteros fidei articulos, hujus etiam dogmatis fides comprehendatur. Nam cum *Deum omnipotentem* credunt, & confitentur, credant etiam neceſſe eſt, poteſtatem ei non defuiſſe maximi hujus operis efficiendi, quod in Euchariſtiæ Sacramento admiramur,

Conc. Trid. Catechiſmus, ipſumque Conc. ſeſſ. 13. c. 1.

ramur, & colimus. Deinde cum credunt *Sanctam Eccleſiam catholicam*, neceſſario ſequitur, ut ſimul credant eam eſſe, quam explicuimus, hujus Sacramenti veritatem. Indigniſſimum namque flagitium eſt, Chriſti hoc Sacramentum inſtituentis verba a ſanctis Evangeliſtis commemorata, & a S. Paulo poſtea repetita; cum propriam illam, & apertiſſimam ſignificationem præſeferant, ſecundum quam a Patribus intellecta ſunt, ad fictitios, & imaginarios tropos, quibus veritas Carnis, & Sanguinis Chriſti negatur, contra univerſæ Eccleſiæ ſenſum detorqueri; quæ tanquam *Columna, & firmamentum veritatis*, hæc ab impiis hominibus excogitata commenta, vel ut ſatanica deteſtata eſt. 1. Tim. 3.

VII. Rationes catholicæ iſtius veritatis convenientiſſimas affert *S. Thom.* 3. p. quæſt. 75. art. 1. Prima petitur ex perfectione novæ Legis. Sacrificia enim veteris Legis illud verum Sacrificium Paſſionis Chriſti continebant ſolum in figura, ſecundum illud Heb 10. *Umbram habens Lex futurorum bonorum, non ipſam rerum imaginem.* Et ideo opportuit, ut aliquid plus haberet Sacrificium novæ Legis a Chriſto inſtitutum, ut ſcilicet contineret ipſum Chriſtum paſſum, non ſolum in ſignificatione, vel figura, ſed etiam in rei veritate. Quare appoſite dictum eſt a *S. Dionyſio*, lib. de Eccleſiaſtica Hierarchia, cap. 5. Eccleſiam noſtram mediam eſſe inter Synagogam, ac ſupernam Jeruſalem, ac propterea utriuſque participem. Ac profecto (inquit Conc. Tridentini Catechiſmus) ſatis mirari Fideles nunquam poterunt S. Eccleſiæ perfectionem, ejuſque gloriæ altitudinem, cum inter eam, & cœleſtem Beatitudinem, unus tantum gradus intereſſe videatur. Hoc enim nobis cum cœlitibus commune eſt, ut utrique Chriſtum Deum, & hominem præſentem habeamus; ſed quo uno gradu ab illis diſtamus, illi præſentis beata viſione perfruuntur; nos præſentem, & tamen ab oculorum ſenſu remotum, & ſacrorum Myſterio-

Dogma catholicũ de præſentia reali Corporis, & Sanguinis Chriſti in Euchariſtia congruis rationibus explicatur.

„ rum admirabili integumento ſe occultantem firma, „ & conſtanti fide veneramur. Quamobrem.

„ Rationem alteram hujus veritatis petit *S. Thomas* „ ex perfectione Fidei; quæ ſicut eſt de divinitate „ Chriſti, ita eſt de ejus humanitate, ſecundum illa „ Salvatoris verba Joan. 14. *Creditis in Deum; & in „ me credite.* Et quia Fides eſt inviſibilium; ſicut Di- „ vinitatem ſuam nobis exhibet Chriſtus inviſibiliter, „ ita & in hoc Sacramento Carnem ſuam nobis ex- „ hibet inviſibili modo.

„ Tertia ratio petitur a charitate Chriſti, ex qua „ pro ſalute noſtra Corpus verum noſtræ naturæ aſ- „ ſumpſit. Cum enim maxime proprium ſit amici- „ tiæ convivere amicis, amantiſſimus Salvator præ- „ ſentiam ſuam corporalem nobis repromittit in præ- „ mium, dicens (Mat. 24.) *Ubi fuerit corpus, illuc „ congregabuntur, & aquilæ.* Interim tamen, nec ſua „ præſentia corporali nos in hac peregrinatione de- „ ſtituit, ſed per veritatem Corporis, & Sanguinis „ ſui nos conjungit in hoc Sacramento. Unde ipſe „ dicit Joan. 6. *Qui manducat meam Carnem, & bi- „ bit meum Sanguinem, in me manet, & ego in eo.* „ Unde hoc Sacramentum eſt maximæ charitatis „ ſignum, & noſtræ ſpei ſublevamentum ex tam fa- „ miliari conjunctione Chriſti ad nos, qua fit, ut „ illud omni tempore vere, & proprie dictum ab „ æterna Sapientia videatur: *Deliciæ meæ eſſe cum „ filiis hominum.* Prov. 8.

Hæreticorum objectionibus reſpondetur.

VIII. Objiciunt hæretici hæc Chriſti verba, Jo. 6. 63. *Spiritus eſt, qui vivificat; caro non prodeſt quidquam. Verba, quæ ego locutus ſum vobis, ſpiritus, & vita ſunt.* Quæ verba *S. Auguſt.* ita commentatur Enarr. in Pſ. 98. „„ Spiritualiter intelligite, quod locutus ſum: Non hoc Corpus, quod videtis, manducaturi eſtis; & bibituri illum Sanguinem, quem fuſuri ſunt, qui me crucifigent. Sacramentum, quod vobis commendavi, ſpiritualiter intellectum vivificabit vos. Et ſi neceſſe eſt illud viſibiliter celebrari, oportet tamen inviſibiliter intelligi „„. Ex quibus colligunt, Chriſti

ſti Corpus ore corporis non manducari in Euchariſtia, ſed ore duntaxat cordis, ſive Fidei, nec ibi realiter præſens eſſe, ſed ſpiritualiter tantum; denique non eſſe idem Corpus, quod natum eſt de Virgine, & quod Apoſtoli videbant, quando cum illis verſabatur; nec eumdem Sanguinem, qui pro nobis fuſus eſt in cruce; ſed ejus ſignum cœleſti virtute, & efficacia repletum.

Reſp. Illam Chriſti ſententiam ſic eſſe intelligendam; caro ſecundum ſe, & abſque ſpiritu ſpectata non prodeſt quidquam; ſed tamen caro ſpiritu vivificata multum prodeſt. Eſto igitur ipſa Chriſti caro abſque verbo nihil profit, quatenus tamen perſonæ Verbi divini eſt conjuncta, plurimum prodeſt, & vivificandi vim habet. Significat etiam Chriſtus verba illa ſua: *Niſi manducaveritis Carnem Filii hominis, & biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis*, non eſſe intelligenda carnali ſenſu, ut intellexerunt Capharnaitæ, & rudiores quidam diſcipuli, quaſi particulas quaſdam de corpore ſuo præciſurus eſſet Dominus, illiſque daturus, ut *S. Auguſt.* explicat loco mox laudato. Spiritualiter autem intelligi jubet, quod locutus eſt, id eſt, quod ſupernaturali modo, & inviſibili, & per virtutem Spiritus ſancti, Carnem ſuam daturus eſſet, non quidem paſſibilem, & ſub viſibili ſpecie, ſed immortalem, impaſſibilem, glorioſam. Unde Corpus idem ſecundum ſubſtantiam erant manducaturi, quod videbant; & Sanguinem eumdem ſecundum ſubſtantiam bibituri, quem fuſuri erant carnifices, ſed non eumdem ſecundum ſtatum, & qualitatem. Non ſignificat denique Chriſtus corpus, & ſanguinem ſuum eo ſenſu cibum, & potum ſpiritualem eſſe, quod ſola fidei apprehenſione manducetur; ſed quod a vulgari, & naturali cibo longe differat, quo corpora noſtra aluntur ad hanc vitam mortalem ſuſtentandam; quod carnale non ſit, & corruptibile alimentum, ſed ſpirituale, & incorruptibile; quod ad vitam ſpiritualem, & immortalem alat; quod tandem non terreno, & naturali, vulgari-

que modo percipiatur, & vulgarium inſtar ciborum dentibus prematur, dividatur, concoquatur, in ſeceſſum emittatur; ſed modo Sacramentali, miraculoſo, ineffabili manducetur. Ita hunc locum explicat *S. Auguſt.* Tr. 27. in Joan. „„ O Domine, *inquit*, magiſter bone, quomodo *Caro non prodeſt quidquam*, cum tu dixeris: *Niſi quis manducaverit Carnem meam, & biberit Sanguinem meum, non habebit in ſe vitam?* An vita non prodeſt quidquam? Et propter quid ſumus, quod ſumus, niſi, ut habeamus vitam æternam, quam tua carne promittis? Quid eſt ergo: *Non prodeſt quidquam caro?* Non prodeſt quidquam, ſed quomodo illi intellexerunt; carnem quippe ſic intellexerunt, quomodo in cadavere dilaniatur, aut in macello venditur, non quomodo ſpiritu vegetatur. Proinde ſic dictum eſt: *Caro non prodeſt quid-*
1. Cor. 8. *quam*, quomodo dictum eſt: *Scientia inflat.* Jam ergo debemus odiſſe ſcientiam? Abſit. Et quid eſt: *Scientia inflat*? Sola, ſine charitate. Ideo adjunxit: *Charitas vero ædificat.* Adde ergo ſcientiæ charitatem, & utilis erit ſcientia, non per ſe, ſed per charitatem. Sic etiam nunc *Caro non prodeſt quidquam*, ſed ſola caro; accedat Spiritus ad carnem, quomodo accedit charitas ad ſcientiam, & prodeſt plurimum. Nam ſi caro nihil prodeſſet, Verbum caro non fieret, ut inhabitaret in nobis. Si per carnem nobis multum profuit Chriſtus, quomodo caro nihil prodeſt? Sed per carnem ſpiritus aliquid pro ſalute noſtra egit. Caro vas fuit; quod habebat, attende, non quod erat. Apoſtoli miſſi ſunt, numquid caro ipſorum nihil nobis profuit? Si caro Apoſtolorum nobis profuit, Caro Domini potuit nihil prodeſſe? Unde enim ad nos ſonus verbi, niſi per vocem carnis? Unde ſtylus, unde conſcriptio? Iſta omnia opera carnis ſunt, ſed agitante Spiritu, tanquam organum ſuum. *Spiritus* ergo *eſt, qui vivificat, caro autem non prodeſt quidquam.* Sicut illi intellexerunt carnem, non ſic ego do ad manducandum carnem meam „„.

IX.

IX. Objiciunt *S. Auguſt.* ſententiam Tract. 26. in Joannem, illa Domini verba exponentis; *Hic eſt panis, qui de cœlo deſcendit, ut ſi quis manducaverit ex ipſo, non moriatur.* Sic enim illa interpretatur: „„ Sed quod pertinet ad virtutem Sacramenti, non quod pertinet ad viſibile Sacramentum. Qui manducat intus, non qui manducat foris; qui manducat in corde, non qui premit dente „„. Ex quibus colligunt, Chriſti Corpus ore corporis non recipi, ac manducari, adeoque in Euchariſtia realiter præſens non eſſe.

Reſp. *S. Auguſt.* non negare, quod Chriſti Corpus ore corporis manducetur, & ſumatur, ſed quod æternæ vitæ promiſſio iis facta ſit, qui dente duntaxat premunt, non vero corde manducant, qui manducant foris non intus, in Eccleſiæ unitate, & ſocietate membrorum Chriſti, nec ſunt membra ejus per fidem, & charitatem divino Capiti conjuncta, & compaginata. Non excludit, (inquam) manducationem Sacramentalem, quæ fit ore corporis; ſed, ut ea ſalutifera ſit, neceſſariam eſſe docet manducationem ſpiritualem, & intellectualem. Utrumque illum manducationis modum explicat *S. Auguſt.* Tract. 27. in Joan. „„ Hoc ergo totum (*inquit*) ad hoc nobis valeat, ut Carnem Chriſti, & Sanguinem Chriſti non edamus tantum in Sacramento, quod & multi mali; ſed uſque ad Spiritus participationem manducemus, & bibamus, ut in Domini corpore, tamquam membra maneamus, ut ejus Spiritu vegetemur, & non ſcandalizemur, etiamſi multi modo nobiſcum manducant, & bibunt temporaliter Sacramenta, qui habebunt in fine æterna tormenta „„.

Cum porro *S. Auguſt.* Tract. 26. in *Joannem*, ait: *Credere in eum, hoc eſt manducare panem vivum*; moralem quidem ſenſum explicat illorum verborum: *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum*; ſed ſenſum litteralem manducationis ſacramentalis Carnis Chriſti, quæ ore corporis exercetur, non excludit; ſicut cum in eodem Tractatu ait de muliere Hemorrhoiſſa, quæ fimbriam veſtimenti ejus tetigit;

Quid eſt tetigit, niſi credidit? Non excludit, ſed ſupponit realem fimbriæ contactum, de quo Luc. 8. 44. *Acceſſit retro, & tetigit fimbriam veſtimenti ejus.* Et ſicut Chriſtum corporali fame, & ſiti laboraſſe non negat, cum ipſius famem, & ſitim de Fidei noſtræ deſiderio exponit Concione 2. in Pſalm. 78. ita cum ait: *Credere in eum, hoc eſt manducare panem vivum*; non negat, quin ore corporis Caro Chriſti manducetur.

X. Objiciunt hæc verba ex Tract. 25. in Joan. *Ut quid paras dentes, & ventrem? Crede, & manducaſti.*

Reſp. *S. Auguſt.* ibi nullatenus loqui de Euchariſtia, ſed de Fide in Chriſtum Salvatorem. Verſatur enim in iſtius loci explicatione: *Quæritis me, non quia vidiſtis ſigna, ſed quia manducaſtis ex panibus, & ſaturati eſtis. Operamini non cibum, qui perit, ſed qui permanet in vitam æternam. Dixerunt ergo ad eum: Quid faciemus, ut operemur opera Dei? Reſpondit Jeſus, & dixit eis: Hoc eſt opus Dei, ut credatis in eum, quem miſit ille.* Hoc eſt ergo (inquit *S. Auguſt.*) manducare cibum, qui non perit, ſed qui permanet in vitam æternam. *Ut quid paras dentes, & ventrem? Crede, & manducaſti.* Quod autem manducationem Corporis, & potationem Sanguinis Chriſti, non ſpiritualem tantum, quæ fit ore cordis, & per fidem vivam; ſed & corporalem, atque ſacramentalem, quæ ore corporis exercetur, in Euchariſtiæ uſu *S. Auguſt.* agnoverit, atque diſtinxerit, probat inter alia celebris ille locus Libri 2. contra *Adverſarium Legis, & Prophetarum*, cap. 9. „„ Mediatorem (*inquit*) Dei, & hominum hominem Chriſtum Jeſum, Carnem ſuam nobis manducandam, bibendumque Sanguinem dantem, fideli corde, atque ore ſuſcipimus; quamvis horribilius videatur humanam Carnem manducare, quam perimere; & humanum ſanguinem potare, quam fundere „„.

Joan. 6.

Triplex modus Euchariſtiam accipiendi.

Duplex illa manducationis ratio ab aliis etiam Patribus tradita eſt; immo tres rationes hoc ſanctum Sacramentum accipiendi ipſos recte, & ſapienter diſtinxiſſe, Tridentina Synodus obſervat ſeſſ. 13. cap. 8.

8. „„ Quoſdam enim docuerunt ſacramentaliter duntaxat id ſumere, ut peccatores; alios tantum ſpiritualiter, illos nimirum, qui voto propoſitum illum cœleſtem panem edentes, fide viva, quæ per dilectionem operatur, fructum ejus, & utilitatem ſentiunt; tertios porro ſacramentaliter ſimul, & ſpiritualiter; hi autem ſunt, qui ita ſe prius probant, & inſtruunt, ut veſtem nuptialem induti ad divinam hanc Menſam accedant „„.

XI. Objiciunt hæretici hæc verba Chriſti Sacramentum inſtituentis: *Hoc facite in meam commemorationem.* Ex quibus colligunt, Chriſtum non eſſe realiter in Euchariſtia præſentem. Siquidem memoria rerum tantum abſentium, ac præteritarum eſt, non præſentium. Luc

Reſpondetur: Memoriam rerum omnium, quarum memores ſumus, abſentium non ſupponere. Circa res enim omnes verſatur, quarum poſſumus oblivi-ſci. Porro non rerum duntaxat abſentium, ſed & præſentium poſſumus obliviſci, cum ſenſus noſtros non afficiunt. Dei enim obliviſcimur, in quo vivimus, movemur, & ſumus; animæ noſtræ obliviſcimur, cujus non miſeremur; Angelorum obliviſcimur, qui nobis adſunt, ut cuſtodiant nos in omnibus viis noſtris; dæmonum obliviſcimur, qui nos circumdant, ac ſaluti noſtræ continuo inſidiantur. Nonne populus Iſraeliticus jubetur recordari Domini Dei ſui, & reprehenditur hoc nomine, quod oblitus ſit Dei Creatoris ſui? *Deut.* 8. & *Jud.* 8. Nonne Deus *Exodi* 20. ait: *In omni loco, in quo memoria fuerit nominis mei, veniam ad te, & benedicam tibi?* Nonne Arca fœderis, columna nubis, & ignis in deſerto, erant memoriale Dei, non abſentis, ſed vere præſentis? Unde *Deut.* 4. 7. dicitur: *Nec eſt alia natio tam grandis, quæ habeat Deos appropinquantes ſibi, ſicut Deus noſter adeſt cunctis obſecrationibus noſtris.* Nonne *David* Rex ait: *Memor fui Dei, & delectatus ſum?* Nonne Apoſtoli ipſi in prima Euchariſtiæ ſumptione impleverunt, aut certe im-

Mem
Chriſt
quam
nobis
citat
chariſ
non
gnat
ejus
præſe
in ho
crame

plere potuerunt, quod Chriſtianis omnibus Apoſtolus præcipit: *Quotieſcunque manducabitis Panem hunc, & Calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis?* Qua in recordatione mortis Chriſti poſita eſt illa commemoratio, quam Salvator ipſe præſcripſit his verbis: *Hoc facite in meam commemorationem.* Chriſti igitur abſentiam ab Euchariſtia hæc verba non probant, aliquin & ejus ab ultima Cœna abſentiam probarent. Cum itaque Euchariſtia ſecundum externam ſpeciem, quæ oculis obverſatur, non ſit Corpus, & Sanguis Chriſti, ſed ſecundum partem internam; quia Corpus, & Sanguis Domini ſpeciebus panis, & vini obvelata ſunt, eorum memoriam, etſi reipſa præſentium, latentium tamen, & a ſenſibus remotorum, ſolique Fidei perſpectorum, ſacra illa ſymbola poſſunt in nobis excitare; & multo magis paſſionis, & mortis Chriſti memoriam, ut explicat Apoſtolus. Qua de re *Algerus* lib. 1. ita ſcribit: „ „ Non enim fruſtra dixit Dominus: *Hoc facite in meam commemorationem*; Sacramentum exhibens ſicut verum fidei, ſic vere viſibile excitandæ commemorationi, ut quod fidei certum eſt, mentem paſcat; quod viſui certum eſt, devotionem accendat. Quia enim illum ſecundum carnem cœlos oportuit penetrare, ut illuc confidentius tenderemus, reliquit nobis carnalibus hujus Sacramenti viſibilem figuram, & caracterem Carnis, & Sanguinis ſui, ut ſuæ Paſſionis memoria incitati, conſtantius hoc faceremus „ „. Hinc etiam canit Eccleſia: *Deus, qui nobis ſub Sacramento mirabili Paſſionis tuæ memoriam reliquiſti.*

XII. Objiciunt hæretici, Euchariſtiam ab antiquis Patribus vocari *Figuram, ſignum, typum, antitypum, ſimilitudinem, ſpeciem, Myſterium, Sacramentum Corporis, & Sanguinis Chriſti*; ſcilicet a *Tertull.* lib. 4. *contra Marcionem*, cap. 40. & lib. 1. cap. 14. *Origene* To. 2. in Matth. pag. 253. Huetianæ Editionis. *S. Baſilio* in Liturgia, *S. Cyrillo Hieroſolymitano* in Catecheſibus, *S. Ambr.* lib. 4. *de Sacramentis*, cap. 1. *S. Hieron.* lib. 2. *Adverſus Jovinianum*, in cap. 31.

Je-

Jeremiæ, & in cap. 41. Ezechielis, *S. Auguſt.* lib. *Adimantum Manichæum*, cap. 12. Enar. in Pſ. 3. & lib. 3. *de Doctrina chriſtiana*, cap. 16. & aliis. Ex quorum teſtimoniis colligunt, Chriſti Corpus, & Sanguinem non eſſe vere, & realiter præſentia in Euchariſtia, ſed figuram duntaxat Corporis, & Sanguinis.

Quo ſenſu Euchariſtia ab antiquis Patribus vocetur figura, ſignum, typus.

Reſp. Euchariſtiam ab antiquis vocari figuram, ſignum, typum, &c. quatenus ſpectatur ſecundum externam duntaxat ſui partem, quæ ſenſibus obvia eſt; non quatenus conſideratur ſecundum id, quod in ea internum eſt, præcipuum, & inviſibile. Itaque ſecundum externam ſpeciem, quæ corporis oculis obſervatur, figura eſt, ſignum eſt, Myſterium, Sacramentum Corporis, & Sanguinis Chriſti; ſecundum rem in ea latentem, veritas eſt Corporis, & Sanguinis Chriſti. Sub hoc dupliçi reſpectu ſemper Euchariſtiam ſpectarunt Orthodoxi, adeoque & figuram, & Corpus, ac Sanguinem Chriſti recte appellarunt, ſicut & modo Sacramentum, aç Myſterium appellamus, licet Chriſti Corpus vere, ac realiter eſſe credamus. Unde *Paſchaſius Ratbertus* lib. *de Sacramento Corporis, & Sanguinis Chriſti*, *ait*: „ „ Eſt autem figura, vel caracter hoc, quod exterius ſentitur, ſed totum veritas; & nulla adumbratio, quod intrinſecus percipitur. Veritas eſt, dum Corpus Chriſti, & Sanguis, virtute Spiritus, in verbo ipſius, ex panis, vinique ſubſtantia efficitur; figura vero, dum Sacerdos, quaſi aliud exterius gerens, ob recordationem ſacræ Paſſionis ad Aram venit, & quod ſemel geſtum eſt, quotidie immolatur agnus „ „. Hoc ſenſu *Guitmundus* Averſanus Epiſcopus docet, Euchariſtiam & „ „ Myſterium eſſe, quia aliquid myſticum portat; & Sacramentum, quia ſacrum aliquid intelligendum intra ſe occultat; & figuram, quia excepto hoc, quod corporaliter agitur, ſpirituale aliud valde neceſſarium figurat „ „. Hoc ſenſu *Algerus* lib. 1. cap. 8. *ait*: „ „ Cætera Sacramenta novi Teſtamenti, & Veteris figuræ tantum fuerunt. Solum Sacramentum panis, & vini ita mutatur, ut ſubſtan-

tialiter non ſit, quod ante fuerat, ſed ſubſtantia ejus Corpus Chriſti fiat, forma vero remanens ipſum ſignificet, & contineat. *Et infra obſervat, quod* in veteri Teſtamento dedit Deus tantum figuræ umbram; in novo veritatem cum figura; in futuro dabit veritatem non cum figura, ſed manifeſtam, ut tali profectu temporum nos perfectæ veritati viciniores oſtenderet, quibus poſt umbratam veritatem, nihil niſi eamdem manifeſtam dari reſtaret. Vetus enim Teſtamentum veritatem promiſit, non dedit. Novum dedit, ſed non oſtendit; quid reſtat, niſi ut eadem veritas in alia vita manifeſtetur „ „? Ex quibus evidens eſt, Euchariſtiam ab his etiam, qui *Berengarium* impugnarunt, & qui realem Chriſti præſentiam in hoc Sacramento, ut fidei dogma propugnarunt, figuram, Myſterium, Sacramentum fuiſſe appellatam, huncque eſſe Eccleſiaſticum loquendi modum cum fide præſentiæ realis Corporis, & Sanguinis Chriſti optime convenientem.

Veteres itaque Euchariſtiam interdum figuram vocarunt, non vacuam, & inanem, ſed plenam, non virtutis tantum, & efficaciæ, ſed ipſius ſubſtantiæ Corporis, & Sanguinis Chriſti; figuram veritati conjunctam, eamque includentem; quemadmodum Arca Eccleſiæ figura, includebat *Noe*, & ejus filios, qui temporis illius Eccleſia erant; & Templa noſtra materialia continent Eccleſiam, cujus figuræ ſunt, & cujus appellantur nomine, ſocietatem ſcilicet Fidelium; & ſicut columba, linguæque igneæ, quæ figuræ erant Spiritus ſancti, eidem realiter conjunctæ erant; & ablutio exterior, quæ fit in Baptiſmo, interiori, quam ſignificat, ablutioni conjuncta eſt. Euchariſtiam figuram, ſignum, antitypum vocarunt, non rei abſentis, ſed præſentis; quemadmodum Sanguis eſt ſignum animæ, & anima vocatur in Scriptura, eo ſolemni loquendi more, quo rerum ſignificatarum nomina ſignis tribuuntur; Sanguis enim animæ ſignum eſt præſentis, non abſentis. Atque hoc ſenſu *S. Auguſt.* lib. *contra Adimantum* Manichæum cap. 12.

ſcri-

ſcripſit: *Non dubitavit Dominus dicere: Hoc eſt Corpus meum, cum ſignum daret Corporis ſui.*

Præterea Corpus ipſum, & Sanguis Chriſti Domini, ut ſpeciebus panis, & vini velata, figuræ ſunt ejuſdem Corporis in cruce immolati, & Sanguinis, ut in Paſſione effuſi. Idem enim ſui ipſius, ſecundum aliam rationem, ſeu alium ſtatum, figura eſſe poteſt. Id egregie explicat *Lantfrancus* acerrimus *Berengarii* impugnator, lib. *de Corpore, & Sanguine Domini*, cap. 14. „ „ Sacramentum (*inquit*) Corporis Chriſti, quantum ad id ſpectat, quod in cruce immolatus eſt ipſe Dominus Chriſtus, caro ejus eſt, quam forma panis opertam in Sacramento accipimus, & Sanguis ejus, quem ſub vini ſpecie, ac ſapore potamus. Caro videlicet Carnis, & Sanguis Sacramentum eſt Sanguinis. Carne, & Sanguine utroque inviſibili, inintelligibili, ſpirituali ſignificatur Redemptoris Corpus viſibile, palpabile, manifeſte plenum gratia omnium virtutum, & divina Majeſtate. Quorum alterum quidem dum frangitur, & in populi ſalutem dividitur; alterum vero effuſum de calice ab ore Fidelium ſumitur; mors ejus in cruce. & Sanguinis ejus de latere emanatio figuratur. Utrumque B. Greg. & ſolerter attendit, & enucleate in 4. Dialogi libro exponit, dicens: „ Ejus quippe Caro ibi „ ſumitur, ejus Sanguis non jam in manus Infide„ lium, ſed in ora Fidelium funditur. Penſandum „ ergo eſt, quale ſit hoc Sacrificium, quod pro ab„ ſolutione noſtra mortem unigeniti Filii ſemper „ imitatur „. Imitatur dixit, non operatur. *Quia reſurgens ex mortuis jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur.* Caro ergo, & Sanguis, quibus ad impetrandam pro peccatis noſtris Dei miſericordiam quotidie alimur, Chriſti Corpus, ac Sanguis vocantur, non ſolum quia eſſentialiter idem ſunt, qualitatibus plurimum diſcrepantes, verum etiam eo locutionis modo, quo res ſignificans ſignificatæ rei ſolet vocabulo nuncupari. Nec juſte quiſquam movebitur, ſi eadem Caro, idemque Sanguis ſui ipſorum Sacramenta exiſtant Rom. 6. 9.

ſtant ſecundum aliud, atque aliud accepta: cum ipſe Dominus Jeſus poſt Reſurrectionem ſuam ſui ipſius, diverſa temporum ratione, typum geſſerit, & figuram. Apparens enim duobus diſcipulis locutuſque eis, quantum ſatis eſſe judicavit, dum finxit ſe longius ire, ſicut B. Auguſt. dicit, ſignificavit ſe poſt pauços dies in cœlum aſcenſurum eſſe. Quod iter longe remotum eſt a communi hominum vita, quæ ipſis eſt duobus diſcipulis evidentiſſime figurata. Chriſtus ergo Chriſti eſt Sacramentum; longius videlicet ire ſe fingens, longius ſuo tempore aſcendentis in cœlum; idem ejuſdem, nec tamen uſquequaque ejuſdem. Verus namque Deus, & verus homo, & fingens, & aſcendens. Verumtamen aliud eſt figmentum terreni itineris, aliud in cœlum veritas aſcendentis. Nec aliquis ita deſipuerit, ut propterea abnegare præſumat fingentem ſe longius ire, eſſe Chriſtum verum, quia ipſo figmento longioris itineris ſignificavit verum Chriſtum aſcenſurum in cœlum „„.

Hoc ſenſu *S. Auguſt.* lib. 3. *de Doctrina chriſtiana*, cap. 16. ait, hanc ſententiam; *Niſi manducaveritis Carnem Filii hominis*, &c. quæ *facinus, vel flagitium videtur jubere*, ſi ſecundum ideam Capharnaitarum intelligatur, figuratam eſſe locutionem. „ Figura ergo „ eſt (*inquit*) præcipiens Paſſioni Domini eſſe com„ municandum, & ſuaviter, atque utiliter reconden„ dum in memoria, quod caro ejus pro nobis cru„ cifixa, & vulnerata ſit „. Vera ſcilicet manducatio Carnis Chriſti, & vera Sanguinis ejus ſumptio, incruento, inviſibili, & impaſſibili modo, non cruento illo, & barbaro, quem Capharnaitæ intelligebant, rei alterius figura eſt, ſcilicet Paſſionis Chriſti, cui manducando communicamus, & mortis ejus, quam recolimus.

Tertio, Euchariſtia figura eſt Corporis Chriſti, prout in cœlo a Beatis poſt Reſurrectionem generalem corporeis oculis manifeſte videbitur. Hoc ſenſu *S. Ambroſius* lib. 1. *de Officiis*, cap. 48. ait; „„ Hic

um-

umbra, hic imago, illic (*ſcilicet in cælis*) veritas. Umbra in lege, imago in Evangelio, veritas in cœleſtibus. Ante Agnus offerebatur, offerebatur vitulus; tunc Chriſtus offertur, ſed offertur quaſi homo, quaſi recipiens Paſſionem, & offert ſe ipſe quaſi Sacerdos, ut peccata noſtra dimittat. Hic in imagine, ibi in veritate, ubi apud Patrem pro nobis, quaſi Advocatus intervenit „„. Eodem ſenſu Eccleſia in Oratione poſt Communionem in quadam Miſſa Deo ita ſupplicat: „ Perficiant in nobis, Domine, quæſu„ mus tua Sacramenta, quod continent, ut quæ nunc „ ſpecie gerimus, rerum veritate capiamus „. Rogat quippe Sacerdos (*Lantfranco* interprete) „ ut Corpus Cap. 20. „ Chriſti, quod ſub ſpecie panis, vinique geritur, ma„ nifeſta viſione, ſicuti revera eſt, quandoque capiatur „. Hoc ſenſu *S. Joan. Damaſcenus* lib. 4. *Fidei Orthodoxæ*, cap. 14. ſacra hæc myſteria vocat. „„ Figuras rerum futurarum, non quod (*inquit*) non vere Corpus, ac Sanguis Chriſti ſint, ſed quod nunc quidem Divinitatis Chriſti per ea participes efficiamur, tunc autem intellectuali modo, ac per ſolum aſpectum „„.

Quarto, Euchariſtia figura eſt myſtica Corporis, & Sanguinis Chriſti, quæ eſt conſociatio, & colligatio Chriſtianorum ad invicem, velut membrorum ſub uno capite. Hoc ſenſu *S. Auguſt.* Tract. 26. in Joan. „„ Norunt (*inquit*) Fideles Corpus Chriſti, ſi Corpus Chriſti eſſe non negligant. Fiant Corpus Chriſti, ſi volunt vivere de Spiritu Chriſti. De Spiritu Chriſti non vivit, niſi Corpus Chriſti. Inde eſt, quod exponens nobis Apoſtolus hunc panem: *Unus panis* 1. Cor. 10. 17. (inquit) *unum corpus multi ſumus.* O Sacramentum pietatis! O ſignum unitatis! O vinculum charitatis! Qui vult vivere, habet, ubi vivat, habet, unde vivat. Accedat, credat, incorporetur, ut vivificetur. Non abhorreat a compage membrorum, non ſit putre membrum, quod reſecari mereatur; non ſit diſtortum, de quo erubeſcatur; ſit pulchrum, ſit aptum, ſit ſanum; hæreat corpori; vivat Deo de Deo; nunc laboret in terra, ut poſtea regnet in cœlo. *Qui* Joan. 6.

man-

manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, habet vitam æternam. Hanc ergo non habet, qui iſtum Panem non manducat, nec iſtum Sanguinem bibit; nam temporalem vitam ſine illo habere homines poſſunt, æternam vero omnino non poſſunt. Hunc itaque cibum, & potum ſocietatem vult intelligi corporis, & membrorum ſuorum, quod eſt S. Eccleſia in prædeſtinatis, & vocatis, & juſtificatis, & glorificatis Sanctis, & Fidelibus ejus. Hujus rei Sacramentum, id eſt, unitatis Corporis, & Sanguinis Chriſti, alicubi quotidie, alicubi certis intervallis dierum in dominica menſa præparatur, & de menſa dominica ſumitur; quibuſdam ad vitam, quibuſdam ad exitium; res vero ipſa, cujus Sacramentum eſt, omni homini ad vitam, nulli ad exitium, quicunque ejus particeps fuerit „ „.

Hinc *Lantfrancus* lib. de Corpore, & Sanguine Domini, cap. 5. *ait*: „ „ Eccleſia Chriſti ſic panem in carnem, vinum credit converti in Sanguinem, ut tamen ſalubriter credat, & veraciter recognoſcat Sacramentum eſſe dominicæ Paſſionis, divinæ propitiationis; concordiæ, & unitatis, poſtremo aſſumptæ de Virgine Carnis, & Sanguinis „ „. At Euchariſtiam figuram excluſivam Corporis, & Sanguinis Chriſti nemo Patrum vocavit, ut declarat Synodus Oecumenica ſeptima, quæ eſt Nicæna ſecunda, Actione ſexta, ubi Epiphanius diaconus Pſeudo-Synodum Iconomacorum nomine ſanctæ Synodi refellens, *ait*: „ „ Nullus aliquando tubarum Spiritus, ſanctorum videlicet Apoſtolorum, aut illuſtrium Patrum noſtrorum, incruentum Sacrificium noſtrum, quod in commemorationem Chriſti Dei noſtri, ac omnis diſpenſationis ejus efficitur, dixit imaginem Corporis ejus. Neque enim acceperunt a Domino ſic dicere, vel confiteri „ „. Tum prolatis verbis Chriſti promittentis hoc Sacramentum Joannis 6. illudque inſtituentis Matt. 26. Marc. 14. & Luc. 22. & verbis Apoſtoli referentis, quod a Domino acceperat, 1. ad Cor. 11. colligit, quod „ „ Nuſquam Dominus, vel

Apo-

Apoſtoli, aut Patres, imaginem dixerint Sacrificium incruentum, quod per Sacerdotem offertur, ſed ipſum Corpus, & ipſum Sanguinem „ „. Addit quoſdam Patres panem, & vinum ante conſecrationem *Typos* nominaſſe, ſcilicet *S. Euſtachium Antiochenum*, & *S. Baſilium*; ſed „ „ Poſt ſanctificationem (*inquit*) Corpus proprie, ac Sanguis Chriſti dicuntur, ſunt, & creduntur. *Iconomachi vero* volentes venerabilium imaginum demoliri viſionem, aliam imaginem introduxerunt, quæ non eſt imago, ſed Corpus, & Sanguis „ „. Subdit, illos dimiſſo mendacio, tangere paullulum veritatem: „ Divinum Corpus dicentes fieri; „ &, ſi imago Corporis eſt, non poteſt eſſe hoc di„ vinum Corpus „.

XIII. Objiciunt hæretici verba Chriſti Mat. 26. *Semper pauperes habetis vobiſcum, me autem non ſemper habetis.* Et Joan. 16. *Relinquo mundum, & vado ad Patrem.* Necnon articulum Symboli apoſtolici, quo Chriſtum Dominum *in cœlos aſcendiſſe*, & *ad dexteram Patris ſedere*, profitemur. Ex quibus colligunt, Chriſti Corpus non eſſe revera præſens in Euchariſtia; cum idem Corpus eſſe non poſſit in pluribus locis.

Quamvis Chriſtus ſit in cœlo re ipſa tamen & ſubſtantialiter præſens eſt in Euchariſtiæ Sacramento.

Reſpondetur: Chriſtum quidem reliquiſſe mundum, nec ſemper cum hominibus verſari præſentia ſenſibili; ſed realiter eſſe præſentem in Euchariſtia præſentia inviſibili; ſicut diſcipulis poſt Reſurrectionem ſuam ajebat: *Hæc ſunt verba, quæ locutus ſum ad vos, cum adhuc eſſem vobiſcum.* Luc. 24. Et tamen cum ipſis erat, dum illos alloquebatur, ſed non erat eo modo, quo fuerat antea, more hominum mortalium. Ita cum ait: *Relinquo mundum*; ſignificat tantum ſe modo viſibili, deinceps in mundo non futurum, nec familiariter ipſis convicturum; at non negat ſe inviſibili, ſacramentali, & ineffabili modo ſemper in mundo manſurum; immo eoſdem de ſuo diſceſſu conſolatur verbis illis amantiſſimis: *Et ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſæculi.* Matth. 28. Se etiam ſemper futurum negavit cum hominibus, eo

mo-

modo, quo pauperes ſemper apud nos erunt, in eo ſcilicet ſtatu, quo ipſi viſibiliter præſenti pietatis, & charitatis officia exhibere poſſimus; ſed non negat ſe ſemper futurum nobiſcum præſentia inviſibili in Sacramento Euchariſtiæ. Atque hunc eſſe verborum Chriſti ſenſum evidentius patet ex S. Marco ita illa exprimente cap. 14. *Semper pauperes habetis vobiſcum, & cum volueritis, poteſtis illis benefacere; me autem non ſemper habetis.* Quamvis autem idem corpus in pluribus locis eſſe non poſſit modo naturali, qui corporum proprius eſt, ſpectatis naturæ legibus; non repugnat tamen eſſe in pluribus locis præter naturæ leges, ſpectata omnipotentia Creatoris, & modo ſacramentali, atque ineffabili. Ut enim ait *S. Auguſt.* libro *de Cura pro mortuis agenda*, cap. 109. „ Alii ſunt humanarum limitum rerum, alia divinarum ſigna virtutum; alia, quæ naturaliter, alia, quæ mirabiliter „ fiunt „. Chriſtum ſibi apparuiſſe *S. Paulus* teſtatur, idque ex Apoſtolorum Actis perſpicuum eſt, nec tamen in cœlis eſſe deſiit, Patriſque dexteram reliquit, ſecundum illud Act. 3. *Quem oportet quidem cœlum ſuſcipere, uſque in tempora reſtitutionis omnium.* Nihil ergo repugnat, ut in cœlo manens, tanquam in loco ſuæ Majeſtati, gloriæque debito, per miraculum præſens fiat in terra, pluribus in Altaribus, & ſub infinitis prope ſpeciebus præſentia ſacramentali, virtute ineffabili omnipotentiæ Dei multiplicata. Id *S. Gregorius Nyſſenus* agnoſcit Oratione de Paſchate: „ Sicut (*inquit*) Divinitas replet mundum, & tamen „ una eſt; ita innumerabilibus locis conſecratur, & „ tamen unum Corpus eſt „.

Id agnoſcit *S. Joan. Chryſoſt.* Homil. 2. ad populum Antiochenum: „„ Helias (*inquit*) Meloten diſcipulo reliquit; Filius autem Dei aſcendens ſuam nobis carnem reliquit; ſed Helias quidem exutus; Chriſtus autem & nobis reliquit, & ipſam habens aſcendit. Ne igitur animo concidamus; qui enim Sanguinem ſuum pro omnibus effundere non recuſavit, & carnem ſuam, & rurſus ipſum Sanguinem nobis com-

[illegible] ... Deum [illegible] ... Sacerdotio ... Deum [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ...

Ægyptiis vallatus, inde mari clauſus; Virgam levavit Moyſes, ſeparavit ſe aqua, & in murorum ſpeciem congelavit, atque inter undas via pedeſtris apparuit. Jordanis retrorſum converſus, contra naturam in ſui fontis revertitur exordium. Nonne claret, naturam vel maritimorum fluctuum, vel fluvialis curſus eſſe mutatam? Sitiebat populus Hæbreorum, tetigit Moyſes petram, & aqua de petra fluxit. Nunquid non præter naturam operata eſt gratia, ut aquam vomeret petra, quam non habebat natura? Marath fons amariſſimus erat, ut ſitiens populus bibere non poſſet. Miſit Moyſes lignum in aquam, & amaritudinem ſuam aquarum natura depoſuit, quam infuſa ſubito gratia temperavit... Quod ſi tantum valuit humana benedictio, ut naturam converteret; quid dicimus de ipſa conſecratione divina, ubi verba ipſa Domini Salvatoris operantur? Nam Sacramentum iſtud, quod accipis, Chriſti ſermone conficitur. Quod ſi tantum valuit ſermo Eliæ, ut ignem de cœlo deponeret; non valebit Chriſti ſermo, ut ſpecies mutet elementorum? De totius mundi operibus legiſti: Pſal. 32. 9. *Quia ipſe dixit, & facta ſunt; ipſe mandavit, & creata ſunt.* Sermo ergo Chriſti, qui potuit ex nihilo facere, quod non erat, non poteſt ea, quæ ſunt, in id mutare, quod non erant? Non enim minus eſt novas rebus dare, quam mutare naturas. Sed quid argumentis utimur? Suis utamur exemplis, Incarnationiſque exemplo adſtruamus Myſterii veritatem. Numquid naturæ uſus præceſſit, cum Jeſus Dominus ex Maria naſceretur? Si ordinem quærimus, viro mixta fœmina generare conſuevit; liquet igitur, quod præter naturæ ordinem Virgo generavit; & hoc quod confitemur Corpus, ex Virgine eſt „ „. Aliorum Patrum referendis teſtimoniis ſuperſedeo.

Catholica veritas ex antiquis Liturgiis confirmatur.

III. Idem probat omnium chriſtianarum Societatum in hujus dogmatis profeſſionem, & aſſertionem conſpiratio, ac præſertim Eccleſiæ græcæ cum latina conſenſus certiſſimis documentis probatus; item liturgiæ omnes, in quibus orat Sacerdos, ut panis;

&

& vinum fiant Corpus, & Sanguis Christi, Missale Gothicum, seu Gallicanum perantiquum scriptum septimo sæculo Parisiis nuper editum, in Missa dominicali. Orationem post Secreta his conceptam verbis habet: „„ Explentes sacrosancta cæremoniarum solemnia, ritu Melchisedech summi Sacerdotis oblata, precamur mente devota te, Majestas æterna, ut operante virtute, panem mutatum in Carne, poculum versum in Sanguine, illum sumamus in calice qui de te fluxit in cruce ex latere „„.

Item Missa in Assumptione Beatæ Mariæ Virginis. „„ Descendat, Domine, in his Sacrificiis tuæ Benedictionis coæternus, & cooperator Paraclitus Spiritus, ut Oblationem, quam tibi de tua terra fructificante porrigimus, cœlesti permuneratione, (*forte, permutatione*) te sanctificante, sumamus; ut translata fruge in Corpore, calice in Cruore, proficiat meritis quod obtulimus pro delictis „„.

Item in Missa Epiphaniæ: „„ Venerabilem, ac primitivum in mirabilibus Epiphaniæ diem, in quo noster Redemptor, & Dominus virtutis suæ documenta prætendens, ab annis infantiæ paternam protulit potestatem, veneremur, pia obsecratione poscentes, ut qui tunc aquas in vina mutavit; nunc in Sanguinem suum oblationum nostrarum vina convertat „„.

Conciliorum oraculis Transubstantiationis confirmatur Fides.

IV. Confirmatur catholica Propositio Conc. Oecumenicorum oraculis, scilicet Conc. Lateranensis sub *Innoc. III.* can 1. qui refertur Extra, Tit. *de summa Trinitate, & Fide catholica*, cap. *Firmiter*, cujus hæc sunt verba: „„ Una vero est Fidelium universalis Ecclesia, extra quam nullus omnino salvatur; in qua idem ipse Sacerdos est, & Sacrificium Jesus Christus, cujus Corpus, & Sanguis in Sacramento Altaris sub speciebus panis, & vini veraciter continentur, transubstantiatis pane in Corpus, & vino in Sanguinem, potestate divina; ut ad perficiendum Mysterium unitatis accipiamus ipsi de suo, quod accepit ipse de nostro „„.

Inter articulos *Joannis Wicleff* a Conc. Londinenſi Provinciali anno 1382. Præſide *Guillelmo de Courtenay*, & ab altero Concil. Londinenſi anno 1396. Præſide *Thoma Arundellio*, Cantuarienſibus Archiepiſcopis, ac demum in Conc. Conſtantienſi damnatos, hic legitur. „ Subſtantia panis materialis, & ſimiliter ſubſtantia vini materialis manent in Altari poſt „ conſecrationem „.

Concil. Trideptinum catholicam Tranſubſtantiationis doctrinam confirmat ſeſſ. 13. can. 2. „„ Si quis dixerit, in ſacroſancto Euchariſtiæ Sacramento remanere ſubſtantiam panis, & vini una cum Corpore, & Sanguine Domini noſtri Jeſu Chriſti; negaveritque mirabilem illam, & ſingularem converſionem totius ſubſtantiæ panis in Corpus, & totius ſubſtantiæ vini in Sanguinem, manentibus duntaxat ſpeciebus panis, & vini; quam quidem converſionem catholica Eccleſia aptiſſime Tranſubſtantiationem appellat, anathema ſit „„. In qua quidem voce conſecranda potiſſimum eo ſpectaſſe Patres videntur; ut hujuſmodi voce, ſub qua non poſſet hæreſis venenum latere, tamquam ſymbolo quodam a Sacramentariis Catholici diſtinguerentur. Nec vero quemquam offendere merito poteſt hujus vocabuli novitas, cum res per ipſum ſignificata ſit antiquiſſima, utpote in ſacris Litteris, & Traditione fundata. Quid enim aliud ſignificat *Tranſelementationis* nomen, quo Patres interdum uſi ſunt, quam tranſubſtantiationem? Quid eſt *mutari* in Corpus & Sanguinem Chriſti? fieri Corpus, & Sanguinem; *transformari*, *tranſire*, *transferri* in Corpus, & Sanguinem (quibus loquendi modis alii Patres, & Auctores Eccleſiaſtici uſi ſunt) niſi *tranſubſtantiari*? Nihil autem prohibet quominus Eccleſia ad profligandas hæreſes, & catholicam doctrinam explicandam novum aliquod vocabulum excogitet, atque uſurpet, quando in re ipſa nihil eſt novum. Ita enim olim fecit in his vocabulis *Conſubſtantiale*, *Ingenitum*, *Trinitas*, *Perſona*, *Deipara*; quibus voluit, & ſuam fidem manifeſtius profiteri, & occultis,

cultis, atque inſidioſis hæreticorum ſenſibus, ac ſubterfugiis viam præcludere. Hinc Auctor Diſputationis cum *Ario* ſub *S. Athanaſii* nomine deliteſcens, ait: „ Nominiſne offenderis novitate, an etiam rei „ ipſius veritatem, quæ hoc eſt ſortita vocabulum, „ refugis? Res enim antiqua novum nomen accepit, „ non vocabulo novo nova rei veritas acceſſit „. Hinc *Vincentius Lirinenſis* in Commonitorio: „ Eccleſia (*inquit*) plerumque propter intelligentiæ lucem non „ novum fidei ſenſum novæ appellationis proprietate „ ſignat „. Nec ad profanas vocum novitates hujus, & ſimilium nominum conſecratio pertinere intelligenda eſt. *Profanas* enim *vocum novitates*, quas Apoſtolus vitare jubet, *Vincentius Lirinenſis* interpretatur *Dogmatum, rerum, ſententiarum novitates, quæ ſunt veritati, & antiquitati contrariæ.*

V. Dogma denique catholicum Tranſubſtantiationis conſectarium eſſe præſentiæ realis Corporis & Sanguinis Chriſti in Euchariſtia, probat Concil. Trid. Catechiſmus hac ratione: „ Si eſt verum Chriſti Corpus ſub panis, & vini ſpecie poſt conſecra„ tionem, omnino neceſſe eſt, cum ibi antea non „ eſſet, hoc vel loci mutatione, vel creatione, vel alterius rei in ipſum converſione factum eſſe. At vero „ fieri non poſſe conſtat, ut Corpus Chriſti in Sacra„ mento ſit, quod ex uno in alium locum venerit, ita „ enim fieret, ut a cœli ſedibus abeſſet; quoniam ni„ hil movetur, niſi locum deſerat, a quo movetur; „ creari autem Corpus Chriſti minus credibile eſt, „ ac ne in cogitationem quidem cadere hoc poteſt. „ Relinquitur ergo, ut in Sacramento ſit Corpus Do„ mini, quod panis in ipſum convertatur. Quare nul„ la panis ſubſtantia remaneat neceſſe eſt.

VI. Verum modus Tranſubſtantiationis curioſius non eſt inquirendus; nec enim percipi a nobis poteſt, nec in naturalibus mutationibus, aut in ipſa rerum creatione ejus rei exemplum aliquod habemus (inquit Catechiſmus Concilii.) Ideo Concilium ipſum hanc converſionem *mirabilem*, & *ſingularem* appellat.

Modus Tranſubſtantiationis non eſt curioſius inquirendus.

Quid hoc igitur ſit, fide cognoſcendum eſt; quomodo fiat, non curioſius inquirendum, Judæorum inſtar, de quibus *S. Cyrillus Alexandrinus* lib. 4. *in Joannem* ſic loquitur: „„ Illud *Quomodo* ſtulte de Deo proferunt, quaſi neſcirent hoc loquendi genus omni ſcatere blaſphemia. Cuncta enim citra laborem perficiendi poteſtas in Deo eſt. Cum animales eſſent, non percipiebant ea, quæ ſunt Spiritus Dei, ſed ſtultitiam eſſe putabant ſapientiſſimum illud Myſterium. Hinc igitur utilitatem capientes, in ſuſceptione divinorum Myſteriorum fidem habere quidem nos oportet curioſitatis expertem, neque cum aliquid dicitur, ſubjicere illud *Quomodo*; Judaicum eſt enim illud vocabulum, & extremi proinde cauſa ſupplicii. Nam & Princeps ille Synagogæ Judæorum Nicodemus, cum auditis ſermonibus divinis diceret: *Quomodo poſſunt hæc fieri?* jure deriſus eſt his verbis: *Tu es Magiſter in Iſrael, & hæc ignoras?* Aliorum igitur ſtultitia ſapientiores facti, de iis, quæ Deus operatur, illud *Quomodo* uſurpare caveamus; ſed ei potius operum ſuorum viam perſpectam eſſe fateri ſtudeamus. Quemadmodum enim nemo novit, quid ſit natura Deus, ſed juſtificatur credens eum eſſe, & quærens eum mercedem accipere; ita rurſus modum, quo ab ipſo quæque fiunt, ignorabit quidem, ſed utcumque res cadat, fidei permittendo, & ſupremum Deum cuncta poſſe fatendo, tam recti judicii non leve præmium reportabit. Qui inter nos machinalem ſcientiam exercent, magnum quidem ſæpe facturos profitentur, & cujus faciendi ratio mentes noſtras fugit, priuſquam illam ſpectaverimus; ſed artem ipſam conſiderantes, etiam ante experimentum ipſum fidem adhibemus, pudetque iis obluctari. Quomodo igitur non graviſſimorum criminum rei jure tenebuntur, qui præſtantiſſimum rerum omnium artificem Deum incredulitate ſua elevare audeant, qui de iis, quæ operatur *Quomodo* quærere non verentur, quamvis univerſæ ſapientiæ largitorem eum eſſe noverint, & ex omni divina Scriptura cunctipotentem

Joan. 3.

eſſe

eſſe didicerint? Quod ſi perſtas, o Judæe, uſurpare illud *Quomodo*; ego viciſſim tuam imperitiam imitans, tibi reponam: Quomodo egreſſus es ex Ægypto? Quomodo in ſerpentem verſa eſt virga Moſaica? Quomodo in ſanguinis naturam verſa eſt aqua? Quomodo per medium mare ſicco pede tranſiſti? Quomodo amara illa aqua de Merra per lignum verſa eſt in dulcem? Quomodo tibi aqua de petrarum uberibus effluxit? Quomodo propter te Manna decidit? Quomodo Jordanis immotus ſtetit? Quomodo ſolo clamore Hierichuntis inexpugnabiles muri corruerunt? Ne te loquentem deficiat illud *Quomodo*. Multis enim deprehenderis jam antea attonitus eſſe miraculis, de quibus ſi tuum iſtud *Quomodo* ſubinde inferas, omni plane Scripturæ divinæ fidem derogabis, & omnia ſanctorum Prophetarum ſcripta, adeoque ipſius Moyſis ante omnia ſacros Libros everteſ. Decebat itaque Chriſto credentes, ejuſque dictis incunctanter aſſentientes, ad diſcendum potius Eulogiæ modum geniti, quam temere, & inconſiderate temulentorum more dicere: *Quomodo poteſt?* &c „„ Præſentia igitur realis Corporis, & Sanguinis Chriſti in Euchariſtia, paniſque & vini in idem ſac. Corpus, & pretioſum Sanguinem Tranſubſtantiatio humili, & ſimplici fide credenda eſt, omnis diſputatio de hoc Sacramento fugienda, in quo ſtultam fecit Deus ſapientiam hujus mundi. Nuſquam enim Dei major eſt tentatio, quam in hoc Sacramento, in quo tentat nos Deus, utrum credamus illi. Noluit Adam credere dicenti: *In quocunque die comederis ex ligno ſcientiæ boni, & mali, morte morieris.* Credidit ſerpenti decipienti, cum diceret: *Aperientur oculi veſtri, & eritis ſicut Dii? ſcientes bonum, & malum.* Credidit, quod non videbat; nam in illo fructu ligni virtutem tantæ rei effectivam, quam ſerpens promiſit, oculis non cernebat. Credidit ſerpenti diabolo, non credidit Creatori ſuo Deo; quo illius peccato facti ſumus omnes rei mortis æternæ. Sacrilegium illud per Euchariſtiæ Sacramentum emendari Deus voluit,

Gen. 2.

Gen. 3.

ut ſine ulla dubitatione crederemus Filio dicenti: *Accipite, & comedite; Hoc eſt Corpus meum;* non autem crederemus ſerpenti dicenti: Hoc non eſt Corpus Chriſti, ſed panis, ejuſdem corporis figura. Sicut cibum a Deo vetitum Adam guſtando e vita beata excidit; ſic nos quem Chriſtus præcepit cibum manducantes, & verbo ejus credentes, ad vitam per illum amiſſam redire oportet. Quamobrem non quærat homo chriſtianus cum Capharnaitis: *Quomodo poteſt hic nobis Carnem ſuam dare ad manducandum?* Sed captivet intellectum ſuum in obſequium Chriſti. Dicat quidquid velit omnis homo mendax, nos credamus ei, qui ſolus eſt verax, Deo. *Ipſe dixit, & facta ſunt.* Ipſe dixit: *Hoc eſt Corpus meum.* Ipſe dixit: *Panis, quem ego dabo, Caro mea eſt pro mundi vita.* Credamus veritati de veritate ſui Corporis nos admonenti, nec deinceps quæramus: Quomodo? Non eſt impoſſibile apud Deum omne verbum. Etiamſi Angelus de cœlo nobis aliud annunciaret, quam quod Chriſtum Dei Filium dicentem audimus, anathema ſit. Non ei credamus. Non poteſt mentiri veritas. *Verbum Domini manet in æternum.* Senſus noſtri falli poſſunt, Chriſtus, qui eſt veritas, neque falli poteſt, neque fallere. Viderat Petrus Chriſtum in monte transfiguratum, audi-
2. Pet. 1, 16. verat vocem de cœlo allatam: *Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi complacui, ipſum audite;* & tamen *Habemus*, inquit, *firmiorem propheticum ſermonem.* Certius illi viſum eſt, & firmius, quod a Propheta ſcriptum legerat, quam vox de cœlo allata, quam auribus audiverat. Si propheticus ſermo tam certus illi viſus eſt, quanto nobis certior videri debet ſermo Chriſti, qui Prophetas inſpiravit?

Hinc *S. Joannes Damaſcenus* lib. 3. *Fidei Orthodoxæ* cap. 14. „„ Quod ſi (*inquit*) quo pacto id fiat, requiris, ſat tibi ſit audire, quod per Spiritum ſanctum id fiat, quemadmodum & ex ſancta Dei Matre per Spiritum ſanctum Dominus ſibi ipſi, & in ſe ipſo carnem condidit. Nec quidquam amplius nobis perſpectum, & exploratum eſt, quam quod verbum Dei

ve-

verum eſt, & efficax, atque omnipotens. Nam modus eiuſmodi eſt, ut nulla ratione indagari queat „ „.

Objiciunt hæretici: Euchariſtiam a Scripturis, & a SS. Patribus, etiam poſt conſecrationem, interdum panem vocari; indeque colligunt ſubſtantiam panis, & vini in hoc Sacramento manere. Joan. 6. 1. Cor. 10. Act. 2.

Reſp. Euchariſtiam poſt conſecrationem panem, & vinum appellari, non quod ſubſtantia panis in hoc Sacramento permaneat, ſed alia ratione, eaque multiplici; tum quia ex pane facta, ſeu conſecrata eſt Euchariſtia; tum quia panis ſpeciem habet; tum quia naturalem alendi, & nutriendi corporis vim, quæ panis propria eſt, adhuc retinet. Ea autem eſt ſacrarum Litterarum conſuetudo, ut res ex aliis factas earum rerum nominibus appellent, ex quibus factæ ſunt. Sic Exodi 7. Virga Aaron in ſerpentem verſa virgæ nomen poſt ſubſtantialem mutationem retinet: *Devoravit virga Aaron virgas eorum.* Sic Eva ex coſta Adami formata dicitur os, & caro de carne, & oſſibus ejus, Gen. 2. 23. *Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea.* Sic homo ex terra compactus dicitur pulvis terræ Gen. 3. 19. *Pulvis es, & in pulverem reverteris.* Et ſuperbo homini dicitur Eccl. 10. *Quid ſuperbis, terra, & cinis?* Sic aquam in vinum mutatam *S. Joannes* aquam appellat: *Ut* (inquit) *guſtavit Architriclinus aquam vinum factam.* Scriptura etiam res ita appellare conſuevit, cujuſmodi eſſe videntur. Sic Angeli viri, & juvenes vocantur *Gen.* 8. *Judicum* 13. *Tobiæ* 9. *Act.* 1. Tertio, Euchariſtia vocatur panis propter analogiam; ſicut enim panis nutrit corpus, ita Chriſti Caro animam vegetat; & ſicut vinum exhilarat, & inebriat hominem, ita Chriſti Sanguis ſpiritualem parit lætitiam, ac ebrietatem. Hac ratione Chriſtus *Joannis 6.* ſe panem vivum prædicat, & qui de cœlo deſcendit, ex quo ſi quis manducaverit, vivet in æternum. Quarto, Scriptura, & Patres Corpus Chriſti panem vocant, adjecto plerumque pronomine, aut nomine, vel locutione determinante, quibus ſignificetur non vul-

Hæreticorum objectionibus reſpondetur.

garem,

garem, ac proprie dictum, ſed eximium quemdam panem intelligi, cui nomen illud ob rationes mox allatas tribuatur. Panem vocant, ſed qui factus ſit Corpus Chriſti. Sic *Tertullianus, lib. Adverſus Judæos*, cap. 2. „ Panem (*inquit*) Corpus ſuum appellans „. *Sic Origenes, Homil. 35, in Matthæum*: „ Panis iſte, quem Deus Corpus ſuum eſſe fatetur „. *Sic S. Cyprianus, Epiſt. 56.* „ Dominus Corpus ſuum „ panem vocat de multorum granorum adunatione „ congeſtum „. *Ita S. Cyrillus Hieroſolymitanus Catecheſi 4. Myſtagogica*: „ Dominus pronuntiat, & dicit de pane: Hoc eſt Corpus meum „. *Ita S. Joan. Chryſoſtomus Homil. 24. in 1. ad Corinth.* „ Quid eſt „ panis? Corpus Chriſti „. *Ita S. Hieronymus in Epiſtola ad Hebidiam*: „ Nos audiamus panem, quem „ fregit Dominus, deditque diſcipulis, eſſe corpus „ Salvatoris „ *Ita S. Auguſtinus in Sermone ad infantes*: „ Panis eſt Corpus, Calix Sanguis Chriſti „. *Ita Theodoretus Dialogo 1.* „ In Myſteriorum Traditione „ Dominus panem Corpus ſuum appellavit, & vinum „ Sanguinem „. Quibus Patrum locutionibus ſignificatur Chriſti Corpus ex pane confectum eſſe, & ſub panis ſpeciebus dari, non autem panis ſubſtantiam in Sacramento poſt Conſecrationem remanere. Sicut igitur nemo dixerit, *Paſchaſium* credidiſſe, quod panis, & vini ſubſtantia poſt Conſecrationem permaneat, quamvis de Euchariſtia ſcripſerit: *Myſterium hoc in pane celebratur... In eadem ſubſtantia jure celebratur .. Caro, vel Corpus in pane.* Ita nec antiqui Patres, id crediderunt, quamvis Euchariſtiam panem appellaverint; ſed cum Chriſti Corpus, & Sanguis ſubſtantiæ panis, & vini ſub iiſdem accidentibus ſuccedant: de pane, & Corpore Chriſti eo modo locuti ſunt, ac ſi idem ſubjectum eſſet, quod panis ſit, & Chriſti Corpus ſimul appelletur Qui loquendi modus cum fide Tranſubſtantiationis adeo conciliatur, ut Scriptores Eccleſiaſtici, quos Tranſubſtantiationis aſſertores fuiſſe conſtat, illum uſurpaverint.

Confirmatur noſtra Reſponſio ex *Lanfranco* lib. de Cor-

Corpore, & Sanguine Domini: „ „ Solemus (*inquit*) aliquas res illarum rerum, ex quibus efficiuntur, nominibus appellare, quamvis in aliam naturam translatæ, jam non poſſint eſſe illud, quod ſunt res illæ, ex quibus probantur effectæ. Sicut B. Auguſtinus in extremo Pſalmorum explanationis opere cryſtallum vocat nivem multorum annorum duratam tempore, & ſerie ſæculorum, cum nix ſit liquida, & humida, cryſtalli vero natura exiſtat dura, & ſicca. Ac per hoc cum tam diverſæ naturæ ſint in utriſque; non recte quis cryſtallum nivem vocaverit, niſi eo locutionis modo, quo res effecta materiali ſolet nomine appellari. Et Creator ex terra creato primo homini in Geneſi dicit: *Terra es, & in terram ibis*: Quaſi diceret, quia factus es ex terra, quandoque fies terra, & reverteris in terram. *Et infra*: Sicut qui dicit, Chriſtus eſt lapis angularis, non revera Chriſtum lapidem eſſe conſtituit, ſed propter aliquam ſimilitudinem, quam ad ſe invicem gerunt, ei nomen imponit; eodem modo cum divina pagina Corpus Domini panem vocat, ſacrata, ac myſtica locutione id agit, ſeu quoniam ex pane conficitur, ejuſque nonnullas retinet qualitates, ſeu quia animam incomprehenſibiliter paſcendo ſatiat, eique æternæ vitæ ſubſtantiam ſubminiſtrat; vel quod Corpus eſt Filii Dei, qui eſt Panis Angelorum „ „. In Pſ. 147.

Objiciunt locum *Theodoreti* dialogo 1. ubi de Chriſto Domino ait: „ „ Qui Corpus naturale frumentum, & panem appellavit, & vitem rurſus ſe ipſum nominavit, is viſibilia ſymbola Corporis, & Sanguinis appellatione honoravit, non naturam mutans, ſed naturæ gratiam addens. *Et Dialogo* 2. Neque enim ſymbola myſtica poſt ſanctificationem recedunt a ſua natura, manente enim in priore ſubſtantia, & figura, & forma, & videri, tangique poſſunt, ſicut & priùs „ „. Ex quibus colligunt, panis, & vini ſubſtantiam in Euchariſtia poſt conſecrationem remanere.

Reſp. Naturæ, formæque nomina ſubſtantiam ſemper non ſignificare, ſed communia eſſe ſubſtantiis,

& accidentibus, & ad rei cujuslibet eſſentiam ſignificandam uſurpari, ſive illa proprie ſubſtantia ſit, ſive accidens. Proprietates, & facultates naturales rei plerumque ſubſtantiæ nomine ſignificari compertum eſt.

Sap. 7. 20. Hoc ſenſu ſapiens ait: *Sapientiam ſibi* dediſſe, *ut ſciret naturas animalium, & iras beſtiarum.* Hoc ſenſu

Sap. 19. 19. Scriptura alibi de aqua dixit: *Extinguentis naturæ ſuæ obliviſcebatur.* Hoc ſenſu de malis dicitur in lib.

Eſther. 16. Eſther: *Ex ſua natura alios æſtimantes.* Hoc ſenſu *Tertullianus* lib. *de Anima*, cap. 32. „ Aliud eſt (*inquit*) „ ſubſtantia, aliud natura ſubſtantiæ; ſubſtantia eſt „ lapis, & ferrum; duritia lapidis, & ferri natura ſub„ ſtantiæ „. Hoc ſenſu *S. Hilarius* lib. 10. *de Trinitate*, ait de igne, & corporibus trium puerorum in fornacem Babylonicam conjectorum: *Naturam ſuam amiſerunt.* Et capite 10. in Matthæum, ait: „ In Re„ ſurrectione futurum, ut caro noſtra refundatur in „ ſubſtantiam ſpiritualis animæ „; quia virtus animæ, ejuſque dotes, ſubtilitas, agilitas, impaſſibilitas cum corpore glorioſo communicabuntur. Sic profanos etiam Scriptores ſubſtantiæ nomen uſurpaſſe, facile probari poteſt. Sic Medici ajunt, herbarum ſubſtantiam in pharmaco manere. Sic *Theodoretus* naturæ, ſubſtantiæ, & formæ nomen uſurpavit, cum dixit: *Myſticorum ſymbolorum naturam non mutari*, neque *poſt ſanctificationem* illa *recedere a ſua natura*; & *manere in priori ſubſtantia, & forma, & figura.* Id verba immediate ſequentia demonſtrant: *Et videri, & tangi poſſunt ſicut prius.* Hæc enim ad qualitates relativa ſunt, non ad ſubſtantiam, quæ per ſe, & immediate nec videri, nec tangi poteſt. Significat itaque *Theodoretus*, manere poſt conſecrationem naturam accidentium panis, magnitudinem, figuram, colorem, ſaporem; eorumque naturæ *Gratiam addi*, ſubſiſtentem utique id eſt, Chriſtum ipſum, ejuſque Corpus, & Sanguinem, quæ res eſt Sacramenti. Id confirmatur ex Dialogo 2. ubi *Eraniſtes*, hæreticus ſcilicet Eutychianus, eo nomine, quod *Mendicum* ſignificat, appellatus quærit: *Poſt ſanctificationem quomodo hæc*

Theodoreti celeber locus explicatur.

ap-

appellas? Orthodoxus vero reſpondet: *Corpus, & Sanguinem Chriſti.* Tum Eraniſtes: *Et credis te Corpus Chriſti, & Sanguinem percipere?* Orthodoxus: *Ita credo.* Eraniſtes hæreſim ſuam hoc principio apud Catholicos, & Eutychianos recepto ſtabilire conatur, colligitque Corpus Chriſti poſt Aſcenſionem in divinam ſubſtantiam mutatum eſſe, ſicut ſymbola dominici Corporis, & Sanguinis, panis ſcilicet, & vinum, alia ſunt ante Sacerdotis invocationem, poſt invocationem vero mutantur, & alia fiunt. Huic reſpondet *Theodoretus* Orthodoxi nomine, ſuis ipſum retibus implicari, & inſtitutam ab eo comparationem contrarium ejus probare, quod prætendebat; quia ſicut ſymbola panis, & vini figuram ſervant, omneſque panis, & vini proprietates retinent; ita Corpus Chriſti formam, figuram proprietateſque corporis ſervare colligendum eſt. Cæterum ſicut ſymbola *Intelliguntur ea eſſe, quæ facta ſunt, & creduntur, & adorantur*, id eſt, intelliguntur, & creduntur facta Corpus Chriſti, & ut talia adorantur; ita (inquit) Chriſti „ Corpus immortale poſt Reſurrectionem, & immune „ a corruptione factum eſt, ſedemque a dextris ade„ ptum, & ab omni creatura adoratur, quia Domini „ naturæ Corpus appellatur „. Eo autem minus mirandum eſt, *Theodoretum* dixiſſe, manere ſymbolorum naturam, & eſſentiam, licet Tranſubſtantiationem panis, & vini in Corpus, & Sanguinem Chriſti cum tota Eccleſia crederet, quod Eccleſiaſtici Scriptores longe recentiores, quos iſtius propugnatores dogmatis Calviniani, & Lutherani agnoſcunt, iiſdem pene loquendi modis inno[illegible]e uſi ſint. Nam Cardinalis *Pullus* pag. 8. cap. 3. *de Euchariſtia* ſic loquitur: „„ Tranſit itaque ſubſtantia, ſed remanet forma. Quamobrem non eſt ſenſuum deluſio, ſed vera Dei comprehenſio, quod cum in dominica Menſa ſit ſolum Caro, & Sanguis, nihilominus vini natura percipiatur „„. Et *Innocentius III.* lib. 3. *de Myſteriis Miſſæ*, cap. 9. ait: *Naturales proprietates manent, ut paneitas.* Ex his facile diluetur Objectio ex *Gelaſio* petita,

tita, qui ſimilem péne loquendi modum hac in materia uſurpavit, quem *Theodoretus*.

Objiciunt; Senſus bene diſpoſitos, & omnibus ad agendum requiſitis inſtructos, viſum ſcilicet, tactum, guſtum, odoratum, uniformiter, & in omnibus, & perpetuo teſtari, Euchariſtiam poſt Conſecrationem eſſe panem, & vinum. Cum igitur circa proprium objectum falli non poſſint; fatendum eſt, panem, & vinum in Euchariſtia manere.

Objectioni ex ſenſuum teſtimonio petitæ reſpondetur.

Reſpondetur: Senſuum quidem teſtimonio eſſe credendum, in judicio de re ſenſibili, quæ illorum objectum eſt, ſive de qualitatibus ſenſum afficientibus; non in judicio de natura, & ſubſtantia rei, quod proprium eſt mentis. Quamvis enim ſenſus non fallantur, cum objectum ſenſibile percipiunt ſecundum impreſſionem ab hujuſmodi objecto in illis factam; fallitur tamen intellectus, ſi recta ratione vel divina auctoritate repugnante, & prohibente, juxta relationem ſenſuum de objectis judicium ferat. Hæc Reſponſio *S. Auguſt.* verbis confirmatur lib. 11. *de Civitate Dei*, cap. 27. dicentis: „„ Hæc omnia corporalia latentes in natura cauſas habent, ſed formas ſuas, quibus mundi hujus viſibilis ſtructura formoſa eſt, ſentiendas ſenſibus præbent, ut pro eo, quod noſſe non poſſunt, quaſi innoteſcere velle videantur. Sed nos ea ſenſu corporis ita capimus, ut de his non ſenſu corporis judicemus. Habemus enim alium interioris hominis ſenſum iſto longe præſtantiorem „„. Quamvis igitur ſenſus a deceptione ſint immunes, cum in Euchariſtia ſpeciem panis, ac vini, figuram, ac cæteras qualitates ſenſibiles percipiunt; falleretur tamen intellectus, & erraret, ſi ex perceptione qualitatum panis, & vini a ſenſibus facta, & ad ſe relata, panis, ac vini ſubſtantiam poſt Conſecrationem ſuperſtitem eſſe judicaret, quia judicium hujuſmodi fides prohibet, Chriſto dicente: *Hoc eſt Corpus meum: Hic eſt Sanguis meus.* Qua de re audiendus eſt *Guitmundus* Averſanus Epiſcopus lib. 1. de Corporis, & Sanguinis Chriſti veritate in Euchariſtia. „„ Numquid (*inquit*)

quis) ſi hoc capere non poteſt oculus carnis, extinguendus ideo eſt oculus mentis? Cum enim Maria Magdalena ad monumentum Domini plorans ipſum Dominum cerneret; numquid non ipſe revera Jeſus erat, quia illa ſecundum oculos decepta, hortulanum ſe videre putabat? Aut cum ipſe die Reſurrectionis ſuæ duobus diſcipulis ambulantibus in via Scripturas, tanquam peregrinus, exponeret, numquid aliud, quam ipſe erat; quia ſcriptum eſt: *Oculi eorum tenebantur, ne eum agnoſcerent?* Luc. 24. 16. Aut cum diſcipuli in mari laborantes eum ſuper undas cernerent ambulantem; quis audeat dicere non ipſum vere fuiſſe, quia ipſi deceptis oculis phantaſma eſſe putaverunt? Sed & ſecum in navi jam poſitum videntes, & miraculum ejus in ſedato mari admirantes, ſicut ex Evangelio poteſt conjici, non cognoverunt eum, donec ad terram venirent... Quid igitur? Numquid putandus eſt eos joculariter deluſiſſe? Abſit. Ipſe enim ubique idem erat, ipſe ubique veritas erat; ipſe ubique Sapientia erat. Sed nobis per hæc oportebat oſtendi, quoniam quamdiu cum Maria flente, velut ad monumentum Domini ſtamus, noſmetipſos mortificando, & mortem Domini, donec veniat, annuntiando; quamdiu in via poſiti peregrinamur a Domino, quamdiu in mari hujus ſæculi laboramus, & ventus nobis tentationum contrarius eſt, quamdiu abulamus per fidem, & non per ſpeciem; quamvis plorantes ad monumentum ſuum ſemper Dominus conſoletur; quamvis in via poſitis ſemper Scripturas exponat; quamvis turbatos in mari tranquillet; quamvis prælens nobiſcum ſit ſemper in navi ſanctæ Eccleſiæ, uſque ad conſummationem ſæculi; non tamen habemus eum cernere, niſi in peregrina ſpecie, maxime oculis carnis, licet non aliud, quam ipſum habemus in his Sacramentis. Et merito; nam quia fructus mortiferæ arboris antiquis hominibus ſpirituales, veraceſque oculos clauſerat, carnales, fallaceſque aperuerat; juſtum eſt, ut fructus vivificæ crucis novis hominibus ipſos carnis oculos claudat, & veraces

mentis oculos, quibus Veritas videtur, aperiat. Quemadmodum igitur ægrotanti palato, amara cenſenti, quæ ſano dulcia ſunt, nemo ſanus credit; ita infirmis carnalibus oculis contra ſanatos mentis oculos de ipſa medicina interioris luminis judicantibus, nemo niſi inſanus conſentit. Nam & res hæc tanta eſt, ut infirmo viſu non valeat comprehendi; & fidem noſtram ita utilius eſt interim exerceri, ut per hoc videlicet, quod contra viſum carnis in hoc tam neceſſario Sacramento agitur, diſcamus viſibilia tranſcendere, ad inviſibilia feſtinare; & tenere certius occulta, quæ nunquam mentiens Veritas docuit, quam quæ coram nobis fallax oculus pandit „„.

De reali præſentia Corporis, & Sanguinis Chriſti in Euchariſtia, & de Tranſubſtantiatione panis, & vini in Corpus, & Sanguinem Chriſti, plura volentibus, legenda eſt Diſſertatio noſtra 12. in Hiſtoriam Eccleſiaſticam Sæculi 11. & 12.

ARTICULUS III.

Quo realis præſentiæ Corporis, & Sanguinis Chriſti in Euchariſtia conſectaria explicantur.

CONSECTARIUM PRIMUM.

Chriſti Corpus, & Sanguis ſunt in Euchariſtia extra uſum.

Chriſti Corpus, & Sanguis in Euchariſtia ſunt extra uſum hujus Sacramenti.

Dogma fidei eſt contra *Bucerum*, Lutheranos, & Proteſtantes Anglos; cujus probatio ſumitur ex verbis Chriſti: *Hoc eſt Corpus meum: Hic eſt Sanguis meus*, &c. antequam ſinguli diſcipuli hoc Sacramentum ſumpſiſſent a Salvatore prolatis. Item ex verbis Apoſtoli 1. ad Corinth. 10. *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio Sanguinis Chriſti eſt?* Et *panis, quem frangimus, nonne participatio Corporis Domini eſt?* Hinc enim colligitur, panem prius conſecrari, & mutari in Corpus Domini, quam frangatur, & diſtribuatur. Non enim ait, futurum eſſe Corpus Domini, quod frangitur, ſed jam eſſe Cor-

Corpus Domini. Præterea, Propoſitionis operatoriæ, quales ſunt iſtæ: *Hoc eſt Corpus*: *Hic eſt Sanguis meus*, ea natura eſt, ut prolatis verbis abſque mora exiſtat, quod enuntiatur. Sicut enim cum dixit Deus: *Fiat lux*, ſtatim abſque mora facta eſt lux; cum dixit Chriſtus Leproſo: *Volo, mundare*; ſtatim mundatus eſt a lepra; cum dixit Paralytico: *Tolle grabatum tuum, & ambula*, ſtatim ſanatus eſt; cum dixit Lazaro mortuo: *Lazare veni foras*, ſtatim e ſepulchro prodiit redivivus; ita ſtatim atque panem benedixit, dicens: *Hoc eſt Corpus meum*; & ſimul atque idem in ejus commemorationem faciunt, eademque verba in ejus perſona proferunt Sacerdotes, panis fit Corpus Chriſti; vinum fit ejus Sanguis; ut Eccleſiæ Patres, & Doctores agnoverunt, & aſſeruerunt. Hæreticorum error, vel uno *S. Cyrilli Alexandrini* teſtimonio Epiſt. ad *Caloſyrium* refellitur. „„ Porro (*inquit*) alios etiam eſſe audio, qui myſticam Benedictionem nihil ad ſanctificationem juvare dicant, ſi quid ex ea fiat, reliqui in alium diem. Inſaniunt vero, qui hæc aſſerunt. Neque enim alteratur Chriſtus, neque ſanctum ejus Corpus immutatur, ſed Benedictionis vis, ac facultas, & vivificans gratia perpetua in ipſo exiſtit „„. Sed & *Optatus* Milevitanus Epiſcopus Chriſti Corpus & Sanguinem in Altari, & in ſacris Calicibus, non in ore tantum manducantium, & bibentium eſſe profitetur lib. 6. Contra Parmenianum: „ Quid eſt (*inquit*) Altare, niſi ſedes Cor„ poris, & Sanguinis Chriſti? *Et infra*: Hoc tamen „ immane facinus geminatum eſt, dum fregiſtis et„ jam Calices Chriſti Sanguinis portitores „.

Lutheranorum errorem, negantium Chriſti Corpus, & Sanguinem eſſe in Euchariſtia extra uſum, ſeu ſumptionem actualem, Synodus Tridentina damnavit Seſſ. 13. Can. 4. „„ Si quis dixerit, peracta Conſecratione, in admirabilis Euchariſtiæ Sacramento non eſſe Corpus, & Sanguinem Domini noſtri Jeſu Chriſti; ſed tantum in uſu, dum ſumitur, non autem ante, vel poſt, & in hoſtiis, ſeu particulis conſecratis, Lutheranorum error.

ſecratis, quæ poſt Communionem reſervantur, vel ſuperſunt, non remanere verum Corpus Domini; anathema ſit „ „. Differt igitur Euchariſtia a reliquis Sacramentis, quod cætera materiæ uſu perficiantur, dum ſcilicet alicui miniſtrari ea contingit. Baptiſmus enim Sacramenti naturam tunc adipiſcitur, cum re ipſa homo aqua abluitur; at vero ad Euchariſtiæ perfectionem ſatis ſit ipſius materiæ conſecratio. Verum enim Sacramentum eſſe non deſinit, quamvis in pixide aſſervetur (inquit Concilii Tridentini Catechiſmus.)

CONSECTARIUM II.

Euchariſtiam in Sacrario reſervare, & ad Infirmos deferre licet, expeditque.

Euchariſtiæ reſervatio.

Hanc enim fuiſſe veteris Eccleſiæ conſuetudinem ad hæc uſque tempora firmatam, oſtendunt Patrum teſtimonia, & antiquorum Conciliorum Decreta. *S. Juſtinus* Martyr Apologia pro Chriſtianis, quæ ſecunda inſcribitur: „ „ Præſidens (*inquit*) poſtquam gratiarum actionem perfecit, & populus univerſus apprecatione læta eam comprobavit, qui apud nos vocantur Diaconi, atque miniſtri diſtribuunt unicuique præſentium, ut participet eum, in quo gratiæ actæ ſunt, panem, vinum, & aquam, & ad abſentes perferunt „ „.

S. Irenæus Lugdunenſis Epiſcopus, & Martyr in Epiſtola ad *Victorem* Pontificem Maximum, qua ipſum hortatur, ne Aſiaticos ob diverſum Paſchatis celebrandi morem ab unitate Eccleſiæ, & Communione abſcindat, ſcribit, ejus Deceſſores a Communione ſua non rejeciſſe Epiſcopos, qui Luna 14. Paſcha celebrabant, & ad ipſos Euchariſtiam miſiſſe. (*Apud Euſebium* lib. 5. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ* cap. 24.) „ „ Nec ulli unquam, *inquit*, ob ejuſmodi conſuetudinem rejecti ſunt. Verum illi ipſi, qui te præceſſerunt, Presbyteri, quamvis id minime obſervarent, Eccleſiarum Presbyteri, qui id obſervabant, Euchariſtiam tranſmiſerunt „ „.

Ter-

Tertullianus lib. 2. *ad Uxorem*, cap. 5. „„ Latebiſne tu, cum lectulum, cum corpuſculum tuum ſignas, cum etiam per noctem exurgis oratum? & non Magiæ aliquid videberis operari? Non ſciet maritus, quid ſecreto ante omnium cibum guſtet, & ſi ſciverit panem, non illum credit eſſe, qui dicitur? *Et lib. de Orat. cap.* 14. Accepto Corpore Domini, & reſervato, utrumque ſalvum eſt, & participatio Sacrificii, & executio officii „„.

S. Cyprianus lib. *de Lapſis*: Euchariſtiam a Fidelibus domum ferri ſolitam, ac reſervari teſtatur, miraculumque narrat factum ad detegendum, puniendumque ſacrilegium mulieris cujuſdam, quæ cum „ Arcam ſuam, in qua ſanctum Domini fuit (id eſt Euchariſtia) manibus indignis tentaſſet aperire, igne inde ſurgente deterrita eſt, ne auderet attingere „. S. Gregorius Nazianzenus Oratione in funere ſororis ſuæ *Gorgniæ*, narrat, eam apud ſe in cubiculo reconditum habuiſſe Corpus Chriſti, & fuſa ante ipſum oratione, a gravi morbo fuiſſe ſanatam.

S. Baſilius Epiſt. 289. Ad *Cæſariam* Patriciam: „„ Quoniam (*inquit*) per tempora illa perſecutionum cogebantur homines neceſſario, Sacerdote, vel miniſtro non præſente, propriis manibus percipere Communionem, non eſt niſi ſupervacuum, ut demonſtrem illam ipſam rem non eſſe graviter, & inique ferendam; eo quod inveterata conſuetudo hoc ipſum re ipſa confirmatum dederat. Nam & illi omnes, qui per eremos vitam Monaſticam inſtituunt, ubi copia non ſuppetit Sacerdotis, cum habeant domi Communionem, de ſuis manibus illam percipiunt. Alexandriæ autem, & per Ægyptum unuſquiſque etiam de plebe ut plurimum habet domi ſuæ Communionem. Nam cum ſemel Sacerdos Sacrificium peragat, & diſtribuat, qui ſuſceperit illud integrum ſimul, & quotidie de illa ſumpſerit, quam a dante acceperat Sacerdote credere debet, & tenetur, nec injuria, ſe eamdem ſuſcipere, & percipere „„.

S. Joan. Chryſoſtomus Epiſt. ad *Innocentium I.* Pontificem

tificem Maximum: „ „ Nam & Sanctuaria (*inquit*) ingreſſi ſunt milites, quorum aliquos ſcimus nullis initiatos Myſteriis, & viderunt omnia, quæ intus erant; quin & ſanctiſſimus Chriſti Sanguis, ſicut in tali tumultu contingit, in prædictorum militum veſtes effuſus eſt, fiebantque quaſi in barbarica captivitate omnia „ „. Ex his perſpicuum eſt, Chriſti Corpus, & Sanguinem in ſacrario fuiſſe aſſervata *S. Joan. Chryſoſtomi* tempore in Eccleſia Conſtantinopolitana.

S. Ambroſius Oratione *de Obitu Satyri fratris*, ejus pietatem laudat, quod in periculo naufragii conſtitutus, Euchariſtiam orario involutam collo alligaverit. „ „ Non mortem metuens, *inquit*, ſed ne vacuus Myſteriis exiret e vita, quos initiatos eſſe cognoverat, divinum illud Fidelium Sacramentum poposcit, non ut curioſos oculos inſereret arcanis, ſed ut fidei ſuæ conſequeretur auxilium. Etenim ligari fecit in orario, & orarium involvit in collo, atque ita ſe dejecit in mare, non requirens de navis compage reſolutam tabulam, cui ſupernatans juvaretur, quoniam fidei ſolius arma quæſierat „ „. S. Hieronymus Epiſt. 4. ad *Ruſticum* ita de *S. Exuperio* Toloſano Epiſcopo ſcribit: „ Nihil illo ditius, qui Corpus „ Domini caniſtro vimineo, Sanguinem portat in „ vitro „. Viaticum Euchariſtiæ dari moribundis ſtatuunt antiqui Canones jam laudati. Ad uſum Euchariſtiæ pro infirmis aſſervandæ ſuſpenſas olim in Altari turres aureas, teſtantur *Venantius Fortunatus* lib. 3. Carmine 25. ad *Felicem* Bituricenſem Epiſcopum, & *Gregorius Turonenſis* lib. 1. *de Gloria martyrum*, cap. 86 Ad eumdem uſum ſuſpenſas in Altari aureas, & argenteas columbas legimus in vita *S. Baſilii Amphilochio* adſcripta. Eas autem ſublatas a *Severo* hæretico conqueſti ſunt Clerici, & Monachi Antiocheni, oblato Conſtantinopolitanæ Synodo ſub Menna ſupplici libello.

Diſciplina ſervandæ circa Hoſtiarũ conſecratarum conſervationem.

Recte itaque Tridentina Synodus Seſſ. 13. cap. 6. „ „ Conſuetudo (*inquit*) aſſervandi in ſacrario ſanctam Euchariſtiam adeo antiqua eſt, ut eam ſæculum etiam

etiam Nicæni Concilii agnoverit. Porro deferri ipſam ſacram Euchariſtiam ad infirmos, & hunc uſum diligenter in Eccleſiis conſervari, præterquam quod cum ſumma æquitate, & ratione conjunctum eſt, tum multis in Conciliis præceptum invenitur, & vetuſtiſſimo catholicæ Eccleſiæ more eſt obſervatum. Quare ſancta hæc Synodus retinendum omnino ſalutarem hunc, & neceſſarium morem ſtatuit „„.

Et Can. 7. „„ Si quis dixerit, non licere ſacram Euchariſtiam in ſacrario reſervari; ſed ſtatim poſt Conſecrationem adſtantibus neceſſario diſtribuendam; aut non licere, ut illa ad infirmos honorifice deferatur; anathema ſit „„. Hujus Canonis doctrina dogma fidei eſt contra Calvinianos, & Lutheranos a ſacra Synodo explicatum, & confirmatum.

Hoſtiæ conſecratæ pro Parochiæ magnitudine, & communicantium multitudine, in pixide, & Tabernaculo aſſervandæ ſunt, ſed quinque ſaltem perpetuo cuſtodiendæ. Eas autem octavo quoque die, vel ſaltem decimoquinto Sacerdos renovabit, præſertim quinta quaque feria, ſi commodum erit, in qua Chriſtus Dominus hoc tantum Sacramentum inſtituit. Hoſtiæ autem adhibeantur recentes, & a viginti diebus ad ſummum confectæ. Id vero etiam præſtabit, ut ubi recentes conſecraverit, veteres primo miniſtret. Ita *S. Carolus* in Inſtructionibus Euchariſtiæ. & pleræque Synodi cum Provinciales tum Dioeceſanæ.

CONSECTARIUM III.

„ Corpus Chriſti eſt ſub ſpecie panis, & Sanguis ſub „ ſpecie vini, vi verborum; ipſum autem Corpus „ ſub ſpecie vini, & Sanguis ſub ſpecie panis; anima„ que ſub utraque, vi naturalis illius connexionis, & „ concomitantiæ, qua partes Chriſti Domini, qui jam „ ex mortuis reſurrexit non amplius moriturus, inter „ ſe copulantur; Divinitas porro propter admirabilem „ illam ejus cum corpore, & anima hypoſtaticam „ unionem „.

Verba ſunt Concilii Trid. ſeſſ. 13. cap. 3. Quædam

igitur ſunt in Sacramento Euchariſtiæ ex vi, & efficentia Conſecrationis; nam cum verba illa efficiant quidquid ſignificant, id eſſe in Sacramento vi Sacramenti divinarum rerum Scriptores dixerunt, quod verborum forma exprimitur; ita ut ſi contingeret aliquid ab aliis rebus omnino ſejunctum eſſe, ſicut in triduo mortis anima ſeparata erat a Corpore Chriſti; id ſolum quod forma ſignificat, in Sacramento eſſet; cætera non item in eo extarent. Quædam vero in Sacramento continentur, quod illis rebus conjuncta ſint, quæ forma exprimuntur. Nam cum forma, quæ ad panem conſecrandum adhibetur, Corpus Domini ſignificet, cum dicitur; *Hoc eſt Corpus meum*, ipſum Chriſti Domini Corpus vi verborum in Euchariſtia erit. At quia Corpori Sanguis, Anima, & Divinitas, Perſonaque Verbi divini conjunguntur, hæc quoque in Sacramento erunt omnia, non quidem ex conſecrationis virtute, ſed ex neceſſaria concomitantia, ut ea, quæ Corpori conjuncta ſunt. Si enim duo aliqua inter ſe reipſa conjunguntur, ubi unum ſit, alterum etiam eſſe neceſſe eſt. Ita hoc fidei dogma explicat Conc. Trid. Catechiſmus, poſt *S. Thom.* 3. part. qu. 76. art. 1.

Confirmatur ex cap. *Neceſſario*, Diſt. 2. *de Conſecr.* quod ex Ep. *S. Cyrilli*, & Synodi Alexandrinæ ad *Neſtorium* deſumptum eſt, cujus hæc ſunt verba: „„ Annuntiantes ſecundum carnem mortem unigeniti Filii Dei, id eſt, Jeſu Chriſti, & Reſurrectionem ejus, & in cœlos Aſcenſionem pariter confitentes, incruentam celebramus in Eccleſiis Sacrificii ſervitutem. Sic etiam ad myſticas Benedictiones accedimus, & ſanctificamur, participes ſancti Corporis, & pretioſi Sanguinis Chriſti omnium noſtrum Redemptoris effecti; non ut communem carnem percipientes, (quod abſit,) nec ut viri ſanctificati, & Verbo conjuncti ſecundum dignitatis unitatem, aut ſicut divinam poſſidentis habitationem, ſed vere vivificatricem, & ipſius Verbi propriam factam „„. Caro autem vivifica, & ipſius Verbi divini propria facta per naturæ

turæ noſtræ aſſumptionem in Euchariſtiæ Sacramento non eſſet, niſi ipſa etiam Divinitas, & Perſona Verbi eidem conjuncta eſſet, in eodemque Sacramento concomitanter exiſteret. Totum igitur Chriſtum ſub unaquaque ſpecie contineri dogma fidei eſt, Concilii Tridentini definitione firmatum, Seſſ. 3. Can. 3.

CONSECTARIUM IV.

Non ſolum in utraque ſpecie, ſed in quavis utriuſque ſpeciei particula totum Chriſtum contineri, dogma Fidei eſt.

Id facile colligitur ex Evangeliſtis. Neque enim credendum eſt (inquit Catechiſmus Concilii) ſingula panis fruſta propria verborum forma a Domino conſecrata eſſe, ſed eadem ſimul omnem panem, qui ad ſacra Myſteria conficienda, atque Apoſtolis diſtribuenda ſatis futurus eſſet; id quod de Calice factum eſſe apparet, cum ipſe dixit: *Accipite, & dividite inter vos.* Hinc cap. *Singuli*, Diſt. 1. *de Conſecr.* ſumptum ex Præfatione Dominicæ 5. poſt Epiphaniam in miſſali Ambroſiano, & in Sacramentario S. Gregorii: „ Singuli (*inquit*) accipiunt Chriſtum Do„ minum, & in ſingulis portionibus totus eſt; nec „ per ſingulos minuitur, ſed integrum ſe præbet in „ ſingulis „. Et cap. *Ubi*, eadem Diſtinctione: „„ Ubi pars eſt Corporis, eſt & totum. Eadem ratio eſt in Corpore Domini, quæ in Manna, quod in ejus figura præceſſit, de quo dicitur: *Qui plus collegerat, non habuit amplius, neque qui minus paraverat, invenit minus.* Non eſt omnino quantitas viſibilis in hoc æſtimanda Myſterio, ſed virtus Sacramenti ſpiritualis „„. Luc. 22. 19. Exod. 19.

Confirmatur ex Concilio Trid. ſeſſ. 3. can. 3. „„ Si quis negaverit, in venerabili Sacramento Euchariſtiæ ſub unaquaque ſpecie, & ſingulis cujuſque ſpeciei partibus, ſeparatione facta, totum Chriſtum contineri, anathema ſit „„.

Ratione etiam confirmatur hæc Propoſitio. Chriſtus Dominus in hoc Sacramento non eſt, ut in loco; locus enim res ipſas conſequitur, ut magnitu-

dine aliqua præditæ ſunt; Chriſtus autem Dominus non eſt in Sacramento, ut magnus, aut parvus eſt, quod ad quantitatem attinet, ſed ut ſubſtantia eſt; ſubſtantia enim panis in Chriſti ſubſtantiam, non in magnitudinem, aut quantitatem convertitur; nemo vero dubitat ſubſtantiam æque in parvo, atque in magno ſpatio contineri; nam & aeris ſubſtantia, totaque ejus natura ſic in parva, ut in magna aeris parte; itemque tota aquæ natura non minus in urnula quam in flumine inſit, neceſſe eſt. Cum igitur panis ſubſtantiæ Corpus Domini noſtri ſuccedat, fateri oportet, ad eumdem plane modum in Sacramento eſſe, quo panis ſubſtantia ante conſecrationem; eo vero utrum ſub magna, an ſub parva quantitate eſſet, nihil ad rem omnino pertinebat. Ita Catechiſmus Conc. poſt *S. Th.* 3. part. qu. 76. art. 3. Id explicat rurſus *S. Thom.* Opuſc. 58. cap. 13. exemplo ſpeculi. Nam ſi faciei tuæ plura proponas ſpecula, in omnibus æqualiter, & integre una apparebit facies, & ſi ſpeculum confringas, in quolibet fragmento faciei etiam integra repræſentabitur, & una erit in ſingulis fragmentis abſque ulla mutatione. Sic in Sacramento Euchariſtiæ, quod eſt *Speculum, & imago bonitatis* Chriſti, licet ſpecies panis in plures partes dividantur, in ſingulis totus, & integer eſt Chriſtus.

CONSECTARIUM V.

Realis præſentiæ Chriſti in Euchariſtia conſectaria.

Quamvis totus Chriſtus ſit ſub utraque ſpecie, & ſub ſingulis cujuſque ſpeciei portionibus, ſeparatione facta, optimo tamen jure inſtitutum eſt, ut ſeparatim duæ conſecrationes fierent.

Duplicem rationem affert Catechiſmus Concilii ex *S. Th.* ſumptam 3. part. qu. 76. art. 2. ad primum. Id enim a Chriſto Domino inſtitutum eſt, primo ut Paſſio Domini, in qua Sanguis a Corpore diviſus eſt, magis referatur; cujus rei cauſa in Conſecratione Sanguinis effuſionem exprimimus, & commemoramus. Secundo, quia maxime conſentaneum fuit, ut, quonium Sacramento ad alendam animam utendum nobis

bis erat, tanquam cibus, & potus inſtitueretur, ex quibus perfectum corporis alimentum conſtare perſpicuum eſt.

CONSECTARIUM VI.

Chriſtum Dominum in Euchariſtiæ Sacramento cultu latriæ, etiam externo, adorandum eſſe, dogma Fidei eſt. Chriſti in Euchariſtia adoratio.

Nam illum eumdem Deum præſentem in Euchariſtia adeſſe credimus, quem Pater æternus introducens in orbem terrarum, dicit: *Et adorent eum omnes Angeli Dei*, quem *Magi procidentes adoraverunt*, quem denique in Galilæa ab Apoſtolis adoratum Scriptura teſtatur (inquit Tridentina Synod. Seſſ. 13. cap. 5.) Et can. 6. „„ Si quis dixerit, in ſancto Euchariſtiæ Sacramento Chriſtum unigenitum Dei Filium non eſſe cultu latriæ, etiam externo adorandum; atque ideo nec feſtiva peculiari Celebritate venerandum, neque in Proceſſionibus, ſecundum laudabilem, & univerſalem Eccleſiæ ſanctæ ritum, & conſuetudinem, ſolemniter circumgeſtandum, vel non publice, ut adoretur, populo proponendum, & ejus adoratores eſſe idololatras; anathema ſit „„. Heb. 1. Matth. 2. Matth 28. Luc. 24.

„ Una *certe* adoratione Deum Verbum incarnatum cum propria ipſius carne adorandum, ſicut ab „ initio Eccleſiæ traditum eſt „; S. Cyrillus Alexandr. Anathematiſmo 8. contra Neſtorium, ab Epheſina Synodo approbato; & quinta Synodus Oecumenica Conſtantinopolitana 2. Canone 9. declarant. Cum igitur totus Chriſtus ſit vere, & realiter præſens in Euchariſtiæ Sacramento ſub utraque ſpecie, idque fide credendum ſit, conſequens eſt, ut latriæ cultu tum interno, cum externo, in eo adoretur.

Idem probatur ex *S. Joan. Chryſoſtomo* aſſerente Angelos tremendo Sacrificio adeſſe, ſacram Menſam cum reverentia circumvallare, & inſtar militum Regem ſtipantium Dominum præſentem pronos venerari, & ſupplicare pro quibus Corpus ſuum immolavit. Ita loquitur Homilia 3. *De incomprehenſi-*

bili

bili Dei Natura: Homilia 1. in hæc Iſaiæ verba: *Vidi Dominum*, lib. 4. *de Sacerdotio*, cap. 4. Homilia 21. in Acta, & Homilia 3. in Epiſtola ad Epheſios.

Idem probatur ex *S. Ambroſ.* lib. 3. *de Spiritu ſancto*, cap. 12. „ „ Adoravit Chriſtum Maria (*inquit*) adoraverunt Apoſtoli; adoraverunt & Angeli, de quibus ſcriptum eſt: *Et adorent eum omnes Angeli ejus.* Adorant autem non ſolum Divinitatem ejus, ſed etiam ſcabellum pedum ejus, quia ſanctum eſt... Per ſcabellum terra intelligitur, per terram autem Caro Chriſti, quam hodie quoque in Myſteriis adoramus, & quam Apoſtoli in Domino Jeſu adorarunt. Neque enim diviſus Chriſtus, ſed unus „ „.

Heb. 1. 6.

Idem probatur ex *S. Auguſt.* Enar. in Pſalm. 98. „ „ Quomodo (*inquit*) adorabimus terram, cum dicit aperte Scriptura: *Dominum Deum tuum adorabis*, & hic dicit: *Adorate ſcabellum pedum ejus?* Quæro, quid ſit ſcabellum pedum ejus. Exponens autem mihi, quid ſit ſcabellum pedum ejus, dicit: *Terra autem ſcabellum pedum meorum.* Anceps factus ſum. Timeo adorare terram, ne damnet me, qui fecit cœlum, & terram. Rurſum timeo non adorare ſcabellum pedum Domini, quia Pſalmus mihi dicit: *Adorate ſcabellum pedum ejus...* Fluctuans converto me ad Chriſtum, quia ipſum quæro hic, & invenio, quomodo ſine impietate adoretur terra, ſine impietate adoretur ſcabellum pedum ejus. Suſcepit enim de terra terram, quia caro de terra eſt, & de carne Mariæ carnem accepit. Et quia in ipſa carne hic ambulavit, & ipſam carnem nobis manducandam ad ſalutem dedit, nemo autem illam carnem manducat niſi prius adoraverit; inventum eſt, quemadmodum adoretur tale ſcabellum pedum Domini; & non ſolum non peccemus adorando, ſed peccemus non adorando „ „.

Matth. 4. 10.

Pſal. 98. 5. If. 66. 1.

Chriſti in Euchariſtia adoratio, realis præſentiæ conſectarium.

Chriſtum in Euchariſtia adorandum, ſi vere, & realiter, in ea præſens credatur, *Theodorus Beza* Calvinianæ Sectæ columen alterum, lib. *de Cœna Domini contra Weſtphalum* Lutheranum, diſerte aſſerit.

„ „ Illud

„„ Illud (*inquit*) præ cæteris demiror, qui adorationem iſtam liberam relinquas, qui tamen Chriſtum reipſa corporaliter, ut in cœlis, cum pane adeſſe, dari, & ſumi fatearis. Id enim ſi ita crederem, adorationem illius profecto non modo toletabilem, & religioſam, ſed etiam neceſſariam arbitrarer „„. Porro Calviniani cum Lutheranis concordiam, & communionem iniverunt in Pſeudo-Synodo ſua Carentonica, an. 1631. non obſtante eorum opinione de præſentia reali Corporis Chriſti in Euchariſtia, quam quidem opinionem „ Nullum habere venenum, nulla „ re nos implicare, quæ ſit oppoſita pietati, ſeu cha„ ritati, ſeu honori Dei, aut bono hominum „, aſſerit *Dallæus* Carentonicus miniſter Apologetico pro Decr. Syn. Carentonicæ, quem dedit ann. 1633. & cui miniſtri omnes Carentonici pariter ſubſcripſerunt. Cum igitur adoratio Chriſti in Euchariſtia ſit neceſſaria, ſuppoſita fide præſentiæ realis ejuſdem Salvatoris in hoc Sacramento, nullum venenum hujuſmodi adorationi ſubeſt, nec eſt contraria pietati, honori Dei, aut bono hominum; adeoque idololatriæ, aut ſuperſtitionis accuſari non poſſunt Catholici, qui Chriſtum in Sacramento adorant. Non enim ad ſpecies panis, & vini adoratio illa, ſive ſupremus honos uni Deo debitus refertur, ſed ad Chriſtum unigenitum Dei Filium ſpeciebus involutum; ſicut honos, qui Regi exhibetur, non defertur ejus pallio; & tamen nemo mentis compotem exiſtimaret illum, qui Regem venerari nollet, niſi pallio, & veſtibus exutum, ne forte veſtes ejus, & pallium eodem honore quo ejus Majeſtatem proſequi cenſeretur; ne igitur inſanos homines, qui Chriſtum in Euchariſtia nolunt adorare, ne ſpecies, quibus circumvelatur, adorare pariter videantur. Symbola autem externa, ſive ſpecies panis, & vini Chriſtum velantes: „„ Si per ſe *ſpectentur*, proprie eſſe adorandas cultu latriæ, nullus Catholicus aſſerit, ſed ſolum cultu quodam minore, qui omnibus convenit Sacramentis, venerandas „„; (*inquit* Cardinalis *Bellarminus* lib. 15. *de Sacramento Euchariſtiæ*, cap. 29.)

CON-

CONSECTARIUM VII.

Pie & religioſe admodum hic inductus mos eſt, ut ſingulis annis peculiari quodam, & Feſto die præcelſum, & venerabile Euchariſtiæ Sacramentum ſingulari veneratione, ac ſolemnitate celebraretur, utque in Proceſſionibus reverenter, & honorifice illud per vias, & loca publica circumferretur.

Ita ſacra Synodus Trid. Seſſ. 11. cap. 6. „„Æquiſſimum enim eſt, (*inquit*) ſacros aliquos ſtatutos eſſe dies, quibus Chriſtiani omnes ſingulari, ac rara quadam ſignificatione gratos, & memores teſtentur animos erga communem Dominum, & Redemptorem pro tam ineffabili, & plane divino beneficio, quo mortis ejus victoria, & triumphus repræſentatur. Atque ſic quidem oportuit victricem veritatem de mendacio, & hæreſi triumphum agere; ut ejus adverſarii in conſpectu tanti ſplendoris & in tanta univerſæ Eccleſiæ lætitia poſiti, vel debilitati, & fracti tabeſcant, vel pudore affecti, & confuſi aliquando reſipiſcant „„.

Quas ob cauſas inſtituta ſit ſolemnitas Corporis Chriſti.

Tribus itaque de cauſis Solemnitas Corporis Chriſti ab *Urbano IV.* Pontifice Maximo inſtituta eſt, Diplomate dato Urbe veteri 8 Septembris, anno 1269. & a *Clemente V.* in Concilio Oecumenico Viennenſi anno 1311. confirmata. Primo in memoriam beneficii a Chriſto Domino, & Salvatore noſtro in Chriſtianos collati hujus admirabilis inſtitutione Sacramenti, & ad publicam grati animi ſignificationem ob tam pretioſum, tam ſuave, tam delectabile divini in nos amoris pignus. Secundo, ad confundendam hæreticorum perfidiam, & inſaniam, qui tanti Myſterii veritatem impugnare auſi ſunt, vel etiamnum audent. Tertio, ad ſupplendum, & reſarciendum publica, privataque devotione, quidquid toto anni decurſu in Miſſarum ſolemniis, aut alias ex negligentia, vel fragilitate humana minus plene ad tanti Sacramenti venerationem geſtum eſt. Hæ rationes exponuntur Clementina: *Si Dominum*, Tit. *de Reliquiis*,

& Veneratione Sanctor. Porro ſi licuit Synagogæ ad recolendam memoriam beneficiorum Iſraelitico Populo a Deo collatorum, feſtos, ac ſolemnes dies inſtituere; quis Eccleſiæ Chriſti Sponſæ, quæ Spiritu ſancto regitur, jus negare audeat inſtituendi ſolemnitates ad perennem beneficiorum in Chriſtianos a Domino Jeſu Chriſto collatorum memoriam celebrandam; qualis eſt ſacratiſſima Solemnitas Corporis Chriſti?

Supplicationes ſolemnes, ſeu Proceſſiones, in quibus Euchariſtia religioſe circumfertur.

Quod Proceſſiones ſpectat ſive Supplicationes ſolemnes, quibus ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum religioſe circumfertur, nihil etiam eſt in ipſarum inſtitutione, quod pietatem non ſapiat. & quod Arcæ circumgeſtatione ſolemni in veteri Teſtamento facta vindicari non poſſit ab hæreticorum calumniis. Ex quo enim Arca fœderis juſſu Dei conſtructa fuit, Iſraelitæ de monte Sinai per deſertum Arca præeunte, ac Levitis ipſam geſtantibus proceſſerunt, donec ad Terram promiſſam perveniſſent. Cumque elevaretur Arca, dicebat Moyſes: *Surge, Domine, & diſſipentur inimici tui & fugiant, qui oderunt te a facie tua.* Num. 10. Cum autem deponeretur, ajebat: *Revertere, Domine, ad multitudinem Exercitus Iſrael.* Joſue 3. Ipſa præſente Jordanis exſiccatus facilem tranſitum populo Dei præbuit. Ritu quoque ſolemni circumgeſtata eſt Arca in circuitu murorum Jericho ſeptem diebus; Joſue 6. quam cum die ſeptimo geſtarent Sacerdotes, aliis buccinis clangentibus, quarum uſus erat anno Jubilæi, & omni populo vociferante, muri Jerichø corruerunt, & Iſraelitæ divino muniti præſidio civitatem funditus deleverunt. Poſtquam autem collocata fuit in loco, quem elegerat Dominus, Iſraelitæ memores miraculorum, quæ Deus in eorum gratiam operatus fuerat, cum illa per Sacerdotes olim circumgeſtaretur *Moyſis*, & *Joſue* temporibus, idem exemplum ſub *Heli* Pontificatu ſunt imitati, & Arcam Domini in caſtra deferri juſſerunt, ut adverſus Philiſtæos ipſis præſidio eſſet 1. *Regum* cap. 4. Idem ſecutus & David, cum accepiſſet *Deum, benedixiſſe Obe-*

de-

dedom, & omnem domum ejus propter Arcam Domini, quæ apud eum depoſita fuerat, juſſit eam ſolemni pompa, lætitiaque incredibili Jeruſalem transferri, contemptis *Michol* uxoris ſuæ ſannis, quæ ipſi improperabat, quod ante ancillas ſervorum ſuorum diſcooperтus, coram Arca ſaltaſſet, ſcurrilique habitu, & geſtu, Majeſtatem Regiam ludibrio expoſuiſſet.
2. Reg. 6. Cui reſpondit Rex pius: *Ante Dominum, qui elegit me potius quam Patrem tuum, & quam omnem domum ejus, & præcepit mihi, ut eſſem Dux ſuper populum Domini in Iſrael, & ludam, & vilior fiam pluſquam factus ſum; & ero humilis in oculis meis; & cum ancillis, de quibus locuta es, glorioſior, apparebo.* Cum igitur in Euchariſtia Chriſtum ipſum Dominum, quo omnia nobis bona proveniunt, præſentem habeamus, quo duce per deſertum hujus mundi ad cœleſtem patriam peregrinamur, cujus virtute Jordanis aquæ ſiccantur, id eſt, calamitates, tentationes, pericula in hujus mortalis vitæ curriculo nos circumdantia evadimus; cujus auxilio perditæ illius civitatis munitiones corruunt, cujus Princeps diabolus; cives homines impii; propugnacula ſuperbia, vitiorumque omne genus; quidni ſanctiſſimum illud Sacramentum Arca longe præſtantius per Parochias, & domicilia noſtra circumferre liceat, ut eis Chriſtus in ipſa Euchariſtia realiter præſens benedicat; præſertim cum id Chriſti geſtis, beneficiiſque commemorandis plurimum ſerviat? Cum enim hic mortalis ageret, noſtramque ſalutem operaretur, in medio populi converſatus, peccatores, & pauperes non deſpiciens,
Matth. 4. totam Judæam, & Galilæam circumibat *Prædicans Evangelium Regni, & ſanans omnem languorem, & omnem infirmitatem in populo.* Superbiæ igitur *Michol*, id eſt, hæreticæ factionis contradictione, irriſioneque contempta, Euchariſtiam, cum triumphali veluti pompa circumgeſtatur, cultu religioſo proſequamur; Chriſtum adoremus ſacris ſymbolis circumvelatum; Ducem itineris noſtri, qui & via eſt, qua ad Deum pervenimus, ſequi; Regem noſtrum ſtipare;

Sal-

Salvatori noſtro adhærere, geſtiamus; fide, ſpe, charitate, humilitate, quibus interior adoratio conſtat, ipſum colamus; internamque adorationem externis etiam ſignis, nudatione ſcilicet capitis, genuflexionibus, accenſione cereorum, thuris fragrantia, totiuſque corporis habitu ad pietatem, & modeſtiam compoſito, ſignificemus: Auctorem ſalutis noſtræ, & conſummatorem Jeſum, qui Tabernaculum ſuum in ſole poſuit, Corpore, Sanguine, Anima, Divinitate; in admirabili Sacramento præſentem oculis fidei aſpicientes, oranteſque, ut qui ſeſe dedit pro nobis in pretium, tribuitque ſe nobis in pabulum, tandem poſt hujus vitæ curriculum ſe nobis in præmium largiatur.

Paſtores porro chriſtianum populum ſalutaribus monitis hortari debent ad feſtum Corporis Chriſti, qua par eſt religione colendum, utque „„ Per veram, & puram Confeſſionem, eleemoſynarum largitionem, attentas, & ſedulas orationes & alia devotionis, & pietatis opera ita ſe ſtudeant præparare, ut hujus pretioſiſſimi Sacramenti mereantur fieri participes illa die, poſſintque ipſum ſuſcipere reverenter, ac ejus virtute augmentum conſequi gratiarum „„ (ut habet Clementina: *Si Dominam.*) Ipſorum etiam pietatem accendant ad conſequendas Indulgentias, quas ſummi Pontifices *Urbanus IV. Clement. V. Mart. V.* & *Eugenius IV.* impertierunt iis, qui Eccleſiaſticis Officiis, & ſolemni Miſſæ in hujuſmodi feſto & per Octavas interfuerint, qui in ipſius Solemnitatis Pervigilio jejunaverint, & ipſo die SS. Sacramentum in publica ſupplicatione, ſeu Proceſſione circumgeſtatum pie ſecuti fuerint, & ad ſacram Communionem acceſſerint. Proceſſionem illam ſolemnem *Divina inſpiratione introductam.*, ait Conc. Senonenſe anno 1320. celebratum. De his & Concilium Mediolanenſe 4. ſub *S. Carolo Borromæo.*

In tam ſacra porro ſupplicatione, aliiſque Proceſſionibus, ludos, choreas, ſpectacula, aliaſque ri-

diculas actiones, aut perſonas, quæ ſcenam potius deceant, quam Eccleſiam, quidquid denique pompam ſæcularem ſapit. immiſceri ne patiantur Epiſcopi, & parochialium Eccleſiarum Rectores; ne plebs ſpectaculorum avida in vicos, & plateas inanis curioſitatis impulſu magis, quam pietatis affectu confluat, & viri promiſcue cum mulieribus ad pompam intuendam, velut in Theatrum congregentur, aut ex ædium feneſtris proſpectent. Obſerveturque Decr. Conc. Remenſis anni 1583. cujus hæc ſunt verba: „„ In ſolemni feſto ſupplicationeque Corporis Chriſti, obſervetur exacte Canon de ludicris prohibendis diebus feſtis, neque larvæ, & perſonati homines adeſſe permittantur, qui populum a religioſa contemplatione, & adoratione tanti Myſterii avocent „„. Abuſus autem quacunque conſuetudine firmatos monitionibus primum & adhortationibus, tum intentata, ſi opus ſit, anathematis pœna, reſecare debent Epiſcopi.

In ſolemni illa Proceſſione „„ Ne Reliquiæ ullæ, ſed ſanctiſſimum *duntaxat* Domini Corpus, ut veteris inſtituti, Eccleſiæque Romanæ Matris conſuetudinis eſt, feratur „„. Ita ſtatuit Concilium Mediolanenſe 4 ſub *S. Carolo.*

CONSECTARIUM VIII.

Regulæ circa ſanctiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti Expoſitionem.

Chriſtus Dominus in ſanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento publice, ut adoretur, populo pie proponitur ab Eccleſia.

Id conſtat ex Concil. Trid. ſeſſ. 13. can. 6. & ex Eccleſiæ univerſæ conſuetudine. *Si quid* autem *tota per orbem frequentat Eccleſia, quin ita faciendum ſit diſputare, inſolentiſſimæ inſaniæ eſt* (inquit *S. Auguſt.* Ep. 54. alias 118. ad *Januar.*) Proponi autem decet primo in Feſto Corporis Chriſti, & per Octavas; deinde, quoties Epiſcopus permiſerit gravibus de cauſis,

ſis, Religionis, Regnive utilitatem ſpectantibus; quoties denique publicam venerabilis Sacramenti expoſitionem opportunam, ac utilem eſſe judicaverit ad Fidelium pietatem excitandam, vel fovendam. Abſque ſingulari porro Epiſcopi licentia, in quibuſcunque Eccleſiis, etiam Regularium, quavis immunitate, & privilegio gaudentium exponi publice non poteſt, ut reſpondit non ſemel Romana Congreg. Concil. Trid. Cleruſque Gallicanus declaravit anno 1655. Ita ſtatuit Conc. provinciale Colonienſe a *Nicolao de Cuſa* S. R. E. Cardinali, & Romani Pontificis per Germaniam a latere Legato congregatum anno 1452. „„ Ad majorem (*inquit*) honorem ſanctiſſimi Sacramenti ſtatuimus, quod deinceps ipſum ſanctiſſimum Sacramentum, nullatenus viſibiliter in quibuſque Monaſteriis ponatur, aut referatur, niſi in ſanctiſſimo Feſto Corporis Chriſti cum ſuis Octavis, & extra hujuſmodi feſta cum ſuis Octavis, ſemel in anno, in qualibet civitate, aut oppido, ſeu Parochia, vel ex ſingulari indulto Ordinarii, aut alias pro pace, vel alia neceſſitate imminente ex indiſpoſitione Rempublicam prægravante; & tunc cum ſumma reverentia, atque devotione; in præmiſſis tamen laudabilibus conſuetudinibus hujus Metropoliticæ, & cathedralium Eccleſiarum Suffraganeorum ejuſdem ſemper ſalvis „„.

Regulares exponere non poſſunt venerabile Sacramentum, nec fundationes recipere eum in finem, ut exponatur ſine licentia Epiſcopi.

Ita Concilium Mechlinienſe anno 1607. Tit. 7. cap. 8. „„ Sacroſancta Euchariſtia pie, & utiliter ad populi devotionem, interdum in publicis ſupplicationibus defertur; potiſſimum vero in Feſto ſacro Chriſti Corpori conſecrato ejuſque octava. Sed ne nimia frequentia minuat reverentiam, rarius extra prædicta tempora id fiat, & nonniſi in arduis cauſis pacis, & publicæ neceſſitatis, vel utilitatis „„. Quod quidem Concilium a *Paulo V.* Pontifice Maximo laudatum, & approbatum eſt.

Cavendum, ne nimia frequentia expoſitionis SS. Sacramenti reverentiam minuat.

Concilium provinciale 3. Mediolanenſe, Tit. De iis, quæ ad ſacram Euchariſtiam pertinent, vetat: „„ Ne cum nimbi, procellæ, turbines, aut grandines impendent, Sacerdos ad tempeſtatis procellas arcen-

arcendam vaſculum adhibeat, in quo ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum aſſervatur; ſed Tabernaculum, ubi illud in Altari reconditur, patefacere licet; cumque in ejus conſpectu Litanias, aliaſque religioſas preces ejus rei cauſa inſtitutas pie, ſancteque pronuntiet „„.

Pia praxis Orationis quadraginta Horarum.

Concilium provinciale Mediolanenſe 4. p. 2. ſub eodem Titulo, de SS. Sacramenti expoſitione ita ſtatuit: „„ Oratio quadraginta Horarum religioſe inſtituta, ut perpetuo ſanctiſſime, cum ſalutarique animarum fructu retineatur, conſtituimus, & decernimus; primo ut in iis ſolum Eccleſiis ſive ſæcularibus, ſive regularibus fiat, celebreturve, in quibus ſanctiſſimum Sacramentum aſſervatur; nec vero in iis omnibus, ſed in illis tantummodo, quas Epiſcopus ſtatuerit „„.

„„ Fiat autem in conſpectu ſanctiſſimi Sacramenti, quod e Tabernaculo expoſitum, in majori, aliove, ſi Epiſcopus ita cenſuerit, Altari propalam collocetur „„.

„„ Quod, ut cum dignitate, decore, religioſeque agatur, Altaris, vel Capellæ, ubi exponetur, collocabiturve, ornatus decens ſit, ac religioſus. Cerei præterea in Altari accenſi ad ſummum decem, minimum vero ſex decenti craſſitudine, ac longitudine colluceant „„.

„„ Orationis initio cum ſanctiſſimum Sacramentum palam proponendum eſt, primum datis ſolemniter de more pridie illius diei, veſpere, & iterum eo die paulo ante companarum ſignis, præſens adſit Sacerdos pluviali indutus, qui illud religioſe proponat; tum illius Eccleſiæ ubi Oratio futura eſt, aut totius Parochiæ, ſi Eccleſia parochialis eſt, clerus ſuperpelliceo veſtitus, qui in hac functione illum adjuvet. Si vero qui convenerint clerici, vel Parochiæ, vel Eccleſiæ pauciores ſunt quam ſex; alii aliunde evocentur, ut ne eo numero pauciores adſint; hique cum luminibus accenſis; tum homines itidem Parochiæ, in cujus Eccleſia, finibuſque oratio expo-

nitur,

nitur, præſertim ſanctiſſimi Sacramenti Sodalitati adſcripti „ „.

„ „ Proceſſio in exponendo ſanctiſſimo Sacramento per Eccleſiam agatur Litaniis, ſtatiſque Antiphonis, precibus, & orationibus, tum cereis accenſis; itidemque in eo reponendo ſervetur „ „.

„ „ Dum illud in Altari propoſitum eſt, interdiu clerici duo, ſuperpelliceo induti, capite aperto ad Altare ſemper aſſiſtant; quorum alter diaconus ſaltem ſit; noctu vero ſaltem unus, iſque in ſacro Ordine conſtitutus „ „.

„ „ Ad excitandam vero populi in ſtata hac Oratione verſantis pietatem, curetur, ut aliquando, quo præſertim tempore, quave hora, frequens eſt Fidelium ad eam concurſus, ſermo, iſque brevis ad piæ meditationis ſtudium inflammandum appoſite habeatur „ „.

„ „ Per horam antequam in una Eccleſia Oratio hæc terminetur, in altera ubi proxime futura eſt, de more rite inchoetur „ „.

Addit *S. Carolus* in Inſtructionibus. „ Ne quavis „ cauſa tamen Euchariſtia palam, & aperte exponatur, ſed publica tantum, eaque gravi „.

Reliquiæ vel Imagines Sanctorum non exponendæ in Altari, in quo ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum expoſitum eſt.

In Altari, in quo ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum publice exponitur Sanctorum Reliquias, vel Imagines exponere non decet. Id enim Can. 3. Concilii 2. Turonenſis prohibitum videtur, his verbis concepto: „ Ut Corpus Domini in Altari, non in „ imaginario ordine, ſed ſub crucis titulo componatur „. Refert *S. Odo* Cluniacenſis Abbas lib. 2. *Collationum*, cap. 28. cum olim ſancta *Gualburgis*, ſeu *Walburgis* miracula in quadam Eccleſia Deo in ejus memoriam dicata patraret, contigiſſe, ut ejus Reliquiæ ſuper Altare per aliquot dies, manerent; ſed mox miracula ceſſaviſſe. Tandem vero ipſa Virgo cuidam ex infirmis apparens: „ Idcirco (*inquit*) non „ ſanamini, quia Reliquiæ meæ ſunt ſuper Altare Do„ mini, ubi majeſtas divini Myſterii debet ſolummodo celebrari „. Probavit quidem *Leo IV.* Pontifex

Maximus, ut ſanctorum Reliquiæ ſuper Altare collocarentur; ſic enim habet in Homilia quadam: „ Super Altare nihil ponatur, niſi capſæ, & Reliquiæ, „ aut forte quatuor Evangelia, & pyxida cum Cor„ pore Domini ad Viaticum infirmis; cætera in nitido „ loco recondantur „. Sed neſcio an probaturus id fuiſſet, ſi SS. Euchariſtiæ Sacramentum palam exponendi tunc viguiſſet diſciplina. Ut ut eſt, in Romana Eccleſia, & Metropolitanis, atque Cathedralibus exponi Reliquiæ Sanctorum, vel eorum Imagines collocari non ſolent in Altari, in quo ſanctiſſimum Chriſti Corpus publice expoſitum eſt. Ea de re Synodus Carnotenſis anno 1526. „ „ Inhibemus, *inquit*, ne in loco, in quo recondi, & adorari debet ſacroſancta Euchariſtia, & ubi Ciborium reponitur, videlicet in medio majoris Altaris Parochialis, ponantur imagines, etiamſi eſſet imago Patroni, ut major pretioſiſſimo Chriſti Corpori reverentia tribuatur „ „.

CONSECTARIUM IX.

Accidentia panis, & vini, ut color, ſapor, figura, quantitas, &c. in Euchariſtiæ Sacramento ſine ſubjecto remanent.

Panis accidentia manent in Euchariſtiæ Sacramento.

Miraculum iſtud conſectarium eſt Tranſubſtantiationis panis, & vini in Corpus, & Sanguinem Chriſti. Ea enim accidentia manere, ſenſu notum eſt; & aliunde conſtat ea Corpori, & Sanguini Chriſti, quod alterationis, & corruptionis in ſtatu gloriæ eſt incapax, inhærere non poſſe; ſequitur ergo, ut ſupra omnem naturæ ordinem divina virtute extra quodvis ſubjectum ſubſtententur. Hæc perpetua fuit, & conſtans catholicæ Eccleſiæ doctrina, quæ inter *Wicleff* Articulos hunc in Concilio Conſtantienſi damnavit: *Accidentia panis non manent ſine ſubjecto in eodem Sacramento.*

Idem probatur ex cap. *Nos autem*, Diſt. 2. *de Conſecrat.* quod *S. Auguſtini* nomine in lib. *Sententiarum Proſperi* Gratianus refert: „ „ Nos autem in ſpecie panis, & vini, quam videmus, res inviſibiles, id eſt,

eſt, Chriſti Carnem, & Sanguinem honoramus; nec ſimiliter comprehendimus has duas ſpecies, ex quibus conſecratur Dominicum Corpus, quemadmodum ante Conſecrationem comprehendebamus; cum fideliter fateamur ante Conſecrationem eſſe panem, & vinum, quod natura formavit; poſt Conſecrationem vero Chriſti Carnem, & Sanguinem, quod benedictio conſecravit „ „.

Confirmatur ex *Lanfranco*, lib. *de Corpore, & Sanguine Domini*, cap. 8. ubi Fidem Eccleſiæ catholicæ de SS. Euchariſtiæ Sacramento his verbis exprimit contra Berengarianam hæreſim: „ „ Credimus terrenas ſubſtantias, quæ in Menſa dominica per ſacerdotale Miniſterium divinitus ſanctificantur, ineffabiliter, incomprehenſibiliter, mirabiliter operante ſuperna potentia, converti in eſſentiam dominici Corporis, reſervatis ipſarum rerum ſpeciebus, & quibuſdam aliis qualitatibus, ne percipientes cruda, & cruenta horrerent, & ut credentes Fidei præmia ampliora perciperent; ipſo tamen dominico Corpore exiſtente in cœleſtibus ad dexteram Patris, immortali, inviolato, integro, incontaminato, illæſo; ut vere dici poſſit, & ipſum Corpus, quod de Virgine ſumptum eſt, nos ſumere, & tamen non ipſum. Ipſum quidem quantum ad eſſentiam, veræque naturæ proprietatem, atque virtutem; non ipſum autem, ſi ſpectes panis, vinique ſpeciem, cæteraque ſuperius comprehenſa. Hanc fidem tenuit a priſcis temporibus, & nunc tenet Eccleſia, quæ per totum diffuſa orbem Catholica nominatur „ „.

Hinc Concilium provinciale Bituricenſe anno 1584. celebratum, & a Sixto V. Pontifice Maximo confirmatum, aſſerta realis præſentiæ Corporis, & Sanguinis Chriſti in Euchariſtia veritate, & Tranſubſtantiationis fide Canonibus primo, & ſecundo, ſic de accidentibus ſuperſtitibus pronuntiat: „ „ Negantes accidentia panis, & vini in Sacramento Euchariſtiæ ſine ſubſtantia panis, & vini manere, anathemate feriantur, & hæretici cenſeantur „ „.

Divina omnipotentia fieri poteſt, ut accidentia maneant ſine ſubjecto.

Divina autem omnipotentia fieri poſſe, ut accidentia ſine ſubjecto ſuſtententur, oſtenditur ex *S. Baſilio* Homil. 6. in *Hexameron*, ubi lucem prima die creatam triduo abſque ſubjecto inhæſionis manſiſſe ſcribit; quarta vero die in Sole collectam, atque conſtitutam. „„ Tunc enim (*inquit*) ipſa natura lucis producta eſt, nunc autem hoc Solis corpus eo conditum eſt, ut illi primogenitæ luci vehiculum eſſet. Atqui incredibile nemini videatur, & a Fide abhorrens, quod dictum mihi eſt, aliud nimirum quoddam eſſe a luce ſplendorem, aliud item corpus ſubſidens luci, ac ſubjectum. Primum enim res omnes compoſite ſic a nobis dividi ſolent in ipſam eſſentiam ſuſceptricem, & in eam, quæ ipſi accidit, qualitatem. Ut igitur diverſa ſunt hæc natura, albedo, & corpus dealbatum, ſic & ea, quæ modo diximus, differunt quidem, unita tamen ſunt potentia Creatoris. Itaque ne dixeris mihi, fieri hæc non poſſe, ut lux a corpore ſolis ſeparetur. Neque enim ego lucis a ſolis corpore ſeparationem mihi, ac tibi poſſibilem eſſe dico; ſed aſſerendum cenſeo, quæ mentis ſola cogitatione diſparari a ſe poſſunt, ea re ipſa ſejungi facultate Creatoris utriuſque naturæ poſſe „„.

Cur Chriſtus Corpus & Sanguinem ſuum ſub alienis ſpeciebus nobis dare voluerit.

Triplicem autem rationem affert *S. Th.* & ex eo Concilii Tridentini Catechiſmus, cur Corpus, & Sanguinem ſuum ſub alienis ſpeciebus nobis dare Chriſtus voluerit, idque convenientiſſime factum probat, primo quidem, quia non eſt conſuetum hominibus, ſed horribile, carnem hominis comedere, & ſanguinem bibere; & ideo proponuntur nobis caro, & ſanguis Chriſti ſumenda ſub ſpeciebus illorum, quæ frequentius in uſum hominis veniunt, ſcilicet panis, & vini. Secundo, ne hoc Sacramentum ab infidelibus irrideretur, ſi ſub ſpecie propria Dominum noſtrum manducaremus. Tertio, ut dum viſibiliter Corpus, & Sanguinem Domini noſtri ſuminus, hoc proficiat ad meritum Fidei. Quæ quidem, ut *S. Gregorii* ſententia pervulgatum eſt: *Ibi non habet meritum, ubi humana ratio præbet experimentum.* Unde Doctor idem

idem Angelicus in Officio SS. Sacramenti ait: „„ Accidentia ſine ſubjecto in eodem exiſtunt, ut Fides locum habeat, dum viſibile inviſibiliter ſumitur ſub aliena ſpecie occultatum; & ſenſus a deceptione immunes reddantur, qui de accidentibus judicant ſibi notis „„.

Senſus proprie loquendo non falluntur circa Euchariſtiæ Sacramentum.

Senſus quidem decipi Auctores aliqui Eccleſiaſtici dicunt, non quod accidentia panis, & vini dijudicando fallantur, ſed quod eorum relatio erroris occaſionem præbere poſſit rationi caliganti, & fidei lumine non illuſtratæ. Sic *Odo* Cameracenſis Epiſcopus in canon. Miſſæ, Diſt. 3. „„ Intus eſt verus Sanguis vera fide, exterius eſt falſum vinum vera ſpecie. Sentitur vinum, & non eſt; non appàret Sanguis, & eſt; ſenſus decipitur qualitate; certa tenetur fides rei veritate; ideoque Sanguis dicitur Fidei Myſterium, quia Sanguinem Fides credit intus occultum „„. Ita *Joannes Vitalis* in Speculo morali: „„ Vox quidem vox Jacob eſt, ſed manus ſunt Eſau; ſicut tactus Iſaac deceptus fuit, & non auditus; ſic in iſto Sacramento vilus, guſtus, olfactus decipitur; quia ſecundum judicium iſtorum ſenſuum nihil ibi videtur eſſe niſi panis, & vinum; ſed auditus non decipitur. Audis enim: *Hoc eſt Corpus meum*; Et veraciter eſt „„. Ita ante hos Auctores *S. Cyrillus Hieroſol.* Catech 6 Myſtagogica: „„ Nam etſi ſenſus aliud tibi renuntiat, Fides tamen te confirmat, ne judices rem ex guſtu, ſed te citra ullam dubitationem Fides certum reddat... Qui videtur panis, non panis eſt, quamvis guſtui videatur; & quod videtur vinum, non vinum eſt, quamvis ita guſtus cenſeat „„ Ita Rithmus, *Adoro te*, S. Thom. adſcriptus: *Viſus, guſtus, tactus in te fallitur, ſed auditu ſolo tuto creditur.*

Ita ipſe *S. Thom.* Opuſculo 58. *de Sacramento Altaris*, (ſi tamen ipſius eſt) cap. 7. „„ Sicut (*inquit*) primorum parentum incredulitas incœpit ex auditu verbi diaboli, ſuadentis cibum habentem mortem velatam, & in eo ſunt ſenſus eorum vane delectati; ſic congruit, ut fides ſalvandorum incipiat ex auditu

verbi Salvatoris, ſuadentis cibum habentem veram vitam abſconditam, & in quo noſtri ſenſus pie ſunt decepti, præter auditum, ut ſit fides ex auditu tantum, & non ex viſu, vel aliis ſenſibus; auditus autem per verbum Chriſti „ Id *Gen. ſ.* 27. adumbra„ tum ait in benedictione *Jacob*, ubi ſenſus *Iſaac* ſunt „ decepti, putantis ſe ſentire *Eſau*, dum ſenſit ſimili„ tudinem ejus, nempe *Jacob*, qui veſtibus *Eſau* ve„ latus erat. *Iſaac* & *Rebecca*, quaſi maſculus, & fe„ mina, ſignificant duas naturas in nobis, corpus, „ & animam; maſculus, qui magis ſolet eſſe manife„ ſtus, & exterioribus plus intendit, ſignificat exte„ riorem hominem, id eſt corpus cum ſuis ſenſibus; „ fœmina, quæ domi reſidet, & familiam regit, in„ teriorem hominem, id eſt animam, quæ ſalutis ſuæ, „ & aliorum curam gerit. *Jacob* bonus, & formoſus, „ habitans in tabernaculis, quem diligit Rebecca, id „ eſt fidelis anima, ſignificat verum Corpus Chriſti. „ *Eſau*, quem amat *Iſaac*, id eſt corpus, eo quod „ de cibis illius veſcatur, ſignificat ſubſtantiam panis „ cum ejus accidentibus. Dum itaque *Iſaac*, quaſi „ homo exterior, id eſt Sacerdos, benedicit, ſub„ ſtantia panis recedit; ſed ſimilitudo *Eſau*, ſcilicet „ accidentia panis, quaſi veſtes manent circa *Jacob*, „ id eſt circa Corpus Chriſti; & ſenſus noſtri fallun„ tur. Ita fallitur viſus *Iſaac* caligans, id eſt, debilis „ corporis noſtri, quia putat præ oculis habere ſe „ Eſau, id eſt panem; & tantum videt veſtes ejus, „ ſcilicet ſpeciem panis, ſub qua latet Jacob velatus, „ id eſt Corpus Chriſt. Ibi fallitur guſtus, quia pu„ tat ſe comedere cibum Eſau, id eſt panem; & „ guſtat tantum ſimilitudinem ejus. Ibi fallitur olfa„ ctus, quia putat ſe ſentire odorem Eſau, id eſt panis, „ qui vere non eſt ibi; ſed ſentit odorem veſtimento„ rum ejus, id eſt ſpecierum panis, quibus velatum „ eſt Corpus Chriſti. Sapiens erat *Iſaac*, ſed in co„ gnitione *Eſau* fallebatur; ſic exterior homo noſter in „ judicio de pane Altaris fallitur, præterquam auditu. „ Unde ait: *Vox quidem vox Jacob eſt; manus autem ma-*

„ *nus*

„ *nus ſunt Eſau.* Manus, quas tango, ſunt *Eſau*; nihil „ falſius; vox dicentis, *Ego ſum, vox eſt Jacob*; nihil „ verius. Similiter Sacramentum quod tango, ſub„ ſtantia panis eſt; nihil falſius; vox Chriſti dicentis, „ *Hoc eſt Corpus meum*; nihil verius.

Verumtamen ſi proprie loqui amamus, dicendum eſt, ſenſus non falli, cum percipiunt accidentia ſenſibilia ſubjecto ſuo deſtituta. „ Sunt enim ibi ſecun„ dum rei veritatem accidentia, quæ ſenſibus diju„ dicantur. Intellectus autem, cujus proprium obje„ ctum eſt ſubſtantia, per fidem a deceptione præſer„ vatur. Fides vero non eſt contra ſenſum, ſed eſt „ de eo, ad quod ſenſus non attingit „. Verba ſunt *S. Thom.* 2. p. quæſt. 75. art. 5. in Reſponſione ad ſecundam, & tertiam Objectionem. Quæ Reſponſio magis dogmatica eſt, & doctrinæ S. Auguſtini plane conſentanea, docentis, munus eſſe ſenſuum renuntiare menti, quæ percipiunt; mentis vero munus eſſe de ſenſuum perceptionibus, objectiſque ſenſibilibus judicare. „ Non ſolum autem rationalis vita de ſen„ ſibilibus, ſed de ipſis quoque ſenſibus judicat; cur „ in aqua remum infractum oporteat apparere, cum „ rectus ſit, & cur ita per oculos ſentire neceſſe ſit; „ nam ipſe aſpectus oculorum renuntiare id poteſt, „ judicare autem nullo modo „. Verba ſunt S. Auguſtini libro *de vera Religione*, cap 29.

Factum eſt grande miraculum (inquit Scriptura Num. 26.) *ut Core pereunte, filii illius non perirent.* Majus in Euchariſtia miraculum contingit, ut ſubſtantia panis, & vini pereunte, ſeu potius in ſubſtantiam Corporis, & Sanguinis Chriſti tranſmutata, filii ejus, id eſt, accidentia, quæ ex ea quodammodo producuntur, & per eam ſuſtentantur, non pereant, ſed maneant, omnipotenti Dei manu, qui *Appendit terram ſuper nihilum, & extendit Aquilonem ſuper vacuum*, ſuſtentata, ut Chriſto Regi gloriæ ſtat inſtar conopæi; vel inſtar nubis, quæ Tabernaculum fœderis, & Arcam Domini obumbrabat. Grande miraculum. Job. 26. 7.

Verumtamen ſi qui novæ Philoſophiæ placitis addicti,

dicti, quam videmus in Hoſtia conſecrata figuram, albedinem, quem guſtamus ſaporem, quam tangimus extenſionem, nominare accidentia refugiant; quamvis Eccleſiæ uſu id nomen receptum ſit; cum illis tamen non adeo contendemus, modo realis præſentiæ Corporis, & Sanguinis Chriſti in Euchariſtia, & Tranſubſtantiationis fidem abſolute confiteantur, nec panem, & vinum, vel eorum materiam, quæ terrenæ panis ſubſtantiæ pars eſt, in SS. Sacramento manere ullo modo ſentiant (quod ſi ita eſſet, tranſubſtantiatio, & tranſelementatio perfecta, & omnimoda non eſſet) ſolaſque *Species* panis, & vini ſupereſſe credant, & Corpus Chriſti ſub his ſpeciebus, & ſacris ſignis vere, ac re ipſa, & ſubſtantialiter exiſtere, etiam extra uſum, modoque permanenti, cum in pyxide, & in Sacrario aſſervatur. Nam ſi ſpecies illæ meræ eſſent impreſſiones Deo in ſenſibus factæ, cum videtur, tangitur, ſumitur Euchariſtia, Sacramentum non eſſet, niſi cum exponitur oculis, aut tactu, guſtuve percipitur; quod Eccleſiæ catholicæ ſenſui, ac doctrinæ, fideique repugnat. Cæterum ſpecierum illarum myſticus apparatus non minus tribuendus eſt miraculo a novæ Philoſophiæ Sectatoribus catholicis, quam accidentium ſine ſubjecto exiſtentia miraculo tribuatur a ſcholarum omnium Theologis, qui peripateticæ Philoſophiæ, a S. Thoma Religionis obſequiis mancipatæ, principiis imbuti ſunt. Sicut enim miraculum fuit, quod in columbæ ſpecie Spiritus ſanctus ſuper Chriſtum deſcendit, & ſuper Apoſtolos in ſpecie linguarum ignearum; & quod Chriſtus a mortuis redivivus in ſpecie Hortulani, & duobus diſcipulis in caſtellum Emaus euntibus in peregrini ſpecie viſibilem ſe præbuit; ita miraculum eſt divinæ omnipotentiæ, quod Chriſtus Dominus ſub panis, vinique ſpeciebus corpus, & Sanguinem ſuum vere, realiter, ſubſtantialiter hominibus videndum, tangendum, adorandum, ſumendum exhibeat. Hoc autem ſpecierum nomine ſacra Synodus Tridentina uti maluit, quam accidentium.

CON-

CONSECTARIUM X.

Christi Corpus non frangitur nec dividitur.

Fractis, diviſiſque ſpeciebus, Corpus Chriſti non frangitur, nec dividitur, ſed integrum ſub quacunque particula perſeverat.

Ita canit Eccleſia in Proſa: *Lauda Sion Salvatorem*, quam, ut & reliquum Officium SS. Sacramenti, *S. Thomas* edidit: „„ A ſumente non conciſus, non confractus, non diviſus, integer accipitur. Fracto demum Sacramento, ne vacilles, ſed memento, tantum eſſe ſub fragmento, quantum toto tegitur. Nulla rei fit ſciſſura, ſigni tantum ſit fractura, qua nec ſtatus, nec ſtatura ſignati minuitur „„.

Confirmatur ex *Floro* Diacono Eccleſiæ Lugdunenſis, in Opuſc. de Actione Miſſarum: „„ Quando Chriſtus manducatur (*inquit*) Vita manducatur; nec occiditur, ut manducetur, ſed mortuos vivificat, quando manducatur; reficit, ſed non deficit. Manducatur Chriſtus, vivit manducatus, quia reſurrexit occiſus; ne quando manducamus, partes de illo faciamus. Et quidem in Sacramento ſic fit. Per partes manducatur in Sacramento, & manet totus integer in cœlo, manet item totus in corde tuo „„.

„ Sane dici non poteſt, quod ipſum Chriſti Cor„ pus verum frangatur, tum quia incorruptibile eſt, „ & impaſſibile; tum quia eſt totum ſub qualibet parte. „ Unde fractio in ſymbolis, ſive ſpeciebus panis, & „ vini exercetur. Et ſicut ſpecies Sacramentales ſunt „ Sacramentum Corporis Chriſti veri; ita fractio hujuſ„ modi ſpecierum eſt Sacramentum dominicæ Paſſio„ nis, quæ fuit in Corpore Chriſti vero (inquit *S. Th.* 3. p. q 77. art. 7.) „ Ipſum *itaque* Corpus Chriſti non „ frangitur niſi ſecundum ſpeciem Sacramentalem, & „ hoc modo intelligenda eſt confeſſio Berengarii „, relata cap. *Berengarius*, Diſt. 2. *de Conſecratione*, cujus hæc ſunt verba: „„ Conſentio ſanctæ Romanæ, & apoſtolicæ Sedi; & ore, & corde profiteor, panem, & vinum, quæ in Altari ponuntur, poſt Conſecrationem non ſolum Sacramentum, ſed etiam verum Cor-

CONSECTARIUM XI.

Corpus Chriſti non eſt ubique; ſed in cœlo eſt ad dexteram Patris, ut in loco; in Euchariſtia vero ſub ſpeciebus ubivis locorum conſecratis, ut in Sacramento.

Chriſtus quidem, quatenus Deus, eſt ubique; ſed illum quatenus homo eſt, ubique eſſe, ſoli aſſerunt hæretici, Ubiquiſtæ ab hoc errore appellati, *Lutherus* ſcilicet, *Berentius*, *Illyricus*, & eorum Sectatores. Quæ hæreſis refellitur Scripturæ ſacræ verbis expreſſis. Joan. 6. *Cum vidiſſet turba, quia Jeſus non eſſet ibi.* Et cap. 11. Chriſtus ipſe ait: *Non eram ibi.* cap. 16. *Relinquo mundum, & vado ad Patrem.* Marci 16. *Surrexit, non eſt hic.* Refellitur ſecundo idem error Conciliorum oraculis, ſcilicet Lateranenſis ſub *Martino I.* Conſultatione 5. can. 4. Synodi ſextæ Oecumenicæ Actione 7. Synodi ſeptimæ Actione 6. declarantium: „ Chriſtum circumſcriptum eſſe, & incircumſcriptum; circumſcriptum Corpore, incircumſcriptum Deitate „. Tertio Hypotheſis ubiquitatis Corporis Chriſti evertit Euchariſtiæ Sacramentum. Sacramenta enim novi Teſtamenti a Chriſti inſtitutione pendent, & a ritu, & verbis, quæ ille præſcripſit; at poſita Corporis Chriſti ubiquitate, quod in Euchariſtia præcipuum eſt, ab inſtitutione, & verbis Chriſti non penderet; ejus enim Corpus eſſet in pane ante Conſecrationis, immo ante inſtitutionem Euchariſtiæ. Siquidem id haberet vi unionis ſuæ cum perſona Verbi. Sequeretur præterea ex iſta hypotheſi, Chriſti Corpus ore corporis vere manducari non poſſe, ſed ſolum ore ſpirituali, per fidem, & gratiam, ſeu energiam, & effectum, adeoque manducari non poſſe niſi a piis. Quidquid enim manducatur, id moveri neceſſe eſt, a manu in os, ab ore in ſtomachum trajici. At ſi Corpus Domini eſſet ubique, moveri nullo modo poſſet, aut a manu in os, ab ore in ſtomachum trajici; in ore enim eſſet, ac in ſtomacho antequam panis eo perveniret; vere igitur

Hæretica hypotheſis ubiquitatis Corporis Chriſti evertit, Euchariſtiæ Sacramentum.

igitur non manducaretur ; ſicut Deus, quia ubique eſt, non movetur cum rebus, in quibus eſt, & ideo licet ſit in pane, non tamen manducatur cum pane; & licet ſit in aere, non tamen attrahitur cum aere intra pectus, neque ejicitur, cum reſpiramus. Denique ſi Chriſti Corpus eſſet ubique, non egeremus Euchariſtia, ut Chriſti Corpus haberemus; ſiquidem illud haberemus in pane, & vino, & in quolibet cibo, quo ad refectionem utimur; adeoque falſa eſſet illa *S. Auguſtini* Sententia lib. 20. *contra Fauſtum*, cap. 13. „„ Noſter autem panis, & calix non quilibet... ſed certa Conſecratione myſticus fit nobis Corpus Chriſti, non naſcitur. Proinde quod non ita fit, quamvis ſit panis, & calix, alimentum eſt refectionis, non Sacramentum Religionis „„. Perſpicuum igitur eſt, Lutheranam Hypotheſim ubiquitatis Corporis Chriſti evertere Euchariſtiæ Sacramentum.

In Euchariſtia tamen eſt Chriſti Corpus ſub ſpeciebus ubivis locorum conſecratis, ut in Sacramento. Quod incredibile videri non debet. „„ Si *enim* humano verbo Deus tantum præſtitit, ut non tantum ipſum, ſed etiam vox, qua quodammodo veſtitur, ad mille homines eadem ſimul, totaque pertingere valeat; nemo hoc ipſum de omnipotentis Dei unico, & omnipotente, & coæterno Verbo, & de carne ejus, quam ſimiliter, ut nobis ipſum Verbum appareret, veſtivit, etſi capere non poſſit, habere incredibile debet, quod de fragiliſſimo, & tranſitorio verbo hominis, & momentaneis vocibus, vixque exiſtentibus, & nunquam prævalet capere, & tamen pene ſemper experimento habet... Ipſam certe animam noſtram corpore, quod corrumpitur, aggravatam, non particulatim per ſingula membra dividi, ſed in ſingulis portiunculis totamque integram contineri, B. Auguſt. validiſſime probat. Qui ergo hanc animæ noſtræ potentiam præbuit, ut una eademque, & indiviſa in ſingulis quibuſque particulis ſui corporis eodem tempore tota conſiſtat; quare ſuæ propriæ carni id dignitatis, ſi vult, dare non valeat, ut ipſa in diverſis

Corpus Chriſti eſt ſub ſpeciebus ubivis locorum conſecratis in Sacramento, non per immenſitatem, ſed per potentiam.

ſui cujuſdam corporis, quod eſt Eccleſia, partibus; tota ſimul & indiviſa poſſit haberi; cum ſicut Anima noſtra vita eſt corporis, ita ſit Eccleſiæ, immo multo melius per Dei gratiam, vita Caro Salvatoris? Per animam quippe ſit, ut corpus utcumque temporaliter vivat; per Carnem vero Salvatoris agitur, ut Eccleſia non quomodocunque, ſed beate in æternum vivat „„. Ita *Guitmund.* lib. 1. *de Euchar. Verit.* Sicut ergo una mentis noſtræ cogitatio voce foris ſonante induta, ad innumerabiles audientium aures integra perlabitur, & anima una omnibus partibus Corporis tota præſto eſt; ita una Verbi Dei Caro, tanquam vox, tanquam Corpus ejus, & quantislibet intereſſe valet locis, & ſingulis tota intereſſe præſentia Sacramentali. Id autem non ex immenſitate, ſed ex gloria, & poteſtate humanitati Chriſti poſt ejus Reſurrectionem collata, derivatur. „„ Carnem *enim* Chriſti (*inquit Algerus* lib. 1. cap. 4.) ſubſtantialiter quidem eamdem cum Deo non dicimus; ſed profecto cum Apoſtolus dicat: Quia omnia ſubjecta ſunt ei, præter eum, qui ſubjecit ſibi omnia, & ipſe Filius Dei teſtetur: Quia omnis poteſtas ei data eſt; ſic in unitate perſonæ Deo conjunctam credimus, ut quod habet Deus per naturam, hoc ipſa per gratiam. Cum ergo nos habituri ſimus, & Angeli modo habeant, ut quantacunque intervalla locorum nullo fere temporis intervallo, nimia ſua celeritate pertranſeant, non tamen hoc habent, ut unde recedunt, ibi remaneant. Quo privilegio ſola Caro Chriſti, quæ ſuper omnem creaturam a Deo exaltata eſt, ſuper omnem & præter omnem naturam inſignita eſt, ut per omnipotentiam, quæ ei data eſt in cœlo, & in terra, ubicunque, quomodocunque ſibi placuerit, non de loco ad locum tranſeundo, ſed ibi ubi eſt remanendo, & alibi ubicunque voluerit exiſtendo, tota, & integra, & ſubſtantialiter ſit in cœlo, & in terra „„.

1. Cor. 15.

Matth. 28. 18.

CON-

CONSECTARIUM XII.

Quamvis ſpecies Sacramentales interdum corrumpantur, corruptio tamen illa in Corpus Chriſti non redundat.

Chriſtus enim reſurgens ex mortuis jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur (ut ait Apoſt.) Sicut igitur in ipſius Divinitatem, propter unionem perſonalem cum natura humana, injuriæ illius naturæ ſive corporis infirmitates, ac paſſiones minime redundabant; ita nec ſpecierum immutatio, & corruptio in Chriſti Corpus jam immortale, & incorruptibile refunditur propter unionem illius Sacramentalem cum ſpeciebus. Sic Sol in luto ſine ſordibus volutatur, nullam inde contrahens fœditatem. Sic in medio Rubi ardentis Angelus Dei perſonam gerens ſine læſione verſabatur; ſic in os, & ſtomachum impiorum ſe trajici patitur, quorum anima qualibet ſentina fœtidior eſt. Tantum igitur abeſt, ut præſentia realis Corporis, & Sanguinis Chriſti in Euchariſtia neganda ſit ex hoc, quod ſpecies mutationi, & corruptioni ſint obnoxiæ, non vero Corpus, & Sanguis Chriſti; ut potius agnoſcere debeamus, quod fides docet, Sanctum Dei non videre corruptionem; ſed tamen ex miraculo, quo ſpecies poſt conſecrationem conſervantur, ſequi ut corrumpi poſſint, ſi talis in iis fiat immutatio, quæ ad corruptionem panis, & vini ante conſecrationem ſuffeciſſet. In iis autem eſſe deſinunt Corpus, & Sanguis Chriſti, non quidem cum primum ad corruptionem tendunt, ſed cum conſummata corruptio eſt. Unde *S. Cypr.* Tract. de Lapſis, ait: „„ Et alius, quia & ipſe maculatus; Sacrificio a Sacerdote celebrato, partem cum cæteris auſus eſt latenter accipere; Sanctum Domini edere, & contrectare non potuit; cinerem ferre ſe apertis manibus invenit. Documento unius oſtenſum eſt, Dominum recedere, cum negatur; nec immerentibus ad ſalutem prodeſſe quod ſumitur, quando gratia ſalutaris in cinerem, Sanctitate fugiente, (*id eſt, Chriſto præ-*

Rom. 6. 9. Corpus Chriſti Euchariſtia non corrumpitur.

ſentiam Sacramentalem ſubtrahente) mutetur „„.

Si vero a muribus corrodi, aut a brutis quibuslibet animalibus devorari Hoſtiam conſecratam contingeret, ſubſtantiam tamen Corporis Chriſti ſub illa eſſe non deſineret, quamdiu ſpecies illa maneret. In contraria quidem ſententia fuerunt *Guitmundus* lib. 2. de Veritate Euchariſtiæ, *Magiſter Sententiarum* lib. 4. Diſt. 13. §. 1. *Innoc. III.* lib. 4. *de Myſteriis Miſſæ*, cap. 11. Verum opinionem illam improbat *S. Th.* 3. p. quæſt. 80. art. 3. „„ Derogat enim (*inquit*) veritati hujus Sacramenti, ad quam pertinet, ut manentibus ſpeciebus Corpus Chriſti ſub eis eſſe non deſinat. Nec tamen dicendum eſt, quod animal brutum ſacramentaliter Corpus Chriſti manducet, quia *illi non convenit* uti eo ut Sacramento „„.

CAPUT III.

De Effectibus Sacramenti Euchariſtiæ.

PROPOSITIO PRIMA.

Per Euchariſtiæ Sacramentum gratia confertur eis, qui illud pure, & ſancte accipiunt.

Effectus Sacramenti Euchariſtiæ.

Chriſtus enim vere in hoc Sacramento continetur; qui ſicut in mundum viſibiliter veniens, vitam gratiæ hominibus contulit, ſecundum illud Joan. 1. *Gratia, & veritas per Jeſum Chriſtum facta eſt*; ita in hominem ſacramenraliter veniens, vitam gratiæ operatur; ſecundum illud Joan. 6. *Panis, quem ego dabo, Caro mea eſt pro mundi vita... Et qui manducat me, & ipſe vivet propter me.* Unde *S. Cyrillus* lib. 4. in Joan. ait: „„ Quoniam vivifica facta eſt Caro Salvatoris, utpote Vitæ ſecundum naturam, Verbo nimirum divino unita, cum illam deguſtabimus, tunc vitam habebimus in nobis, ei quoque ſimul uniti, quemadmodum ipſa Verbo inhabitanti „„. Qui igitur pietatis, & religionis ſtudio affecti hoc Sacramentum ſumunt, nemini dubium eſſe debet, quin

ita

ta Filium Dei in se admittant, ut ejus Corpori tanquam viva membra inserantur, inquit Concilii Trid. Catechismus.

Præterea, cum ex Christi Passione fructus omnis spiritualis, seu gratia nobis proveniat, consentaneum est, in hoc Sacramento tanto copiosiorem nobis gratiam conferri, quanto magis præ cæteris Sacramentis hic Passio Christi recolitur, & repræsentatur. Nam alia quidem Sacramenta ad certum aliquem effectum Passionis Christi consequendum sunt instituta; istud autem præcipue ad hoc, ut perenniter in memoriam passionis ejus & offeratur, & sumatur. Unde Dominus Matth. 26. ait: *Hic est Sanguis meus, qui pro vobis effundetur in remissionem peccatorum.* Et Apost. 1. ad Corinth. 11. 26. *Quotiescunque manducabitis Panem hunc, & Calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec veniat.* Hinc *S. Joan. Chrysost.* Homil. 84. *in Joannem*, ad hæc verba: *Et continuo exivit Sanguis, & aqua*, ait: „ Hinc Mysteria ortum habent, ut „ quoties admirandum Calicem accedis, tanquam ab „ ipso latere hauriens, accedas „. Quamobrem publica voce testatur Ecclesia, quod in hoc sacro Christi Convivio *Recolitur memoria Passionis ejus, mens impletur gratia.* Et in Canone Missæ orat: „ Ut quot„ quot ex hac Altaris participatione sumpserimus, „ omni benedictione cœlesti, & gratia repleamur „; id est, omni genere cœlestium donorum, quibus in Deum tenditur. Et *S. August.* lib 2. *contra Epistolam Parmeniani*, cap. 6. ait: „„ Unum, atque idem Sacrificium propter nomen Domini, quod invocatur, & semper sanctum est, & tale cuique sit, quali corde ad accipiendum accesserit. *Qui enim manducat, & bibit indigne, judicium sibi manducat, & bibit...* Qui ergo manducat digne, gratiam sibi manducat, & bibit „„. 1. Cor. 11. 29.

Tertio, cum hoc Sacramentum tradatur per modum cibi, & potus; omnem effectum, quem cibus, & potus naturalis producit quantum ad vitam corporalem, (quo scilicet sustentat, auget, reparat, &

que effectum, quem materialis cibus, & potus quoad vitam agunt temporalem, hoc idem quoad vitam ſpiritualem, & per hoc Sacramentum operatur „ „.

Confirmatur ſecundo ex Concilio Trid. Seſſ. 13. cap. 2. „ „ Sumi autem voluit *Salvator noſter* Sacramentum hoc, tanquam ſpiritualem animarum cibum, quo alantur, & confortenter viventes vita illius, qui dixit: *Qui manducat me, & ipſe vivet propter me.* Et tanquam antidotum, quo liberemur a culpis quotidianis, & a peccatis mortalibus præſervemur. Pignus præterea id eſſe voluit futuræ noſtræ gloriæ, & perpetuæ felicitatis. Adeoque ſymbolum unius illius corporis, cujus ipſe caput exiſtit, cuique nos tanquam membra arctiſſima fidei, ſpei, & charitatis conjunctione adſtrictos eſſe voluit „ „. Joan. 6.

Et Canone 5. „ „ Si quis dixerit, vel præcipuum fructum ſanctiſſimæ Euchariſtiæ eſſe remiſſionem peccatorum, vel ex ea non alios fructus provenire; anathema ſit „ „.

PROPOSITIO II.

Sacramentum Euchariſtiæ non confert primam gratiam, adeoque nec remiſſionem peccatorum mortalium per ſe operatur.

Quemadmodum enim mortuis corporibus naturale alimentum nihil prodeſt; ita etiam animæ, quæ Spiritu non vivit, ſacra Myſteria non prodeſſe conſtat; ac propterea panis, & vini ſpeciem habent, ut ſignificetur, non quidem revocandæ ad vitam animæ, ſed in vita conſervandæ cauſa, inſtituta eſſe (inquit Concilii Trident. Catechiſmus.) Quicunque enim lethalis peccati reus eſt, habet in ſe impedimentum percipiendi effectum hujus Sacramenti; tum quia non vivit ſpiritualiter, & ita non debet ſpirituale nutrimentum ſuſcipere, quod non eſt niſi viventis; tum quia non poteſt uniri Chriſto, dum eſt in affectu peccandi mortaliter. Unde *S. Auguſt.* Tract. 26. in Joannem,

nem, ait: „ De Spiritu Chriſti non vivit niſi Corpus „ Chriſti... Vis ergo & tu vivere de Spiritu Chriſti? „ in Corpore eſto Chriſti „. Hujus ergo Sacramenti effectum non accipiunt, quicunque ad illud accedunt. *Quicunque enim manducat, & bibit indigne, judicium ſibi manducat, & bibit, non dijudicans Corpus Domini*; (inquit Apoſtolus) Hinc *S. Auguſt.* lib. 5. *de Baptiſmo*, cap 8. „„ Sicut enim (*inquit*) Judas, cui buccellam tradidit Dominus, non malum accipiendo, ſed male accipiendo locum in ſe diabolo præbuit; ſic indigne quiſque ſumens dominicum Sacramentum, non efficit, ut quia ipſe malus eſt, malum ſit; aut quia non ad ſalutem accipit, nihil acceperit. Corpus enim Domini, & Sanguis Domini nihilominus erat etiam illis, quibus dicebat Apoſtolus: *Qui manducat indigne, judicium ſibi manducat, & bibit* „„. Vere ergo Chriſti Corpus, & Sanguinem in Sacramento accipiunt etiam illi, qui cum peccati mortalis conſcientia, & affectu ad ſacram Menſam accedunt; ſed hujus Sacramenti effectum, ſcilicet gratiæ augmentum, non conſequuntur. Ut quis igitur Euchariſtiam digne recipiat, in ſtatu gratiæ ſit oportet, habeatque charitatem de corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta. 1. Cor. 11. Refertur Cap. Sicut Judas, Diſt. 4. de Conſecrat.

Confirmatur ex cap. *Qui ſcelerate*, Diſt. 2. *de Conſecr.* quod ex *S. Iſidoro Hiſpalenſi* ſumptum eſt lib. 1. *de ſummo bono*, cap. 24. „„ Qui ſcelerate vivunt in Eccleſia, *inquit*, & communicare non deſinunt, putantes ſe tali communione mundari, diſcant nihil ad emendationem ſibi proficere, dicente Propheta: *Quid eſt, quod dilectus meus fecit in domo mea ſcelera multa? Numquid carnes ſanctæ auferent a te malitias tuas?* Et Apoſt. Probet (*inquit*) ſe ipſum homo, & ſic de Pane illo edat, & de Calice bibat „„. Jer. 11. 15.

Euchariſtiæ igitur Sacramentum remiſſionem peccati non operatur in eo, qui ipſum percipit, cum peccati mortalis conſcientia. „„ Poteſt tamen operari remiſſionem peccati dupliciter; uno modo non perceptum actu, ſed voto; ſicut cum quis primo juſtificatur a peccato. (Prima enim gratia nemini tri-

buitur, nisi Eucharistiam desiderio, & voto percipiat.) Alio modo etiam perceptum ab eo, qui est in peccato mortali, cujus conscientiam, & affectum non habet. Forte enim primo non fuit sufficienter contritus; sed devote, & reverenter accedens, consequenter per hoc Sacramentum gratiam charitatis, quæ contritionem perficiet, & remissionem peccati „ (inquit, *S. Th.* 3. p. qu. 79. art. 3.) Hoc sensu Ecclesia in Postcommunione pro vivis, atque defunctis orat: „ Præsta, ut hoc tuum Sacramentum non „ sit nobis reatus ad pœnam, sed intercessio salutaris „ ad veniam, sit ablutio scelerum, &c „.

PROPOSITIO III.

Per Eucharistiam peccata venialia condonantur.

Effectus Eucharistiæ peccatorum venialium condonatio, quibus non adhæret communicantium affectus.

Istud enim Sacramentum sumitur sub specie alimenti; porro alimentum naturale corpori necessarium est ad restaurandum id, quod innati caloris vi quotidie detrahitur, ac deperit. Unde quidquid etiam ardore cupiditatis in dies amittit anima, dum levi aliqua in re parum offendit, totum Eucharistia, eas ipsas veniales culpas, quæ minuunt fervorem charitatis, abstergens, restituit. Unde *S. Ambrosius* lib. 4. *de Sacramentis*, cap. 6. „ „ Quotiescunque effunditur Sanguis, in remissionem peccatorum funditur; debeo illum semper accipere, ut semper mihi peccata dimittantur. Qui semper pecco, semper debeo habere medicinam „ „. Res autem, sive effectus hujus Sacramenti, ut *S. Thomas* loquitur, est charitas, non solum, quantum ad habitum, sed etiam quantum ad actum, qui excitatur in hoc Sacramento; quo fit, ut per illud venialia peccata solvantur. Ita S. Doctor qu. 79. 3. part. art. 4. Cujus doctrinam suam fecit Concilii Tridentini Catechismus. „ Verum hæc de „ iis peccatis intelligenda *esse monet*, quorum sensu, „ & delectatione animus non promovetur „.

Confirmatur ex *S. Bernardo*, Sermone de Baptismo, & de Sacramento Altaris; „ „ Duo (*inquit*) Sacra-

mentum

mentum hoc operatur in nobis; ut videlicet, & ſenſum minuat in minimis, & in gravibus peccatis tollat omnino conſenſum. Si quis veſtrum non tam ſæpe modo, non tam acerbos ſentit iracundiæ motus, invidiæ, luxuriæ, aut cæterorum hujuſmodi, gratias agat Corpori, & Sanguini Domini, quoniam virtus Sacramenti operatur in eo „„.

Sed & multis ante *S. Bernardum* ſæculis *S. Cyrillus Alexandrinus*, lib. 4. in Joannem: „„ Eulogiæ (*inquit*) particeps fias, credens eam non mortis ſolum, verum etiam morborum noſtrorum depellendorum vi pollere. Chriſtus enim exiſtens in nobis ſopit ſævientem in noſtris membris carnis legem, & pietatem in Deum exſuſcitat, perturbationes mortificat, delicta, in quibus ſumus, nobis non imputans, ſed potius, ut ægrotos ſanans. Confractum enim alligat, erigit lapſum, ceu Paſtor bonus, & qui animam ſuam ponit pro ovibus ſuis „„.

Merito itaque *Innocentius III.* lib. 4. *de Miſſa*, cap. 44. de Euchariſtia ait: *Venialia delet, & cavet mortalia.* Merito Concilium Tridentinum hoc Sacramentum vocat *Antidotum, quo liberemur a culpis quotidianis, & a peccatis mortalibus præſervemur.* Idem profitetur Eccleſia Græca, quæ in ſuis Euchologiis hunc ritum præſcribit Euchariſtiam adminiſtrandi; „ Sumis, Serve Dei N. pretioſum, & ſanctum Cor„ pus, & Sanguinem Domini, & Salvatoris noſtri „ Jeſu Chriſti in remiſſionem peccatorum, & vitam „ æternam „.

PROPOSITIO IV.

Tota pœna peccati per Sacramentum Euchariſtiæ non remittitur.

Effectus Euchariſtiæ.

Hanc propoſitionem, ut demonſtret *S. Thom.* 3. p. quæſt. 79. art. 5. obſervat, Euchariſtiam duplici reſpectu ſpectari poſſe; primo quatenus Sacrificium eſt, ſecundo quatenus Sacramentum. Rationem habet Sacrificii, in quantum offertur; rationem

nem autem Sacramenti, in quantum ſumitur; & ideo effectum habet Sacramenti in eo, qui ſumit; effectum autem Sacrificii in eo, qui offert, vel in his pro quibus offertur. Si conſideretur ergo, ut Sacramentum per ſe, & ex vi ſuæ inſtitutionis, nullam omnino pœnam remittit, quia „ Non eſt inſtitutum ad ſatisfaciendum, ſed ad ſpiritualiter nutriendum per unionem ad Chriſtum, & ad membra ejus „. Sed quia hæc unitas fit per charitatem, ex cujus fervore homo non ſolum remiſſionem culpæ conſequitur, ſed & pœnæ: „ Ex conſequenti „ per quamdam concomitantiam ad principalem effectum, homo conſequitur remiſſionem pœnæ, „ non quidem totius, ſed ſecundum modum ſuæ devotionis, & fervoris „.

Si vero ſpectetur Euchariſtia ut Sacrificium, vim quidem habet ſatisfaciendi: „ Sed in ſatisfactione „ magis attenditur affectus offerentis, quam quantitas oblationis „: Unde Dominus ait *Lucæ* 21. de Vidua, quæ duo æra minuta obtulit: *Plus quam omnes miſit.* Quamvis igitur hujus oblationis virtus ſufficiat ad ſatisfaciendum pro omni pœna peccatis eorum, qui offerunt, vel pro quibus offertur, debita: „ Tamen fit ſatisfactoria illis, pro quibus offerentibus, ſecundum quantitatem ſuæ devotionis; & non „ pro tota pœna „. Quod autem pars pœnæ duntaxat, non tota pœna condonetur: „ Non contingit ex defectu virtutis Chriſti, ſed ex defectu devotionis humanæ „ (*inquit S. Thom.*) Quamvis autem Euchariſtia ſit excellentius Baptiſmo Sacramentum, totam propterea pœnam non condonat, ut Baptiſmus. Ratio diſcriminis eſt: „ „ Quod Sacramentum Baptiſmi directe ordinetur ad remiſſionem culpæ, & pœnæ, non autem Euchariſtia; quia Baptiſmus datur homini quaſi commorienti Chriſto; Euchariſtia autem quaſi nutriendo, & perficiendo per Chriſtum „ „. Ita *S. Thomas* in Reſponſione ad primum.

PRO-

PROPOSITIO V.

Euchariſtiæ Sacramentum Antidotum eſt, quo a peccatis futuris præſervamur.

Effectus Euchariſtiæ.

Hæc Propoſitio eſt Concilii Tridentini, Seſſ. 13. cap. 2. & nititur Chriſti Domini verbis, Joannis 6 50. *Hic eſt panis de cœlo deſcendens, ut ſi quis ex ipſo manducaverit, non moriatur.* Quod certe de morte corporis intelligi non poteſt, qua moriuntur, & qui cœleſtem illum Panem manducant; ſed de morte animæ, quæ eſt peccatum, intelligi debet. Sicut enim hominis corpus duplici medio a morte ſervatur; primo, quatenus interius munitur, & roboratur contra corruptionis principia, quod fit cibi, & medicinæ ſubſidio, ſecundo, quatenus munitur contra externas hoſtium impugnationes, quod fit armorum præſidio; ita Euchariſtiæ Sacramentum nos a criminibus puros, & integros, atque a tentationum impetu incolumes ſervat, ac tanquam cœleſte medicamentum animam præparat, ne alicujus mortiferæ perturbationis veneno facile infici, ac corrumpi queat. Quia enim hominem Chriſto conjungit per gratiam, roborat ſpiritualem vitam hominis tanquam ſpiritualis cibus, & ſpiritualis medicina, ſecundum illud Pſalmi 103. 15. *Ut panis cor hominis confirmet.* Quatenus vero ſignum eſt Paſſionis Chriſti per quam victi ſunt dæmones, dæmonum impetus repellit. Antidotum quidem eſt contra interiora, & domeſtica peccati incentiva, quatenus auget charitatem; quia (ut *S. Auguſt.* ait lib. *Quæſtionum Octoginta trium*, qu. 36.) „ Charitatis venenum eſt ſpes adipiſcendorum, aut „ retinendorum temporalium. Nutrimentum ejus eſt „ imminutio cupiditatis; perfectio, nulla cupiditas „. Hinc *Canticorum* 1. dicit Sponſa: *Faſciculus Myrrhæ dilectus meus mihi.* Sicut enim Myrrha ſervat corpora a vermibus incorrupta, ſic Corpus Chriſti corda Fidelium a pravis cogitationibus illæſa; quia cum dilectum Dominum ſuſcipimus, ſi faſciculum Myrrhæ, id eſt, amaritudinem Paſſionis ejus pia mente cogitamus,

tamus, vermes malarum cogitationum a nobis repellimus. Hinc *Zachariæ* 9. vocatur *Vinum germinans Virgines*, id eſt, virginales, & caſtas in nobis affectiones ſuſcitans. Clypeus vero cordis eſt contra tentationum impetus, quatenus Corpore, & Sanguine Chriſti nos protegit. Hinc Iſaiæ 21. 5. dicitur: *Pone Menſam, contemplare in ſpecula comedentes, & bibentes; ſurgite Principes, arripite clypeum.* Quem locum explicans *S. Hieronymus*, id credentibus omnibus per Prophetam dictum ait: „„ Ut comedentes, & bibentes Corpus, & Sanguinem Domini, vertantur in Principes Eccleſiæ; & cum Apoſtolis audiant, Surgite: arripiantque clypeum fidei, in quo poſſint ignita diaboli jacula extinguere, & dicant cum Prophe-
Pſal. 5. 13. ta „„: *Domine, ut ſcuto bonæ voluntatis tuæ coronaſti nos.*

Euchariſtiæ effectus imminutio cupiditatis.

Primum illum Euchariſtiæ effectum, ſcilicet, cupiditatis imminutionem ſpectant præclara illa verba *Arnoldi* Abbatis Bonævallis, ſeu Auctoris alterius Sermonis *de Cœna Domini*, inter Opera S. Cypriani; „„ Quam præclarus eſt (*inquit*) Calix iſte! quam religioſa eſt hujus potus ebrietas, per quam excedimus Deo, & quæ retro ſunt obliti, ad anteriora extendimur, non habentes ſenſum hujus mundi, ſed Divitis purpurati delitias contemnentes, cruci hæremus, Sanguinem fugimus, & intra ipſa Redemporis noſtri vulnera figimus linguam. *Et infra*: Vident hæc Sacramenta pauperes ſpiritu, & hoc uno contenti ferculo, omnes mundi hujus delicias aſpernantur; & poſſidentes Chriſtum aliquam hujus mundi poſſidere ſuppellectilem dedignantur. Eſurientes, & ſitientes juſtitiam cum ſaturati fuerint, vide, quid agant, intellige, quæ loquantur, quam ſancti odoris ſit, quidquid illa eructat plenitudo; verbum bonum, mores compoſitos, affectus pudicos, ſenſus pacificos illa interior ſinceritas ubique diffundit „„.

Tentationū victoria, Euchariſtiæ effectus.

Alterum hujus Sacramenti effectum, ſcilicet tentationum victoriam, & robur contra Dæmonum impugnationes, ſpectat præclarus ille *S. Cypriani* locus

Epi-

Epiſtola 54. „ „ At vero nunc non infirmis, ſed fortibus pax neceſſaria eſt, nec morientibus, ſed viventibus communicatio a nobis danda eſt, ut quos excitamus, & hortamur ad prælium, non inermes, & nudos relinquamus, ſed protectione Corporis, & Sanguinis Chriſti muniamus; & cum ad hoc fiat Euchariſtia, ut poſſit accipientibus eſſe tutela, quos tutos eſſe contra Adverſarium voluimus, munimento dominicæ ſaturitatis armemus. Nam quomodo docemus, aut provocamus eos in confeſſione nominis ſanguinem ſuum fundere, ſi eis militaturis Chriſti Sanguinem denegamus? *Et infra*: Idoneus eſſe non poteſt ad Martyrium, qui ab Eccleſia non armatur ad prælium; & mens deficit, quam non recepta Euchariſtia erigit, & accendit „ „.

Vim illam ſacrorum Myſteriorum egregie quoque *S. Joan. Chryſoſtomus* exponit Homilia 45. in Joannem: „ „ Ab illa (*inquit*) Menſa tamquam leones ignem ſpirantes ſurgamus, diabolo terribiles effecti... Hinc Myſticus Sanguis dæmones procul pellit, Angelos, & Angelorum Dominum ad nos allicit. Dæmones enim cum Dominicum Sanguinem in nobis vident, in fugam vertuntur, Angeli autem concurrunt... Quod ſi ejus figura tantam habuit vim in Templo Hebræorum, & in media Ægypto liminibus aſperſus, longe magis veritas, &c. „ „.

In eamdem ſententiam *S. Ambroſ.* Serm. 8. in Pſal. 118. „ „ Moyſes (*inquit*) agnum immolavit, ut manducantes eum, & Paſcha Domini celebrantes, non occuparentur Exterminatoris inſidiis; ne inermes, & vacuos ſpiritalis alimenti nocturna ſpicula tenebroſi hoſtis opprimerent... Præveni & tu inſidias Tentatoris, inſtaura prius cœleſte convivium. Indictum eſt jejunium, cave, ne negligas... Non epulæ paratæ extorquent, ut cœleſtis ſis vacuus Sacramenti. Differ aliquantulum, non longe finis eſt [illegible]; immo plerique ſunt ejuſmodi dies; ut ſtatim [illegible] diurnis horis adveniendum ſit in Eccleſiam, [illegible] hymni, celebranda Oblatio. Tunc utique [illegible]

adſiſte ; ut accipias tibi munimentum ; ut Corpus edas Domini Jeſu, in quo remiſſio peccatorum eſt, poſtulatio divinæ reconciliationis , & protectionis æternæ. Suſcipe ante Dominum Jeſum tuæ mentis hoſpitio ; ubi Corpus ejus , ibi Chriſtus eſt. Cum hoſpitium tuum Adverſarius viderit occupatum coeleſtis fulgore præſentiæ , intelligens locum tentamentis ſuis intercluſum eſſe per Chriſtum, fugiet, ac recedet ; & tu mediam noctem ſine ulla offenſione tranſibis „ „.

Victoriæ de diabolo, mundo , & carne per Euchariſtiam reportandæ inſignis figura fuit panis ille alicui per ſomnum viſus , quo ſubverſa ſunt Madianitarum caſtra, Judicum 7. 13. *Videbatur mihi quaſi ſubcinericius panis ex hordeo volvi , & in caſtra Madian deſcendere ; cumque perveniſſet ad tabernaculum , percuſſit illud , atque ſubvertit... Non eſt hoc aliud niſi gladius Gedeonis ; tradidit enim Dominus in manus ejus Madian , & omnia caſtra ejus.*

PROPOSITIO VI.

Sacræ Euchariſtiæ ſumma vis eſt ad æternam gloriam comparandam.

Euchariſtiæ effectus.

Scriptum eſt enim Joannis 6. *Qui manducat meam Carnem , & bibit meum Sanguinem , habet vitam æternam , & ego reſuſcitabo eum in noviſſimo die.* Præterea Chriſtus in Euchariſtia reipſa præſens, per ſuam Paſſionem hoc Sacramento repræſentam aperuit nobis aditum ad vitam æternam , ſecundum illud ad Hebræos 9. *Novi Teſtamenti mediator eſt , ut morte intercedente... Qui vocati ſunt , accipiant repromiſſionem æternæ hæreditatis.* Et in forma hujus Sacramenti dicitur : *Hic eſt Calix Sanguinis mei , novi , & æterni Teſtamenti.*

Refectio etiam ſpiritualis , & unitas per ſpecies panis, & vini ſignificata, habentur quidem in præſenti , ſed imperfecte ; perfecte autem in ſtatu gloriæ. Unde *S. Auguſt.* Tract. 26. in *Joannem*, ait : „ „ Cum cibo ,

&

& potu id appetant homines, ut non eſuriant neque ſitiant; hoc veraciter non præſtat niſi iſte cibus, & potus, qui eos, a quibus ſumitur, immortales, & incorruptibiles facit, id eſt, ſocietas ipſa Sanctorum, ubi pax erit, & unitas plena, atque perfecta „„.

Verum ſicut Paſſio Chriſti, in cujus virtute hoc Sacramentum operatur, eſt quidem cauſa ſufficiens gloriæ, non tamen ita ut ſtatim per ipſam introducamur in gloriam, ſed oportet, ut prius compatiamur, ut poſtea ſimul glorificemur (ut dicitur ad *Rom.* 8.) Ita hoc Sacramentum non ſtatim nos in gloriam introducit, ſed dat nobis virtutem perveniendi ad gloriam; & ideo *Viaticum* dicitur; in cujus figuram legitur 3. *Regum* 19. quod *Elias comedit, & bibit, & ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus uſque ad montem Dei Horeb.* Ita *S. Thomas* 3. part. quæſt. 79. art. 2.

Hos omnes Euchariſtiæ fructus *S. Carolus* paucis complectitur in Inſtructionibus de Sacramento Euchariſtiæ. „„ Gratiam (*inquit*) in animam influit, cum pure, & ſancte ſumitur: *Qui manducat*, inquit Dominus, *meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, in me manet, & ego in illo.* Qui enim pietatis, & religionis ſtudio affecti hoc Sacramentum ſumunt, Chriſti Corpori tanquam viva membra inſeruntur; ſiquidem ſcriptum eſt: *Qui manducat me. & ipſe vivet propter me* „„. Joan. 6.

„„ Animam alit, atque ſuſtentat; quoſque uſus corpori panis, & vinum affert, eos omnes animæ ſaluti, & jucunditatis, ac meliori quidem, ac perfectiori ratione, Euchariſtiæ Sacramentum præbet „„.

„„ Vires animæ addit, efficitque, ut ſpiritus divinarum rerum delectatione magis commoveatur, virtutibus augeatur, ac divine corroboretur „„.

„„ Venialia peccata hoc etiam Sacramento remittuntur; ut merito dicat S. Ambroſius; Panem hunc quotidianum ſumi in remedium quotidianæ infirmitatis „„.

„„ Vires præbet, ut a criminibus Fideles puros,

& integros, atque a tentationum impetu incolumes ſe conſervent. Ac præterea tanquam cœleſti medicamento animam præparat, ne alicujus mortiferæ perturbationis veneno facile infici, & corrumpi queat „„.

„ Concupiſcentiæ ardorem debilitat, dum charitatis igne animos Fidelium vehementer inflammat „.

„„ Poſtremo, ut uno verbo dicatur, ſummam vim habet ad æternam gloriam comparandam; ejus videlicet gratia, dum hanc vitam Fideles degunt, conſcientiæ pace, & tranquillitate perfruuntur. Deinde 3. Reg. 19. ejus virtute recreati, non ſecus atque Elias, qui ſubcinericii panis fortitudine ambulavit uſque ad montem Dei Horeb, cum ex vita emigrandi tempus advenit, ad æternam gloriam, & beatitudinem aſcendunt „„.

PROPOSITIO VII.

Euchariſtia ſumentibus prodeſt, non ſolum quatenus eſt Sacramentum, ſed etiam ut Sacrificium; non ſumentibus vero, ut Sacrificium duntaxat, ſpiritualem utilitatem affert.

Effectus Euchariſtiæ quatenus Sacramentum eſt, & quatenus Sacrificii.

Prima pars Propoſitionis liquet; Sacrificium enim Euchariſtiæ pro omnibus ſumentibus offertur. Unde dicitur in Canone Miſſæ: „„ Ut quotquot ex hac Altaris participatione ſacroſanctum Filii tui Corpus, & Sanguinem ſumpſerimus, omni benedictione cœleſti, & gratia repleamur „„.

Pars altera Propoſitionis patet ex aliis verbis ejuſdem Canonis: Memento, Domine, famulorum, famularumque tuarum... Pro quibus tibi offerimus, vel, qui tibi offerunt hoc Sacrificium laudis, pro ſe, ſuiſque omnibus, pro redemptione animarum ſuarum, pro ſpe ſalutis, & incolumitatis ſuæ „„.

Utrumque porro proficiendi modum Chriſtus expreſſit *Matthæi* 26. & *Lucæ* 22. dicens: *Qui pro vobis* (ſcilicet ſumentibus) *& pro multis* (ſcilicet aliis) *effundetur in remiſſionem peccatorum.*

Non æque tamen omnibus prodeſt. „„ Sic enim Paſſio

Paſſio Chriſti prodeſt quidem omnibus quantum ad ſufficientiam, & ad remiſſionem culpæ, & adeptionem gratiæ, & gloriæ; ſed effectum non habet niſi in illis, qui Paſſioni Chriſti conjunguntur per fidem, & charitatem; ita & hoc Sacrificium, quod eſt memoriale dominicæ Paſſionis, non habet effectum niſi illis, qui conjunguntur huic Sacramento per fidem, & charitatem „„. Unde *S. Auguſt.* ait: „ Quis „ offerat Corpus Chriſti, niſi pro his, qui ſunt mem„ bra Chriſti „? Et in Canone Miſſæ non oratur pro his, qui ſunt extra Eccleſiam. Illis autem, pro quibus offertur: *Prodeſt plus, vel minus, ſecundum modum devotionis eorum* (inquit *S. Thomas* 3. part. qu. 79. art. 7.)

CONSECTARIA PRAXIM SPECTANTIA.

REGULA PRIMA.

Euchariſtiam pro aliis ſumere, devotio recens, nec auctoritate, nec ratione fulta.

Devotio recens, nec probata.

Id enim priſcis Patribus, & vitæ ſpiritualis magiſtris incognitum. Præterea, Chriſtus hoc Sacramentum inſtituit per modum cibi, & potus; cibus autem, & potus alteri non prodeſt a ſumente. Quis enim alterum rogat, ut pro ſe manducet, & bibat? Tertio: „„ Sumptio pertinet ad rationem Sacramenti, ſed Oblatio pertinet ad rationem Sacrificii; & ideo ex hoc, quod aliquis ſumit Corpus Chriſti, vel etiam plures, non accreſcit aliis aliquod juvamentum „„„; (inquit *S. Thom.* Quæſtione, & articulo mox laudatis, in Reſponſione ad 3. Objectionem.) Nec dici poteſt, Communionem ab uno factam alteri prodeſſe per modum ſatisfactionis; quia hoc Sacramentum „„ Non eſt inſtitutum ad ſatisfaciendum, ſed ad ſpiritualiter nutriendum per unionem ad Chriſtum, & ad membra ejus, ſicut & nutrimentum unitur nutrito „„„, ut loquitur *S. Thom.* articulo 5. ejuſdem Quæſtionis.

Fatendum eſt tamen, cum hujus Sacramenti vir-

tute gratia, & charitas in iis, qui Corpus Domini digne manducant, augeatur, preces ipſo Communionis die factas, aliaque opera ſatisfactoria, ut jejunia, eleemoſynas, &c. præcipuam quamdam vim habere ex Communione præcedente impetrandi divina beneficia, & ſatisfaciendi tum pro ipſis, tum pro aliis. Hoc ſolum ſenſu Communio unius alteri prodeſt. Hoc enim commune eſt Euchariſtiæ cum aliis Sacramentis, ut ſub ratione Sacramenti non proſit niſi ſumentibus. Unde ſicut Baptiſmi, Confirmationis, Pœnitentiæ, Extremæ Unctionis fructus ad eos duntaxat pertinent, qui hæc Sacramenta ſuſcipiunt; ita ut unum pro alio Baptiſmum, Confirmationem, Ordinem, Extremam Unctionem ſuſcipere, peccata confiteri, & abſolvi res ſit plane, inaudita, & Chriſti inſtitutioni, Eccleſiæ moribus, ac rectæ rationi repugnans; ita & Communionis fructus ad eum duntaxat pertinet, qui Chriſti Corpus digne recipit; non ad alios. Hoc ratiocinium auctoritate *S. Thom.* confirmatur. Art. enim 7. ſupra laudato hanc ſibi primo loco proponit objectionem: „„ Hoc Sacramentum eſt unius generis cum aliis Sacramentis; ſed alia Sacramenta non proſunt niſi ſumentibus; ſicut effectum Baptiſmi non ſuſcipit niſi baptizatus; ergo nec hoc Sacramentum prodeſt niſi ſumenti „„. Ad eam autem Objectionem ſic reſpondet: „ Dicendum, quod hoc Sa„ cramentum præ aliis habet, quod eſt Sacrificium; „ & ideo non eſt ſimilis ratio „. Conſtans igitur *S. Th.* doctrina eſt, Euchariſtiam aliis a ſumentibus non prodeſſe, ut Sacramentum, ſicut nec alia Sacramenta proſunt aliis, quam ſuſcipientibus; ſed tantum, ut Sacrificium. Quamvis indirecte (ut loquimur) aliis tum Vivis, tum Defunctis proſit, quia fervorem charitatis excitat, ratione cujus orationes, & eleemoſynæ ab homine chriſtiano, & juſto pro aliis Deo oblatæ, illis impenſius ſuffragantur.

RE-

REGULA II.

Devotio præpoſtera.

Præpoſtera devotio eſt, plures Hoſtias conſecratas in ſacra Communione ſumere; nec Sacerdotes huic ſuperſtitioni devotarum quarumdam mulierculârum connivere debent.

„„ Nam ex hoc, quod Sacerdos plures Hoſtias conſecrat in una Miſſa, non multiplicatur effectus hujus Sacramenti; quia non eſt niſi unum Sacrificium; nihil enim plus eſt virtutis in multis hoſtiis conſecratis; quam in una, cum ſub omnibus, & ſub una ſit niſi totus Chriſtus. Unde nec ſi aliquis ſimul in una Miſſa multas Hoſtias conſecratas ſumat, participabit majorem effectum Sacramenti „; (inquit *S. Th.* art. 7. ſupra laudato, in Reſponſione ad 3. Objectionem.) Quæ doctrina confirmatur cap. *Ubi pars*, Diſt. 2. *de Conſecratione*, cujus hæc ſunt verba: „„ Ubi pars eſt Corporis, eſt & totum; eadem ratio eſt in Corpore Domini, quæ in Manna, quod in ejus figura præceſſit; de quo dicitur: *Qui plus collegerat, non habuit amplius, neque, qui minus paraverat, invenit minus.* Non eſt omnino quantitas viſibilis in hoc æſtimanda Myſterio; ſed virtus Sacramenti ſpiritualis „„. Exod. 16. 18.

Idem confirmat Decretum Congregationis Cardinalium Concilii Tridentini interpretum *Innocentii IX.* Pontificis auctoritate probatum, & roboratum die 12. Februarii 1679. „ Epiſcopi (*inquit*) Parochi, ſeu Con„ feſſarii inſuper admoneant, nulli tradendas plures „ Euchariſtiæ formas, ſeu particulas, neque grandio„ res, ſed conſuetas „.

PROPOSITIO VIII.

Peccata venialia effectum omnem Sacramenti Euchariſtiæ non impediunt.

An peccata venialia effectum Euchariſtiæ impediant.

Spectari namque poſſunt vel ut præterita, vel ut actu commiſſa. Si ſpectentur quatenus tranſierunt actu, manent autem habitu, & reatu, id eſt, ſecundum maculam, & debitum pœnæ: „„ Nullo mo-

modo impediunt effectum hujus Sacramenti; poteſt enim contingere, quod aliquis poſt multa peccata venialia commiſſa, devote accedat ad hoc Sacramentum, & plenarie hujus Sacramenti conſequatur effectum „„ (inquit *ſanctus Thomas* 3. part. qu. 89. art. 8.) Cum enim Euchariſtia vim habeat peccata venialia remittendi, ut ſupra oſtenſum eſt, neque pugnent cum habitu charitatis; cujus Sacramenti effectum omnem, ſcilicet incrementum gratiæ, & charitatis impedire non poſſunt. Unde Concilium Tridentinum Seſſ. 13. cap. 7. ſignificat eum: *Qui nullius ſibi conſcius eſt mortalis peccati*, paratum eſſe, quantum neceſſe eſt, ut ſacram Euchariſtiam digne percipiat. Et cap. 8. declarat: „„ Illos ſacramentaliter ſimul, & ſpiritualiter *Euchariſtiam ſumere*, qui ita ſe prius probant, & inſtruunt, ut veſtem nuptialem induti ad divinam hanc Menſam accedant „„. Quicunque vero lethalis peccati purus eſt, veſtem nuptialem eſt indutus; quam ob rem ipſi ſalutaris eſt Corporis Domini manducatio, etiamſi peccatis venialibus ſit implicatus.

Si vero ſecundo modo ſpectentur peccata venialia, ut nimirum actu committuntur, vel placent; „„ Non ex toto *quidem* impediunt hujus Sacramenti effectum, *propter eaſdem rationes*, ſed ex parte. Dictum eſt enim, quod effectus hujus Sacramenti non ſolum eſt adeptio habitualis gratiæ, vel charitatis, ſed etiam quædam actualis refectio ſpiritualis dulcedinis. Quæ quidem impeditur, ſi aliquis accedat ad hoc Sacramentum per peccata venialia mente diſtractus, non autem tollitur augmentum habitualis gratiæ, vel charitatis „„ (inquit *S. Thomas* 3. part. quæſt. 79. art. 8.) Emendat priorem ſententiam Doctor Angelicus, quam his verbis expreſſerat, Commentario in 4. Sententiarum Diſt. 12. quæſt. 2. art. 1. quæſtiunc. 3. „„ Quia omnis perfectio acquirenda impeditur per remotionem propriæ diſpoſitionis; actus autem ſe habent ad perfectionem finis conſequendam, ſicut ſe habent materiales diſpoſitiones ad con-

consequendam perfectionem formæ; cum Sacramentum Eucharistiæ perficiat suscipientem, prout conjungit eum fini; ad hoc, quod effectum suum plene habeat in sumente oportet, quod adsit actualis devotio, & quia absque mortali peccato interdum actualis devotio impediri potest, cum distractiones variæ ipsam impediant, & peccata venialia virtutum actum tollant; absque peccato mortali potest effectus hujus Sacramenti impediri; ita quod aliquis augmentum gratiæ non consequatur; nec tamen reatum peccati mortalis incurret, sed forte venialis peccati, ex hoc, quod imparatus accedit „„. Hanc opinionem merito retractavit *S. Thomas*; cum enim peccatum veniale non repugnet habitui charitatis, sed ejus duntaxat fervori, hunc tantum fervorem impedit, non ipsius charitatis incrementum. Proinde, qui cum effectu peccati venialis ad Communionem accedit, non manducat indigne Corpus Domini, nec judicium sibi manducat. *Mundus est* enim, & *non indiget, nisi ut pedes lavet*, id est, labeculas illas, quæ ex terrena conversatione adhærent, & nimium ad res creatas affectum exuat, quibus tamen Creatorem proponit, ita paratus, ut illas penitus abjiceret, si animam a Deo separarent.

CAPUT IV.

De Ministro Sacramenti Eucharistiæ.

ARTICULUS UNICUS.

Utrum solus Sacerdos sit minister Eucharistiæ.

PROPOSITIO PRIMA.

Solus Sacerdos Eucharistiæ consecrandæ minister est.

Eucharistiæ consecrandæ Minister.

Solis enim Apostolis, & in eorum persona Sacerdotibus collata est a Christo Domino potestas faciendi, quod ipse fecerat, consecrandi scilicet simul, & manducandi bibendique Corpus, & Sanguinem

ſuum ſub hoc ſanctiſſimo Sacramento, ut conſtat ex *Luc.* 22. cap. *Et accepto pane, gratias egit, & fregit, & dedit eis dicens: Hoc eſt Corpus meum, quod pro vobis datur: Hoc facite in meam commemorationem.* Quæ niſi ad actionem Conſecrationis referatur, nullum de conſecranda Euchariſtia divinum mandatum in Scriptura ſacra expreſſum erit; quod ne Lutherani quidem & Calviniſtæ admittent.

Propoſitionem noſtram Traditio confirmat, cujus teſtes SS. Patres. *Athanaſius* Apologia 2. ſive Synodus Alexandrina ab eo relata, calumniam de calice a *Macario* confracto diluens, nullum eſſe Sacerdotem docet, qui ab Eccleſia non fuerit ordinatus. „„ Presbyter autem, qui fingitur adfuiſſe, eſt ille toties rumoribus jactatus Iſchyras, qui neque ab Eccleſia ordinatus eſt Presbyter, neque cum a Meletio conſtitutos Presbyteros Alexander in Eccleſiam recipiebat, in eorum numero unquam habitus fuit, aut ab eo creatus; quo pacto igitur Presbyter Iſchyras, aut quo tandem Auctore conſtitutus? ... Quomodo igitur homo privatus, & privatas ædes inhabitans, poculum myſticum ſibi concreditum habuit „„?

S. Epiphanius Hæreſi 79. quæ eſt Collyridianorum: „„ Mulieres quædam (*inquit*) currum, ſeu ſellam quadratam adornantes, ac linteo deſuper extento, ſolemni tempore, per aliquot dies panem proponunt, & in Mariæ nomen offerunt „„. Hæreticam illam ſuperſtitionem ſic refellit ſanctus Antiſtes; „„ Si Sacerdotium mulieribus mandatum foret, aut canonicum quiddam præſtare in Eccleſia liceret, nulli potius, quam Mariæ illud in novo Teſtamento committi Sacerdotis Officium debuit; cui tantus honor eſt habitus, ut gremio, & ſinu ſuo Regem omnium, ac cœleſtem Deum, Deique Filium exciperet... Verum longe Deo aliter eſt viſum; ac ne baptizandi quidem poteſtas eſt illi facta; cum alioquin tingi ab illa Chriſtus potius, quam a Joanne potuiſſet „„.

Idem Epiſtola ad *Joannem* Hieroſolymitanum Epiſcopum: „„ Cum (*inquit*) vidiſſem, quia multitudo

do ſanctorum Fratrum in Monaſterio conſiſteret, & ſancti Presbyteri Hieronymus & Vincentius propter verecundiam, & humilitatem nollent debita nomini ſuo exercere Sacrificia, & laborare in hac parte miniſterii, quæ Chriſtianorum præcipua ſalus eſt; invenire autem & comprehendere ſervum Dei non poſſes, qui te, eo quod grave onus Sacerdotii nollet ſuſcipere, ſæpe fugiebat .. Cum celebraretur Collecta in Eccleſia villæ, quæ eſt juxta Monaſterium noſtrum, ignorantem eum, nullam penitus habentem ſuſpicionem, per multos Diaconos apprehendi juſſimus, & teneri os ejus, ne forte liberari ſe cupiens adjuraret nos per nomen Chriſti; & primum Diaconum ordinavimus... Et cum miniſtraret in ſanctis Sacrificiis, rurſus eum, ingenti difficultate, tento ore ejus, ordinavimus Presbyterum; & iiſdem verbis, quibus antea ſuaſeramus, impulimus, ut ſederet in ordine Presbyterii. Poſt hæc ſcripſimus ad ſanctos Presbyteros Monaſterii, & cæteros Fratres; & increpavimus eos, quare non ſcripſiſſent ſuper eo, cum ante annum multos eorum queri audiſſem, cur non haberent, qui ſibi Domini Sacramenta conficerent, &c „„.

S. Joan. Chryſoſtomus lib. 2. *de Sacerdotio*, cap. 3. „„ Cum conſpicis Dominum immolatum, & illic ſitum Sacerdotem Sacrificio incumbentem, ac preces fundentem; tum vero turbam circumfuſam prerioſo illo Sanguine intingi, ac rubefieri, etiamne te inter mortales verſari, atque in terra conſiſtere cenſes? An non potius e veſtigio in cœlos transfers? An non carnis cogitationem abjiciens, nudo animo, mente pura circumſpicis, quæ in cœlo ſunt? etenim Sacerdotium ipſum in terra quidem peragitur, ſed in rerum cœleſtium claſſem, ordinemque referendum eſt. Atque id perquam merito; quippe non mortalis quiſquam, non Angelus, non Archangelus, non alia quævis creata potentia, ſed ipſe Paracletus Ordinem hujuſmodi diſpoſuit, qui mortalibus hominibus etiamnum in carne manentibus auctor fuit, ut

Angelorum Miniſterium animo conciperent. *Et Homilia de Proditione Judæ* : Sacerdotis ore verba proferuntur, virtute autem Dei conſecrantur „„.

S. Ambroſ. lib. 4. de Sacramentis, cap. 3. „ Cum „ venitur, *inquit*, ad Sacramentum venerabile confi„ ciendum, jam non ſuis, ſed Chriſti ſermonibus „ utitur, qui conficit, Sacerdos „.

S. Hieronymus Epiſt. ad Paulinum: „ Abſit, (*in„ quit*) ut quidquam ſiniſtrum de illis loquar, qui ſa„ crum Chriſti Corpus ore proprio conficiunt „.

Idem Fidei dogma confirmatur Conciliorum oraculis. Concilium ſcilicet Nicænum Can. 14. Diaconos arguit Euchariſtiam Sacerdotibus miniſtrantes, quia „ Neque Regula, neque conſuetudo tradidit, ut qui „ offerendi Sacrificii non habent poteſtatem, his qui „ offerunt, Corpus Chriſti porrigant „.

Concilium Oecumenicum Lateranenſe ſub *Innocent. III.* ut habetur cap. *Firmiter*, Extra, *de Summa Trinitate, & Fide catholica*, de Euchariſtia ſic loquitur: „ Et hoc utique Sacramentum nemo poteſt confice„ re, niſi Sacerdos, qui rite fuerit ordinatus „.

Concilium Tridentinum Seſſ. 22. cap. 1. „„ Chriſtus, *inquit*, Sacerdotem ſecundum ordinem Melchiſedech ſe in æternum conſtitutum declarans, Corpus, & Sanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis, & vini Deo Patri obtulit; ac ſub earumdem rerum ſymbolis, Apoſtolis, quos tunc novi Teſtamenti Sacerdotes conſtituebat, ut ſumerent; tradidit, & eiſdem, eorumque in Sacerdotio ſucceſſoribus, ut offerrent, præcepit per hæc verba: *Hoc facite in meam commemorationem*; uti ſemper catholica Eccleſia intellexit & docuit: *Et Can.* 2. Si quis dixerit, illis verbis; *Hoc facite in meam commemorationem*, Chriſtum non inſtituiſſe Apoſtolos Sacerdotes; aut ordinaſſe, ut ipſi, aliique offerrent Corpus, & Sanguinem ſuum; anathema ſit „„.

Denique *S. Thom.* 3. part. quæſt. 80. art. 1. eandem „ veritatem ſic probat; Euchariſtia conficitur in per„ ſona Chriſti. Quicunque autem aliquid agit in per-

„ ſona

„ ſona alterius, oppertet hoc fieri per poteſtatem ab „ illo conceſſam; ſicut autem baptizato conceditur „ a Chriſto poteſtas ſumendi hoc Sacramentum; ita „ Sacerdoti, cum ordinatur, confertur poteſtas hoc „ Sacramentum conſecrandi in perſona Chriſti. Per „ hoc enim ponitur in gradu eorum, quibus dictum „ eſt a Domino: *Hoc facite in meam commemorationem*; „ Igitur proprium eſt Sacerdotum conficere hoc Sa- „ cramentum. Quamvis autem Laicus baptizare poſ- „ ſit, non propterea Euchariſtiam conſecrare poteſt; „ perceptio enim Euchariſtiæ non eſt tantæ neceſſita- „ tis, ac Baptiſmus; & ideo licet in neceſſitatis arti- „ culo Laicus poſſit baptizare, non tamen poteſt hoc „ Sacramentum conficere.

At (inquies) Sacerdos hoc Sacramentum conficit in perſona Chriſti; ſed homo ſanctus, etſi Laicus, Chriſto conjunctus eſt per charitatem; videtur ergo Euchariſtiam conſecrare poſſe. Unde Auctor Operis imperfecti in Evangelium S. Matthæi, ſub nomine *S. Joan. Chryſoſtomi* editi, explicans hæc verba cap. 23. *Super Cathedram Moyſi ſederunt Scribæ, & Phariſæi*, ait: „„„ Multi Sacerdotes, & pauci Sacerdotes; multi nomine, pauci opere; quia Cathedra non facit Sacerdotem, ſed Sacerdos Cathedram; non locus ſanctificat hominem, ſed homo locum; non omnis Sacerdos ſanctus eſt, ſed omnis ſanctus Sacerdos „„„.

Reſpondetur: Laicum juſtum conjunctum eſſe Chriſto unione ſpirituali *per fidem, & charitatem*, non autem *per ſacramentalem poteſtatem*... Et ideo *ſpiritale* quidem *Sacerdotium* habet ad offerendum ſpirituales hoſtias de quibus dicitur Pſal. 50. *Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus*. Et ad Romanos 12. *Exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viventem*. Et 1. Petri 2. dicitur: *Sacerdotium ſanctum offerre ſpirituales hoſtias*; ſed non habet Sacerdotium proprie dictum & hierarchicum, atque poteſtatem offerendi, & conſecrandi Corpus, & Sanguinem Chriſti.

Relegantur, quæ diximus Tractatu *de Sacramentis in genere*, cap. 7. art. 1.

PRO-

tractare auderet, modo gravis aliqua neceſſitas non occurreret. Exolevit itaque mos ille antiquus accipiendi manibus Euchariſtiam, & eam domum deferendi, pœniſque graviſſimis in tranſgreſſores decretis ſancitum eſt, ne quis eam ſacris miniſtris exceptis, attrectaret. Hinc Concilium Toletanum I. anno Chriſti 400. Can. 14. „ Si quis (*inquit*) acce„ ptam a Sacerdote Euchariſtiam non ſumpſerit, ve„ lut ſacrilegus propellatur „. Idque primum in Hiſpania conſtitutum eſt propter Priſcillianiſtas hæreticos, & alios infideles, ut indicat Concilium Toletanum II. Can. III. Et hi quidem Canones id unum præcipiunt, ut ſtatim ſumatur, nec reſervetur, & domum deferatur; quando vero cœperit a Sacerdote in os communicantium immitti, ut fit hodie, incertum eſt.

Exolevit mos antiquus accipiendi manibus Euchariſtiam & domum deferendi.

Quando cœperit Euchariſtia in os communicantium a Sacerdote immitti.

Ordo Romanus 6. de Miſſa vero Epiſcopali ſecundus, ita de Communione decernit: „„ Presbyteri vero, & diaconi oſculando Epiſcopum, Corpus Chriſti ab eo manibus accipiant, in ſiniſtra parte Altaris communicaturi; Subdiaconi autem oſculando manum Epiſcopi, ore accipiant Corpus Chriſti ab eo „„. Hinc autem colligitur, ne Subdiaconis quidem tunc permiſſum Corpus dominicum manu attingere, multo minus ſæcularibus. Sed variæ fuerunt diverſarum Eccleſiarum conſuetudines, nec omnia ubique uno, eodemque tempore recepta, & immutata ſunt. Apud Romanos jam ante *S. Gregorii magni* Pontificatum Euchariſtia in os communicantium immittebatur a Sacerdote, ut conſtat ex lib. 3. *Dialogorum* ipſius, cap. 3. ubi *Agapitum* Papam cuidam muto & claudo *Corpus dominicum in os miſiſſe* commemorat.

Euchariſtiæ diſpenſatio Diaconis olim ab Epiſcopis commiſſa, & nunc urgen[redacted] neceſſi[redacted] com[redacted] poſſet.

Pars altera Propoſitionis, ſcilicet, quo diaconis Euchariſtiæ diſpenſatio ab Epiſcopo urgente neceſſitate committi poſſit, probatur Veterum teſtimoniis, & antiqua Eccleſiæ conſuetudine. De qua *S. Juſtinus* Martyr Apologia, quæ vulgo ſecunda inſcribitur: „ Diaconi (*inquit*) atque miniſtri diſtribuunt unicui„ que

„ que præſentium, ut participet eum, in quo gratiæ „ actæ ſunt, panem, vinum, & aquam, & ad abſen„ tes perferunt „„.

S. Cyprianus Martyr Tractatu de Lapſis: „„ Ubi vero ſolemnibus adimpletis, Calicem diaconus offerre præſentibus cœpit, & accipientibus cæteris locus ejus advenit, faciem ſuam parvulo inſtinctu divinæ Majeſtatis avertere, os labiis obturantibus premere, calicem recuſare. Perſtitit tamen diaconus, & reluctanti licet de Sacramento Calicis infudit; tunc ſequitur ſingultus, & vomitus; in corpore, atque ore violato Euchariſtia permanere non potuit „„.

S. Ambroſius lib. 1. *Officiorum* cap. 41. *S. Laurentium* dixiſſe refert *S. Xyſto* Pontifici, & Martyri: „ Cui commiſiſti dominici Sanguinis diſpenſationem, „ cui conſummandorum conſortium Sacramentorum, „ huic conſortium tui ſanguinis negas „? Et *S. Leo* Serm. 83. de eodem S. Levita, & Martyre ſic loquitur: „ Non ſolum in miniſterio Sacramentorum, „ ſed etiam diſpenſatione Eccleſiaſticæ ſubſtantiæ „ præeminebat „.

Concilium Carthaginenſe 4. cui *S. Auguſt.* intererat, Can. 38. ſtatuit: „ Ut diaconus præſente Presbytero, „ Euchariſtiam Corporis Chriſti populo, ſi neceſſitas „ cogat, juſſus eroget „.

Confirmatur ex *S. Thoma* 3. p. q. 82. art. 3. ad primum: „„ Diaconus, *inquit*, quaſi propinquus Ordini ſacerdotali, aliquid participat de ejus Officio; ut ſcilicet diſpenſet Sanguinem, non autem Corpus; niſi in neceſſitate, jubente Epiſcopo, vel Presbytero. Primo quidem, quia Sanguis Chriſti continetur in vaſe; unde non oportet, quod tangatur a diſpenſante, ſicut tangitur Corpus Chriſti. Secundo, quia Sanguis deſignat redemptionem a Chriſto in populum derivatam; unde & Sanguini admiſcetur aqua, quæ ſignificat populum. Et quia Diaconi ſunt inter Sacerdotem, & populum, magis convenit Diaconis diſpenſatio Sanguinis, quam diſpenſatio Corporis „„.

Verum etſi congruæ ſint *S. Thomæ* rationes, olim Cor-

Corporis, non minus quam Sanguinis Chriſti diſpenſatio commiſſa eſt Diaconis, ut ex *S. Juſtino* Martyre probatum eſt, & ex *S. Cypriano* colligitur, qui pacem, abſentibus Epiſcopis, & Presbyteris, a Diaconis datam teſtis eſt.

CONSECTARIA PRAXIM SPECTANTIA.

REGULA PRIMA.

De Euchariſtiæ conſecratione a pluribus Sacerdotibus.

Cum plures Sacerdotes unam, & eamdem Hoſtiam ſimul conſecrant, ut fit in ſacra Ordinatione, verba conſecrationis ita proferre debent, ut ea cum Epiſcopo ordinante, qui in celebratione Sacrificii primas habet, ſimul abſolvant; eaque debet eſſe ipſorum intentio, ut ſimul cum illo conſecrent, nihil confecturi, ſi prius, vel poſterius prolationem verborum abſolverent.

Niſi enim intentionem ita dirigerent ſuam, & recens Ordinatorum aliquis Epiſcopum præveniret, ſolus ille conſecraret, atque ita contingeret Epiſcopum, qui principaliter celebrat, non conſecrare; quod Eccleſiæ intentioni omnino repugnat. Id colligitur ex *Innocentio III.* lib. 4. *de Myſteriis Miſſæ*, cap. 25. „„ Cum interdum uni Pontifici multi Sacerdotes concelebrent, ſi forte non omnes ſimul conſecratoria verba pronuntiant, quæritur, an ille ſolus conficiat, qui primus pronuntiat; quid ergo cæteri faciunt? An iterant Sacramentum? Poterit ergo contingere, quod ille non conficit, qui celebrat principaliter, & ille conficiet, qui ſecundario celebravit, & ſic pia celebrantis intentio fruſtrabitur. Sane dici, & reſponderi probabiliter poteſt, quod, ſive prius, ſive poſterius proferant Sacerdotes, referri debet eorum intentio ad inſtar prolationis Epiſcopi, cui concelebrant „„. Hanc doctrinam ſequitur *S. Thomas* 3. part. quæſt. 82. art. 2.

RE-

REGULA II.

De ſumptione Euchariſtiæ a Sacerdote conſecrante.

Sacerdos conſecrans Euchariſtiam, hoc Sacramentum integre ſumere tenetur, quotieſcunque conſecrat.

Ut enim habetur cap. *Relatum*, Diſt 2. *de Conſecratione*, ex Concilio Toletano 12. Can. 5. „ „ Modis omnibus tenendum eſt, ut quotieſcunque ſacrificans Corpus, & Sanguinem Domini noſtri Jeſu Chriſti in Altari immolat, toties perceptionis Corporis, & Sanguinis Chriſti participem ſe præbeat „ „. Euchariſtia quippe non ſolum eſt Sacramentum, ſed etiam Sacrificium. „ „ Quicunque autem Sacrificium offert, debet Sacrificii fieri particeps; quia exterius Sacrificium, quod offertur, ſignum eſt interioris Sacrificii, quo quis ſe ipſum offert Deo; *ſecundum illud S. Auguſtini, lib.* 10. *de Civitate Dei, cap.* 5. Sacrificium viſibile inviſibilis Sacrificii Sacramentum, id eſt, ſacrum ſignum eſt. *Unde* per hoc, quod participat Sacrificio, oſtendit ad ſe Sacrificium interius pertinere. *Similiter etiam* per hoc, quod ſacrificium populo diſpenſat, oſtendit ſe eſſe diſpenſatorem Divinorum, quorum ipſe primo debet eſſe particeps, ut ait S. Dionyſius *lib.* de Eccleſiaſt. Hierarchia; ideo ipſe ante ſumere debet, quam populo diſpenſet „ „. Unde cap. ſupra laudato, ſeu Canone 5. Concilii Toletani 12. dicitur: „ Quale eſt Sacrificium, cui nec „ ipſe ſacrificans particeps eſſe dignoſcitur „? Per hoc autem fit particeps, quod de Sacrificio ſumit, ſecundum illud Apoſtoli 1. ad Cor. 10. „ *Nonne*, „ *qui edunt hoſtias, participes ſunt Altaris*? Et ideo „ neceſſe eſt, ut Sacerdos, quotieſcunque conſecrat, „ ſumat integre hoc Sacramentum „. Ita differit *S. Th.* 3. p. qu. 82. art. 4. „ „ Certum eſt itaque, quod hi, qui ſacrificantes non edunt, rei ſunt dominici Sacramenti. Quicunque ergo Sacerdotum divino Altari Sacrificium oblaturus acceſſerit, & ſe a Communione ſuſpenderit, ab ipſa, qua ſe indecenter privavit, gratia Communionis anno uno repulſum ſe no-

verit „„. Ita ſtatuit Concilium Toletanum 12. ſupra laudatum. Ita etiam Capitulare Aquiſgranenſe *Caroli Magni* Regis Francorum editum anno 789. cap. 6. „„ Auditum eſt, aliquos Presbyteros Miſſam celebrare, & non communicare; quod omnino in Canonibus Apoſtolorum interdictum eſſe legitur. Vel quomodo dicere recte poteſt, ſi non communicaverit: *Sumpſimus, Domine, Sacramenta?* Hæc vero per ſingula Capitula in Statutis Nicæni Concilii legere poteſtis, ſeu & in aliis ſanctorum Patrum ſynodalibus Edictis „„.

Quamvis autem nemo alia ſibi ipſi Sacramenta adminiſtret, non ſequitur, quod ſe ipſum communicare non poſſit. Alia enim Sacramenta ipſo uſu materiæ perficiuntur; & ideo nullus ſe ipſum baptizare, confirmare, abſolvere, vel ordinare poteſt; quia in Sacramento non poteſt eſſe idem agens, & patiens. Unde nec in hoc Sacramento Sacerdos conſecrat ſe ipſum, ſed panem, & vinum. „ In qua conſecratione „ perficitur Sacramentum, uſus autem Sacramenti eſt „ conſequenter ſe habens ad hoc Sacramentum „ (inquit *S. Th.* in Reſponſione ad ſecundam objectionem.) Hinc ſacra Synodus Tridentina Seſſ. 13. Can. 10. damnat eos, qui dixerint, non licere Sacerdoti celebranti Euchariſtiam a ſe conſecratam de manibus ſuis ſumere „ Si quis dixerit, non licere „ Sacerdoti celebranti ſe ipſum communicare; anathema ſit „.

REGULA III.

Si miraculoſe Corpus Chriſti in Altari ſub ſpecie carnis appareret, aut Sanguis ſub ſpecie ſanguinis, non eſſet ſumendum.

Ita *S. Thomas*, in reſponſione ad tertiam objectionem, idque verbis *Origenis* Homilia 7. in Leviticum, ſub *S. Hieronymi* nomine a *Gratiano* laudatis cap. *de hac*, Diſt. 2. *de Conſecratione*, confirmat: „„ De hac quidem Hoſtia, quæ in Chriſti commemoratione mirabiliter fit, edere licet; de illa vero, quam Chriſtus

ſtus in ara crucis obtulit, ſecundum ſe nulli edere licet „„. Nec propter hoc Sacerdos tranſgreſſor efficitur (inquit S. Thomas) „ Quia ea, quæ miraculoſe „ fiunt, legibus non ſubduntur. Conſulendum tamen eſſet Sacerdoti, *ut* iterato Corpus, & Sanguinem Domini conſecraret, & ſumeret „. Quod autem ſub ſpecie carnis, aut ſanguinis appareret, in Sacrario Reliquiarum inſtar includendum, ac reſervandum eſſet, ſi talis ſpecies ab omnibus, diuque videretur. Ita cenſuiſſe plures Italiæ Epiſcopos, cum hujuſmodi miraculum contigiſſet, refert *Gitmundus* lib. 2. „„ Satis, *inquit*, mihi placeret, ut quando miraculum novum de tantis Myſteriis accidit, id inde fieret, quod mihi Magiſter meus vir eximius ſine dubitatione credendum D. Lanfrancus ſe puero in Italia factum eſſe narravit. Nam cum Presbyter quidam Miſſam celebrans, inventam ſuper Altare veram Carnem, & verum in Calice Sanguinem ſecundum propriam carnis, & ſanguinis ſpeciem ſumere trepidaret, rem protinus Epiſcopo ſuo conſilium quæſiturus aperuit; Epiſcopus autem cum multis Coepiſcopis ad hoc convocatis, Calicem illum cum eadem carne, & ſanguine Domini diligenter opertum, ad ſigillatum in medio Altaris incluſit, pro ſummis Reliquiis perpetuo reſervandum „„. Verum ſi quibuſdam ſub ſpecie carnis, & ſanguinis, aliis vero, & ipſi in primis Sacerdoti ſub ſpecie panis, & vini Sacramentum, ut prius videatur; vel eidem per aliquod temporis intervallum appareat ſub ſpecie carnis, & ſanguinis, & poſtmodum ſub ſpecie panis ante Communionem, a Sacerdote celebrante ſumi debet; ſiquidem nulla immutatio facta eſt in Sacramento, ſed ſolum in oculis videntium; in quibus ſpecies illa divinitus formata eſt ad oſtendendam manifeſto Corporis, & Sanguinis ſub hoc Sacramento veritatem. Ita docet *S. Thomas* 3. part. quæſt. 76. art. 8.

REGULA IV.

Sacerdotum obligatio reſpectu celebrationis S. Miſſæ Sacrificii.

Sacerdoti non licet a conſecratione Euchariſtiæ, ſive a celebratione ſacroſancti Miſſæ Sacrificii omnino ceſſare, etiamſi curam non habeat animarum. Ita *S. Thom.* 3. part. quæſt. 81. art. 10. „„ Quidam (*inquit*) dixerunt, quod Sacerdos poteſt omnino a conſecratione licite abſtinere; niſi teneatur ex cura ſibi commiſſa celebrare, & populo Sacramenta præbere; ſed hoc irrationabiliter dicitur, quia unuſquiſque tenetur uti gratia ſibi data, cum fuerit opportunum, ſecundum illud 2. ad Corinthios 6. *Exhortamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.* Opportunitas autem Sacrificium offerendi, non ſolum attenditur per comparationem ad Fideles Chriſti, quibus oportet Sacramenta miniſtrari, ſed principaliter per comparationem ad Deum, cui conſecratione hujus Sacramenti Sacrificium offertur; unde Sacerdoti, etiamſi non habeat omnino curam animarum, non licet omnino a celebratione ceſſare; ſed ſaltem videtur, quod celebrare teneatur in præcipuis Feſtis, & maxime illis diebus, quibus Fideles communicare conſueverunt „„.

Quamvis ergo non teneatur Sacerdos alia Sacramenta adminiſtrare niſi propter curam animarū ſuſceptam, non eadem eſt Euchariſtiæ conſecrandæ ratio. „„ Alia enim Sacramenta perficiuntur in uſu Fidelium; & ideo in illis miniſtrare non tenetur niſi ille, qui ſuper Fideles ſuſcipit curam; ſed hoc Sacramentum perficitur in conſecratione Euchariſtiæ, in qua Sacrificium Deo offertur; ad quod Sacerdos obligatur Deo ex Ordine jam ſuſcepto „„. (*inquit S. Thomas in Reſponſione ad primum.*) Sacerdotem ex ordine ſuſcepto ad Sacrificium Deo frequenter offerendum obligari, merito aſſerit *S. Thomas.* Id enim nititur *S. Irenæi* verbis lib. 4 adverſus hæreſes, cap. 34. „„ Ipſum (*inquit*) Verbum dedit populo præceptum faciendarum Oblationum, quamvis non indigeret eis, ut diſceret Deo ſervire. Sic & ideo nos quoque offerre

vult

vult munus ad Altare frequenter ſine intermiſſione „„.

Hinc *Innocentius III.* in Concilio Lateranenſi Oecumenico, Can. 17 inter alios, quos emendare operæ pretium ducit, Sacerdotum abuſus, hunc recenſet: „„ Sunt & alii, qui Miſſarum ſolemnia vix celebrant quater in anno; & (quod deterius eſt) intereſſe contemnunt; & ſi quando, dum hæc celebrantur, interſint, Chori ſilentium fugientes, intendunt exterius collocutionibus Laicorum; dumque auditum ad indebitos ſermones effundunt, aures intentas non porrigunt ad Divina. Hæc igitur, & ſimilia ſub pœna Suſpenſionis penitus inhibemus „„.

Hinc Tridentinum Concilium Seſſ. 23. cap. 14. de Presbyterorum dotibus, & munere ſtatuens, hæc habet: „ Curet Epiſcopus, ut ii, ſaltem diebus Do„minicis, & Feſtis ſolemnibus; ſi autem curam ha„buerint animarum, tam frequenter, ut ſuo muneri „ ſatisfaciant, Miſſas celebrent „.

Epiſcopi, & Presbyteri diebus ſaltem Dominicis & Feſtis Miſſam celebrare debent.

Concilium Mediolanenſe 1. ſub *S. Carolo*, part. 2. Tit. *de frequenti divini Sacrificii oblatione* ita *ſtatuit*: „„ Cum Pontifices, ut inquit Apoſtolus, ex hominibus aſſumpti, pro hominibus conſtituantur in iis, quæ ſunt ad Deum, ut offerant dona, & Sacrificia pro peccatis; Epiſcopus Dominicis, & reliquis Feſtis diebus, niſi jure impediatur, Miſſam celebret „„.

„„ Tridentini etiam Concilii auctoritatem ſecuti, præcipimus Sacerdotibus reliquis, cujuſcunque gradus, conditionis, & dignitatis illi ſint, ut iiſdem diebus Miſſam celebrare, ne omittant „„.

„„ Curatis vero, ut præterea ter in hebdomada, aut eo etiam ſæpius, quo vel loci conſuetudo, vel neceſſitas crebriorem divini Sacrificii uſum poſtulabit „„.

Concilium Remenſe anno 1583. „„ Sacerdotes (*inquit*) non diebus tantum ſolemnibus, ſed etiam Dominicis, ſæpiuſque, ſi fieri poteſt, ſacrificent „„.

Concilium Burdigalenſe anno 1583. „„ Sacerdotes quoſdam, uſque adeo nominis, & officii ſui craſſa quadam ſocordia oblitos eſſe dolemus, ut vix

ſemel in annos ſingulos, aut certe rariſſime, Sacrificium Miſſæ faciant. Unde una cum cæteris tales ad Epiſcopum deferri præcipimus, ut ille pro ſuo jure, eos omni ratione cogat, ſuum rite munus explere, ac nulli penitus Sacerdotii officio deeſſe „„.

Concilium Aquenſe 1585. „„ Curati ter in hebdomada ſacrum faciant, aut eo etiam ſæpius, ſi vel loci conſuetudo, vel neceſſitas, crebriorem divini Sacrificii uſum poſtulabit „„.

Sacrificii oblationem Sacerdotis officium eſſe, adeoque ad Sacrificium frequenter Deo offerendum omnes, & ſingulos Sacerdotes, curam etiam animarum non habentes, teneri, probat egregius *S. Cypriani* locus Epiſt. 63. „„ Si Jeſus Chriſtus Dominus, & Deus noſter, ipſe eſt ſummus Sacerdos Dei Patris, & ſe ipſum primus ſacrificium Patri obtulit, & hoc fieri in ſui commemorationem præcepit; utique ille Sacerdos vice Chriſti vere fungitur, qui id, quod Chriſtus fecit, imitatur „„.

Præterea, Sacrificium Miſſæ in Eccleſia celebratur, (inquit *Honorius Augustodunenſis*, in Gemma animæ:) „„ Ut memoria Paſſionis ad imitationem inculcetur, ut ſcilcet Chriſtiani, qui interſunt incruento illi Sacrificio, & Sacerdotes, qui illud peragunt, acerbiſſimam Chriſti mortem recordati, ardentiſſimo ejus amore teneantur, & ejus mortificationem in ſuo corpore pro virium ſuarum modulo circumferant, atque ita nimiæ charitati, qua dilexit nos, quodammodo reſpondeant „„. Ad id autem obligari Sacerdotes omnes quis negaverit?

Denique nota eſt illa, quæ ſub venerabilis *Bedæ* nomine circumfertur, Sententia: „„ Sacerdos non legitime impeditus, celebrare omittens, quantum in eo eſt, privat ſanctam Trinitatem laude, & gloria, Angelos lætitia, peccatores venia, Juſtos ſubſidio, & gratia, in Purgatorio exiſtentes refrigerio, Eccleſiam ſpeciali Chriſti beneficio, ſeipſum medicina, & remedio „„.

RE-

REGULA V.

Sacerdotes, qui Feſtis ſolemnioribus, & diebus dominicis non celebrant, impedimento legitimo ceſſante, mortalis peccati rei videntur.

Id colligitur ex Conciliis Lateranenſi, & Tridentino, aliiſque ſupra laudatis. Præterea, cum præceptum de diei dominicæ, Feſtorumque Sanctificatione a Fidelibus non impleatur, niſi Miſſæ Sacrificio, qua par eſt devotione, interſint; Sacerdotes non videntur dominicam diem, alioſque dies ſolemnes ſanctificare, niſi Sacris operentur, cum legitimo non detinentur impedimento. Id ex *Innoc. I.* Epiſt. 2. ad *Victricium* Rothomagenſem Epiſcopum confirmatur, cap. 9. ubi Sacerdotes ab uxoribus ſuis abſtinere, & pudicitiam ex die Ordinationis ſuæ ſervare debere oſtendit, quia nulla ipſis „ præterit dies, qua vel a Sacrificiis divinis, vel Baptiſmatis officio vacent. Nam ſi B. Paulus ad Corinthios ſcribit: *Abſtinete vos ad tempus, ut vacetis orationi;* & hoc utique laicis præcepit; multo magis Sacerdotes, quibus & orandi, & ſacrificandi juge officium eſt, ſemper debebunt ab hujuſmodi conſortio abſtinere „„. Quod repetit *Epiſt.* 3. *ad Exuperium* Toloſanum Epiſcopum, cap. 1. Multo evidentius rei ſunt mortalis peccati, qui nunquam, aut raro Miſſam celebrant. Nam „„ Etiamſi nulli homini teneantur, tamen tenentur Deo, ut reddant ei Sacrificium acceptum; Sacerdotibus enim præceptum eſt: *Hoc facite in meam Commemorationem* „„. (inquit *S. Thom.* in 4. *Sententiarum*, diſt. 13. qu. 1. art. 2.) Et rurſus: „„ Quia (*inquit*) ſecundum Gregorium, cum creſcunt, ſive augentur dona, rationes creſcunt donorum; cum Sacerdoti data ſit nobiliſſima poteſtas, reus negligentiæ erit, niſi illa utatur ad honorem Dei & ſalutem ſuam, & aliorum vivorum, & mortuorum; ſecundum illud 1. Petri cap. 4. *Unuſquiſque gratiam, quam accepit, in alterutrum illam adminiſtrantes, &c.* Niſi forte aliquis ex familiari Spiritus ſancti inſtinctu dimittat; ſicut 1 Cor. 7.

legitur de quodam S. Patre in Vitis Patrum, qui ordinatus, nunquam poſtea celebravit „„. Et in ipſo Quæſtionis limine ita ratiocinatur S. Thomas: *Sed contra eſt, quod Ambroſius dicit*: Grave eſt, quod ad menſam tuam mundo corde, & manibus innocentibus non venimus; ſed gravius eſt, ſi dum peccatum metuimus, etiam Sacrificium non reddamus: *Sed primum eſt mortale; ergo & ſecundum.* Quam ob rem *Cajetani* Sententiam a peccato mortali excuſantem Sacerdotes nuſquam, aut raro celebrantes, ex ejus Commentariis expungi juſſit *Pius V.* Pontifex ſanctiſſimus.

REGULA VI.

Euchariſtiam extra Miſſam, aut initio, vel poſt finem Miſſæ, citra neceſſitatem adminiſtrari minus decet.

8. Euchariſtiam in Miſſa poſt Comunionem Celebrantis Fidelibus adminiſtrari magis decet.

Ut enim *S. Dionyſius* lib. *de Eccleſiaſtica Hierarchia*, §. 14. ait: „„ Ipſa Myſteriorum perceptio myſticam eorumdem diſtributionem antecedit. Hic enim rerum divinarum ordo eſt, ut prius ipſe ſacer Antiſtes communicet, ac iis Donis, quæ per ipſum cæteris divinitus diſtribuenda ſunt, ſatietur; ac deinde aliis ea tradat „„. Veterem hanc fuiſſe Eccleſiæ diſciplinam, ut poſt Sacerdotis celebrantis Communionem, Euchariſtia Clericis primum, ſecundum Ordinum gradus, deinde Monachis, Diaconiſſis, ſacris Virginibus; noviſſime iis ex populo, qui parati erant, adminiſtraretur, conſtat ex ordine Romano, & ex veteribus Sacramentariis, ac liturgicis Libris, ubi oratio, quæ poſt Communionem dicitur, pro iis nominatim fundatur, qui in Miſſa communicarunt. Optaret autem Eccleſia, ut Fideles omnes, ac ſinguli, qui Miſſæ Sacrificio interſunt: „ Non ſolum „ ſpirituali affectu, ſed ſacramentali etiam Euchariſtiæ „ perceptione communicarent, quo ad eos ſanctiſſimi „ hujus Sacrificii fructus uberior proveniret „, (inquit Synodus Tridentina ſeſſ. 22. cap. 6.)

De hoc ritu S. Carolus in Conc. Mediolanenſi 5. part.

part. 1. Tit. 9. ita ſtatuit. „„ Hoc inſtitutum, quod antiquiſſimi ritus eſt, Sacerdos religioſe ſervet, ut intra Miſſarum ſolemnia, poſtquam ſcilicet Sanguinem ipſe ſumpſerit, Fidelibus S. Communionem miniſtret „„.

Et Rituale Romanum Pauli V. Tit. *de Sacramento Euchariſtiæ*, hæc præſcribit: „„ Communio autem populi intra Miſſam ſtatim poſt Communionem Sacerdotis fieri debet (niſi quando ex rationabili cauſa poſt Miſſam ſit accipienda) cum orationes, quæ in Miſſa poſt communionem dicuntur, non ſolum ad Sacerdotem, ſed etiam ad alios communicantes ſpectent „„.

Ut igitur Eccleſiæ ſpiritui ſe accommodent Sacerdotes, S. Communionem, citra neceſſitatem, populo adminiſtrare non debent ante Miſſam, aut poſt finem Miſſæ; ſed in Miſſa ipſa, poſtquam Chriſti Corpus, & Sanguinem ipſi ſumpſerunt. Hinc *Radulfus de Rivo* Decanus Tungrenſis, lib. *de Canonum Obſervantia*, Propoſitione 23. „„ Poſtquam (*inquit*) omnes communicaverunt, dicit Sacerdos ſub ſilentio hanc Orationem, juxta Romanum Ordinem: *Quod ore ſumpſimus, mente capiamus, & de munere temporali fiat nobis remedium ſempiternum.* Qua finita, ſequitur oratio, ſive orationes poſt Communionem, quæ eodem numero, & ordine orationibus ante lectionem, ſive Secretis ante Præfationem dictis, debent reſpondere. Quæ utique orationes non pro his, qui communicaturi ſunt, ſed qui jam communicaverunt, juxta proprietatem ſui nominis agunt; ergo & ante ipſas communicare non negligant, quicunque earumdem orationum benedictione foveri deſiderant „„.

Denique mos antiquus canendi Antiphonam illam, quæ *Communio* dicitur, non poſt ipſam Communionem, ut fit modo in multis Eccleſiis, ſed dum populus Communionem perciperet, probat, Euchariſtiam intra Miſſarum ſolemnia, non ante initium, aut poſt finem Miſſæ, citra neceſſitatem fuiſſe adminiſtratam. Hunc Africanæ Eccleſiæ morem contra

maledicam reprehenſionem *Hilarii* cujuſdam viri Tribunitii, edito libro, qui excidit, vendicavit *S. Auguſt.*, ut ipſe teſtatur lib. 2. *Retractationum*, cap. 11.

REGULA VII.

Improbi Sacerdotes conſecrandi poteſtatem non amittunt.

Improbi Sacerdotes Euchariſtiam conſecrare, & adminiſtrare poſſunt; ſed poteſtate ſua male, & indigne utuntur.

Id diſerte docet *S. Auguſt.* lib. 5. *de Baptiſmo*, cap. 20. „ „ Quomodo (*inquit*) Deus exaudit homicidam deprecantem, vel ſuper aquam Baptiſmi, vel ſuper oleum, vel ſuper Euchariſtiam, vel ſuper capita eorum, quibus manus imponitur? Quæ omnia tamen, & fiunt, & valent etiam per homicidas, id eſt, per eos, qui oderunt fratres in ipſa intus Eccleſia „ „.

Idem confirmat cap. *Intra Catholicam*, qui a *Gratiano* cauſa 1. qu. 1. *S. Auguſt.* tribuitur; cum ſit *Paſchaſii* Corbejenſis Abbatis lib. de Corpore Domini. „ „ Intra catholicam Eccleſiam (*inquit*) in Myſterio Corporis, & Sanguinis Domini nihil a bono majus, nihil a malo minus perficitur Sacerdote, quia non in merito Conſecrantis, ſed in verbo perficitur Creatoris, & virtute Spiritus ſancti „ „.

Ne tamen ſibi Sacerdotes improbi blandiantur, & ſe digne, ac fructuoſe Euchariſtiam conſecrare poſſe confidant ex hoc, quod Sacerdotes ſunt. Ab Altari enim ſuo Dominus removit maculoſos miniſtros; Sacrificium tamen verum, ac ratum fore non negavit, quod offerrent, ſi ad Altare temere, & contra legem acceſſiſſent. Ita intelligenda ſunt *S. Hieronymi* verba *in Sophoniæ* cap. 3. v. 4. relata can. *Sacerdotes* cauſa 1. q 1. „ „ Sacerdotes (*inquit*) qui Euchariſtiæ ſerviunt, & Sanguinem Domini populis ejus dividunt, impie agunt in legem Chriſti; putantes Euchariſtiam imprecantis facere verba, non vitam & neceſſariam eſſe tantum orationem, & non Sacerdotum merita, de quibus dicitur: *Et Sacerdos in quo fuerit macula, non accedet offerre oblationes Domino* „ „.

Levit. 3.

mino „„. Id unum docet *S. Hieronymus*, vitæ ſanctimoniam cum dignitate Sacerdotali conjungendam, ut Sacerdotes Euchariſtiam digne, ac fructuoſe conſecrent, ac diſpenſent; alioquin ex illorum numero futuros, de quibus Propheta dixit; *Sacerdotes ejus polluerunt Sanctum, injuſte egerunt contra Legem.* Soph. 3. 4.

Hanc fuiſſe *S. Hieronymi* mentem, hæc ejus verba ibidem oſtendunt: „„ Sacerdotes, qui dant Baptiſmum & ad Euchariſtiam Domini imprecantur adventum, faciunt Oleum Chriſmatis, manus imponunt, Catechumenos erudiunt, Levitas & alios conſtituunt Sacerdotes; non tam indignentur nobis hæc exponentibus, & Prophetis vaticinantibus, quam Dominum deprecentur, & ſtudioſe agant, ne de Sacerdotibus, qui violant ſancta Domini, eſſe mereantur. Non enim dignitas, & nomina dignitatum, ſed opus dignitatis, & Principes, & Judices, & Prophetas, & Sacerdotes ſalvare conſuevit „„.

Idem S. Doctor, *Dialogo adverſus Luciferianos*, Conſecrationem Euchariſtiæ ab impio Sacerdote, non minus ratam eſſe aſſerit, quam Baptiſmum ab eo collatum. „„ Quamobrem (*inquit*) oro te, ut aut ſacrificandi ei licentiam tribuas, cujus Baptiſma probas, aut reprobes ejus Baptiſma, quem non exiſtimas Sacerdotem; neque enim fieri poteſt, ut qui in Baptiſmate ſanctus, ſit apud Altare peccator „„. Refertur can. *Sicut Chriſtus*, cauſa 1. quæſt. 5.

Sic etiam explicandus eſt canon *ſacroſancta*, qui *Gelaſio* Papæ tribuitur ibidem, quamvis nec in *Gelaſii I.* nec in *Gelaſii II.* Epiſtolis habeatur. „ Quomodo (*inquit*) ad divini Myſterii Conſecrationis cœleſtis „ Spiritus invocatus adveniet, ſi Sacerdos, qui eum „ adeſſe deprecatur, criminoſis plenus actionibus „ comprobetur „? Senſus eſt, ſcilicet Spiritum ſanctum non advenire ex merito Sacerdotis, ſed ex virtute Chriſti, cujus verba profert; non advenire ut Sacrificium, & Sacramentum fructuoſum ſit indigne celebranti, & ſumenti, licet adveniat, ut ratum, & perfectum ſit. Nihil aliud eo capite ſignificatur,

catur, quam Sacerdotes criminoſos Euchariſtiam conſecrare, & adminiſtrare non debere, ut patet ex his verbis; „ Sacroſancta Religio, quæ catholicam „ continet diſciplinam, tantam ſibi reverentiam vin„ dicat, ut ad eam quilibet niſi pura conſcientia non „ audeat pervenire „. Si tamen conſecret improbus Sacerdos, rata erit conſecratio. „„ Nam ſicut eadem actio, in quantum fit ex prava intentione miniſtri, poteſt eſſe mala; bona autem, in quantum fit ex bona intentione Domini; ita benedictio Sacerdotis peccatoris, in quantum ab ipſo indigne fit, eſt maledictione digna, & quaſi infamia, ſive blaſphemia, & non oratio reputatur; in quantum autem profertur ex perſona Chriſti, eſt ſancta, & efficax ad ſanctificandum „„ (inquit *S. Thomas*, 3. part. quæſt. 82. art. 5. in Reſp. ad 3.)

REGULA VIII.

Sacerdotes, hæretici, ſchiſmatici, degradati, non amittunt poteſtatem conſecrandi Euchariſtiam.

Sacerdotes, hæretici, ſchiſmatici, excommunicati, degradati, modo rite ſint ordinati, Euchariſtiam conſecrare poſſunt.

„„ Sicut *enim* Baptiſmus in eis, ita ordinatio manſit integra, cum utrumque Sacramentum quadam Conſecratione homini detur. *Et quamvis* honores ſuos adminiſtrare, *ſeu functiones ordinum exercere ipſis non liceat*: Non eis tamen ipſa Ordinationis Sacramenta detrahuntur, ſed manent ſuper eos „„; (inquit *S. Auguſt.* lib. 2. *contra Epiſtolam Parmeniani*, cap. 13.)

Quamquam vero canon *Arianos*, cauſa 1. qu. 1. ſive *Innoc. I.* ex cujus Epiſt. 18. ſumptus eſt, dicat, ſolum Baptiſma ab Arianis, & hujuſmodi peſtibus collatum ratum eſſe: *Quibus* (inquit) *ſolum Baptiſmum ratum eſſe permittimus*; non ſequitur, Euchariſtiam ab iis conſecratam ratam non eſſe; ſed ſolum ipſos licite baptizare poſſe in articulo neceſſitatis; in nullo autem caſu licite poſſe Euchariſtiam conſecrare; vel alia Sacramenta conferre. Vel ſolum Baptiſmum ratum eſſe, quoad effectum, vel fructum, ſive cum illud adminiſtrant parvulis, ſive adultis in vitæ diſcri-

mine

mine conſtitutis, & ab eorum hæreſi, ſchiſmate, vel criminis ſocietate alienis; non vero ſolum Baptiſmum ratum eſſe, quoad ſubſtantiam, veritatem, & perfectionem Sacramenti.

Eodem ſenſu intelligendum eſt, quod canone *Extra* eadem cauſa, & Quæſtione refertur velut ex lib. *Sententiarum S. Auguſt.* apud S. Proſperum. *Extra Eccleſiam catholicam non eſt locus veri Sacrificii.* Et quod ait *S. Leo* Epiſt. ad Anatolium: *Aliter quam in Eccleſia, quæ Corpus Chriſti eſt, nec rata eſſe Sacerdotia, nec vera Sacrificia.* Vera quidem Sacrificia non ſunt veritate fructus; vera tamen ſunt veritate Sacramenti (inquit *S. Thomas.*) Extra Eccleſiam igitur non eſt locus veri Sacrificii, ubi ſcilicet recte, convenienter, fructuoſe poſſit offerri; quia Sacrificium ſpirituale, quod externo, & viſibili Sacrificio adjunctum eſſe debet, ut illud fructuoſum fiat, abſque vera fide, & charitate nullum eſt. Nec etiam *S. Leo* ſimpliciter ait, Sacrificia non aliter vera eſſe quam in Eccleſia Dei; ſed non eſſe vera: *Niſi nos verus immaculati agni Sanguis emundet*; quod fructum ſolummodo ſpectat, non Conſecrationis veritatem, ac firmitatem.

Euchariſtiæ Sacrificium fructuoſe ab illis non offertur.

Quamvis porro Sacerdos orationes fundens in Miſſa loquatur in perſona Eccleſiæ, in cujus unitate conſiſtit, in Conſecratione tamen Sacramenti loquitur in perſona Chriſti, cujus vicem in hoc gerit per Ordinis poteſtatem; & ideo ſi Sacerdos ab unitate Eccleſiæ præciſus Miſſam celebret, quia poteſtatem Ordinis non amittit, conſecrat verum Corpus, & Sanguinem Chriſti; ſed quia eſt ab Eccleſiæ unitate ſeparatus, orationes ejus efficaciam non habent; (inquit *S. Thomas* in Reſp. ad 3.)

REGULA IX.

Ab hæreticis, ſchiſmaticis, excommunicatis, degradatis, ſuſpenſis, vel irregularibus Sacerdotibus Euchariſtiam accipere, aut eorum Miſſam audire non licet.

Ab illis Euchariſtiam accipere non licet, nec illorum Miſſam audire.

Conſecrandi ſcilicet, ac adminiſtrandi poteſtatem abſ-

abſque gravi peccato, & ſacrilegio exercere non poſſunt, cujus executione per Eccleſiæ Sententiam ſunt prohibiti. Quicunque autem communicat alteri in peccato, fit particeps peccati. Unde *S. Joannes* Ep. 2. de hæretico homine ſcribit: *Nec Ave ei dixeritis. Qui enim dicit illi; Ave, communicat operibus ejus malignis.* Quamobrem *S. Hermenegildus* Martyrium pati maluit, quam *ſacrilegæ Conſecrationis Communionem* ab Epiſcopo Ariano juſſu patris percipere; ut refert *S. Greg. Magnus* lib. 3. *Dialogorum*, cap. 31.

REGULA X.

Sacerdotum fornicatorum Miſſam an audire liceat ſive Euchariſtiam ab illis accipere.

Sacerdotum concubinariorum, vel fornicatorum Miſſam audire, & ab eis Communionem accipere licet, quamdiu ab Eccleſia tolerantur; illos tamen ad ſacrum faciendum, aut adminiſtrandam Euchariſtiam impellere, aut invitare non licet.

Prima pars hujus Regulæ nititur canone *Sciſcitantibus*, cauſa 15. quæſt. 8. quod *Nicolai I.* Reſponſum eſt ad Conſulta Bulgarorum, cujus verba deſcripſimus in Tract. *de Sacramentis in Genere* cap. 7. art. 2. Regula 1. Id confirmat *S. Thomas*, 3. part. quæſt. 82. art. 9. „„ Hæretici (*inquit*) Schiſmatici, & Excommunicati, ſunt per ſententiam Eccleſiæ executione conſecrandi privati; & ideo peccat, quicunque eorum Miſſam audit, vel ab eis accipit Sacramentum; ſed omnes peccatores ſunt per ſententiam Eccleſiæ executione hujus poteſtatis privati; & ſic quamvis ſint ſuſpenſi, quantum ad ſe ex ſententia divina, non tamen quantum ad alios ex ſententia Eccleſiæ; & ideo uſque ad ſententiam Eccleſiæ licet ab eis Communionem accipere, & eorum Miſſam audire „„. Hinc *S. Auguſt.* Serm. 351. *de Pœnitentia*, alias quinquageſima inter Homilias quinquaginta, concilians hæc duo Apoſtoli loca, ſcilicet 1. ad Corinth. 5. *Si quis frater nominatur aut fornicator, aut idolis ſerviens, &c.* Et illud ad Rom. 14. *Tu quis es, qui judicas alienum ſervum?* Hæc invicem non pugnare ait: „„ Noluit enim (*inquit*) hominem ab homine judicare ex arbitrio

bitrio ſuſpicionis, vel etiam extraordinario uſurpato judicio, ſed potius ex lege Dei ſecundum ordinem Eccleſiæ, ſive ultro confeſſum, ſive accuſatum, atque convictum. Alioquin illud cur dixit: *Si quis frater nominatur aut fornicator, aut idolis ſerviens, &c.* Niſi quia eam nominationem intelligi voluit, quæ fit in quemquam, cum ſententia ordine judiciario, atque integritate profertur? Nam ſi nominatio ſufficit, multi damnandi ſunt innocentes; quia ſæpe falſo in quoquam crimine nominantur „„. 1. Cor. 5. 11.

Hoc ſenſu intelligendus eſt can. *Nullus*, diſt. 32. ex Romana Synodo ſub Nicolao II. „ Nullus Miſſam audiat Presbyteri, quem ſcit concubinam indubitanter habere, aut ſubintroductam mulierem „. Sic intelligenda *Greg. VII. & Urbani II.* in Epiſtola ad *Lucium Præpoſitum* Decreta: „„ Prædeceſſores noſtri (*inquit*) Nicolaus, & Gregorius a Miſſis Sacerdotum, quos tales revera eſſe conſtiterit (adulteros nimirum, homicidas, ebrioſos) Fideles abſtinere decreverunt; ut & peccandi licentiam cæteris auferrent, & hujuſmodi dignæ pœnitentiæ lamenta revocarent „„. Quibus conſonum eſt *Innocent. II.* in Synodo Romana Decretum. Idem eſt ſenſus noni canonis Conc. Pictavenſis, relati in prima Collect. Decretalium. Tit. 2. *de Cohabitatione Clericorum, & Mulierum*, lib. 3. cap. 2. „„ Nullus Presbyter, Diaconus, Subdiaconus concubinam habeat, ſed nec aliam feminam, unde mala ſuſpicio habeatur, in una domo ſecum teneat. Et quicunque hujuſmodi Sacerdotis Miſſam ſcienter audierint, excommunicationi ſubjacere debeant. *Hæc intelligenda ſunt* De concubinario notorio, vel per ſententiam, quæ fertur in convictum, vel per confeſſionem in jure factam, vel per evidentiam facti, quando non poteſt peccatum aliqua tergiverſatione celari „„; (inquit *S. Thom.* 3. part. quæſt. 82. art. 9. in Reſp. ad 3.)

Regulæ partem alteram adſtruit, ſimul & primam confirmat *S. Thomas*, Quotlibeto 11. quæſt. 8. art 1. „„ Aliquid (*inquit*) quantum ad jus naturale eſt

per

per ſe malum, & aliquid malum eſt, quantum ad jus poſitivum. Quicunque enim Sacerdos in peccato mortali exiſtens celebrat, peccat mortaliter; unde ſi conſtaret mihi, eum eſſe in peccato mortali, & inducerem eum ad celebrandum, peccarem mortaliter; & hoc eſt ſecundum jus naturale; quia hoc eſt provocare eum ad peccatum mortale. Jus autem poſitivum addit plus, quod non ſolum non debeam inducere eum ad celebrandum, ſed etiam ſi audiam ejus Miſſam, pecco mortaliter; quod quidem inſtitutum eſt in pœnam Sacerdotis fornicarii. Attendendum tamen eſt, quod hoc non intelligitur de quolibet Sacerdote fornicario, ſed de publicis fornicatoribus, qui proprie dicuntur publici, quando Judicio, & ſententia Eccleſiæ vocantur publici. Unde quicunque a tali fornicario publico audit Miſſam, peccat mortaliter „„.

REGULA XI.

Quo ſenſu Miſſa boni Sacerdotis fructuoſior ſit audientibus.

Miſſa boni, piique Sacerdotis abſolute ſpectata, ut Sacrificium, non eſt fructuoſior Miſſa mali Sacerdotis; neque quoad orationes ab eo fuſas totius Eccleſiæ nomine; fructuoſior tamen eſt ex pietate, & devotione Sacerdotis offerentis, & orantis.

In Miſſa ſcilicet duo ſpectanda ſunt: „„ Ipſum Sacramentum, quod eſt principale, & orationes, quæ in Miſſa fiunt pro vivis, & mortuis. Quantum ergo ad Sacramentum, non minus valet Miſſa Sacerdotis mali, quam boni; quia utrobique idem conficitur Sacramentum. Oratio etiam, quæ fit in Miſſa, poteſt conſiderari dupliciter; uno modo in quantum habet efficaciam ex devotione Sacerdotis orantis; & ſic non eſt dubium, quod Miſſa melioris Sacerdotis magis eſt fructuoſa „„. Unde canon *Ipſi*, cauſa 1. qu. 1. ſub *Alexandri I.* nomine vulgatus, ſic habet: „„ Ipſi Sacerdotes pro populo interpellant, & peccata populi comedunt; quia ſuis precibus, & oblationibus ea delent, atque conſumunt; qui quanto digniores fuerint, tanto facilius pro neceſſitatibus,

pro

pro quibus clamant, exaudiuntur „„. Alio modo ſpectari poteſt oratio, quæ fit in Miſſa: „„ In quantum profertur a Sacerdote in perſona totius Eccleſiæ, cujus Sacerdos eſt miniſter, quod quidem miniſterium etiam in peccatoribus manet, ſicut dictum eſt de miniſterio Chriſti. Unde etiam quantum ad hoc eſt fructuoſa non ſolum oratio Sacerdotis peccatoris in Miſſa, ſed etiam omnes ejus orationes, quas facit in eccleſiaſticis Officiis, in quibus gerit perſonam Eccleſiæ, licet orationes hujus privatæ non ſint fructuoſæ, ſecundum illud Prov. 28. *Qui declinat aures ſuas, ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis* „„. Ita *S. Th.* 3. p. qu. 82. art. 6.

CAPUT V.

De uſu Sacramenti Euchariſtiæ, ſive Communione.

ARTICULUS PRIMUS.

A quibus Euchariſtia ſumi poſſit, & debeat.

Triplex Communionis genus.

Triplex Communionis genus cum Tridentina Synodo diſtinguendum eſſe ſupra monuimus. 1. Sacramentalis tantum. 2. Spiritualis duntaxat. 3 Sacramentalis, & ſpiritualis ſimul. Euchariſtiam ſacramentaliter tantum ſumunt peccatores, qui Corpus quidem Chriſti in hoc divino Sacramento recipiunt, ſed non *Uſque ad participationem Spiritus*; unde virtutem, & fructum ſpiritualem, id eſt, ſalutem animæ, ex eo non hauriunt. His accommodari poteſt illud Eccl. 6. 1. *Eſt malum, quod vidi ſub Sole, & quidem frequens apud homines; vir, cui dedit Deus divitias, & ſubſtantiam, & honorem, & nihil deeſt animæ ſuæ ex omnibus, quæ deſiderat; nec tribuit ei poteſtatem, ut comedat ex eo.* De his Apoſt. 1. Cor. 10. *Non poteſtis Calicem Domini bibere, & calicem dæmoniorum.* Et cap. 11. *Quicunque manducaverit Panem hunc, & biberit Calicem Domini indigne, reus erit Corporis, & Sanguinis Domini.* „„ *Qui manducat & bibit indigne,*

nis 4. *Meus cibus eſt, ut faciam voluntatem ejus, qui miſit me, ut perficiam opus ejus.* Tertio hominum ordini, qui deſiderio vehementi hujus Sacramenti, & intime cum Chriſto conjunctionis ſunt accenſi, convenit illud Job. 31. *Si non dixerunt viri tabernaculi mei: Quis det de carnibus ejus, ut ſaturemur?* Item illud Eccl. 24. *Qui edunt me, adhuc eſurient; & qui bibunt me, adhuc ſitient.* Nam, ut ait S. Gregorius: „„ Augent ſpirituales deliciæ deſiderium in mente, dum ſatiant; quia quanto magis earum ſapor percipitur, eo amplius cognoſcitur, quod avidius amatur „„. Item illud Iſa. 26. *Domine, nomen tuum, & memoriale tuum in deſiderio animæ. Anima mea deſideravit te in nocte; ſed & ſpiritu meo in præcordiis meis de mane vigilabo ad te.* Hi non modo Chriſtum ardenter deſiderant, ſed Incarnationis ejus Sacramenta, & beneficia devote meditantur. Hi denique Chriſto inhærendo, & beneficia illius meditando, mirum in modum delectantur. Unde hæc Scripturæ Oracula merito ipſis accommodari poſſunt: Iſa. 55. *Audite audientes me, & comedite bonum, & delectabitur in craſſitudine anima veſtra.* Sap. 8. *Intrans in domum meam, conquieſcam cum illa; non enim habet amaritudinem converſatio illius, nec tædium convictus illius, ſed lætitiam, & gaudium... Et in amicitia illius delectatio bona.* Pſalm. 30. *Quam magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abſcondiſti timentibus te;*

Hom. 36. in Evang.

Quinam ſacramentaliter ſimul, & ſpiritualiter communicent.

Sacramentaliter ſimul, & ſpiritualiter communicant: „ Qui ita ſe prius probant, & inſtruunt, ut „ veſtem nuptialem induti, ad divinam hanc Menſam „ accedant „ (inquit Tridentina Synodus ſeſſ. 13. cap. 8.) „ Perfectus igitur modus ſumendi hoc Sa„ cramentum eſt, quando aliquis ita hoc Sacramen„ tum ſuſcipit, quod percipit ejus effectum „ : (inquit *S. Thom.* 3. part. quæſt. 80. art. 2.) Hoc modo boni duntaxat Chriſtiani communicant, non mali, qui propterea æterna morte peribunt. Horum vero tres ſunt ordines. Quidam enim ex infidelitate, plures ex negligentia, alii ex contemptu a S. Menſa abſtinent.

Tria genera hominũ ab Euchariſtiæ ſumptione abſtinentiũ.

ſtinent. Infideles ſunt, quorum corda per malitiam fallente diabolo ſic excæcata ſunt, ut non credant, & cognoſcant divina Sacramenta pro ſalute mundi mirabili ſapientia Dei inſtituta; quibus convenit illud Sap. 2. *Erraverunt, excæcavit enim illos malitia eorum, Et neſcierunt Sacramenta Dei.* Item illud Joan. 3. 36. *Qui incredulus eſt Filio, non videbit vitam, ſed ira Dei manet ſuper eum.* Negligentes ſunt, qui temporalibus lucris, & ſæcularibus negotiis ita implicati ſunt & immerſi, ut S. Communionem debito tempore ſumere negligant. De quibus intelligenda eſt parabola propoſita a Chriſto Salvatore noſtro, Matth. 22. *Simile factum eſt Regnum cœlorum homini Regi, qui fecit nuptias filio ſuo. Et miſit ſervos ſuos vocare invitatos ad nuptias, & nolebant venire. Iterum miſit alios ſervos, dicens: Dicite invitatis: Ecce prandium meum paravi... Venite ad nuptias. Illi autem neglexerunt; & abierunt, alius in villam ſuam, alius vero ad negotiationem ſuam.* Homines hujuſmodi, qui divini Sacramenti convivium negligunt, quamvis fidem, & quædam charitatis opera habere videantur, tamen niſi pœnitentiam agant; peribunt, dicente Chriſto, Joan. 6. *Niſi manducaveritis Carnem Filii Hominis, & biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Horum figura fuerunt illi, de quibus dictum eſt, Num. 9. *Si quis & mundus eſt, & in itinere non fuit* (id eſt, legitimum impedimentum non habuit) *& tamen non fecit Phaſe, exterminabitur anima illa de populis ſuis, quia Sacrificium Domino non obtulit tempore ſuo; peccatum ſuum ipſe portabit.* Tertium hominum genus adumbratum fuit in illis, qui piiſſimum Regem *Ezechiam* ad celebrandum Paſcha Judæos omnes invitantem, & excitantem contemplerunt, & nuncios ejus irriſerunt. 2. Paral. 30. *Perrexeruntque Curſores cum Epiſtolis ex Regio imperio, & Principum ejus, in univerſum Iſrael, & Judæam id, quod Rex juſſerat, prædicantes: Filii Iſrael, revertimini ad Dominum Deum... & venite ad Sanctuarium ejus. Igitur curſores pergebant velociter de civitate in civitatem, per terram Ephraim,*

& Manaſſe uſque ad Zabulon, illis irridentibus, & ſubſannantibus eos. Attamen quidam acquieſcentes conſilio, venerunt Jeruſalem. His præmiſſis, Propoſitiones, quædam ſtatuendæ ſunt, quibus propoſita Quæſtio ſolvatur.

PROPOSITIO PRIMA.

Non ſoli homines juſti, ſed & peccatores Chriſti Corpus ſacramentaliter manducant.

Quicunque enim *manducat, & bibit indigne, judicium ſibi manducat, & bibit* (inquit Apoſt. 1. ad Corinth. 11.) Peccatores igitur Chriſti Corpus ſacramentaliter manducant, & non ſolum Juſti. Hinc *S. Auguſt.* Tr. 26. in Joan. „ „ Nam & nos hodie accipimus cibum; ſed aliud eſt Sacramentum, aliud virtus Sacramenti. Quam multi de Altari accipiunt, & moriuntur, & accipiendo moriuntur! Unde dicit Apoſtolus: *Judicium ſibi manducat, & bibit.* Non enim buccella Dominica venenum fuit Judæ. Et tamen accepit, & cum accepit, in eum inimicus intravit; non quia malum accepit, ſed quia bonum male malus accepit „ „ Id & publica vox Eccleſiæ confirmat: *Sumunt boni, ſumunt mali.*

Objicies; *S. Hilarius* can. 30. in Matthæum negat, Judam ſumpſiſſe Corpus Domini. „ „ Dignus (*inquit*) æternorum Sacramentorum Communione non fuerat, neque ſane bibere cum eo poterat, qui non erat bibiturus in Regno; cum univerſos tum bibentes ex vitis iſtius fructu bibituros ſecum poſtea polliceretur „ „.

Ipſi etiam peccatores verum Chriſti Corpus communicando ſumunt.

Reſp. *S. Hilarium* in ea quidem fuiſſe ſententia, Judam inſtitutioni, & diſtributioni Euchariſtiæ non interfuiſſe, utpote jam ante a cænaculo egreſſum ad perpetrandum ſcelus traditionis. Nuſquam autem docet Judam, aut quemcunque peccatorem, ſumendo Euchariſtiam non ſumere verum Chriſti Domini Corpus. Opinio autem illa *S. Hilarii* & Evangelicæ Hiſtoriæ, & aliis Patribus repugnat, præſertim *S.*

Joan.

Joan. Chryſoſtomo Homil. 83. in Matth. Homil. 46. in Joannem, & Homil. de Proditione Judæ. *S. Ambroſio* lib. de Tobia, cap. 14. *S. Auguſt.* Enarr. in Pſal. 10. Tract. 62. in Joannem, Epiſt. 44. olim 163. ad Glorium, Eleuſium, & Felices; *S. Leoni* Serm. 7. de Paſſione Domini; quos ſequitur *S. Thomas* 3. part. quæſt. 81. art. 2. ubi ait, quod „ Chriſtus, quantum „ eſt in ſe, etiam cum Juda vinum in Regno Dei „ bibit; ſed hoc convivium ipſe Judas repudiavit „. Adeoque ſententiæ *S. Hilarii* non favere ait illa Chriſti verba: *Non bibam amodo de hoc genimine vitis uſque in diem illum, cum illud bibam vobiſcum novum in Regno Patris mei.* Matth. 26. 29.

PROPOSITIO II.

Nullus ſibi conſcius peccati mortalis Euchariſtiam ſumere debet, aut poteſt abſque novo peccato lethali, graviſſimoque ſacrilegio.

Communio ſacrilega.

Euchariſtia enim a Chriſto inſtituta eſt, ut cibus fidelis animæ, & panis filiorum Dei; Joan. 6. *Caro mea vere eſt cibus, & Sanguis meus vere eſt potus.* Cibus autem non mortuorum eſt, ſed viventium.

Deinde quomodo ſit acturus Deus cum illis, qui veſtem nuptialem gratiæ, & charitatis non induti ad cœleſte illud convivium accedunt, Chriſtus nobis ſignificavit parabola de Rege, qui fecit nuptias filio ſuo; Matth. 22. *Intravit autem Rex, ut videret diſcumbentes, & vidit ibi hominem non veſtitum veſte nuptiali. Et ait illi: Amice, quomodo huc intraſti non habens veſtem nuptialem? At ille obmutuit. Tunc dixit Rex miniſtris: Ligatis manibus, & pedibus ejus, mittite eum in tenebras exteriores; ibi erit fletus, & ſtridor dentium.*

Quin & parabola de Filio prodigo, qui ad paternum convivium admiſſus non fuit, donec Patri reconciliatus eſſet, ac prima ſtola indutus, oſtendit, neminem peccatorum ad cœleſte Euchariſtiæ convivium accedere debere, niſi prius ſit cum Deo reconciliatus, gratiæque, & charitatis indumento ornatus.

dinem Eccleſiaſticum artifices idolorum. Proh ſcelus! Semel Judæi Chriſto manus intuleruut, iſti quotidie Corpus ejus laceſſunt. O manus præcidendæ „„!

S. Cyprianus lib. de Lapſis; „„ A diaboli aris revertentes, (*inquit*) ad ſanctum Domini ſordidis, & infectis nidore manibus accedunt. Mortiferos idolorum cibos adhuc pene ructantes, exhalantibus etiam nunc ſcelus ſuum faucibus, & contagia funeſta redolentibus, Domini Corpus invadunt, quanto occurrat Scriptura divina, & clamet, & dicat: *Omnis mundus manducabit carnem, & anima quæcunque manducaverit ex carne ſacrificii ſalutaris, quod eſt Domini, & immunditia ejus ſuper ipſam eſt; peribit anima illa de populo ſuo.* Apoſtolus item teſtatur, & dicit: *Non poteſtis Calicem Domini bibere, & calicem dæmoniorum.* Idem contumacibus, & pervicacibus comminatur, & denunciat dicens: *Quicunque ederit panem, aut biberit Calicem Domini indigne, reus erit Corporis, & Sanguinis Domini.* Spretis his omnibus, atque contemptis, vis infertur Corpori ejus, & Sanguini; & plus modo in Dominum manibus, atque ore delinquunt, quam cum Dominum negaverunt „„.

Lev. 7. 17.

1. Cor. 10. 21.

1. Cor. 11. 27.

Pœnæ indigne communicantibus a Deo vindice illatas.

Ibidem pœnas indigne communicantibus a Deo vindice illatas commemorat: „„ Præſente, ac teſte me ipſo, accipite, quid evenerit. Parentes forte fugientes dum trepidi minus ſibi conſulunt, ſub nutricis alimento parvulam filiam reliquerunt; relictam nutrix detulit ad Magiſtratus Illi ei apud idolum, quo populus confluebat, quod carnem necdum poſſet edere per ætatem, panem mero mixtum, quod tamen, & ipſum de immolatione pereuntium ſuperarat, tradiderunt. Recepit filiam poſtmodum mater Sed facinus puella commiſſum tam loqui & indicare non potuit quam nec intelligere prius potuit, nec arcere. Ignoratione igitur obreptum eſt, ut ſacrificantibus nobis eam ſecum mater inferret. Sed enim puella mixta cum ſanctis, precis noſtræ, & orationis impatiens, nunc ploratu concuti, nunc mentis æſtu cœpit fluctuabunda jactari, & velut tortore cogente, qui-

quibus poterat indiciis conſcientiam facti in ſimplicibus adhuc annis rudis anima fatebatur. Ubi vero Solemnibus adimpletis Calicem Diaconus offerre præſentibus cœpit, & accipientibus cæteris locus ejus advenit; faciem ſuam parvula inſtinctu divinæ Majeſtatis avertere, os labiis obturantibus premere, Calicem recuſare. Perſtitit tamen Diaconus, & reluctanti licet, de Sacramento Calicis infudit. Tunc ſequitur ſingultus, & vomitus. In corpore, atque ore violato Euchariſtia permanere non potuit Sanctificatus in Domini Sanguine potus de pollutis viſceribus erupit, tanta eſt poteſtas Domini, tanta majeſtas. Secreta tenebrarum ſub ejus luce detecta ſunt, Sacerdotem Dei nec occulta crimina fefellerunt. Hoc circa infantem, quæ adeloquendum alienum circa ſe crimen necdum habuit ætatem. At vero ea, quæ ætate provecta, & in annis adultioribus conſtituta ſacrificantibus nobis latenter obrepſit, non cibum, ſed gladium ſibi ſumens, & velut quædam venena lethalia inter fauces, & pectus ſanguinem admittens, angi, & anima exæſtuante concludi poſtmodum cæpit. Et preſſuram non jam perſecutionis, ſed delicti ſui paſſa, palpitans, & tremens concidit. Impunitum diu non fuit, nec occultum diſſimulatæ conſcientiæ crimen; quæ fefellerat hominem, Deum ſenſit ultorem. Et cum quædam arcam ſuam, in qua Sanctum Domini fuit, manibus indignis tentaſſet aperire, igne inde ſurgente deterrita eſt, ne auderet attingere. Et alius, quia & ipſe maculatus, Sacrificio a Sacerdote celebrato, partem cum cæteris auſus eſt latenter accipere, ſanctum Domini edere, & contrectare non potuit; cinerem ferre ſe apertis manibus invenit. Documento unius oſtenſum eſt, Dominum recedere, cum negatur, nec immerentibus ad ſalutem prodeſſe, quod ſumitur, quando gratia ſalutaris in cinerem Sanctitate fugiente mutetur. Quam multi quotidie pœnitentiam non agentes, nec delicti ſui conſcientiam confitentes, immundis Spiritibus adimplentur? Quam multi uſque ad infamiam [redacted], de-

mentiæ furore quatiuntur? Nec neceſſe eſt ire per exitus ſingulorum, cum per orbis multiformes ruinas tam delictorum pœna ſit varia, quam delinquentium multitudo numeroſa. Unuſquiſque conſideret, non quid alius paſſus ſit, ſed quid pati & ipſe mereatur. Nec evaſiſſe ſe credat, ſi eum interim pœna diſtulerit, cum timere plus debeat, quem ſibi Dei judicis cenſura ſervavit. Plectuntur interim quidam, quo cæteri corrigantur. Exempla ſunt omnium tormenta paucorum „ „.

Ad antiqua Sacrificia accedere non licuit immundis multo minus licet Euchariſtiam ſumere iis, qui lethalis peccati rei ſunt. Lev. 7. 19.

S. Baſilius lib. 2. *de Baptiſmo* qu. 3. „ „ Graviſſimum (*inquit*) ſupplicium in lege Deus adverſus eos decrevit, qui cum ſint immundi, ſancta contingere non verentur. Scriptum eſt: *Quiſquis ad ſancta, quæ filii Iſrael Domino ſanctificant, in immunditia ſua conſtitutus accedit, exterminabitur anima illius a facie mea. Ego Dominus.* Si tales minæ adverſum eos poſitæ ſunt, qui temere ad ea ſacra accedunt, quæ ab hominibus ſanctificantur, quid dicendum eſt de eo, qui in tantum, ac tale Myſterium temerarius eſt? Quanto enim majus aliquid hic eſt templo, ſecundum Domini vocem, tanto gravius, & terribilius eſt in animæ impuritate conſtitutum Corpus Chriſti temere contingere, quam ſit accedere ad arietes, vel tauros, dicente Apoſtolo: *Itaque qui edit panem, aut bibit Poculum Domini indigne, reus erit Corporis, & Sanguinis Domini.* Quod ſi in immunditia tantum conſtitutus tam terribile judicium habet, quanto magis, qui cum in peccato ſit, Corpus Domini contingere audet, gravius ſibi accerſit judicium? Mundemus itaque nos ab omni inquinamento, atque ita ad ſancta accedamus, ut judicium eorum, qui Dominum occiderunt, effugiamus; propterea quod quiſquis ederit panem, & biberit Poculum Domini indigne, reus erit Corporis, ac Sanguinis Domini „ „.

1. Cor. 11. 27.

S. Pacianus Barcinonenſis Epiſcopus, in Parenæſi ad pœnitentiam. „ „ Vos ergo primum appello, fratres, qui criminibus admiſſis pœnitentiam recuſatis. Vos, inquam, poſt impudentiam timidos, poſt pec-

cata

cata verecundos; qui peccare non erubeſcitis, & erubeſcitis confiteri, qui cum mala conſcientia Dei ſancta contingitis, & Altare Domini non timetis; qui ad manus Sacerdotis; qui in conſpectu Angelorum ſub fiducia innocentiæ acceditis; qui divinæ patientiæ inſultatis; qui tacenti Deo veluti neſcienti, pollutam animam, & profanum corpus ingeritis. Audite, quid fecerit Dominus, tum deinde quid dixerit. Cum populus Hebræorum Hieroſolymis Arcam Domini reportaret, & ex domo Aminadab Iſraelitis; Oza, qui non explorata conſcientia latus arcæ attigerat, occiſus eſt; & tamen ille non ut aliquid ex ea ſumeret, ſed ut declinantem, ad lapſum vituli, contineret, acceſſerit. Tanta inſuit cura divinæ reverentiæ, ut audaces manus nec ob auxilium ſuſtineret. Clamat idem Dominus, & dicit: *Omnis mundus manducabit carnem, & anima quæcunque contigerit de carne ſacrificii ſalutaris, & immunditia ſuper illa eſt, pereat anima illa de populo.* Antiqua ne iſta ſunt; & modo non fiunt? Quid ergo? Deſiit Deus noſtra curare? An patientia illius ignorantia eſt? Abſit. Videt ergo, quæ facimus, ſed utique expectat, & patitur, & pœnitentiæ tempus indulget, & Chriſto ſuo præſtat, ut differat, ne cito pereant, quos redemit... Sed antiquum ſit iſtud, quod ad Menſam Dei accedere non licuit immundis; evolvite Apoſtolos, & novella cognoſcite. In prima ad Corinthios Paulus hæc intulit: *Quicunque manducaverit panem hunc, vel biberit Calicem Domini indigne, reus erit Corporis, & Sanguinis Domini, &c.* Intremuiſtis, an non? Humanæ animæ reus non poſſet abſolvi; Dominici corporis violator evadit? *Qui manducat*, inquit, *& bibit indigne, judicium ſibi manducat, & bibit.* Evigila, peccator, time in viſceribus tuis præſens judicium, ſi quid tale feciſti. *Propterea*, inquit, *inter vos multi infirmi, & ægri, & dormiunt multi.* Jam ſi quis futura non metuit, vel præſentem ægritudinem, præſentemque obitum reformidet. *Cum judicamur*, inquit, *a Domino corripimur, ut non cum hoc mundo dam-*

Ozæ Arcam tangentis, audacia, & pœna. 2. Reg. 6.

Lev. 7. & 22.

Pœnitentes olim a ſacr. Myſteriis excluſi; multo magis excludendi peccatores qui pœnitentiâ non agunt.

Homilia 3. in Epiſtolam ad Epheſios: „„ Fruſtra eſt quotidianum Sacrificium, aſtamus fruſtra Altari; nemo eſt qui participet. Hæc dico, ut non ſolum participetis, ſed ut vos dignos reddatis. Non es dignus Sacrificio, neque participatione? Ergo nec prece. Audis præconem ſtantem, & dicentem: Quicunque eſtis in pœnitentia, abite. Omnes, qui non participant, ſunt in pœnitentia. Si es ex iis, qui ſunt in pœnitentia, non debes participare... Qui ſunt in peccatis, priores ejiciuntur. Quomodo enim cum Dominus adeſt in Menſa, non oportet adeſſe famulos, qui offenderunt, ſed procul amandantur; ita hic quoque cum offertur Sacrificium, & Chriſtus ſacrificatur, & Ovis Dominica, quando audieris: *Oremus omnes communiter*, quando videris trahi, quæ in oſtiis ſunt, cortinas, tunc exiſtima cœlum ſuperne deduci, & deſcendere Angelos. Quomodo ergo nullum oportet adeſſe ex iis, qui Myſteriis non ſunt initiati, ita nec ex iis, qui ſunt initiati, & ſordidi „„.

Præparatio ad S. Communionem ſolemni feſto immineute.

Homilia de S. Philogonico: „„ Multi Chriſtianorum in tantam vecordiam, tantumque venêre contemptum, ut cum innumeris ſcateant malis, nullam tamen vitæ ſuæ curam habeant; ſed in diebus Feſtis negligenter, ac temere ad menſam hanc accedant, haud intelligentes, quod Communionis tempus non eſt feſtum, neque celebritas, ſed conſcientia pura, vitaque a peccatis repurgata. Quemadmodum enim, qui ſibi nullius mali eſt conſcius, hunc oportet ſingulis diebus accedere; ſic qui peccatis occupatus eſt, nec pœnitet eum, ne in feſtis quidem accedere tutum eſt. Neque enim ſemel in anno accedere liberat nos a peccatis, ſi indigne acceſſerimus; quin hoc ipſum potius auget damnationem, quod cum ſemel tantum accedamus, ne tum quidem pure accedimus. Quapropter adhortor vos omnes, ne negligenter, veluti feſto die cogente, ad divina Myſteria accedatis, ſed ſi quando probabitis hujus S. Hoſtiæ fieri participes, multis ante diebus repurgetis vos ipſos per pœnitentiam, precationem, & eleemoſynam, deni-

denique per hoc, ut vacetis ſpiritualibus, nec de-huo convertamini canis in morem ad proprium vomitum. An non enim abſurdum, tantam habere curam rerum corporalium, ut appetente Feſto multis ante diebus veſtem e criniis depromptam diligenter appares, menſa largior, ſplendidiorque paretur, omnibuſque modis temetipſum ornes, nitidumque reddas; animæ vero neglectæ, ſordentis, ſqualidæ, fame tabeſcentis nullum habere reſpectum, cum ſola maneat impura? Atque corpus quidem videt conſervus, neque quidquam eſt detrimenti, quomodocunque fuerit habitum; illam autem videt Dominus, qui graviſſime punit negligentiam. Et quemadmodum fontes aquæ vim exundant, ita hæc flammam quamdam habet arcanam. Ne igitur accelleris ſtipulam afferens, non ligna, non fœnum, ne augeas incendium, exuraſque animam ad Communionem accedentem; ſed accede ferens lapides pretioſas, aurum, argentum, quo puriorem reddas materiam, multoque cum lucro diſcedas. Si quid mali eſt, abigas animo. Habet quis inimicum, graviter læſus eſt? Solvat ſimultatem, coerceat animum exardeſcentem, intumeſcentemque, ne quis ſit tumultus, aut perturbatio. Regem enim excepturus es per Communionem; cum autem Rex ingreditur animam, oportet magnam eſſe tranquillitatem, multumque ſilentium, profundam cogitationum quietem. Sed atrociter læſus es, nec potes iram remittere. An igitur te ipſum magis etiam, & gravius lædes? Ille te contumelia affecit, num tu ideo Deum afficies contumelia? Etenim non recipere in gratiam eum, qui moleſtiam attulit, non tam eſt illum ulciſci, quam Deum afficere contumelia, legis hujus Auctorem, præciplentis, ut inimicis reconciliemur, priuſquam accedamus ad Altare „ „.

S. Ambroſii lib. 6. in Lucam: „„ Nemo (*inquit*) cibum accipit Chriſti, niſi fuerit ante ſanatus. Ubique igitur Myſterii ordo ſervatur; ut prius per remiſſionem peccatorum vulneribus medicina tribuatur, poſtea alimonia menſa cœleſtis exuberet „ „.

Nemo, niſi ante ſanatus, Chriſti cibum accipit.

S. Auguſt. Tract. 26. in Joannem: „ Quam multi de Altari accipiunt, & moriuntur, & accipiendo moriuntur? Unde dicit Apoſtolus: *Judicium ſibi manducat, & bibit.* Non enim buccella dominica venenum fuit Judæ. Et tamen accepit, & cum accepit, in eum inimicus intravit; non quia malum accepit, ſed quia bonum male malus accepit. Videte ergo, Fratres, Panem cœleſtem ſpiritualiter manducantes, innocentiam ad Altare apportate. Peccata etſi ſunt quotidiana, vel non ſint mortifera „.

Innocentia ad Altare portanda.

S. Leonis Epiſt. 82. alias 91. ad *Theodorum* Forojulienſem Epiſcopum: „ Mediator (*inquit*) Dei, & hominum homo Chriſtus Jeſus hanc Præpoſitis Eccleſiæ tradidit poteſtatem, ut & confitentibus actionem pœnitentiæ darent; & eoſdem ſalubri ſatisfactione purgatos, ad Communionem Sacramentorum per januam reconciliationis admitterent „.

Merito itaque ſacra Synodus Tridentina ſeſſ. 13. can. 11. hæreticorum errorem confixit, qui ſolam fidem ſufficientem diſpoſitionem eſſe ad ſumptionem Euchariſtiæ aſſerunt. „ Si quis dixerit, ſolam fidem eſſe ſufficientem præparationem ad ſumendum SS. Euchariſtiæ Sacramentum; anathema ſit. Et, ne tantum Sacramentum indigne, atque ideo in mortem, & condemnationem ſumatur; ſtatuit, atque declarat ipſa S. Synodus, illis, quos conſcientia peccati mortalis gravat, quantumque etiam ſe contritos exiſtiment, habita copia Confeſſoris, neceſſario præmittendam eſſe Confeſſionem ſacramentalem. Si quis autem contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter aſſerere, ſeu etiam publice diſputando defendere præſumpſerit, eo ipſo excommunicatus exiſtat „. Concilii Catechiſmus præparationis ad S. Communionem neceſſitatem oſtendens, docet: Eos, qui tantum Sacramentum imparati accipiunt, non ſolum nihil commodi, ſed maxima etiam incommoda, & detrimenta referre. Optimis enim rebus (inquit) & „ maxime ſalutaribus hoc proprium eſt, ut, ſi con„ gruo tempore iis utamur, vehementer proſint; ſin

Sacramentalis confeſſio Euchariſtiæ ſumptioni præmittenda.

„ alieno

„ alieno tempore adhibeantur, perniciem, & exi-
„ tium afferant. Quare mirandum non eſt, ingentia
„ quoque & præclariſſima Dei dona, cum bene con-
„ ſtituto animo accipiuntur, ad cœleſtem gloriam
„ conſequendam maximo nobis adjumento eſſe; at
„ vero cum iis nos ipſos indignos præbemus, ſem-
„ piternam mortem afferre. Id vero Arcæ Domini 1. Reg. 5.
„ exemplo comprobatur; Arca enim fœderis, qua
„ nihil præſtantius Iſraeliticus populus habuit, cui
„ etiam per illam maxima, & innumerabilia benefi-
„ cia Dominus tribuerat, a Philiſtæis ablata, ſummam
„ illis peſtem, & calamitatem cum æterno dedecore
„ conjunctam importavit. Sic etiam cibi, qui ore ac-
„ cepti, in ſtomachum bene affectum illabuntur, cor-
„ pora alunt, & ſuſtentant; qui vero in ſtomachum
„ vitioſis humoribus plenum infundi ſolent, graves
„ morbos efficiunt.

Objicitur: Non eſt majoris dignitatis Chriſtum ſub Sacramento ſumere, quam in ſpecie propria; peccatores porro Chriſti Corpus ſub propria ſpecie tangentes non peccabant, quin etiam veniam peccatorum conſequebantur; ſicut legitur Luc. 7. de Muliere peccatrice. Et Matth. 14. *Quicunque tetigerunt fimbriam veſtimenti ejus, ſalvi facti ſunt.* Peccatores itaque Sacramentum Corporis Chriſti ſumentes non peccant, immo ſalutem conſequuntur.

Reſp. cum *S. Thoma*: Maximum eſſe diſcrimen inter Chriſti contactum, dum in terris verſaretur, & illius in Euchariſtia ſumptionem; non ex majori dignitate objecti, ſed ex inſtitutione Sacramenti repetendum. Chriſtus enim in propria ſpecie ſe tangendum hominibus non exhibebat in ſignum ſpiritualis unionis cum ipſo, ſicut in hoc Sacramento ſumendus exhibetur; & ideo peccatores eum in propria ſpecie tangentes crimen falſitatis circa divina non committebant, ſicut peccatores ſumentes hoc Sacramentum, qui ſe Chriſto, & membris ejus conjunctos ipſa Communione ſignificant, cum tamen ab ipſo per peccatum mortale ſint penitus alieni. Præ- Objectionum ſolutio.

terea, Chriſtus adhuc gerebat ſimilitudinem carnis peccati; & ideo convenienter ſe peccatoribus tangendum exhibebat; ſed remota ſimilitudine carnis peccati per gloriam Reſurrectionis, ſe tangi prohibuit a muliere, quæ defectum fidei circa ipſum patiebatur, ſecundum illud Joan. 20. *Noli me tangere; nondum enim aſcendi ad Patrem meum* (Scilicet, *in corde tuo*, ut *S. Auguſt.* exponit Tract. 121. in Joannem.) Ideo peccatores, qui defectum fidei per dilectionem operantis patiuntur circa Chriſtum, ab hujus Sacramenti contactu, & ſumptione repelluntur.

Objicitur ſecundo, Euchariſtiam ſpiritualem eſſe medicinam, adeoque peccatoribus tribuendam: *Non enim eſt opus valentibus medicus, ſed male habentibus* (inquit Chriſtus Matth. 9.)

Reſp. *S. Thom.* Quamlibet medicinam in quovis ægritudinis ſtatu infirmis non eſſe adhibendam. Nam medicina, quæ congruenter datur liberatis a febre ad ſanitatis confirmationem, febricitantibus noceret. Ita etiam Baptiſmus, & pœnitentia ſunt quaſi medicinæ purgatrices, ad tollendam febrem peccati inſtitutæ; Euchariſtia vero eſt medicina, ſanitatem, vireſque confirmans, quæ non debet dari, niſi liberatis a peccato.

At (inquies,) ob illa ſolum peccata, quæ excommunicationem merentur, abſtinere debet Chriſtianus ab Euchariſtiæ ſumptione, ut ait *S. Auguſt.* Epiſt. 54. alias 118. ad Januarium: „ Cæterum (*inquit*) peccata „ ſi tanta non ſunt, ut excommunicandus quiſquam „ homo judicetur, non ſe debet a quotidiana medi„ cina Dominici Corporis ſeparare „. Cum itaque omnia peccata mortalia non plectantur excommunicatione, cujuslibet peccati mortalis reus non debet a Communione abſtinere.

Reſp. *S. Auguſt.* de excommunicatione late ſumpta, quam juris Canonici interpretes, & Theologi minorem vocant, quæ ſeparatio eſt ab Euchariſtiæ Communione; non de excommunicatione ſtricte ſumpta, quæ major ab iiſdem appellatur, & quæ

pec-

peccatorem ab omni ſancto commercio relegat, & a Fidelium cætu, ipſaque Communione precum ſeparat, eſſe intelligendum. Prius illud excommunicationis genus eorum omnium peccatorum pœna eſt, quæ Legis Decalogo prohibentur, & quæ a Regno Dei excludunt, ut explicat *S. Auguſt.* Serm. 351. *de Pœnitentia*, olim Homil. 50. inter 50. & ab ipſo peccatore, vel etiam a Sacerdote in foro interiori fertur hæc in reum ſententia; qua etiam ſolvitur pœnitens in eodem foro per Eccleſiæ claves; quandoque etiam in foro exteriori ab Antiſtite in graviorum criminum reos, aut ſponte confeſſos, aut in aliquo ſive ſæculari, ſive Eccleſiaſtico judicio nominatos atque convictos; quibus & publica pœnitentia indicitur. „„ Tertia (*inquit*) actio pœnitentiæ, quæ pro illis peccatis ſubeunda eſt, quæ legis Decalogus continet; & de quibus Apoſtolus ait: *Quoniam, qui talia agunt, Regnum Dei non poſſidebunt.* In hac ergo pœnitentia, majorem quiſque in ſe ſeveritatem debet exercere; ut a ſe ipſo judicatus, non judicetur a Domino, ſicut idem Apoſtolus ait: *Si nos ipſos judicaremus, a Domino non judicaremur.* Aſcendat itaque homo adverſum ſe tribunal mentis ſuæ... Conſtituat ſe ante faciem ſuam, ne hoc ei poſtea fiat... Atque ita conſtituto in corde judicio, adſit accuſatrix cogitatio, teſtis conſcientia, carnifex timor. Inde quidem ſanguis animi confitentis per lacrymas profluat. Poſtremo ab ipſa mente talis ſententia proferatur, ut ſe indignum homo judicet participatione Corporis, & Sanguinis Domini; ut qui ſeparari a Regno cœlorum timet per ultimam Sententiam ſummi Judicis, per Eccleſiaſticam diſciplinam a Sacramento cœleſtis panis interim ſeparetur. Verſetur ante oculos imago futuri judicii; ut cum alii accedunt ad Altare Dei, quo ipſe non accedit, cogitet, quam ſit contremiſcenda illa pœna, qua percipientibus aliis vitam æternam, alii in mortem præcipitantur æternam. Ad hoc enim Altare, quod nunc in Eccleſia eſt in terra poſitum, terrenis oculis expoſitum, ad Myſteriorum divino-

Gal. 5.

1. Cor. 11. 31.

rum ſignacula celebranda, multi etiam ſcelerati poſſunt accedere; quoniam Deus commendat in hoc tempore patientiam ſuam, ut in futuro exerat ſeveritatem ſuam. Illi autem ſecundum duritiam cordis ſui, & cor impœnitens, theſaurizant ſibi iram in die iræ, & juſti judicii Dei, qui reddet unicuique ſecundum opera ſua. Ad illud autem Altare, quo præcurſor pro nobis introiit Jeſus, quo Caput Eccleſiæ præceſſit, membris cæteris ſecuturis, nullus eorum accedere poterit, de quibus dixit Apoſtolus; *Quoniam qui talia agunt, Regnum Dei non poſſidebunt.* Quomodo ergo in interiora veli, & in illa inviſibilia Sancta Sanctorum intrare audebit, aut poterit, qui medicinam cœleſtis diſciplinæ contemnens, noluit paulliſper a viſibilibus ſeparari? Qui enim noluit humiliari, ut exaltaretur; cum exaltari voluerit, dejicietur; & in æternum ſejungetur ab æternis Sanctis, quiſquis hoc tempore per merita obedientiæ, & per ſatisfactionem pœnitentiæ non ſibi providit locum in corpore Sacerdotis. Qua enim fronte impudentiæ tunc volet averti faciem Dei a peccatis ſuis, qui nunc toto corde non dicit: *Quoniam façinus meum ego agnoſco, & peccatum meum ante me eſt ſemper?* Quo pacto, quæſo, Deus dignatur ignoſcere, quod in ſe ipſe homo dedignatur agnoſcere „„?

Gal. 5. 21.

Pſalm. 50.

Objicitur tertio: Maximis bonis nemo male utitur, ut docet *S. Auguſt.* lib. 2. *de libero Arbitrio*, cap. 19. Cum igitur Corpus Chriſti maximum ſit bonum, eo male uti peccator non poteſt; quamobrem ab ejus ſumptione non eſt prohibendus.

Reſp. *S. Auguſt.* eo loco diſtinguentem bona maxima, media, & minima, de iis loqui bonis, quæ in ipſo ſunt homine. In quo minima bona ſunt, ſine quibus poteſt recte vivi, ut ſanitas, & robur, & forma corporis; media, ſine quibus non poteſt recte vivi, ut facultates animi; maxima, quibus nonniſi recte vivi, quia iis nemo male utitur, ut virtutes animi. Quod ita intelligendum eſſe reſpondet *S. Th.* quia nemo iis male utitur quaſi principiis mali uſus, quamvis

vis poſſit iis male uti, ut objectis; ut patet in his, qui de virtutibus ſuperbiunt. Idem de Corpore Chriſti dicendum eſt, quod cum ſit per ſe maximum bonum, fit malum ei, qui male accipit. „ „ Multum quippe intereſt, (*inquit S. Auguſt. Tract. 62. in Joan.*) non quid accipiat, ſed quis accipiat; nec quale ſit, quod datur, ſed qualis ſit ipſe, cui datur. Nam & bona obſunt, & mala proſunt, ſicut fuerint, quibus dantur... Quid ergo miraris, ſi datus eſt Judæ Panis Chriſti, per quem manciparetur diabolo; cum videas e contrario datum Paulo angelum diaboli, per quem perficeretur in Chriſto? Ita & malo bonum obfuit, & malum bono profuit. Recordamini, unde ſit ſcriptum: *Quicunque manducaverit panem, aut biberit Calicem Domini indigne, reus erit Corporis, & Sanguinis Domini.* Et de his erat ſermo, cum Apoſtolus hoc diceret, qui Domini Corpus velut alium cibum quemlibet indiſcrete, negligenterque ſumebant. Hic ergo ſi corripitur, qui non dijudicat, hoc eſt, non diſcernit a cæteris cibis dominicum Corpus: quo modo damnatur, qui ad ejus Menſam fingens amicum, accedit inimicus? Si reprehenſione tangitur negligentia convivantis, qua pœna percutitur venditor invitantis? Quid erat autem panis traditori datus, niſi demonſtratio, cui gratiæ fuiſſet ingratus „ „? 1. Cor. 11. 27.

Objicitur quarto: Peccator non peccat videndo Corpus Chriſti, cum Eccleſia illud omnibus videndum, & adorandum proponat; neque ergo peccat ſumendo.

Reſp. *S. Thomas*: Diſparem eſſe viſus, & manducationis rationem; quia per viſum non accipitur ipſum Corpus Chriſti, ſed ſolum Sacramentum ejus cernitur; ſed qui manducat, non ſolum ſumit ſpecies ſacramentales, ſed ipſum Chriſtum ſub eis latentem; & ideo a viſione Euchariſtiæ nemo prohibetur, qui Baptiſmo ſit initiatus; ſed ad manducationem non ſunt admittendi niſi illi, qui non ſolum ſacramentaliter, ſed etiam realiter ſunt Chriſto conjuncti. „ „ Ea *enim vero*, quæ in Sacramentis geruntur, exterius de-

bent respondere his, quæ interius geruntur. Unde secundum quod homo ad Christum accedit interius mente, ita ad ejus Sacramentum debet accedere corpore. Quidam autem non accedunt neque fide, neque charitate; unde tales arcendi sunt ab inspectione Sacramenti, & ab ejusdem sumptione; quidam autem accedunt fide sine charitate; & tales possunt videre, sed non sumere; quia per charitatem aliquis Christo incorporatur, sed per fidem accedens adhuc longius stat „ „. (inquit *S. Thom.* in Sententiarum dist. 9. qu. 1. art 3. qu. 6.) Quamquam vero ex veteri disciplina Ecclesiæ illi soli a videndo Corpore Domini arcerentur, qui non erant baptizati, vel qui pœnitentiæ publicæ subditi erant ob graviora peccata, & cum Cathecumenis ab Ecclesia dimittebantur post Evangelium, & Concionem, quoslibet tamen lethalis peccati reos, vel ipso dominici Corporis aspectu indignos esse, *S. Joan. Chrys.* docet Hom. 3. in Epist ad Ephesios. „ „ Dic mihi (*inquit*) si quis ad convivium invitatus manus laverit, & accubuerit, & ad mensam paratus fuerit, & deinde non fuerit ejus particeps, an non contumelia afficit eum, qui invitavit? An non esset melius, ne adfuisse quidem? Ita tu quoque adfuisti, hymnum cantasti, cum dignis omnibus tu es professus, eo quod cum indignis non recesseris. Quomodo mansisti, & mensæ non es particeps? Sum (*inquis*) indignus. Ergo illa quoque Communione, & societate, quæ est in precibus, es indignus. Non enim solum per Proposita, sed etiam per Cantica undique descendit Spiritus... Sunt & oculi indigni his spectaculis, & aures indignæ. *Et si bestia*, inquit, *montem tangat, obruetur lapidibus.* Adeo nec digni quidem erant, qui accederent. At qui postea accesserunt, & viderunt, ubi steterat. Licet postea accedere & videre; sed quando adfueris, abi. Non enim tibi magis licet quam Catechumeno. Non sunt enim paria, Sacramenta nondum esse assecutum, & postquam fueris assecutus, & offenderis, despicere, & ea re te indignum reddere „ „.

Lethalis peccati, rei vel ipso SS. Sacramenti aspectu indigni sunt.

Exod. 19.

Hinc

Hinc publice pœnitentes ab ipſo Euchariſtiæ conſpectu olim arcebantur.

Objicitur quinto: Contingit, ut peccator non habeat peccati conſcientiam, qui ſi peccaret ſumendo Euchariſtiam, nemini non periculoſum eſſet ad S. Communionem accedere; quia merito quiſque metuit etiam poſt accuratum examen conſcientiæ, ne aliquid adhuc lateat in corde ſuo, propter quod Deo diſpliceat, ſecundum illud Apoſtoli 1. ad Cor. 4. *Nihil mihi conſcius ſum, ſed non in hoc juſtificatus ſum.*

Reſp. *S. Thomas*: Bifariam contingere, ut aliquis non habeat conſcientiam peccati; primo ex ejus culpa, vel quia per ignorantiam juris, quæ non excuſat, cenſet non eſſe peccatum, quod revera peccatum eſt (ut ſi fornicator exiſtimet ſimplicem fornicationem non eſſe peccatum mortale:) Vel quia negligenter conſcientiam examinavit, contra mandatum Chriſti ab Apoſtolo promulgatum 1. ad Corinth. 11. *Probet autem ſe ipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de Calice bibat.* Et qui hoc modo non habens conſcientiam peccati ſumens Corpus Chriſti, nihilominus peccat: Quia ipſa ignorantia eſt ei peccatum. Alio modo poteſt contingere ſine culpa ipſius; ſicut cum doluit de peccato, ſed non eſt ſufficienter contritus. Et in tali caſu non peccat ſumendo Corpus Chriſti; quia homo certo ſcire non poteſt, utrum ſit vere contritus. Sufficit enim, ſi in ſe ſigna contritionis inveniat, nempe ſi doleat de præteritis, & proponat cavere de futuris. Si vero ignorat id, quod fecit, eſſe peccatum, ignorantia facti, quæ excuſat; v. gr. ſi ad alienam conjugem acceſſit, quam credebat eſſe ſuam, non ex hoc dicendus eſt peccator. Similiter ſi peccatum omnino ex memoria excidit, ſufficit ad ejus remiſſionem obtinendam generalis contritio.

PROPOSITIO III.

Pueris, aliisque rationis usu penitus destitutis hominibus Eucharistiam administrare non licet.

Quibus administrare Eucharistiã non licet.

Hi enim neque S. Eucharistiam a communi, & profano pane discernere valent, neque ad eam accipiendam pietatem animi, & religionem afferre possunt. Atque id etiam a Christi Domini institutione alienissimum videtur; ait enim: *Accipite, & comedite.* Infantes autem idoneos non esse, qui accipiant, & comedant, satis constat (inquit Trid. Conc. Catechismus.) Cum vero pueri hujus admirabilis Sacramenti cognitionem, & gustum habent, quod ex parentum, & Parochi, vel Sacerdotis, cui eorum in doctrina christiana institutio commissa est, & cui peccata confitentur, judicio pendet, ad Communionem possunt admitti, circa decimum, vel undecimum annum. *Si in eis signa discretionis appareant, & devotionis*, ut docet *S. Thomas* in 4. Sententiarum dist. 9. q. 1. art. 1. quæst. 4. Id ut rite fiat: „ „ Parochus in Quadragesima per singulas Parochiales familias delectum habeat puerorum, & adolescentum, qui primum in Paschali Celebritate proxima S. Communionem sumpturi sunt. Ac præterea his ipsis omnibus in singulas Quadragesimæ hebdomadas certos præstituat scrutinii dies, quibus illos non solum accurate examinet, sed instruat quam diligentissime „ „. Ita *S. Carolus* in Instructionibus. De prima item puerorum Communione in Synodo Diœcesana 9. ita statuit: „ „ Parochi singulis mensibus semel certa constituta die, pueros, qui annos novem attingant, ad Ecclesiam evocent, sigillatimque ad rectam confitendi rationem instruant Regulis in Sacramentali libro traditis; illos autem, qui decennium attigerint, hebdomadæ Septuagesimæ initio accersant, & sigillatim instruant, atque erudiant ad cognitionem cultumque SS. Sacramenti Eucharistiæ, doceantque quam humiliter, & religiose, reverenterque ad eam sumendam accedant „ „.

Prima Communio.

„ „ Cum

„„ Cum de pueris deliberatur, qui ad S. Communionem accedunt, Parochus perquirat etiam a parentibus de eorum pietate, & ingenii præſtantia, uſuque rationis „„.

„„ Qui primo ad S. Communionem accedunt, de manu Parochi ſui ſumere ſtudiant; ſi vero viſitationis occaſio, aliave occaſio tulerit, ut ab Epiſcopo ſumere poſſint, paterna charitate illis miniſtrabit, quicunque Parochi teſtimonio idonei erunt, quibus miniſtret „„.

Adultæ vero ætatis hominibus, qui nullum unquam rationis uſum habuerunt, & nullo pietatis ſenſu erga divinum illud Sacramentum affecti ſunt, Euchariſtia porrigi non debet. Si vero aliquem uſum rationis habeant, ſed debilem, & aliquo pietatis, & reverentiæ ſenſu erga iſtud Sacramentum afficiantur, illis non eſt denegandum. Iis vero, qui rationis uſu non fuere ſemper a nativitate deſtituti, ſi quando mentis ſuæ compotes fuerunt, piam, & religioſam animi voluntatem, atque devotionem erga SS. Sacramentum præ ſe tulerint, debet eis in articulo mortis Euchariſtia adminiſtrari, niſi forte periculum vomitus, expuitionis, vel alterius incommodi timendum ſit. Ita ſtatuit Conc. Carthaginenſe 4. can. 86, & refertur cauſa 26. qu. 6. cap. *Qui per pœnitentiam*, cujus hæc ſunt verba: „„ Is, qui in infirmitate pœnitentiam petit, ſi caſu, dum ad eum Sacerdos invitatus venit, oppreſſus infirmitate obmutuerit, vel in phreneſim converſus fuerit, dent teſtimonium, qui eum audierunt, & accipiat pœnitentiam, & ſi continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impoſitionem, & infundatur ori ejus Euchariſtia „„. Et Concil. Araſicanum 1. can. 13. ex quo ſumptum eſt cap. *Qui recedunt*, ibidem: *Amentibus* (inquit) *quæcunque pietatis ſunt conferenda.* Ita etiam *S. Thomas* 3. p. qu. 80. art. 9. *S. Carolus* in Inſtructionibus, & Catechiſmus Concilii Trid.

PRO-

PROPOSITIO IV.

Energumenis baptizatis administrari potest Eucharistia, eo temporis intervallo, quo a dæmone non vexantur, si id Episcopus, vel Sacerdos eorum purgationi ab Episcopo præpositus, congruum judicaverit.

Ea fuit veteris Ecclesiæ disciplina, ut constat ex Conc. Arausicano 1. can. 14. cujus hæc sunt verba: „ Energumeni jam baptizati, si de purgatione sua curant, & se solicitudini clericorum tradunt, monitisque obtemperant, omnimodis communicent, Sacramenti ipsius virtute, vel muniendi ab incursu dæmonis, quo infestantur; vel purgandi, quorum jam ostenditur vita purgatior „ iisdem in supremo vitæ discrimine constitutis dandam esse Communionem, Conc. Illiber. longe antea decreverat Can. 38. *Cassianus* etiam Collat. 7. cap. 30. seu apud illum *Serenus* Abbas ait; „ Eis, qui ab immundis ve„ xantur spiritibus, Communionem sacrosanctam „ Senioribus nostris nunquam meminimus interdi„ ctam „. Denique *S. Thomas* hanc difficultatem ita solvit: „ De baptizatis, qui corporaliter ab immun„ dis Spiritibus vexantur, est eadem ratio ac de aliis „ amentibus „.

CONSECTARIA PRAXIM SPECTANTIA.

REGULA I.

Quibus Eucharistia non est administranda.

Peccatoribus manifestis, sive per evidentiam facti, ut publicis concubinariis, adulteris, usurariis, raptoribus, meretricibus, histrionibus, aleatoribus; vel aliquo judicio Ecclesiastico, aut sæculari convictis, atque damnatis, sacra Communio dari non debet, quantumvis illam enixe petant.

Publicis peccatoribus neganda Communio.

Præceptum enim Christi est Matth. 7. *Nolite sanctum dare canibus;* & Matth. 15. *Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus.* Quo nomine manifesti præsertim peccatores designantur, propter impudentiam, qua in omnium oculis, & cum gravi Ecclesiæ scandalo peccare non verentur. Id

Id etiam docet *S. Cyprianus* Epiſt. 61. ad *Euchratium*, ex qua refertur C. *Pro dilectione*. Diſt. 2. *de Conſecratione*, cujus hæc ſunt verba: „„ Pro dilectione tua, & verecundia mutua conſulendum me exiſtimaſti, Frater chariſſime, quid mihi videatur de Hiſtrione quodam, qui apud vos conſtitutus, in ejuſdem adhuc artis ſuæ dedecore perſeverat, & magiſter, & doctor non erudiendorum, ſed perdendorum puerorum, id quod male didicit, cæteris quoque inſinuat; an talis debeat communicare nobiſcum. Puto nec Majeſtati divinæ, nec Evangelicæ diſciplinæ congruere, ut pudor, & honor Eccleſiæ tam turpi, & infami contagione fœdetur „„. Hiſtrionibus &c. neganda Communio.

Idem colligitur ex Conc. Arelatenſi 1. Can. 5. „ De Theatricis, & ipſos placuit, quamdiu agunt, „ a Communione ſeparari „ „.

Idem docet *S. Joan. Chryſ.* Hom. 83. in Matth. Sacerdotes ita compellans: „„ Magno (*inquit*) ſtudio, & diligenti cura Dona hæc diſtribuatis. Non parva vobis imminet pœna, ſi quem aliqua improbitate teneri ſcientes, ei hujus menſæ participationem permittatis. Sanguis enim ejus ex manibus requiretur veſtris. Si dux igitur quiſpiam, ſi conſul ipſe, ſi qui diademate ornatur, indigne adeat, cohibe, ac coerce; majorem tu illo habes poteſtatem. Ita ſi limpidiſſimus aquæ fons, ut intactum gregi ſervares, tibi commiſſus eſſet, cum petulcos ſues, ac ſordidiſſimos venire aſpiceres, non patereris in fluenta illos deſcendere, nec fontem ab his perturbari. Nunc vero cum non aquæ, ſed Sanguinis, & Spiritus ſacratiſſimus fons commiſſus tibi ſit, ſi peccatis inquinatiſſimos videbis accedere homines, non indignaberis, neque prohibebis? Et quam veniam hujus contemptus conſequeris? Sed unde, inquies, ego illum, atque illum, qualis ſit, cognoſcere poſſum? Non de ignotis, ſed de notis hæc diſputo... Corpus Chriſti etiam hæc multitudo eſt, quare cavendum tibi eſt, qui hæc Myſteria miniſtras, ne Dominum irriten, corpus hoc non purgando, ne acutum gladium pro cibo præbeas. Sed

Denique charitas jubet, ut famæ proximi conſulatur, & ſcandalum aliis non creetur; at proximi fama lædereturr, & ſcandalum aliis crearetur, ſi proderetur crimen occultum; quamobrem illi, cujus crimen occultum eſt, negari communio non debet, cum publice petit. Ita *S. Thomas* in 4. Sententiarum, diſt. 9. q. 1. art. 5.

„ Licet porro pejus ſit peccatori occulto peccare mortaliter ſumendo Corpus Chriſti, quam infamari; pejus eſt tamen Sacerdoti Communionem „ adminiſtranti peccare mortaliter, infamando injuſte peccatorem occultum, quam quod ille mortaliter peccet; (inquit *S. Thom.* q. & art. 3. p. laudatis, ad 2.) Quia nullus debet peccatum mortale committere, ut alium liberet a peccato. Non ſunt enim facienda mala, ut eveniant bona: & „ Periculoſiſſime admittitur compenſatio flagitiorum, vel quorumcunque peccatorum, ut nos faciamus mali „ aliquid, ne alius gravius malum faciat „; (inquit *S. Auguſt.* quæſt. 42. in Geneſim.) Unde & *Innocent. III.* lib 4. *de Myſteriis Miſſæ*, C. 3. „ „ Cum nemo (*inquit*) debeat unum mortale committere, ut proximus aliud non committat, eligendum eſt potius Sacerdoti non prodere peccatum, quam ut ille non peccet; ſed peccator debet potius eligere, ut abſtinendo reddatur ſuſpectus, quam ut communicando manducet indignus „ „.

Nec vero par eſt ratio pharmaci mortiferi, quod medicus ægroto, etiam volenti, & petenti, dare non debet, & Sacramenti Euchariſtiæ, ex cujus indigna ſumptione Sacerdos novit mortem inferendam homini peccatori. Nam pharmacum per ſe, & naturaliter operatur; hoc autem Sacramentum non per ſe, ſed culpa indigne ſumentis ipſi mors eſt. Deinde jus non habet æger ad pharmacum ſibi nociturum; immo vero jus habet ad vitam, quæ hoc pharmaco extinguitur; at peccator occultus jus habet ad ſumptionem Euchariſtiæ, cum in facie Eccleſiæ non conſtet, ipſum amiſiſſe jus ſuum. Adde, quod „ „ Potius de-

deberet eligere medicus medicinam mortiferam infirmo, quam ſibi, ſi alterutrum oporteret; & ſimiliter Sacerdos potius deberet eligere, quod peccator ſumat ad perditionem ſuam, quam ipſe deneget in perditionem propriam, ſcandalizando, & peccatum occultum revelando. Et præterea non eſt certum, utrum ſit ei mortifera, quia *Spiritus ubi vult ſpirat.* Unde ſubito poteſt eſſe compunctus, & divinitus a peccato purgatus, & divina inſpiratione ad Sacramentum accedere „„ (inquit *S. Th.* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 9. qu. 1. art. 5.) Joan. 3.

Nec etiam par eſt ratio gladii, qui reddi non debet homini furioſo petenti, ut ſibi, vel alteri mortem inferat. Primo, quia ſubtractione gladii vitatur homicidium; ſubtractione autem Sacramenti non vitatur peccatum illud indigne ſumere volentis, ſed ſolum actus exterior: *Ipſa* ſiquidem *petitione peccavit mortaliter, in peccatum mortale conſentiens*, ut ait *S. Thomas.* Secundo, quia negando gladium, nulla infamiæ labe aſpergitur proximus; at negando Sacramentum grave vulnus infertur famæ proximi. Tertio, quia vita corporis reparari non poteſt; at damnum animæ reſarciri poteſt a Deo peccatoris voluntatem mutante; ut ejus miſericordia ſæpe contingit. Quarto, quia Sacerdos agit ut publicus bonorum communium diſpenſator; ille autem, apud quem alter gladium depoſuit, privata perſona eſt, cujus proinde actio ſcientia privata dirigi debet. Sicut autem parere teneretur homo ſententiæ Judicis gladium homini reddere jubentis, quem furioſum quidem noſſet ille, ſed certis documentis probare non poſſet; ita peccatori, quem talem eſſe publicis teſtimoniis, aut judicis ſententia, vel propria confeſſione in aliquo judicio ſive ſæculari, ſive Eccleſiaſtico facta, non conſtat; jus ſuum reddendum eſt circa ſumptionem Sacramenti, quod ei in foro exteriori debetur.

Confirmatur hoc diſciplinæ caput ex c. *Si tantum*, cauſa 6. qu. 2. ex Conc. Vaſenſi 1. Can. 8. cujus hæc ſunt verba: „„ Si tantum Epiſcopus alieni ſceleris

ſe conſcium novit, quamdiu probare non poteſt, nihil proferat, ſed cum ipſo ad compunctionem ejus ſecretis correptionibus elaboret, &c „„. Item c. *Placuit*, ibidem, quod ex Canonibus Africanis in Codice Eccleſiæ Africanæ 132. & 133. conflatum eſt, quorum hæc ſunt verba: „„ Placuit, ut ſi quando Epiſcopus dicit, aliquem ſibi ſoli proprium crimen fuiſſe confeſſum, atque ille neget, & pœnitere noluerit; non putet ad injuriam ſuam Epiſcopus pertinere, quod illi ſoli non creditur, etſi ſcrupulo propriæ conſcientiæ ſe dicit neganti nolle communicare... Quamdiu excommunicato non communicaverit ſuus Epiſcopus, eidem Epiſcopo ab aliis non communicetur Epiſcopis; ut magis caveat Epiſcopus, ne dicat in quemquam, quod aliis documentis convincere non poteſt „„. Item ex c. *Si Sacerdos*, Extra, *de Officio Judicis ordinarii*, ubi *Eugenius* Pontifex ita ſtatuit: „„ Si Sacerdos ſciat pro certo aliquem eſſe reum alicujus criminis; vel ſi confeſſus fuerit, & emendare noluerit; niſi judiciario ordine quis probare poſſit, non debet eum arguere nominatim, ſed indeter-
Joan. 13. 21. minate; ſicut dixit Chriſtus: *Unus veſtrum me traditurus eſt.* Sed ſi ille, cui damnum illatum eſt, petierit juſtitiam, poteſt excommunicare auctorem damni, licet etiam ei confeſſus ſit; ſed tamen non nominatim poteſt eum removere a Communione, licet ſciat eum eſſe reum; quia non ut Judex ſcit, ſed ut Deus; ſed debet eum admonere, ne ſe ingerat; quia nec Chriſtus Judam a Communione removit „„.

REGULA III.

Si peccator occultus, cujus crimen Sacerdoti notum eſt, Euchariſtiam in occulto petat, debet ei denegare, & monere, ne publice petat.

Ita S. *Thomas* in 4. Sententiarum, Diſt. 9. Q. 1. Art. 5 Nullum enim eſt ſcandali, vel infamiæ periculum, ſi eo in caſu negetur. Atque hanc fuiſſe conſtantem Angelici Doctoris ſententiam, colligitur ex Art. 3. ſupra laudato in Reſponſione ad primum,

mum, ubi ait: „ Sancta prohibentur dari canibus, id Q. 80. A. 6.
„ eſt, peccatoribus manifeſtis; ſed occulta non poſ-
„ ſunt publice puniri, ſed ſunt divino judicio reſer-
„ vanda „. Quibus verbis innuit, poſſe aliquo modo puniri occulte, Communionem negando privatim, & in occulto petentibus.

REGULA IV.

Peccatori vehementiſſima ſuſpicione criminis ex fama publica laboranti, negari debet Euchariſtia.

Ita docet *S. Thomas* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 60. Qu. 1. Art. 5. Quæſtiuncula 2. „ „ Triplex (*inquit*) eſt ſuſpicio; quædam violenta, ad cujus contrarium non admittitur probatio; ſicut ſi inveniatur ſolus cum ſola nudus in lecto, loco ſecreto, & tempore apto ad commixtionem; alia eſt probabilis; ſicut ſi inveniatur ſolus cum ſola colloquens in locis ſuſpectis, & frequenter; tertia eſt præſumptuoſa, quæ ex levi conjectura ortum habet. Hæc autem ultima deponenda eſt; in ſecunda non debet denegari; quia pœna non infligitur, ubi culpa ignoratur; ſed de prima eſt idem judicium, quod de peccato. Unde ſi ſit ſuſpicio procedens ex fama publica, non debet ei dari neque in occulto, neque in manifeſto „ „. Si autem ſit ſingularis ipſius Sacerdotis ſuſpicio; quantumvis violenta, debet dari in publico, ſed non in occulto.

REGULA V.

Poſt pœnitentiam, & reconciliationem, etiam publicis peccatoribus non eſt Communio deneganda, præcipue in articulo mortis; (inquit *S. Thomas* 3. P. Q. 80. Art. 6.) Idque colligitur ex Concilio Carthaginenſi 3. Canone 35. cujus hæc ſunt verba: „ Scœnicis, atque hiſtrionibus, cæteriſque hujuſmodi perſonis, vel Apoſtatis, converſis, vel reverſis ad Dominum, gratia, vel reconciliatio non „ negatur „.

REGULA VI.

Hoſtiam non conſecratam loco conſecratæ dare peccatori non licet.

In Sacramento enim veritatis nulla fictio eſſe debet. Præterea, cum nemo Carnem Chriſti manducet, niſi prius adoraverit, ut ait *S. Auguſt.* exponens verſum illum Pſal. 21. *Manducaverunt, & adoraverunt*; necnon illum Pſal. 98. *Adorate ſcabellum pedum ejus, quoniam ſanctum eſt.* Sacerdos occaſionem idololatriæ daret tum ſumenti, cum aliis præſentibus. Unde *Innocentius III.* C. *De homine*, Extra *De Celebratione Miſſarum*, *ait*: „ „ Cum ergo falſa ſint abjicienda remedia, quæ veris ſunt periculis graviora, licet is, qui pro ſui criminis conſcientia reputat ſe indignum, peccet graviter, ſi ſe ingerat irreverenter ad illud; gravius tamen videtur offendere, qui ſic fraudulenter illud præſumpſerit ſimulare; cum ille in ſolius miſericordis Dei manum incidat, iſte vero non ſolum Deo, cui non veretur illudere, ſed populo, quem decipit, ſe adſtringat „ „. Ita & *S. Thomas* 3. P. Q. 80. A. 6. ad ſecundum, & Quodlibeto 5. Quæſt. 6. Ar. 2. ubi & ad 3. *ait*: „ „ Stultus eſſet medicus, qui cum majori ſuo periculo minus periculum infirmis vellet impedire; puta ſi vellet ipſe venenum bibere, ne infirmus biberet vinum; multo autem magis peccat Sacerdos fictionem faciens in Sacramento Chriſti, quam peccator indigne ſumens; unde ſtultus eſſet Sacerdos, ſi, ut vitaret peccatum ſubditi, ipſe gravius peccaret, fictionem faciens in Sacramento veritatis „ „.

REGULA VII.

Corpus Chriſti ſuſpectis de crimine dare non licet ad illius manifeſtationem.

Non enim is eſt divini Sacramenti finis, neque ideo inſtitutum eſt a Chriſto, ut alicujus peccatum manifeſtetur. Deinde, id fieri non poteſt ſine tentatione Dei, adeoque nec ſine peccato. „ Et gravius

„ vide-

„ videretur (*inquit S. Thom.* in Reſponſione ad 3.) „ ſi in hoc Sacramento, quod eſt inſtitutum ad reme„ dium ſalutis, aliquis incurreret judicium mortis „. Tertio, daretur occaſio indignæ Communionis, dum ille, qui crimen commiſiſſet, nolens ſe prodere, cum aliis ad S. Communionem accederet. Nec vero ulla eſt id faciendi neceſſitas, cum occulta ſint Dei judicio reſervanda. Et quamvis nonnulli Canones hujuſmodi probationem per Corpus Chriſti permiſerint, ut Conc. Wormatienſis can. 15. relatus cauſa 2. q. 4. c. *Sæpe contingit*, qui hoc medio furta in Monaſteriis commiſſa jubet explorari; hi tamen Canones ſunt abrogati contrariis Romanorum Pontificum Decretis, ut conſtat ex cap. *Conſuluiſti*, diſt. 2. *de Conſecrat.* & cap. *Extuarum*; Extra, *de Purgat. Canonica.*

REGULA VIII.

Si publici peccatores, manifeſtoque infames, ad pœnitentiam, & Communionem admiſſi, poſtea in eiſdem peccatorum ſordibus verſabuntur; ad hujus Sacramenti perceptionem rurſus ne facile admittantur, quoad ipſe Parochus, qui illorum curam gerit, eos vitam, & mores reipſa emendaſſe perſpexerit. Ita *S. Carolus in Inſtructionibus.*

ARTICULUS II.

PRAXIM OMNINO SPECTANS.

De Præparatione animi, & corporis ad ſacram Communionem neceſſaria.

§. I.

De Præparatione animi.

De animi præparatione hæc potiſſimum populo chriſtiano tradenda, & explicanda docent Conc. Trid. Catechiſmus, & *S. Carolus in Inſtructionibus.*

I. Primum Fidelis unuſquiſque ita paratus, & inſtructus eſſe debet, ut diſcernat menſam a menſa, hanc ſacram ab aliis profanis, cœleſtem hunc Panem a communi; atque hoc fit, cum hujus SS. Sacramenti fidem

Actus Fidei diſpoſitiones ſunt ad S. Communionem neceſſariæ.

fidem integram tenemus, & certo credimus, in eo præſens eſſe verum Corpus, & Sanguinem Domini, quem in cœlo Angeli adorant, ad cujus nutum columnæ cœli contremiſcunt, & pavent, cujus gloria
1. Cor. 11. plenum eſt cœlum, & terra. Hoc nimirum eſt; *Dijudicare Corpus Domini*, quod Apoſtolus admonuit; cujus tamen Myſterii magnitudinem venerari potius oportet, quam in diſputationibus ejus veritatem curioſius perquirere. Sciat etiam neceſſe eſt, qui ad hujus Sacramenti participationem admittitur, in Communione, quæ ſub una tantum ſpecie a laicis ſumitur, integrum Corpus Domini etiam cum Sanguine ſumi; & cum frangitur hoſtia conſecrata, totum Chriſti Corpus in qualibet parte fracta contineri. Primum itaque præparandus ad S. Communionem animus eſt per fidei plenitudinem, ſecundum illud ad Heb. 10. *Accedamus cum vero corde in Fidei plenitudine.* Cum *vero corde*, id eſt, cum vero intellectu ſine errore. In *plenitudine fidei*, id eſt, plena fide credentes, quæ non videmus, ſcilicet ſub ſpecie panis eſſe totum Chriſtum, verum hominem, & verum Deum. Propter hujus fidei meritum dicitur 1. Pet. 1. *Credentes in Chriſtum, quem non videtis, exultabitis lætitia inenarrabili, & glorificata, reportantes finem fidei veſtræ, ſalutem animarum.*

Conſcientiæ puritas diſpoſitio ad S. Communionem neceſſaria.

II. Secundo conſcientiam noſtram ſcrutari diligenter debemus, ne forte exitiali aliquo peccato contaminati ſimus, ut prius Contritionis, & Confeſſionis medicamento illud eluatur, ſecundum divinum illud Præceptum, ab Apoſtolo promulgatum: *Probet autem ſe ipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de Calice bibat.* Eccleſiaſtica autem conſuetudo „ „ declarat, eam probationem neceſſariam eſſe, ut nullus ſibi conſcius mortalis peccati, quantumvis ſibi contritus videatur, abſque præmiſſa ſacramentali Confeſſione ad ſacram Euchariſtiam accedere debeat; (*inquit Synod. Trid. ſeſſ.* 13. *c.* 7.) Quod a Chriſtianis omnibus, etiam ab iis Sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, hæc S. Synodus perpe-

tuo

tuo ſervandum eſſe decrevit, modo non deſit illis copia Confeſſoris; quod ſi, neceſſitate urgente, Sacerdos abſque prævia Confeſſione celebraverit, quamprimum confiteatur „„. Idem ſtatuit Synod. Rotomagenſis anni 1581, Burdigalenſis 1583. c. 5. Bituricenſis 1584. Aquenſis 1585. Neceſſitatem urgentem intelligere, cum Parocho ratione ſui officii neceſſario celebrandum eſt, ut populus Eccleſiæ præcepto de Miſſa diebus Dominicis, & Feſtis audienda ſatisfaciat; vel ut Hoſtias ad infirmorum Communionem conſecret; vel cum Miſſam celebrans alicujus peccati mortalis meminit poſt conſecrationem, aut etiam ante, nec Sacerdotem, a quo abſolvatur, abſque ſcandalo vocare poteſt; deeſſe etiam cenſetur Confeſſarius, cum ex Confeſſione alicujus peccati, vel circumſtantiæ neceſſariæ, probabiliter timet pœnitens ſibi, vel Confeſſario, vel alteri, grave damnum animæ, vitæ, vel famæ; ut docet *S. Thom.* in 4. *Sententiarum*, diſt. 17. q 3. art. 3. q. 4. ad quintum.

Eamdem Regulam tradit, & explicat liber Synodicus Eccleſiæ Nemauſenſis anno 1284. editus. „„ Illud (*inquit*) diſtrictiſſime prohibemus, ne aliquis in mortali peccato conſtitutus Miſſam celebret, niſi prius confeſſus fuerit expreſſe, & nominatim de illo peccato, ſi Sacerdotem inveniat, cui valeat confiteri. Si vero non poſſit alium Sacerdotem habere, cui confiteatur, non celebret, niſi neceſſitas immineat, quæ ſine gravi ſcandalo nequeat præteriri, ut ſi dies feſtivus advenerit, & populus jam convenerit ad Divina, vel corpus alicujus Parochiani defuncti præſens ſit in Eccleſia, vel Nubentes ad Eccleſiam convenerint Matrimonium contracturi; propter quæ, ut ſcandalum evitetur, ipſum oporteat celebrare. In ipſis vero caſibus, ſi veram contritionem habeat Sacerdos de illo peccato mortali, in quo eſt conſtitutus, & proponat, quam cito poterit, confiteri alii Sacerdoti; credimus, Magiſtrorum noſtrorum ſententiis inhærendo, quod valeat celebrare; ſed ſi eam contritionem non haberet, nec propoſitum confitendi, celebrare in

his caſibus non præſumat, quantamcunque neceſſitatem, vel ſcandalum videat imminere „ „.

Quamvis porro caſum illum neceſſitatis urgentis, & defectus Confeſſarii, in quo Tridentinum Conc. Sacerdotem abſque prævia Confeſſione licite celebrare poſſe ſignificat, Theologi plerique ad alios Fideles ad ſacram Communionem accedere volentes etiam pertinere aſſerant; ut pari jure abſque prævia confeſſione Euchariſtiam ſumere poſſint in ſimilibus anguſtiis conſtituti; cavendum eſt nihilominus, ne facultas illa nimium extendatur. Nam ſi deſit copia Confeſſarii Laico ultimo die Quindenæ Paſchalis, potius abſtinendum eſt a S. Communione, quam ad eam accedendum abſque confeſſione lethalis alicujus peccati. Ab obſervatione enim Eccleſiaſtici præcepti excuſat impotentia, vel neceſſitas; nec propter illius obſervantiam præceptum divinum violare uſquam licet. Præceptum autem de Communione Paſchali Eccleſiaſticum eſt, quoad temporis determinationem; ab ejus igitur obſervatione ſtato tempore excuſat impotentia, vel neceſſitas, cum autem aliquis mortali peccato contaminatus eſt, nec præſentem habet confeſſarium nec abſentem adire poteſt, cenſetur impotens in illis anguſtiis ad ſatisfaciendum Eccleſiæ præcepto de Communione Paſchali; poteſt ergo illam differre, donec habeat copiam confeſſarii, vel abſentem adire poſſit. Cum vero divinum ſit præceptum de peccato mortali eluendo iis mediis, quæ Chriſtus inſtituit, antequam Euchariſtiæ Sacramentum ſumamus, non eſt illud prætermittendum, ac violandum, ut Communio percipiatur intra Quindenam Paſchalem. Metus etiam imminutionis famæ non eſt ſufficiens ratio, ut Clericus, Monachus, vel Monialis, abſque confeſſione prævia communicent iis diebus, quibus generalis Communio Clericis, Monachis, vel Monialibus ſecundum Ordinis, vel Seminarii Statuta, aut conſuetudinem indicta eſt, ſi mortalis peccati conſcientiam habeant, quod tunc confiteri non poſſit; quia, (ut ait *Innocent. III.* lib. 4. *de*

4. *de Myſteriis Miſſæ*, cap. 13.) „ Peccator debet po„ tius eligere, ut abſtinendo reddatur ſuſpectus, quam „ ut communicando manducet indignus „. Et, (ut ait *S. Thom.* 3. p. q. 80. art. 6.) „ Pejus eſt peccatori „ occulto peccare mortaliter ſumendo Corpus Chriſti, „ quam infamari. *Unde* Peccator occultus potius de„ beret eligere infamari, quam indigne ad Menſam „ Domini accedere „. Nec ſatis eſt, ut actum contritionis elicere conetur ; cum enim in Euchariſtia contineatur Sanctus Sanctorum, qui ad eam accedit, curare debet, ut ſit ſanctificatus ; unde Diaconus olim ante Communionem clamabat : *Sancta Sanctis.* At quamvis per contritionem aliquando contingat hominem Deo reconciliari, & peccatorum remiſſionem obtinere ante Sacramentalem Abſolutionem, id tamen ſemper non accidit, cum non omnis contritio ſit *Charitate perfecta.* Quæ autem charitate perfecta non eſt ; *Sine Sacramento pœnitentiæ per ſe ad juſtificationem perducere peccatorem nequit ;* (ut docet Conc. Trid. Seſſ. 14. cap. 4.)

Solutio dubiorum aliquot circa Confeſſionem ſac. Communioni præmittendam.

Rogabis primo: Quæ diſpoſitio neceſſaria ſit Sacerdoti abſque prævia Confeſſione celebranti, cum urget neceſſitas, & copia Confeſſarii deeſt, ſi peccati mortalis conſcientiam habeat.

Reſp. Neceſſariam eſſe vere contritionem, ſincerum ſcilicet de peccatis dolorem ob Deum offenſum, & ex Dei ſuper omnia dilectione conceptum. Non minor enim præparatio neceſſaria eſt ad ſumendam Euchariſtiam ei, qui confeſſionem præmittere Communioni non poteſt, urgente neceſſitate, & non habita copia Confeſſarii, quam adulto ad Baptiſmum accedenti. Neceſſe porro eſt, ut adultus ad Baptiſmum accedens „ Deum tanquam omnis juſtitiæ fon„ tem diligere incipiat, ac propterea moveatur ad„ verſus peccata per odium aliquod, & deteſtatio„ nem „ ; (ut docet Conc. Trid. Seſſ. 6. cap. 6.) Eadem itaque præparatio neceſſaria eſt ei, qui peccato mortali contaminatus eſt, quod confiteri non poteſt urgente celebrandi, & communicandi neceſſi-

tate; immo eo major, quod Euchariſtia non eſt Sacramentum mortuorum, ut Baptiſmus, ſed viventium, ideoque per ſe exigit, ut ſuſcipiens ſit in ſtatu gratiæ conſtitutus.

Rogabis ſecundo: Utrum ille, cujus memoriæ occurrit mortale peccatum, cujus in Confeſſione oblitus eſt, illud ante Communionem confiteri teneatur, cum „ Peccata, quæ diligenter cogitanti non „ occurrunt, in univerſum eadem Confeſſione inclu„ ſa eſſe intelligantur „, eademque Abſolutione Sacramentali condonata; (ut docet Concilium Tridentinum Seſſ. 14. cap. 5.)

Reſp. Ad illius peccati Confeſſionem teneri prius quam Euchariſtiam ſuſcipiat; quia non ſolum præcipitur Confeſſio ante ſacram Communionem, ſed ut fiat integre de omnibus, quorum habetur memoria. Peccata vero, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in univerſum eadem confeſſione incluſa eſſe intelliguntur, & generali contritione delentur; ea tamen lege, ut paratus ſit Pœnitens, ad ea, quæ ſubinde in memoriam revocata fuerint, ſigillatim confitenda Sacerdoti.

Rogabis tertio: Quid facto ſit opus ei, qui ſolam opinionem, vel probabile dubium habet de peccato mortali non confeſſo.

Reſp. Peccati illius confeſſionem Sacramentalem ab ipſo præmitti oportere ſacræ Communioni, alioqui ſacrilegæ communionis periculo ſe exponit.

Rogabis quarto: Utrum Sacerdos, qui abſque prævia confeſſione in caſu neceſſitatis celebravit cum peccati mortalis conſcientia, quamprimum confiteri debeat ex præcepto; an ſolum congruat ipſum confiteri ex conſilio; nec debeat quærere Confeſſarium, & adire; ſed expectare ſatis ſit opportunitatem.

Reſpondeo: Præceptum eſſe quantocius implendum, ut probant Concilii Trid. verba; *Quamprimum confiteatur.* Accedit Decretum Concilii Burdigalenſis 1583. cap. 5. „ „ Celebraturi Sacerdotes, conſcientiam ſuam prius diligenter excutiant, atque examinent,

nent, & piam aliquam meditationem præmittant. Peccatorum vero confeſſionem octavo quoque die, aut ſæpius faciant; quoties aliquo ſe peccato gravatos ſenſerint. Sibi autem conſcii mortalis peccati, quantumvis ſibi contriti videantur, abſque præmiſſa ſacramentali Confeſſione ad ſacrum Altaris Myſterium non accedant, etiamſi ex officio incumbat celebrare, modo non deſit illis copia Confeſſoris. Quod ſi neceſſitate urgente Sacerdos aliquis abſque prævia confeſſione celebraverit, quamprimum confiteatur „„. Idem conſtat ex Decreto *Alexandri VII.* Pontificis Maximi, qui inter plures articulos Moralis corruptæ, duos iſtos damnavit die decima-octava Martii anno Domini milleſimo ſexcenteſimo ſexageſimo ſexto.

Propoſitiones damnatæ.

„ Mandatum Tridentini factum Sacerdoti ſacrificanti ex neceſſitate, cum peccato mortali, confitendi „ quamprimum, eſt conſilium, non præceptum „.

„ Illa particula, *Quamprimum*, intelligitur, cum „ Sacerdos ſuo tempore confitebitur „.

His dubiis diſcuſſis, pergamus in explicanda præparatione Animi ad dignam Communionem neceſſaria. Manna in urna aurea conſervatum teſtatur Apoſt. ad Heb. 9. quo ſignificatum eſt, animam Chriſtum, qui panis eſt vivus, ſuſcepturam inſtar auri puriſſimi mundam eſſe debere. „„ Pura *autem* conſcientia eſt (*inquit Hugo a S. Victore*) quando non habet de præterito juſtam accuſationem, de præſenti injuſtam delectationem, ſed de futuro juſtam voluntatem „„. In hujus rei typum *Joſeph petiit a Pilato Corpus Jeſu, Et accepto corpore, involvit illud in ſindone munda.* Matth. 27. Unde Sacramentum Euchariſtiæ, ſecundum Eccleſiæ morem, in puro linteo celebratur. In tribus vero, quæ corporale linteum ad candorem perducunt, tria deſignantur, quæ ad animarum noſtrarum purgationem, & munditiam conferunt, ut obſervat *S. Thomas*, Opuſc. 58. *de Sacramento Altaris*, cap. 15. Primo enim lavatur, deinde torquetur, tertio exſiccatur. Ita ut animæ munditia neceſſaria ad dignam Communionem procuretur; debet primum Chriſtianus aqua lacryma-

rum

rum ablui; deinde pœnitentiæ operibus torqueri; tertio fervore divini amoris a carnalium deſideriorum humore ſiccari.

Animi attentio. III. Tertio, omnem diſtractionem mentis, animique ſomnolentiam depellere ſtudeat Chriſtianus ſacram Euchariſtiam ſumpturus.

Amor Dei. Joan. 21. IV. Quarto, exquirat tacitus a ſe ipſo cum timore, an illud *S. Petri* ſibi uſurpare liceat: *Domine, tu ſcis, quia amo te.* Nihil enim æquius eſt, quam ut eximio Chriſti in nos amori, qui ſe totum nobis dedit, noſcens ſocium, conveſcens in edulium, moriens in pretium, regnans in præmium, nos ipſos totos rependamus. Ergo ſi amare pigebat, ſaltem redamare non pigeat eum, qui *Cum dilexiſſet ſuos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos*; eiſque incomparabile dedit amoris pignus, Corpus, & Sanguinem ſuum, ſe ipſum, totum, quantus eſt.

Concordia cum proximo. V. Quinto, unuſquiſque a ſe ipſo quærat, num pacem cum aliis habeat, num proximos vere, atque ex animo diligat. *Si ergo offers munus tuum ad Altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid adverſum te, relinque ibi munus tuum ante Altare, & vade prius reconciliari fratri tuo; & tunc veniens offeres munus tuum.* Verba ſunt Chriſti, Matth. cap. 5. v. 24. Quæ *S. Joan. Chryſ.* Hom. 16. in Matth. præclare ediſſerit. „„ O ineffabilem erga homines amorem Dei! Interrumpatur, inquit, cultus meus, ut tua charitas integretur. Sacrificium mihi eſt fratrum reconciliatio. Quam propoſito palam Sacrificio fieri jubet, oſtendere volens, quod honoret maxime charitatem, & hanc acceptiſſimum eſſe ſacrificium ducat, abſque iſta vero nec illud ſuſcipiat; & ut irretractabilem quamdam reconciliationis neceſſitatem imponat „„

Hinc *S. Auguſt.* Tract. 26. in Joannem: „„ Antequam (*inquit*) ad Altare accedatis, attendite quid dicatis: *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris.* Dimittis, dimittetur tibi; ſecurus accede, panis eſt, non venenum. Sed vide,

ſi

ſi dimittis; nam ſi non dimittis, mentiris, & ei mentiris, quem non fallis. Mentiri Deo potes, Deum fallere non potes. Novit ille, quid agas. Intus te videt, intus te examinat, intus inſpicit, intus judicat, intus aut damnat, aut coronat „ „.

Et Serm. 272. Ad infantes ante Altare, de Sacramento: „ „ Dominus Chriſtus Myſterium pacis, & unitatis noſtræ in ſua menſa conſecravit. Qui accipit Myſterium unitatis, & non tenet vinculum pacis, non Myſterium accipit pro ſe, ſed teſtimonium contra ſe „ „.

Merito itaque Synodus Auguſtana ann. Chriſti 1548. *Othone* Cardinali & Epiſcopo Auguſtano Præſide, Dilingæ celebrata, ſtatuit, ut „ „ Qui erga proximum inimicitias, aut invidentiam ulciſci meditantem animo gerunt, aut qui proximos inique opprimunt, aut eorum exiſtimationi, & honori falſo derogant, ii omnes ad venerabilis Sacramenti perceptionem non admittantur, donec vel pacem conciliando, vel aliena damna reſtituendo, ſatisfaciant, & irrogatam pœnitentiæ mulctam perſolverint „ „.

VI. Sexto, ab omni deſiderio, delectatione, omnique ſenſus amore, quo divinæ charitatis ſtudium langueſcit, purum, integrumque animum conſervare ſtudeat Chriſtianus Euchariſtiam ſumpturus; ſenſuſque omnes ſeveritate quadam moderata cohibere, etiam in rebus licitis.

Sanctis item meditationibus ad Dei amorem inflammet animi ſui voluntatem, quam pietatis operibus etiam, atque etiam ſæpe confirmet.

VII. Deſiderium cœleſtis hujus cibi ſumendi excitet duplici conſideratione; quarum una eſt, ut altiſſimi hujus Sacramenti excellentiam, admirabileſque fructus meditetur; altera eſt, ut tacitus etiam cogitet ſpiritualem inopiam ſuam ſpiritualeſque ſuas neceſſitates. Hinc *S. Auguſt.* explicans illa verba Pſalmi 21. *Manducaverunt, & adoraverunt omnes pingues terræ, ait*: „ „ Adorant Chriſtum, ſupplicant Chriſto, ſed non ſaturantur ſapientia, & juſtitia illius. Quare? Quia

Pii deſiderii fervor.

Enar. in Pſal. 131.

Quia non pauperes. Pauperes autem, id eſt humiles corde, tanto plus eſuriunt, quanto plus manducant, tanto plus autem eſuriunt, quanto plus a fæculo inanes ſunt... Hæc ſaturitas qualis eſt? Deus panis eſt. Panis, ut lac fieret, deſcendit „„.

Humilitas diſpoſitio ad S. Communionem neceſſaria.

VIII. Præterea tacitus cogitet, quam indignus ſit, cui divinum hoc beneficium a Domino tribuatur. Quare illud Centurionis, de quo idem ipſe Salvator teſtatus eſt, ſe non inveniſſe tantam fidem in Iſrael, ex animo dicendum eſt: *Domine, non ſum dignus dignus, ut intres ſub tectum meum*; & cum ſumma humilitate ad ſacram Menſam hujus pabuli cœleſtis accedendum.

Matth. 8.

IX. Humilitatem Chriſtus nos docuit in Incarnationis Myſterio, cum exinanivit ſemetipſum formam ſervi accipiens, & habitu inventus ut homo; docet & in Euchariſtia ſub forma peregrina latens; illic Deus abſconditus ſub veritate carnis, hic ſub ſpecie panis; illic obediens Patri uſque ad mortem crucis; hic obediens quodammodo Sacerdoti uſque ad mortem myſticam, & typicam effuſionem ſui Sanguinis; illic cum peccatoribus manducans; hic peccatoribus ſe manducandum præbens; hic, & illic factus victima pro peccatis noſtris immolata, illic cruento, hic incruento ſacrificio; illic expoſitus injuriis Judæorum; hic injuriis, & ſacrilegiis improborum; utrobique humilitate ſua ſuperbiam noſtram curans. „„ Caput omnium morborum ſuperbia eſt, quia caput omnium peccatorum ſuperbia. Medicus quando ægritudinem diſcutit, ſi curet, quod per aliquam cauſam factum eſt, & ipſam cauſam, qua factum eſt, non curet, ad tempus videtur mederi. Cauſa manente morbus repetitur. Ver. gr. expreſſius hoc dicam, Humor in corpore ſcabiem, vel ulcera gignit; in corpore fit magna febris, & non parvus dolor; exhibentur quædam medicamenta, quæ ſcabiem compeſcant, & fervorem illum ulceris ſedent, & adhibentur, & proficiunt; vides hominem, qui fuit ulceroſus, & ſcabioſus, ſanatum; ſed quia humor

mor ille non ejectus est, rursus ad ulcus reditur. Cognoscens hoc medicus, purgat humorem, detrahit causam, & nulla erunt ulcera. Unde abundat iniquitas? Per superbiam. Cura superbiam, nulla erit iniquitas. Ut ergo causa omnium morborum curaretur, id est superbia, descendit, & humilis factus est Filius Dei. Quid superbis homo? Deus propter te humilis factus est. Puderet te fortasse imitari humilem hominem, saltem imitare humilem Deum: Venit Filius Dei in homine, & humilis factus est; præcipitur tibi, ut sis humilis, non præcipitur tibi, ut ex homine fias pecus. Ille Deus factus est homo, tu homo cognosce, quia es homo; tota humilitas tua, ut cognoscas te. Ergo quia humilitatem docet Deus, dixit: *Non veni facere voluntatem meam; sed ejus voluntatem, qui misit me.* Hæc enim commendatio humilitatis est. Superbia quippe facit voluntatem suam, humilitas facit voluntatem Dei. Ideo *Qui ad me venerit, non ejiciam foras.* Quare? *Quia non veni facere voluntatem meam, sed voluntatem ejus, qui misit me.* Humilis veni, humilitatem docere veni, Magister humilitatis veni; qui ad me venit, incorporatur mihi; qui ad me venit, humilis fit; qui mihi adhæret, humilis erit; quia non facit voluntatem suam, sed Dei; & ideo non ejicietur foras, quia cum superbus esset, projectus est foras... Doctor itaque humilitatis venit non facere voluntatem suam, sed voluntatem ejus, qui misit illum. Veniamus ad eum, intremus ad eum, incorporemus ei, ut nec nos faciamus voluntatem nostram, sed voluntatem Dei; & non nos ejiciet foras, quia membra ejus sumus, quia Caput nostrum esse voluit docendo humilitatem. Ad extremum ipsum audite concionantem: *Venite ad me, qui laboratis, & onerati estis; tollite jugum meum super vos, & discite a me, quia mitis sum, & humilis corde.* Et cum hoc didiceritis, invenietis requiem animabus vestris, unde non ejiciamini foras: *Quia descendi de cœlo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus, qui misit me.* Humilitatem do-

Matth. 11.

Joan. 6. 38.

cet;

ceo; ad me venire non poteſt, niſi humilis. Non mittit foras, niſi ſuperbiam; quomodo exit foras, qui ſervat humilitatem, & non labitur a veritate? „ *Hæc eſt autem voluntas ejus, qui miſit me Patris, ut omne, quod dedit mihi, non perdam ex eo.* Ipſe illi datus eſt, qui ſervat humilitatem, hunc accipit; qui non ſervat humilitatem, longe eſt a Magiſtro humilitatis. *Ut omne, quod dedit mihi, non perdam ex eo.* Sic non eſt voluntas in conſpectu Patris veſtri, ut pereat unus de puſillis iſtis. De tumentibus poteſt perire, de puſillis nihil perit; quia *Niſi fueritis ſicut puſilli iſte,* Matth. 18. 4. *non intrabitis in Regnum cœlorum.* „ „. Verba ſunt *S. Auguſt.* Tr. 25. in Joannem.

Idem propius ad noſtrum argumentum Enar. in Pſal. 33. „ „ Dominus noſter Jeſus Chriſtus in Corpore, & Sanguine ſuo voluit eſſe ſalutem noſtram. Unde autem commendavit Corpus, & Sanguinem ſuum? De humilitate ſua. Niſi enim eſſet humilis, non manducaretur, nec biberetur. Reſpice altitudinem ipſius: *In principio erat Verbum, & Verbum erat* Joan. 1. *apud Deum, & Deus erat Verbum.* Ecce cibus ſempiternus, ſed manducant Angeli, manducant ſupernæ virtutes, manducant cœleſtes Spiritus, & manducant, & ſaginantur, & integrum manet, quod eos ſatiat, & lætificat. Quis autem homo poſſit ad illum cibum? Unde cor tam idoneum illi cibo? Oportebat ergo, ut Menſa illa lacteſceret, & ad parvulos perveniret. Unde autem fit cibus lac? Unde cibus in lac convertitur, niſi per carnem trajiciatur? Nam mater hoc facit, quod manducat mater, hoc manducat infans; ſed quia minus idoneus eſt infans, qui pane veſcatur, ipſum panem mater incarnat, & per humilitatem mamillæ & lactis ſuccum, de ipſo pane paſcit infantem. Quomodo ergo de ipſo pane paſcit nos Sapientia Dei? Quia Verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis. Saginantur illo Angeli; ſed ſemetipſum exinanivit, ut manducaret Panem Angelorum homo; humiliavit ſe factus obediens uſque ad mortem crucis, ut jam de cruce commendaretur nobis Caro, & Sanguis Domini „ „. Et

Et lib. Annotationum in Job: „ „ Præcipiens nubi, ut ſit ſuper terram, Carni ſuæ, ut per Sacramentum accipiatur in memoriam ejus, ad imitationem humilitatis, & formationem charitatis „ „.

Id confirmat Auctor Sermonis *de Eccleſia Dedicatione* inter Ambroſianos editi. „ „ O fides chriſtiana, quæ cum humilitate totum impetrare conſueviſti! Ecce religioſus Centurio ad accipiendam humilitatem fit dignior, cum ſe profitetur indignum; & dum ædes ſuas injurioſas putat, magis eas honorificas fecit, & gratas. Magnæ enim, & perfectæ fidei vir, qui cum intelligeret Chriſtum cœlorum eſſe Deum, verebatur, ne hoſpitii ſui eum anguſtiæ non reciperent. Ergo contradicente Centurione non pergit ad domum Dominus; non pergit Dominus, ſed pergit Domini medicina; non viſitat ægrum Salvator, ſed viſitat charitas Salvatoris „ „.

§. II.

De præparatione corporis.

Neque vero animi ſolum, ſed etiam corporis præparatione opus eſt.

Jejunos eſſe neceſſe eſt, qui ad S. Communionem accedunt.

I. Primo neceſſe eſt, ut Fideles ad ſacram Menſam jejuni accedant; ita ut ſaltem a media antecedentis diei nocte uſque ad illud temporis punctum, quo Euchariſtiam accipiunt, nihil comederint, aut biberint. Id Divino quidem jure non eſt præceptum, ſed Eccleſiaſtico, cujus triplicem rationem affert S. *Thomas* 3. P. Q. 80. A. 8. Prima petitur ex reverentia Sacramenti, ut ſcilicet Corpus Domini in os hominis intret nondum aliquo cibo, aut potu infectum, & *Virgine adhuc ſaliva* (ut loquitur *Tertull.*) in ſtomachum trajiciatur. Altera petitur ex ſignificatione; ut intelligamus, Chriſtum, & charitatem ejus debere primo fundari in cordibus noſtris, ſecundum illud Matthæi 6. *Quærite primum Regnum Dei.* Tertia, ex periculo vomitus, & ebrietatis, quæ quandoque contingunt ex inordinato cibi, & potus appetitu, ſicut & Apoſtolus ait 1. ad Corinth. 11. *Alius quidem eſurit, alius autem ebrius eſt.*

Perpetua hæc fuit ab Apoſtolicis temporibus Eccleſiæ praxis, & diſciplina, cujus teſtes ſunt *Tertull.* lib. 2. *ad Uxorem*, cap. 5. „ Non ſciet, *inquit*, maritus, „ quid ſecreto ante omnem cibum guſtes. Et ſi ſcive„rit panem, non illum credit eſſe, qui dicitur „. Quod ad Euchariſtiam ſpectat etiam domi tempore perſecutionum olim ſumi ſolitam.

S. Cyprianus Epiſt. 63. „ Non mane (*inquit*) ſed poſt cœnam mixtum Calicem obtulit Dominus. Numquid ergo Dominicam poſt cœnam celebrare debemus, ut ſic mixtum Calicem frequentandis Dominicis offeramus? Chriſtum offerre oportebat circa veſperam diei, ut hora ipſa Sacrificii oſtenderet occaſum, & veſperam mundi, ſicut in Exodo ſcriptum eſt: *Et occident illum omne vulgus Synagogæ filiorum Iſrael ad Veſperam* Nos autem Reſurrectionem Domini mane celebramus „.

Exod. 12.

S. Joannes Chryſoſt. Homil. 27. in 1. Epiſt. ad Corinth. „ Tu prius, quam communices, jejunas, ut „ quomodocunque dignus appareas „.

S. Auguſt. Epiſt. 54. alias 113. ad Januarium: „ „ Liquido (*inquit*) apparet, quando primum acceperunt diſcipuli Corpus, & Sanguinem Domini, non eos accepiſſe jejunos. Numquid tamen propterea calumniandum eſt univerſæ Eccleſiæ, quod a jejunis ſemper accipitur? Ex hoc enim placuit Spiritui ſancto, ut in honorem tanti Sacramenti in os Chriſtiani prius Dominicum Corpus intraret, quam cæteri cibi. Nam ideo per univerſum orbem mos iſte ſervatur. Neque enim, quia poſt cibos dedit Dominus, propterea pranſi, aut cœnati fratres ad illud Sacramentum accipiendum convenire debent; aut, ſicut faciebant, quos Apoſtolus arguit, & emendat, menſis ſuis iſta miſcere. Namque Salvator quo vehementius commendaret Myſterii illius altitudinem, ultimum hoc voluit altius infigere cordibus, & memoriæ diſcipulorum, a quibus ad Paſſionem digreſſurus erat; & ideo non præcepit, quo deinceps ordine ſumeretur, ut Apoſtolis, per quos Eccleſias diſpoſitu-

ſpoſiturus erat, ſervaret hunc locum. Nam ſi hoc ille monuiſſet, ut poſt cibos alios ſemper acciperetur, credo, quod eum morem nemo variaſſet. Cum vero ait Apoſtolus de hoc Sacramento loquens: *Propter quod, fratres, cum convenitis ad manducandum, invicem expectate; ſi quis eſurit, domi manducet, ut non ad judicium conveniatis;* ſtatim ſubtexuit: *Cætera autem, cum venero, ordinabo.* Unde intelligi datur (quia multum erat, ut in Epiſtola totum illum agendi ordinem inſinuaret, quem univerſa per orbem ſervat Eccleſia) ab ipſo ordinatum eſſe, quod nulla morum diverſitate variatur „„. 1. Cor. 11. 20.

Olim quidem toleravit Eccleſia, ut anniverſario die Cœnæ Domini Euchariſtia poſt cibum, & potum, a Fidelibus ſumeretur, teſte *S. Auguſt.* ibidem, & Conc. Carthaginenſi 3. Can. 29. Sed mos ille nec univerſalis fuit, nec diuturnus, & Concilium illud, necnon Matiſconenſe 2. Can. ſexto, ſtatuerunt, ut hac una die excepta, Sacramentum Altaris a jejunis hominibus ſumeretur.

Denique Conc. Conſtantienſe Seſſ. 13. decrevit, ut ſecundum antiquam Eccleſiæ diſciplinam, & conſuetudinem, Euchariſtia nonniſi a jejunis ſumeretur, ſolo infirmitatis, aut alterius neceſſitatis ab Eccleſia probatæ caſu excepto. „„ Concilium ſacrum generale Conſtantienſe in Spiritu ſancto legitime congregatum declarat, ac definit; quod licet Chriſtus poſt Cœnam inſtituerit, & diſcipulis adminiſtraverit hoc venerabile Sacramentum; tamen hoc non obſtante, ſacrorum Canonum auctoritas, & Eccleſiæ approbata conſuetudo ſervavit, & ſervat, quod hujuſmodi Sacramentum nec poſt cœnam conficiatur, nec ſumatur a non jejunis, niſi in caſu infirmitatis, aut alterius neceſſitatis, a jure, vel Eccleſia conceſſo, vel admiſſo „„. Ver. gr. cum Sacerdotem mori contingit poſt Conſecrationem, & ante Communionem; tunc enim ab alio Sacerdote, etiam non jejuno, perfici debet Sacrificium, ſi nemo inveniatur jejunus; ut ſancitum eſt in Conc. Toletano 7. Can.

2. ex quo refertur 7. Quæſt. 1. Cap. *Nihil contra.* Item cum aquam pro vino infuſam fuiſſe in calice animadvertit in ipſa Communione; vinum enim infundere, conſecrare, & ſumere debet, quamvis aquam illam biberit; quia præceptum divinum de integritate Sacrificii, legi Eccleſiæ de Communione a jejunis duntaxat ſumenda præponderat.

II. Si quis ergo non eſt jejunus poſt mediam noctem, etiam poſt-ſumptionem ſolius aquæ, vel alterius potus, aut cibi, etiam per modum medicinæ, & in quantumcunque parva quantitate, Miſſam celebrare, aut ſacram Communionem percipere non poteſt; alioquin lethalis peccati reus erit.

III. Si ante mediam noctem cibum, vel potum ſumpſerit, etiamſi poſtmodum non dormierit, nec ſit digeſtus, non peccat, ſed ob perturbationem mentis, ex qua devotio tollitur, aliquando abſtinere conveniens eſt. Sacerdos autem ille, de quo extat *Alexandri III.* Reſcriptum Cap. *Si conſtiterit*, Extra, *de Accuſationibus*, non eſt amotus a regimine Eccleſiæ, quam habebat commendatam, quod nulla poſt cœnam præmiſſa dormitione Miſſam celebraſſet, ſed quod totam noctem calicibus epotandis in popina conſumpſiſſet, indeque perrexiſſet ad Altare, & ſacris fuiſſet operatus; unde præſumptio juris erat, quod non jejunus celebraverat.

IV. Si reliquiæ cibi in ore remanentes caſu tranſglutiantur, non impediunt Communionem, cum non trajiciantur in ſtomachum per modum cibi; ſed per modum ſalivæ. Idem eſto judicium de guttulis aquæ, vel vini, quibus os abluitur, ſi præter intentionem deglutiantur, ſecundum *S. Thomam*, & Rubricas Miſſalis Romani. At ſi ſaccarum, aut bellaria in ore poſita fuerint, nec ante ſomnum ſint conſumpta, dubiumque ſit, an poſt mediam noctem trajecta fuerint in ſtomachum, a Celebratione, & Communione abſtinendum eſt.

V. Sacerdos celebrans, Hoſtiæ a ſe conſecratæ particulas, ſeu grandiores, ſeu minimas, in calice,

vel

vel corporali, etiam poſt hauſtam ablutionem repertas, ſtatim ſumere poteſt; quia illarum ſumptio ad unius, & ejuſdem Sacrificii conſummationem pertinet. Immo & hoſtiam integram vel plures ſumere poteſt, ſi abſque irreverentiæ periculo conſervari non poſſint, ſi v. g. illas ab infidelibus, aut hæreticis conculcandas, aut comburendas prævideat, vel merito vereatur.

VI. Sacerdos qui inter ipſa Miſſæ initia ſe aliquid per modum cibi, vel potus in ſtomachum poſt mediam noctem trajeciſſe meminit, debet ab Altari diſcedere, & a Miſſæ celebratione ea die abſtinere, ſi id abſque ſcandalo fieri poteſt; ſi vero poſt conſecrationem ſe jejunum non eſſe meminit, perficere nihilominus Sacrificium, & Chriſti Corpus, ac Sanguinem ſumere debet. Ita docet *S. Th.* 3. p. qu. 83. art. 6. ad ſecundum. „„ Ubi (*inquit*) difficultas occurrit, ſemper eſt accipiendum illud, quod habet minus de periculo. Maxime autem periculoſum circa hoc Sacramentum eſt, quod eſt contra perfectionem hujus Sacramenti, quia hoc eſt immane ſacrilegium. Minus autem eſt illud, quod pertinet ad qualitatem ſumentis; & ideo ſi Sacerdos poſt conſecrationem incæptam recordetur ſe aliquid comediſſe, vel bibiſſe, nihilominus debet perficere Sacrificium, & ſumere Sacramentum. Similiter ſi recordetur ſe peccatum aliquod commiſiſſe, debet pœnitere cum propoſito confitendi, & ſatisfaciendi; & ſic non indigne, ſed fructuoſe ſumet Sacramentum. Et eadem ratio eſt, ſi meminerit ſe excommunicationi cuicunque ſubjacere; debet enim aſſumere propoſitum humiliter Abſolutionem petendi; & ſic per inviſibilem Pontificem Jeſum Chriſtum Abſolutionem conſequetur, quantum ad hunc actum, quod peragat divina Myſteria. Si vero ante conſecrationem alicujus prædictorum ſit memor, tutius reputarem (maxime in caſu manducationis, & excommunicationis) quod Miſſam incæptam deſereret, niſi grave ſcandalum timeretur „„.

Communio per modum Viatici infirmo non jejuno multoties administrari potest.

VII. Infirmus periculoſe laborans communicare poteſt non jejunus, per modum Viatici, ſecundum Conſtantienſis Concilii declarationem, & Eccleſiæ conſuetudinem. Unde non tenetur cum gravi incommodo differre medicinæ, aut communis cibi ſumptionem, ut jejunus communicet. Nec tenetur curare, ut ſibi prima, aut altera hora noctis Euchariſtia deferatur, eam ut jejunus ſumere poſſit. Cum enim illam ad infirmos honorifice deferendam Tridentina Synodus ſanxerit, non eſt conveniens, ut horis intempeſtivis deferatur, niſi gravis, & improviſa id poſtulet neceſſitas. Nec ſemel tantum, ſed multoties, poteſt infirmo non jejuno ſacra Communio adminiſtrari, perſeverante ad plures dies, vel ingraveſcente mortis periculo; modo inter utramque Communionem octo, vel decem dies interfluxerint; etiamſi Extrema Unctione fuerit procuratus. Idem dicendum, ſi ex imminente mortis periculo emerſerit, & in illud denuo poſt dies etiam pauciores inciderit. Ita vulgo Theologi. Decem dies inter utramque Communionem per modum Viatici Rituale Pariſienſe præſcribit.

VIII. Præſtantiſſimi hujus Sacramenti dignitas poſtulat, maximeque conveniens eſt, ut Fideles pridie illius, diei quo ad S. Communionem accedere decreverunt, jejunium celebrent, aut ſaltem parcius cœnent; & quod pii homines aliquando facere conſueverunt, in orationibus, piiſque meditationibus partem noctis vigilent, aut ſaltem prolixius, & ferventius orent, quam alias ſoliti ſunt. *Ita S. Carolus in Inſtructionibus.*

Continentia, diſpoſitio ad S. Communionem.

IX. Diſpoſitio altera ex parte corporis ad ſacram Communionem afferenda eſt puritas, & caſtimonia. In hujus rei figuram Iſraelitæ Agnum paſchalem accinctis renibus manducare jubebantur. Hinc Achimelech Sacerdos Panem propoſitionis *Davidi*, & ejus comitatui manducandos dare noluit, priuſquam de illorum continentia certior factus eſſet 1. Regum 21. *Non habeo* (inquit) *laicos panes ad manum, ſed tantum*

tum panem ſanctum : Si mundi ſunt pueri, maxime a mulieribus? Et reſpondit David Sacerdoti, & dixit ei: Equidem, ſi de mulieribus agitur, continuimus nos ab heri, & nudiuſtertius, quando egrediebamur, & fuerunt vaſa puerorum ſancta... Dedit ergo eis Sacerdos ſanctificatum panem. Cum deſcendiſſet Dominus ſuper montem Sinai in igne, & nubis caligine, coram omni plebe, Moyſes illam ad adventum Domini præparaturus (Exod. 19.) ait; *Eſtote parati in diem tertium, & ne appropinquetis uxoribus veſtris.* Si talis continentia ſervata eſt propter figuram, quanto magis propter Corporis Chriſti veritatem? Hinc *S. Hieron.* Epiſt. 50. quæ eſt Apologia pro libris adverſus *Jovinianum*, illud Apoſtoli 1. ad Cor. 7. expendens; *Nolite fraudare invicem, niſi forte ex conſenſu ad tempus, ut vacetis orationi*; ait: „ „ Quid eſt majus, orare, an Corpus Chriſti accipere? Utique accipere Corpus Chriſti. Si per coitum, quod minus eſt, impeditur; multo magis, quod majus eſt. Diximus in eodem volumine. Panes propoſitionis ex lege non potuiſſe comedere David, & ſocios ejus, niſi ſe triduo mundos a mulieribus reſpondiſſent; non utique a meretricibus, quod damnabatur a lege; ſed ab uxoribus, quibus licite jungebantur. Populum quoque, quando accepturus erat legem in monte Sina, tribus diebus juſſum eſſe ab uxoribus abſtinere. Scio Romæ hanc eſſe conſuetudinem, ut Fideles ſemper Chriſti Corpus accipiant; quod nec reprehendo, nec probo; unuſquiſque enim in ſuo ſenſu abundet; ſed ipſorum conſcientiam convenio, qui eodem die poſt coitum communicant, & juxta Perſium: *Noctem flumine purgant*; quare ad Martyres ire non audent? Quare non ingrediuntur Eccleſias? An alius in publico, alius in domo Chriſtus eſt? Quod in Eccleſia non licet, nec domi licet. Nihil Deo clauſum eſt, & tenebræ quoque lucent apud eum. Probet ſe unuſquiſque, & ſic ad Corpus Chriſti accedat; non quod dilatæ Communionis unus dies, aut biduum ſanctiorem efficiat Chriſtianum, ut quod hodie non

merui, cras, vel perendie merear; ſed quod, dum doleo me non communicaſſe Corpori Chriſti, abſtineam me paulliſper ab uxoris amplexu; ut amori conjugis amorem Chriſti præferam. Durum eſt, & non ferendum; quis hoc ſæcularium ſuſtinere poteſt? Qui poteſt ſuſtinere, ſuſtineat; qui non poteſt, ipſe viderit. Nobis curæ eſt, non quid unuſquiſque poſſit, aut velit, ſed quid Scripturæ præcipiant, dicere „„.

Idem confirmatur ex Canone *Vir cum propria*; Cauſa 33. Quæſt. 4. & Canone *Omnis homo*, Diſt. 2. *de Conſecratione*. Item ex Concilii Trid. Catechiſmo, & *S. Caroli* Inſtructionibus, necnon ex Conc. Bituricenſi anni 1584. Titulo *de Euchariſtia*.

Conjugale commercium, ſi ſit ſine peccato, Communionem non impedit ex neceſſitate, ſed ex congruitate.

X. Coitus conjugalis, ſi ſit ſine peccato, ſi fiat nempe cauſa prolis generandæ, vel cauſa reddendi debitum, non impedit Communionem ex neceſſitate, ſed ſolum ex congruitate, & decore, propter immunditiam corporalem, & mentis diſtractionem. Ita *S. Thomas* 3. P. Q. 80 Art 7. fultus *S. Gregorii* Reſponſione ad interrogationes *S. Auguſt.* Anglorum Epiſcopi: „„ Oportet, *inquit*, legitima carnis copula, ut cauſa prolis ſit, non voluptatis; & carnis commixtio creandorum liberorum ſit gratia, non ſatisfactio vitiorum. Si quis ergo ſua conjuge, non cupidine voluptatis captus, ſed ſolummodo liberorum creandorum gratia utitur, iſte profecto de ingreſſu Eccleſiæ, ſeu de ſumendo Corporis Dominici, Sanguiniſque Myſterio, ſuo eſt relinquendus judicio; quia a nobis prohiberi non debet accipere, qui in igne poſitus neſcit ardere. Cum vero non amor procreandæ ſobolis, ſed voluptas dominatur in opere commixtionis, habent conjuges etiam de ſua commixtione, quod defleant „„.

Qua ratione pollutio nocturna Communionem impediat.

XI. Polluțio nocturna, quæ mortale peccatum eſt propter conſenſum, vel ratione ſuæ cauſæ, ex neceſſitate impedit Euchariſtiæ ſumptionem, niſi peccatum pœnitentia eluatur; poſtquam autem ſincera Contritione, & ſacramentali Confeſſione expiatum eſt, impedit nihilominus eadem die ex congruitate,

&

& decore, propter fœditatem corporis, & evagationem mentis, cum quibus ad ſac. Communionem ne accedamus, poſtulat reverentia tanto Sacramento debita. Idem dicendum, ſi pollutionis cauſa, vel pollutio ipſa cum peccato veniali conjuncta ſit, v. g. ſi ex ſuperfluitate cibi, aut potus leviuſcula, aut ex turpibus cogitationibus, quibus plenus conſenſus datus non fuerit, immunditia illa contigerit. Si autem ex naturæ debilitate, vel humoris redundantia, vel ex cogitationibus de rebus obſcœnis, ſed ob finem honeſtum, ſcilicet neceſſariæ lectionis, vel diſputationis cauſa, abſque delectatione carnali contigerit, ad Communionem accedere poteſt, qui illam paſſus eſt. Decet quidem quam maxime, ut a ſacra Menſa abſtineat, ſi pollutio illa ex turpibus phantaſmatibus provenerit; ſed tamen accedere poteſt ad Altare, & ſacris operari, vel communicare, ſi ſolemnitas occurrat, aut neceſſitas urgeat. Idem eſto judicium de illo, cui venialis crapula ſubrepſit, ex qua pollutio præter voluntatem procurata eſt. Ita *S. Th.* 3. p. q. 80. art. 7. ex *S. Greg.* Epiſt. 31. libri 12. quæ Reſponſiones continet ad quæſtiones propoſitas ab *Auguſtino* Anglorum Epiſcopo, cujus hæc ſunt verba: „„ In eadem (*inquit*) illuſione valde neceſſaria eſt diſcretio, quia valde ſubtiliter penſari debet, ex qua re accidat menti dormienti. Aliquando enim ex crapula, aliquando ex naturæ ſuperfluitate, vel infirmitate, aliquando ex cogitatione contingit. Et quidem cum ex naturæ ſuperfluitate, vel infirmitate evenerit, omnimodo hæc illuſio non eſt timenda; quia hanc animus neſciens pertuliſſe magis dolendus eſt, quam feciſſe. Cum vero ultra modum appetitus gulæ in ſumendis alimentis rapitur, atque idcirco humorum receptacula gravantur, habet exinde animus aliquem reatum; non tamen uſque ad prohibitionem percipiendi ſacri Myſterii, vel Miſſarum ſolemnia celebrandi, cum fortaſſe aut Feſtus dies exigit, aut exhiberi Myſterium, pro eo quod Sacerdos alius in loco deeſt, ipſa neceſſitas compellit. Nam ſi adſunt

alii, qui implere Myſteriam valeant, illuſio per crapulam facta a perceptione ſacri Myſterii prohibere non debet; ſed ab immolatione ſacri Myſterii abſtineri, ut arbitror, humiliter debet, ſi tamen dormientis mentem turpis imaginatio non concuſſerit. Nam ſunt, quibus ita plerumque illuſio naſcitur, ut eorum animus etiam in ſomno corporis poſitus turpibus imaginationibus non ſordetur. Qua in re unum ibi oſtenditur, quod ipſa mens rea non ſit tunc, ſed ſuo judicio penitus libera, cum ſe etſi dormienti corpore, nihil meminit vidiſſe, tamen in vigiliis corporis meminit in ingluviem incidiſſe. Si vero ex turpi cogitatione vigilantis oritur illuſio in mente dormientis, patet animo ſuus reatus. Videt enim, a qua radice inquinatio illa proceſſerit, qui, quod cogitavit ſciens, hoc pertulit neſciens. Sed penſandum eſt, ipſa cogitatio utrum in ſuggeſtione, an delectatione, vel quod majus eſt, peccati conſenſu acciderit. Tribus enim modis impletur omne peccatum, videlicet ſuggeſtione, delectatione, conſenſu. Suggeſtio quippe fit per diabolum, delectatio per carnem, conſenſus per ſpiritum... Cum malignus Spiritus peccatum ſuggerit in mente, ſi nulla peccati delectatio ſequatur, peccatum omnimodo perpetratum non eſt. Cum vero caro delectari cœperit, tunc peccatum incipit naſci. Si autem etiam ad conſenſionem ex deliberatione deſcendit, tunc peccatum cognoſcitur perfici. Et ſæpe contingit; ut hoc, quod malignus Spiritus ſeminat in cogitatione, caro in delectationem trahat, nec tamen animus eidem delectationi conſentiat. Et cum caro ſine anima delectari nequeat, ipſe tamen animus carnis voluptatibus reluctans, in delectatione carnali aliquo modo ligatur invitus, ut ei ex ratione contradicat, nec conſentiat. & tamen delectatione ligatus ſit; ſed ligatum ſe vehementer ingemiſcat „„. Qui ſic eſt affectus, ad ſacr. Communionem accedere poteſt, ſi nocturna pollutio ipſi contigerit, ſive dormienti, ſive vigilanti, modo certus ſit, ſe nullam hujuſmodi

im-

immunditiæ præbuiſſe cauſam, ſed ex mera dæmonis illuſione, & nequitia procuratam fuiſſe. Unde apud *Caſſianum* Collatione 22. *Germano* inquirenti: „ An ſomnii illuſione pollutis vitanda ſit, an præ„ ſumenda ſacroſanctæ, ac ſalutaris Eſcæ perceptio? *Thomas reſpondet Cap.* 5. „ „ Omni quidem induſtria, quantum in nobis eſt, ſtudere debemus, ut immaculatam caſtimoniæ puritatem illo vel maxime tempore teneamus, quo venerandis aſſiſtere optamus Altaribus, & vigilantiſſima circumſpectione præcavendum eſt, ne carnis integritas in eo præcipue, in quo nos ad ſalutaris Convivii Communionem præparemus, defraudetur. Verum ſi hoſtis ille nequiſſimus, ut nobis cœleſtis remedii ſubtrahat medicinam, cuſtodiam ſopitæ mentis illuſerit, ita duntaxat, ut nullo reprehenſibili interveniente pruritu, nullo contaminetur oblectationis aſſenſu... Poſſumus, & debemus ad gratiam cibi ſalutaris confidenter accedere. *Et Cap. 6.* Verum ut manifeſtius approbetur; quod etiam inimici factione nonnumquam hæc eliciatur impuritas, novimus Fratrem, qui cum caſtimoniam cordis, & corporis ſumma circumſpectione, atque humilitate promeritam jugiter poſſideret, ac nequaquam nocturnis ludificationibus tentaretur, quoties tamen ſe ad percipiendam Communionem Dominicam præparaſſet, immundo fluxu dormiens tentabatur. Qui cum multo ſe tempore a ſacroſanctis Myſteriis trepidus adſtineret, eamdem hanc ad Seniores detulit quæſtionem, remedium impugnationis, ac doloris ſub medicabili eorum conſilio conſecuturum confidens. *Addit, quod cum alias cauſas pollutionis diligenter ab eo inquiſitas non inveniſſent;* „ „ Occultas diabolicæ factionis inſidias conteſtim perviderunt; probanteſque nec animæ culpam eſſe, nec carnis ſacroſanctis cum Epulis debere miſcere confidentiſſime cenſuerunt, ne ſcilicet ſi in hac abſtinentia duraſſet, verſutis maligni hoſtis laqueis obligatus, ſanctificationis, & Corporis Chriſti particeps eſſe non poſſet, & per hanc fraudem medicina reme-

dii

dii ſalutaris in perpetuum fraudaretur. Quo pacto ita omnis diabolicæ factionis ſcena detecta eſt; ut mox virtute Dominici Corporis protegente, illa præterita illuſionis conſuetudo ceſſaret. In quo inimici dolus evidenter apparuit, & probata pariter ſententia Seniorum, quæ plerumque hunc impuriſſimum fluxum, nec carnis, nec animæ vitio, ſed Adverſarii factioſa docuit ludificatione propelli „„.

„ Si quis pollutionem paſſus, ad cauſam recur„ rens, dubitet de conſenſu, a ſacra Communione „ omnino abſtinere debet; ſi autem expreſſe inve„ niat conſenſum non præceſſiſſe; (Addiderim, nec „ fuiſſe comitatum, vel ſubſecutum;) & neceſſitas „ urgeat, aut aliqua cauſa potior tollat obligatio„ nem, qua teneretur alioquin non accedere, poteſt „ accedere, aut etiam celebrare, non obſtante cor„ poris immunditia, aut hebetatione mentis: „„ Alias ſi neceſſitas non incumbat, videtur non exhibere debitam reverentiam Sacramento; non tamen ſi celebrat, mortaliter peccat, ſed venialiter; ſicut cum quis quandoque evagationem mentis patitur „„. Quando autem ex illuſione accidit, „„ ſi illuſionis cauſa in nobis præceſſit; puta cum quis indevotus ad dormiendum acceſſerit, idem eſt judicium ac de pollutione, quæ ex cogitatione præcedenti cauſatur, id eſt, poteſt eſſe & mortale, & veniale peccatum. Et quia non ita de facili poteſt percipi, ex qua cauſa contingat, ideo tutius eſt ſemper abſtinere, niſi neceſſitas incumbat „„. Ita *S. Th.* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 9. q. 1. art. 4. Quæſtiuncula 2.

Probari, & expiari diutius debent, qui in peccata carnis prolapſi ſunt, priuſ quam ad ſacr. Men[illegible] acce[illegible] per[illegible]ntur.

XII. Probari diutius, pœnitentiæ operibus expiari, & ſalutari continentia exerceri debent, qui in peccata carnis prolapſi ſunt, antequam ad S. Communionem admittantur. Hinc *Algerus* lib. 1. *de Sacram. Corporis, & Sanguinis Domini*, cap. 22. ſcribit: „„ Videndum, cum ad edendum Agnum lex dederit in calceamentis cautelam, ne a vitiis fallamur; in baculo diſciplinam, qua perpetrata corrigamus, in lactucis compunctionem, ut non ſolum exterius, ſed

ſed interius pœnitentiam agamus; in feſtinatione deſiderii ardorem, quo ad cœleſtia ſuſpiremus; cur accinctis renibus abſtinentiam libidinis expreſſius indixerit, cum de cæteris vitiis nihil nominatim, ſed communiter omnium vel cautelam, vel diſciplinam figuraverit. Unde ſciendum, quia agnum Dei ſine macula, qui Virginis eſt filius, luxurioſi, & inceſti ſumunt periculoſius; quia cum in Sacramento Chriſti ei uniri debeamus conformitate paſſionis, & munditiæ, nihil ſic adverſatur paſſioni crucis, ut voluptas; nihil ſic munditiæ, ut fœditas; nihil ſic ejus unitati, ut fornicariæ ſocietatis unitas. Libido enim appetitu ſuo allicit, & incendit, actu ſuo fœdat, & enervat, uſu lubricat, & illaqueat; adeo ut placendo diſplicens, diſplicendo placens, difficilem, aut nullam ſui pœnitudinem admittat; & niſi valida manu miſericordiæ Dei ſubventum fuerit, miſerabile ſine ſuo amatores ſuos ſine fine perdat. Hæc enim peſtis, quo præ cæteris vitiis eſt naturæ familiarior, eo ad cavendum difficilior; quia cum repellitur, nolenti ſe ingerit importuna; cum admittitur, volenti incumbit blande oneroſa; & dum ſic ſenſim infundit amorem ſuum, prorſus extirpat amorem cœleſtium. Sed quid e contra faciendum eſt, ne pereamus? Quia ad vitam non pervenitur, niſi per anguſtam viam, difficilem, ſed cooperante Deo non impoſſibilem ingrediamur ſemitam; ut quia humana non proficimus, angelicam in terris vitam ducamus, quatenus caſtitatis munditia, corde, & corpore Chriſti munditiæ conformes, ne cœleſti alimonia indigne reficiamur, ſimus ſpe, & converſatione cœleſtes, quia Panis Angelorum nonniſi angelicæ vitæ eſt ſtipendium. Unde etiam pravi, dum communicare præſumunt cibo, qui incommunicabilis eſt pravitati (ut ait Apoſt.) *Imbecilles fiunt, & dormiunt multi, quia non dijudicant Corpus Domini*; ut vel corporalis infirmitatis moleſtia corrigantur per Dei miſericordiam; vel dormitione mortis corporalis vitam amittant temporalem, & æternam. Ad quod periculum vitandum conſu- 1. Cor. 11.

lens

lens Apoſtolus, ait: *Probet ſe homo, & ſic de pane illo edat, & de Calice bibat*; quia revera ſolicite debet perpendere, cujus ſit actionis, vel ſaltem intentionis, qui tantæ vult fieri particeps Communionis „.

Quo habitu corporis ad S. Communionem accedendum.

„ XIII. Quod ad corporis habitum pertinet, Parochus Fideles curæ ſuæ commiſſos moneat, ſa„ tagatque, ut ſumma reverentia, omnique humili„ tate ad S. Communionem accedant, & ſumant. „ Oculis non vagis, ſed in Chriſti Corpus pie con„ jectis; barbæ pilis circa os bene præciſis; ore ſu„ pra pannum lineum ſuppoſitum modeſte porrecto; „ capite non demiſſo; lingua paullulum labrum in„ ferius intus attingente, non tamen extra os pro„ minente, in qua particulam ſuſcipiant; neque lin„ guam ipſam retrahant, priuſquam Presbyter ma„ num removerit; tum vero caput humiliter de„ mittat. Ita enim, ut ſuſpiriis abſtineant, quibus par„ ticulæ poſſint excuti. Manibus pectori admotis, „ inſtar crucis, e veteri Fidelium diſciplina, aut ſup„ plicibus, iiſdem nudis; pallio, quantum fieri po„ terit adhibito; non birretis, pileiſve pluma inani„ ter ornatis; armis depoſitis; toto denique corporis „ habitu decenti, humili, & modeſto, non ſordido. „ Mulieres non ſumptuoſis, non caudatis veſtibus, „ non crinibus inaniter intortis; non fuco, aut pig„ mentis vultu illito; non pectore nudo, aut tenui ve„ lo obtecto; ſed ita veſtitæ, ut ne præter faciem „ quidquam nudum cernatur; velo denſo bene ſuper „ faciem demiſſo. Omnes autem genibus flexis; non „ pectore, brachiiſve ſcabello innixi. Nihil præterea „ dabunt. Omni modeſtia ſurgent, & a Menſa diſce„ dent. Ita *S. Carolus* in Inſtructionibus. Videat au„ tem Sacerdos Euchariſtiam adminiſtrans, ut cum „ dixit: *Corpus Domini noſtri Jeſu Chriſti, cuſtodiat „ animam tuam in vitam æternam*; antequam Sacramentum præbeat ei, qui accepturus eſt, ſatis ſpatii relinquat ad reſpondendum, *Amen*, ſecundum Eccleſiæ primævæ Ritum; & rurſus monet *S. Carolus*.

AR-

ARTICULUS III.

Quid in ipſa Communione, & poſt Communionem præſtandum.

I. In Communione ipſa, ut ſancte religioſeque Fideles animo verſentur, hæc Parochus opportune præmonebit, ac docebit.

Pia meditatio, & amoris erga Deum excitatio.

„ In primis, quo ardentius ſanctum amorem, qui „ in ſacra Communione requiritur, Fideles in ſe ex„ citent, illos docebit, quo modo eo temporis mo„ mento, quo ſacram Euchariſtiam ſumunt, Paſſio„ nem Chriſti Domini, ex cujus vulneribus pius ille „ amor hauritur, religioſe meditentur; tum etiam „ conſiderent præſens illud beneficium, in quo tanta „ cum dignatione, immenſaque charitate Chriſtus Je„ ſus ſe communicat, & intime illis ſe conjungit.

„ Deinde, ut ſpem eorum inflammet, demonſtra„ bit tunc temporis illis conſiderandum, in Chriſto „ Domino eſſe, quidquid piam Chriſtianorum fidu„ ciam, ſpemque excitare poteſt; cum ipſe ſit omni„ potens, qui omne bonum conferre poteſt; & ſumme „ benignus, qui magis deſiderat conferre nobis ſua do„ na, quam nos recipere, & ſapiens, qui bene novit, „ quæ nobis & expediunt, & opus ſunt ad ſalutem.

Gratiarum actio.

„ Ac præterea, ad hoc illos inſtruet, ut in ipſa „ ſanctiſſima Communione, toto corde, omnique in„ tima animi pietate Deo gratias agant de tanto be„ neficio, infinitaque charitate, qua erga populum „ chriſtianum uſus eſt. Ita *S. Carolus* in Inſtructio„ nibus.

II. „ Fideles etiam monebit, ut ne poſtquam ſa„ cram Communionem ſumpſerint, ab Eccleſia ſta„ tim diſcedant, ſed permaneant in oratione, quan„ tum fieri poſſit, quieto, & remoto loco.

„ Monebit etiam, ne ſtatim ſpuant, ſed per quar„ tam ſaltem horæ partem a ſputatione abſtineant. „ Si vero neceſſitas coget prius ſpuere, id in loco „ ſaltem ſit a pedibus conculcantium remoto, ſeu po„ tius in linteo mundo. Sacerdotes, & Fideles a ſpuen„ do

„ do aliquandiu poſt Communionem abſtinere ſoli-
„ tos, eoque nomine reprehenſum olim *Amalarium*,
„ quod a ſpuendo poſt dominici Corporis ſumptio-
nem ſatis diu non abſtineret, conſtat ex ejus ad *Gun-
tardum* Epiſtola, qua ſe excuſat, Tom. 7. *Spicilegii*,
pag. 168. Ait autem non ex irreverentia erga Cor-
pus Chriſti, ſed ex redundantia humoris phlegma-
tici, quem cohibere non poterat, ſe paullo poſt Com-
munionem ſpuere.

Ne præterea ſtatim cibum capiant, ſed dimidia poſt ſumptam ſacram Communionem, aut ſaltem quarta horæ parte, Parochus admoneat.

„ Ut animæ cogitationes, ſenſus omnes, & lin-
„ guam cohibeant; abſtineantque præcipue ea die a
„ verbis otioſis, cogitationibus malis; ſed in ſanctis
„ meditationibus, precibus, divinorum Officiorum fre-
„ quentia, Eccleſiis etiam frequentandis, aliiſque pie-
„ tatis officiis, atque operibus verſentur.

„ Ut denique aſſiſtant Chriſto hoſpiti ſanctiſſimis
„ exercitationibus, atque actionibus; a profanis au-
„ tem negotiis, & ſæcularibus abſtineant; quod ſi non
„ omnino poſſunt, curent tamen a ſancta Communio-
„ nis ſumptæ meditatione, & a ſui intima cuſtodia
„ non alienari. Ita *S. Carolus* in Inſtructionibus.

Sacr. Communionis diebus eleemoſynæ pauperibus largius erogandæ.

Diebus autem ſacræ Communionis, charitas, & beneficentia in pauperes effuſius eſt exercenda, & cum Chriſtus Corpore ſuo nos cibaverit, pane certe noſtro, aliiſque cibis terrenis, quos dat nobis Deus, ipſum in membris ſuis eſurientem paſcere debemus. Chriſtianos etiam poſt ſacram Communionem immiſericordes, graviter increpat *S. Joan. Chryſ.* Hom. 27. in Epiſt. 1. ad Cor. „„ Si tu, (*inquit*) accedas propter Euchariſtiam, id eſt gratiarum actionem, tu quoque nihil facias indignum Euchariſtia, ſeu gratiarum actione; neque fratrem pudore afficias, neque eſurientem deſpicias... Chriſtus omnibus Corpus ex æquo dedit; tu autem ne panem quidem commu-
nem das ex æquo... Chriſti facis commemoratio-
nem, & pauperes deſpicis, & non exhorreſcis? Sed

ſi

filii quidem, aut fratris defuncti memoriam ageres, pungereris a conscientia, si non morem impleviſſes, & pauperes vocaſſes? Tu autem Domini tui faciens memoriam, ne menſam quidem ſolum impertis... Talis menſæ fuiſti particeps; & cum omnibus deberes eſſe mitior, & clementior; & par Angelis, fuiſti omnium crudeliſſimus. Guſtaviſti Sanguinem dominicum, & ne ſic quidem fratrem agnoſcis? Et quamnam mereberis veniam? Quamquam, etſi antea ignorares, a menſa eum oportebat agnoſcere. Nunc autem etiam ipſam menſam ignominia afficis; eum, qui dignus fuit habitus, ut illius eſſet particeps, tuis cibis non dignum eſſe exiſtimans... Non cogitas, quisnam cum eſſes, quis factus ſis? Non in memoriam revocas, quod hoc paupere in pecuniis, longe eras egentior in bonis operationibus, cum eſſes plenus peccatis; ſed tamen ab his omnibus te liberavit Deus, & te tali menſa eſt dignatus. Tu autem ne ſic quidem factus es benignior, & magis miſericors. Nihil ergo reſtat, niſi ut tradaris tortoribus. Hæc verba nos quoque omnes audiamus, quicunque hic quidem cum pauperibus ad hanc ſacram Menſam accedimus, foras autem egreſſi, videmur ne eos quidem vidiſſe „„.

S. Communionis diebus a deliciis, & jocis omnino temperandum eſt. 1. Tim. 5.

Tum oſtendit Fidelibus, qua die ad S. Communionem acceſſerunt, a deliciis, & jocis penitus eſſe temperandum. „„ Nam ſi nunquam oportet deditum eſſe deliciis, idque Paulus ſignificavit, dicens: *Quæ in deliciis vivit, eſt mortua*; multo magis tunc morietur. Nam ſi deliciæ mors ſunt mulieri, multo magis viro; & ſi hoc cum alio tempore fiat, perdit, multo magis poſt Sacramentorum Communionem. Tu autem pane vitæ accepto, facis rem mortis, & non horreſcis? Neſcis, quam multa mala proficiſcantur ex deliciis? Riſus intempeſtivus, verba inſolentia, & incompoſita, urbanitas, & facetiæ exitio plenæ, nugæ inutiles, ea, quæ nec fas quidem eſt dicere; & hæc facis Chriſti Menſa exceptus, eo die, quo dignus es habitus, qui ejus carnes lingua tange-

res. Quicunque ſis ergo, ne hæc fiant, manum tuam expurga, & caſtiga linguam, & labia, quæ ingreſſui Chriſti fuere veſtibula; & appoſita menſa ſenſibili ad Menſam illam mentem extende, ad Cœnam dominicam, ad vigiliam diſcipulorum, quæ fuit ſacra illa nocte. Immo vero etiam præſentia ſunt nox. Vigilemus ergo cum Domino, compungamur cum diſcipulis; precationis tempus eſt, non ebrietatis, ſemper quidem, maxime autem in die feſto. Propterea enim eſt dies feſtus, non ut nos indecore geramus, non ut peccata congregemus, ſed ut, quæ ſunt, tollamus... Ego te volo explere deliciis, ſed quæ vere ſunt deliciæ, quæ nunquam marceſcunt. Invita Chriſtum ad prandium; eum tuis imperti, vel potius ſuis. Hoc infinitam habet voluptatem, & perpetuo vigentem „„.

ARTICULUS IV.

De frequenti Communione.

PROPOSITIO UNICA.

Frequens Communio, ſi nihil obſtet, præſtat rariori.

Euchariſtia enim ſpiritualis eſt animæ cibus; unde quemadmodum corpori in ſingulos dies alimentum ſubminiſtrare neceſſarium putamus; ita etiam animæ hoc Sacramento frequenter alendæ, & nutriendæ curam abjicere non debemus; neque enim minus ſpirituali cibo animam, quam naturali corpus indigere, perſpicuum eſt.

Præterea, cum fructus maximos ex Euchariſtiæ ſacramentali Communione conſequamur, gratiæ, & charitatis incrementum, remiſſionem peccatorum venialium, imminutionem concupiſcentiæ, munimen contra tentationes, & antidotum contra peccata futura, vitam denique, & gloriam æternam; manifeſtum eſt, frequentiorem Communionem, ſi nihil obſtet, præſtare rariori.

Tertio, ſingulis diebus corporis vires reficere oportebat

tebat Iſraelitas per deſertum ambulantes, donec ad terram promiſſam perveniſſent; frequens igitur Euchariſtiæ ſuſceptio, cujus Manna figura erat, per ſe anteponenda eſt rariori.

Quarto, Fideles Apoſtolicis temporibus Euchariſtiam quotidie accepiſſe, ex Apoſtolorum Actis intelligimus. (Act. 2. 42.) *Erant autem perſeverantes in doctrina Apoſtolorum, & communicatione fractionis Panis, & orationibus.* Omnes enim, qui tunc fidem chriſtianam profitebantur, vera, & ſincera charitate ita ardebant, ut cum ſine intermiſſione orationibus, & aliis pietatis officiis vacarent; quotidie ad ſacra dominici Corporis Myſteria ſumenda parati inveniren-tur.

Quinto, SS. Patres frequentem Communionem magnopere commendant, ad eamque vehementer hortantur.

Euchariſtia Panis quotidianus.

S. Cyprian. lib. de Oratione Dominica: „ „ Hunc autem panem (*inquit*) dari nobis quotidie poſtulamus, ne qui in Chriſto ſumus, & Euchariſtiam quotidie in cibum ſalutis accipimus, intercedente graviore aliquo delicto, dum abſtenti, & non communicantes a cœleſti pane prohibemur, a Chriſti Corpore ſeparemur „ „.

Joan. 6.

S. Baſilius Epiſt. 289. ad Cæſariam patriciam „ „ Singulis certe diebus (*inquit*) communicare, & participem eſſe ſancti Corporis, & Sanguinis Chriſti bonum & fructuoſum eſt, cum dixerit ipſe: *Qui comederit Carnem meam, & biberit Sanguinem meum, vitam habet æternam.* Jam vero quis dubitat, quin frequentius participare, non ſit aliud omnino quam frequenter vivere? Quater igitur nos ſingulis ſeptimanis communicamus. Dominico die, Feria quarta, in Paraſceve, & in Sabbato; ſed & per dies etiam alios, ſi Martyris alicujus memoria celebretur „ „.

Chriſtiani quoties ad Euchariſtiam accedunt, Pa-ſcha eſt. 1. Cor. 11.

S. Joan. Chryſoſt. Homil. 5. in Epiſt. 1. ad *Timotheum*, pœnas indigne communicantium recenſens, his verbis expreſſas: *Ideo inter vos multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi*, ait: „ „ Et quomodo, inquies,

quies, iſta perpetimur, cum ſemel tantum per annum ea Sacramenta ſumamus? Hoc nempe eſt, quod univerſa perturbat, quia non munditia animi, verum intervallo temporis longiore, conſtare meritum putas, ſummamque arbitraris reverentiam, ac religionem eſſe, ſi non ſæpius cœleſtem illam adeas Menſam. Ignoras quoniam indigne accedere, etiamſi ſemel tantum fiat, te ſupplicio tradi; digne vero, etiamſi ſæpe accedas, ſalutem inde conquiri? Non eſt audaciæ ſæpius accedere ad Dominicam Menſam, ſed indigne accedere, etiamſi ſemel tantum quiſpiam toto vitæ tempore accedat... Quid igitur hanc rem temporis lege metimur? Tempeſtivum accedendi tempus munditia conſcientiæ faciat; nihil habet amplius quod in Paſcha conſummatur Myſterium, eo quod continuo celebratur. Unum quippe, atque idem eſt, eadem eſt ſancti Spiritus gratia, ſemper Paſcha eſt „„.

Eorum negligentia arguitur, qui ſemel duntaxat in anno, & ne tunc quidem cum debita præparatione ad S. Communionem accedunt.

Et Homil. 17. in Epiſt. ad Hæbr. „„ Multi (*inquit*) hujus Sacrificii ſemel toto anno ſunt participes, alii autem bis, alii vero ſæpe. Ad omnes ergo habetur oratio, non ſolum ad eos, qui hic ſunt, ſed ad eos etiam, qui ſedent in deſerto. Nam illi ſemel in anno ſunt participes, ſæpe etiam poſt duos annos. Quid vero, quinam erunt nobis magis accepti, an qui ſemel, an qui ſæpe, an qui raro? Nec hi, nec illi; ſed, ii qui cum munda conſcientia, qui cum mundo corde, qui cum vita irreprehenſibili. Qui ſunt hujuſmodi, ſemper accedant; qui non ſunt hujuſmodi, ne ſemel quidem. Quamobrem? Quoniam ſibi ſumunt judicium, & condemnationem, & pœnam, & ſupplicium. Nec mireris; ſicut enim nutrimentum, quod natura vim habet nutriendi, ſi in eum inciderit, qui malis humoribus eſt plenus, omnia perdit, & corrumpit, & morbi fit occaſio; ita etiam hæc veneranda Myſteria. Frueris Menſa ſpirituali, Menſa regali, & iterum os tuum luto inquinas? Ungis unguento, & rurſus imples fætore? Dic mihi, cum poſt annum es particeps Communionis, exi-

exiſtimaſne quadraginta dies tibi ſufficere ad emundationem peccatorum totius temporis? Et cum rurſus præterierit hebdomada, te dedis prioribus? Dic mihi, ſi cum quadraginta diebus a longo morbo convalueris, rurſus te dedas cibis illis, qui morbos procreant; non etiam priorem perdis laborem? Nam ſi mutantur, quæ ſunt naturalia, multo magis, quæ noſtri ſunt inſtituti, & liberi arbitrii... Hæc dico, non ab uno, eodemque annuo acceſſu vos arcens, ſed volens vos perpetuo ad Sancta accedere „ „.

S. Hieronymus, Epiſt 28. ad Lucinium: „ „ Utinam (*inquit*) omni tempore jejunare poſſimus? Euchariſtiam quoque abſque condemnatione noſtri, & pungente conſcientia ſemper accipere, & Pſalmiſtam audire dicentem: *Guſtate, & videte, quoniam ſuavis eſt* Pſalm. 33. *Dominus. Et Epiſt.* 50. Scio Romæ hanc eſſe conſuetudinem, ut Fideles ſemper Chriſti Corpus accipiant; quod nec reprehendo, nec probo; unuſquiſque enim in ſuo ſenſu abundet „ „.

S. Ambroſius lib. 5. *de Sacramentis*, cap. 4. „ „ Si quotidianus eſt Panis, cur poſt annum illum ſumis, quemadmodum Græci in Oriente facere conſueverunt? Accipe quotidie, quod quotidie tibi proſit. Sic vive, ut quotidie merearis accipere. Qui non meretur quotidie accipere, non meretur poſt annum accipere; quomodo Job ſanctus pro filiis ſuis offerebat quotidie Sacrificium, ne forte aliquid vel in corde vel in ſermone peccaſſent. Ergo tu audis, quod quotieſcunque offertur Sacrificium, mors Domini, reſurrectio Domini, elevatio Domini ſignificetur, & remiſſio peccatorum; & panem iſtum vitæ quotidianum non aſſumis? Qui vulnus habet, medicinam requirit. Vulnus eſt, quia ſub peccato ſumus. Medicina eſt cœleſte, & venerabile Sacramentum. *Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie.* Quotidie ſi accipis, quotidie tibi hodie eſt „ „. Sic vivendum, ut Euchariſtiam ſumere mereamur.

S. Auguſt. Epiſt 54. alias 118. ad Januarium: „ „ Alia vero (*inquit*) quæ per loca terrarum, regioneſque variantur, ſicuti eſt, quod alii jejunant S. Aug. de frequenti Communione ſententia.

Sabbato, alii non; alii quotidie communicant Corpori, & Sanguini Domini, alii certis diebus accipiunt; alibi nullus dies prætermittitur, quo non offeratur, alibi Sabbato tantum, & dominico; alibi tantum dominico; & ſi quid aliud hujuſmodi animadverti poteſt, totum hoc genus rerum liberas habet obſervationes, nec diſciplina ulla eſt in his melior gravi, prudentique Chriſtiano, quam ut eo modo agat, quo agere viderit Eccleſiam, ad quam forte devenerit... Dixerit aliquis, non quotidie accipiendam Euchariſtiam. Quæſieris quare? Quoniam, inquit, eligendi ſunt dies, quibus purius homo continentiuſque vivit, quo ad tantum Sacramentum dignus accedat. *Qui enim manducaverit indigne, judicium ſibi manducat, & bibit.* Alius contra: Immo, inquit, ſi tanta eſt plaga peccati, atque impetus morbi, ut medicamenta talia differenda ſint, auctoritate Antiſtitis debet quiſque ab Altari removeri ad agendam pœnitentiam, & eadem auctoritate reconciliari. Hoc eſt enim indigne accipere, ſi eo tempore accipiat, quo debet agere pœnitentiam; non ut arbitrio ſuo, cum libet, vel auferat ſe Communioni, vel reddat. Cæterum peccata ſi tanta non ſunt, ut excommunicandus quiſquam homo judicetur, non ſe debet a quotidiana medicina dominici Corporis ſeparare. Rectius inter eos fortaſſe quiſpiam dirimit litem, qui monet, ut præcipue in Chriſti pace permaneant; faciat autem unuſquiſque, quod ſecundum fidem ſuam pie credit eſſe faciendum. Neuter enim exhonorat Corpus. & Sanguinem Domini, ſed ſaluberrimum Sacramentum certatim honorare contendunt. Neque enim litigaverunt inter ſe, aut quiſquam eorum ſe alteri præpoſuit, Zachæus, & ille Centurio, cum alter eorum gaudens in domum ſuam ſuſceperit Dominum, alter dixerit; *Non ſum dignus, ut intres ſub tectum meum.* Ambo Salvatorem honorificantes diverſo, & quaſi contrario modo; ambo peccatis miſeri, ambo miſericordiam conſecuti. Valet etiam ad hanc ſimilitudinem, quod in primo Populo unicui-

Luc 19. 6. Matth 8.

que

que Manna ſecundum propriam voluntatem in re ſapiebat, ſic uniuſcujuſque in corde Chriſtiani Sacramentum illud, quo ſubjugatus eſt mundus. Nam & ille honorando non audet quotidie ſumere, & ille honorando non audet ullo die prætermittere. Contemptum ſolum non vult cibus iſte, ſicut nec Manna faſtidium „ „.

Receſſus a ſacr. Communione, quamvis ex metu, & religione videatur proficiſci, ſæpius in laqueum, & in ſcandalum cedit.

S. Cyrillus Alexand. lib. 3. in Joan p. 324. „ „ Vivificat ſanctum Chriſti Corpus, & in incorruptione conſervat, noſtris commiſtum corporibus .. Quæ cum ita ſint, intelligant demum, quicunque baptizati ſunt, divinamque gratiam guſtarunt, ſi cunctanter, & vix Eccleſias adeant, & longo temporum ſpatio Eulogiam, quæ per Chriſtum, frequentare deſinant, & ex eo, quod nolunt ei myſtice communicare, damnoſum metum, ac religionem prætexant, æterna vita ſe ipſos excludere, dum vivificari renuunt; & recuſationem illam, tametſi a metu, & religione profecta videatur, in laqueum cedere, & ſcandalum. Eniti quippe magis eos omni ſtudio, ac viribus deceret, ut a peccato ſtatim mundentur, honeſtumque, ac probum vitæ inſtitutum amplexi, ad vitæ participationem demum magna cum fiducia properent. Sed cum Satanæ variæ ad decipiendum ſint artes, ad ſaniorem mentem eos revocari non ſinit; verum poſtquam malis eos inquinavit, ipſam quoque gratiam cogit exhorreſcere, per quam a voluptate, quæ ad vitium inducit, tanquam a vino, & crapula ad ſobrietatem revocati, quid utile ſit, perſpicere queant. Ruptis igitur illius vinculis, & excuſſo jugo tyrannico, in timore Domino ſerviamus, ut ſcriptum eſt, & carnis voluptatibus per temperantiam ſuperatis, ad divinam, ac cœleſtem gratiam accedamus, & ad ſanctam Chriſti participationem aſcendamus „ „.

Quibus ſalutaris ſit frequens Communio.

S. Iſidorus lib. *de Eccleſiaſt. Officiis*, cap. 18. „ „ Dicunt aliqui: Niſi aliquo interveniente peccato, Euchariſtiam quotidie accipiendam; hunc enim panem dari, jubente Domino quotidie nobis poſtulamus, dicentes: *Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie.*

Quod quidem bene dicunt, ſi hoc cum religione, & devotione, & humilitate ſuſcipiunt; ne fidendo de juſtitia, ſuperba præſumptione id faciant. Cæterum ſi talia ſunt peccata, quæ quaſi mortuum removeant ab Altari, prius agenda pœnitentia eſt; ac ſic deinde hoc ſalutiferum medicamentum ſuſcipiendum... Manifeſtum eſt enim, vivere eos, qui Corpus ejus attingunt. Unde timendum eſt, ne dum diu quiſque ſeparatur a Chriſti Corpore, alienus permaneat a ſalute, ipſo dicente; *Niſi manducaveritis Carnem Filii hominis, & biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Qui enim peccare jam quievit, communicare non deſinat „„.

Joan. 6.

Omnis dies Dominica eſt Paſcha Chriſtianorum.

Rutherius Veronenſis Epiſcopus, qui decimo ſæculo florebat, in Epiſtola Synodica ad Presbyteros ſuos: „„ Omnis, *inquit*, dies Dominicus ideo eſt Paſchalis, quia Reſurrectione Domini decoratus; Paſcha vero noſtrum ideo eſt Chriſtus, quia pro nobis immolatus. Omni ergo Dominica clamat nobis Apoſtolus: *Itaque epulemur*; id eſt, Carnem Domini manducemus, & Sanguinem ipſius bibamus „„.

Euchariſtia cor Eccleſiæ vita Chriſtiani.

Petrus Cellenſis Abbas S. Remigii Remenſis, poſtmodum Carnotenſis Epiſcopus, qui floruit duodecimo ſæculo ad exitum vergente, lib. *de diſciplina Clauſtrali*, cap. 25. de eodem argumento hæc habet; „„ Euchariſtia locum tenet in corpore Eccleſiæ, quem humanum cor in homine; integro, & ſano corde vivitur, & corrupto, & vulnerato, homo moritur. Unde Salomon; *Omni cuſtodia ſerva cor tuum; quoniam ex ipſo vita procedit.* Et Dominus de Corpore ſuo in Evangelio: *Qui manducat me, & ipſe vivet propter me.* Vita eſt Angeli, in quem deſiderant Angeli proſpicere; vita eſt Chriſtiani, per quam poſſit proficere. Hanc vitam aliter accipit, qui in carne, & ſecundum carnem vivit, aliter ille, qui ſeminat in ſpiritu, ubi de ſpiritu metat vitam æternam; & qui dicit: *Vivo autem, jam non ego, vivit vero in me Chriſtus*; quem diligo ex toto corde, ex tota virtute. Cor tale Deum ſolum cogitat, amat, &

Prov. 4. 23.

Joan. 6. 58.

Gal. 2. 20.

& deſiderat; anima ſingulis ſpiraculis Deum annuntiat, & ſemper ad Deum ſpirat, & ſuſpirat... Qui ſic Deo, & a Deo occupatur horis matutinalibus fame ſancta urgente, Dominici Corporis, & Sanguinis Communione quotidie reficitur. Sed, ſecundum Apoſtolum, diſcidicandum inter hunc ſpiritualem cibum, & corporalem quotidianum. Nam ſumma diſcretione attendendum, quando ad Corpus Chriſti ſit accedendum, quando cedendum, & quando recedendum. Accedere ad Chriſtum, accedere eſt ad Dominum, accedere ad Regem, accedere ad lucem, ad ignem, ad panem, ad vitam, immo ad vitem. Quæris libertatem? accede ad Dominum; quæris ſecuritatem? accede ad Regem; quæris claritatem? accede ad lucem; quæris calorem? accede ad ignem; quæris refectionem? accede ad panem; quæris potum? accede ad vitem; quæris reſurrectionem? accede ad vitam. Offendiſti Dominum? cede; feciſti contra Regem? cede; cæcus, aut lippus es? cede a luce; portas in lumbis; aut in manibus tuis ignem alienum? cede, ne exurat te ignis de Altari; eſne plenus murmurio, & ſaturatus de contradictionibus? cede, & noli accedere ad panem Angelorum; eſne inebriatus de vinea Sodomorum, & Gomorrhæ? cede, & noli accedere ad vinum de vinea Sorech; eſne mortuus criminalibus, & ſepultus in inferno? cede. Diſtat autem plurimum inter cedere, & recedere; nam cedere, reverentiæ eſt; recedere, irreverentiæ. Cedit qui dicit: *Domine, non ſum dignus, ut intres ſub tectum meum.* Recedit, qui dicit: *Ecce ejicis me a facie tua.* Et, *Major eſt iniquitas mea, quam ut veniam meream.* Et Pſalmiſta: *Diſcedite a me omnes, qui operamini iniquitatem.* Quis autem finis recedentibus a Deo? *Omnes, qui elongant ſe a te, peribunt.* Cedo itaque, cum peccavero; non recedo, ſi confeſſus errorem fuero, & emendavero „.

Quando, & quomodo ad Corpus Chriſti accedendum.

Matth. 8. Gen. 4. Pſalm. 6. Pſalm. 72.

„ Sed adhuc diligentius advertendum, quando, quomodo, & quare ad Communionem ſit accedendum; habet enim utilitas hujus refectionis tem-

poris diſcretionem, modi determinationem, cauſæ etiam rationem. In tempore conſiderantur tria, opportunitas, conſuetudo, & ſolemnitas. In modo purgatio, intentio, & devotio. In cauſa inſtitutio, utilitas, & neceſſitas. Opportunitas fugit, & fugat occupationem; liberis enim mentibus hoc exequendum officium; & Deo obſequendum. Conſuetudo removet laicam negligentiam, & erga ſalutem ſuam nimium torporem. Inſtans quoque Solemnitas admonet nos accedere ad Communionem. Quæ enim ſolemnitas, ubi fames, & egeſtas? Ubi autem non eſt cibus, qui non perit, ſed qui permanet in vitam æternam, egeſtas eſt, & exitialis inopia. Modus habet purgationem, intentionem, & devotionem. Purgandæ itaque prius ſunt ſordes noſtræ aqua compunctionis, igne fraternæ compaſſionis, hyſſopo fidei, & humillimæ confeſſionis, cinere ſaluberrimæ ſubjectionis, & mortificationis. De hac purgatione Apoſtolus ad Hebræos: *Habentes* (inquit) *fiduciam in introitu Sanctorum in Sanguine Chriſti, quam initiavit nobis viam novam, & viventem per velamen, id eſt, carnem ſuam, & Sacerdotem magnum ſuper domum Dei; accedamus cum vero corde in plenitudine fidei, aſperſi corda a conſcientia mala, & abluti corpus aqua munda, teneamus ſpei noſtræ confeſſionem indeclinabilem; & conſideremus invicem in provocationem charitatis, & bonorum operum.* Securus introeat ad Altare Dei, certus accedat ad Communionem dominici Corporis, qui habet cor aſperſum, id eſt mundatum a conſcientia mala, & corpus ablutum tam ſanctificatione Baptiſmatis quam compunctione devotionis; & qui tenet indeclinabilem ſpei confeſſionem „ „.

Hebr. 10.

„ „ Intentio triplex, alia bona, alia mala, alia peſſima. Bona eſt, ſi Corpus Chriſti cum fide vera, & pura ab omni crimine conſcientia ſumitur; ut Sanguis Chriſti juſtum juſtificet amplius, hic accipit, ut bonus fiat. Mala eſt, cum in vaſe per odium arido, per luxuriam immundo, & per malitiam corrupto mittitur, non, ut qui eſt malus, fiat bonus, ſed ut

qui

qui eſt malus, appareat bonus; hic eſt hypocrita. Peſſima eſt, quando irreverenter quaſi canis validus corde peſſimo accedit aliquis ad Sacramentum dominicum, non ut fiat bonus, ſed ut ſub Chriſto lateat Antichriſtus; hic eſt lupus rapax, qui ſub pelle ovina devorat agnum „„.

„„ Triplex eſt devotio; alia compunctiva, alia ſuſpirioſa, alia lacrymoſa. Compunctiva eſt fons ſcaturiens, ſuſpirioſa eſt fons ſaliens, lacrymoſa fons ſuperebulliens. Pungit compunctiva, elicit ſuſpirioſa, fundit, & pluit lacrymoſa. Timor pungit, ſpes elicit, amor pluit. Venam ſtringit timor, ſpes aperit, amor humorem cum impetu ſpiritus educit „„.

Eccleſiæ ſententiæ de frequenti Communione.

Eccleſia ſententiam ſuam de frequenti Communione in Synodo Tridentina expreſſit his verbis Seſſione 22. C. 6. „„ Optaret quidem ſacroſancta Synodus, ut in ſingulis Miſſis Fideles adſtantes non ſolum ſpirituali affectu, ſed ſacramentali etiam Euchariſtiæ perceptione communicarent, quo ad eos ſanctiſſimi hujus Sacramenti fructus uberior proveniret „„.

De eadem Concilii Catechiſmus hæc habet: „„ Neque tamen Fideles ſatis habeant ſemel tantummodo Corpus Domini quotannis accipere, verum ſæpius iterandam Euchariſtiæ Communionem exiſtiment. Utrum autem ſingulis menſibus, vel hebdomadis, vel diebus id magis expediat, certa omnibus regula præſcribi non poteſt; verumtamen illa eſt S. Auguſtini Sermone alias 28. de ver. Domini, nunc 84. in Appendice, qui totus exſcriptus eſt ex S. Ambroſii lib 5. de Sacramentis cap. 4. norma certiſſima: *Sic vive, ut quotidie poſſis ſumere* „„.

S. Carolus in Inſtructionibus de Sacramento Euchariſtiæ: „„ Ad ſaluberrimum (*inquit*) hujus Sacramenti frequenter ſumendi uſum Parochus Fideles cohortabitur atque excitabit, Eccleſiæ inſtitutis, ac exemplis, & Sanctorum omnium conſentiente doctrina, ut ex Catechiſmo Romano diſcere poterit, & ſententia Oecumenicæ Synodi Tridentinæ, quæ opta-

optaret quidem Fideles in ſingulis Miſſis non ſolum ſpirituali affectu, ſed ſacramentali etiam Euchariſtiæ perceptione communicare; curabit certe, ut præter Paſchatis Communionem, quæ Eccleſiæ præcepto neceſſaria eſt; ſaltem in præcipuis Solemnitatibus, veluti die Natali Domini, Epiphania, Pentecoſte, in diebus item feſtis majoribus B. Mariæ Virginis, communicent „„.

„„ Crebris præterea monitis, illud, quod beatiſſimus Sylverius Pontifex ſtatuit, in conſuetudinem revocare ſtudebit; ut qui ſæpius non communicant, in Quadrageſima ſaltem Dominicis diebus Corpus Domini ſumant, & die item Cœnæ Domini, ex antiquo inſtituto; ac præterea in Adventu itidem præſtent „„.

„„ Eam præterea conſuetudinem in Parochia ſua introducere curabit, ut quoties quis iter longum, aut infeſtum, remque arduam, & difficilem, etiam in qua nullum mortis periculum extimeſcendum ſit, aggredietur; qui item gravi aliqua perturbatione, vel ex filiorum, conjugiſve obitu, vel bonorum amiſſione, vel ex alia re adverſa affligitur, ſacram Communionem confeſſus ſuſcipiat. Idemque faciat, itinere, vel negotio difficili, quod ſuſceperit, confecto, vel quocunque beneficio accepto; gratia Deo acturus hujus Sacramenti ſumptione; in quo præcipua quædam ratio ineſt, qua Deo pro immenſis in nos collatis beneficiis aliquam gratiam pie referamus „„.

„„ Curabit item, ut mulieres proxime parituræ hoc ipſum præſtent, ac præterea cum primum a puerperio ad Eccleſiam accedent „„.

De eadem Concilium Remenſe anni 1583. „„ Cum nihil habeat chriſtiana Religio Sacramento Euchariſtiæ præſtantius, & auguſtius, nihilque ad ſancte, & inculpate vivendum efficacius ejuſdem frequentiſſima participatione, dolemus tantam eſſe Chriſtianorum hujus temporis incuriam, ut ſemel tantum in anno ſumant tam ſalutaris Sacramenti ſubſidia. Quare Parochi, & qui ad divini verbi prædicationem adſciſcuntur,

ſcuntur, deinceps de frequentis Communionis antiquo uſu, ejuſdemque miris fructibus, & utilitate diſſerant, & Fidelibus perſuadere nitantur, nullum eſſe modum aptiorem, & compendioſiorem, quo ſopitis, & extinctis hæreſibus, Eccleſiæ Apoſtolicæ facies noſtro ſæculo redeat. Nos quoque Fideles omnes hortamur, & per viſcera miſericordiæ Dei noſtri obſecramus, ut quam ſæpiſſime, ſaltem vero diebus ſolemnibus communicent, & quotieſcunque poſtulaverit ingruens aliqua neceſſitas, quæ vitam humanam in diſcrimen, & periculum adducat „„.

S. Thomæ ſententia de frequenti Communione.

Quæſtionem de frequenti Communione ita dirmit *S. Thomas* 3. p. qu. 80. art. 10. „„ Circa uſum hujus Sacramenti duo poſſunt conſiderari. Unum quidem ex parte ipſius Sacramenti, cujus virtus eſt hominibus ſalutaris, & ideo utile eſt quotidie ipſum ſumere, ut homo quotidie ejus fructum percipiat. Unde S. Ambroſius dicit *lib.* 5. de Sacramentis, *cap.* 6. *Si quotieſcunque effunditur Sanguis Chriſti, in remiſſionem peccatorum effunditur, debeo ſemper accipere, ut ſemper mihi peccata dimittantur; qui ſemper pecco, debeo ſemper habere medicinam.* Alio modo poteſt conſiderari ex parte ſumentis, in quo requiritur, ut cum magna devotione, & reverentia ad hoc Sacramentum accedat; & ideo ſi aliquis ſe quotidie ad hoc paratum inveniat, laudabile eſt, quod quotidie ſumat... Sed quia multoties in pluribus hominum multa impedimenta hujus devotionis occurrunt; propter corporis indiſpoſitionem, vel animæ, non eſt utile omnibus hominibus quotidie ad hoc Sacramentum accedere; ſed quotieſcunque ſe ad illud homo invenerit præparatum „„.

Et in Reſponſione ad tertium: „„ Reverentia (*inquit*) hujus Sacramenti habet timorem amori conjunctum; unde timor reverentiæ ad Deum, dicitur timor filialis; ex amore enim provocatur deſiderium ſumendi, ex timore autem conſurgit humilitas reverendi; & ideo utrumque pertinet ad reverentiam hujus Sacramenti, & quod quotidie ſumatur, & quod

aliquando abſtineatur. Amor tamen, & ſpes; ad quæ ſemper Scriptura nos provocat, præferuntur timori,
Luc. 5. 8. Unde cum Petrus dixiſſet: *Exi a me, Domine, quia homo peccator ſum;* reſpondit Jeſus: *noli timere* „„.

Et in 4. *Sententiarum*, Diſt. 12. qu. 2. art. 1. Quæſtiunc. 1. „„ In hoc Sacramento, *inquit*, duo requiruntur ex parte recipientis ſcilicet deſiderium conjunctionis ad Chriſtum, quod facit amor; & reverentia Sacramenti, quæ ad donum timoris pertinet; primum autem incitat ad frequentationem hujus Sacramenti quotidianam, ſed ſecundum retrahit; unde ſi aliquis experimentaliter cognoſceret ex quotidiana ſumptione fervorem amoris augeri, & reverentiam non minui, talis deberet quotidie communicare. Si autem ſentiret per quotidianam frequentationem reverentiam minui, & fervorem non multum augeri, talis deberet interdum abſtinere, ut cum majori reverentia, & devotione poſtmodum accederet. Unde quantum ad hoc unuſquiſque relinquendus eſt judicio ſuo „„.

Et Art. 2. Quæſtiunc. 3. „„ Si autem hæc duo ad invicem comparemus, adhuc invenitur prævalere ſumptio Sacramenti abſtinentiæ a Sacramento, tum ratione effectus Sacramenti, tum ratione præparationis, quantulacumque ſit; ut etiam ratione virtutis elicientis actum; quia ſumere videtur eſſe charitatis, in qua radix meriti conſiſtit; abſtinere autem timoris; amor autem timori prævalet. *Et in Reſponſione ad ſecundam objectionem*: In hoc (*inquit*) maxime eſt gloria Dei, & bonitas, quod ſe creaturis pro earum captu communicat; unde magis videtur ad Dei gloriam pertinere, quod aliquis ad Communionem accedat, quam quod abſtineat „„.

De frequenti Communione, & rationibus ad illam moventibus, legatur & piiſſimus ſpiritalis vitæ Magiſter *Joannes Taulerus*, Sermonibus 1. & 2. in Dominica 7. poſt Octavam Trinitatis.

CON-

CONSECTARIA PRAXIM SPECTANTIA.

REGULA PRIMA.

I. Frequens Communio non eſt iis permittenda, qui vel in peccata mortalia ſæpe labuntur, vel ab affectu venialium peccatorum non ſunt liberi, & immunes. Frequens Communio quibus permittenda.

Id colligitur ex cap. *Quotidie*, Diſt. 2. *de Conſecratione*, quod ex libro *Gennadii* de Eccleſiaſticis Dogmatibus, cap. 22. excerptum eſt, cujus hæc ſunt verba: „„ Quotidie Euchariſtiæ Communionem percipere, nec laudo, nec vitupero; omnibus tamen Dominicis diebus communicandum ſuadeo, & hortor; ſi tamen mens ſine affectu peccandi ſit. Nam habentem adhuc voluntatem peccandi, gravari magis dico Euchariſtiæ perceptione quam purificari. Et ideo quamvis quis peccato mordeatur, peccandi non habeat de cætero voluntatem, & communicaturus ſatisfaciat lacrymis, & orationibus; & confidens de Domini miſeratione, qui peccata piæ confeſſioni donare conſuevit, accedat ad Euchariſtiam intrepidus, & ſecurus; ſed hoc de illo dico, quem capitalia, & mortalia peccata non gravant; nam quem mortalia crimina poſt Baptiſmum commiſſa premunt, hortor prius publica pœnitentia ſatisfacere, & ita Sacerdotis judicio reconciliatum communioni ſociari, ſi vult non ad judicium, & condemnationem ſui Euchariſtiam percipere „„.

Confirmatur ex *S. Iſidoro* lib. 1. *Sententiarum* c. 24. „„ Qui ſcelerate vivunt in Eccleſia (*inquit*) & communicare non deſinunt, putantes ſe tali Communione mundari; diſcant nihil ad emundationem ſibi proficere, dicente Propheta: *Quid eſt, quod dilectus meus in domo mea fecit ſcelera multa? Nunquid carnes Sanctæ auferent a te malitias tuas* „„? Jer. 2. 14.

Quod ſpectat alteram partem Regulæ; aliud eſt veniale peccatum, aliud ejus affectum non habere. Abſque veniali peccato ne ipſi quidem viri juſti, & perfecti vivunt; ſed abſque peccati venialis affectu eſſe Frequens Communio quibus permittenda.

eſſe poſſunt, & plerique felicem illum ſtatum attigerunt, dum ipſis ex animo diſplicent quotidiana illa fragilitatis humanæ peccata; dum illa pro virili cavent, atque emendare nituntur; dum ex iis humiliores, & ferventiores evadunt, quia dolent de ſuperbia naturæ corruptæ veluti congenita, & de concupiſcentiæ motibus non regnantibus quidem in mortali illorum corpore, ſed tamen tumultum moventibus, & charitatis fervorem minuentibus, cordiſque ſabbatum turbantibus, dum ad Deum jugiter ingemiſcunt, & per gratiam Domini noſtri Jeſu Chriſti liberari ſupplices poſtulant; dum peccato, & mundo mortui, non ſibi ipſis vivunt, ſed Chriſto, & quotidie proficere ſatagunt de virtute in virtutem, novos ex iterata ſæpius Communione ſpirituales fructus referentes. His duntaxat frequens Communio permittenda eſt, ut ſcilicet, vel ſingulis diebus, aut pluries in hebdomada, aut ſingulis etiam Dominicis Euchariſtiam ſumant; alioqui parum fructuoſa eſt Communio frequens, valdeque timendum eſt, ne Deus hujuſmodi hominibus non quidem indigne omnino, ſed otioſe, & inutiliter (ut ita loquamur) Corpus Chriſti ſumentibus, gratiam ſuam tandem ſubtrahat potius, quam augeat. Ut enim ait *S. Baſilius* lib. 1. *de Baptiſmo*, cap. 3. „„ Qui edit, ac bibit in memoriam indelebilem ejus, qui pro nobis mortuus eſt, ac reſurrexit, Jeſu Chriſti Domini noſtri, rationem vero memoriæ, obedientiæque Dominicæ ad mortem uſque, juxta doctrinam Apoſtoli non adimplet, qui dicit: *Conſtringit enim nos charitas Dei, judicantes hoc, quod ſi unus pro omnibus eſt mortuus, omnes itaque mortuos eſſe.* (Quod in baptiſmate profeſſi ſumus.) *Et pro omnibus mortuus eſt, ut qui vivunt, jam non amplius ſibi ipſis vivant, ſed ei, qui pro ipſis mortuus eſt, ac reſurrexit*: Nihil habet utilitatis, juxta ſententiam Domini dicentis: *Caro non prodeſt quidquam.* Accerſit autem ſibi ipſi, qui talis eſt, judicium quoque; dicente Apoſtolo: *Qui edit, ac bibit indigne, judicium ſibi manducat, & bibit, non dijudicans*

2. Cor. 5. 11. 15.

1. Cor. 11.

Cor-

Corpus Domini. Non enim terribile tantum judicium habet, qui in carnis, & spiritus inquinamento ad Sancta accedit indigne; accedens vero reus fit Corporis, ac Sanguinis Domini, sed & otiose, & inutiliter edens, ac bibens, in eo quod non per memoriam ejus, qui pro nobis est mortuus, & excitatus, videlicet Jesu Christi Domini nostri, custodit illud Apostoli, quod dictum est supra. Nam veluti sine conscientia, & inutiliter tantum, ac tale bonum irritum facit; & sicut absque gratiarum actione accedens ad tale Mysterium, judicium habet segnitiei; cum Dominus nec eos innoxios esse sinat, qui verbum aliquod otiosum proferunt, & vehementius quoque otiositatis judicium declaret in eo, qui talentum acceptum in otio, & desidia integrum servaverat; Apostolus vero tradiderit nobis, quod & is, qui bonum verbum prolatum non ad ædificationem fidei dispensat, contristet Spiritum sanctum; ita debemus etiam attendere, quod sit judicium ejus, qui indigne edit, ac bibit. Nam si qui fratrem quoque per cibum contristat, a charitate excidit, sine qua magna quoque charismata, & justificationes quoque operantia nihil prosunt; quid de eo dicendum est, qui otiose, & inutiliter edere audet Corpus, & bibere Sanguinem Jesu Christi Domini nostri, & hac ratione plus aliquando contristat, & infestat Spiritum sanctum, dum sine charitate vescitur, quæ urget, ut æstimet se sibi ipsi non vivere, sed ei qui pro nobis mortuus est, & resurrexit, Christo Jesu Domino nostro, edere, ac bibere? Oportet igitur accedentem ad Corpus, ac Sanguinem Domini, ad rememorationem ejus, qui pro nobis mortuus est, & resurrexit, non solum purum esse a quovis inquinamento carnis, ac spiritus, ne ad judicium edat, & bibat, sed & evidenter ostendere, & exprimere memoriam ejus, qui pro nobis mortuus est, ac resurrexit, in eo quod & mortificatus est peccato, mundo, ac sibi ipsi; ac Deo vivit in Christo Jesu Domino nostro.

Qui otiose & inutiliter edit Corpus Christi, contristat Spiritum sanctum.

Ephes. 4.

Sancti eſſe debent, qui ad Euchariſtiam frequenter accedunt.

Id ſignificabat olim Eccleſia Diaconi voce tanquam præconis ad communicaturos Fideles inclamans: *Sancta ſanctis*, id eſt, ut *S. Joan. Chryſoſt.* explicat Homilia 17. in Epiſtolam ad Hæbreos: „„ Si quis non eſt Sanctus, non accedat; non ſolum (*inquit*) a peccatis purus, ſed etiam ſanctus. Sanctum enim non facit ſolum liberatio a peccatis, ſed etiam præſentia Spiritus, & bonorum operum copiæ. Non ſolùm, inquit, volo vos a cœno eſſe liberatos, ſed albos eſſe, & ſpecioſos. Nam ſi Rex Babylonius juvenes eligens ex captivitate, elegit pulchros ſpecie, & vultu decoros; multo magis eos, qui adſtant Menſæ Regiæ, pulchros eſſe oportet ſpecie animæ mundum habentes aurum, mundum veſtimentum, regales calceos, formoſum animæ vultum, cingulum veritatis. Qui talis eſt, accedat, & pocula tangat regia... Eunuchos maxime oportet Regi adſtare. Eunuchos dico, qui mente ſunt candida, qui nullam habent ſordem, nec maculam, qui mente ſunt excelſa, animi oculo placido, & manſueto, acrique & perſpicaci, agilique, ſevero, ac volubili, non autem ſomnolento. & ſupino, multa libertate pleno, remoto autem ab omni impudentia, & confidentia, vigilanti, ſano, nec admodum mæſto, & triſti, nec nimis diffuſo, & hilari „„.

Hinc *S. Ambroſius* lib. 8. *in Lucam*, explicans illa Chriſti verba: *Ubi fuerit corpus, congregabuntur & aquilæ*, ait: „„ Juſtorum animæ aquilis comparantur, quod alta petant, humilia derelinquant, longævam ducere ferantur ætatem. Unde & David animæ ſuæ dicit: *Renovabitur ſicut aquilæ juventus tua...* Eſt etiam Corpus, de quo dictum eſt: *Caro mea vere eſt cibus, & Sanguis meus vere eſt potus.* Circa hoc Corpus aquilæ ſunt, quæ alis circumvolant ſpiritualibus „„.

Pſal. 102. §.

Tom. 17. Biblioth. Patrum. Edit. Lugdun.

Michael Pſellus in *Canticum Canticorum*, cap. 5. „„ Chriſtus Sponſus ipſis Virginis filiis dat Corpus ſuum. Sic enim illos, ſed dignos tantum, quos & propinquos ſuos dixit, alloquitur: *Comedite propin-*

[redacted] 5.

qui

qui mei, & bibite, & inebriamini fratres mei. Quicunque eſtis, (inquit) operibus fratres mei, Corpus meum comedite, & Sanguinem bibite. Deinde inebriamini, inquit, præ lætitia, & propter ebrietatem ſtupore perculſi, omnino mundi ſolicitudinem obliviſcimini „„.

Quæ diſpoſitio ad frequentem Communionem.

Hanc diſpoſitionem in Sacerdotibus, ut frequenter celebrent, & in reliquis Fidelibus, ut frequenter ad ſacram Communionem accedere poſſint, poſtulat *S. Bonavent.* in Tract. *de Præparatione ad Miſſam*, cap. 5. Poſtulat & *S. Antoninus* 3. p. tit. 13. cap. 6. aitque; Totam vitam ejus, qui frequenter communicat, eſſe debere præparationem ad ſuſceptionem tantæ rei, & præcipue mortificando vitia, fugiendo vanitates, & occaſiones peccatorum etiam levium, & veniallium, occupationes non neceſſarias, quibus homo poteſt averti a ſeria cuſtodia cordis ſui; exercendo ſe in virtutibus, excitando ſe per meditationem ad profundam humilitatem, amorem ardentem, fervens deſiderium ſupernorum; inſerendo ſe vulneribus Jeſu Chriſti; non de ſuis meritis, ſed de ejus pietate vehementer confidendo, &c.

Hanc diſpoſitionem in iis, qui ſingulis diebus Dominicis, aut frequentius communicant, poſtulat & *S. Franciſcus Saleſius, Philotheæ* p. 2. cap. 20. *Venialia peccata inhærentia*, id eſt, quorum affectus in nobis perſeverat, Euchariſtiæ fructum in nobis impedire, adeoque impedimenta eſſe frequentis Communionis, oſtendit quoque Vir unctione Spiritus ſancti excellenter illuminatus *Joannes Taulerus*, Serm. 4. *In Feſto venerabilis Sacramenti.*

„„. Soli, *inquit*, exteriori ſignificationi, ſeu ſigno inhærentes, ad ipſum fundum minime pertingunt; cum multis etiam venialibus culpis tepide accedunt, & ideo nihil reportant gratiæ, quippe cui ob multa, magnaque ipſorum impedimenta nullus patet ad eos acceſſus, ſicque vani, diſſoluti, inanes, frigidi perſeverant, nec aliquem referunt fructum, immo deficiunt potius. Sed quæret fortaſſe aliquis,

quænam ſint illa impedimenta proprie, quæ tanta eis damna irrogant, pretioſiſſimoſque divinæ gratiæ theſauros cœlum, & terram locupletantes, ac divitiis implentes, ab eis excludunt, ita ut quamtumlibet ſæpe communicent, vacui tamen ſemper, & inanes permaneant, ſicut in multis quotidie videre pronum eſt. Cui reſpondetur, impedimenta hæc venialia eſſe peccata, quæ nimirum charitatis actualem fervorem diminuunt, infrigidantque, cor diſtrahunt, devotionem expellunt, ſanctam labefactant, vel etiam extinguunt ſtrenuitatem, Dei familiaritatem auferunt; & quamvis gratiam, charitatemque non enecent penitus, hæc ipſa tamen damna inferunt, multumque diſponunt ad mortalia peccata, & gratiæ amiſſionem. Porro venialia peccata, ſive impedimenta quotidiana duplicia ſunt, & utraque effluxum divinæ gratiæ in hoc Sacramento præpediunt. Alia namque perſeverantia ſunt, & inhærentia, alia fluxa. Inhærentia ſunt ea, quando *verbi gratia* aliquis volens, & ſciens a creaturarum affectibus, & amore captivus detinetur, atque in illis delectationem, & voluptatem quærit... Quoties enim aliquis in creaturis ſenſuale gaudium, & delectationem principaliter quærit, toties ad minus peccat venialiter... Hoc autem in ſe ipſo quiſque non negligenter obſervare debet, ſtudioſe perſcrutando, ubinam creaturæ in ſe lateant. Et fortaſſis ipſemet eſt, aut aliqua propria inordinatio, vel quia de amicis ſuis, aut divitiis nonnihil extollitur, aut forſitan vere in propriis inſtitutis, & exercitiis complacet ſibi. Eſt etiam vitium quoddam, heu! nimis hodie vulgatum, & uſitatum, quod omnes, & ſinguli, tam Religioſi, quam Eccleſiaſtici, & ſæculares, privatis lucris inhiant, divitias cumulare, & recondere ſatagunt, adeoque tenaces ſunt, & avari, ut ſatis dici nequeat. Nemo ſorte ſua, rebuſque contentus eſt; omnium hoc unum ſtudium, una cura eſt, ut divitias ſibi, quantas poſſunt, congerant. Hinc multa, & ſumptuoſa conſtruunt ædificia, eademque ineptiſſimis,

ac

ac leviſſimis picturis exornant, nihil in eis niſi ſenſuum ſuorum oblectamenta quærentes. Ad hæc, argentea, & aurea ſibi pocula cumulant, ornatus varios exquirunt, veſtes pretioſas multiplicant, cibo, & potu lautiſſimo, & pretioſo ventrem ſarciunt, & onerant, atque in omnibus voluptatem quærunt, & delectationem, ſciri, haberique in pretio appetunt; hiſque, & aliis modis, & ſenſuum delectationibus peccata hujuſmodi venialia inhærentia coram ſe, & intra ſe inſtar muri conſolidant, corroborantque. Interdum dolent etiam ſe iſtis non magis abundare. Unde hominum amicitias, ſuperfluas, ac vanas animi recreationes, & levitates expetunt, cum tamen in eis nec intendant, nec quærant, & multo minus inveniant Dominum Creatorem ſuum. Iſti nimirum in mortalium peccatorum velut præcipitio ſunt conſtituti, jamque prope eſt, ut vel intus vel foris incomparabile eorumdem peccatorum damnum incurrant. Immo frequenter antequam advertant ipſi, in multa, & gravia collabuntur... Fluxa vero, & non inhærentia peccata ſunt, ſi quis nullius creaturæ inordinato amore captus detineatur, ſemperque ſe paratum inveniat ad relinquendum omnia, quæ certo ſciret, Deum velle ab ipſo relinqui, qualiacunque illa forent, vel homines, amici, vel bona temporalia; interim tamen non tam ſtudioſe ſe ipſum cuſtodit, ut merito deberet, facileque a natura, & vitiis naturalibus vincetur, ut ab ira, ſuperbia, a torpore, & ignavia, a verborum levitate, quorum omnium, necnon & aliorum vitiorum, dum ſe illi offert occaſio, in his ipſis excedit, eſtque vel loquax nimium, vel cibi, potuſque intemperantior, aut plus ſatis hilaris, aut demum immodice ſolicitus, & occupatus. Quamvis autem interdum ex his vitiis, interdum aliqua prioribus inhærentibus queant eſſe graviora, dum tamen ex infirmitate, vel ſubreptione fiunt, multo quam illa minus impediunt; quandoquidem fundus ipſe purus eſt, & tantum accidens malum „„.

REGULA II.

Commotio quævis adverſus proximum, vel leviuſcula, qua labbatum cordis turbatur, impedimentum eſt ex decentia, & decore Sacerdotem a ſacroſancti Sacrificii oblatione, Fideles reliquos a ſacra Communione prohibens, quo die id ipſis contingit, niſi gravis urgeat neceſſitas.

Id exemplo ſuo docuit *S. Joan. Chryſoſtomus*, qui in quodam Epiſcoporum conventu nonnihil commotus, juſta licet de cauſa, *Paufophium* Piſidiæ Epiſcopum rogavit, ut ipſius vice Sacrificium offerret, ipſe vero cum Epiſcopis reliquis exiit. „ Cavebat „ enim animo turbido, juxta Evangelium, Sacrificium „ offerre (*inquit Palladius* in ejus vita.)

Idem docet *S. Bernardus* lib. *de Præcepto, & diſpenſatione*, cap. 19. „„ Interrogatis, (*inquit*) quid conſulam homini, qui adverſus quempiam commotus fuerit, ſed non adeo, ut lædere ipſe velit, adeo tamen ut libenter accipiat, ſi quo modo aliunde lædi contigerit; ſitne videlicet tutum ita commoto accedere ad Altare, an ſe ſubtrahere interim debeat, donec compeſcatur commotio. Nunquam mihi contingat turbatum ad pacis accedere Sacrificium; cum ira, & diſceptatione contingere Sacramentum, in quo Deus indubitanter eſt, mundum reconcilians ſibi. Certe non recipitur munus quodcunque meum, quod defero ad Altare, niſi ante placato fratre, quem me læſiſſe meminero, quanto minus ſi me ipſum non pacavero prius „„.

REGULA III.

Communio frequens iis tantum permittenda eſt, qui vehementi deſiderio Corpus Chriſti percipiendi, & eo quidem, ex charitate profecti, ſunt incenſi.

Pſalm. 41. Qui ſcilicet ex animo dicant: *Quemadmodum cervus deſiderat ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te Deus.* Hinc *S. Joan. Chryſoſt.* Homil. 83.

in

in Matth. „„ Singulis (*inquit*) Fidelibus per hoc Myſterium ſe conjungit; & quos peperit, non aliis nutriendos tradit, ſed ipſe ſtudioſiſſime alit; hac etiam re tibi perſuadens, carnem illam tuam aſſumpſiſſe, tanta igitur charitate, atque honore affecti, non torpeamus. Non videris, quanta infantes animi alacritate mamillas arripiunt? Qua preſſione papillis infigunt labia? Non minori nos quoque cupiditate ad hanc Menſam, & ad hujus Calicis ſpiritualem accedamus papillam. Immo vero majore deſiderio quaſi lactentes pueri gratiam Spiritus ſugamus; unus ſit nobis dolor, una mœſtitia, ſi hoc alimento ſpirituali privamur „„.

Fervor charitatis, & ſancti deſiderii ad frequentem Communionem requiritur.

Et *S. Joan. Damaſcenus* lib. 6. *Fidei Orthodoxæ*, cap. 14. „„ Ardenti (*inquit*) cupiditate ad eum adeamus, manibuſque in crucis formam compoſitis Crucifixi Corpus ſuſpiciamus, atque & oculis, & labiis, & frontibus impoſitis, divini carbonis participes efficiamur, ut ignis deſiderii in nobis inſiti, aſſumpta ea, quæ ex carbone oritur, inflammatione peccata noſtra exurat, ac pectora noſtra colluſtret; demuſque operam, ut per divini ignis perceptionem inardeſcamus, diique efficiamur. Carbon non ſimplex lignum eſt, ſed igni unitum; ſic Panis Communionis non ſimplex panis eſt, ſed divinitati unitus „„.

Id confirmat *S. Bonaventura* in 4. *Sentent.* p. 2. qu. 2. „„ Si quæritur (*inquit*) utrum expediat frequentare alicui, dicendum, quod ſi videat eſſe in ſtatu Eccleſiæ primitivæ, laudandum eſt quotidie communicare. Si autem in ſtatu Eccleſiæ finalis, utpote frigidum, & tardum, laudandum eſt, quod raro. Si autem medio modo, medio modo ſe debet habere, & aliquando debet ceſſare, ut addiſcat revereri; aliquando accedere, ut inflammetur amore; quia tali Hoſpiti debetur honor, debetur & amor; & tunc ſecundum illam partem, ſecundum quam viderit ſe melius proficere, ad illam magis declinet, quod homo ſolum experientia diſcit „„.

Ita docet *S. Franciſcus Saleſius*, *Philoteæ* cap. 20. Sed ne quis hac in parte decipiatur, duplicem eſſe

animadvertit eſuriem, ſive famem; unam ex optima ciborum concoctione, rectaque ſtomachi diſpoſitione, ac naturalis caloris temperamento; alteram ex ſtomachi male affecti vitio, & facultatis attractricis immoderatione; ita Euchariſtiæ ſumendæ deſiderium, ſeu divini illius cibi eſuriem, vel ex divini amoris ardore vehementi proficiſci, vel ex adventitia quapiam cauſa, ſeu vitioſa quadam habitudine oriri. Primum duntaxat deſiderium legitimum, & ſanctum; ſecundum fallax, inſidioſum, & pravum eſt; primum a Spiritu ſancto; ſecundum a dæmonio meridiano. Dignoſci autem poteſt, quali deſiderio feratur aliquis ad frequentem Communionem, ex illius vita, & ex fructibus, quos ex Communione percipit.

Id egregie explicat auctor Commentarii in 1. *Regum* inter *S. Gregorii* Opera editi, exponens illa verba Cantici Annæ: *Repleti prius pro panibus ſe locaverunt, & famelici ſaturati ſunt.* Famelicos enim reſpectu ſpiritualium ciborum illos eſſe ait, qui „„ A cibis vitiorum vacui, a tumore jejuni ſunt... Non ſaturantur ergo niſi famelici, quia a vitiis perfecte jejunantes divina Sacramenta percipiunt in plenitudine virtutis. Et quia ſine peccato electi etiam viri eſſe non poſſunt, quid reſtat, niſi ut a peccatis, quibus eos humana fragilitas maculare non deſinit, evacuari quotidie conentur? Nam qui quotidie non exhaurit, quod delinquit, etſi minima ſunt peccata, quæ congerit, paullatim anima repletur, atque ei merito auferunt fructum internæ ſuavitatis. Hac repletione nos evacuare Paulus inſinuans ait: *Probet ſe ipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de Calice bibat.* Quid enim eſt hoc loco probare, niſi evacuata peccatorum nequitia, ſe probatum ad Dominicam Menſam & purum exhibere? De repletis etiam ſubdit: *Qui enim manducat, & bibit indigne, judicium ſibi manducat, & bibit.* Qui ergo quotidie delinquimus, quotidie ad pœnitentiæ lamenta curramus; quia ipſa ſola virtus eſt, quæ evacuat, quod in ventre animæ culpa coaduuat. Et tunc vere fa-

1. Reg. 2. 5.

me-

melici ſaturantur, quia quo ſtudioſius mundamur lamento pœnitentiæ, eo uberiorem divinæ gratiæ fructum recipimus in ſpirituali refectione.

REGULA IV.

Quamvis actualis devotio ad Communionem plene fructuoſam ſit neceſſaria, non tamen ad frequentem Communionem opus eſt devotione ſenſibili.

Actualis devotio.

Actualem devotionem eſſe neceſſariam inde probatur, quod ſacramentalis Communio fructuoſa non ſit abſque ſpiritali Communione, quæ in hoc poſita eſt, ut vita æterna, quæ eſt Chriſtus, ſpirituali deſiderio appetatur, ut recordatio mandatorum ejus ſuper mel, & favum dulcior in mente habeatur; ut fraterna charitas, cujus hoc Sacramentum ſignum eſt, pro Chriſti amore diligatur; ut dulciter, atque ſalubriter in memoria recondatur, quod pro hominum ſalute contumeliis ſit affectus, cruce ſuſpenſus, lancea vulneratus (inquit *Lanfrancus* lib. *de Corpore, & Sanguine Domini.*) Hinc *S. Auguſtinus* lib. 10. *Confeſſionum* cap. 43. „ Non calumnientur mihi ſuperbi (*inquit*) quoniam cogito pretium meum, & „ manduco, & bibo, & erogo, & ſemper cupio ſaturari ex eo inter illos, qui edunt, & ſaturantur, „ & laudant Dominum, qui requirunt eum „. Hinc *S. Thomas* in 4. *Sententiarum*, Diſt. 12. quæſt. 2. art. 1. Quæſtiunc. 3. „ Cum hoc, *inquit*, Sacramentum „ perficiat conjungendo fini; ad hoc, quod effectum „ ſuum plene habeat in ſumente, oportet quod adſit „ actualis devotio „. Actualis autem illa devotio, & pius affectus in actibus Fidei, Spei, & Charitatis potiſſimum conſiſtit, hiſque *S. Auguſtini* verbis exprimi poteſt: „ „ Quomodo nos amaſti, Pater bone! qui Filio tuo unico non pepercisti, ſed pro nobis impiis tradidiſti eum? Quomodo nos amaſti, pro quibus ille non rapinam arbitratus eſſe æqualis tibi, factus eſt ſubditus uſque ad mortem crucis, unus ille in mortuis liber, poteſtatem habens ponendi animam ſuam, & poteſtatem habens iterum ſumendi eam; pro nobis

Sentiet etiam intra ſeſe ex frequenti Communione, & amorem, ac reverentiam erga tantum Sacramentum augeri, & timorem filialem in nullo deficere, minuive. Quiſquis hæc jam dicta in ſe ipſo deprehendit, ille quo ſæpius accedit, eo melius; nec facile tantam ſibi gratiam ſubtrahi permittet. *Delicia* namque Dei ſunt omnipotentis, *eſſe cum filiis hominum*. Sed & quando frigidum, pigrumque, & abſque devotione erga digniſſimum hunc cibum ſe ſentit aliquis, non ideo abſtinere debet, tantum ſi peccati conſcientia non mordeatur „„.

Prov. 8.

Et Sermone 2. de venerabili Sacramento: „„ Sunt præterea, (*inquit*) ſpiritalia quædam divini influxus impedimenta, ut quod homines ſe ipſos duntaxat in hujus digniſſimi cibi ſumptione quærunt, ſui videlicet conſolationem, devotionem ſenſibilem, & bonam pacem, quibus ſi fruſtrarentur, haud quaquam accederent. Hi ergo ſe ipſos potius, licet occulte, quam Deum quærunt... Sic etiam aliqui boni homines adeo cæco timore tenentur, ut ſi non ſenſibilem amoris ardorem, aut grandia opera intra ſe ſentiant, quamvis notabile aliquod neſciant impedimentum, accedere non auſint; qui & ipſi ad altiora non proficiunt. Illi vero præclariſſimos Sacramenti hujus fructus, & effectus uberius aſſequuntur, qui fundum, & intentionem puram habentes, ſuper Dei miſericordia accedunt, illius relinquentes arbitrio, utrum dare, vel auferre velit; nec ideo abſtinent, ſi nullam devotionem ſenſibilem percipiant, ſed Deo ſuo tam in inopia quam abundantia ſpiritali, plena cum fiducia ſe totos credunt, & inhærent eidem „„.

Et Sermone 3. „„ Sicut ſi alimentum corporeum in ſolo ſtomacho hæreat, nec ad cæteras corporis partes, ad caput videlicet, ad cor, & ad cætera quæque membra dirigatur, naturam corrumpi, ac deficere neceſſe eſt; ita etiam quicunque Deum in viribus inferioribus, in ſenſibus, & cogitationibus duntaxat accipiunt, nec ad perfectiora aſpirant, nunquam ad præclariſſimum illud pertingunt bonum, quo

nos

nos Deus omnipotens per hunc excellentiſſimum cibum vocare, & invitare dignatus eſt, donec mentem cum omnibus tam ſupremis quam infimis viribus ſuis Deo accommodent, applicentque „„.

REGULA V.

Mundanis curis occupati, ratius ad ſacram Communionem accedere debent, quam illi, qui tantum ſpiritualibus ſtudiis ſunt intenti.

Rarius enim ſe ad divinum illud Sacramentum recipiendum expedire, atque, ut par eſt, præparare poſſunt, inquit *S. Bonaventura*, lib. 2. *de Profectu Religiosorum*, cap. 70. Subditque: „„ Vix aliquis ita Religioſus videtur, ſanctus, exceptis Sacerdotibus, quin ſemel in ſeptimana ſufficiat ei ex conſuetudine communicare, niſi ſpecialis cauſa quandoque, vel ratio plus ſuadeat, infirmitas ſuperveniens, vel ſingulariter Feſtivitas ſolemnis, vel inuſitatæ devotionis fervor, & intemperata deſiderii ſitis pro illius ſuſceptione, qui ſolus ſufficit amantis animæ ardorem refrigerare. Et quia talis ardoris impetus nonniſi Spiritu ſancto, ut creditur, infunditur, ideo legibus humanæ conſuetudinis, & ſtatutis mortalium non arctatur „„.

Hinc & *Taulerus* Sermone 3. in Feſto venerabilis Sacramenti, ejus divitias aſſequi cupientibus cum primis neceſſarium eſſe ait: „ Ut abſtracte vivant, „ cum Magdalena otio ſancto vacent, ſolitarie degant, & in interioribus ſuis commorentur; hoc „ eſt, neceſſaria eſt illis abſtractio, otium ſanctum, „ ſolitudo, & interioris hominis ſedula inhabitatio „. Eximium tamen illud bonum obtinere poſſe chriſtianum hominem in quocumque vitæ genere, & inſtituto, ait, modo in operibus quibuſcunque, & exercitiis externis præſentem Dominum Deum ſuum aſpiciat, & oculos cordis in ipſum defigat: „„ Ita ut major illius pars introverſa ſit, atque intro ad Deum ſuſpiret, aſpiciat, ipſique magis; ac magis propinquare conetur. Ubi vero ab externis exer

ſupplicum, atque adorantium geramus, opere vero exiſtamus inimici „ „.

Ibidem: „ „ Ex hac Menſa, (*inquit*) ſpiritualium fons emanat bonorum, & hanc tu ſtatim relinquens, curris ad theatrum, ut natantes fœminas, & ſexum illum publicis oculis intuearis expoſitum; ut, inquam, iſtud accipias, ſedentem juxta donorum cœleſtium
Joan. 4. fontem Chriſtum relinquis. Nam & modo ſuper fontem ſedet, non unam Samaritanam, ſed univerſam alloquens civitatem. Forſan vero etiam nunc Samaritanæ tantum loquitur. Nam & nunc nullus ei aſſiſtit; niſi quod alii quidem ſolis adſint corporibus, alii vero nec ipſis quidem profecto corporibus. Attamen ipſe non recedit, ſed manet, & a nobis poſtulat potum, non aquam, ſed ſanctimoniam. Sanctis enim Chriſtus ſancta diſtribuit. Non enim aquam de hoc fonte nobis largitur; ſed Sanguinem vivum, qui quamquam ad mortis Dominicæ teſtimonium ſumitur, nobis tamen cauſæ fit vitæ. Tu vero relinquis hujus Sanguinis fontem, Calicemque reverendum, & ad diabolicum illum fontem feſtinus accurris, ut ſcilicet ſpectes meretricem natantem, & naufragium animæ patiaris... Sin vero hæc aſpiciendo nihil pateris, culpæ nihilominus teneris obnoxius, factus ſcandalum cæterorum „ „.

Propoſitio damnata. Quamobrem hanc Propoſitionem inter alias Moralis chriſtianæ puritati adverſas merito damnavit *Innocent. XI.* Pontifex Maximus die ſecunda Martii 1679. „ Frequens Confeſſio, & Communio, etiam „ in his, qui gentiliter vivunt, eſt nota Prædeſtina„ tionis „. Hanc propoſitionem damnavit & Clerus Gallicanus in Comitiis generalibus anni 1700. ut *temerariam, ſcandaloſam, erroneam, impiam, & ſacris Litteris contrariam.*

Propoſitionem noſtram confirmat *S. Franciſcus Sa*leſius in *Philothea*, ſeu *Manuductione ad vitam Spiritualem*, & Epiſtola 18. lib. 2. & *Joannes Avila* inſignis etiam vitæ ſpiritualis Magiſter 1. Parte Epiſtolarum, Epiſt. 64. ubi, ait: Iis, qui amore Dei flagraverint, &

quo-

quorum profectus in vita Spirituali, & chriſtiana perfectione conſcientiæ Moderatori perſpectus fuerit, concedi poſſe, ut qualibet hebdomada ad ſacram Communionem accedant. Paucos inveniri, quibus expediat ad hoc ſacrum Myſterium frequentius accedere, quod *S. Bonaventura* teſtimonio confirmat. Chriſtianorum vulgo ſatis eſſe, ut ter, aut quater per annum divinæ Menſæ ſe ſiſtat, & Chriſti Corpus ſumat; aliis novies, aut decies permittendam Communionem; Religioſis perſonis qualibet quindena; conjugatos poſt tres ſeptimanas, aut menſem expectare poſſe. Non eſſe permittendum Fidelibus, ut toties Euchariſtiam ſumant, quoties voluerint, quia plures ex levitate potius quam ex reverentia, & pietatis ardore tantum Sacramentum frequentant; quo fit, ut nullum ex ſacra Communione referant fructum, nec meliores evadant.

ARTICULUS V.

De Communione ſub utraque Specie.

De Communione ſub utraque ſpecie.

Solemnem primis ſæculis, immo duodecim, & amplius ſæculorum ſpatio, Communionis Fidelium ſub utraque ſpecie fuiſſe morem, inter omnes convenit; ſed utrum divino jure, Chriſtique præcepto Communio ſub panis, & vini ſpeciebus unicuique Fidelium ſit neceſſaria; & an Communio ſub una tantum ſpecie vetita fuerit univerſim & numquam primis Eccleſiæ ſæculis uſitata; quæſtio eſt inter Hæreticos, & Catholicos controverſa. Hanc primi omnium excitarunt *Petrus Dreſdenſis*, & *Jacobellus Miſnenſis*, quibus *Joannes Hus* aſſenſit, totamque Bohemicam nationem in partes traxerunt, Communionem ſub utraque ſpecie a Chriſto præceptam, ideoque ad ſalutem eſſe neceſſariam aſſerentes. *Lutherus*, hac in re admodum varius, Eccleſiam tamen Callicis uſum ſubtrahere non potuiſſe pervicaciter aſſeruit. Idem docuit *Calvinus*. In eamdemque aſſertionem Lutheranum omne, & Calvinianum nomen con-

conſpiravit, ſcilicet uſum Calicis omnibus neceſſarium eſſe ex præcepto Chriſti, quod violare, & contra quod aliquid ſtatuere nemini fas ſit. Huic errori ſequentes Propoſitiones opponimus.

PROPOSITIO PRIMA.

Communio ſub utraque ſpecie Laicis a Chriſto non eſt præcepta, nec ad ſalutem neceſſaria.

Probatur primo ex Chriſti verbis, Joannis 6. ubi manducantibus carnem ſuam ſub ſpecie panis vitam æternam pollicetur: *Si quis* (inquit) *manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum; & panis, quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita; & qui manducat hunc panem, vivet in æternum.*

Præterea, Chriſtus duobus diſcipulis euntibus Emmaus panem benedictione ſua ſanctificatum dedit. Illi vero *Cognoverunt eum in fractione panis*, ut refert *S. Lucas* Evangel. cap. 24. Et quamvis non ſit omnino certum panem illum Euchariſtiam fuiſſe, certum eſt tamen Euchariſtiæ fuiſſe typum, ex *S. Auguſt.* lib. 3. *de Conſenſu Evangeliſtarum*, cap. 25. & Epiſtola 149. alias 59. ad *Paulinum*, cap. 3. „ Et quod ab illis „ duobus in fractione panis eſt agnitus, Sacramentum „ eſſe, quod nos in agnitionem ſuam congregat, nullus „ debet ambigere „. Benedictione igitur, & diſtributione panis duobus illis diſcipulis facta demonſtravit effectum Communionis ſub una ſpecie; ſiquidem ſtatim aperti ſunt oculi eorum, & cognoverunt eum.

Idem confirmatur ex Actibus Apoſtolorum cap. 2. ubi de Fidelibus dicitur: *Erant autem perſeverantes in doctrina Apoſtolorum, & Communicatione fractionis panis, & orationibus.* Quem locum de Euchariſtiæ Communione intelligendum *Calvinus* ipſe fatetur lib. 4. *Inſtitutionum*, cap. 17. ubi cum nulla fiat mentio calicis, colligitur Apoſtolos Euchariſtiam primis Chriſtianis ſub ſola ſpecie panis adminiſtraſſe. Et certe cum plerique illorum Nazaræatus voto obſtricti eſſent, eoque nomine a bibendo vino abſtinerent, credibile

eſt,

eſt, ideo *S. Lucam* fractionis panis duntaxat meminiſſe, quod ab Euchariſtia ſub ea ſaltem ſpecie ſumenda nulli abſtinerent. Unde cum *S. Paulus* 1. ad Corinth. 10. 16. de Calice loquens, ait: *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio Sanguinis Chriſti eſt?* Non ait Calix benedictionis, quem diſtribuimus; ſed, Calix benedictionis, quem benedicimus. Calicem quidem a Sacerdotibus Sacrificium offerentibus conſecrari debere ſignificans, non autem ſingulis Fidelibus communicantibus neceſſario diſtribui. De Corpore vero Chriſti loquens, quod ſub ſpecie panis continetur, ait: *Et panis, quem frangimus, nonne participatio Corporis Domini eſt?* Corpus Chriſti ſub ſpecie panis manducandum Chriſtianis ſemper exhiberi annuens. Unde paulo poſt ſubdit: *Quoniam unus panis, unum corpus multi ſumus, omnes qui de uno pane participamus.*

Confirmatur ſecundo: Chriſtus non ſuſpendit, aut retardavit effectum manducationis Corporis ſui Apoſtolis, donec Sanguinem ſuum bibiſſent, ſed Chriſto ſunt incorporati, & ex ejus ſubſtantia nutriti, ſtatim atque Corpus ejus ſumpſerunt; idque manifeſte ſupponit Apoſtolus 1. ad Corinth. 11. ſcribens: *Itaque quicunque manducaverit panem hunc, vel biberit Calicem Domini indigne, reus erit Corporis, & Sanguinis Domini.* Porro ſi unum, aut alterum indigne ſumens, utrumque violare cenſetur, & utriuſque reus eſt; alterutrum digne ſumens, gratiæ ex utroque derivatæ, & utriuſque ſumptioni adnexæ, praticeps eſt.

Communio ſub unica ſpecie in veteri Eccleſia libera, & uſitata fuit.

Probatur ſecundo ex antiqua Eccleſiæ diſciplina, quæ Communionem ſub una tantum ſpecie Fidelibus liberam eſſe voluit, hinc nuſquam permiſſura, ſi Communio ſub utraque ſpecie a Chriſto præcepta eſſet. Plurima veteris iſtius diſciplinæ exempla in Hiſtoria Eccleſiaſtica legimus. Unum refert *Sozomenus*, Mulieris cujuſdam Macedonianæ, lib. 8. Hiſtoriæ, cap. 5. „ „ Vir quidam (*inquit*) ex ſecta Macedonianorum uxorem habebat ejuſdem ſectæ.

Hic cum Joannem (*Chryſoſtomum*) aliquando docentem audiiſſet, quomodo de Divinitate ſentiendum ſit, fidem ejus amplexus eſt; uxoremque hortari coepit, ut idem ſecum ſentire vellet. Sed cum illa priori conſuetudine, & familiarium ſibi mulierum congreſſibus quaſi captiva teneretur, nec maritus crebris admonitionibus quidquam proficeret, tandem ille: Niſi, *inquit*, in divinis Myſteriis mecum communicaveris, nec vitæ conſors mihi eris impoſterum. Tum mulier id ſe facturam pollicita, conſilium aperit ancillæ, quam ſibi fidam eſſe judicabat; eamque ſibi ſociam adjungit ad fallendum maritum. Allapſo igitur tempore Myſteriorum, mulier id, quod acceperat, retinens, quaſi Deum oratura, caput ſubmiſit. Ancilla vero, quæ ei adſtabat, id quod domo attulerat, clanculum ei tradidit. Quod cum mulier dentibus admoviſſet, inſtar lapidis obduruit. Tum mulier, verita, ne quid ſibi gravius eveniret, tanto erga ſe patrato miraculo, confeſtim ad Epiſcopum pergens, ſe ipſam accuſavit, ſimulque lapidem oſtendit, qui morſus veſtigia retinebat; materia quadam prorſus ignota, & colore inuſitato præditum. Cumque effuſis lacrymis veniam poſtulaſſet, ejuſdem fidei cum viro deinceps permanſit. Quod ſi cui forte hæc minus credibilia videntur, teſtis eſt lapis ipſe, qui in theſauro Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ etiamnum ſervatur „ „. Si Communio ſub una, vel ſub utraque ſpecie in Eccleſia libera non fuiſſet, mulier illa Euchariſtiæ ſumptionem ſimulare non potuiſſet. Non enim pro Calice Domini aliquid aliud ſumere ipſi licuiſſet; ſi quidem calix non dabatur in manus, ſed manu diaconi admovebatur ori communicantium.

Idem colligitur ex *S. Leonis* Decreto adverſus Manichæos, qui cum a vino velut a genimine diaboli abhorrerent, & Filium Dei Sanguinem ſuum pro nobis fudiſſe, immo verum Corpus, & Sanguinem aſſumpſiſſe negarent, propterea Sanguinem pretioſum Domini noſtri Jeſu Chriſti in S. Myſteriis bibere, & ſub ſpecie vini communicare declinabant; atque ad

hæ-

hæreſim ſuam tegendam, ad Communionem irrepebant cum Catholicis, & Corpus Chriſti ſub una panis ſpecie ſumebant. Quos hoc indicio manifeſtos S. Leo a Fidelium ſocietate pelli juſſit, ut conſtat ex illius Ser. 4. de Quadrageſima. „„ Cumque, *inquit*, ad tegendam infidelitatem ſuam noſtris audeant intereſſe Myſteriis, ita in Sacramentorum Communione ſe temperant, ut interdum, ne penitus latere non poſſint, ore indigno Chriſti Corpus accipiant. Sanguinem autem redemptionis noſtræ haurire omnino declinent. Quod ideo veſtræ notum facimus ſanctitati, ut vobis hujuſcemodi homines, & his manifeſtentur indiciis, & quorum deprehenſa fuerit ſacrilega ſimulatio, a Sanctorum ſocietate Sacerdotali auctoritate pellantur „„. Si Romæ libera non fuiſſet Communio ſub una, vel ſub utraque ſpecie, non potuiſſent ullo modo latere Manichæi, qui Sanguinem Domini nunquam bibiſſent. Quamobrem *S. Leo* non jubet obſervari eos, qui aliquando Sanguinem redemptionis noſtræ non hauriebant, aliquando illum hauriebant, ſed qui illum haurire omnino declinabant affectata fraude. Tam pertinax Manichæorum ſuperſtitio *Gelaſium I.* impulit, ut Communionem ſub utraque ſpecie pro tempore imperaret ad eorum fraudem detegendam, ut conſtat ex illius Decreto, quod legitur can. *Comperimus*, diſt. 3. *de Conſecr.* cujus hæc ſunt verba: „„ Comperimus, quod quidam ſumpta tantummodo Corporis portione, a calice ſacri Cruoris abſtineant, qui proculdubio, quoniam neſcio qua ſuperſtitione docentur obſtringi, aut integra Sacramenta percipiant, aut ab integris arceantur, quia diviſio unius, ejuſdemque Myſterii ſine grandi ſacrilegio non poteſt provenire „„. Ex quibus colligitur, Communionem ſub una, vel ſub utraque ſpecie ante *Gelaſii I.* Decretum in Eccleſia fuiſſe liberam.

Communio ſub una, vel utraque ſpecie ante Gelaſii I. Decretum libera.

Probatur tertio uſus ille veteris Eccleſiæ, Euchariſtiam Fidelibus ſub una ſpecie interdum adminiſtrandi, ex Communione infirmorum, quibus vulgo ſub una ſpecie S. Viaticum præbebatur. Id manife-

Uſum veteris Eccleſiæ adminiſtrandi Fidelibus

§. Euchariſtiam ſub una quandoque ſpecie, probat infirmorum Communio.

ſtum eſt *Serapionis* ſenis exemplo; de quo *S. Dionyſius Alexandr.* apud *Euſeb.* lib. 6. *Hiſtoriæ Eccleſiaſt.* cap. 44. ita ſcribit: „ „ Puer ad Presbyterum cucurrit. Jam nox erat; Presbyter autem ægrotabat. Sed quoniam in mandatis dederam, ut morituris, ſi peterent, & maxime ſi antea ſuppliciter poſtulaſſent, venia indulgeretur, quo bonæ ſpei pleni ex hac vita migrarent; exiguam Euchariſtiæ partem puero tradidit, jubens ut in aqua intinctam Seni in os inſtillaret. Redit igitur puer buccellam afferens; & cum appropinquaret; prius quam ingrederetur, recreatus iterum Senex: Veniſti, inquit, fili; ac Presbyter quidem ipſe venire non potuit. Tu vere fac citius, quod imperatum eſt; & dimitte me. Mox puer buccellam intinxit & in os Senis infudit. Qui ea paullatim abſorpta, continuo animam exhalavit „ „.

Idem confirmatur ex ſuprema *S. Ambroſii* Communione, de quo ſcribit *Paulinus*, in ejus vita. „ „ Ambroſius *morte imminente*, ab hora circiter undecima diei uſque ad illam horam, qua emiſit ſpiritum, expanſis manibus in modum crucis oravit. Honoratus autem Sacerdos Eccleſiæ Vercellenſis, cum in ſuperiori domo ſe ad quietem compoſuiſſet, tertio vocem vocantis ſe audivit, dicentiſque ſibi: Surge, feſtina, quia modo eſt receſſurus. Qui deſcendens, obtulit Sancto Domini Corpus. Quo accepto, ubi glutivit, emiſit ſpiritum „ „. Euchariſtiam ſub ſola ſpecie panis *S. Ambroſium* morti proximum ſumpſiſſe; manifeſtum eſt ex *Paulini* narratione. Idque confirmat omnino communis Eccleſiæ uſus. Quæcunque enim antiquitatis monumenta Euchariſtiam ad infirmorum Communionem ſervatam fuiſſe teſtantur, ſolius Corporis Chriſti, non Sanguinis, ſive Calicis meminerunt, ut patet *Leonis IV.* Decreto, ex *Ratherii* Veronenſis Epiſtola Synodica ad Presbyteros ſuæ Diœceſeos, & ex Conc. Aurelianenſi ſub *Roberto* Rege. (Tom. 2. *Spicilegii,*) Ad hunc uſum deſtinatis columbæ aureæ, vel argenteæ Altari ſuſpenſæ, quarum meminere vita *S. Baſilii*, Teſtamentum *Perpetui*

Tu-

Turonenſis Epiſcopi, (Tom. 5. *Spicilegii*) & Libellus ſupplex Clericorum, & Monachorum Antiochiæ ad *Joannem* Patriarcham, & ad Synodum Conſtantinopolitanam ſub *Menna* congregatam contra *Severum* Acephalorum anteſignanum. Ex antiquis item Conſuetudinibus cœnobii Cluniacenſis, quas *S. Udalricus* ab annis quingentis inſcriptum redegit ad memoriam ſempiternam, lib. 3. cap. 28. certum eſt, Cluniacenſibus Monachis infirmis Euchariſtiam ſub ſola ſpecie panis vino non conſecrato intincti fuiſſe adminiſtratam.

Eamdem diſciplinam probat Communio infantium.

Quarto antiquus uſus Communionis ſub una ſpecie probatur ex Communione infantium, quibus ſub ſola ſpecie vini Euchariſtiam adminiſtrari ſolitam conſtat ex miraculo, quod patratum eſt in puella, quæ panem vino miſtum, ex reliquiis Sacrificii Idolis oblati comederat, & a matre ignara facti ad ſacroſanctum Euchariſtiæ Sacrificium illata, divinorum quoque Myſteriorum pro more particeps facta eſt. Refert *S. Cyprian.* lib. *de Lapſis*, quod ipſo præſente contigit. „ „ Ubi vero, *inquit*, ſolemnibus adimpletis calicem diaconus offerre præſentibus cœpit, & accipientibus cæteris locus ejus advenit; faciem ſuam parvula inſtinctu divinæ Majeſtatis avertere, os labiis obturantibus premere, calicem recuſare. Perſtitit tamen diaconus, & reluctanti licet de Sacramento Calicis infudit. Tunc ſequitur ſingultus, & vomitus. In Corpore, atque ore violato Euchariſtia permanere non potuit. Sanctificatus in Domini Sanguine potus, de pollutis viſceribus erupit; tanta eſt poteſtas Domini, tanta majeſtas. Secreta tenebrarum ſub ejus luce detecta ſunt, Sacerdotem Dei neç occulta crimina fefellerunt „ „. Non minus admirabiles effectus Chriſti Corpus ſub ſpecie panis porrectum produxiſſet. Cum igitur *S. Cyprianus* hanc parvulæ tam ſtupendam commotionem contigiſſe narret, cum ſacer ipſi Calix propinatus eſt, argumento eſt, ipſi traditam non fuiſſe Euchariſtiam ſub ſpecie alimenti parum ejus ætati convenientis, ſcilicet ſub ſpecie panis, ſed tantum ſub ſpecie vini.

Uſus ille Euchariſtiæ ſub ſola vini ſpecie parvulis adminiſtrandæ ſequentibus Sæculis perſeveravit. Hunc Sæculo 5. aut 6. obtinuiſſe morem in Eccleſia Orientali, colligitur ex *Jobio* Monacho lib. 3. de Verbi Incarnatione, cap. 18. apud *Photium* Cod. 222. Bibliothecæ. Eumque morem ad hæc uſque tempora permanſiſſe apud Græcos, *Arcudius*, & *Allatius* probant. In Eccleſia pariter Latina, undecimo, & duodecimo etiam Sæculo, morem illum viguiſſe, liquet ex *Paſchalis II.* Pontificis Maximi Decretis; ex *Hugone a S. Victore* Eruditionis Theologicæ lib. 3. cap. 20. item ex *Gulielmo de Campellis*, cujus teſtimonium eſt libro MS. qui dicitur *Pancriſis*, refert *D. Joan. Mabillonis* Præfatione 1. ad Sæculum 3. Benedictinum. „„ Sciendum, *inquit*, quod qui alteram ſpeciem accipit, totum Chriſtum accipit. Non enim accipitur Chriſtus membratim, vel paullatim; ſed totus, vel in utraque ſpecie, vel in altera. Unde & infantulis mox baptizatis ſolus Calix datur, quia pane uti non poſſunt, & in Calice totum Chriſtum accipiunt. Dandus autem eſt Calix eis; quia ſicut non poteſt ad vitam quis ingredi ſine Baptiſmo; ita nec ſine hoc vitali Viatico... Quod ergo dicitur: Utramque ſpeciem oportere accipi, hæreſis plane eſt „„.

Pueris paulo majoribus, nondum tamen rationis uſu pollentibus, Communio ſub ſola panis ſpecie adminiſtrata olim eſt. Illis ſcilicet Corporis Chriſti reliquias conſumendas dederunt Eccleſia Conſtantinopolitana, & Gallicana. De prima id teſtatur *Evagrius* lib. 4 Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, cap. 26. De ſecunda Synodus Matiſconenſis 2 anno 585. celebrata, can. 6.

Eumdem morem ſub unica ſpecie interdum communicandi probat Communio Fidelium extra Synaxes-

Quinto, mos antiquus Communionis ſub una ſpecie probatur ex Communione Fidelium extra Sacrificium, & Conventum ſacrum populi chriſtiani. Cum enim dabatur illis Euchariſtia in proprias ædes deferenda, ut quotidie, vel opportunitate data communicarent, ſola illis ſpecies panis præbebatur, non vini, quod acidum evaſiſſet. Illius moris teſtes ſunt *Tertullianus* lib. *de Oratione*, cap. 14. Et lib. 6. *ad Uxorem*, cap.

cap. 5. *S. Cyprianus* lib. *de* Lapſis, *S. Baſilius* Epiſt. 279. *S. Ambroſius* Oratione de obitu *Satyri* fratris, & *Joan. Moſchus* in Prato ſpirituali, cap. 79.

Sexto, antiquus uſus Communionis ſub ſola ſpecie panis probatur ex Miſſis Præſanctificatorum, in quibus Corpus, & Sanguis Chriſti non conſecrabantur, ſed Euchariſtia antea conſecrata ſub ſola ſpecie panis proponebatur, & ſumebatur, præmiſſis Pſalmis quibuſdam, Canticis, Lectionibus, & Orationibus. Hujus Ritus origo refertur ad Synodum Laodicænam, cujus can. 49. decretum eſt: „ Non oportere in Quadrageſima panem offerre, niſi Sabbato, & Dominicis tantum „. De eodem Ritu Conc. Trullanum can. 52. „ In omnibus (*inquit*) S. Quadrageſimæ Jejunii diebus, præterquam Sabbato, & Dominica, „ & ſancto Annuntiationis die, fiat ſacr. Præſanctificatorum Miniſterium „. Hunc morem adhuc ſervat orientalis Eccleſia, ut conſtat ex Eucholo-giis. Eccleſia autem Latina eum ritum olim ſervavit, & ſervat etiamnum die S. Paraſceves, quo memoria Paſſionis, & mortis Domini recolitur. Miſſæ Præſanctificatorum ea die celebratæ meminerunt Ordo Romanus, Auctor libri de divinis Officiis *Alcuino* adſcripti, *Amalarius*, *Rupertus* Abbas, *Hugo Victorinus*. Ea die Sacerdos celebrans, clerus, populuſque in Eccleſia gallicana Euchariſtiam ſumebat, Sabbato etiam ſancto Communione ſacra reficiebantur Fideles, quo tamen die Miſſa non celebrabatur, uti nec die præcedenti, ut teſtatur *Innocent. I.* in Epiſtola ad *Decentium*. Sumebatur itaque Communio, ut nunc die S. Paraſceves a Sacerdote celebrante ſumitur, ex præſanctificatis, ſub ſpecie ſcilicet panis antea conſecrati. Idque ex lib. I. *Conſuetudinum Cluniacenſium*, cap. 13. confirmatur.

Idem probatur ex Miſſis Præſanctificatorum.

Objicitur Sententia Chriſti, præceptum continens de Carne illius manducanda, & bibendo Sanguine, Joan. 6. *Niſi manducaveritis Carnem Filii hominis, & biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis.*

Objectionibus hæreticorum contra legem, & morem Eccleſiæ de Communione ſub unica ſpecie reſpondetur

Reſp. Præceptum illud ad ſolam ſumptionem referri, non ad modum ſumendi. Sumitur autem vere tam Corpus, quam Sanguis ſub qualibet ſpecie. Secundo, Præceptum illud Chriſti hunc ſenſum patitur: *Si neque manducaveritis Carnem Filii hominis, neque biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Conjunctio copulans in Scriptura ſacra pro disjungente ſæpe ponitur, ut Joan. 15. *Si non veniſſem, & locutus eis non fuiſſem, peccatum non haberent.* Et Act. 3. *Argentum, & aurum non eſt mihi.* Atque hoc ſenſu ſumenda eſſe Chriſti verba: *Niſi manducaveritis Carnem Filii hominis, & biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis*; ſequentia illa probant: *Et, qui manducat me, & ipſe vivet propter me; & Qui manducat hunc panem, vivet in æternum.*

Unde Conc. Tridentinum ſeſſ. 21. cap. 1. Eccleſiæ judicium, & conſuetudinem ſecutum, declarat, ac docet: „„ Nullo divino præcepto, laicos, & clericos non conficientes obligari ad Euchariſtiæ Sacramentum ſub utraque ſpecie ſumendum; neque ullo pacto ſalva fide dubitari poſſe, quin illis alterius ſpeciei Communio ad ſalutem ſufficiat. Nam etſi Chriſtus Dominus in ultima Cœna venerabile hoc Sacramentum ſub panis, & vini ſpeciebus inſtituit, & Apoſtolis tradidit; non tamen illa inſtitutio, & traditio eo tendunt, ut omnes Chriſti Fideles Statuto Domini ad utramque ſpeciem accipiendam adſtringantur. Sed neque ex Sermone illo, apud Joannem *cap.* 6. recte intelligitur utriuſque ſpeciei Communionem a Domino præceptam eſſe, utcunque juxta varias SS. Patrum, & Doctorum interpretationes intelligatur. Namque qui dixit: *Niſi manducaveritis Carnem Filii hominis, & biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis;* dixit quoque: *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum.* Et qui dixit: *Qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, habet vitam æternam*, dixit etiam: *Panis, quem ego dabo, Caro mea eſt pro mundi vita.* Is denique qui dixit: *Qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem,*

in

in me manet, & ego in illo; dixit nihilominus: *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum.*

Objiciuntur Christi verba Matth. 26. 27. *Bibite ex hoc omnes. Hic est enim Sanguis meus novi Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum*:

Respond. Hæc verba: *Bibite ex hoc omnes*, ad solos Apostolos, non ad Fideles universos referri, ut ex antecedentibus, & consequentibus compertum est. *Vespere autem facto* (inquit Evangelista) *discumbebat cum duodecim discipulis suis. Et edentibus illis, dixit* &c. *Cœnantibus autem eis accepit Jesus panem, & benedixit, ac fregit, deditque discipulis suis, & ait: Accipite, & comedite; Hoc est Corpus meum. Et accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes... Et hymno dicto exierunt in montem Oliveti. Tunc dicit illis Jesus: Omnes vos scandalum patiemini in me ista nocte.* Præterea *S. Marcus* præceptum illud Christi: *Bibite ex hoc omnes*, in suprema ipsa Cœna impletum fuisse docet, cap. 14. 23. *Et accepto*, (inquit) *calice gratias agens dedit eis, & biberunt ex illo omnes.* Denique cum Christus aliquid præcipit Apostolis, quod non ipsis solum, sed omnibus Fidelibus faciendum incumbit, illud ad omnes pertinere significat, aut certe ex ipsa rei, de qua loquitur, natura, ex circumstantiis, vel ex locis parallelis, aut ex Traditione Scripturæ interprete colligitur, id omnes spectare. Ita cum Christus selectis quatuor discipulis dixisset (Marci 13.) *Vigilate, & orate*; subjunxit: *Quod autem vobis dico, omnibus dico; Vigilate.*

Objiciuntur hæc Apostoli verba 1. ad Corinth 11. *Ego enim accepi a Domino, quod & tradidi vobis.* Cum itaque Corinthii sub utraque specie communicarent, idque ipsis tradidisset Apostolus, id proculdubio a Domino acceperat.

Resp. *S. Paulum* nec a Domino accepisse præceptum de calice ab omnibus, & singulis Fidelibus sumendo, nec id Corinthiis tradidisse. Cum enim de sumptione Corporis Christi sub specie panis loquitur.

Scu-

ſcribit, eum dixiſſe: *Hoc facite in meam commemorationem*; quæ verba abſolutum præceptum exprimunt, & faciendi, quod in Cœna fiebat, & hoc ipſum in Chriſti memoriam faciendi. At cum de calice loquitur, dictum refert a Salvatore noſtro: *Hoc facite, quotieſcunque bibetis, in meam commemorationem*; quæ verba præceptum abſolutum non exprimunt hoc faciendi, id eſt, de calice bibendi; ſed quotieſcunque, & quandocunque biberent, id in memoriam Domini faciendi.

Objiciuntur hæc Apoſtoli verba: *Probet autem ſe ipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat. Qui enim manducat, & bibit indigne, judicium ſibi manducat, & bibit.*

Reſp. Apoſtolum ibi non præcipere, aut a Domino præceptum innuere, ut Fideles ſinguli Panem cœleſtem, quod eſt ejus Corpus, edant, & Sanguinem de calice bibant; ſed modum præſcribere, quo ſe ad Communionem Corporis, & Sanguinis Chriſti, ſive ſub una ſpecie, ſive ſub utraque præparare debent, ne judicium ſibi manducent, & bibant, Corpus Domini non dijudicantes. Unde hæc verba: *Quotieſcunque enim manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini adnuntiabitis, donec veniat*; in ſenſu disjunctivo intelligenda ſunt, ut ex ſequenti ſententia perſpicuum eſt: *Itaque quicunque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne, reus erit Corporis, & Sanguinis Domini.* Sicut enim cum Chriſtus ait Matth. 15. & Marc. 7. *Qui maledixerit patri, vel matri, morte moriatur*, non ſignificat neceſſe eſſe, ut patri ſimul, & matri quis maledicat, ut reus ſit violatæ legis, ſed reum eſſe, qui alterutri maledixerit; ita cum Apoſtolus ait: *Quicunque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne, reus erit Corporis, & Sanguinis Domini*; non ſignificat eſſe reos violati Corporis, & Sanguinis Domini illos duntaxat, qui utramque ſpeciem, ſed qui alterutram indigne ſumpſerint; adeoque Corpus, & Sanguinem Domini ſub alterutra ſpecie totum,

tum, integrumque contineri; & gratiæ totius, quæ Euchariſtiæ fructus eſt, participes eſſe, qui ſub una ſpecie communicaverint.

PROPOSITIO II.

Eccleſia calicis uſum laicis ſubtrahere potuit, juſtiſque de cauſis ſubtraxit.

Communio ſub una ſpecie.

Prima pars inde probatur, quod ſecundum Tridentinam Synod. ſeſſ. 21. cap. 2. certum ſit: „„ Hanc poteſtatem perpetuo in Eccleſia fuiſſe, ut in Sacramentorum diſpenſatione ſalva illorum ſubſtantia, ea ſtatueret, vel mutaret, quæ ſuſcipientium utilitati, ſeu ipſorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum, & locorum varietate, magis expedire judicaret. Id autem Apoſtolus non obſcure viſus eſt innuiſſe, cum ait: *Sic nos exiſtimet homo, ut miniſtros Chriſti, & diſpenſatores Myſteriorum Dei.* 1. Cor. 4. Atque ipſum quidem hac poteſtate uſum eſſe ſatis conſtat, cum in multis aliis, tum in hoc ipſo Sacramento, cum ordinatis nonnullis circa ejus uſum: *Cætera* (inquit) *cum venero, diſponam* „„. 1. Cor. 11. Sic trinæ immerſionis in Baptiſmo veterem uſum abrogavit Eccleſia in Concil. Tolet. 4. quia trinæ immerſionis ritus ad Baptiſmi ſubſtantiam non pertinet; tum quia hæretici quidam trinam immerſionem neceſſariam eſſe pertinaciter contendebant, eoque ritu errorem ſuum de Divinitatis in tribus Perſonis diviſione confirmari; tum quia Sacerdotibus quibuſdam in Hiſpaniis trinam immerſionem, aliis unicam uſurpantibus, periculum erat, ne ſchiſma fieret, fideique unitas ſcinderetur, ut conſtat ex can. 6. Conc. Toletani 4. & ex Epiſt. *S. Gregorii* ad Leandrum Hiſpalenſem Epiſcopum. Hanc in Eccleſia auctoritatem agnoſcere tenentur Calviniani, qui in Synodis ſuis poteſtatem agnoſcunt permittendi abſtemiis, ut ſub ſola ſpecie panis Sacramentum ſumant, Calicem vero non ſumant, ſed labris tantum contingant, propter vitandum ſcandalum. Ita enim ſancitum eſt

cap.

cap. 12. Calvinianæ diſciplinæ, art. 7. Porro ſi Calix ad ſubſtantiam Sacramenti pertinet, diſpenſari abſtemii non potuerunt, ſicut diſpenſari non poteſt, de uſu aquæ in Baptiſmo; ſi vero non pertinet, ideoque diſpenſationis hujus auctoritatem illorum Synodi ſibi arrogarunt, immerito eam negant Eccleſiæ catholicæ. Obſervare nihilominus juvat, Calviniſticam diſciplinam cum ejuſdem ſectæ Catechiſmo pugnare, *Dominica* 53. in quo uſum Calicis omnibus, & ſingulis indiſcriminatim a Chriſto Domino præceptum profitentur; neminemque de hoc præcepto diſpenſare poſſe. *Lutherus* etiam lib. *de Captivitate Babylonica* agnoſcit Fideles neceſſitate præcepti ad Communionem ſub utraque ſpecie non cogi. „ Itaque (*inquit*) „ non hoc ago, ut vi rapiatur utraque ſpecies, quaſi neceſſitate præcepti ad eam cogamur, &c „. Potuit igitur Eccleſia, gravibus, & juſtis de cauſis ſubtrahere. Laicis Calicis uſum & conſuetudinem ſub altera ſpecie communicandi approbare, & pro lege habendam decernere, quam reprobare, aut ſine ipſius Eccleſiæ auctoritate pro libito mutare non liceat. Id autem fecit in Conc. Conſtantienſi ſeſſ. 13. in Baſileenſi ſeſſ. 30. & in Tridentino ſeſſ. 21. capitibus 1. 2. & 3. & Canonibus 1. 2. & 3. quorum hæc ſunt verba.

1. „„ Si quis dixerit, ex Dei præcepto, vel neceſſitate ſalutis, omnes, & ſingulos Chriſti Fideles utramque ſpeciem ſanctiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti ſumere debere; anathema ſit „„.

2. „„ Si quis dixerit, S. Eccleſiam catholicam non juſtis cauſis, & rationibus adductam fuiſſe, ut laicos, atque etiam clericos non conficientes, ſub panis tantummodo ſpecie communicaret; aut in eo erraſſe; anathema ſit „„.

3. „„ Si quis negaverit, totum & integrum Chriſtum omnium gratiarum fontem, & auctorem, ſub una panis ſpecie ſumi, quia (ut quidam falſo aſſerunt) non ſecundum ipſius Chriſti inſtitutionem ſub utraque ſpecie ſumatur; anathema ſit „„.

Ra-

Rationes autem, quibus adducta eſt Eccleſia, ut hanc ſub altera ſpecie communicandi conſuetudinem non ſolum approbaret, ſed etiam Decreti auctoritate firmaret, Concil. Tridentini Catechiſmus hunc in modum exponit.

Rationes Eccleſiaſtici Decreti de Communione ſub unica ſpecie.

Prima eſt periculum irreverentiæ erga SS. Sacramentum. Maxime enim cavendum erat, ne Sanguis Domini in terram funderetur; quod quidem difficile vitari poſſe videbatur, ſi in magna Populi multitudine eum miniſtrare oportuiſſet. Ob iſtud irreverentiæ periculum *Rodulphus* Abbas *S. Trudonis*, qui vivebat Sæculo duodecimo ineunte, Calicem Laicis removeri ſuadet his Verſibus:

Hic, & ibi caute fiat, ne Presbyter ægris,
Aut ſanis tribuat Laicis de Sanguine Chriſti:
Nam fundi poſſet leviter; ſimplexque putaret,
Quod non ſub ſpecie ſit totus JESUS utraque.

Hic uſus prævalere cœperat circa medium Sæculi duodecimi, ut conſtat ex *Roberto Pullo* S. R. E. Cardinali, *Sententiarum*, part. 8. cap. 3. „ „ Primo Corpus (*inquit*) poſtea Sanguis a Presbyteris eſt ſumendus. Inſtitutio Chriſti mutanda non eſt... Verum qualiter a Laicis Euchariſtia ſumi deberet, Sponſæ ſuæ commiſit judicio; cujus conſilio, & uſu pulchre fit, ut Caro Chriſti Laicis diſtribuatur. Nimirum periculoſe fieret, ut Sanguis ſub liquida ſpecie multitudini Fidelium in Eccleſia divideretur; longe periculoſius ſi infirmis per Parochiam deferretur „ „. Mos iſte paſſim receptus erat Sæculo decimotertio, teſte *Alexandro Alenſi*: „ „ Dicendum (*inquit*) quod quia Chriſtus integre ſumitur ſub utraque ſpecie, bene licet ſumere Corpus Chriſti ſub ſpecie panis tantum, ſicut fere ubique fit a Laicis in Eccleſia „ „. Ex *S. Thoma* 3. part. quæſt. 80. art. 12. „ „ Circa uſum (*inquit*) hujus Sacramenti duo poſſunt conſiderari; unum ex parte ipſius Sacramenti, aliud ex parte ſumentium Ex parte quidem ipſius Sacramenti convenit, quod utrumque ſumatur ſcilicet Corpus, & Sanguis; quia in utroque conſiſtit per-

perfectio Sacramenti ; & ideo quia ad Sacerdotem pertinet hoc Sacramentum conſecrare, & perficere, nullo modo debet Corpus Chriſti ſumere ſine Sanguine. Ex parte autem ſumentium requiritur ſumma reverentia, & cautela, ne aliquid accidat, quod vergat ad injuriam tanti Myſterii. Quod præcipue poſſet accidere in Sanguinis ſumptione ; qui quidem ſi incaute ſumeretur, de facili poſſet effundi. Et quia crevit multitudo populi chriſtiani, in qua continentur ſenes, & juvenes, & parvuli, quorum quidam non ſunt tantæ diſcretionis, ut cautelam debitam circa uſum hujus Sacramenti adhibeant; ideo provide in quibuſdam Eccleſiis obſervatur, ut populo Sanguis ſumendus non detur, ſed ſolum a Sacerdote ſumatur „„.

Ratio altera, qua adducta eſt Eccleſia, ut Communionem ſub una tantum ſpecie Laicis permitteret, ex Communione infirmorum petita eſt. Cum enim Euchariſtia ægrotis præſto eſſe debeat, magnopere timendum erat, ne ſi diutius vini ſpecies aſſervaretur, aceſceret.

Tertia ratio, ex abſtemiorum multitudine. Permulti enim ſunt, qui vini ſaporem, ac ne odorem quidem perferre ullo modo poſſint; quare ne, quod ſpiritualis ſalutis cauſa dandum eſt, corporis valetudini noceret, prudentiſſime ſancitum eſt ab Eccleſia, ut panis tantummodo ſpeciem Fideles acciperent.

Quarta ratio, ex ſumma vini pluribus in provinciis penuria ; in quas aliunde ſine maximis impenſis, ac nonniſi longiſſimis, ac difficillimis itineribus convehi poſſet.

Quinta ratio, ex hæreſi eorum, qui negabant ſub utraque ſpecie Chriſtum eſſe, ſed Corpus tantum exangue ſub ſpecie panis, Sanguinem autem ſub vini ſpecie contineri aſſerebant. Ad quam hæreſim convellendam, & Fidei catholicæ veritatem ante omnium oculos magis ponendam, ſapientiſſimo conſilio Decretum de Communione Laicorum, & Clericorum non conficientium ab Eccleſia editum eſt.

Ob-

Objicitur, Calicem Sanguinis Chriſti Teſtamentum quoddam eſſe Chriſtianis omnibus a Chriſto relictum, ut ſignificant illa ejus verba : *Hic Calix novum Teſtamentum eſt in meo Sanguine* ; atqui, ut Apoſtolus ſcribit ad Gal. 3. *Confirmatum ſemel hominis Teſtamentum nemo ſpernit, aut ſuperordinat* ; Calix igitur ſubtrahi non potuit Laicis abſque injuria, & ſacrilegio in Chriſtum, ejuſque Teſtamentum. Objectionibus reſpondetur.

Reſpondetur, Calicem pro legato quodam teſtamentario relictum Eccleſiæ, verum non ea conditione, ut omnibus omnino diſtribueretur, ſed illis, & eo modo, quo ipſa expedire judicaret. Præterea Calix ad Chriſti Teſtamentum pertinet, non ratione modi, quo ſumitur Sanguis ſub ſpecie vini, ſed ratione rei contentæ, ac ſumptæ, ſcilicet ipſius Sanguinis ; quem re ipſa percipiunt, qui ſub ſola ſpecie panis communicant, ſub qua Chriſtus totus, & integer continetur, & ſumitur.

Objicitur ſecundo : Ad perfectionem Sacramenti Euchariſtiæ concurrere & manducationem Corporis, & bibitionem Sanguinis Chriſti ; ſi ergo ſumatur ſub una tantum ſpecie, Sacramentum erit imperfectum ; quod ad ſacrilegium pertinere videtur, ſecundum illud *Gelaſii* Pontificis Maximi : „ Diviſio „ unius, ejuſdemque Myſterii ſine grandi ſacrilegio „ provenire non poteſt „.

Reſpondet *S. Thomas*, Perfectionem hujus Sacramenti non eſſe in uſu Fidelium, ſed in conſecratione materiæ : „ Et ideo nihil derogat perfectioni hu„ jus Sacramenti, ſi populus ſumat Corpus ſine San„ guine, dummodo Sacerdos conſecrans ſumat ut„ rumque „ ; Maxime cum nihil amplius accipiat, quoad rem contentam, is, cui utraque ſpecies porrigitur, quam is, cui altera tantum ; uterque enim unum, & integrum Chriſtum ſumit ; licet quoad ſpeciem externam plus aliquid accipiat, qui ſub utraque ſpecie communicat. Verumtamen cum uterque Sacrificii ſit æque particeps, in quo Chriſtus ſub utraque ſpecie offertur, qui unam ſpeciem ſumit, to-

totius Sacramenti etiam ſecundum externam formam ſpectati particeps eſſe cenſetur; ſicut in veteri Lege, qui partem de Sacrificio edebat, totius Sacrificii particeps habebatur.

Objicitur tertio: Prohibere non poteſt Eccleſia, ne hoc Sacramentum celebretur in memoriam Dominicæ Paſſionis, cum id Chriſtus juſſerit, dicens: *Hoc facite in meam commemorationem.* Sed Paſſio Chriſti per unicam ſpeciem non repræſentatur; non potuit igitur Eccleſia Communionem ſub una ſpecie præcipere.

Reſpondetur, Paſſionem Chriſti non repræſentari unius ſpeciei conſecratione; non repræſentari etiam ita expreſſe, & perfecte unius ſpeciei ſumptione; ſed nego, quod nullatenus ſignificetur Communione ſub una ſpecie; ſicut mors, & ſepultura ejuſdem Salvatoris expreſſius, & perfectius quidem ſignificatur trina immerſione, quam unica, in Baptiſmo; ſed tamen una etiam immerſione ſignificatur. Eo ipſo enim, quo una ſpecies ab altera ſeparata eſt, revocatur in memoriam Corporis, & Sanguinis ſeparatio in Paſſione. Hinc *S. Thomas* in Reſponſione ad tertium ait: „„ Repræſentatio Dominicæ Paſſionis agitur in ipſa Conſecratione hujus Sacramenti, in qua non debet Corpus ſine Sanguine conſecrari; poteſt autem a populo Corpus ſine Sanguine ſumi. Nec exinde ſequitur aliquod detrimentum; quia Sacerdos in perſona omnium Sanguinem offert, & ſumit, & ſub utraque ſpecie totus Chriſtus continetur „„.

Objicitur quarto: Gratiam ampliorem conferri ſumentibus utramque ſpeciem, quam unicam; non potuiſſe ergo alteram ſpeciem ſubtrahi Fidelibus ſine manifeſta ipſorum injuria.

Reſpondetur; quod etſi uberior gratia conferretur communicantibus ſub utraque ſpecie, potuit tamen Eccleſia Communionem ſub unica tantum præcipere; quia major habenda eſt ratio divini honoris, & reverentiæ Sacramento debitæ, atque victo-

riæ

riæ fidei de hæreticorum erroribus, quam privati boni, etiam ſpiritualis Fidelium; maximè cum nulla gratia priventur ad ſalutem neceſſaria. Unde non ſolum alteram ſpeciem infantibus ſubtraxit Eccleſia Occidentalis, ſed Euchariſtiam ipſis adminiſtrare deſiit, quod olim faciebat continenter poſt Baptiſmum, & Confirmationem, ſtatim a nativitate; quamvis certum ſit, novam gratiam recepturos, ſi Euchariſtia ſecundum morem antiquum donarentur. Porro quicunque ſacram Communionem ſub una ſpecie digne recipiunt, *Quod ad fructum attinet, nulla gratia neceſſaria ad ſalutem defraudantur*, ut docet Concil. Tridentinum ſeſſ. 21. cap. 3. propterea, quod ſub illa totus Chriſtus continetur, verumque Sacramentum ſumitur. Sed tamen probabilius videtur, communicantibus ſub utraque ſpecie gratiam ampliorem per ſe non conferri; eadem enim gratia unius, & ambarum ſpecierum ſumptioni promiſſa eſt. Sicut enim dicit Chriſtus Joan. 6. *Qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, habet vitam æternam*; ita ait: *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum.* Et, *qui manducat hunc panem, vivet in æternum.*

Eadem itaque gratia confertur, ſeu ſpeciem utramque ſeu unicam ſumentibus. Id confirmat *S. Thom.* Opuſc. 58. cap. 18. „„ Quamtumcunque (*inquit*) parva ſit ſpecies panis, ibi eſt totum Corpus Chriſti per converſionem, Sanguis per connexionem, anima per conjunctionem, & Divinitas, integra per unionem, unde certum eſt, quod habet plenam rationem cibandi ſpiritualiter, & confortandi animam *Et cap.* 29. Sicut ſumit Sacerdos Sanguinem Chriſti ſacramentaliter de Calice; ſic populus ſumit eum intellectualiter ſub ſpecie panis de ipſo Corpore Chriſti; & eſt eis tam utilis, & dulcis, ut Sacerdotibus, qui ſumunt eum ſub ſpecie vini de Calice „„.

ARTICULI CONSEECTARIA.

REGULA PRIMA.

Presbyteri, qui Sacramentum Euchariſtiæ ſub utraque ſpecie nunc adminiſtrarent, mortaliter peccarent, & excommunicationem incurrerent.

Præceptum enim Eccleſiæ violarent in re gravi, in cujus tranſgreſſores lata eſt a Concil. Conſtantienſi excommunicationis Sententia.

REGULA II.

Lex Eccleſiæ de Communione Laicorum ſub una ſpecie non eſt perpetua, & immutabilis.

Poteſt enim Eccleſia juſtis de cauſis eam revocare, vel temperare, atque de illa diſpenſare, ſi id expedire judicaret. Ita Baſileenſe Concilium diſpenſare decreverat cum Bohemis, & Moravis ab Huſſitarum hæreſi ad fidem, & unitatem Eccleſiæ catholicæ redeuntibus, ut Nationum illarum Sacerdotes Communionem ſub utraque ſpecie perſonis ſibi ſubjectis adminiſtrarent, ſi id reverenter poſtularent; ea conditione adjecta, ut inter communicandum plebem publice inſtruerent, non ſub ſpecie panis Carnem Chriſti tantum, nec ſub ſpecie vini ſolum Sanguinem, ſed ſub qualibet ſpecie totum, & integrum contineri Chriſtum. Trid. Synod. ſeſſ. 22. duos Articulos de conceſſione Calicis, videlicet: „ An rationes, quibus S. catholica Eccleſia adducta fuit, ut communicaret Laicos, atque etiam non celebrantes Sacerdotes ſub una panis ſpecie, ita ſint retinendæ, ut nulla ratione Calicis uſus cuiquam ſit promittendus? &, An, ſi honeſtis, & chriſtianæ charitati conſentaneis rationibus concedendus alicui, vel Nationi, vel Regno, Calicis uſus videatur; ſub aliquibus conditionibus concedendus ſit, & quænam illæ ſint „ ? ad Summum Pontificem retulit, qui pro ſua ſingulari prudentia id faceret, quod utile Reipublicæ chriſtianæ, & ſalutare petentibus uſum Calicis fore judicaret. *Pius IV.* anno milleſimo quingen-

te-

teſimo ſexageſimo quarto, rogante *Ferdinando* Imperatore, quibuſdam Epiſcopis Germaniæ facultatem dedit Communionem ſub utraque ſpecie permittendi in locis, ubi cauſas allatas veras eſſe cognoſcerent, quibuſdam certis conditionibus a ſe præſcriptis. Hæc conceſſio Viennæ in Auſtria ſumma lætitia excepta eſt, maximaque inde ſpes converſionis hæreticorum affulſit. Sed brevi compertum eſt, id eſſe inſtar breviſſimi levamenti, quod interdum ex nocentis poculi delectatione experitur ægrotus, ut refert *Pallavicinus* lib. 24. Hiſtoriæ Concil. Trid. cap. 8. Cum igitur, nec petentium ſaluti, nec deviorum reductioni id prodeſſet, multique ſtatim irrepſiſſent abuſus, *S. Pius V.* anno 14 elapſo revocavit quidquid ea de re *Pius IV.* permiſerat; præcipiens ſub pœna excommunicationis, ut Decretum de Communione ſub una ſpecie ab omnibus inviolabiliter obſervaretur.

Quibuſdam tamen Communio ſub utraque ſpecie ab Eccleſia ſingulari Privilegio conceſſa eſt, ut chriſtianiſſimis Regibus in eorum inauguratione, Diacono, & Subdiacono Eccleſiæ *S. Dionyſii* prope Pariſios Dominicis, & diebus ſolemnibus; & Miniſtris Altaris apud Cluniacum ſinguſis Dominicis, & Feſtis.

REGULA III.

Hæreticis noſtri temporis Communionem ſub utraque ſpecie permittere non expedit.

Primo, quia non moventur ad Calicis uſum poſtulandum juſta aliqua ratione, ſed ex pertinaci duntaxat exiſtimatione, qua ſentiunt, eum eſſe a Chriſto præceptum; & ut captent occaſionem carpendi Romanam Eccleſiam, quaſi inſtitutioni Chriſti repugnantem. Horum ergo votis annuere, quid aliud eſſet, quam hæreſim fovere? Secundo, ex hujuſmodi conceſſione facile ſequeretur aliorum hæreticorum in ſuis erroribus confirmatio, & rudium, ſimpliciumque Catholicorum deceptio, dum hæretici jactarent, Eccleſiam ſuum tandem errorem agnoviſſe, ſibique de victoria blandirentur. Tertio, Fideles plerique inde

ſcandalum paterentur, & Calicis uſum pariter poſtularent. Quarto, tolleretur conſuetudinis uniformitas, quam in Euchariſtiæ uſu ſervari decet.

REGULA IV.

Communio laica, & Communio peregrina, cujus in antiquis Canonibus fit mentio, quid aliud fuerint a ſumptione Euchariſtiæ ſub unica ſpecie, aut extra cancellos Altaris, more Laicorum.

Quid Communio Laica.

Clericos enim ad *Laicam Communionem* detruſos legimus eo tempore, quo ipſi etiam Laici ſub utraque ſpecie communicabant Eſt itaque Communio laica jus ſocietatis, & communicationis cum cæteris Fidelibus in rebus tam ſacris quam civilibus more Laicorum. Unde clerici a gradu clericali ob aliquod crimen dejecti, & in ordinem plebis redacti, ad Communionem laicam damnati dicebantur. Ex eo autem, quod perpetua depoſitione a ſui gradus honore, & functionibus remoti, & inter Laicos relegati eſſent, conſequens erat, ut in ſumptione Euchariſtiæ inſtar Laicorum ſe gererent, eam ſumentes extra ſepta Altaris, aut ſub una, vel utraque ſpecie, ſicut ex uſu Eccleſiæ tunc Laici ſumere conſueverant. Laicam tantum Communionem *Photio* concedit *Hadrian. II.* ſi Conciliabuli ſui geſta damnaverit, & Sedis Apoſtolicæ Decretis morem geſſerit, ut conſtat ex Syn. Romana, quæ Act. 8. Synodi Oecumenicæ Octavæ inſerta eſt Laicam tantum Communionem clericis, qui Viduam aut ſecundam uxorem duxerant, tribuit *Siricius* Epiſt. 1. Redeuntibus ab Hæreſi & ab hæreticis baptizatis, *Innoc. I.* Epiſt. 22. Diaconis capitalium criminum ante Ordinationem reis, ſi ſponte deinde confeſſi fuiſſent, poſt triennium; ſi ab alio detecti, poſt quinquennium, acta legitima Pœnitentia, Communionem laicam indulſit Illiberritana Syn. can. 76. Epiſcopo, Presbytero, diacono, capitalis criminis reis, falſariis, aut qui falſum teſtimonium dixerint, ab Officii honore depoſitis, & in Monaſterium detruſis, laicam tantum Communionem permittit

mittit Conc. Agathenſe, can. 50. Subdiaconos, cæteroſque Clericos majores, qui Matrimonii ante ordinationem contracti jure poſt ipſam Ordinationem uſi fuerint, ab officio depoſitos, laica Communione contentos eſſe jubet Conc. Aurelianenſe 3 can. 2. Item clericos, qui ſuperbia elati, officium ſuum implere noluerint. (Can. 19.) Priſcæ diſciplinæ ſeveritate clericis, graviſſimorum criminum reis, ne in exitu quidem vitæ, laica Communio conceſſa eſt a Synodo Illiberritana, can. 18. & Sardicenſi can. 2. Clericos capitalis criminis reos a gradu quidem deponendos eſſe; a Laicorum autem Communione non arcendos, *S. Baſilio* viſum eſt in Epiſtola ad *Amphilochium*. Epiſcopis, Presbyteris, diaconis, qui ſe ſponte, ſeu coacti rebaptizati fuiſſent, Communionem laicam in morte tantum reddendam edixit Synodus Romana ſub *Felice III.* Pontifice Maximo. Presbytero quidam depoſito, Subdiaconis item quibuſdam depoſitis, facultatem communicandi inter Laicos conceſſit *S. Gregorius* lib. 4. Epiſt. 5. & Epiſt. 16.

Quid Communio Peregrina.

Quod *peregrinam Communionem* ſpectat, obſcurum eſt, ac incertum, quid eo nomine intellexerit Antiquitas. Probabilis non videtur eorum opinio, qui ad Communionem peregrinam redactos fuiſſe Clericos crediderunt, cum in eo loco, & ſtatu collocabantur, quo poni ſolebant Clerici peregrini, qui ſine litteris commendatitiis Epiſcoporum ſuorum, quas *Formatas* vocabant, extra propriam Diœceſim peregrinabantur. Qui benigne excipi, & Eccleſiæ ſumptibus ali conſueviſſent, nullo prætermiſſo humanitatis officio; nemo tamen cum illis tanquam cum Clericis communicabat, nec ullis Ordinis ſui muneribus fungi ſinebantur; ſed ab Euchariſtiæ ſumptione non arcebantur. Hujus Communionis ut pœnæ meminerunt Conc. Agathenſe can. 3. & 5. & Ilerdenſe Can. 16. Verum ex iis Conciliis colligitur, Peregrinam Communionem relationem ad Euchariſtiam non dixiſſe. Quis enim credat, ſacrilegis Eccleſiæ furibus Euchariſtiam adminiſtratam fuiſſe?

Quis credat, prolixiori anathemate damnatos, ad S. Menſam admiſſos fuiſſe? His tamen Peregrinam Communionem tribuunt duo illa Concilia. Peregrinam Communionem nihil aliud fuiſſe exiſtimo, quam expunctionem Clericorum ex Cleri corpore, & matricula, ſervato jure commercii, & ſocietatis cum cæteris Fidelibus; idque Peregrinæ Communionis a Laica fuiſſe diſcrimen, quod Laica Communione damnati e gradibus, Ordinibuſque ſuis in perpetuum dejecti, & depoſiti eſſent; ad Communionem vero Peregrinam redacti, Ordinum ſuorum functionibus ad tempus prohiberentur, & peracta pœnitentia in gradus ſuos, & in matriculam Eccleſiæ reſtitui poſſent. Id patet ex can. 2. Conc. Agathenſis. „ „ Contumaces (*inquit*) Clerici ab Epiſcopis corrigantur, & ſi qui prioris gradus elati ſuperbia Communionem (*id eſt, conſortium cæterorum*) fortaſſe contempſerint, aut Eccleſiam frequentare, vel officium ſuum implere neglexerint, Peregrina eis Communio tribuatur, ita ut cum eos pœnitentia correxerit, reſcripti in Matricula, gradum ſuum, dignitatemque ſuſcipiant „ „.

CAPUT VI.

De Miſſæ Sacrificio.

Euchariſtiam duabus de cauſis inſtitutam docet Conc. Tridentini Catechiſmus. Altera eſt, ut cœleſte animæ noſtræ alimentum eſſet, quo vitam ſpiritualem tueri, & conſervare poſſemus; altera, ut Eccleſia perpetuum Sacrificium haberet, quo peccata noſtra expiarentur, & cœleſtis Pater ſceleribus noſtris ſæpe graviter offenſus, ab ira ad miſericordiam, a juſtæ animadverſionis ſeveritate ad clementiam traduceretur. Hujus rei figuram, & ſimilitudinem in Agno Paſchali licet animadvertere, qui, ut Sacrificium, & Sacramentum, a filiis Iſrael offerri, & comedi conſueverat. An autem Euchariſtiæ oblatio, & Conſecratio ſit verum, & proprie dictum Sacrificium,

ficium, quæſtio eſt inter Catholicos, & Hæreticos noſtri temporis, Lutheranos ſcilicet, & Calviniſtas controverſa; de qua, ut Eccleſiæ doctrinam, & fidem exponamus.

Obſervandum eſt, Sacrificium ex eo vocatum, quod homo facit, aliquid ſacrum, vel generatim, & improprie ſumi; vel ſtricte, & proprie. Primo modo omne bonum opus propter Dei gloriam factum Sacrificium eſt. Hinc Eccl. 35. 2. dicitur: *Sacrificium ſalutare eſt attendere mandatis; & diſcedere ab omni iniquitate... Et, qui facit miſericordiam, offert Sacrificium.* Hinc *S. Auguſt.* lib. 10. *de Civitate Dei*, cap. 6. „ „ Verum Sacrificium (*inquit*) eſt omne opus, quod agitur, ut ſancta ſocietate inhæreamus Deo, relatum ſcilicet ad illum finem boni, quo veraciter beati eſſe poſſimus. Unde & ipſa miſericordia, qua homini ſubvenitur, ſi propter Deum non fit, non eſt Sacrificium. Etſi enim ab homine fit, vel offertur, tamen Sacrificium res divina eſt... Unde ipſe homo Dei nomine conſecratus, & Deo votus, in quantum mundo moritur, ut Deo vivat, Sacrificium eſt... Corpus etiam noſtrum, cum per temperantiam caſtigamus, ſi hoc, quemadmodum debemus, propter Deum facimus, ut non exhibeamus membra noſtra arma iniquitatis peccato, ſed arma juſtitiæ Deo, ſacrificium eſt. Ad quod exhortans Apoſtolus ait: *Obſecro vos, fratres, per miſericordiam Dei, ut exhibeatis corpora veſtra hoſtiam vivam, ſanctam, Deo placentem, rationabile obſequium veſtrum.* Si ergo corpus, quo inferiore tanquam famulo, vel tanquam inſtrumento utitur anima, cum ejus bonus, & rectus uſus ad Deum refertur ſacrificium eſt, quanto magis anima ipſa, cum ſe refert ad Deum, ut igne amoris ejus accenſa formam concupiſcentiæ ſæcularis amittat, eique tanquam incommutabili forma ſubdita reformetur, hinc ei placens, quod ex ejus pulchritudine acceperit, ſacrificium eſt „ „?

Notio Sacrificii generatim, & improprie ſumpti.

Rom. 12.

Sacrificium ſecundo modo, id eſt, ſtricte, & proprie dictum, ab actionibus miſericordiæ diſtinctum eſſe,

Quid ſit

eſſe, Scriptura ſacra docet *Oſee 6.* ubi Deus ait: *Quia miſericordiam volui, & non Sacrificium, & ſcientiam Dei plus, quam holocauſta.* Et 1. Reg. 15. dicitur: *Melior eſt obedientia, quam victimæ.* Sic acceptum Sacrificium definitur: „ „ Oblatio externa ſoli Deo facta, qua in recognitionem ſupremi ejus dominii, a legitimo miniſtro res aliqua ſenſibilis, & permanens ritu myſtico conſecratur, & mutatur „ „. Nomine oblationis, non intelligitur res oblata, ſed actio ipſa miniſtri, victimam offerentis. Hinc Scriptura docet, præcipuum Sacerdotum munus eſſe Sacrificii oblationem; *Omnis namque Pontifex ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur in iis, quæ ſunt ad Deum, ut offerat dona, & Sacrificia pro peccatis.* Oblatio illa *externa* eſſe debet: „ Sacrificium *enim* viſibile, (*inquit S. Auguſt.* lib. 10. *de Civitate Dei*, cap. 5.) „ inviſibilis Sacrificii Sacramentum, id eſt, ſacrum „ ſignum eſt „. Additur; *Soli Deo facta.* Naturalis „ enim ratio dictat homini, quod alicui Superiori „ ſubdatur, propter defectus, quos in ſeipſo ſentit, „ in quibus ab aliquo ſuperiori eget adjuvari, & dirigi. Et quidquid illud ſit, hoc eſt, quod apud „ omnes dicitur Deus. Sicut autem in rebus naturalibus naturaliter inferiora ſuperioribus ſubduntur; „ ita etiam naturalis ratio dictat homini ſecundum „ naturalem inclinationem, ut ei, quod eſt ſupra hominem, ſubjectionem, & honorem exhibeat ſecundum ſuum modum. Eſt autem modus conveniens „ homini, ut ſenſibilibus ſignis utatur ad aliqua exprimenda; & ideo ex naturali ratione procedit, „ quod homo quibuſdam ſenſibilibus rebus utatur, „ offerens eas Deo in ſignum debitæ ſubjectionis, „ & honoris, in ſimilitudinem eorum, qui Dominis „ ſuis aliqua offerunt in recognitionem dominii. Hoc „ autem pertinet ad rationem Sacrificii. Præterea, „ Oblatio Sacrificii fit ad aliquid ſignificandum. Si„ gnificat autem Sacrificium, quod offertur exterius, „ ſpirituale Sacrificium interius, quo anima ſeipſam „ offert Deo ſecundum illud Pſalmiſtæ: *Sacrificium*

Hebr. 5.

Sacrificium ſoli Deo debitum.

„ *Deo*

„ *Deo ſpiritus contribulatus.* Anima autem ſe offert „ Deo in Sacrificium, ſicut principio ſuæ creatio„ nis, & ſicut fini ſuæ beatificationis. Secundum au„ tem veram fidem ſolus Deus eſt Creator anima„ rum noſtrarum. In ſolo etiam eo animæ noſtræ „ beatitudo conſiſtit. Et ideo ſicut ſoli Deo ſummo „ debemus Sacrificium ſpirituale offerre; ita etiam „ ſoli Deo debemus offerre exteriora Sacrificia. Si„ cut etiam „„ Orantes, atque laudantes ad eum di„ rigimus ſignificantes voces, cui res ipſas in corde, „ quas ſignificamus, offerimus (*ut S. Auguſt. dicit lib.* 10. *de Civ. Dei, c.* 19.) Ita ſacrificantes non alteri viſibile Sacrificium offerendum eſſe noverimus, quam „ illi, cujus in cordibus noſtris inviſibile Sacrificium „ nos ipſi eſſe debemus „„. Hoc etiam videmus in omni Republica obſervari, quod ſummum Rectorem aliquo ſigno ſingulari honorant; quod cuicunque alteri deferretur, eſſet crimen læſæ Majeſtatis. Et ideo in Lege divina ſtatuitur pœna mortis in eos, qui divinum honorem aliis exhibent. *Qui immolat Diis,* (inquit) *occidetur, præterquam Domino ſoli.* Ita diſſerit *S. Th.* 2. 2. qu. 85. art. 1. & 2. Hinc *S. Auguſt.* lib. 10. *de Civitate Dei*, cap. 4. „„ Sacrificium certe (*inquit*) nullus hominum eſt, qui audeat dicere deberi, niſi Deo. *Et paullo poſt*: Quis ſacrificandum cenſuit, niſi ei, quem Deum, aut ſcivit, aut putavit, aut finxit? *Et lib.* 1. *Contra Aaverſarium Legis, & Prophetarum, cap.* 18. Dæmon ſibi Sacrificium non exigeret, niſi Deo vero deberi ſciret. Falſus enim Deus ſic ſe vult honorari ab eis, quos decipit, quomodo verus Deus ab eis, quibus conſulit; & maxime Sacrificium eſt, quod præcipue debetur Deo. Nam obſequia cætera, quæ Divinitati exhibentur, auſi ſunt ſibi etiam ſuperbiæ faſtu homines arrogare. Rariſſimi autem commemorantur, qui ſibi, ut ſacrificaretur, cum Regia poteſtate poſſent, auſi fuerint imperare. Quicunque tamen auſi ſunt, per hoc ſe Deos haberi voluerunt „„. Oblationis finis exprimitur, cum dicitur; *facta in recognitionem ſupremi dominii Dei,* Exod. 22.

Ex-

Externo quippe Sacrificio ſervitutem ſuam, infirmitatem, indigentiam, ac reverentiam erga ſummam Dei Majeſtatem homo profitetur; atque conteſtatur, ipſum, ut bonis noſtris, ita nec Sacrificiis quidem egere. „ „ Non ſolum igitur pecore, vel qualibet alia re corruptibili, atque terrena, ſed ne ipſa quidem juſtitia hominis Deus egere credendus eſt; totumque, quod recte colitur Deus, homini prodeſſe, non Deo. Neque enim fonti ſe quiſquam dixerit profuiſſe, ſi biberit; aut luci, ſi viderit „ „. Fieri dicitur hæc Oblatio *a legitimo miniſtro*; ad hoc enim Religionis officium non omnes promiſcue deſtinati ſunt, ſed qui a Deo tanquam *Aaron* vocantur, & ex populo aſſumpti pro hominibus conſtituuntur in iis, quæ ſunt ad Deum, ut offerant dona, & Sacrificia pro peccatis, ut loquitur Apoſtolus ad *Hebræos* 5. Atque hinc excluduntur a ratione Sacrificii proprie dicti privatorum hominum Oblationes ſoli Deo factæ. Dicitur *Oblatio rei ſenſibilis, & permanentis*; ut a precibus, & aliis, quæ fiunt a Sacerdotibus actu externo in reverentiam Dei, & tamen Sacrificia proprie non ſunt, diſtinguatur. Res illa *Conſecrari* debet *Ritu myſtico*; ex profana enim fieri debet ſacra; & per hoc diſtinguitur ab Oblationibus, Primitiis, & Decimis. Nam (ut ait *S. Thom.* 2. 2. quæſt. 85. art. 3. ad tertium.) „ „ Sacrificia proprie dicuntur, quando circa res Deo oblatas aliquid fit; ſicut quod animalia occidebantur, & comburebantur; quod panis frangitur, & comeditur, & benedicitur; & hoc ipſum nomen ſonat; nam Sacrificium dicitur ex hoc, quod homo facit aliquid ſacrum. Oblatio autem directe dicitur, cum Deo aliquid offertur, etiamſi nihil circa ipſum fiat; ſicut dicuntur offerri denarii, vel panes in Altari, circa quos nihil fit. *Unde omne Sacrificium eſt oblatio, ſed omnis oblatio non eſt Sacrificium.* Primitiæ autem oblationes erant, quia Deo offerebantur; non erant autem Sacrificia, quia nihil ſacrum circa eas fiebat. Decimæ autem proprie loquendo non ſunt Sacrificia, neque Oblationes: quia

non

non immediate Deo, ſed miniſtris divini cultus exhibentur „„. Res denique oblata *mutari* debet, ac re ipſa, ſeu modo quodam myſtico deſtrui, ut ratio Sacrificii conſtet, quo Deum ſupremum vitæ noſtræ Dominum profiteamur, & colamus.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum Euchariſtia ſit verum, & proprie dictum Sacrificium.

PROPOSITIO PRIMA.

Euchariſtiam eſſe verum, proprieque dictum Sacrificium, dogma fidei eſt.

Ex S. Scriptura probatur Euchariſtiam eſſe verum Sacrificium.

Id probat imprimis Prophetæ Regis oraculum Pſalm. 109. *Juravit Dominus, & non pœnitebit eum: Tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech.* Sacerdotium enim Chriſti Sacerdotio Melchiſedech aſſimilari docent Patres, ratione rei in Melchiſedech Sacrificio oblatæ, ſcilicet panis, & vini, Gen. 14. 18. *At vero Melchiſedech Rex Salem, proferens panem, & vinum, (erat enim Sacerdos Dei Altiſſimi) benedixit ei.* Matth. 26. *Accepit Jeſus panem, & benedixit, ac fregit, deditque diſcipulis ſuis, & ait: Accipite, & comedite: Hoc eſt Corpus meum. Et accipiens Calicem, gratias egit, & dedit illis, dicens: Bibite ex hoc omnes. Hic eſt enim Sanguis meus novi Teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.* Chriſtus itaque Sacrificium inſtituit proprie dictum, quod non eſt aliud ab Euchariſtia. Hinc *S. Cyprian.* Epiſt. 63. ad *Cæcilium*, ait: „„ In Sacerdote Melchiſedech Sacrificii Dominici Sacramentum præfiguratum videmus, ſecundum quod Scriptura divina teſtatur, & dicit: *Et Melchiſedech Rex Salem protulit panem, & vinum. Fuit autem Sacerdos Dei ſummi, & benedixit Abraham.* Quod autem Melchiſedech typum Chriſti portaret, declarat in Pſalmis Spiritus ſanctus ex perſona Patris ad Filium, dicens: *Ante Luciferum genui te: Tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Mel-*

Melchiſedech. Qui ordo utique hic eſt, de Sacrificio illo veniens, & inde deſcendens; quod Melchiſedech Sacerdos Dei ſummi fuit, quod panem, & vinum obtulit, quod Abraham benedixit. Nam quis magis Sacerdos Dei ſummi, quam Dominus noſter Jeſus Chriſtus, qui Sacrificium Deo Patri obtulit, & obtulit hoc idem, quod Melchiſedech obtulerat, id eſt, panem, & vinum, ſuum ſcilicet Corpus, & Sanguinem? Et circa Abraham benedictio illa præcedens ad noſtrum populum pertinebat... Ut ergo in Geneſi per Melchiſedech Sacerdotem benedictio circa Abraham poſſet rite celebrari, præcedit ante imago ſacrificii Chriſti, in pane, & vino ſcilicet conſtituta, quam rem perficiens, & adimplens Dominus panem, & Calicem vino mixtum obtulit, & qui eſt plenitudo, veritatem præfiguratæ imaginis adimplevit „„. Ait quoque *S. Auguſt.* lib. 16. *de Civ. Dei*, cap. 22. in oblatione Melchiſedech *primum apparuiſſe Sacrificium, quod nunc a Chriſtianis offertur Deo toto orbe terrarum*; implerique illud, quod longe poſt factum, per Prophetam dicitur ad Chriſtum: *Tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech.* Et lib. 1. contra Adverſarium Legis, & Prophetarum, cap. 20. idem Oraculum Prophetæ Regis explicans: „„ Noverunt, *inquit*, qui legunt, quid protulerit Melchiſedech, quando benedixit Abraham; & ſi jam ſunt participes ejus, vident tale Sacrificium nunc offerri Deo toto orbe terrarum „„.

Idem probatur ex *Mal.* 1. 11. ubi Dominus ait: *Ab ortu Solis uſque ad occaſum, magnum eſt nomen meum in gentibus, & in omni loco ſacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda; quia magnum eſt nomen meum in gentibus.* De Sacrificio Crucis intelligi vaticinium illud non poteſt; ſiquidem Sacrificium, de quo loquitur Deus per Prophetam, non in uno duntaxat, ſed in omni loco erat offerendum. Neque de Sacrificiis Hebræorum; ſiquidem in gentibus offerendum prædicitur: *Quia magnum eſt nomen meum in gentibus.* Neque de precibus, ac votis, cæteriſque Religionis

gionis officiis; quæ late ſumpto nomine Sacrificia nuncupantur; primo quia Scriptura ſacra nomen Sacrificii non uſurpat abſolute ad Sacrificium late ſumptum ſignificandum; ſed cum adjuncto, ut *Sacrificium laudis*, *Sacrificium juſtitiæ*, *Hoſtiam vociferationis*. Secundo, cum ait Dominus: *Munus non ſuſcipiam de manu veſtra; in omni loco ſacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda*; novum aliquod Sacrificium deſignat, quod ſucceſſurum ſit Judaicis; atque ſpiritualia Sacrificia fuiſſe etiam a Judæis frequentata, minime dubium eſt. Aliud autem non eſt in novo Teſtamento Sacrificium externum, quod in omni loco a ſolis ortu uſque ad occaſum Deo offeratur, præter Sacrificium Corporis, & Sanguinis Chriſti in Euchariſtia, quod & Chriſtus in ſuprema Cœna obtulit, & in ſui commemorationem ab Apoſtolis, & eorum Succeſſoribus fieri mandavit his verbis: *Hoc facite in meam commemorationem.* Ipſos novi Teſtamenti conſtituens Sacerdotes; „ Uti ſemper „ catholica Eccleſia intellexit, & docuit: Hæc una „ oblatio eſt, quæ nulla indignitate, aut malitia offerentium inquinari poteſt „. Tertio Sacrificium a *Malachia* prædictum, viſibile eſt, quale hominum natura exigit, adeoque a ſpiritualibus Sacrificiis diſtinctum. De Sacrificio Euchariſtiæ illud *Malachiæ* Oraculum intellexerunt *S. Juſtinus* Martyr in Dialogo cum Tryphone, *S. Irenæus* lib. 4. cap. 32. *Euſebius Cæſarenſis* lib. 1. Demonſtrationis Evangelicæ, cap. 10. *S. Joan. Chryſoſt.* in Pſ. 95. *S. Auguſt.* lib. 18. *de Civit. Dei*, cap. 35. & *Theodoretus* in cap. 1. *Malachiæ.* Luc. 22. Concil. Trid.

Illa Agni immaculati incruenta Oblatio, per Agni paſchalis immolationem filiis Iſrael in Exodo præceptam figurata eſt; & vetus illa figura impleta eſt a Chriſto, cum 14. die primi Menſis ad veſperam ſeipſum ſub ſignis viſibilibus Patri obtulit, & Apoſtolis manducandum præbuit, jugiterque ſe eodem ritu offerendum, atque comedendum inſtituit in una domo, id eſt, in Eccleſia, in memoriam tranſitus ſui

ex

ex hoc mundo ad Patrem, quando per ſui Sanguinis effuſionem nos redemit, eripuitque de poteſtate tenebrarum, & in Regnum ſuum tranſtulit.

Illud Sacrificium non obſcure innuit *S. Paulus* 1. ad *Cor.* 10. cum ait: Non poſſe eos, qui participatione menſæ dæmoniorum polluti ſunt, Menſæ Domini participes fieri; per menſam Altare utrobique intelligens, in quo utrobique Sacrificia offeruntur; in illo quidem idolothyta dæmoniis; in iſto vero Corpus, & Sanguis Chriſti Deo vero. *Calix benedictionis* (inquit) *cui benedicimus, nonne communicatio Sanguinis Domini eſt? Et panis, quem frangimus, nonne participatio Corporis Domini eſt?.. Videte Iſrael ſecundum carnem. Nonne qui edunt hoſtias, participes ſunt Altaris? Quid ergo? Dico, quod Idolis immolatum ſit aliquid, aut quod Idolum ſit aliquid; Sed quæ immolant gentes, dæmoniis immolant, & non Deo. Nolo autem vos ſocios fieri dæmoniorum. Non poteſtis Menſæ Domini participes eſſe, & menſæ dæmoniorum.*

Patres, Concilia, & veteres Liturgiæ Euchariſtiam eſſe verum Sacrificium confirmant.

Catholicum iſtud dogma ſummo conſenſu confirmant græci, latinique Patres, Concilia, vetereſque Liturgiæ chriſtianorum omnium gentium: Græca *S. Baſilii*, *S. Joan. Chryſoſtomi* necnon ea, quæ *S. Jacobi* nomen præfert, quam Trullana Synodus can. 32. laudavit, Armenia, Chaldaica, ſive Syriaca Maronitarum, Romana, Ambroſiana, ſeu Mediolanenſis, Hiſpanica, quam ſecuti ſunt apud Hiſpanos Chriſtiani Arabibus permiſti, ob id *Mozarabum* appellata, & Gallicana, quæ ante annos mille in uſu erat, cujus ritum exhibent tria antiqua Miſſalia a *Thomaſio*, & *D. Joanne Mabillonio* edita, ex quibus evidenter probatur hanc fuiſſe Eccleſiæ univerſæ fidem, quod Euchariſtia ſit verum, & proprie dictum Sacrificium. Unum hic proferre ſufficiat Miſſalis Gallicani veteris locum in Officio Cœnæ Domini: „ „ In qua Dominus noſter Jeſus Chriſtus in novo Teſtamento ſacrificandi ritum inſtituiſſe *memoratur*, dum panem, & vinum, quæ Melchiſedech in præfiguratione futuri Myſterii Sacerdos obtulerat, in Sacramentum

ſui

ſui Corporis, & Sanguinis transformavit „„.

His momentis adducta S. Synod. Trid. hos Canones de Sacrificio Miſſæ condidit ſeſſ. 22.

Canone 1. „„ Si quis dixerit, in Miſſa non offerri Deo verum, & proprium Sacrificium, aut quod offerri non ſit aliud, quam nobis Chriſtum manducandum dari, anathema ſit „„.

Canone 2. „„ Si quis dixerit, illis verbis: *Hoc facite in meam Commemorationem*, Chriſtum non inſtituiſſe Apoſtolos Sacerdotes, aut non ordinaſſe; ut ipſi, aliique Sacerdotes offerrent Corpus, & Sanguinem ſuum; anathema ſit „„.

Objiciunt Eccleſiæ Adverſarii, Sacrificium Crucis infinitæ, ac perrennis virtutis eſſe, & Chriſtum una oblatione totius mundi peccata expiaſſe, & homines Deo Patri perfecte reconciliaſſe, ut docet Apoſtolus ad Hebr. 10. *Umbram enim*, inquit, *habens Lex futurorum bonorum, non ipſam imaginem rerum; per ſingulos annos eiſdem ipſis hoſtiis, quas offerunt indeſinenter, nunquam poteſt accedentes perfectos facere; alioquin ceſſaſſent offerri; ideo quod nullam haberent ultra conſcientiam peccati cultores ſemel mundati; ſed in ipſis commemoratio peccatorum per ſingulos annos fit. Impoſſibile enim eſt ſanguine taurorum, & hircorum auferri peccata. Ideo ingrediens mundum dicit: Hoſtiam, & oblationem noluiſti, corpus autem aptaſti mihi; Holocautomata pro peccato non tibi placuerunt. Tunc dixi: Ecce venio; in capite libri ſcriptum eſt de me, ut faciam, Deus, voluntatem tuam. . . Aufert primum, ut ſequens ſtatuat. In qua voluntate ſanctificati ſumus per oblationem Corporis Jeſu Chriſti ſemel. Et omnis quidem Sacerdos præſto eſt quotidie miniſtrans, & eaſdem ſæpe offerens hoſtias, quæ nunquam poſſunt auferre peccata; hic autem unam pro peccatis offerens hoſtiam, in ſempiternum ſedet in dextera Dei, de cætero exſpectans, donec ponantur inimici ejus ſcabellum pedum ejus. Una enim oblatione conſummavit in ſempiternum ſanctificatos.* Injuriam ergo faciunt Sacrificio Crucis, qui aliud Sacrificium proprie dictum in Eccleſia admittunt,

tunt, & credunt, ſcilicet Sacrificium Euchariſtiæ.

Euchariſtiæ Sacrificium non derogat Sacrificio Crucis.

Reſp. Injuriam quidem fieri Sacrificio Crucis, ſi aliud *Sacrificium Redemptionis* præter illud admittatur, & credatur; quod ab illo virtutem omnem non habeat, & in quo alia victima offeratur, quaſi Sacrificium Crucis fuerit inſufficiens, aut per ſe non valeat ad omnium ſanctificationem. At nullam injuriam fieri Sacrificio Crucis, ſi aliud *Sacrificium Religionis* agnoſcatur, proprie quidem dictum, ſed tamen Sacrificii Crucis commemorativum, & ab illo ſola offerendi ratione diverſum, ab illo dependens, omnemque ſuam virtutem ex illo hauriens, ſive potius virtutem illius applicans ad noſtræ ſanctificationis conſummationem. Tale autem eſt Euchariſtiæ Sacrificium. „ „ Deus *enim*, & Dominus noſter, etſi ſemel ſeipſum in Ara Crucis, morte intercedente, Deo Patri oblaturus erat, ut æternam illic redemptionem operaretur, quia tamen per mortem Sacerdotium ejus extinguendum non erat; in Cœna noviſſima, qua nocte tradebatur, ut dilectæ Sponſæ ſuæ Eccleſiæ viſibile, ſicut hominum natura exigit, relinqueret Sacrificium, quo cruentum illud ſemen in cruce peragendum repræſentaretur, ejuſque memoria in fine ſæculi permaneret, atque illius ſalutaris virtus in remiſſionem eorum, quæ a nobis quotidie committuntur, peccatorum applicaretur; Sacerdotem ſecundum ordinem Melchiſedech ſe in æternum conſtitutum declarans, Corpus, & Sanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis, & vini Deo Patri obtulit; & ſub earumdem rerum ſymbolis Apoſtolis, quos tunc novi Teſtamenti Sacerdotes inſtituebat, ut ſumerent, tradidit; & eiſdem, eorumque Succeſſoribus in Sacerdotio, ut offerrent, præcepit, per hæc verba: *Hoc facite in meam commemorationem*, uti ſemper catholica Eccleſia intellexit, & docuit „ „. Doctrina eſt Conc. Trid. ſeſſ. 22. cap. 1. Præterea „ „ Una, eademque eſt Hoſtia, idem nunc offerens Sacerdotum miniſterio, qui ſe ipſum tunc in Cruce obtulit, ſola offerendi ratione diverſa. Cujus quidem oblationis cruen-

Euchariſtia Sacrificium eſt religionis & commemorationis.

cruentæ fructus per hanc *incruentam* uberrime percipiuntur; tantum abeſt, ut illi per hanc quovis modo derogetur „„ (inquit eadem S Synodus cap. 2.) Non ergo cruenta, & incruenta Hoſtia, duæ ſunt Hoſtiæ ſed una tantum; cujus Sacrificium poſtquam Dominus ita præcepit: *Hoc facite in meam commemorationem*, in Euchariſtia quotidie inſtauratur. Id egregie explicat *S. Joan. Chryſoſt.* Homil. 17. In Epiſt. ad Hebr. „„ Offerimus quidem, *inquit*, ſed ejus mortem revocamus in memoriam; & ipſa una eſt, non multæ. Quomodo una eſt, non multæ? Quoniam ſemel fuit oblata, ſicut illata fuit in Sancta Sanctorum. Hoc eſt figura illius, & ipſa illius. Eumdem enim ſemper offerimus; non nunc quidem alium, ſed ſemper eumdem. Quamobrem unum eſt Sacrificium propter hanc rationem. Quoniam multis in locis offertur, multine ſunt Chriſti? Nequaquam; ſed unus ubique Chriſtus, qui & hic eſt plenus, & illic plenus, unum Corpus. Quomodo ergo multis in locis oblatus unum eſt corpus, & non multa corpora; ita etiam unum eſt Sacrificium. Pontifex noſter ille eſt, qui illam obtulit Hoſtiam, quæ nos mundat. Illam nunc quoque offerimus, quæ tunc fuit oblata, quæ non poteſt conſumi. Hoc fit in recordationem ejus, quod tunc factum eſt. *Hoc enim facite*, inquit, *in mei recordationem.* Non aliam hoſtiam, inquit (*ſicut Pontifex*) ſed eamdem ſemper facimus, vel potius hoſtiæ, ſeu ſacrificii facimus recordationem „„.

Eadem Hoſtia in Altari offertur, quæ in Cruce.

Merito itaque S Synod. Tridentina ſeſſ. 22. can. 4. pronuntiavit: „ Si quis dixerit, blaſphemiam irrogari ſanctiſſimo Chriſti Sacrificio in Cruce peracto, „ per Miſſæ Sacrificium, aut illi per hoc derogari; „ anathema ſit „.

Objiciunt locum Apoſtoli ad Heb. 7 23. 24. *Et alii quidem plures facti ſunt Sacerdotes, idcirco quod morte prohiberentur permanere. Hic autem* (ſcilicet Chriſtus) *eo quod maneat in æternum, ſempiternum habet Sacerdotium. Unde & ſalvare in perpetuum poteſt*

accedentes per ſemetipſum ad Deum, ſemper vivens ad interpellandum pro nobis. Nullus itaque præter Chriſtum Sacerdos eſt, adeoque nullum Sacrificium præter illud, quod in cruce obtulit.

Nullus præter Chriſtum Sacerdos, qui illi ſuccedat, alii tamen Sacerdotes ejus miniſtri.

Reſp. Nullos quidem præter Chriſtum Sacerdotes eſſe, qui ipſi ſuccedant; ſucceſſor enim proprie dicitur, qui in locum, officium, & poteſtatem defuncti ſubrogatur; Chriſtus autem nunquam defungitur Sacerdotio, ſed manet Sacerdos in æternum; ſed præter Chriſtum alios eſſe Sacerdotes illius miniſtros, & Vicarios, Apoſtolus docet, cum ait: *Sic nos exiſtimet homo, ut miniſtros Chriſti, & diſpenſatores Myſteriorum Dei.* Pars autem præcipua S. Miniſterii in liturgiæ celebratione poſita eſt. Unde Act. 13. 2. ubi legimus: *Miniſtrantibus autem illis Domino, & jejunantibus, dixit illis Spiritus ſanctus: Segregate mihi Saulum, & Barnabam in opus, ad quod aſſumpſi eos.* Eraſmus ad Textus Græci vim attendens, in quo verbum eſt liturgiæ oblationem ſignificans, vertit: *Sacrificantibus autem illis.* In hoc autem Sacrificio, Chriſtus ſe ipſum offert, Sacerdotium ſuum exercens, idemque Sacerdotum miniſterio offertur. Hinc *S. Joan. Chryſoſt.* Hom. 83. in Matthæum: „„ Non ſunt, *inquit*, humanæ virtutis hæc opera, quæ tunc in cœna confecit; ipſe nunc quoque, operatur, ipſe perficit, miniſtrorum nos ordinem tenemus; qui vero hæc ſanctificat, & tranſmutat, ipſe eſt „„.

Objiciunt; Mutatio victimæ, immo occiſio intercedere debet in Sacrificio proprie dicto; Chriſtus autem in Euchariſtia non mutatur, multo minus occiditur.

Myſtica mors victimæ in Sacrificio incruento.

Reſp. Occiſionem quidem victimæ in Sacrificio cruento intercedere debere, non in Sacrificio incruento. Nam & Sacrificia ferea, quæ incruenta erant, in veteri Lege oblata fuiſſe nemo neſcit, & tale fuiſſe Sacrificium Melchiſedech; Euchariſtia autem incruentum Sacrificium eſt, in qua Chriſtus ſub ſpecie cibi, & potus offertur. Quamobrem neceſſe non eſt ipſum vere, & reipſa occidi, ut vere, & proprie

prie cenſeatur offerri, & ſacrificari; ſed ſufficit, ut myſtice moriatur, quatenus conſecratione panis, & vini Corpus ejus, & Sanguis ſub eorum ſymbolis, & ſpeciebus ſiſtuntur, & exhibentur, & gladio verborum (ut ita loquamur) ſeparantur, ſiquidem vi verborum ſolum Corpus ſub ſpecie panis, ſolus Sanguis ſub ſpecie vini, eſſe incipiunt ſacramentaliter (quamvis, & Sanguis ſub ſpecie panis, & Corpus ſub ſpecie vini ſit per neceſſariam concomitantiam, quia Chriſtus ex mortuis reſurgens jam non moritur.) Hæc autem non ſolum mutatio eſt Corporis, & Sanguinis Chriſti, ſed & immolatio, morſque myſtica, ſufficiens ad Sacrificium commemorationis, quo Paſſio Domini noſtri Jeſu Chriſti repræſentatur, ejuſque fructus Fidelibus applicatur. Neque tamen nuda eſt Paſſionis Chriſti commemoratio, & repræſentatio; ſiquidem ibi exhibetur realiter ſub ſac. Symbolis *Agnus occiſus ab origine mundi*, & hoc ipſo, quod per conſecrationem Corpus ejus, & Sanguis ſiſtuntur, divinæ Majeſtati offeruntur. Sicut enim Chriſtus mundum ingrediens, & Deo Patri ſe ſiſtens, dicenſque; *Hoſtiam, & oblationem noluiſti; Corpus autem aptaſti mihi: Holocautomata pro peccato non tibi placuerunt. Tunc dixi, ecce venio; in capite libri ſcriptum eſt de me, ut faciam, Deus, voluntatem tuam*; ſe jam tunc in Sacrificium obtulit, quamvis nondum ſit occiſus, ſed tantum morti deſtinatus; & ſicut cum Chriſtus non in manufacta ſancta, ſed in cœlum ingreſſus: *Ut appareat vultui Dei pro nobis*, Sacrificium Patri repræſentat, quo *Semel in conſummatione ſæculorum, ad deſtitutionem peccati, per hoſtiam ſuam apparuit*, ſeque jam non cruento quidem modo, quod fecit ſemel, ſed incruento, Patri offerre pergit: *Semper vivens ad interpellandum pro nobis*; & tamen jam non moritur; ita in Euchariſtia, quæ Sacrificii in Cruce oblati commemoratio eſt, Chriſtus Corpus & Sanguinem ſuum exhibens, offertur miniſterio Sacerdotum, & myſtice immolatur, quamvis revera non occidatur. Hinc *S. Cyprian.*

Heb. 10.

Heb. 9.

Heb. 7.

Epiſt. 63. ait: „ Paſſio eſt Domini Sacrificium quod „ offerimus „. Hinc *S. Joan. Chryſoſt.* Homil. 3. in Epiſt. ad Epheſ. „ Dum (*inquit*) offertur Hoſtia & „ Chriſtus occiditur Ovis dominica „. Et Homil. 15. ad populum Antiochenum: „ Quid agis, o homo? „ Juras ſuper S. Menſam, ubi & Chriſtus occiſus ja„ cet „. Et Homilia de pœnitentia, in Encæniis: „ Menſa myſtica parata, Agno Dei pro te mactato.. „ Sanguine ex immaculato latere in Calice ad puri„ ficationem tuam evacuato, non times „? Hinc *S. Ambroſius* lib. 1. in Lucam, num. 28. „„ Atque utinam nobis quoque adolentibus Altaria, Sacrificium deferentibus, adſiſtat Angelus; immo præbeat ſe videndum. Non enim dubites adſiſtere Angelum, quando Chriſtus adſiſtit, quando Chriſtus immolatur.

1. Cor. 5 7. *Etenim Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus* „„.

Objiciunt: Repugnare rationi Sacrificii, præſertim ejus, quod novum Teſtamentum continet, ut ſit incruentum: *Ubi enim teſtamentum eſt, mors neceſſe eſt intercedat teſtatoris;* ut ait Apoſtolus ad *Hebræos* 9. 16. Cum igitur Chriſtus non moriatur, quoties Euchariſtia conſecratur; non eſt illa verum, & proprie dictum Sacrificium.

Reſp. Repugnare quidem rationi Sacrificii, quo novum Teſtamentum primo conditum, & inſtitu-

Hebr. 9. tum eſt, ut ſit incruentum. *Unde nec primum quidem ſine ſanguine dedicatum eſt. Lecto enim mandato legis a Moyſe univerſo populo, accipiens ſanguinem vitulorum, & hircorum, cum aqua, & lana coccinea, & hyſſopo, ipſum quoque librum, & omnem populum aſperſit, dicens: Hic ſanguis teſtamenti, quod mandavit ad vos Deus.* Sed non repugnat rationi Sacrificii, quod novi Teſtamenti jam conditi repetitio, & commemoratio eſt, ut ſit incruentum. Euchariſtiæ porro celebratio non eſt novi Teſtamenti inſtitutio, ſed ejus repetitio, & commemoratio, quod olim a Chriſto inſtitutum, & morte illius confirmatum eſt. Quemadmodum ergo inter homines, cum teſtamentum morte teſtatoris intervenſente confirmatum ſæpius

in

in judicio exhibetur, & recitatur, aut etiam describitur, ad hæreditatem huic, aut illi applicandam, non est opus, ut testator iterum moriatur; sed satis est, si constet testatorem esse mortuum, nec ante mortem revocasse, aut immutasse suum testamentum; ita cum offertur Eucharistiæ Sacrificium, Sanguinem Christi continens, quo novum, & æternum testamentum dedicatum est; illiusque in Cruce pro omnibus hominibus profusi virtutem applicans; *Ut repromissionem accipiant, qui vocati sunt æternæ hæreditatis*, non est necesse, ut Christus iterum moriatur, sed solum, ut mortis ejus memoria recolatur, & Corpus pro nobis olim traditum, Sanguisque pro nobis effusus, vere, & realiter exhibeatur, mystice, & in Sacramento fundatur in remissionem peccatorum, Deoque offeratur. Hebr. 9.

Objiciunt Oraculum Christi, Joan. 4. *Venit hora, & nunc est, quando veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu, & veritate.* Ubi *adorare* idem est, quod sacrificare. Quæstio enim erat inter Judæos, & Samaritanos, quo in loco deberet offerri Sacrificium, & ita sumitur *adorare* Gen. 22. *Postquam adoraverimus, revertemur ad vos.* Et Actor. 8. *Venerat adorare in Jerusalem.* Si ergo veri adoratores tempore novæ Legis debent sacrificare in spiritu, & veritate; nullum est in nova Lege Sacrificium visibile externum, sed solum spirituale.

Adoratio in spiritu, & veritate sacrificium externum non exclu-dit.

Resp. Christum Dominum his verbis cultum, & Sacrificium externum minime tollere, sed internum præcipue statuere; & simul significare, Sacrificium externum deinceps neque in monte Garizim, neque Hierosolymis, sed per omnes gentes, & regiones, in locis ad hoc deputandis, & consecrandis offerendum, sicut prædixit *Malachias*. Significat itaque Christus his verbis, tempore novæ Legis Dei cultum, & Sacrificium futurum in spiritu, & veritate, sublata sacrificiorum umbra, quæ Hierosolymis offerebantur; cultum tamen, & sacrificium externum, quod spiritualis cultus, & Sacrificii sacrum signum

eſt, non excludit. Nam ſicut ſpiritualis cultus neceſſarius eſt, quia *Deus ſpiritus eſt*; ita corporalis nobis convenit, quia non animo tantum, verum etiam corpore conſtamus. Unde *S. Baſilius* lib. 2. *de Baptiſmo*, qu. 8. „„ Nobis (*inquit*) periculum eſt male obiti mandati, ſi loci rationem neglexerimus, maxime ſi Sacerdotii Myſteria in locis profanis celebraverimus; propterea quod ea res judicium haberet contemptus in celebrante; offendiculum quoque generaret pro varietate actionum multifaria, propter variam multorum in rerum divinarum ſcientia infirmitatem. Si vero quiſquam objiciat; quid igitur
1. Tim. 2. eſt, quod Apoſtolus dixit: *Volo viros precari in quovis loco*, ob id, quod Dominus ipſe poteſtatem dedit adorandi Deum in omni loco, ubi dixit: *Neque Hieroſolymis poſthac, neque in monte iſto adorabitur Pater*? Hoc dicendum eſt, quod illud *In omni loco*, non comprehendit eos locos, qui humanis uſibus, rebuſque immundis, & profanis deputati ſunt, ſed dilatat, & deducit adorationem Dei ab arcto Hieroſolymæ ambitu in omnem totius orbis locum, ſecundum Sacrificii prophetiam, qui ſtudioſe videlicet Deo dicatus ſit ad glorioſi Myſterii Sacrificium celebrandum „„.

Plura dabit Diſſertatio noſtra 13. in Hiſtoriam Eccleſiaſticam Sæculorum 13. & 14.

PROPOSITIO II.

Eſſentia Sacrificii Euchariſtiæ in Conſecratione, & oblatione poſita eſt; ſumptio vero etſi non ad eſſentiam, ad integritatem tamen Sacrificii pertinet.

Eſſentia ſacrificii Euchariſtiæ.

Prima pars Propoſitionis ex eo probatur, quod Chriſtus „„ Sacerdotem ſecundum ordinem Melchiſedech ſe in æternum conſtitutum declarans, Corpus, & Sanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis, & vini Deo Patri obtulit; ac ſub earumdem rerum ſymbolis, Apoſtolis, quos tunc novi Teſtamenti Sacerdotes conſtituebat, ut ſumerent, tradidit; & eiſdem,

dem, eorumque in Sacerdotio ſucceſſoribus, ut offerrent, præcepit per hæc verba: *Hoc facite in meam commemorationem*, uti ſemper catholiça Eccleſia intellexit, & docuit „ „ (ut habet Conçilium Trident. ſeſſ. 22. cap. 1. & Can. 2.) Conſecratione igitur, & oblatione, quam præcipue Chriſtus Apoſtolis, & eorum in Sacerdotio Succeſſoribus præcepit; quam præcipue illi in perſona Chriſti per eos offerentis operantur; quæ potiſſima repræſentatio eſt Paſſionis dominicæ, qua fit res excellentiſſime ſacra, ex pane ſcilicet, ac vino Corpus, & Sanguis Chriſti; qua ſummæ Dei Majeſtatis, ac Dominii, noſtræque infirmitatis, dependentiæ, ac ſervitutis publica, & ſolemnis profeſſio fit, atque conteſtatio; qua gratiſſima Deo victima, nempe Corpus, & Sanguis Chriſti, præſens reipſa exhibetur, Deoque liſtitur, & offertur, Sacrificium peragitur.

Confirmatur ex *S. Irenæo* lib. 4. cap. 32. „ „ Eum (*inquit*) qui ex creatura panis eſt, accepit, & gratias egit, dicens: *Hoc eſt Corpus meum;* & Çalicem ſimiliter, qui eſt ex creatura, quæ eſt ſecundum nos, ſuum Sanguinem confeſſus eſt, & novi Teſtamenti novam docuit oblationem; quam Eccleſia ab Apoſtolis accipiens, in univerſo mundo offert Deo. De quo in duodecim Prophetis Malachias ſic præſignificavit, &c „ „.

Item ex *S. Joan. Chryſoſtomo* Homilia de Proditione Judæ: „ Vox illa, (*inquit*) *Hoc eſt Corpus* „ *meum*, uſque ad ejus adventum præſtat Sacrificio „ firmitatem „.

Denique ex *S. Th.* 3. p. qu. 82. art. 4. ad 1. „ „ Conſecratio (*inquit*) Chriſmatis, vel cujuſcunque alterius materiæ, non eſt Sacrificium, ſicut conſecratio Euchariſtiæ. *Et art.* 10. Opportunitas Sacrificium offerendi, non ſolum attenditur per comparationem ad Fideles Chriſti, quibus oportet Sacramenta miniſtrari, ſed principaliter per comparationem ad Deum, cui conſecratione hujus Sacramenti ſacrificium offertur. *Et in Reſponſ. ad* 1. Alia Sacra-

modum illum admirabilem exiſtendi ſub his panis, vinique ſpeciebus, deſinunt eſſe in Altari, deſinunt eſſe cibus, & potus ſenſibilis, cum ſumuntur a Sacerdote ſacrificante. Sufficit autem, ut ita deſtruantur, & deſinant per actionem pertinentem, ad integritatem Sacrificii; ſic enim ipſo Sacrificio deſtrui cenſentur myſtico modo, ipſiſque pro hoc ſtatu conveniente.

Objicitur; Chriſtum, cum Euchariſtiam inſtituit, Apoſtolis dixiſſe: *Accipite, & comedite: Hoc eſt Corpus meum... Bibite ex hoc omnes: Hic eſt enim Sanguis meus.* Adeoque hujus eſſentiam Sacrificii in Communione poſitam eſſe.

Reſpondetur, id non ſequi; Chriſtus enim Euchariſtiam inſtituit, ut Sacramentum, & ut Sacrificium; nec ſolum dixit: *Accipite, & comedite*, quod ad Sacramentum pertinet; ſed etiam: *Hoc facite in meam commemorationem*, quod ſpectat ad rationem Sacrificii. „ Corpus, & Sanguinem ſuum (*inquit, Tridentina Synodus*) ſub ſpeciebus panis, & vini Deo Patri obtulit, & ſub earumdem rerum ſymbolis, Apoſtolis, quos tunc novi Teſtamenti Sacerdotes inſtituebat, ut ſumerent, tradidit; & eiſdem, eorumque in Sacerdotio Succeſſoribus, ut offerrent, præcepit per hæc verba: *Hoc facite in meam commemorationem*; uti ſemper catholica Eccleſia intellexit, & docuit „.

PROPOSITIO III.

Euchariſtia non tantum eſt Sacrificium laudis, & gratiarum actionis, ſed propitiatorium, & impetratorium.

Id ut intelligatur, obſervandum eſt, triplex, immo quadruplex in Scriptura ſacra diſtingui Sacrificii genus primum *Latreuticum*, cujus finis eſt ſolus Dei cultus & honor. Hujus generis *Holocauſtum* erat, quo tota victima in Dei honorem igne conſumebatur. Alterum dicebatur Sacrificium *pro peccato*, quod etiam *Propitiatorium*, appellatur, cujus finis, præter Dei cultum, eſt placatio irati Dei, & peccatorum remiſſio.

remiſſio. Tertium in Scriptura nominatur *Pacificum*, quod duplex eſt; alterum *Euchariſticum*, id eſt, oblatum in gratiarum actionem pro beneficiis acceptis; alterum *Impetratorium*, cujus finis novorum impetratio beneficiorum eſt. Hoc poſito, facile probatur Euchariſtiam omnibus his modis Sacrificium eſſe, ac de illa vere dictum a *S. Joan. Chryſoſt.* in Pſal. 95. „ Omnia veterum Sacrificia nova ſuperveniens gra„ tia uno complectitur Sacrificio „. Nec minus vero a *S. Auguſt.* lib. 17. *de Ciaitate Dei*, cap, 20. „ „ Id ſacrificium ſucceſſit omnibus illis Sacrificiis veteris Teſtamenti, quæ immolabantur in umbra futuri... Pro illis omnibus Sacrificiis, & oblationibus Corpus ejus offertur, & participantibus miniſtratur „ „.

Euchariſtia ſacrificium adorationis.

Primo, *Latreuticum* Sacrificium eſt; id enim Chriſtus inſtituit, ut ſupremus latriæ cultus Deo uſque ad conſummationem ſæculi jugiter exhiberetur, non ab hominibus duntaxat, ſed ab ipſomet homine Deo; qui in Euchariſtiæ Sacrificio adorat pro nobis, adorat in nobis, & adoratur a nobis. Adorat in nobis, ut Caput noſtrum; adorat pro nobis, ut Sacerdos noſter; adoratur a nobis, ut Deus noſter. Quod enim de oratione *S. Auguſt.* dixit, cur de adoratione, quæ perfectiſſimum eſt orationis genus, uſurpare non liceat?

Euchariſtia ſacrificium gratiarum actionis.

Secundo, Euchariſtia Sacrificium eſt gratiarum actionis; quod nomen ipſum ſonat, confirmantque ſolemnes illæ Præfationis voces in omnibus liturgiis uſurpatæ: *Gratias agamus Domino Deo noſtro.* Ad quas reſpondetur: *Dignum, & juſtum eſt.* De quibus *S. Joan. Chryſoſtomus.* Homil. 18. in ſecundam Epiſtolam ad Corinthios: „ „ In tremendis, *inquit*, Myſteriis, ut Sacerdos pro plebe, ita plebs pro Sacerdote vota facit. Neque enim ipſe ſolus gratias agit; ſed etiam plebs univerſa. Nam cum prius illorum vocem ſumpſit, atque illi aſſenſerunt id juſte, ac digne fieri, tum demum gratiarum actionem auſpicatur „ „. Et *S. Auguſtini* Epiſt. 140. alias 120. ad *Honoratum*, cap. 19. „ „ Hæc eſt, *ait*, gratia, quæ gratis datur, non

non meritis operantis, ſed miſeratione donantis. Hinc gratias agimus Domino Deo noſtro, quod eſt magnum Sacramentum in Sacrificio novi Teſtamenti, quod ubi. & quando, & quomodo offeratur, cum fueris baptizatus, invenies „ „.

Eucharistia ſacrificium propitiatorium. 1. Joan. 2.

Tertio, Euchariſtia Sacrificium *Propitiatorium* eſt, quia in ea idem ille Chriſtus continetur, & incruente immolatur, qui in ara crucis ſemel ſeipſum cruente obtulit; qui *eſt propitiatio pro peccatis noſtris, non pro noſtris autem tantum, ſed etiam pro totius mundi.* Idem Sanguis, qui fluxit e Chriſti latere, continetur in Calice, & myſtice funditur pro nobis in remiſſionem peccatorum, ut ex ipſa Conſecrationis forma compertum eſt. Hoc autem ſalutis noſtræ pretium Deo repræſentatum, nobis ipſum propitium reddit, ſecundum illud Apoſtoli ad Hebr. 9. *Sanguis Chriſti, qui per Spiritum ſanctum ſemetipſum obtulit immaculatum Deo, emundavit conſcientiam noſtram ab operibus mortuis, ad ſerviendum Deo viventi.* Proinde ſancti Patres Corpus, & Sanguinem Chriſti in Altaria præſentia non dubitarunt appellare: „ „ Propitiationis Hoſtiam; pro toto mundo piaculum, pro anima cunctorum Sacrificium, pro omni macula, & peccato puriſſimam hoſtiam; Hoſtiam ſalutarem, illibatam victimam pro peccatis; Sacrificium pretii noſtri; Victimam ſanctam, qua deletum eſt chirographum, quod erat contrarium nobis, qua triumphatus eſt hoſtis *computans delicta noſtra*; unicum Sacrificium pro ſalute noſtra „ „. Hinc *S. Auguſt.* qu. 57. in Leviticum ait: „ „ Sed cum Dominus dicat: *Niſi manducaveritis Carnem meam, & biberitis meum Sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Quid ſibi vult, quod a Sanguine Sacrificiorum, quæ pro peccatis offerebantur, tantopere populus prohibetur, ſi illis Sacrificiis unum hoc Sacrificium ſignificabatur, in quo vera fit remiſſio peccatorum, a cujus tamen Sacrificii Sanguine in alimentum ſumendo, non ſolum nemo prohibetur, ſed ad bibendum potius omnes exhortantur, qui volunt habere vitam „ „.

S. Cyrill. Hier. Catech 5. Myſtag Euſeb. l. 1. Demonſt. Evang. c. 10. S. Chr. Hom. 3. in Epiſt. ad Epheſ. S. Hieron. in c. 1. Epiſt. ad Titum. S. Auguſt. l. 9 Confeſſ. c. 12. & 13. l. 1. Contra Creſcon. cap. 25.

Deni-

Denique cum præcipuum Sacerdotum munus ſit offerre Sacrificia pro peccatis, ut docet Apoſtolus ad Hebr. 5. *Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur in iis, quæ ſunt ad Deum, ut offerat dona, & Sacrificia pro peccatis*; & certum ſit perenne in Eccleſia Sacrificium eſſe Corporis, & Sanguinis Chriſti, ab ipſomet æterno Sacerdote per miniſtros ex hominibus aſſumptos oblatum, illud eſſe propitiatorium conſequens eſt. „„ Verum enim Sacrificium (*inquit S. Auguſt.* lib. 4. *de Trinitate*, c. 14.) rite offerri *non poteſt*, *niſi* uni vero Deo per Sacerdotem ſanctum, & juſtum; nec niſi ab eis accipiatur, quod offertur, pro quibus offertur, atque id ſine vitio ſit, ut pro vitioſis mundandis poſſit offerri. Hoc certe omnes cupiunt, qui pro ſe offerri Sacrificium Deo volunt. Quis ergo tam juſtus, & ſanctus Sacerdos, quam unicus Filius Dei, qui non opus haberet per Sacrificium ſua purgare peccata, nec originale, nec ex humana vita, quæ addunt? Et quid tam congruenter ab hominibus ſumeretur, quod pro eis offeretur, quam humana caro? Et quid tam aptum huic immolationi quam caro mortalis? Et quid tam mundum pro mundandis vitiis mortalium, quam ſine ulla contagione carnalis concupiſcentiæ caro nata in utero, & ex utero virginali? Et quid tam grate offerri, & ſuſcipi poſſet, quam caro Sacrificii noſtri, Corpus effectum Sacerdotis noſtri? Ut quoniam quatuor conſiderantur in omni Sacrificio, cui offeratur, a quo offeratur, quid offeratur, pro quibus offeratur, idem ipſe unus, veruſque Mediator, per Sacrificium pacis reconcilians nos Deo, unum cum illo maneret, cui offerebat, unum in ſe faceret, pro quibus offerebat, unus ipſe eſſet, qui offerebat, & quod offerebat „„. Unde purgata per judicium noviſſimum Eccleſia, eis quoque igne mundatis, quibus talis mundatio neceſſaria eſt: „„ Nullus omnino erit, qui offerat Sacrificium pro peccatis ſuis. Omnes enim, qui ſic offerunt, profecto in peccatis ſunt, pro quibus dimittendis offerunt, ut cum obtulerint, ac-

acceptumque Deo fuerit, tunc dimittantur „„; (*inquit S. Auguſt* lib. 20. *de Civitate Dei*, cap. 25.)

Euchariſtiam eſſe Sacrificium pro peccatis, & ignorantiis oblatum, Liturgiæ confirmant omnes, & præcipue ſolemnis illa Precatio, quæ fit in Miſſa Dominicæ nonæ poſt Pentecoſten: „ Concede nobis quæ„ ſumus, hæc digne frequentare Myſteria, quia quo„ ties hujus Hoſtiæ commemoratio celebratur, opus „ noſtræ redemptionis exercetur „, item Oratio poſt Myſterium, in veteri Miſſali Gothico, edito a *Tomaſio*, & *P. Mabillonio*, Miſſa 12. qua poſtulat Eccleſia: „ Ut translata fruge in Corpore, Calice in Cruore, „ proficiat meritis, quod obtulimus pro delictis „.

Confirmat & *S. Gregorius*, Homil. 37. in Evangelia, ubi de Chriſto ſic loquitur: „„ Mittamus ad hunc legationem noſtram, flendo, tribuendo, ſacras hoſtias offerendo. Singulariter namque ad abſolutionem noſtram oblata, cum lacrymis, & benignitate mentis ſacri Altaris Hoſtia ſuffragatur; quia is, qui in ſe reſurgens a mortuis jam non moritur, adhuc per hanc in ſuo Myſterio pro nobis iterum patitur. Nam quoties ei Hoſtiam ſuæ Paſſionis offerimus, toties nobis ad abſolutionem noſtram Paſſionem illius reparamus „„. Tum hiſtoriam captivi cujuſdem narrat, quem uxor defunctum putans, pro eo Sacrificium Altaris hebdomadibus ſingulis curabat offerri; quibus autem diebus offerebatur, ejus vincula ſolvebantur. „ Hinc ergo (*inquit*) certa conſideratione colli„ gite, oblata a nobis Hoſtia ſacra, quantum in nobis „ ſolvere valeat ligaturam cordis, ſi oblata ab altero „ potuit in altero ſolvere vincula corporis „.

Optimo itaque jure ſacra Synodus Tridentina Seſſ. 32. hunc adverſus hæreticos Canonem condidit: „„ Si quis dixerit, Miſſæ Sacrificium tantum eſſe laudis, & gratiarum actionis, aut nudam commemorationem Sacrificii in Cruce peracti, non autem propitiatorium, vel ſoli prodeſſe ſumenti; neque pro vivis, & defunctis, pro peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, & aliis neceſſitatibus offerri debere; anathema ſit „„.

Non

Non ita vero Missam propitiatorium Sacrificium dicimus, quasi mereatur remissionem culpæ Celebranti, & aliis, idque ex opere operato, sine bono motu utentis; aut quod gravissimorum peccatorum rei uno Missæ Sacrificio tanquam soluto pretio, absque vitæ emendatione, & pœnitentia, Deo satisfacturos confidamus, ut nobis improperant hæretici; sed quod „ „ Per ipsum fiat, ut si cum vero corde, & recta fide, cum metu, & reverentia, contriti, ac pœnitentes ad Deum accedamus, misericordiam consequamur, & gratiam inveniamus in auxilio opportuno. Hujus quippe oblatione placatus Dominus, gratiam, & donum pœnitentiæ concedens, crimina, & peccata etiam ingentia dimittit. Una enim, eademque est Hostia, idem nunc offerens Sacerdotum ministerio, qui se ipsum tunc in cruce obtulit, sola offerendi ratione diversa „ „. Ita docet sacra Synodus Tridentina, cap. 2.

Quo sensu Missæ Sacrificium ex opere operato valeat ad remissionem peccatorum.

Cum igitur ajunt Theologi scholastici, Missam ex opere operato valere ad remissionem peccatorum, nihil aliud volunt, quam non esse personam, aut actionem Sacerdotis attendendam, verum ipsam, quæ præsens est in Altari, Victimam salutarem; ipsum verum Corpus Christi, quod pro nobis traditum est; ipsum verum Sanguinem Christi, qui pro nobis effusus est in remissionem peccatorum nostrorum. Hujus enim virtute, non autem merito Sacerdotis, aut actione fieri, ut cum Deo reconciliationem, peccatorum remissionem, & ea, quæ petimus, omnia consequamur. Hoc, inquam, Sacrificium non valet ex opere operato, eo modo, quo Sacramenta, infallibiliter operando illum effectum, cujus causa offertur; sed impetrando eum tunc dandum, quando, & quomodo visum Deo fuerit. Ac nihilominus aliter valet, quam orationes, & alia bona opera; quamvis enim Sacerdos sit malus, valet tamen Sacrificium, sive ad satisfaciendum, sive ad impetrandum, ex vi sua, id est, ratione operis, quod agitur, & ratione dignitatis, & excellentiæ tum Victimæ, quæ offertur,

tum principalis offerentis, ſcilicet Chriſti Jeſu Domini noſtri. Quamquam non negemus, quemdam hujus Sacrificii effectum infallibiliter ſequi in ſubjectis bene diſpoſitis, ut remiſſionem pœnæ in Juſtis, conſecutionem miſericordiæ in illis, qui vere contriti, & pœnitentes ad Deum accedunt; ſed totum id fieri credimus virtute Paſſionis Chriſti, cujus in recordationem Corpus ejus, & Sanguinem in Euchariſtia offerimus, quæ non in merito Sacerdotis, ſed in verbo conficitur Creatoris. Nam cum Deus Chriſtum nobis donaverit, quemadmodum ſcriptum eſt: *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium ſuum unigenitum daret*; utique propterea nobis donatus eſt, ut hunc iræ Dei tamquam reconciliatorem noſtrum opponamus, & diffiſi de noſtris viribus, ſalutarem hanc, & infiniti pretii victimam Patri repreſentemus. „ „ Cum defecerit virtus mea (*inquit S. Bernardus*) non conturbor, non diffido, ſcio, quid faciam: Calicem ſalutaris accipiam, & nomen Domini invocabo. *Et alibi*: Totum, quod dare poſſum, miſerum corpus iſtud eſt; illud ſi dedero, ſatis. Si quominus, addo & Corpus ipſius; nam illud de meo eſt, & meum eſt. De te, Domine, ſuppleo, quod minus habeo in me. O dulciſſima reconciliatio! o ſatisfactio ſuaviſſima „ „!

Joan. 3.

Serm. 22. in Cant.

Serm. 1. de Epiph.

Euchariſtia Sacrificium impetratorium.

Poſtremo, Euchariſtia Sacrificium impetratorium eſt; idque probat inſignis ille Apoſtoli locus 1. ad Timoth. c. 2. *Obſecro igitur primum omnium fieri obſecrationes, orationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, & omnibus, qui in ſublimitate ſunt, ut quietam, & tranquillam vitam agamus cum omni pietate, & caſtitate. Hoc enim bonum eſt, & acceptum coram Salvatore noſtro Deo, qui omnes homines vult ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Quem locum ad ſacram Liturgiam refert *S. Auguſt.* Ep. 149. alias 59. Ad *Paulinum*, cap. 2. „ „ Multa, (*inquit*) hinc dici poſſunt, quæ improbanda non ſint. Sed eligo in his verbis hoc intelligere, quod omnis, vel pene omnis frequentat Eccleſia, ut *Precationes* accipiamus dictas, quas facimus in celebratione Sacramentorum, ante-

quam

quam illud, quod eſt in Domini Menſa, incipiat benedici. *Orationes*, cum benedicitur, & ſanctificatur, & ad diſtribuendum comminuitur, quam totam petitionem fere omnis Eccleſia dominica Oratione concludit „ „... Vocem græcam, *Proſeuchas*, quam latinus interpres reddidit *Orationes*, proprie ſignificare orationes, quæ fiunt ad votum, *S. Auguſt.* obſervat. „ „ Voventur autem omnia, quæ offeruntur Deo, maxime ſancti Altaris Oblatio, quo Sacramento prædicatur noſtrum illud votum maximum, quo nos novimus in Chriſto eſſe manſuros, utique in compage Corporis Chriſti. Cujus rei Sacramentum eſt, quod unus panis, unum corpus multi ſumus. Interpellationes autem fiunt, cum populus benedicitur. Tunc enim Antiſtites velut advocati, ſuſceptos ſuos per manus impoſitionem miſericordiſſimæ offerunt poteſtati. Quibus peractis, & participato tanto Sacramento, gratiarum actio cuncta concludit, quam in his etiam verbis ultimam commendavit Apoſtolus. Hæc autem cauſa præcipua fuit iſta dicendi, ut his breviter perſtrictis, atque ſignificatis, non putaretur negligendum eſſe, quod ſequitur: *Pro omnibus hominibus, pro Regibus, & his, qui in ſublimitate ſunt, ut quietam, & tranquillam vitam agamus in omni pietate, & charitate:* Ne quiſquam, ſicut ſe habet humanæ cogitationis infirmitas, exiſtimaret non eſſe iſta facienda pro his, a quibus perſecutionem patiebatur Eccleſia, cum membra Chriſti ex omni eſſent hominum genere colligenda „ „.

Idem confirmatur ex *Tertulliano* lib. ad *Scapulam*, cap. 2. „ „ Sacrificamus, (*inquit*) pro ſalute Imperatoris ſed Deo noſtro, & ipſius, ſed quomodo præcepit Deus, pura prece... Ita nos magis oramus pro ſalute Imperatoris, ab eo eam poſtulantes, qui præſtare poteſt „ „.

Ex *Euſebio Cæſarienſi* lib. 4. de vita Conſtantini, cap. 45. ubi Epiſcoporum, qui ad Dedicationem Eccleſiæ Hieroſolymorum convenerant, pias exercitationes commemorat. „ „ Incruentis (*inquit*) Sacrificiis &

& myſticis immolationibus Deum placabant; pro pace communi, pro Eccleſia Dei, pro Imperatore tot bonorum auctore, ejuſque piiſſimis liberis, preces Deo ſuppliciter offerentes „ „.

Ex *S. Cyrillo Hieroſolymitano*, Catecheſi 5. Myſtagogica: „ „ Deinde vero (*inquit*) poſtquam confectum eſt illud ſpirituale Sacrificium, & ille cultus incruentus ſuper ipſa propitiationis Hoſtia, obſecramus Deum pro omni Eccleſiarum pace, pro tranquillitate mundi, pro Regibus, pro militibus, pro ſociis, pro ægrotis, & afflictis, & in ſumma pro omnibus, qui egent auxilio „ „.

Ex omnibus denique liturgiis, & inter alias, ex Miſſali Gothico veteri, edito a *Thomaſio*, & *P. Mabillonio*, Miſſa 36. in qua hæc habetur Oratio: „ „ Reſpice ad hanc oblationem, omnipotens Deus, quam tibi offerimus in honorem nominis tui, pro ſalute Regum, & exercituum eorum, & omnium circumadſtantium, & præſta, ut qui ex ea ſumpſerint, accipiant ſanitatem mentis, integritatem corporis, tutelam ſalutis, intellectum ſenſus Chriſti, ſecuritatem ſpei, corroborationem fidei, æternitatem Spiritus ſancti „ „.

ARTICULUS II.

Cui Sacrificium Euchariſtiæ offeratur.

PROPOSITIO UNICA.

Soli Deo Euchariſtiæ Sacrificium offertur, non Angelis, aut ſanctis hominibus.

Euchariſtiæ Sacrificium ſoli Deo, non ſanctis Angelis, aut hominibus offertur.

Id enim exequitur Eccleſia, quod Fide profitetur, uni Deo Sacrificium eſſe faciendum; idque liturgiæ conteſtantur univerſæ; id Canon Miſſæ palam probat, atque hæreticos Eccleſiæ calumniam impingentes refellit his verbis: „ „ Te igitur, clementiſſime Pater, ſupplices rogamus, ac petimus, uti accepta habeas, & benedicas hæc dona, hæc munera, hæc ſancta Sacrificia illibata, imprimis, quæ tibi offeri-

ferimus pro Eccleſia tua ſancta, &c „„. Quamvis ergo Eccleſia in honorem, & memoriam Sanctorum nonnullas interdum Miſſas celebrare conſueverit; „„ Non tamen illis Sacrificium offerri docet, ſed Deo ſoli, qui illos coronavit; unde nec Sacerdos dicere ſolet: Offero tibi Sacrificium, Petre, & Paule; ſed Deo de illorum victoriis gratias agens, eorum patrocinia implorat, ut ipſi pro nobis intercedere dignentur in cœlis, quorum memoriam facimus in terris „„. Ita Concilium Tridentinum, ſeſſ. 22. cap. 3.

Hæc veteris Eccleſiæ doctrina, quam expreſſit, *S. Auguſt.* lib. 20 *contra Fauſtum*, cap. 21. „„ Populus (*inquit*) chriſtianus memorias Martyrum religioſa ſolemnitate concelebrat, & ad excitandam imitationem, & ut meritis eorum conſocietur, atque orationibus adjuvetur; ita tamen ut nulli Martyrum, ſed ipſi Deo Martyrum, quamvis in memoriis Martyrum, conſtituamus Altaria. Quis enim Antiſtitum in locis ſanctorum corporum aſſiſtens Altari, aliquando dixit: *Offerimus tibi, Petre, aut Paule, aut Cypriane?* Sed quod offertur, offertur Deo, qui Martyres coronavit; apud memorias eorum, quos coronavit; ut ex ipſorum locorum admonitione major affectus exurgat ad acuendam charitatem, & in illos, quos imitari poſſumus, & in illum, quo adjuvante, poſſumus. Colimus ergo Martyres eo cultu dilectionis, & ſocietatis, quo & in hac vita coluntur ſancti homines Dei, quorum cor ad talem pro Evangelica veritate Paſſionem paratum eſſe ſentimus. Sed illos tanto devotius, quanto ſecurius poſt certamina ſuperata; quanto etiam fidentiore laude prædicamus jam in vita feliciore victores, quam in iſta adhuc uſque pugnantes. At illo cultu, qui græce *Latria* dicitur, latine uno verbo dici non poteſt, cum ſit quædam proprie Divinitati debita ſervitus, nec colimus, nec colendum docemus, niſi unum Deum. Cum autem ad hunc cultum pertineat oblatio Sacrificii, unde idololatria dicitur eorum, qui hoc etiam idolis exhibent; nullo modo tale aliquid offerimus, aut

offerendum præcipimus, vel cuiquam Martyri, vel cuiquam ſanctæ animæ, vel cuiquam Angelo; & quiſquis in hunc errorem delabitur, corripitur per ſanam doctrinam, ſive ut corrigatur, ſive ut caveatur. *Et infra*: Longe quippe minoris peccati eſt ebrium redire a Martyribus, quam vel jejunum ſacrificare Martyribus. Sacrificare Martyribus dixi. Non dixi, Sacrificare Deo in Memoriis Martyrum; quod frequentiſſime facimus, illo duntaxat ritu, quo ſibi ſacrificari novi Teſtamenti manifeſtatione præcepit; quod pertinet ad illum cultum, qui latria dicitur, & uni Deo debetur „ „. Idem confirmat lib. 8. *de Civitate Dei*, cap. 27.

Commemorationes Martyrum in Sacrificio Miſſæ.

Commemorationes Martyrum inter Sacrificia Deo oblata primis Eccleſiæ ſæculis fieri ſolitas, *S. Cyprianus* teſtis eſt Epiſt. 37. „ „ Dies (*inquit*) eorum, quibus excedunt, annotate, ut commemorationes eorum inter memorias Martyrum celebrare poſſimus. Quamquam Tertullus ſcripſerit, & ſcribat, ac ſignificet mihi dies, quibus in carcere beati fratres noſtri ad immortalitatem glorioſæ mortis exitu tranſeunt, & celebrentur hic a nobis Oblationes, & Sacrificia ob commemorationes eorum, quæ cito vobiſcum Domino protegente celebrabimus „ „.

Patriarcharum, Prophetarum, Apoſtolorum, Martyrum memoriam fieri in Sacrificio Euchariſtiæ, ut Deus orationibus illorum, & deprecationibus ſuſcipiat preces noſtras, teſtatur & *S. Cyrillus Hieroſolymitanus* Catecheſi Myſtagogica 5. & *S. Joann. Chryſoſtomus* Homil. 21. in Acta, teſtis eſt Euchariſtiæ Sacrificium, & in Martyrum memoriam, & pro defunctis offerri; „ „ Sicut quando Regum trophæa ſtatuuntur, tunc celebrantur quidem, & quicumque victoriæ ſocii fuerunt, dimittuntur autem, qui ſunt in vinculis per illud tempus. *Et* Pro Martyribus (*inquit*) magnus honor nominari Domino præſente, dum mors illa perficitur, & horrendum Sacrificium, & ineffabilia Sacramenta „ „. Idipſum ex Liturgiis omnibus confirmatur. Martyres in Sacrificio, quod uni

Deo

Deo Martyrum, & noſtro immolamus, ſuo loco, & ordine nominari, non autem invocari eo invocationis genere, quod Sacrificium eſt, iterum docet *S. Auguſtinus* lib. 22. *de Civitate Dei*, cap. 10. „ „. Non tamen (*inquit*) a Sacerdote, qui ſacrificat, invocantur, Deo quippe, non ipſis ſacrificat, quamvis in memoria ſacrificet eorum; quia Dei Sacerdos eſt, non illorum. Ipſum vero Sacrificium Corpus eſt Chriſti, quod non offertur ipſis, quia hoc ſunt & ipſi „ „. Sed non negat *S. Auguſt.* invocari Sanctos eo invocationis genere, quæ ſimplex eſt interceſſionis eorum apud Deum poſtulatio. Quo modo Deum oramus, „ „ Ut ipſorum meritis, precibuſque concedat, ut in omnibus protectionis ejus muniamur „ auxilio, per Chriſtum Dominum noſtrum „ „: Cujus ſcilicet meritis, quidquid meriti eſt in Sanctis, innititur, & ab illo derivatur.

Invocatio Sanctorum in Sacrificio, ſimplex eſt interceſſionis eorũ apud Deum poſtulatio.

„ „ Si quis *igitur* dixerit, impoſturam eſſe Miſſas „ celebrare in honore Sanctorum, & pro illorum in„ terceſſione apud Deum obtinenda, ſicut Eccleſia „ intendit; anathema ſit „. Cum Tridentino Concilio loquimur. Seſſ. 22. Can. 5.

ARTICULUS III.

Pro quibus offeratur Euchariſtiæ Sacrificium

PROPOSITIO PRIMA.

Sacrificium Euchariſtiæ pro omnibus hominibus mortalem vitam agentibus, etiam Paganis, Judæis, Hæreticis, Catechumenis, & Excommunicatis offerri poteſt; maxime tamen pro Fidelibus Eccleſiæ Communione fruentibus offertur.

Prima pars Propoſitionis probatur ex Apoſtolo Epiſtolæ 1. ad *Timot.* cap. 2. ubi *Obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones* fieri jubet *pro omnibus hominibus, pro Regibus, & omnibus, qui in ſublimitate ſunt*; Quia *hoc bonum, & acceptum eſt coram Salvatore noſtro Deo; qui omnes homines vult ſal-*

Pro quibus offeratur Miſſæ Sacrificium.

vos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Cum autem ait, *pro omnibus*, Fideles ſolos ipſum non intellexiſſe certum eſt, ſiquidem Reges tunc temporis Chriſtiani non erant, ut obſervat *S. Joan. Chryſoſtomus* Homil. 6. in Epiſt. ſo. ad *Titum*.

Hinc *Tertullianus* Apologetici cap. 30. „ „ In cœlum (*inquit*) ſuſpicientes Chriſtiani manibus expanſis, quia innocuis; capite nudo, quia non erubeſcimus; denique ſine monitore, quia de pectore, oramus pro omnibus Imperatoribus vitam illis prolixam, imperium ſecurum, domum tutam, exercitus fortes, Senatum fidelem, populum probum, orbem quietum, & quæcunque hominis, & Cæſaris vota ſunt „ „.

Confirmatur ex *S. Auguſt.* Epiſt. 217. alias 107. ad Vitalem, qui fidei initium non eſſe donum Dei docebat. „ „ Dic ergo apertiſſime (*inquit*) nos pro iis, quibus Evangelium prædicamus, non debere orare, ut credant, ſed eis tantummodo prædicare. Exere contra orationes Eccleſiæ diſputationes tuas, & quando audis Sacerdotem Dei ad Altare exhortantem populum Dei, orare pro incredulis, ut eos Deus convertat ad fidem; & pro Catechumenis, ut eis deſiderium regenerationis inſpiret; & pro Fidelibus, ut in iis, quod eſſe cœperunt, ejus munere perſeverent. Subſanna pias voces, & dic te non facere, quod hortatur, id eſt, Deum pro Infidelibus, ut eos Fideles faciat, non rogare, eo quod non ſint iſta divinæ miſerationis beneficia, ſed humanæ officia voluntatis „ „.

Quidni vero pro illis offeratur Sacrificium, quos Deus vult ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire? Pro quibus in Cruce pendens Dominus dignatus eſt orare? Nec vero dubitandum eſt, quin pro Excommunicatis etiam offerri poſſit, ut depoſita animi contumacia convertantur, & ad gremium Eccleſiæ redeant, licet tam eorum, quam aliorum Eccleſiæ hoſtium nomina exprimi a Sacerdote ſacrificante non debeant, ſecundum veterem Eccleſiæ diſciplinam; nec eorum meminiſſe fas ſit inter Eccleſiæ membra. Hinc *S. Th.* in 4. Sententiarum, diſt. 18.

qu.

qu. 2. art. 1. Quæſtiunc. 1. ad primum, *ait*: „ Pro infidelibus oratur; ſed ipſi fructum orationis non percipiunt, niſi ad fidem convertantur. Similiter & pro Excommunicatis orari poteſt, quamvis non inter orationes, quæ pro membris Eccleſiæ fiunt, & tamen fructum non participant, quamdiu in excommunicatione manent, ſed oratur, ut detur eis ſpiritus pœnitentiæ, ut ab excommunicatione ſolvantur. *Et ad tertium*: Eccleſia (*inquit*) per excommunicationis ſententiam ſeparat excommunicatos ab univerſitate Fidelium, pro quibus ſuffragia facit; unde ſuffragia Eccleſiæ eis non proſunt, quæ pro tota Eccleſia fiunt; nec ex perſona Eccleſiæ oratio pro eis inter membra Eccleſiæ fieri poteſt; quamvis aliqua perſona privata poſſit ad eorum converſionem aliquod ſuffragium per intentionem dirigere „.

Objicitur *S. Auguſtini* Sententia lib. 1. *de origine Animæ*, cap. 9. „ Quis, *inquit*, offerat Sacrificium „ Corporis Chriſti, niſi pro iis, qui ſunt membra „ Chriſti „.

Reſpondetur, Sacrificium Corporis Chriſti non poſſe offerri niſi pro iis, qui ſunt membra Chriſti actu, vel potentia; „ & intelligendum eſt pro membris „ Chriſti offerri, quando pro aliquibus offertur, ut „ ſint membra „; (inquit *S. Th.* in 4. *Sententiar.* diſt. 12. qu. 2. art. 2. quæſtiunc. 2. ad quartum.) Præterea, loquitur ibi *S. Auguſt.* de defunctis, non de vivis; & quia defuncti aut actu, aut nullo modo ſunt membra Chriſti; ideo abſolute dicere potuit, non offerri Sacrificium Corporis Chriſti pro defunctis, niſi ſint membra Chriſti.

PROPOSITIO II.

Sacrificium pro Sanctis in cœlo regnantibus in gratiarum actionem offertur, non in remiſſionem culpæ, vel pœnæ, vel ad gratiam, aut gloriam eſſentialem ipſis impetrandam.

Cum enim nihil in Sanctis, qui Deo fruuntur, ſuperſit expiandum, ſiquidem *Nihil coinquinatum* Miſſæ Sacrificium non offer-

Pur pro ſanctis cum Chriſto regnantibus.

tum in Regnum cœlorum intrat ; & viatores amplius non ſint, nec peregrinentur a Domino, ſed in termino cœleſtis patriæ conſtituti, atque æternæ beatitudinis bravium apprehenderint, nec gratia ipſorum augeri, nec eſſentialis gloria, viſio ſcilicet intuitiva Dei, ut in ſe eſt, pro ipſis poſtulari poteſt. Hinc *S. Auguſt.* in Enchiridio, cap. 110. „ „ Cum ergo, *inquit*, Sacrificia ſive Altaris, ſive quarumcunque eleemoſynarum, pro baptizatis defunctis omnibus offeruntur, pro valde bonis gratiarum actiones ſunt „ „. Et Serm. 159. alias 17. de Verbis Apoſtoli: „ „ Incipitur (*inquit*) a fide, ut perveniatur ad ſpeciem ; via curritur, patria quæritur. In peregrinatione dicit anima noſtra: Pſal. 37. 10. *Quoniam ante te eſt omne deſiderium meum, & gemitus meus a te non eſt abſconditus.* In patria vero nullus orandi locus erit, ſed tantum laudandi. Quare orandi locus nullus erit ? Quia nihil deeſt. Quod hic creditur, ibi videtur ; quod hic ſperatur, ibi tenetur ; quod hic petitur, ibi accipitur. Perfectio tamen in hac vita nonnulla eſt, ad quam ſancti Martyres pervenerunt. Ideoque habet eccleſiaſtica diſciplina, quod Fideles noverunt, cum Martyres eo loco recitantur ad Altare Dei, ubi non pro ipſis oretur ; pro cæteris autem commemoratis defunctis oratur. Injuria eſt enim pro Martyre orare, cujus nos debemus orationibus commendari „ „.

Objicitur Oratio Secreta in Feſto *S. Leonis*, prout legitur in antiquis codicibus : *Annue nobis, Domine, ut animæ famuli tui Leonis hæc proſit Oblatio.*

Reſpondetur, hac Oratione poſtulari a Deo, ut Sacrificium *S. Leoni* proſit ad honorem, & gloriam externam, ut ſcilicet magis a Fidelibus glorificetur, non ad gloriæ eſſentialis augmentum. Ita explicat *Innocent. III.* cap. *Cum Marthæ*, extra, *de Celebratione Miſſarum*, cujus hæc ſunt verba „ „ Quod pleriſque orationibus continetur : *Proſit, vel proficiat huic Sancto, vel illi talis Oblatio ad gloriam, & honorem* ; ita debet intelligi, ut ad hoc proſit, quo magis, ac ma-

gis

gis a Fidelibus glorificetur in terris ; licet plerique reputent non indignum, Sanctorum gloriam usque ad judicium augmentari; & ideo Ecclesiam interim sane posse augmentum glorificationis eorum optare „„. Nam, ut ait *S. Thom.* in 4. Sententiarum, quæst. 2. art. 1. Quæstiunc. 3. „„ Gloria comprehendit Sanctorum præmium;quod quidem est duplex; scilicet essentiale gaudium, quod de Divinitate habent ; & accidentale, id est, gaudium, quod habent de quocunque bono creato ; quantum autem ad præmium essentiale, secundum probabiliorem opinionem eorum gloria augeri non potest ; sed quantum ad præmium accidentale usque ad diem Judicii augeri potest ; alioquin tunc non augeretur gaudium de gloria corporis ; unde de omnibus benefactis eis gloria accrescit, quia *Gaudium est Angelis Dei super uno peccatore pœnitentiam agente.* Et ita etiam de omnibus, quæ in Dei honorem fiunt gaudent ; & maxime de his, in quibus de eorum gloria Deo gratias agimus ; unde simpliciter loquendo, (hoc est, quantum ad essentiam gloriæ,) hoc Sacramentum non auget in Beatis gloriam, sed secundum quid (scilicet quantum ad accidentale præmium) auget „„. Luc. 15.

Objicitur, in Missa secundum ritum Mozarabum, id est, Hispanorum Arabibus permixtorum, præmissa commemoratione B. Virginis, Zachariæ, Joannis, Infantium, Petri, & Pauli, & reliquorum Apostolorum, atque Evangelistarum, & omnium Martyrum, dicere Sacerdotem : *Item pro Spiritibus Pausantium ;* & recitare nomina Hilarii, Athanasii, Martini, & aliorum plurimorum, ex quibus nonnulli in Sanctorum album relati sunt, alii non item ; quibus recitatis, ait Chorus : *Et omnium Pausantium.* Pro Sanctis igitur non minus, quam pro aliis in christiana fide, & pietate defunctis Sacrificium offerri potest.

Respondet pius, & eruditus Cardinalis *Bona*, lib. 2 *Rerum Liturgicarum*, cap. 14. Tempora distinguenda esse, ut omnis offensionis occasio præcidatur.

Quam-

Quamvis enim, (inquit) tempus præciſum ignoremus, quo a ſanctis Hiſpaniæ Epiſcopis Ordo ille Miſſæ inſtitutus fuit, credimus tamen ejus originem illi ævo adſcribendam, quo ſolis Martyribus publicus, & ſolemnis cultus concedi ſolebat; reliqui autem, præſertim Epiſcopi, qui in pace Eccleſiæ, etiam cum opinione ſanctitatis decedebant, ſacris defunctorum tabulis inſcribi, eorumque nomina promiſcue legi conſueverant; ita ut nullum diſcrimen eſſet inter illos, qui poſtea Sancti nuncupati ſunt, quales fuerunt Hilarius, Athanaſius, Martinus, Ambroſius, Auguſtinus, Fulgentius, Leander, Iſidorus, & cæteros, quibus hic titulus numquam tributus fuit. Cum igitur eo tempore utrorumque par cauſa eſſet, nec ulla Eccleſiæ declaratione conſtaret, quemquam ex illis Dei viſione perfrui, & conſequenter vivorum non indigere ſuffragiis, pro omnibus indiſcriminatim preces, & Sacrificia offerebantur; eadem ratione, qua nunc ſolemus pro ſingulis defunctis orare, tametſi aliqui ex illis cum opinione ſanctitatis deceſſerit.

PROPOSITIO III.

Euchariſtiæ Sacrificium pro damnatis offerri non poteſt.

Pro damnatis offerri Miſſæ ſacrificium non poteſt.

Illi enim a Chriſti corpore in æternum ſegregati, Communioni Sanctorum participes eſſe non poſſunt; nec ad remiſſionem peccatorum illis obtinendam, ſacrificia, & orationes poſſunt offerri, cum extra viam conſtitutis nullus ſuperſit pœnitentiæ locus; & ira Dei maneat ſuper eos; nec ad condonationem pœnarum, quæ ex Dei decreto immutabili, & juſtiſſimo ſunt æternæ, ut conſtat ex Chriſti ſententia Matthæi 25. 41. & 46. *Diſcedite a me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis ejus... Et ibunt hi in ſupplicium æternum, Juſti autem in vitam æternam.* Et Marci 9. *In ignem inextinguibilem, ubi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur.*

Hinc *S. Auguſt.* lib. 3. *de Origine animæ*, cap. 12.

» » No-

„ „ Noli (*inquit*) credere, nec dicere, nec docere, Sacrificium christianorum pro iis, qui non baptizati de corpore exierint, offerendum, si vis esse catholicus „ „. Et in *Enchiridio*, cap. 110. „ „ Sacrificia Altaris, sive quarumcunque eleemosynarum pro valde malis, etsi nulla sunt adjumenta mortuorum, qualescunque vivorum consolationes sunt „ „. Et lib. 21. *de Civit. Dei*, cap. 24. „ „ Nunc (*inquit*) propterea pro eis orat *Ecclesia*, quos in genere humano habet inimicos, quia tempus est pœnitentiæ fructuosæ. Nam quid maxime pro eis orat, nisi *Ut det illis Deus*, sicut dicit Apostolus, *pœnitentiam, & resipiscant a Diaboli laqueis, a quo captivi tenentur secundum ipsius voluntatem*? Denique si de aliquibus ita certa esset, ut qui sint illi, etiam nosset, qui licet adhuc in hac vita sint constituti, tamen prædestinati sunt in æternum ignem ire cum diabolo; tam pro eis non oraret, quam nec pro ipso. *Et paulo post*: Si qui autem usque ad mortem habebunt cor impœnitens, nec ex inimicis convertentur in filios, numquid jam pro eis, id est, pro talium defunctorum spiritibus orat Ecclesia? Quid ita; nisi quia jam in parte diaboli computatur, qui dum esset in corpore, non est translatus ad Christum? Eadem itaque causa est, cur non oretur tunc pro hominibus æterno igne puniendis, quæ causa est, ut neque nunc, neque tunc oretur pro Angelis malis; quæ itidem causa est, ut quamvis pro hominibus, tamen jam nec nunc oretur pro infidelibus, impiisque defunctis „ „.

2. Tim. 2. 26.

Quamobrem nec pro mitigandis damnatorum pœnis Sacrificium offerri potest, nec ea in re probandum est Floriacensium Monachorum factum, quos *Adrevaldus* lib. *de Miraculis S. Benedicti* cap. 21. refert pro animabus prædonum in acie cæsorum preces ad Dominum fudisse; „ Quatenus etsi perpetuis „ non mererentur absolvi cruciatibus, saltem minoribus mulctarentur a stricto Judice pœnis „. Nec etiam ab Ecclesia probata est Missa, quæ in Gellonensi Codice pervetusto extat inscripta: *Missa pro*

cujus

cujus anima dubitatur, in qua hæc legitur oratio: „„ Omnipotens, & miſericors Deus, qui habes poteſtatem mortificare, & iterum vivificare; deducere ad inferos, & iterum reducere; & vocas ea, quæ non ſunt, tanquam ea, quæ ſunt; cujus poteſtas, & in cœlo, & in terra, & in mari, & in inferis plena adſiſtit; te humiles, trementeſque deprecamur pro anima famuli tui, quam traxiſti de præſenti ſæculo abſque pœnitentiæ ſpatio, ut ſi forſitan ob gravitatem criminum non meretur ſurgere ad gloriam, per hæc S. Oblationis libamina, vel tolerabilia fiant ipſa tormenta „„.

Erroris occaſio fuere *S. Auguſt.* verba male intellecta, *Enchiridii* cap. 110. „ Quibus autem proſunt, „ aut ad hoc proſunt ut ſit plena remiſſio, aut certe, ut tolerabilior fiat ipſa damnatio „. Quæ de punitione damnatorum quorumdam, qui nunquam liberandi ſint, ſed tamen per Eccleſiæ preces ſublevandi, perperam intellexerunt, & contra perſpicuum *S. Auguſt.* ſenſum, qui damnationem hic uſurpavit pro punitione eorum, qui poſt purgatorii pœnas ſalvandi ſunt; ut ex antecedentibus, & adjunctis patet. Quamquam vero illi errori favere viſi ſint *Petrus Lombardus* in 4. Sententiarum, diſt. 45. c. *Neque negandum eſt &c. & Præpoſitivus*, referente *Alberto Magno*, *Gilbertus Porretanus*, & *Guillelmus Antiſiodorenſis*, referente *S. Th.* in 4. *Sententiar.* diſt. 45. q. 2. art. 2. nec non Gloſſa can. *Tempus*, cauſa 2. qu. 1. Nihilominus error eſt Eccleſiæ fidei, doctrinæque contrarius, ut conſtat ex Conc. Bracarenſi 1. can 17. cujus hæc ſunt verba: „„ Placuit, ut Catechumenis ſine redemptione Baptiſmi defunctis ſimili modo neque oblationis Commemoratio, neque pſallendi impendatur officium Nam & hoc per ignorantiam uſurpatum eſt „„. Sic agi decrevit & cum baptizatis hominibus, qui ſibi mortem conſciviſſent. Item ex Conc. Triburienſi, can. 31. cujus hæc ſunt verba; „„ Si inventus fuerit, quis furtum, aut rapinam exercere, & in ipſo diabolico actu mortem meretur

retur incurrere, nullus pro eo præſumat orare, aut eleemoſynam dare, & eleemoſyna pro eo data in memoriam nec clericorum, nec pauperum veniat, ſed execrabilis ſordeſcat „ „.

Opinionem prædictam hac cenſura configit *S. Thomas* in 4. Sententiarum diſt. 45. qu. 2. art. 2. „ „ Eſt prædicta opinio præſumptuoſa, utpote Sanctorum dictis contraria, & vana, nulla auctoritate fulta, & nihilominus irrationalis; tum quia damnati in inferno ſunt extra vinculum charitatis, ſecundum quam opera vivorum continuantur defunctis; tum quia totaliter ad vitæ terminum pervenerunt, recipientes ultimam pro meritis retributionem „ „.

Objicitur Judæos in prælio cæſos, ſub quorum tunicis inventa ſunt donaria Idolorum, 2. *Mach.* cap. 12. violatæ Legis, adeoque mortalis peccati reos fuiſſe, & ob id in infernum detruſos, & pro ipſis nihilominus Judam Machabæum Sacrificium Hieroſolymis offerri curaſſe.

Reſpondet *S. Th.* Hæc donaria non fuiſſe a militibus Judæis ablata in reverentiam idolorum, ſed ut prædam victoribus debitam jure belli; illos tamen per avaritiam venialiter peccaſſe; unde non fuerunt omnes propterea in inferno damnati, ſed eo in ſtatu multos eorum eſſe credidit Judas, in quo Sacrificia illis prodeſſe poſſent. Vel, qualecunque fuerit ipſorum peccatum, quoſdam pœnitentiam egiſſe imminente periculo, pie *Judas* æſtimare potuit, & ideo Sacrificia pro ipſis offerri curavit.

PROPOSITIO IV.

Euchariſtiæ Sacrificium pro Fidelibus in Domino mortuis nondum tamen plene expiatis, ſed in purgatorio detentis, rite juxta Apoſtolorum Traditionem offertur.

Missæ Sacrificium pro fidelibus defunctis ſemper oblatum.

Ita Concilium Tridentinum ſeſſ. 22. cap. 2. ejuſdemque Concilii Catechiſmus. Quod Fidei catholicæ dogma probant imprimis *Machabæorum libri, quos non Judæi, ſed Eccleſia pro Canonicis habet*, teſte *S. Auguſt.*

Auguſt. lib. 18. de Civ Dei, cap. 37. Quod *Innoc. I.* in Epiſtola ad Exuperium, Concil. Carthaginenſe 3. can. 47. &c. tandemque Conc. Trid. confirmant. Sic enim Mach. 2. cap. 12. legitur: *Fortiſſimus Judas facta collatione duodecim millia drachmas argenti miſit Hieroſolymam offerri pro peccatis mortuorum Sacrificium, bene & religioſe de Reſurrectione cogitans. Niſi enim eos, qui ceciderant, reſurrecturos ſperaret, ſuperfluum videretur, & vanum orare pro mortuis. Et quia conſiderabat, quod hi, qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam haberent repoſitam gratiam. Sancta ergo, & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis ſolvantur.*

Ad quem locum attendens *S. Auguſt.* lib. *de Cura pro mortuis gerenda*, cap. 1. „„ In Machabæorum libris, *inquit*, legimus oblatum pro mortuis Sacrificium; ſed etſi nuſquam in Scripturis veteribus omnino legeretur, non parva eſt univerſæ Eccleſiæ, quæ in hac conſuetudine claret, auctoritas, ubi in precibus Sacerdotis, quæ Domino Deo ad ejus Altare funduntur, locum ſuum habet etiam commendatio mortuorum „„.

Miſſæ Sacrificium pro fidelibus defunctis ab Apoſtolicis temporibus ſemper oblatum.

Ejuſdem conſuetudinis in Eccleſia ab Apoſtolicis temporibus religioſe obſervatæ meminerunt *Tertull.* lib. de Corona militis, cap. 3. „„ Oblationes pro Defunctis, pro Natalitiis annua die facimus. Harum, & aliarum ejuſmodi diſciplinarum Traditio tibi prætendetur auctrix, conſuetudo confirmatrix, & fides obſervatrix „„.

S. Cyprianus Epiſt. 66. ubi ſuo, & Carthaginenſis Concilii nomine in memoriam Epiſcoporum revocat Decretum, quo ſi quis clericum tutorem nominaſſet, eo defuncto piaculare pro ejus anima Sacrificium non offerretur „„ Quod Epiſcopi (*inquit*) Anteceſſores noſtri religioſe conſiderantes, & ſalubriter providentes, cenſuerunt, ne quis frater excedens ad tutelam, vel curam clericum nominaret, ac ſi quis hoc feciſſet, non offerretur pro eo, nec Sacrificium pro dormitione ejus celebraretur. Neque enim apud

Al-

Altare Dei meretur nominari in Sacerdotum prece, qui ab altari Sacerdotes, & miniſtros voluit avocare. Et ideo Victor cum contra formam nuper in Concilio a Sacerdotibus datam Geminium Fauſtinum Presbyterum auſus ſit tutorem conſtituere, non eſt, quod pro dormitione ejus apud nos fiat Oblatio, aut deprecatio aliqua nomine ejus in Eccleſia frequentetur, ut Sacerdotum decretum religioſe, & neceſſarie factum ſervetur a nobis, ſimul & cæteris fratribus detur exemplum, ne quis Sacerdotes, & miniſtros Dei, altari ejus, & Eccleſiæ vacantes ad ſæculares moleſtias devocet „„.

Euſebius lib. 4. *de Vita Conſtantini*, cap. 71. ubi pium Principem in Baſilica Apoſtolorum, quod in votis maxime habuerat, ſepultum fuiſſe ſcribit: „„ Ut beatiſſimæ illius animæ tabernaculum Apoſtolici nominis, atque honoris conſortio frueretur, & populo Dei in Eccleſia ſociaretur, diviniſque cæremoniis ac myſtico Sacrificio, & ſanctarum precum communione potiri mereretur „„.

S. Cyrillus Hieroſoly. Catecheſi Myſtagogica 5. „„ Deinde (*inquit*) pro defunctis SS. Patribus, & Epiſcopis, denique pro omnibus oramus, qui inter nos vita functi ſunt, maximum eſſe credentes animarum juvamen, pro quibus offertur precatio ſancti illius, & tremendi, quod in altari poſitum eſt, Sacrificii „„.

S. Epiphanius hæreſi 75. ubi *Arii* errores recenſens inter hæretica illius dogmata illud refellit, quod virorum preces, Sacrificia, eleemoſynas defunctis prodeſſe negaret. „„ Quod vero ſpectat (*inquit*) ad ritum illum, quo mortuorum nomina pronunciantur, quid eo eſſe poteſt utilius? quid opportunius, aut vero admiratione dignius? Nempe ut qui adſunt, certiſſime ſibi perſuadeant, mortuos vivere, nec in nihilum redactos eſſe, ſed exiſtere adhuc, atque apud Dominum vivere; tum ut religioſiſſimum illud dogma prædicetur; quo, qui pro fratribus precantur, bene de illis ſperare conſtat, quaſi peregre profectis.

Cæterum quæ pro mortuis concipiuntur preces, iis utiles ſunt, tametſi non omnes culpas (*mortales ſcilicet*) extinguant. Verum ex eo proſunt, quod plerumque dum adhuc in terra degimus, ſponte, aut inviti titubemus; ut id, quod perfectius eſt, ſignificetur. Nam Juſtorum pariter, & peccatorum mentionem facimus; peccatorum quidem, ut iis a Domino miſericordiam imploremus; Juſtorum autem, & Patrum, ac Patriarcharum, Prophetarum, Apoſtolorum, Evangeliſtarum, Martyrum, Confeſſorum, Epiſcoporum, Anachoretarum, ac cætus illius univerſi, ut Dominum Jeſum Chriſtum ſingulari quodam honore proſequentes a cæterorum hominum ordine ſegregemus, debitumque cultum illius Majeſtati tribuamus. *Et paulo poſt.* Neceſſario facere illud Eccleſiam dico, quæ traditum ſibi Ritum illum a Majoribus acceperit. Poteſt vero quiſquam maternam ſanctionem, aut legem patris evertere? Quemadmo-
Prov. 1. 8. dum a Salomone ſcriptum eſt: *Audi, fili, jermones Patris tui, & ne repellas leges Matris tuæ.* Quibus Patrem, hoc eſt Unigenitum Deum cum Spiritu ſancto declarat partim ſcripto, partim ſine ſcripto docuiſſe; Matrem vero noſtram Eccleſiam Decreta quædam habere penes ſe, quæ diſſolvi, evertique nequeunt. Quæ quidem cum in Eccleſia conſtituta ſint, præclara quidem, ac penitus admiranda, ex hoc ipſo capite veterator ille convincitur „„.

S. Joan. Chryſ. Hom. 3 in Epiſtolam ad Philip. „„ Non fruſtra (*inquit*) hæc ab Apoſtolicis ſunt legibus conſtituta, ut in venerandis, atque horrificis Myſteriis memoria eorum fiat, qui deceſſerunt. Noverant hinc multum ad illos lucri accedere, multum utilitatis. Eo enim tempore, quo univerſus populus ſtat manibus paſſis, ac cœtus Sacerdotalis, & illum horrorem venerationis plenum incutiens Sacrificium; quomodo Deum non placabimus pro illis orantes? Atque id quidem de iis, qui in fide diſceſſerunt „„.

S. Ambroſius lib. 2. Epiſt. 8. ad *Fauſtinum* de ſororis obitu conſolatoria. „„ Itaque non tam deplo-

ran-

randam, quam proſequendam orationibus reor; nec mæſtificandam lacrymis tuis, ſed magis Oblationibus animam ejus Domino commendandam arbitror „„. - *S. Auguſt.* lib. 11. *Confeſſionum*, cap. 12. & 13. ubi funus S. Matris *Monicæ* commemorat: „„ Cum ecce corpus elatum eſt (*inquit*) imus, redimus ſine lacrymis. Nam neque in eis precibus, quas tibi fundimus, cum offerretur pro ea Sacrificium pretii noſtri, jam juxta ſepulchrum poſito cadavere, priuſquam deponeretur, ſicut illic fieri ſolet, nec in eis precibus ego flevi, &c. . . Nunc pro peccatis matris meæ deprecor te, exaudi me per medicinam vulnerum noſtrorum, quæ pependit in ligno, & ſedens ad dexteram tuam te interpellat pro nobis. Scio miſericorditer operatam, & ex corde dimiſiſſe debita debitoribus ſuis; dimitte illi & tu debita ſua, ſi qua etiam contraxit per tot annos poſt aquam ſalutis. Dimitte, Domine, dimitte obſecro, ne intres cum ea in judicium. Et credo jam feceris, quod te rogo, ſed voluntarium oris mei approba, Domine. Namque illa imminente die reſolutionis ſuæ non cogitavit ſuum corpus ſumptuoſe contegi, aut condiri aromatibus, aut monumentum electum concupivit, aut curavit ſepulchrum patrium. Non iſta mandavit nobis, ſed tantummodo memoriam ſui ad Altare tuum fieri deſideravit, cui nullius diei prætermiſſione ſervierat, unde ſciret diſpenſari Victimam ſanctam, qua deletum eſt chirographum, quod erat contrarium nobis, qua triumphatus eſt hoſtis computans delicta noſtra, & quærens quid objiciat, & nihil inveniens in illo, in quo vincimus. . . Inſpira, Domine meus, Deus meus, inſpira ſervis tuis fratribus meis, filiis tuis dominis meis, quibus & voce, & corde, & litteris ſervio, ut quotquot hæc legerint, meminerint ad Altare tuum Monicæ famulæ tuæ cum Patricio quondam ejus conjuge, per quorum carnem introduxiſti me in hanc vitam, quemadmodum neſcio „„.

Et *Enchiridii* cap. 109. & 110. „„ Neque negandum

dum eſt, defunctorum animas pietate ſuorum viventium relevari, cum pro illis Sacrificium Mediatoris offertur, vel eleemoſynæ in Eccleſia fiunt. Sed eis hæc proſunt, qui cum viverent, ut hæc ſibi poſtea poſſent prodeſſe, meruerunt. Eſt enim quidam vivendi modus, nec tam bonus, ut non requirat iſta poſt mortem, nec tam malus, ut non ei proſint iſta poſt mortem. Eſt vero talis in bono, ut iſta non requirat, & eſt rurſus talis in malo, ut nec iis valeat, cum ex hac vita tranſierit, adjuvari. Quo circa hic omne meritum comparatur, quo poſſit poſt hanc vitam relevari quiſpiam, vel gravari. Nemo ſe autem ſperet, quod hic neglexerit, cum objerit, apud Deum promereri. Non igitur iſta, quæ pro defunctis commendandis frequentat Eccleſia, illi Apoſtolicæ ſunt adverſa ſententiæ, qua dictum eſt: *Omnes enim adſtabimus ante tribunal Chriſti, ut referat unuſquiſque ſecundum ea, quæ per corpus geſſit, ſive bonum, ſive malum.* Quia etiam hoc meritum ſibi quiſque, dum in corpore viveret, comparavit, ut ei poſſint iſta prodeſſe. Non enim omnibus proſunt; & quare non omnibus proſunt, niſi propter differentiam vitæ quam quiſque geſſit in corpore? Cum ergo Sacrificia, ſive Altaris, ſive quarumcunque eleemoſynarum pro baptizatis defunctis omnibus offeruntur; pro valde bonis gratiarum actiones ſunt; pro non valde malis propitiationes ſunt; pro valde malis etiamſi nulla ſunt adjumenta mortuorum, qualeſcunque vivorum conſolationes ſunt. Quibus autem proſunt, aut ad hoc proſunt, ut ſit plena remiſſio, aut certe, ut tolerabilior fiat ipſa damnatio „„ Idem confirmat lib. *de Cura gerenda pro Mortuis*, cap. 18.

Rom. 14. 10. 2. Cor. 5. 10.

Aliorum Patrum teſtimonia proferre minime neceſſe eſt, cum hanc Fidei veritatem ſatis probet Eccleſiarum omnium conſenſus, omnes Liturgiæ teſtentur; ut hic maxime locum habeat præclara illa *S. Auguſt.* Sententia lib. 4. de Baptiſmo contra Donatiſtas, cap. 24. „„ Quod univerſa tenet Eccleſia, nec

Con-

Conciliis institutum, sed semper retentum est, nonnisi Auctoritate Apostolica traditum certissime creditur „ „.

Merito igitur Conc. Cabilonense 2. Can. 39. cujus verba referuntur Dist. 1. *de Consecrat.* cap. *Visum*, 72. ita statuit; „ „ Visum præterea nobis est, ut in omnibus Missarum solemnibus pro defunctorum spiritibus loco competenti Dominus deprecetur. Sicut enim nulla dies excipitur, qua non pro viventibus, & pro quibuslibet necessitatibus Dominus deprecetur, ita nimirum nulla dies excipi debet, quin pro animabus Fidelium preces Domino in Missarum solemnibus fundantur. Antiquitus igitur, hunc morem sancta tenet Ecclesia, ut & in Missarum solemnibus, & in aliis precibus, Domino spiritus quiescentium commendet „ „. Subjungitque *S. August.* verba lib. *de Cura gerenda pro Mortuis*, cap. 4.

Merito Conc. Trid. Sess. 22. Can. 3. Anathemate ferit eos, qui dixerint: „ „ Missæ Sacrificium soli prodesse sumenti; neque pro vivis, & defunctis, pro peccatis, pœnis, satisfactionibus offerri debere „ „.

Objiciunt hæretici: Nec peccata post hanc vitam remitti; & quibus in hoc mundo remissa sunt, ullam superesse pœnam in altero sæculo luendam, cum, Deo per pœnitentiam placato, condonata sit; adeoque frustra Sacrificium offerri pro defunctis.

Objectionibus hæreticorum contra salutarem Sacrificii Missæ pro defunctis oblationem respondetur.

Respondetur: Peccata mortalia in alio quidem sæculo non remitti, quia sine pœnitentia remitti non possunt, cujus peragendæ spatium, & facultas ad mortem usque a Deo conceditur, post mortem negatur; sed leviora peccata, quæ venialia vocamus, in futuro sæculo dimittuntur iis, qui in justitia, & charitate, quam peccata hujusmodi non extinguunt, defuncti meruerunt, dum viverent, ut hæc sibi vel post mortem aliquando dimitterentur. „ „ Neque enim de quibusdam veracitur diceretur, quod non [illegible] remittantur, neque in hoc sæculo, neque in futuro [illegible] essent, quibus, etsi non in isto, tamen remitteretur in futuro „ „ (*inquit S. August.* lib. 21. *de* [illegible]

Dei, cap. 24.) Quod ex eodem Evangelii loco *S. Greg.* confirmat, lib. 4. *Dialogorum*, cap. 39.

Falſum etiam eſt, quod remiſſo peccato nulla ſuperſit pœna luenda. Solum enim æternæ pœnæ reatum, qui cum amicitia, & gratia Dei conſiſtere non poteſt, vere pœnitentibus ſemper Deus remittit; ſed pœnam æternam cum temporali commutat, ut juſtitiæ ſuæ jura reſarciantur; quæ pœna, vel in hac vita, congruis ſatisfactionis operibus; vel in altera, pœnis purgatorii luenda eſt. Pœnæ omnis debitum non ſemper cum culpa remitti, probat illud Nathanis Prophetæ ad Davidem, 2. Reg. 12. *Dominus tranſtulit peccatum tuum, non morieris. Verumtamen quoniam blaſphemare feciſti inimicos Domini, propter verbum hoc, filius, qui natus eſt tibi, morte morietur.* Hinc *S. Auguſt.* Tr. 124. in Joan. „„ Hanc itaque vitam (*inquit*) de qua ſcriptum eſt: *Numquid non tentatio eſt vita hominis ſuper terram?* In qua quotidie clamamus ad Dominum: *Libera nos a malo*, cogitur homo tolerare etiam remiſſis peccatis; quamvis ut in eam veniret miſeriam, primum fuerit cauſa peccatum. Productior eſt enim pœna quam culpa, ne parva putaretur culpa, ſi cum illa finiretur & pœna. Ac per hoc vel ad demonſtrationem debitæ miſeriæ, vel ad emendationem labilis vitæ, vel ad exercitationem neceſſariæ patientiæ, temporaliter hominem detinet pœna, & quem jam ad damnationem ſempiternam reum non detinet culpa „„. Unde Concilium Trid. Seſſ. 6. Can. 30. „„ Si quis, *inquit*, poſt acceptam juſtificationis gratiam, cuilibet peccatori ita culpam remitti, & reatum æternæ pœnæ deleri dixerit, ut nullus remaneat reatus pœnæ temporalis exſolvendæ vel in hoc ſæculo, vel in futuro in Purgatorio, antequam ad Regnum cœlorum aditus patere poſſit; anathema ſit „„.

Job. 7.

Vide, & Seſſ. 25. Decret. de Purgator.

Cui Trid Concilii definitioni præiverat Conc. Florentini definitio, declarans: „„ Si vere pœnitentes in Dei charitate deceſſerint, antequam dignis pœnitentiæ fructibus de commiſſis ſatisfecerint, & omiſſis, eo-

eorum animas pœnis Purgatorii poſt mortem purgari, & ut a pœnis hujuſmodi releventur, prodeſſe eis Fidelium vivorum ſuffragia, Miſſarum ſcilicet Sacrificia, orationes, & eleemoſynas, & alia pietatis officia, quæ a fidelibus pro aliis fidelibus fieri conſueverunt, ſecundum Eccleſiæ inſtituta „„.

Objicitur: Si Euchariſtiæ Sacrificium defunctis prodeſt, poteſt etiam offerri pro damnatis. Nam Sacerdos in Offertorio Miſſæ pro defunctis ita orat ſuo, & Eccleſiæ totius nomine: „„ Domine Jeſu Chriſte, Rex gloriæ, libera animas omnium fidelium defunctorum de pœnis inferni, & de profundo lacu; ne abſorbeat eas tartarus, ne cadant in obſcurum „„. *Orat etiam Eccleſia, ut* „ liberentur de morte æterna „ in die illa tremenda, quando cœli movendi ſunt, „ & terra, dum venerit CHRISTUS judicare ſæculum per ignem „.

Reſpondetur: Falſum eſſe conſequens. Preces illas pro damnatis non fundit Eccleſia, quos extra ſtatum conſequendæ miſericordiæ conſtitutos, nec ullis ſuffragiis juvari poſſe, utpote extra ſanctorum Communionem poſitos, & a Chriſti corpore in æternum præciſos, credit, & docet; ſed pro Fidelibus, qui in gratia, & charitate objerunt, & quibus tamen aliquid expiandum, ac luendum ſupereſt, quo juſtitiæ divinæ ſatisfiat. Cum autem orat Eccleſia, ut ipſorum animæ de pœnis inferni ſolvantur, ne abſorbeat eas tartarus, & ut de morte æterna liberentur, his nominibus pœnas, quas in ſubterraneis locis juſtus judex Deus animabus infligit, quamvis temporarias, ſignificat; vel liberationem a pœnis inferni pro ipſis poſtulat, non quidem abſolute, ſed quantum ad appendices, & bona ex hac liberatione conſequentia. Remiſſio enim, vel mitigatio pœnarum, quas in purgatorio patiuntur, beneficium eſt prius illud conſequens, quo ipſas divina miſeratio, conferendo eis perſeverantiæ donum, ſervavit, ne in damnationem æternam incurrerent. Porro cum perfecta, & conſummata liberatio de morte æterna, &

de pœnis inferni non cenſeatur, niſi anima peccatorum omnium, ac pœnarum vinculis ſoluta, Deo ſiſtatur, & illum videat, ut in ſe eſt, illudque liberationis complementum Sacrificiis, precibus, aliiſque bonis operibus, quæ pro illis ab Eccleſia, & Fidelibus vitam adhuc mortalem agentibus offeruntur, ſe conceſſurum decreverit, Eccleſiæ ſuggeſſit per Spiritum ſanctum, ut preces pro hujuſmodi liberatione funderet.

Addi poteſt, iſtas Orationes Eccleſiæ ad illud inſtans referri, quo animæ e corporibus migrarunt, quæ migratio tunc in memoriam revocatur, cum illas fundit Eccleſia, non quidem ut eorum liberationem ex inferorum pœnis obtineat; ſed ut ipſis fructum, & complementum iſtius liberationis impetret, nimirum plenam remiſſionem, vel certe mitigationem pœnarum purgatorii. Sic Eccleſia Myſteria Chriſti celebrans, tempus illud revocat in memoriam Fidelium, quo nondum erant completa, ſed a Patriarchis, Prophetis, vel Apoſtolis, & juſtis illorum temporum viris deſiderabantur, vel expectabantur; & eorum voces mutuata, illorum conſummationem poſtulat, non quidem in ſe, & abſolute ſpectatorum; ſed quoad illorum fructum, & gratias ex illis ſcaturientes, quas membris Chriſti filiis ſuis poſtulat applicari. Hic precum illarum tenſus eſt, quæ Adventus tempore fiunt: „ Rorate cœli deſuper, & nubes pluant Juſtum, aperiatur terra, & germinet „ Salvatorem „, & ſimilium, quæ in Solemnitatibus Nativitatis Domini, Paſſionis, Reſurrectionis, & Aſcenſionis canuntur; quæ Myſteria illa ita celebrari, ac recoli ſupponunt, quaſi adhuc adimplenda eſſent, vel ipſa die adimpleta. Hinc *S. Auguſt.* Epiſt. 98. alias 23. ad *Boniſ. Epiſc.* ſcribit: „ „ Nempe ſæpe ita loquimur, ut Paſcha propinquante dicamus, craſtinam, vel perendinam Paſſionem, cum ille ante tam multos annos paſſus ſit, nec omnino niſi ſemel illa Paſſio facta ſit. Nempe ipſo die Dominico dicimus; Hodie Dominus reſurrexit; cum ex quo reſurrexit,

tot

tot anni tranſierint. Cur nemo tam ineptus eſt, ut nos ita loquentes arguat eſſe mentitos, niſi quia iſtos dies ſecundum illorum, quibus hæc geſta ſunt, ſimilitudinem nuncupamus, & dicatur ipſe dies, qui non eſt ipſe, ſed revolutione temporis ſimilis ejus. Et dicatur illo die fieri, propter Sacramenti celebrationem, quod non illo die, ſed jam olim factum eſt „„? Eadem Eccleſiæ mens eſt, cum Altaris Sacrificium, & piaculares preces pro Defunctis offerens Deo, velut anima fideli tunc e corpore migrante, Dominum Jeſum Chriſtum orat, ut eam liberet de pœnis inferni, & de morte æterna.

CONSECTARIA PRAXIM SPECTANTIA.

REGULA I.

Sana de purgatorio doctrina chriſtianæ plebi exponenda.

„ Epiſcopi ſanam de purgatorio doctrinam, a ſanctis Patribus, & ſacris Conciliis traditam, a „ Chriſti Fidelibus credi, teneri, doceri, & ubique „ prædicari diligenter ſtudeant; (ex Concilii Trid. „ mandato, Seſſ. 25.)

REGULA II.

„ Apud rudem plebem difficiliores, ac ſubtiliores „ quæſtiones, quæque ad ædificationem non „ faciunt, & ex quibus plerumque nulla fit pietatis „ acceſſio, a popularibus Concionibus ſecludantur. „ Incerta item, vel quæ ſpecie falſi laborant, qua„ lia ſunt pleræque Viſiones, & Miracula Eccleſiæ „ auctoritate non probata, evulgari, aç tractari non „ permittant. Ea vero quæ ad curioſitatem quam„ dam, aut ſuperſtitionem ſpectant, vel turpe lucrum „ ſapiunt, tanquam ſcandala, & Fidelium offendicula „ prohibeant. Ita decernit Tridentina Synodus ibi„ dem.

REGULA III.

De fundationibus, & celebratione Miſſarum.

„ Curent Epiſcopi, ut Fidelium vivorum ſuffra„ gia, Miſſarum Sacrificia, orationes, eleemo-

„ ſynæ, aliaque pietatis opera, quæ a Fidelibus pro „ aliis Fidelibus defunctis fieri conſueverunt, ſecun„ dum Eccleſiæ inſtituta pie, & devote fiant; & quæ „ pro illis ex teſtatorum fundationibus, vel alia ra„ tione debentur, non perfunctorie; ſed a Sacerdo„ tibus, & Eccleſiæ miniſtris, & aliis, qui hoc præ„ ſtare tenentur, diligenter, & accurate obſerven„ tur. Ita jubet eadem Synodus.

REGULA IV.

De poteſtate Anniverſaria, & Miſſas ad minorem numerum reducendi.

„ In Eccleſiis, ubi tam magnus eſt Miſſarum celeb„ randarum numerus ex variis Defunctorum lega„ tis, ut illis pro ſingulis diebus a teſtatoribus præ„ ſcriptis nequeat ſatisfieri, vel eleemoſyna hujuſmo„ di pro illis celebrandis adeo tenuis eſt, ut non fa„ cile inveniatur, qui hoc onus ſubire velit, poſſunt „ Epiſcopi in Synodo Diœceſana, itemque Abbates, „ & Generales Ordinum in ſuis Capitulis Generali„ bus, re diligenter perſpecta, pro ſua conſcientia, in „ prædictis Eccleſiis, quas hac proviſione indigere

In ea reductione Dei honos & cultus, atque utilitas Eccleſiarum, non privata commoda ſpectanda ſunt.

„ cognoverint, ſtatuere circa hæc, *quidquid magis* „ *ad Dei honorem, & cultum, atque Eccleſiarum utili*„ *tatem viderint expedire*, Miſſarum numerum redu„ cendo; ita tamen ut eorum ſemper Defunctorum „ commemoratio fiat, qui pro ſuarum animarum „ ſalute legata illa ad pios uſus reliquerunt. Hanc „ facultatem concedit ſacra Synodus Tridentina, „ Seſſ. 25. cap. 4. *de Reformatione.* Debitæ autem commemorationi ſatisfiet per intentionem applicationis Miſſarum, per preces in ſecundo *Memento*, & per Collectas faciendas in illis Miſſis, in quibus Collectæ fieri poſſunt; (inquit Concil. Mediolanenſe 6. P. 3. Cap. *De his, quæ ad Miſſam pertinent.*)

REGULA V.

Ad moderandum numerum Miſſarum juſta cauſa neceſſaria eſt, cum defunctorum voluntates alias violari non poſſint. Quamobrem Prælati, quibus ea facultas conceſſa eſt a Synodo, eo in negotio ma-

xima

xima cum prudentia, cautione, & timore lædendi conſcientiam ſuam, gerere ſe debent.

REGULA VI.

„ Epiſcopi, & Generales Ordinum onera Miſſa-
„ rum celebrandarum poſt Concilium Trid. im-
„ poſita, aut in Eccleſiæ, Capellæ, vel Beneficii fun-
„ datione, moderari non poſſunt, ſed pro his reduc-
„ cendis, moderandis, vel commutandis, ad Sedem
„ apoſtolicam recurrendum eſt; alioqui reductiones
„ illæ nullæ, & inanes erunt.

Ita ſanxit Congregatio Cardinalium Concilii Trid. Interpretum, auctoritate *Urbani VIII.* anno 1625. Ita etiam Conc. Mediolanenſe 6. P. 3. Cap. de his, quæ ad Miſſam pertinent. „„ Epiſcopus (*inquit*) de Capellarum oneribus, deque Miſſarum numero, fundationis jure, aliove nomine illis adjuncto, ne Concilii Trid. (quod piarum voluntatum relictis legatis ſolum proſpexit) auctoritate quidquam ſtatuat; ſed eo de genere, quod jure cautum eſt, id plane ſervet, atque decernat „„.

REGULA VII.

„ Ne in Eccleſiis, in quibus onera Miſſarum in
„ perpetuum impoſita ſunt, Sacerdotes in eis,
„ ut par eſt, adimplendis eo tepidiores, & ſegnio-
„ res reddantur, quod onera hujuſmodi cum nulla,
„ aut parva ſint utilitate conjuncta, eadem Congre-
„ gatio decrevit, ut pecuniæ, ac bona mobilia Ec-
„ cleſiis, Capitulis, Collegiis, Hoſpitalibus, Societa-
„ tibus, Congregationibus, Monaſteriis, Conventi-
„ bus, ac locis omnibus tam ſæcularibus, quam Re-
„ gularibus, atque illorum perſonis in futurum ſim-
„ pliciter acquirenda cum onere perpetuo Miſſarum
„ celebrandarum, ab iis, ad quos pertinet, ſub pœ-
„ na Interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ ipſo facto incur-
„ renda, a die realis acquiſitionis, ſtatim deponan-
„ tur penes ædem ſacram, vel perſonam fide, &
„ facultatibus idoneam, ad effectum illa, ſeu illorum

„ pre-

„ pretium quamprimum inveſtiendi in bonis immo-
„ bilibus fructiferis, cum expreſſa, & individua men-
„ tione oneris, quod illis annexum reperitur; ac ſi
„ eadem bona immobilia Auctoritate Apoſtolica de-
„ inceps alienari contigerit, eorumdem pretium ſub
„ eadem pœna, pariter deponatur, atque in aliis
„ bonis ſtabilibus itidem fructiferis, cum ejuſdem
„ oneris repetitione, atque annexione convertatur.

REGULA VIII.

„ Eadem Congregatio quibuſvis Capitulis, Colle-
„ giis, Societatibus, nec non omnibus, & ſin-
„ gulis Eccleſiarum, ac piorum locorum, tam Sæcu-
„ larium, quam Regularium Superioribus, vel aliis,
„ ad quos pertinet, prohibuit, ne impoſterum onera
„ perpetua Miſſarum celebrandarum ſuſciperent;
„ Sæculares quidem ſine Epiſcopi, vel ejus Vicarii
„ Generalis; Regulares vero ſine Generalis, vel Pro-
„ vincialis conſenſu, & licentia in ſcriptis, & gratis
„ concedenda; alioquin Sæcularis, qui hujus prohi-
„ bitionis tranſgreſſor extiterit, ab ingreſſu Eccleſiæ
„ interdictus ſit eo ipſo; Regularis vero pœnam pri-
„ vationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebit,
„ ac perpetuæ inhabilitatis ad alia de cætero obtinen-
„ da, vociſque activæ, ac paſſivæ, abſque alia decla-
„ ratione incurrat. Eleemoſynas vero manuales, &
„ quotidianas pro Miſſis celebrandis ita demum iidem
„ accipere poſſint, ſi oneribus antea impoſitis ita ſa-
„ tisfecerint, ut nova quoque onera ſuſcipere valeant;
„ aut certe infra modicum tempus poſſint omnibus
„ ſatisfacere; aut tribuens eleemoſynam ſciat, & con-
„ ſentiat, ut illæ tunc demum celebrentur, cum ſu-
„ ſceptis oneribus ſatisfactum fuerit. Alioquin om-
„ nino abſtineant ab hujuſmodi eleemoſynis, etiam
„ ſponte oblatis in futurum recipiendis, & capſulas
„ auferant ab Eccleſiis cum inſcriptione illa: *Eleemo-*
„ *ſynæ pro Miſſis*, vel alia ſimili, ſub eiſdem pœnis ipſo
„ facto incurrendis, ne Fideles hac ratione fruſtren-
„ tur. Epiſcopus vero, ſeu ejus Vicarius, aut Gene-
„ ralis,

„ ralis, vel Provincialis, ubi de licentia pro perpetuis „ oneribus fuerint requisiti, in singulis casibus diligen„ ter inquirant de singulis Missarum celebrandarum „ obligationibus, cuique Ecclesiæ, Monasterio, aut „ loco pio incumbentibus, nec ante assensum hujus„ modi, aut licentiam præbeant, quam eis legitime „ constiterit, illius Sacerdotes tam novo oneri susci„ piendo, quam antiquis jam susceptis satisfacere pos„ se; præcipuamque rationem habeant, ut redditus, „ qui Ecclesiis, & locis piis relinquuntur, omnino „ respondeant oneribus adjunctis, secundum morem „ cujusque civitatis, vel provinciæ; intelligantque, „ si in re tanti momenti desides, aut negligentes „ fuerint, in novissimo die hujus prætermissi muneris „ rationem esse reddituros.

Istud sacræ Congregationis Decretum refert *Barbosa*, lib. *de Officio, & potestate Episcopi*, P. 2. Allegatione 19. Habetur, & Tom. 4. Bullarii Romani pag. 88.

REGULA IX.

Numerum Missarum votivarum, vel pro Defunctis, quæ justis stipendiis sigillatim a particularibus personis petuntur, Episcopi, & Prælati Regulares moderari, & reducere non possunt absque consensu eorum, quibus illæ debentur.

Id enim est contra Regulam juris: *Id, quod nostrum est, sine facto nostro ad alium transferri non potest.*

REGULA X.

Intelligendum est, fructuosiores esse, magisque prodesse preces, & orationes ab Ecclesia pro Defunctis institutas, cum applicatione Sacrificii, quam applicationem solam; licet compensari possit per majorem devotionem celebrantis, aut ejus, qui celebrari curat, vel per intercessionem Sancti, cujus suffragium in Missa imploratur.

Ita docet *S. Th.* in 4. *Sentent.* Dist. 45. Q. 2. A. 2.

Quæ-

ſignificandam adhibetur. Eſt autem Oeconomia provida rei adminiſtratio, ad aliorum commodum, & utilitatem ordinata, quæ tam in Incarnatione, quam in Euchariſtiæ inſtitutione mirabiliter eluxit.

II. A Latinis vero Euchariſtiæ Sacrificium appellatum eſt, *Collecta*, *Dominicum*, *Agenda*, *Oblatio*, *Communio*, *Miſſa*. Primo quidem *Collectam* vocarunt, quia colligitur in unum populus chriſtianus, ut Sacrificio interſit. Sic in Actis SS. Saturnini & Sociorum, apud *Bollandum* die 11. Februarii, oblati illi fuiſſe Proconſuli dicuntur, quia contra interdictum Imperatorum *Collectam*, ſive *Dominicum* celebraſſent. Sic *S. Auguſt.* in Breviculo Collationum cum Donatiſtis, in Collatione tertiæ diei: *Confitebantur* (inquit) *ſe Collectam*, *& Dominicum egiſſe*. Porro *Dominicum* dixere, quia maxima, & præcipua functio eſt, quæ ex Domini inſtitutione, & præcepto in Eccleſia peragitur. Hanc vocem uſurpat *S. Cyprianus* Ep. 63. ad Cæcilium: „ Numquid (*inquit*) Dominicum poſt „ Cœnam celebrare debemus, ut ſic myſticum Cali„ cem frequentandis Dominicis offeramus „? Item *S. Auguſt.* Ep. 36. alias 86. loquens de Sermone *S. Pauli* in Troade, *Per diem* (inquit) *hora Dominici fuerant congregati*; id eſt, hora celebrandi Sacrificii. *Agendam* vocant Conc. Carthagienſe 2. Can. 9. & Regum noſtrorum Capitularia lib. 6. cap. 306 & lib. 7. cap. 165. „ Si quis Presbyter (*inquiunt*) inconſulto „ Epiſcopo Agendam in quolibet loco voluerit cele„ brare, ipſe honori ſuo contrarius extitit „. Ritum quoque Sacrificii *Ordinem agendi S. Auguſt.* vocat, Ep. 54. alias 118. ad Janu. cap 6 Inde origo nominis, quod *Facere*, apud ſacros, profanoſque Scriptores, *Sacrificari* ſignificet. *Communionem* appellant, quia inſeparabilis eſt a Sacrificio ejuſdem participatio, & olim extra ipſum nemo communicabat. Id nominis ipſi tribuunt *S. Greg. Nazianz.* Orat. 3. *Iſidorus Peluſiota* lib. 1. Ep. 221. *Joan. Damaſcen.* lib. 4. Fidei Orthodoxæ, cap. 14. *Oblationem* vocant, quia in ea Chriſtus Agnus ſine macula offertur, & immo-

latur.

latur. Sic *Tertull.* lib. 2. ad uxorem, cap. 4. „ „ Quis enarrare ſufficeret felicitatem illius matrimonii, quod Eccleſia conciliat, & confirmat Oblatio, & obſignat Benedictio? Simul orant, ſimul jejunia tranſigunt; in Eccleſia Dei pariter utrique; pariter in convivio Dei; eleemoſynæ ſine tormento, Sacrificia ſine ſcrupulo „ „. Sic *Ennodius Ticinenſis* in Apologetico loquentem inducit Eccleſiam: „ Me, quam Dei ſummi „ Templa, repudiatis Fanorum cultibus, & novæ „ lucis nitore gaudentem, fecerunt eſſe conſpicuam, „ quam a victimis liberavit Oblatio „. Ita offerendi verbum pro Sacrificii oblatione uſurpat *S. Auguſt.* Epiſt. 54. alias 118. ad Januarium: „ Alibi nullus „ dies omittitur, quo non offeratur, alibi Sabbato „ tantum, & die Dominico „.

Miſſam appellat *S. Ambroſius* in Epiſtola ad *Marcellinam* ſororem: „ „ Ego (*inquit*) manſi in munere, Miſſam facere cœpi. Deum offero, raptum cognovi a populo Caſtulum quemdam, quem Presbyterum dicerent Ariani. Hunc autem in platea offenderant tranſeuntes. Amariſſime flere, & orare in ipſa Oblatione Deum cœpi, ut ſubveniret, nec hujus ſanguis in cauſa Eccleſiæ fieret, certe ut meus ſanguis pro ſalute non ſolum populi, ſed etiam pro ipſis impiis effunderetur „ „. Lib. 5. Ep. 33.

S. Auguſt. Ser. 49. alias *de Tempore* 233. „ „ Ecce poſt ſermonem fit Miſſa Catechumenis; manebunt Fideles, venietur ad locum orationis. Scitis, quo accedſuri ſumus, quid prius Deo dicturi ſumus? *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris.* Agite, ut dimittatis, agite „ „.

S. Leo Epiſt. 11. alias 81. ad *Dioſcorum* Alexandrinum Epiſc. cap. 2. „ „ Ut autem in omnibus obſervantia noſtra concordet, illud quoque volumus cuſtodiri; ut cum ſolemnior quæque feſtivitas conventum populi numeroſioris indixerit, & ea Fidelium multitudo convenerit, quam recipere Baſilica ſimul una non poſſit, Sacrificii oblatio indubitanter iteretur; ne his tantum admiſſis ad hanc devotionem,

qui primi advenerint, videantur hi, qui poſtmodum confluxerint, non recepti; cum plenum pietatis, atque rationis ſit, ut quoties Baſilicam, in qua agitur, præſentia novæ plebis impleverit, toties Sacrificium ſubſequens offeratur. Neceſſe eſt autem, ut quædam pars populi ſua devotione privetur; ſi unius tantum Miſſæ more ſervato, Sacrificium offerre non poſſint, niſi qui prima diei parte convenerint. Studioſe ergo dilectionem tuam, & familiariter admonemus; ut quod noſtræ conſuetudini ex forma paternæ traditionis inſedit, tua quoque cura non negligat; ut per omnia nobis & fide, & actibus congruamus „„.

S. Cæſar. Arelatenſis Epiſc. Ser. 80. „„ Si diligenter (*inquit*) attenderitis, cognoſcetis, quia non tunc fiunt Miſſæ, quando divinæ Lectiones in Eccleſia recitantur, ſed quando munera offeruntur, & Corpus, vel Sanguis Domini conſecratur... Ideo qui vult Miſſas ad integrum cum lucro animæ ſuæ celebrare uſquequo Oratio dominica dicatur, & Benedictio populo detur, humiliato corpore, & compuncto corde ſe debet in Eccleſia continere „„.

Victor Vitenſis lib. 2. de perſecutione wandalica: *Liberum arbitrium habetis in Eccleſiis veſtris Miſſas agere.* Idem nomen Euchariſtiæ Sacrificio tribuunt *S. Gregorius*, aliique Patres latini, & antiqua Concilia, Agathenſe Can. 57. Aurelianenſe 1. Can. 26. Aurelianenſe 3. Can. 29. &c.

Miſſæ autem nomen origine latinum eſt, a verbo *Mitto* derivatum, ſive quod populus per miniſterium Sacerdotis preces, & oblationes ad Deum tranſmittat; vel quia nos ad Deum mittit; vel quod Angelus a Deo mittatur, ut aſſiſtat Sacrificio; vel tandem, quod eſt probabilius, a populi miſſione, ſeu dimiſſione, quæ fit peracto Sacrificio, hac formula: *Ite, Miſſa eſt.* Ita exponunt *Avitus* Viennenſis Epiſc. Epiſt. 1. *S. Iſidorus*, lib. 6. *Originum*, cap. 19. *Rabanus* lib. de Inſtit. Cleric. cap 32. *Florus Magiſter*, & *Remigius Antiſiodorenſis* in Expoſitione Miſſæ, &c.

Cum

Cum autem primis Eccleſiæ ſæculis Miſſio duplex eſſet, una poſt Evangelium, & Sermonem, quando Catechumeni, infideles, Pœnitentes, & alii, quibus vetitum erat Sacrificii oblationi, & participationi intereſſe, a diacono dimittebantur hac voce: *Si quis eſt Catechumenus, exeat foras;* vel, ut refert *S. Gregorius* lib. 2. *Dialogorum*, cap. 23. *Si quis non communicat, det locum;* altera vero cum Initiati Sacrificio peracto dimittebantur; hinc Miſſæ duplicis apud Veteres diſtinctio, ſcilicet *Miſſæ Catechumenorum*, & *Miſſæ Fidelium*. Sed tamen *Miſſæ* nomen pro tota divini Sacrificii celebratione, quatenus utramque comprehendit, Catechumenorum, & Fidelium, frequenter uſurpatum eſt; & ea ſolum acceptione a multis ſæculis uſurpatur.

ARTICULUS V.

De Miſſis privatis.

Etſi nullæ proprie loquendo Miſſæ privatæ ſint, ſiquidem & ipſum Sacrificium munus publicum eſt, & publico totius Eccleſiæ nomine offertur in commemorationem mortis Chriſti, quæ eſt publicum beneficium, & Sacerdos miniſtri publici officium gerit, nullumque, qui velit, & dignus ſit, repellit a Communione; uſus tamen obtinuit, ut Miſſæ aliæ publicæ, ac ſolemnes, aliæ privatæ dicerentur.

Quæ Miſſa ſolemnis, quæ privata.

Miſſa ſolemnis, & publica ea eſt, quæ cum cantu, & ſolemni cæremoniarum apparatu, miniſtris, & clero aſſiſtentibus, ſuorumque Ordinum muniſ exercentibus celebrari conſuevit; cui pompæ addebant antiqui frequentiam populi offerentis, & communicantis. *A Walafrido Strabone* cap. 22. *Legitima* nuncupatur, quod hæc potiſſimum Eccleſiaſtica lege olim comprobata ſit. Hinc omnes Orationes, atque ipſa Canonis verba in plurali numero tanquam plurium nomine proferuntur. Hinc Sacerdos populum invitat ad orationem, dicens: *Oremus*; & cum eumdem ſalutat, ait: *Dominus vobiſcum*. Tum moniti Fi-

deles, ut corda erigant ad Deum, reſpondent: *Habemus ad Dominum.* Hinc etiam in Canone collectæ plebis nomine ſemper orat, ut cum dicit: „ Supplices rogamus, ac petimus. Hanc oblationem ſervitutis noſtræ, ſed & cunctæ familiæ tuæ. . Offerimus præclaræ Majeſtati tuæ de tuis donis, ac datis. . Ut quotquot ex hac Altaris participatione ſacroſanctum Filii tui Corpus, & Sanguinem ſumpſerimus „; & alia hujuſmodi plurima, quæ oſtendunt Miſſam nihil aliud eſſe, quam Sacerdotis, & totius cœtus actionem, cui plures adfuiſſe indicant illa verba: „ Et omnium circumſtantium, quorum tibi fides cognita eſt, & nota devotio, pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc Sacrificium laudis „. Ad adſtantium vero Communionem ea ſpectant, quibus Sacerdos Deum precatur, ut fiat Corpus, & Sanguis Domini omnibus ſumentibus in vitam æternam; & poſt Communionem ait: „ Quod „ ore ſumpſimus, Domine, pura mente capiamus: „ Satiaſti, Domine, familiam tuam muneribus ſacris „; ſuntque fere omnes ejuſdem tenoris orationes, quæ peracta Communione recitantur; quia nimirum illi duntaxat intererant Miſſæ, qui poſſent offerre, & ſacram Communionem percipere.

Miſſa privata dicitur, quæ ſine cantu, ſine diacono, & ſubdiacono, uno duntaxat miniſtrante celebratur, ſive in Eccleſia, ſive in Oratorio; ſive plurimi Fideles ei interſint, ſive nullus adſit; ſive ſolus celebrans communicet, ſive ſint aliqui communicantes. Hinc etiam *quotidianæ* nomen tributum fuit, quia ſingulis diebus a Sacerdotibus frequentari conſuevit. Hinc *S. Gregorius* lib. 4. *Dialogorum*, cap. 56. „ Caſ„ ſius (*inquit*) Narnienſis Epiſcopus quotidianum „ offerre conſueverat Deo Sacrificium, ſeque in la„ crymis inter ipſa ſacrificiorum arcana mactabat „.

Miſſæ publicæ Ritus a S. Juſtino Martyre [illegible]tus.

Miſſæ publicæ ritum deſcribit *S. Juſtinus* Martyr Apologia, quæ 2. inſcribitur. „ A precibus finitis, mutuis nos invicem oſculis ſalutamus. Deinde ei, qui fratribus præeſt, offertur panis, & poculum aquæ, &

& vini, quibus ille acceptis, laudem, & gloriam rerum univerſarum Patri, per nomen Filii, & Spiritus ſancti offert, & Euchariſtiam, ſive gratiarum actionem, pro eo, quod nos donis ſuis hiſce dignatus ſit, prolixe exequitur. Atque ubi illæ preces, & gratiarum actiones abſolvit, populus, qui adeſt, omnis fauſta approbatione acclamat, dicens: Amen, Amen autem voce Hebræa, Fiat, ſignificat. Præſidens vero poſtquam gratiarum actionem perfecit, & populus univerſus apprecatione læta eam comprobavit, qui apud nos vocantur diaconi, atque miniſtri, diſtribuunt unicuique præſentium, ut participet eum, in quo gratiæ actæ ſunt, panem, vinum, & aquam, & ad abſentes perferunt. Porro alimentum hoc apud nos appellatur Euchariſtia. Quod nulli alii participare licitum eſt, quam veram eſſe doctrinam noſtram credenti, & Lavacro propter remiſſionem peccatorum abluto, & ita, ut Chriſtus tradidit, viventi. Non enim ut communem panem, neque ut communem potum iſta ſumimus; ſed quemadmodum per Verbum Dei Caro factus Jeſus Chriſtus Servator noſter, & Carnem, & Sanguinem ſalutis noſtræ cauſa habuit; ad eumdem modum etiam eam, in qua per preces verbi ejus ab ipſo profecti gratiæ ſunt actæ, alimoniam, unde ſanguis, & caro noſtra per mutationem aluntur, incarnati illius Jeſu Carnem, & Sanguinem eſſe edocti ſumus. Nam Apoſtoli in Commentariis a ſe ſcriptis, quæ Evangelia vocantur, ita tradiderunt præcepiſſe ſibi Jeſum. Eum enim pane accepto, cum gratias egiſſet, dixiſſe; *Hoc facite in mei recordatione: Hoc eſt Corpus meum.* Et poculo ſimiliter accepto, & gratiis actis dixiſſe: *Hic eſt Sanguis meus*; ac ſolis ipſis tradidiſſe... Nos autem poſt hæc deinceps nobis invicem iſta in memoriam revocamus... Et Soli, qui dicitur die, omnium, qui vel in oppidis, vel ruri degunt, in eumdem locum conventus fit; & Commentaria Apoſtolorum, aut Scripta Prophetarum, quoad tempus fert, leguntur. Deinde Lectore quieſcente, Præſidens ora-

tionem, qua populum inſtruit, & ad imitationem tam pulchrarum rerum cohortatur, habet. Sub hæc conſurgimus communiter omnes, & precationes profundimus; & ſicuti retulimus, precibus peractis, panis offertur, & vinum, & aqua; & Præpoſitus itidem, quantum pro virili ſua poteſt, preces, & gratiarum actiones fundit; & populus fauſte acclamat, dicens, Amen. Et diſtributio, communicatioque fit eorum, in quibus gratiæ ſunt actæ, cuique præſenti, abſentibus autem per Diaconos mittitur. Cæterum, qui copioſiores ſunt, & volunt, pro arbitrio quiſque ſuo, quod viſum eſt, contribuunt; & quod ita colligitur apud Præpoſitum deponitur; atque ille inde opitulatur pupillis, & viduis, & his, qui propter morbum, aut aliquam cauſam egent, quique in vinculis ſunt, & peregre advenientibus hoſpitibus; & ut ſimpliciter dicam, indigentium omnium curator eſt „„.

Obſcurius quidem *Tertullianus* in Apologetico cap. 39. utpote nihil ibi de Euchariſtia dicens, ob religionem arcani in Myſteriis ſervari ſolitam, his tamen verbis Miſſam publicam deſcribit. „„ Corpus ſumus de conſcientia Religionis, & diſciplinæ unitate, & ſpei tædere. Coimus ad Deum; quaſi manufacta precationibus ambiamus. Hæc vis Deo grata eſt. Oramus etiam pro Imperatoribus, pro Miniſtris eorum, ac Poteſtatibus, pro ſtatu ſæculi, pro rerum quiete, pro mora finis. Coimus ad Litterarum divinarum commemorationem; ſi quid præſentium temporum qualitas aut præmonere cogit, aut recognoſcere. Certe fidem ſanctis vocibus paſcimus, ſpem erigimus, fiduciam figimus, diſciplinam præceptorum nihilominus inculcationibus denſamus. Ibidem etiam exhortationes, caſtigationes, & Cenſura divina. Nam & judicatur magno cum pondere, ut apud certos de Dei conſpectu, ſummumque futuri judicii præjudicium eſt, ſi quis ita deliquerit, ut a communicatione orationis, & conventus, & omnis ſancti commercii relegetur. Præſident probati quique Seniores,

niores, honorem iſtum non pretio, ſed teſtimonio adepti; neque enim pretio ulla res Dei conſtat. Etiamſi quod arcæ genus eſt, non de honoraria ſumma quaſi redemptæ religionis congregatur. Modicam unuſquiſque ſtipem menſtrua die, vel cum velit, & ſi modo velit, & ſi modo poſſit, apponit. Nam nemo compellitur, ſed ſponte confert. Hæc quaſi depoſita pietatis ſunt. Nam inde non epulis, nec potaculis nec ingratis voratrinis diſpenſatur, ſed egenis alendis, humaniſque, & pueris, ac puellis re, ac parentibus deſtitutis, jamque domeſticis ſenibus, item naufragis, & ſi qui metallis, & ſi qui in inſulis, vel in cuſtodiis, duntaxat ex cauſa Dei Sectæ, alumni Confeſſionis ſuæ fiunt „„. Sed in publicis illis Chriſtianorum conventibus Sacrificium offerri ſolitum, alibi diſerte exprimit *Tertull.* Sic enim lib. 2. *de Cultu fœminarum*, cap. 11. „„ Vobis nulla procedendi cauſa non tetrica. Aut imbecillus aliquis ex fratribus viſitatur, aut Sacrificium offertur, aut ſermo Dei adminiſtratur Quodlibet horum gravitatis, & ſanctitatis negotium eſt „„.

Miſſas publicas in cœnobiis Monachorum per Epiſcopum celebrari S. Gregorius prohibuit lib. 4. Epiſt. 43. „„ Ne in ſervorum Dei ſeceſſibus occaſio præbeatur popularibus conventibus, & ſimpliciores ex hoc animas plerumque, quod abſit, in ſcandalum trahat; frequentior quoque introitus mulieribus arceatur „„. Idem prohibet Epiſt. 46. ejuſdem libri.

Adverſus Miſſas privatas *Lutherus*, aliique hæretici debacchantur. Hic librum edidit *de abroganda Miſſa privata*, diabolo uſus præceptore, ut ipſemet teſtatur lib. *de Miſſa privata, & Unctione Sacerdotum*, Tom. 7. pag. 228. Editionis Witembergenſis Spiritui tenebrarum, & patri mendacii credere maluit, quam Spiritui ſancto per Eccleſiam loquenti, & Eccleſiæ Patribus antiquum, & legitimum Miſſarum privatarum uſum teſtimonio ſuo comprobantibus. Lutheri error.

PROPOSITIO UNICA.

Miſſa privata legitima, ac licita ſunt.

Chriſtus enim nunquam præcepit, ut Sacerdos nonniſi in ſolemni, & publico populi conventu Sacrificium offerat, vel niſi cum populo communicet. Neque etiam Apoſtolos tale aliquid præcepiſſe legimus. Liberum igitur fuit Sacerdotibus Sacrificium quotidie offerre, etiam abſque cœtu, & Communione populi fidelis

Præterea, quod in Eccleſia perpetuo uſu frequentatum eſt, legitimum, ac licitum cenſeri debet; ſed Miſſæ privatæ perpetuo uſu in Eccleſia frequentatæ ſunt, ſive Miſſa privata dicatur, quæ fit in privatis locis, ſive quæ extra frequentem chriſtiani populi conventum, ſive in qua ſolus Sacerdos communicat; ſunt igitur legitimæ, ac licitæ.

Miſſarum privatarum uſus in Eccleſia perpetuus.

Miſſæ autem privatæ perpetuus uſus teſtimoniis Veterum, & exemplis probatur. *Tertullianus* noctu, & privatim celebrari potuiſſe indicat, cum fervente perſecutione interdiu non liceret. Lib. *de Fuga in Perſecutione*, cap. 14. „ Si colligere interdiu non po„ tes, habes noctem. Non potes diſcurrere per ſin„ gulos, ſit tibi in tribus Eccleſiis „. Conſtantinum Imperatorem ſtatim poſt *Baptiſmum* Oratorium in palatio extruxiſſe, quin & portabile templum habuiſſe, cum in caſtra proficiſcebatur ejuſque exemplum nobiles Palatinos ſecutos, ne Miſſæ Sacrificio, etiam in caſtris carerent, referunt *Euſebius* lib. 4. *de Vita Conſtantini*, cap. 18. & *Sozomenus* lib. 1. cap. 8. Epiſcopos, qui ex omnibus provinciis ad Dedicationem Eccleſiæ Hieroſolymorum convenerant, incruenta Sacrificia ſæpius obtuliſſe, teſtatur *Euſebius* cap. 45. ejuſdem libri. *S. Greg. Nazianz.* Orat. 19. in laudem Patris, eum in cubiculo ſuo Sacris operatum: & oratione in laudem ſororis ſuæ *Gorgoniæ*, domeſticum ei altare fuiſſe teſtatur. *S. Paulinus Nolanus* ante lectulum ſuum parari ſibi altare juſſit, ibique Sacrificium obtulit paucis ante obitum horis, teſte *Uranio*

in

in ejus vita. Cum *S. Ambr.* trans-Tyberim apud clariſſimam quamdam fæminam invitaretur, *Ut Sacrificium in domo offerret*, quædam balneatrix, quæ paralytica in lecto jacebat, ſellula ad eamdem domum portari ſe fecit, & ſancti viri veſtimenta ibidem oſculata, ſanitatem recepit, ut refert *Paulinus* in ejus Vita. Unum ex Presbyteris ſuis perexiſſe in domum cujuſdam Heſperii a malignis Spiritibus vexatam, ibique oblato Sacrificio Corporis Chriſti, ceſſaſſe vexationem, teſtis eſt *S. Aug.* lib. 22. *De Civitate Dei*, c. 8. Idem lib. 3. *Contra Creſconium Donatiſtam*, c. 29. Acta publica refert, quibus *Sylvanus* plures cujuſdam Eccleſiæ Calices tradidiſſe convincebatur, ex quo non leve indicium ſumitur plures Miſſas in ea privatim celebratas. Quotidianam Sacrificii oblationem ſuis temporibus fieri ſolitam; teſtes ſunt *S. Cypr.* Ep. 56. *Amphilochius* in Vita S. Baſilii, *S. Joan. Chryſoſt.* Hom. 3. in Epiſtolam ad Epheſios, & 17. in Epiſtolam ad Hebræos, *S. Hieron.* in cap. Epiſtolæ ad Titum, *S. Auguſt.* Ep. 98. alias 23. ad Bonifacium Epiſcopum. *Innocentius I.* Epiſtola ad *Exuperium* Toloſanum Epiſcopum, *S. Petrus Chryſolog.* Serm. 5. *Gregorius Turon.* lib. 1. *de gloria Confeſſorum*, cap. 22. Conc. Agathenſe Can 11. privata Oratoria in agris permiſit, in quibus Miſſa celebrari poſſet, majoribus ſolemnitatibus exceptis. *S. Gregorius Magnus* lib. 5. Epiſt. 43. *Joanni* Syracuſano Epiſcopo præcipit, ut Miſſas celebrari permittat in domo *Venantii* Patricii. Et Hom. 37. in Evangelia, morem fuiſſe ait *Caſſio* Narnienſi Epiſcopo quotidianas Deo hoſtias offerre, ita ut pene nullus dies vitæ ejus abſcederet, quo non omnipotenti Deo hoſtiam placationis immolaret. Tum eumdem morti proximum in domus Epiſcopalis Oratorio Miſſas celebraſſe teſtatur.

Idem tredecim altaria in aliqua Eccleſia fuiſſe ſcribit lib. 5. Epiſt. 1. ad *Palladium* Santonenſem Epiſcopum. Quod non leve indicium eſt Miſſæ privatæ in iis celebratæ; *Theodulfus* Aurelianenſis Epiſcopus

in ſuo Capitulari decrevit, ut Miſſæ, quæ Dominicis diebus peculiares a Sacerdotibus fiunt, non ita in publico fiant, ut per eas populus a publicis Miſſarum ſolemnibus, quæ hora tertia canonice fiunt, abſtrahatur. In Chronico Centulenſi Tom. 4. *Spicilegii*, lib. 2. cap. 11. habetur conſtitutio *Angelberti* Abbatis, qua præcipit ſingulis diebus triginta ſaltem Miſſas in diverſis altaribus a Monachis celebrari, in quibus memoria fieret *Adriani Papæ*, & *Caroli Magni*, qui tunc vivebant. *Crodogandus* Mittenſis Epiſcopus, qui tempore *Pipini* vixit, in Regula Canonicorum Tom. 1. *Spicilegii* edita, cap. 42. meminit eleemoſynæ datæ Sacerdotibus pro Miſſis privatis. *Jonas Aurelian.* lib. 1. *Inſtitut. Laicalium*, cap 11. Tom. 1. *Spicilegii*, teſtatur Sacerdotes tunc ſolitos fuiſſe Sacrificium Deo offerre in ædiculis extra templum ædificatis.

Miſſas etiam, nemine præter Sacerdotem celebrantem communicante, priſcis temporibus in uſu fuiſſe teſtis eſt *S. Joan. Chryſ.* Hom. 3. in Epiſtolam ad Epheſios. „ Fruſtra eſt, (*inquit*) quotidianum Sa„ crificium, fruſtra adſtamus altari, nemo eſt, qui „ participet „. Fidelem populum Dominicis ſaltem diebus Euchariſtiam ſumere *S. Auguſt.* optat, & eos, qui frequenter, vel raro Communionem ſacram percipiunt, modo pari pietatis affectu ad eam accedant, vel ab ea abſtineant, pariter laudat Epiſt. 54. ad *Januarium*; & tamen Sacrificium Euchariſtiæ quotidie immolari teſtatur Epiſtola ad *Bonifacium* ſuperius laudata. *Gennadius Maſſilienſis* lib. *de Eccleſiaſticis Dogmatibus*, cap. 53. Fideles hortatur ad communicandum omnibus Dominicis diebus, ſi tamen animo fuerint ab omni affectu peccandi libero. Concilium Agathenſe præcipit ſæcularibus, ut die Dominico Miſſam audiant; Euchariſtiam vero ſumere non jubet, niſi diebus Nativitatis Domini, Paſchatis, & Pentecoſtes. Concilium Tolet. 12. Can. 5. ſtatuit quidem, ut Sacerdos communicet, quoties Sacrificium offert; ſed Communionem plebi non imperat.

Denique Conc. Trid. Seſſ. 22. cap. 6. Propoſitionem

nem noſtram Fidei catholicæ dogma eſſe confirmat. „ „ Optaret quidem (*inquit*) ſacroſancta Synodus, ut in ſingulis Miſſis Fideles adſtantes, non ſolum ſpirituali affectu, ſed Sacramentali etiam Euchariſtiæ participatione communicarent, quo ad eos ſanctiſſimi hujus Sacrificii fructus uberior proveniret; nec tamen ſi id non ſemper fiat, propterea Miſſas illas, in quibus ſolus Sacerdos ſacramentaliter communicat, ut privatas, & illicitas damnat, ſed probat, atque adeo commendat; ſiquidem illæ quoque Miſſæ vere communes cenſeri debent; partim, quod in iis populus ſpiritualiter communicet; partim vero, quod a publico Eccleſiæ Miniſtro non pro ſe tantum, ſed pro omnibus Fidelibus, qui ad Corpus Chriſti pertinent, celebrentur „ „.

Et Can. 8. „ Si quis dixerit, Miſſas, in quibus ſolus Sacerdos ſacramentaliter communicat, illicitas „ eſſe, ideoque abrogandas, anathema ſit „.

Hæreticorum contra Miſſas privatas argumenta ſolvuntur.

Objiciunt hæretici: Chriſtum, cum Cœnam Dominicam inſtituit, Euchariſtiam omnibus, qui aderant, diſtribuiſſe, idque deinceps fieri mandaſſe his verbis: *Hoc facite in meam commemorationem.* Miſſas igitur privatas, in quibus ſolus Sacerdos communicat, inſtitutioni Chriſti repugnare.

Reſpondetur; Non quidquid Chriſtus inſtituendo Euchariſtiæ Sacramentum, & Sacrificium fecit, a Sacerdotibus fieri debere; alioqui nonniſi ſub noctem poſt cœnam, duodecim tantum præſentibus, ac menſæ aſſidentibus, mulieribuſque excluſis, celebrari deberet; ſed ſic inſtituiſſe Chriſtum, ut Sacerdos conſecrans primus de Sacrificio participet, ac deinde aliis, ſi qui præſentes ſint, & petant, exemplo Chriſti eroget. Non autem juſſit Chriſtus, ut ſi præter Miniſtrum nemo alius adſit, aut ſi adſtantium nemo Communionem petat, Sacerdos a Sacrificii oblatione abſtineat. Quædam enim ad Sacrificii ſubſtantiam pertinent, quæ Dominus noſter perpetua imitatione obſervanda Eccleſiæ ſuæ tradidit, ſcilicet gratias agere, benedicere, conſecrare, offerre, Sacerdotem ſacrifican-

crificantem Corpus, & Sanguinem Chriſti ſumere, atque hæc in memoriam Paſſionis ejus peragere. Alia, quæ pro temporis, & loci tantum circumſtantiis, ab eo facta ſunt, ut diſpenſare aliis præſentibus, iiſque ſedentibus, poſt cœnam, & ſub utraque ſpecie, a Fidelibus fieri non mandavit; immo quædam non eſſe imitanda per Eccleſiam ſuam declaravit.

Objiciunt ſecundo: Apoſtolum 1. ad Corinthios 11. cœnam Dominicam privatæ opponere, cum ait: *Hoc non eſt Cœnam Dominicam manducare. Unuſquiſque enim ſuam cœnam præſumit ad manducandum.* In quem locum *S. Joan. Chryſoſt.* ita ſcribit: „ Quod Domini„ cum eſt, privatum fecerant. Cœna enim Domini „ debet eſſe communis „.

Reſpondetur: Apoſtolum, & *S. Joan. Chryſoſt.* hic Cœnæ Dominicæ nomine celebrationem, aut ſumptionem Euchariſtiæ non intellexiſſe, quæ pauperibus æque, ac divitibus a Miniſtris Eccleſiæ diſpenſabatur; ſed convivium ad imitationem Cœnæ Domini poſt ſacra Myſteria celebrari ſolitum a primis Chriſtianis, quod vocabant *Agapen*, quaſi ſymbolum charitatis. Ad hujus autem convivii Communionem, cum divites amicos duntaxat ejuſdem ſortis, non autem pauperes invitarent, merito illos reprehendit Apoſtolus, quod Dominicam Cœnam non imitarentur, quam Chriſtus cum diſcipulis pauperibus communem habuit; ſed privatam facerent, excluſis, aut non expectatis pauperibus. Atque de hujuſmodi conviviis agi, ex Apoſtoli verbis evidens eſt. *Unuſquiſque* (inquit) *præſumit cœnam ſuam ad manducandum. Et alius quidem eſurit, alius autem ebrius eſt. Numquid domos non habetis ad manducandum, & bibendum? Aut Eccleſiam Dei contemnitis, & confunditis eos, qui non habent? Laudo vos? In hoc non laudo.*

Objiciunt tertio: Canonem nonum Apoſtolorum, & Canonem 2. Antiocheni Concilii, & Canonem *Peracta*, Diſtin. 2. *de Conſecratione*; necnon verba diaconi intra Miſſarum ſolemnia olim clamare ſoliti: *Si quis non communicat, det locum*, ut legitur apud

S.

S. Gregorium lib. 2. *Dialogorum*, cap. 22. Ex his enim conſtat, a ſacris Myſteriis excluſos fuiſſe omnes, qui non communicarent; ac proinde nullam Miſſam abſque Communione circumſtantium fuiſſe celebratam.

Reſpondetur, ex his nihil colligi poſſe adverſus Miſſas privatas; ſiquidem illi Canones, etſi Communionem Fidelibus, qui adſunt Sacrificio, præcipere ſupponantur, non tamen præcipiunt Sacerdotibus, ut a Sacrificii oblatione abſtineant, cum nullus adeſt communicaturus. Canon nonus ex iis, qui falſo Apoſtolici nuncupantur, eos perſtringit: „ Qui Eccle„ ſiam ingrediuntur, & Scripturas audiunt, neque „ in precatione, & ſacra Communione permanent „; id eſt, qui, dum celebratur Sacrificium, ad finem uſque ſacræ Liturgiæ non permanent, ut explicant *Balſamon*, *Zonaras*, *& Ariſtæus*.

Præterea, Canon 8. Clericos adſtantes oblationi a communione diſpenſari poſſe ob cauſam legitimam ſignificat; Communionem itaque cleri, & multo minus populi adſtantis, neceſſariam non eſſe agnoverunt horum Canonum Auctores ad ſubſtantiam ſacrificii. En verba Canonis: „ „ Si quis Epiſcopus, Presbyter, vel diaconus, vel ex ſacerdotali catalogo, facta oblatione, non communicaverit, cauſam dicat, & ſi probabilis fuerit, veniam conſequatur; ſin vero minus, ſegregetur, ut qui populo offenſionis cauſa ſit, & ſuſpicionem dederit adverſus eum, qui obtulit, tanquam non digne obtulerit „ „.

Canon 2. Concilii Antiocheni damnat eos duntaxat: „ „ Qui ſanctam Euchariſtiæ participationem propter aliquam inſolentiam averſantur, *ſive* qui pro quadam intemperantia ſe a perceptione ſanctæ Communionis avertunt „ (ut vertit Dionyſius exiguus.) Non autem eos, qui ob cauſam legitimam a Communione abſtinerent, quamvis ſacris Myſteriis intereſſent. Volebat enim Eccleſia, ut ſaltem graviori aliquo crimine ſeſe indignos Communione non præberent Fideles.

Canon

tiquitus celebrabant ; quod de Carthuſianis quidem teſtantur *Petrus* Cluniac. Abbas lib. 2. *de Miraculis*, cap. 28. *Gaibert.* Abbas Novigent. lib. 1. de Vita ſua, cap. 11. & *Petrus Bleſenſ.* Epiſt. 86. Hunc tamen uſum Romanæ Eccleſiæ fuiſſe, nullibi legimus ; immo ex Epiſt. *Innocentii I.* ad *Exuperium* Toloſanum Epiſcopum contrarium colligitur. Ideo enim a Sacerdotibus ſervandam pudicitiam docet, quia non præterit dies, qua a Sacrificiis divinis vacent. Ravennæ eamdem viguiſſe, ac Romæ diſciplinam, veriſimile eſt ; at quotidie oblatum fuiſſe in Eccleſia Ravennate incruentum Sacrificium, *S. Petrus Chryſol.* teſtis eſt Serm. 5. „ „ Hic eſt (*inquit*) vitulus, qui in epulum „ noſtrum quotidiè, ac jugiter immolatur „. Quamvis variam fuiſſe conſuetudinem Eccleſiarum in hoc diſciplinæ capite *S. Auguſt.* teſtetur Tract. 26. in Joannem, & Ep. 54. alias 118. ad *Januarium*, alicubi ſcilicet nullum diem intermitti, quo non offeratur, alicubi Sabbato tantum, & Dominico, alibi tantum Dominico ; in Africa tamen Sacrificium Corporis Chriſti quotidie fuiſſe oblatum, colligitur ex Epiſt. illius ad *Bonifac.* Epiſc. ſupra laudata. „ „ Nonne (*inquit*) ſemel immolatus eſt Chriſtus in ſe ipſo ? „ & tamen in Sacramento non ſolum per omnes „ Paſchæ Solemnitates, ſed omni die populis immo„ latur „. Ac *S. Cypriani* tempore jam in more erat quotidiani Sacrificii Oblatio, ut conſtat ex ejus Ep. 54. ad *S. Cornel.* in qua ita ſcribit : „ Epiſcopatus „ noſtri honor grandis, & gloria eſt pacem dediſſe „ Martyribus, ut Sacerdotes, qui Sacrificia Dei quo„ tidie celebramus, hoſtias Deo, & victimas præpa„ remus „.

CONSECTARIA PRAXIM SPECTANTIA.

REGULA I.

Miſſam nemine adſtante, & reſpondente celebrare non licet, ſed unus ſaltem miniſter adeſſe debet, qui Sacerdoti reſpondeat.

Miſſas enim hujuſmodi Concilia prohibuerunt, ſcilicet Concilium Moguntinum ſub *Leone III.* Can. 43. „ „ Nullus (*inquit*) Presbyter, ut nobis videtur, ſolus Miſſam cantare valet recte. Quomodo enim dicet: *Dominus vobiſcum*, & *Surſum corda* admonebit habere, & alia multa his ſimilia, cum alius nemo cum eo ſit „ „? De Miſſæ Miniſtris.

Synodus Pariſienſis ſub *Gregorio IV.* lib. 1. cap. 48. „ „ Irrepſit in pleriſque locis partim incuria, partim avaritia reprehenſibilis uſus, & congrua emendatione dignus, eo quod nonnulli Presbyterorum ſine miniſtris Miſſarum ſolemnia frequentent. Unde convenien-dus, immo interrogandus nobis videtur hujuſmodi Corporis, & Sanguinis Domini ſolitarius Conſecrator, quibus dicit: *Dominus vobiſcum*, & a quo illi reſpondetur: *Et cum Spiritu tuo*? Vel pro quibus ſupplicando Domino inter cætera, *Memento, Domine, & omnium circumſtantium*, cum nullus circumſtet, dicit? Quæ conſuetudo, quia apoſtolicæ, & eccleſiaſticæ Auctoritati refragatur, & tanto Myſterio quamdam dehonorationem irrogare videtur, omnibus nobis in commune viſum eſt, ut deinceps hujuſcemodi uſus inhibeatur, provideatque unuſquiſque Epiſcoporum, ne in ſua Parochia quiſquam Presbyterorum Miſſam ſolus celebrare præſumat „ „. Miſſæ ſolitariæ improbatæ ab Eccleſia.

Conc. Nannetenſe, apud *Ivonem Carnotenſ.* P. 3. cap. 70. eumdem abuſum prohibet. „ „ Definivit ſanctum Concilium, ut nullus Presbyter ſolus præſumat Miſſam celebrare. Cui etenim dicit: *Dominus vobiſcum, Surſum corda*, aut *Gratias agamus Domino Deo noſtro*, cum nullus ſit, qui reſpondeat? Aut in Canone: *Et omnium circumſtantium*, cum nemo adſit? Aut quem

invitat ad orationem, cum dicit: *Oremus*, cum nullus ſit, qui ſecum oret? Aut ergo iſta penitus reticenda ſunt, & non ſolum non erit perfectum Sacrificium, verum etiam incurret, quiſque eſt ille, illam terribilem ſententiam: *Si quis tulerit de hoc, tollat Deus partem ejus de libro vitæ.* Aut ſi hæc muris, & parietibus inſuſurraverit, ridiculoſum erit. Quapropter illa periculoſa ſuperſtitio maxime a monaſteriis Monachorum exterminanda eſt. Provideant autem Prælati, ut Presbyteri in cœnobiis, & in aliis Eccleſiis cooperatores habeant in celebratione Miſſarum. Si quis hæc tranſgreſſus fuerit, ab officio ſuſpendatur „ „.

REGULA II.

Præter Clericum, aut idoneum laicum miniſtrantem, plures adeſſe Sacrificio minime neceſſe eſt.

De Miniſtris Miſſæ reſpondentibus.

Fuerunt aliqui plus æquo meticuloſi, qui ne mendacii rei fierent, ſi ad unum ſolum præſentem plurales ſalutationes dirigerent, a Sacrificii oblatione abſtinebant, niſi præter clericum miniſtrantem unus ſaltem præſens adeſſet, ut vere poſſet Celebrans duobus adſtantibus dicere: *Dominus vobiſcum*, & *Orate fratres.* Extat ea de re Canon apud *Gratianum* diſt. 1. *de Conſecratione* cap. 61. ſub *Soteris* Papæ nomine, qui ab aliis *Anacleto* tribuitur. „ „ Hoc quoque ſtatutum eſt (*inquit*) ut nullus Presbyterorum Miſſarum ſolemnia celebrare præſumat, niſi duobus præſentibus, ſibique reſpondentibus ipſe tertius habeatur; quia cum pluraliter ab eo dicitur: *Dominus vobiſcum*, & illud in Secretis: *Orate pro me*, aptiſſime convenit, ut illius reſpondeatur ſalutationi „ „. Idem ſancitum fuit in Conc. Colonienſi, p. 2. cap. 18. Verum hi Canones, quid ſit conveniens, declarant, non quid neceſſarium, & nullius roboris eſt cap. *Hoc quoque*, ex ſuppoſita *Soteri*, *vel Anacleti* Epiſtola compactum.

RE-

REGULA III.

Eremitis perpetuo inclusis permitti potest, ut soli sine respondente Missam celebrent.

Id aliquando concessum a Romano Pontifice, refert doctissimus Cardinalis *Bona*, lib. 1. *Rerum Liturgicarum*, cap. 13. idque confirmat Glossa ad laudatum *Gratiani* Caput. Id apud Monachos olim toleratum, vel ipsis ex indulgentia concessum, scribunt *Odo Cameracensis* in expositione Canonis, & *Stephanus Eduensis* lib. *de Sacramento altaris*, cap. 13. Nec id a ratione videbatur alienum, ut quis solus diceret: *Dominus vobiscum*; nam his verbis se Ecclesiam salutare ajebant, quæ est una in multis, & tota in singulis, ut ostendit etiam *Petrus Damiani* in Opusculo ad *Leonem inclusum*, quod inscripsit, *Dominus vobiscum*. Quod si Sacerdos, cum solus recitat nocturnas, & diurnas preces, omnia pluraliter profert, quæ plurali numero enuntiantur in divinis Officiis, dicit enim: *Venite, adoremus, Oremus, Benedicamus*, cum nemo illic sit, qui cum ipso adoret, precetur, benedicat; non repugnat rationi, ut Sacerdos absque ministro, & circumstantibus celebrans dicat: *Dominus vobiscum*, aut omnes circumstantes Deo commendet, quia hæc verba Fideles omnes spectant: *Qui adsistunt quasi præsentes, fide, & charitate Sacramentis communicantes*, ut loquitur *Stephanus Eduensis*. Verumtamen id ne inclusis quidem Eremitis licet absque Sedis apostolicæ licentia. Ut enim decrevit *Alexander III.* cap. *Proposuit*, Extra *de Filiis Presbyterorum*, solus Presbyter Missarum solemnia sine Ministri suffragio celebrare non potest.

REGULA IV.

Missæ minister vir esse debet, non fœmina, etiam sanctimonialis.

Id enim Canonibus vetitum est. Ita Laodicenum Conc. Can. 44. *Non oportet mulierem ad Altare ingredi.*

gredi. Ita *Gelaſius I.* Ep. 9. ad Epiſcopos Lucaniæ, cap. 26. „„ Impatienter audivimus, tantum divinarum rerum ſubjiſſe deſpectum, ut fæminæ Sacris Altaris miniſtrare ferantur; & cuncta, quæ nonniſi virorum famulatui deputata ſunt, ſexum, cui non competit, exhibere „„. Conc. Par. 6. lib. 1. cap. 45. „„ Quædam noſtrorum virorum relatu, quædam etiam viſu didicimus, in quibuſdam provinciis contra legem divinam, canonicamque inſtitutionem, fæminas ſanctis Altaribus ſe ultro ingerere, ſacrataque vaſa impudenter contingere, & indumenta ſacerdotalia Presbyteris adminiſtrare... Hoc ergo tam illicitum factum, quia ex toto a chriſtiana Religione abhorret, ne ulterius fiat, inhibendum eſt „„.

Concilium Nannetenſe, Can. 3. „„ Hoc ſecundum auctoritatem Canonum modis omnibus eſt prohibendum, ut nulla fæmina ad Altare præſumat accedere, aut Presbytero miniſtrare, aut intra cancellos ſtare, aut ſedere „„.

REGULA V.

Maxime decet, omninoque ſervandum eſt, cum fieri poteſt, ut Miſſæ miniſter Clericus ſit, ſuperpelliceo indutus, & talari veſte.

Ita decreverunt Concilium Mediolanenſe 4. Aquenſe anni 1585. Toloſanum 1590. cap. 6. Avenionenſe anni 1595. cap. 22. Narbonenſe anni 1609. cap. 29.

S. Carolus in Conc. Mediolanenſi 6. Tit. *Quæ ad Miſſam pertinent*, addit: „„ Clericus, qui in Miſſæ Sacrificio miniſtrat, dum eam functionem obit, ne preces horarias, neque aliud quidquam de libro, aliove officio recitet; ſed toto intimæ pietatis ſtudio ad miniſterium attentus ſit, quod tunc pie religioſeque exequi debet „„.

Synodus Tridentina non vult a Sacerdote Miſſam celebrari: „„ Niſi prius, qui interſint, decenter compoſito corporis habitu declaraverint, ſe mente,

ac

ac devoto corporis affectu, non ſolum corpore adeſſe „„.

S. Carolus in Conc. Mediolanenſi 4. p. 2 cap. 10. ſtatuit ut „„ Cum Sacerdos ad Altare acceſſerit, ſacrificium Miſſæ facturus, Clericus, qui tunc illi miniſtraturus eſt, ubi alius non ſit, qui tunc hoc officium præſtare poſſit, circumſpiciat adſtantes, & ſi quempiam animadverterit marem, vel fæminam incompoſito corporis habitu, vel alias cum injuria, vel irreverentia ſanctiſſimi illius ſacrificii intereſſe, moneat graviter.. Miſſa vero inchoata, ſi quid hujuſmodi fit, hoc idem officium admonendi itidem ille miniſter Clericus præſtet modeſte, & graviter „„.

Ex his patet quanta emendatione indigeat ille abuſus, quo ad Miſſæ miniſterium paſſim admitti ſolent pueri, aut viliores homines, qui ſine ullo pietatis ſenſu, aut cordis affectu, ſine ulla tam ſublimis, & ſanctæ functionis intelligentia, non attendentes ad ea, quæ dicunt, aut agunt, & quæ a Sacerdote dicuntur, & aguntur, velut pſittaci Miſſæ reſpondent, velut ſimiæ miniſtrant. Sane cum miniſter ſacrificii Sacerdoti reſpondens, vices totius populi ſuppleat, & publici Eccleſiæ miniſtri partes agat, indecens, & indignum eſt tanti Myſterii ſanctitate, ut pueri, aut viliſſimi homines, habitu ſordido, & incompoſito, in illius functione miniſterii non ſatis inſtructi, immodeſti, & immorigeri, ad illam admittantur; & quod, ubi Clerici deficiunt, honeſtiores laici Miſſæ celebrationi, quod totius Eccleſiæ ſummum, & ſacerrimum negotium eſt, miniſtrare, & ſacerdoti reſpondere refugiant, & erubeſcant; quaſi ea functio puerorum tantum, aut ſervorum eſſet.

REGULA VI.

Miſſarum ſiccarum celebratio, quamvis aliquando tolerata, permitti tamen non debet.

Miſſa ſicca dicta eſt, quæ a Sacerdote ſacris veſtibus induto, abſque Oblatione, Secretis, Ca- Miſſa ſiccæ.

fuerit, is eo ratius utatur; ne diſtracti homines illa commoditate, Eccleſiam Dei minus frequentent; quod exemplo etiam noceat aliis „„.

Concilium Mediolanenſe 4. P. 2. „„ Epiſcopus omnibus Miſſam in Oratorio privato celebrandi facultatibus hactenus conceſſis certos limites, modumque præfiniat; ita ut præter cauſas, quas magnas, & urgentes judicaverit, in ipſis privatis Oratoriis Miſſam celebrare ex facultatibus, illis deinceps non liceat, niſi hoc fuerit a Sede apoſtolica indultum „„.

Excipiendæ ſunt in hujuſmodi conceſſionibus majores Solemnitates, ſecundum Can. 21. Conc. Agathenſis, ex quo deſumptus eſt Can. *Si quis*, diſt. 1. *de Conſec.* cujus hæc ſunt verba: „„ Si quis etiam extra parochias, in quibus legitimus eſt, ordinariuſque conventus, Oratorium in agro habere voluerit; reliquis Feſtivitatibus, ut ibi Miſſas teneat, propter fatigationem familiæ, juſta ordinatione permittimus; Paſcha vero, Natale Domini, Epiphania, Aſcenſione Domini, Pentecoſte, & natale Joan. Baptiſtæ, vel ſi qui maximi dies in Feſtivitatibus habentur, nonniſi in civitatibus, aut in parochiis teneant. Clerici vero, ſi qui in Feſtivitatibus, quas ſupra diximus, niſi jubente, aut permittente Epiſcopo, Miſſas facere aut tenere voluerint, a Communione pellantur „„. Excipienda quoque Solemnitas Corporis Chriſti, Aſſumptio beatæ Mariæ Virginis, & Feſtum omnium Sanctorum. Hæc denique conditio in hujuſmodi conceſſionibus apponitur, ut alii, præter quam ſervitio perſonæ, cujus intuitu Oratorium conceditur, neceſſarii, ibidem audientes Miſſam, ab obligatione audiendi eam in Eccleſia per hoc non liberentur. Quod in his facultatibus conſtruendi Oratoria, ex ſtilo Romanæ Curiæ apponi conſuevit (inquit *Barboſa*) vel his verbis exprimi ſolet; *Salvo jure parochiali*, ut habent Statuta *Hugonis* Pariſienſis Epiſcopi, anno 1326. edita; & Conil. Mediolanenſe 4. Concil. apud Caſtrum Gonterii anno 1336. Can. 10. ſex Dominicas excipit, in quibus per nullam poterit in Capellis

hujuſ-

hujuſmodi celebrari, niſi per Rectorem parochialis Eccleſiæ, vel ejus Capellanum.

REGULA VIII.

Miſſas in Capellis, & Oratoriis privatis ex diſpenſatione Sedis apoſtolicæ non licet celebrare, niſi diſpenſationis litteris ab Epiſcopo viſis, recognitis, & approbatis.

Diſpenſationem enim contra Eccleſiæ ordinem, & Epiſcoporum jura Sedes apoſtolica concedere non ſolet, nec intendit, ut conſtat ex cap. *Cum Capella*, Extra *de Privilegiis*, ex cap. *Cum plantare*, ibidem, ex cap. *Venerabili*, Extra, *de Verbo ſignificatione*, & ex Concil. Trid. Seſſ. 24. *de Reformatione* cap. 11. Eamque ſemper conditionem ſupponit ſummus Pontifex in gratiarum hujuſmodi conceſſione: *Si preces veritate nitantur.* Hinc Synodus Carnotenſis anno 1526. ea de re ita ſtatuit. „„ Antiquum a noſtris Prædeceſſoribus editum ſtatutum innovantes, interdicimus omnes, & ſingulas Capellas noſtræ Diœceſis, quæ non habent Capellanum fundatum, & in eis beneficiatum. Et in his ſcriptis ſuſpendimus omnes, & ſingulos Presbyteros, qui in dictis Capellis celebraverint, niſi de aſſenſu noſtro, aut ſuper hoc ſint privilegiati a Sede apoſtolica. Privilegiati autem ſuper hoc nobis, vel Officiali noſtro exhibeant privilegia ſua infra menſem a tempore notitiæ hujus renovati Statuti „„.

Concilium Senonenſe ſub *Antonio* Cardinali a *Prato*, 1528. ita decrevit; „„ Non liceat in Oratoriis privatis, quæ in domibus privatorum interdum habentur, Miſſas celebrare prætextu diſpenſationis Sedis apoſtolicæ, niſi prius viſis ab Epiſcopis, recognitis, & approbatis dictis litteris diſpenſationis „„.

Synodus Pariſienſis anno 1557. „„ Nullus in privatis ædibus, vel Oratoriis, diſpenſationis cujuſdam prætextu Sacra celebrare præſumat, abſque dicta diſpenſatione viſa, & approbata per nos, vel Commiſſos noſtros „„.

REGULA IX.

Miſſis privatis celebrandis hic modus, & ordo ab Epiſcopis, Eccleſiarum Rectoribus, aliiſque Superioribus ſtatui debet diebus Dominicis, Feſtiſque majoribus, ut earum celebratione, & auditione populus chriſtianus a Miſſa parochiali audienda non diſtrahatur.

Ita ſanxerunt Synodus Lingonenſis ſub *Joanne d'Amboiſe* anno milleſimo quadringenteſimo nonageſimo primo; Senonenſis, annno milleſimo quingenteſimo vigeſimo quarto; Carnotenſis anno milleſimo quingenteſimo vigeſimo ſexto; Pariſienſis anno milleſimo quingenteſimo quinquageſimo ſeptimo; Concilium Rothomagenſe anno milleſimo quingenteſimo octogeſimo primo; Burdigalenſe anno milleſimo quingenteſimo octogeſimo ſecundo; Bituricenſe anno milleſimo quingenteſimo octogeſimo quarto.

REGULA X.

Fideles diebus Dominicis, & majoribus Feſtis Parochiam frequentare, ſolemne Sacrum, & verbum Dei in ea audire tenentur.

Miſſa Parochialis.

Sic enim ſtatuit Concilium Trid. Seſſ. 22. in Decreto de obſervandis, & evitandis in celebratione Miſſæ: „ Ordinarii locorum Epiſcopi moneant „ populum, ut frequenter ad ſuas Parochias, ſaltem „ diebus Dominicis, & majoribus Feſtis accedant „. Et Seſſ. 24. de Reformatione, cap. 4. „„ Moneat Epiſcopus populum diligenter, teneri unumquemque Parochiæ ſuæ intereſſe, ubi commode id fieri poteſt, ad audiendum verbum Dei. *Et cap.* 7. Epiſcopi curabunt, ut Parochi inter Miſſarum ſolemnia, aut Divinorum celebrationem, ſacra eloquia, & ſalutis monita vernacula lingua, ſingulis diebus feſtis, vel ſolemnibus explanent, eademque in omnium cordibus poſtpoſitis inutilibus quæſtionibus, inſerere, atque eos in Lege Domini erudire ſtudeant „„.

Sixtus

Sixtus IV. cap. *Vices illius*, Tit. *de Tregua, & Pace*, Extrav. Commun. lib. 1. vetat.: „„ Ne Fratres mendicantes prædicent, populos parochianos non teneri audire Miſſam in eorum Parochiis diebus feſtivis, & Dominicis, cum jure ſit cautum, illis diebus Parochianos teneri audire Miſſam in eorum parochiali Eccleſia; niſi forſan ex honeſta cauſa ab ipſa Eccleſia ſe abſentarent „„.

Ea obligatio ex antiquioribus Canonibus, & Statutis Synodalibus confirmatur; ſcilicet Conc. Sardicenſi Can. 14. „„ Memini (*inquit Oſius*) in ſuperiore Concilio Fratres noſtros conſtituiſſe, ut ſi quis laicus in ea, in qua commoratur, civitate, tres Dominicos dies, id eſt, per tres ſeptimanas, non celebraſſet conventum, Communione privaretur. Si ergo hæc circa laicos conſtituta ſunt, multo magis Epiſcopo, nec licet, nec decet, ſi nulla ſit tam gravis neceſſitas, quæ detineat, ut amplius a ſuprascripto tempore abſens ſit ab Eccleſia ſua „„.

Ex Concilio Nannetenſi Can. 1. decernente: „„ Ut Dominicis, & feſtis diebus Presbyteri, antequam Miſſas celebrent, plebem interrogent, ſi alterius Parochianus in Eccleſia ſit, qui proprio contempto Presbytero, ibi Miſſam velit audire. Quem ſi invenerint, ſtatim ab Eccleſia ejiciant, & ad ſuam Parochiam redire compellant. *Et Canone* 2. Nullus Presbyter alterius Parochianum, niſi in itinere fuerit, vel Placitum ibi habuerit, ad Miſſam recipiat „„.

Ex *Theodulfo* Aurelianenſi Epiſcopo in Capitulari ad Diœceſis ſuæ Præsbyteros, cap. 46. „„ Admonendus eſt populus, ut ante publicum peractum Officium ad cibum non accedat, & omnes ad ſanctam matrem Eccleſiam Miſſarum ſolemnia, & prædicationem audituri conveniant, & Sacerdotes per Oratoria nequaquam Miſſas niſi tam cito ante ſecundam horam celebrent, ut populus a publicis Solemnitatibus non abſtrahatur. Sed ſive Sacerdotes, qui in circuitu urbis, aut in eadem urbe ſunt, ſive populus, in unum ad publicam Miſſarum celebrationem conveniant,

ex-

exceptis Dei ſacratis fæminis, quibus mos eſt ad publicum non egredi, ſed clauſtris Monaſterii contineri „ „.

Ex *Galonis* S. R. E. Cardinalis, & Sedis apoſtolicæ Legati Conſtitutionibus anno 1240. „ „ Præcipitur, quod Presbyteri parochianos ſuos, qui tribus Dominicis continuis ſe ab Eccleſia abſentaverint ſine cauſa juſta, & neceſſaria, interdicant, & ad Epiſcopum mittant interdictos „ „.

Ex Statutis ſynodalibus Eccleſiæ Rothomag. anno 1344. „ „ Parochianus exiſtens in Parochia, ſi tribus diebus Dominicis continuis ad Miſſam non venerit, excommunicetur, & ſic frequenter in Eccleſiis publicetur. Item inquirat ſpecialiter a pœnitentibus parochianis, ſi venerint diebus Dominicis, & feſtivis ad ſuam matrem Eccleſiam parochialem, cum ad hoc teneantur tam de jure divino, quam humano, tam naturali, quam poſitivo; & quod non ſint deterioris devotionis, quam Judæi, & Saraceni, qui in ſuis Solemnitatibus ſabbatinis in ſuis conveniunt Sinagogis. Quod ſi non venerint, prout tenentur, ipſam taliter in proſperitate contemnendo; debent merito formidare, ne ipſa ſua parochialis Eccleſia ipſos, vel ſuos liberos deſpiciat in adverſitate, utpote in ſuis infirmitatibus, vel in morte „ „.

Ex Synodo Senonenſi anni milleſimi quingenteſimi vigeſimi quarti; Carnotenſi anni milleſimi quingenteſimi vigeſimi ſexti; Pariſienſi anni milleſimi quingenteſimi quinquageſimi ſeptimi, quæ Promotoribus Epiſcopalis fori denuntiari jubent parochianos, qui tribus diebus Dominicis continuis ſine cauſa juſta, & legitimo impedimento Miſſæ parochiali defuerint.

Ex Concilio Narbonenſi anni 1551. Can. 36. „ „ Præcipimus (*inquit*) Parochis omnibus, eorumque vicem gerentibus, e ſuggeſtu, ſive trono Parochianos monere, excommunicationis pœnam illis minitantes, ut unuſquiſque ad Miſſam parochialem veniat, diebus præſertim Dominicis, & domeſticos omnes ducat „ „.

Ex

Ex Concilio Rothomagenſi anno 1581. Tit. *de Curatorum, & Parochianorum Officiis*, Num. 23. „„ Quoniam (*inquit*) videmus multos adduci ad præceptorum Eccleſiæ, & miniſtrorum ejuſdem contemptum, non facile admittantur fundationes, & erectiones Capellarum, & Fraternitatum, in quibus ordinatur celebratio Miſſæ Dominico die, ea potiſſimum hora, qua populus univerſus convenire debet ad audienda divina præcepta Dei, & Eccleſiæ. In Miſſis vero charitatum, atque aliarum Fraternitatum ab antiquo eo die conſtitutarum, nec aqua, nec panis benedicantur; & inter illarum Miſſarum ſolemnia moneatur non eſſe prætermittendas Miſſas parochiales propter aſſiſtentiam in Miſſa, quæ ex devotione, & conſilio celebratur. Quiſquis vero Presbyter in alia Miſſa, quam Paræciali, aquam, & panem benedixerit, ſit ſuſpenſus a Divinis „„.

Ex Concilio Burdigalenſi anni 1583. cap. 5. „„ Vetus etiam illud Decretum identidem denuntient, quo propoſita excommunicationis pœna præcipitur, ne quis tribus continuis Dominicis a parochialis Miſſæ celebratione abſit. Quod, ut accuratius adhuc obſervetur, ſciſcitentur Confeſſarii a pœnitentibus, an huic officio ſatisfecerint; & peccati gravitatem, ut ab eo impoſterum arceantur, ipſis proponant „„.

Ex Concilio Turonenſi anni 1583. cap. 15. „„ Sanctorum Patrum (*inquit*) antiqua Decreta renovantes, omnibus, & ſingulis Chriſti Fidelibus, ſuis Miſſis Paræcialibus, & aliis ſuarum Paræciarum divinis officiis, ſingulis diebus Dominicis, & Feſtivis intereſſe, diſtricte præcipimus; a quibus ſi per tres dies Dominicos continue ſequentes illos abeſſe contingat, niſi legitimo impedimento retineantur, pœnas a ſacris Canonibus indictas incurrere declaramus; quod illis ſui Rectores, & Confeſſarii ſæpius inculcare non omittant. Et ne prætextu divinorum officiorum, quæ in aliis Eccleſiis, quam Paræcialibus celebrari ſolent, revocari aut diſtrahi poſſint, majorem Miſſam, & Veſperas in Eccleſiis Cathedralibus, Collegiatis,

giatis, & Monaſteriis, poſt Paræciale Officium peractum, tantum debere inchoari decernimus: Quod ut fiat commodius, Epiſcopi, ſeu eorum Officiales, ipſis Rectoribus, ſeu Paræcis certas horas, quibus majorem Miſſam, & Veſperas in ſuis Eccleſiis celebrare teneantur, ita præſcribant, ut Paræcialibus Divinis peractis, ipſi Paræciani ad Cathetralem, & Collegiatas, aliaſque Monaſteriorum Eccleſias, ad Divina in his audienda, pro ſua devotione ſe transferre valeant „„.

Ex Concilio Mediolanenſi 6. in quo *S. Carolus* Decreti a Concilio Trid. editi de Parochiæ frequentatione a Fidelibus, diebus ſaltem Dominicis, aliiſque majorum Solemnitatum, executionem monitoriis litteris urget, & ad Miſſam parochialem his diebus audiendam amantiſſime adhortatur, graviſſima incommoda, & mala ex hujus officii neglectu oriri docens. „„ Hinc (*inquit*) in pleriſque ſæpe fidei Articulorum, & Dei, ſanctæque Matris Eccleſiæ præceptorum, quæ ad ſalutem conſequendam chriſtianum hominem noſſe oportet, imperitia; feſtorum dierum cultus neglectus, debita chriſtianæ pietatis opera non exculta; non cognita chriſtiana familiarum inſtitutio, langueſcens Sacerdotum Parochorum omne officium, eorum aliquis contemptus; ſanctiſſimorum Inſtitutorum, & ſacrorum Canonum violatus uſus; hinc denique in Eccleſiis parochialibus inſtaurandis, ordinandis, ſartis, tectiſque habendis cura multis ex partibus neglecta, in illiſque nulla, aut pene exigua Eccleſiaſtica ad divina officia obeunda ſupellex „„.

„„ Nec vero quemquam aliquod, quod, vel ex parochialis Eccleſiæ aliqua diſtantia, vel ex pluvia, frigore, æſtu, temporumve viciſſitudine exiſtit, incommodum ab hoc officio deterreat; immo vero ad illud diligentius exequendum, prout in Domino confidimus, ſe quiſque eorum accendat neceſſe eſt; qui ſalutis ſuæ memores, hujus rei gravitatem, eorum, quæ commemorata ſunt, ratione perpendent; quique

que aliquando ſecum animo reputabunt, non ſolum parochialem Eccleſiam ſibi datam eſſe, in qua primum Baptiſmo ſuſcepto, Chriſto Domino renati, aliis Sacramentis aluntur ad perpetuam ſalutem; ſed Parochum etiam Sacerdotem ſibi loco parentis eſſe debere, quem diligant, colant, atque obſervent; hoc ſibi proponentes, illum pro Fidelibus ſibi commiſſis apud Deum internuncium, ac deprecatorem eſſe, divinæ Legis interpretem, diſpenſatorem Myſteriorum Dei, chriſtianæ vitæ, & morum diſciplinæ magiſtrum, a quo omne petant pie, rectèque agendi conſilium, ac denique miniſtrum omnium fere, quæ ad ſalutem eis neceſſaria ſunt „ „.

„ „ Huic autem noſtræ monitioni, etſi omnes pro præcipua ſalutis ſuæ cura audientes eſſe debent; in primis tamen patres-familias, tutores, curatores, ludimagiſtros, cæteroſque aliorum moderationi, curationive prælectos cohortamur, divinaque conteſtatione admonemus, ut de ſua, & aliorum, quorum curam gerunt, ſalute ſoliciti, primum ipſi hæc paterna monita amplectantur, tum illos etiam crebris cohortationibus ad illa exequenda inflamment, idque curent, ut non ſolum Miſſæ, & divinorum Officiorum tempore illi in parochialem Eccleſiam conveniant; verum etiam, ut inſtitutas in ea doctrinæ chriſtianæ ſcholas ſtatis illis diebus frequentent „ „.

Ex Comitiis generalibus Cleri gallicani habitis annis milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo quinto, trigeſimo quinto, & quadrageſimo quinto, quæ Fideles una ſaltem ex tribus Dominicis Miſſæ parochiali adeſſe teneri, & a Prælatis Eccleſiaſticis, ut id officium impleant, cogi poſſe, declarant. Regularibus prohibitum, ne Fideles concionibus, doctrina, conſiliis a Miſſa parochiali avertant; & ne Conciones habeant, Supplicationes, ſolemnes Congregationes, aut publicos Conventus in ſuis Cœnobiis, quo tempore Miſſa parochialis celebratur.

Ex judicio cenſorio ſacræ Facultatis Pariſienſis, quæ plurimas inter Propoſitiones die tertia Febr. 1665. Propoſitiones damnat ad

ad ſe delatas, & damnatas, hanc quoque confixit, ut *Falſam, & Decreto Concilii Trid. contrariam*, quæ his verbis expreſſa erat: „ Populus chriſtianus vi „ Tridentini Concilii cogi non poteſt per Cenſuram, „ & pœnam Eccleſiaſticam, ut Dominicis diebus Miſ„ ſam parochialem audiat „.

Clerus etiam Gallicanus in generali conventu anni 1700. ſequentes propoſitiones damnavit.

„„ Nullus in foro conſcientiæ Parochiæ ſuæ intereſſe tenetur, nec ad audiendum verbum Dei, divinam Legem, fidei rudimenta, morumque doctrinam, quæ ibi in Catecheſibus annuntiantur, & docentur „„.

„„ Talem Legem in hac materia nec Epiſcopi, nec Concilia Provinciarum, nec Nationum ſancire, nec delinquentes aliquibus pœnis, aut Eccleſiaſticis Cenſuris mulctare poſſunt „„.

„„ Plebs virtute Concilii Trid. cogi non poteſt Cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, ut eat ad ſuam Parochiam ad audiendam Miſſam (parochialem ſcilicet „„.)

De his autem Propoſitionibus Reverendiſſimus, & Illuſtriſſimus Ordo ita judicavit: „„ Harum Propoſitionum doctrina falſa eſt, temeraria, ſcandaloſa, jam a Clero Gallicano graviter condemnata, ſacris Canonibus, Concilio Trid. & Apoſtolicæ Traditioni contraria, dicente Apoſtolo (Hebr. 10. 25.) *Non deſerentes collectionem noſtram, ſicut conſuetudinis eſt quibuſdam* „„.

REGULA XI.

Fideles audientes Miſſam Dominicis, Feſtiſque diebus in Eccleſiis Regularium, Eccleſiæ præcepto de audienda Miſſa ſatisfactunt.

Ita declaravit *Leo X.* Pontifex Maximus Diplomate dato Romæ die 13. Novembris, anno 1517. „„ Intelleximus (*inquit*) quoſdam in dubium revocare, & perinde timoratis conſcientiis ſcrupulum in-

injicere, ſi Chriſti Fideles, qui Dominicis, & Feſtis diebus extra Eccleſias ſuas Parochiales, Miſſas audiunt in Eccleſiis Fratrum Ordinum Mendicantium, Eccleſiæ præcepto de Miſſa audienda ſatisfaciant. Nos enim ambiguitatem hujuſmodi penitus tollere volentes, ut cum ſinceriori conſcientia Fideles quique Deo Creatori ſuo ſerviant, Auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium notum facimus, omnes Chriſti Fideles utriuſque ſexus, qui (non contempto proprio Sacerdote Parochiali) in Eccleſiis Fratrum Ordinum Mendicantium, Dominicis, & Feſtis diebus Miſſas audiunt, ſatisfacere præcepto Eccleſiæ de Miſſa audienda, nec in aliquam labem peccati mortalis, pœnamve incurrere „„.

Hanc declarationem confirmavit S. Pontifex *Pius V.* Diplomate dato Romæ 17. Kal. Septembris anno 1567. „„ Chriſti fideles (*inquit*) audiendo Miſſas, & alia divina Officia in Eccleſia Fratrum hujuſmodi diebus Dominicis, aut feſtivis, præcepto Eccleſiæ de illis audiendis ſatisfeciſſe cenſeantur „„.

Poteſt tamen fieri aliunde, ut quis peccet, etiam lethaliter, non audiendo Miſſam in propria Parochia, ut ſi quis nolit eam audire ex contemptu, aut quando Parochus declarat ea, quæ Parochiani ſcire tenentur (inquit *Barboſa* lib. *de Poteſtate, & Officio Epiſcopi*, P. 3. Allg. 24. *Navar.* alioſque ſecutus.) Porro Parochus ſingulis Dominicis in Miſſa parochiali declarat ea, quæ Parochiani ſcire tenentur; & ex contemptu tranſgredi cenſetur Conc. Trid. veterumque Synodorum Decreta de Miſſa parochiali audienda Dominicis diebus, qui tribus Dominicis continuis ab ea abeſt, abſque legitima cauſa, nec Cenſuras timet hujus Decreti violatoribus a Prælatis intentatas. Perperam vero, & imperite colligeret aliquis ex laudato *S. Pii V.* Diplomate, ipſum ab audiendæ Miſſæ parochialis obligatione abſolviſſe ſæculares, qui Miſſam in Fratrum mendicantium Eccleſiis, aut Oratoriis audiviſſent; cum Trid. Concilii Decretum ſalvum, & inviolatum manere S. Pontifex voluerit. Etſi quid

aliud intenderit, ejus Diploma, necnon ſimiles Conſtitutiones de Regularium Priv. *Greg. XIII.* ejus Succeſſor ad terminos juris communis, & ſacr. Conc. Trid. revocavit, conſtitutione, quæ incipit: *In tanta.*

REGULA XII.

Parochi, cujuſquam gratia, aut metu, Miſſam parochialem anticipare non debent, aut differre; ſed ea hora celebrare, quæ populo magis commoda ſit.

Ita decrevit Conc. Mediolanenſe 1. cap. de his, quæ pertinent ad celebrationem Miſſæ. „ „ Quod ſi forte, quiſpiam imperio quodam, aut contumelia, aut minus aut vi contenderit, ut Sacerdos quidquam contra, quam hoc Decreto ſancitum eſt, faciat; ſi clericus ſit, & Beneficium obtineat, eo privetur. Si non habet beneficium, ne habere quidem ad quinquennium poſſit; ſi Laicus, reipſa jam tunc Excommunicationis pœnam ſubeat „ „.

Conc. Turonenſe anni 1583. cap. 8. „ „ Miſſas paræciales hora conveniente, non prius, aut tardius, celebrent hi, quibus incumbit. Potentum quorumvis, etiam Nobilium, aut aliarum perſonarum favore, precibus, minis, ſeu comminationibus in contrarium non prævalituris „ „.

Conc. Bituricenſe anni 1584. Tit. 23. can. 8. „ Non „ celebretur Miſſa paræcialis ad nutum Nobilium, „ aut Laicorum, ſed conſueta, & opportuna hora „.

ARTICULUS VI.

De valore Sacrificii Miſſæ.

Vis, & applicatio Sacrificii Miſſæ.

Valor Sacrificii Miſſæ, ſeu vis illius, & dignitas, ratione rei oblatæ, & principalis offerentis, infinita eſt. Eadem enim victima eſt, quæ in Cruce pro noſtris, & totius mundi peccatis eſt oblata; idem Sacerdos; unum, & idem proinde Sacrificium, ſola offerendi ratione diverſum, ut docet ſacra Synodus Tridentina. Cum itaque Chriſtus idem ſui Sacrificii

crificii Sacerdos, & victima, sit infinitæ dignitatis, & virtutis, Missæ Sacrificium ea ratione spectatum infiniti pretii, ac virtutis est. Christus enim, qui in eo immolatur: „„ In se uno totum exhibuit, quod esse necessarium ad redemptionis nostræ sciebat effectum, idem scilicet & Sacerdos, & Sacrificium; & idem Deus, & Templum; Sacerdos, per quem sumus reconciliati, Sacrificium, quo reconciliati: Templum in quo reconciliati, Deus, cui reconciliati: Solus tamen Sacerdos, & Templum, & Sacrificium, & hæc omnia secundum formam servi „„ (*inquit S. Fulgentius* lib. *de Fide ad Petrum*, cap. 2.) At Sacrificium Missæ spectatum ratione effectus, quem ex Christi institutione habet, quatenus per Ecclesiæ Ministros offertur, finiti valoris, & virtutis est: Oblatio enim, quatenus est actio Sacerdotis, finita est. Deinde, cum hoc Sacrificium Christus instituerit, ut per illud nobis applicaretur virtus Sacrificii, quo se semel in Cruce pro nostra redemptione Deo obtulit, nec cruentum illud Sacrificium fuerit infinitæ virtutis, quoad efficaciam, id est, effectum infinitum non habuerit, sed solum quoad sufficientiam; idem potiori quadam ratione de Sacrificio Eucharistiæ dicendum est; siquidem illud instituit Christus, ut frequentaretur, illud autem, ut semel tantum offerretur. Hinc exiitit difficultas, utrum Sacrificium pro multis oblatum æque prosit singulis, ac si pro uno tantum offerretur.

PROPOSITIO PRIMA.

Sacrificium Missæ, quatenus intentione, & orationibus Sacerdotis aliis applicatur, non æque prodest singulis, ac si pro uno solum offerretur.

Vis, & applicatio Sacrificii Missæ.

Virtus enim illius secundum hanc rationem spectata, finita est; quod autem est finitum, si dividatur inter plures, non æque prodest singulis, ac si divideretur inter paucos, aut uni tantum applicaretur. Præterea, inter *Joannis Wiclefi* Articulos,

ex quibus „„ plures notorie hæreticos, & a SS. Patribus dudum reprobatos; alios non Catholicos, ſed erroneos; alios ſcandaloſos, & blaſphemos; quoſdam piarum aurium offenſivos, nonnullos temerarios, & ſeditioſos „„, Conc. Conſtantienſe declaravit, & ut tales damnavit; decimus nonus his verbis conceptus eſt: „„ Speciales orationes applicatæ uni perſonæ per Prælatos, vel Religioſos, non plus proſunt eidem quam generales, cæteris paribus „„. Cum itaque Miſſæ Sacrificium intentione, & oratione Sacerdotis celebrantis applicetur illis, pro quibus offertur, non ita prodeſt ſingulis, ac ſi pro uno ſolum offerretur.

Alia quidem fuiſſe videtur mens *Walafridi Traboni* lib. *de Rebus Eccleſiaſticis*, cap. 22. „„ Sed & in hoc (*inquit*) error non modicus videtur, quod quidam ſe non poſſe aliter plenam commemorationem facere eorum, pro quibus offerunt, niſi ſingulas Oblationes pro ſingulis offerant; vel pro vivis, & defunctis non ſimul æſtimant immolandum; cum ſimul ſciamus, unum pro omnibus mortuum, & unum Panem eſſe, & Sanguinem, quem univerſalis tenet Eccleſia. Quod ſi cui placet pro ſingulis ſingulatim offerre, pro ſolius devotionis amplitudine, & Orationum augendarum devotione id faciat, non autem pro ſtulta opinione, qua putet unum Dei Sacramentum non eſſe generale medicamentum „„. Sed non animadvertit ille Auctor, quod etſi Miſſa ex parte rei oblatæ, & principalis offerentis, ſcilicet Chriſti, ſit infinitæ virtutis, & Corpus, Sanguiſque illius ſint generale medicamentum, quod in ſe habet, ut omnibus proſit, tamen, ſi non applicatur, non medetur; non autem applicatur infinite per intentionem, & Orationes Sacerdotis; unde nec pro pluribus ſpeciatim oblatum, ita ſingulis prodeſt, ac ſi pro uno ſingulatim offerretur. Pretium enim ſolutum pro pluribus, non æque prodeſt ſingulis, ac ſi pro uno ſolveretur. Cum igitur Miſſa ſit *Sacrificium Pretii noſtri* (ut vocat *S. Auguſt.*) non æque ſingulis prodeſt, pro quibus offertur,

tur, ac si uni tantum applicaretur. Unde Conc. Lambethense, seu Constitutiones *Joannis de Peckam* Archiepiscopi Cantuariensis, cap. 2. „„ Licet (*inquit*) ipsum Sacrificium, quod est Christus, sit infinitæ virtutis, non tamen in Sacrificio suæ immensitatis summam plenitudinem operatur; alioquin pro uno mortuo numquam oporteret nisi unam Missam dicere. Operatur enim in hujusmodi Mysteriis distributione certæ suæ plenitudinis, quam ipse eisdem lege infallibili alligavit „„. Atque hæc est *S. Thomæ* doctrina in 4. *Sententiarum*, dist. 45. quæst. 2. art. 4. quæst. 1. „„ Alio modo (*inquit*) suffragia valent ex hoc, quod per intentionem unius alteri applicantur, & sic satisfactio unius alteri computatur; & hoc modo non est dubium, quod magis valent ei, pro quo fiunt, immo sic ei soli valent; satisfactio enim proprie ad pœnæ dimissionem ordinatur; unde quantum ad dimissionem pœnæ præcipue valet suffragium ei, pro quo fit „„.

Et in Responsione ad primum: „„ In quantum, (*inquit*) suffragia sunt quædam satisfactio per intentionem facientis translata in alterum, non sunt similia lumini; sed magis solutioni alicujus debiti; non autem est necesse, ut, si debitum pro uno solvitur, quod ex hoc aliorum debitum solvatur „„.

Et quæst. 2. in Responsione ad secundum: „„ Quamvis virtus Christi, quæ continetur sub Sacramento Eucharistiæ, sit infinita, tamen determinatus est effectus, ad quem illud Sacramentum ordinatur. Unde non oportet, quod per unum Altaris Sacrificium tota pœna eorum, qui sunt in Purgatorio, expietur; sicut etiam nec per unum Sacrificium, quod aliquis homo offert, liberatur a tota satisfactione debita pro peccatis. Unde & quandoque plures Missæ in satisfactionem unius peccati injunguntur. Credibile tamen est, quod per divinam misericordiam, si aliquid de specialibus suffragiis supersit his, pro quibus fiunt (ut scilicet eis non indigeant) aliis dispensetur, pro quibus non fiunt, si eis indigeant „„.

Denique ſi Miſſa pro multis celebrata tantum prodeſſet ſingulis, ac ſi pro uno tantum celebraretur, non inſtituiſſet Eccleſia, ut pro aliquo ſingulatim Miſſa celebraretur; & pro omnibus Fidelibus defunctis ſemper offerendum eſſet Sacrificium, nuſquam uni ſpeciatim applicandum; ſiquidem plures juvare melius eſt, quam unum.

PROPOSITIO II.

Cum plures pari affectu, & devotione cooperantur Sacerdoti ad Sacrificium offerendum, non minor eſt Sacrificii fructus uniuſcujuſque Oblationi reſpondens, quam ſi unus tantum cum Celebrante offerret.

Vis, & applicatio Sacrificii Miſſæ.

Cum enim tot ſint oblationes, ſeu actiones offerentium, quot perſonæ; fructus Sacrificii, quatenus per hujuſmodi oblationes unicuique ſingulatim applicatum, non minor eſt, quam ſi ab uno tantum, Sacerdoti per affectum, & devotionem cooperante, offerretur. Eccleſia itaque, & Fideles omnes ſive preſentes, ſive abſentes, qui pium devotionis affectum Sacerdoti Miſſam celebranti adjungunt, Sacrificium ſuo modo offerunt Hinc Sacerdos in canone Miſſæ ait: „ Memento, Domine, famulorum, famularum„ que tuarum, & omnium circumſtantium pro qui„ bus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc Sacri„ ficium laudis „. Ex quibus verbis, inquit *Petrus Damiani*, in libro quem inſcripſit, *Dominus vobiſcum*, cap. 8. manifeſte oſtenditur, quod „ „ A cunctis Fidelibus, non ſolum viris, ſed & mulieribus Sacrificium illud offertur, licet ab uno ſpecialiter offerri Sacerdote videatur; quia quod ille Deo offerendo manibus tractat, hoc multitudo Fidelium intenta devotione commendat. Quod illic quoque declaratur, ubi dicitur: *Hanc igitur obiationem ſervitutis noſtræ, ſed & cunctæ familiæ tuæ, quæſumus, Domine, ut placatus accipias*: Quibus verbis luce clarius conſtat, quia Sacrificium, quod a Sacerdote ſacris Altaribus ſuperponitur, a cuncta Dei familia generaliter offeratur „„

Idem

Idem asserit *Innocent. III.* lib. 3. *de Mysteriis Missæ*, cap. 5. „ Non solum (*inquit*) offerunt Sacerdotes, „ sed & universi Fideles. Nam quod specialiter adim- „ pletur Ministerio Sacerdotum, hoc universaliter „ agitur voto Fidelium „. Sicut igitur Sacerdos intentione quidem generali Sacrificium offerens pro Ecclesia, pro Summo Pontifice, pro Episcopo, pro Rege, pro seipso, pro vivis, & defunctis, illius virtutem applicat Ecclesiæ universæ, insignioribus illis Ecclesiæ membris, omnibusque Fidelibus, & præsertim circumstantibus; intentione singulari fructum ejusdem Sacrificii illis applicat, pro quibus singulatim offerre decrevit; ita singuli cum Sacerdote offerentes sibi ipsis applicant pro sua virili Sacrificium; nec minorem ex eo fructum capiunt, si pari pietatis studio offerant, pariterque sint ad illum capessendum dispositi.

Objicitur adversus primam Propositionem can. *Non Mediocriter*, dist. 5. *de Consecratione*, cujus hæc sunt verba: „ Dum pro cunctis Animabus Psalmus, „ vel Missa dicitur, nihilominus quam si pro uno „ quolibet ipsorum diceretur, accipitur „.

Resp. Primo, nihil minus accipi, si spectentur ratione charitatis, quæ omnia Corporis Christi Mystici bona omnibus illius membris facit esse communia; qui enim charitate flagrat, non minus de oblatione Sacrificii pro aliis pluribus delectatur, quam si pro illo singulatim offerretur; sed minus accipitur, si spectentur secundum rationem satisfactionis; ex pretio enim ad plurimorum debita expungenda soluto, non tantum sublevantur singuli, quantum sublevaretur unus, pro quo singulatim solveretur. Hæc Resp. est *S. Thomæ* loco supra laudato.

Resp. Secundo, nihil minus accipi ab eo, qui Psalmum recitat, aut Missam celebrat, cum puritate cordis, & hilaritate spiritali, quæ Spiritus sancti fructus est, quam ab eo, qui totum Psalterium, aut Missam cum anxietate cordis celebraret; hæc enim Canonis hujus, *S. Hieron.* nomine falso inscripti, hypothesis

eſt; ſed fructum minus uberem in eos derivari non negat, pro quibus communiter offertur, & ipſa Sacerdotis intentione, atque actione applicatur, quam in unum derivaretur, pro quo ſpeciatim offerretur. Hanc eſſe Canonis illius hypotheſim, tenor ejus oſtendit. „ „ Non mediocriter errant, qui bono magno præferunt medioçre bonum. Nonne rationabilis homo dignitatem amittit, qui vel jejunium charitati, aut vigilias præfert ſenſus integritati, ut propter abſtinentiam immoderatam, atque indiſcretam Pſalmorum, vel Officiorum decantationem, aut amentiæ, aut triſtitiæ notam incurrat? Nunquid verborum multitudine flecti Deus, ut homo, poteſt? Non enim verbis tantum, ſed corde orandus eſt Deus. Melior eſt quinque Pſalmorum decantatio cum cordis puritate, & ſerenitate, & ſpiritali hilaritate, quam totius Pſalterii modulatio cum anxietate, & cordis triſtitia. Dum igitur pro cunctis Animabus Pſalmus, vel Miſſa dicitur, nihil minus quam ſi pro uno quolibet iplorum diceretur, accipitur „ „.

CONSECTARIA PRAXIM SPECTANTIA.

REGULA I.

Qui pro pluribus celebrare debet, eumque in finem eleemoſynam, ſive honorarium accepit, Officio ſuo non ſatisfacit celebrando unam Miſſam pro omnibus; quin immo graviter peccat, & ad reſtitutionem tenetur.

De celebratione Miſſarum.

Illi enim ſibi applicari volunt fructum reſpondentem obligationi Sacerdotis, ut pro aliquo ſingulatim offerentis; fructus autem ille Sacrificii, ea ratione ſpectatus, quo in plures dividitur, eo minor ad ſingulos pervenit; juſta igitur petitione ſua, ſuo jure fraudantur Fideles, qui Sacerdoti ſtipendium, ſeu eleemoſynam contulerunt, ut Miſſa pro ipſis ſingulatim celebraretur, ſi una, & eadem aliis applicetur, qui eleemoſyna pariter data, ſeu ſtipendio (ut ita loquar) ſoluto, Sacrificium pro ſe offerri pariter poſtularunt.

Nec

Nec obſtat, quod ſtipendia ſint incongrua ad alendum una ſaltem die Sacerdotem, qui altari miniſtrans, de altari vivere debet. Qui enim a Sacerdotibus Miſſas poſtulant, diurnam illis ſuſtentationem ex toto non debent, cum Sacerdotes non ad Miſſæ tantum celebrationem teneantur, ſed etiam ad alia Officia obligentur, pro Eccleſiæ membris omnibus perſolvenda. Unde S. Synod. Trid. ſeſſ. 21. cap. 2. de Reform. ſtatuit, ne quis deinceps clericus ſæcularis ad ſacr. Ordines promoveatur, niſi prius legitime conſtet, eum *Beneficium Eccleſiaſticum*, vel certe *Patrimonium*, aut *Penſionem* habere, *quæ ipſi ad vitam ſuſtentandam ſatis ſint*: Totale itaque diurnæ ſuſtentationis ſtipendium ex Miſſarum celebratione Sacerdotibus expectandum non eſſe exiſtimavit. Miſſæ honorarium.

Confirmatur ex Decreto S. Congregationis Cardinalium Conc. Trid. Interpretum, *Urbani VIII.* Pontificis Max. auctoritate edito die 21. Junii 1625. „ „ Ubi (*inquit*) pro pluribus Miſſis, etiam ejuſdem qualitatis, celebrandis ſtipendia, quantumcunque incongrua, & exigua, ſive ab una, ſive a pluribus perſonis collata fuerunt, aut conferentur in futurum Sacerdotibus, Eccleſiis, Capitulis, Collegiis, Hoſpitalibus, Societatibus, Monaſteriis, Conventibus, Congregationibus, domibus, ac locis piis, quibuſcunque, tam ſæcularibus, quam Regularibus, S. Congregatio ſub obteſtatione divini judicii mandat, ac præcipit, ut abſolute tot Miſſæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemoſynæ præſcriptæ fuerint; ita ut alioquin ii, ad quos pertinet, ſuæ obligationi non ſatisfaciant, quinimmo graviter peccent, & ad reſtitutionem teneantur. Id vero ut deinceps obſervetur exactius, S. Congregatio eadem auctoritate revocat Privilegia, & indulta omnia quibuſvis perſonis, Eccleſiis, ac locis piis tam ſæcularibus, quam Regularibus cujuſcunque Ordinis, Congregationis, & inſtituti, quamcunque ob cauſam conceſſa, quibus indulgetur, ut certarum Miſſarum, vel Anniverſariorum celebratione, aut aliquibus Collectis, ſeu Decretum Urb. VIII.

Orationibus, plurium Miſſarum oneribus in futurum ſuſcipiendis ſatisfiat „ „.

Miſſarum bifaciatarum abuſus.

Horrendus hoc in genere abuſus jam olim in Ordinem ſacerdotalem irrepſerat, quem *Petrus Cantor* in *Verbo Abbreviato*, cap. 29. acerrime perſtringit. Solebant enim ejus temporibus nonnulli Sacerdotes plures Miſſas in unum congerere, celebrantes Miſſam diei, vel aliam præcipuam ſuo ordine, uſque ad Offertorium; tum aliam incipientes uſque ad eundem locum, deinde tertiam & quartam eodem modo. Poſtea tot Secretas Orationes dicebant, quot Miſſas incœperant; tandem ſub uno Canone Sacrum perficiebant, totidem additis in fine Collectis, quot initio recitaverant. Originem hujus abuſus adſcribit *Petrus Cantor* Sacerdotum cupiditati, qui cum illicitum eſſe ſcirent pluries in die celebrare, has plurium Miſſarum inſitiones invenerant, ut devotioni multorum petentium pro ſe offerri Sacrificium unica celebratione ſatisfacientes, plura uno Sacrificio ſtipendia acciperent. Has autem Miſſas barbaro vocabulo *Bifaciatas*, & *trifaciatas* nuncupat, quia duplicem, vel triplicem faciem habebant; quas veluti monſtra, & contrarias inſtitutioni, & conſuetudini Eccleſiæ improbat, & deteſtatur.

Confirmatur ſecundo Propoſitio ſuperior ex Decreto *Alexand. VII.* Pontificis Max. dato Romæ, die 24. Septembris anni milleſimi ſexcenteſimi ſexageſimi quinti, quo inter alias corruptæ Moralis Propoſitiones, quas *ut minimum tanquam ſcandaloſas* damnavit, ac prohibuit, docerique, ac defendi, aut de eis etiam diſputando tractari, publice, vel privatim, niſi forſan impugnando, penitus vetuit ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda, hæc ordine decima proſcribitur: „„ Non eſt contra juſtitiam pro pluribus Sacrificiis ſtipendium accipere, & Sacrificium unum offerre. Neque etiam eſt contra fidelitatem, etiamſi promittam promiſſione, etiam juramento firmata, danti ſtipendium, quod pro nullo alio offeram „ „.

Propoſitio damnata, in materia honorarii.

RE-

REGULA II.

Celebrationem Miſſæ anticipare non licet pro incertis Miſſas poſtulaturis, ac eleemoſynas in eum finem collaturis.

Sic enim pia Fidelium intentio defraudaretur, qui Sacrificium offerri volunt ad gratiam aliam, vel auxilium, urgente neceſſitate, ſibi, vel ſuis a Deo impetrandum. Quamobrem S. Congr. Cardinalium Concili Trident. Interpretum auctoritate *Pauli V.* Pontifici Maximi anticipatam illam Celebrationem prohibuit, ac damnavit die 15. Novembris anni milleſimi ſexcenteſimi quinti, „„ tanquam pluribus nominibus periculoſam, Fidelium ſcandalis, & offenſionibus obnoxiam, atque a vetuſto Eccleſiæ more nimium abhorrentem „„; illumque abuſum aboleri juſſit ab Epiſcopis, & Superioribus Regularibus, pœna Excommunicationis, aliiſque propoſitis. Decretum illud refert *Barboſa*, lib. *de Officio, & Poteſtate Epiſc.* pag. 2. alleg. 24. ſed *Clem. VIII.* tribuit, quod *Paulo V.* tribuendum eſt teſte *Gavanto* Manuali Epiſcoporum, verbo, *Miſſa.* Objerat enim *Clem. VIII.* die tertia Martii, & poſt brevem *Leoni XI.* Succeſſoribus ejus Pontificatum, creatus eſt *Paulus V.* die decima ſexta Maji. Forte abuſus ille, qui in Hiſpaniis invaluerat, ad *Clem. VIII.* relatus primo fuerat, qui rem ad S. Cardinalium Conc. Trid Interpretum Congregationem examinandam remiſerat; ſed *Clem. VIII.* morte intercepto, & *Leone XI.* menſe poſt creationem altero defuncto, *Pauli V.* Auctoritate negotia finita ſunt, quæ *Clem. VIII.* mandato cœpta fuerant. Ut ut eſt, recte colligit *Barboſa*, conſuetudinem anticipate celebrandi non eſſe in praxi approbandam, nec tolerandam; tum quia redolet nimiam lucri cupiditatem; tum quia par eſt, ut qui tradit eleemoſynam, ſciat Miſſam pro ſe celebrandam, ut melius ſe diſponat ad recipiendum Sacrificii fructum; tum quia homines retrahi poſſent ab eleemoſynis in futurum tradendis pro Celebratione Miſſarum, ſi Sacerdos offerenti eleemoſynam reſponderet:

Avarorum Sacerdotum praxis damnata.

deret: Applico tibi Sacrificium, quod alias celebravi. Facile enim ſibi perſuaderent, Sacerdotem accipere ſtipendium, & non perſolvere onus, pro quo ſtipendium accepit. Caſum tamen unum excipiunt caſuum Arbitrii, in quo Miſſarum Celebrationem anticipare Sacerdoti licitum eſt, quando ſcilicet ex obligatione alicujus Capellæ tenetur aliquis tot Miſſas ſingulis hebdomadibus celebrare, vel in poſterum certa quadam intentione; tunc enim huic oneri ſatisfacere poteſt, illas antecedente hebdomada celebrando; niſi forte in litteris fundationis aliud expreſſum eſſet, quo prætermiſſo, fundatoris voluntas eludi videretur.

REGULA III.

Sacerdos, qui Miſſam celebrandam cum certa eleemoſyna ſuſcepit, Miſſam alteri celebrandam committere non poteſt parte ejuſdem eleemoſynæ ſibi retenta, etiamſi juſtum, & conſuetum honorarium perſolvat Celebranti.

Nullus enim juſtus titulus eſt illi, qui Miſſam cum certa eleemoſyna ſuſcepit, alterique celebrandam committit, retinendi ſibi partem eleemoſynæ; illa ſiquidem tota quanta eſt, ob Miſſam celebrandam eſt erogata, adeoque illi indebita, qui non celebrat. Ab ipſo proinde non ſolum abſque turpis lucri nota, ſed abſque forti crimine retineri pars ejus non poteſt, & ſi retineat, ad reſtitutionem tenebitur. Eique legi non ſolum privati Sacerdotes, ſed Æditui, ſive Sacriſtæ, quarumvis Eccleſiarum ſubjacent. Non poſſunt enim abſque turpi lucro, & furto, partem eleemoſynæ ipſis collatæ, ad celebrationem Miſſæ, v. g. ex aſſibus decem ſibi quinque retinere, & quinque reliquos dare Sacerdoti, iis provinciis degenti, in quibus conſueta pro celebratione Miſſæ eleemoſyna eſt quinque aſſium duntaxat. Quamvis enim id cedat in commodum Eccleſiæ, vel conventus alicujus Pariſienſis, nec provinciali Sacerdoti fieri videatur injuria, cui ſtipendium illud gratum eſt; nihilominus peccatur contra juſtitiam, quia eleemo-

ſyna

ſyna ob celebrationem Miſſarum erogata illi tota debetur, qui Miſſas celebrat. Quamobrem S. Congr. Cardinalium Conc. Trid. Interpretum auctoritate *Urbani VIII.* edito ea de re Decr. an. 1625. „ „ Omne damnabile lucrum ab Eccleſia removere volens, prohibet Sacerdoti, qui Miſſam ſuſcepit celebrandam cum certa eleemoſyna, ne eamdem Miſſam alteri, parte ejuſdem eleemoſynæ ſibi retenta celebrandam committat „ „. Cumque ab eadem Congregatione poſtea quæſitum eſſet: „ „ An Sacerdotes, quibus aliquando offertur eleemoſyna major ſolita pro celebratione Miſſæ, debeant dare eamdem integram eleemoſynam iis, quibus Miſſas celebrandas committunt; an vero ſatis ſit, ut dent celebrantibus eleemoſynam conſuetam; S. Congr. reſpondit: Debere abſolute integram eleemoſynam tribuere Sacerdoti, nec ullam illius partem ſibi retinere poſſe „ „. Decretum S. Congr. Concil.

Rector tamen Beneficii, qui Miſſarum celebrandarum onus Beneficii ipſius ratione ſibi impoſitum ad alterum poteſt tranſmittere, non tenetur Sacerdoti celebranti dare ſtipendium ad rationem reddituum Beneficii: „ „ Sed ſatis eſt, ut ei tribuat eleemoſynam congruam, ſecundum morem Civitatis, vel Provinciæ, niſi in fundatione ipſius beneficii aliud cautum fuerit „ „, (ut reſpondit eadem Congregatio.)

Denique hanc Propoſitionem inter alias etiam damnavit *Alexander VII.* Pont. Max. „ „ Poſt Decretum Urbani, poteſt Sacerdos, cui Miſſæ celebrandæ traduntur, per alium ſatisfacere, collato illi minori ſtipendio, alia parte ſtipendii retenta. Propoſitio damnata.

REGULA IV.

Nihil retineri debet ab Ædituis, aut adminiſtratoribus Eccleſiarum, ex Miſſarum celebrandarum eleemoſynis, pro expenſis ornamentorum, cereorum, hoſtiarum, vini, &c. niſi cum Eccleſiæ alios redditus non habent, quos eum in uſum expendere poſſit.

Id enim omnino vetat laudatæ Congregationis Decretum, quæ ea de re propoſito dubio reſpondit:

dit: „„ Permittendum non eſſe, ut Eccleſiæ, ac loca pia, ſeu illorum adminiſtratores, ex eleemoſynis Miſſarum celebrandarum ullam utcunque minimam portionem retineant ratione expenſarum quas ſubeunt in Miſſarum celebratione, niſi cum Eccleſiæ, & locæ alios non habent redditus, quos in uſum earumdem expenſarum erogare licite poſſint; & tunc quam portionem retinebunt, nullatenus debere excedere valorem expenſarum, quæ pro ipſomet tantum Miſſæ Sacrificio neceſſario ſunt ſubeundæ; & nihilominus eo etiam caſu curandum eſſe, ut ex pecuniis, quæ ſuperſunt, expenſis ut ſupra deductis, abſolute tot Miſſæ celebrentur, quot præſcriptæ fuerunt ab offerentibus eleemoſynas „„.

REGULA V.

Sacerdotes, quibus diebus tenentur Miſſas celebrare ratione Beneficii, ſeu Capellæ, legati, aut ſtipendii, ſi eleemoſynas pro aliis etiam Miſſis celebrandis ſuſceperint, non poſſunt eadem Miſſa utrique obligationi ſatisfacere.

Ita declaravit eadem Congregatio Cardinalium Conc. Trid. Interpretum. Unde cum Parochi Dominicis, & Feſtis diebus ratione Beneficii ſui Miſſam celebrare teneantur, immo ter in hebdomada, ex Decreto Concilii Mediolanenſis 1. ſub *S. Carolo*, eleemoſynas pro aliis etiam Miſſis diebus iiſdem celebrandis ſuſcipere non poſſunt, aut eadem Miſſa utrique obligationi ſatisfacere.

Quamobrem recte ſtatuit Conc. Mediolanenſe 1. ſub *S. Carolo*; ut „„ Epiſcopus noſſe ſtudeat omnes, qui in quavis Eccleſia Miſſam celebrare; vel Sacerdotem, qui celebret, quid exhibere debeant, cogatque ſuo Officio ſatisfacere „„.

Et Conc. Mediolanenſe 4. decrevit, ut „„ Epiſcopus in facultate quavis Miſſarum celebrandarum concedenda, prorogandave, videat, ne ab ullo Sacerdote plus muneris, quam ab eo præſtari poſſit, ſuſcipi concedat, aut permittat; tum maxime perpendat, ſi

Paro-

Parochus eſt, qui ſibi eam facultatem dari petit, an per hebdomadam poſſit, & ſuſcipiendo novo celebrandarum Miſſarum muneri, & ei, quod in Eccleſia Parochiali, ex Tridentini, aut primi noſtri Provincialis Concilii præſcripto, aliave quacunque obligationis cauſa jam debet, ſatisfacere, & alia præterea officia obire, quibus diebus aut ad Feſtorum celebritatem; aut ad funus, exequiaſve evocatus, eo illum convenerit, Miſſaſque celebrare contigerit. Quod ſi per ipſum hæc omnia, ſingulaque præſtari non poſſe viderit, ne poteſtatem ei faciat novi muneris eo nomine ſuſcipiendi, niſi propter inopiam in Eccleſia parochiali diebus ferialibus rarius aliquando parochialis Muneris nomine, quam Conc. Provinciali primo juſſum eſt; ideoque in alia, vel in eadem Eccleſia parochiali, alio nomine per hebdomadam, iis ipſis ſcilicet ferialibus diebus celebrandi facultatem permitti neceſſarium Epiſcopus duxerit; cujus religioſæ conſcientiæ id relinquimus „„.

„ Quilibet Sacerdos, quod ſuſcepit, muneri Miſſæ „ Sacrificii faciendi ſatisfaciat omnino „.

„„ Nec vero cuiquam, qui quotidiano eo munere adſtrictus quovis modo eſt, ne ſemel quidem in hebdomada, ut alibi Miſſam celebret, id prætermittere ullo prætextù liceat; niſi aliquando ejus, cui id curæ Epiſcopus dederit, aut ſi nemini dederit, Rectoris, Præfectivę Eccleſiæ conſenſu Sacerdotem alium ante in locum ſuum ſubſtituerit, qui id præſtet, quod in Eccleſia ipſe debet „„.

„„ Quo citius, atque exploratius Epiſcopus ſciat, eorum, qui Sacri faciendi cauſa aliquid pie vel legarunt, vel dederunt, voluntati per illos, quorum intereſt, vere ſatisfactum eſſe; ac rurſus ſi quid ea in re neglectum, aut omiſſum, prætermiſſumve eſt, id opportune, ut fiat, proſpicere, cavereque poſſit, hæc decernimus, ac ſtatuimus „„.

„ In unaquaque Eccleſia liber deinceps ſingulis annis, vel alio certo tempore renovandus, perpetuo ſit; in quo & anno, & menſe, & die primum notato,

unuſ-

unuſquiſque ſive Parochus, ſive Capellanus, ſive alius Sacerdos, qui quovis obligationis nomine in ea Eccleſia Miſſæ Sacrificium fecerit in ſingulos dies, ubi id perfecerit, manu ſua ſubſcribat; & nominatim breviter exponat, ſe illud præſtitiſſe, aut parochialis Eccleſiæ, aut Capellæ, legative pii, aut Anniverſarii, aut funeralis officii nomine. Cui præterea libro ſingulis diebus ſubſcribat is, quem in qualibet Eccleſia Epiſcopus ſtatuerit; qui item, ſi ipſe eſt, qui Miſſæ Sacrificium eo quovis nomine fecerit, ipſe manu ſua ſubſcribat, quoties aliquo eo nomine Miſſam celebraverit. Is liber tuto Sacriſtiæ loco aſſervetur „ „.

„ „ Nec vero cuiquam Capellano non titulari, qui munus celebrandi certis, ſtatiſve diebus, aut ad certum tempus, aut in perpetuum ſuſceperit, quidquam mercedis eleemoſynæve ex legatis piis, aliaque quavis ratione a quibuſvis ſolvatur; neque id exigat abſque Epiſcopi, ejuſve, cui id curæ ille dederit, mandato, eoque ſcripto; quod ne detur, niſi pro ratione præſtiti muneris, cujus teſtimonium ſcriptum re ipſa exhibuerit „ „.

„ „ Anno autem expleto, vel breviori temporis ſpatio, quidquid ob prætermiſſum celebrandarum Miſſarum munus Capellano tribui non debet; id omne fabricæ Eccleſiæ Præfectis, aut Corporis Domini Confratribus in Eccleſia conſtitutis, ubi ille Miſſarum muneri defuerit, aut aliis Depoſitariis ſolvatur ab Epiſcopo conſtitutis; ut quod Miſſas celebrari ab eo prætermiſſum eſt, totidem eo nomine ab alio Sacerdote celebrentur, aut ad ipſum ornamentorum, quæ eiſdem altaribus, Capelliſve uſui ſint, apparatum erogetur, prout Epiſcopus expedire exiſtimaverit „ „.

„ „ Ut autem & hoc diligentius præſtetur, & Sacerdotibus conſulatur, qui ob Miſſæ celebrandæ munus ſuſceptum, ac præſtitutum, eleemoſynas ſibi debitas magno cum negotio, ſæpeve cum detrimento ab iis, qui tribuere debent, conſequuntur; Epiſcopus, ubi expedire viderit, certos aliquos, probatoſque

que homines depoſitarios deligat; quorum munus ſit, illa exigere, cuſtodire, tum ſtatis temporibus pro ratione ſupraſcripta, Capellanis ſine mora ſolvere „„.

„„ Et quoniam, qui Capellas, altaria, aliave Beneficia Eccleſiaſtica in titulum obtinent, quibus Miſſarum munus aliquod incumbit, non ab hæredibus eorum, qui legata pia reliquerunt, vel ab aliis ejuſmodi, ſed ipſi per ſe fructus Capellarum, altariumve ſuorum exigere ſolent, cum iis ſequeſtri ratione, omnique alio modo Epiſcopus agat, ut ſi muneri ſuo Hi celebrandis Miſſis defuerint, fructuum reſtitutio ocum habeat, eaque ad præſcriptam, ut ſupra, rationem pie, utiliterque erogetur. Quam ſequeſtri, & mulctæ rationem omnes adhibere debent, ut opus fuerit, cum Capellanis quoque illis, qui etiam legati nomine, vel alia ejuſmodi cauſa Miſſas celebrandas ad certum tempus, vel in perpetuum ſuſcipiunt „„.

REGULA VI.

Sacerdoti pro alio Miſſam, recepta eleemoſyna, celebranti non licet aliam quoque eleemoſynam accipere ab altero, cui partem illam fructus, ſeu valoris ejuſdem Sacrificii ipſimet Celebranti debitam applicet.

Quamvis enim ſpecialis ille Sacrificii fructus Sacerdoti a Deo deſtinatus, beneficium perſonale non eſſet, alterique incommunicabile, tamen Sacerdoti non liceret eſſe ita ſalutis ſuæ, & ſpiritualis profectus incurioſus, ac negligens, ita turpis lucri cupidus, ut propter decem aſſes augmento gratiæ, remiſſioni pœnæ, novis gratiarum auxiliis, quæ per Sacrificium Corporis, & Sanguinis Chriſti obtinere a Deo poteſt, renunciaret. Quamobrem S. Congregatio Cardinalium Tridentini Conc. interpretum *Alexandri VII.* auctoritate, aſſertione quorumdam, qui id licitum aſſeruerant, poſt maturum examen reprobata, die 25. Januarii anni milleſimi ſexcenteſimi quinquageſimi noni declaravit: „„ Nulli Sacerdoti licitum eſſe præfata ratione, ſive prætextu, aliam eleemoſynam ac- Alex. VII. Decretum.

accipere, præter illam, quam accepit ab eo, pro quo Miſſam offerre tenetur; ac proinde caſum hunc eſſe comprehenſum in Decretis alias per eamdem S. Congr. Concilii editis, quibus prohibetur, ne duplex ſtipendium pro unica Miſſa recipiatur „„. Quam declarationem ſummus Pontifex confirmavit, & decretum in praxi ſequendum ad Epiſcopos, & ſummos Ordinum Moderatores tranſmitti juſſit.

„ Ubi nullam certam eleemoſynam teſtator reli-
„ quit, ab Epiſcopo præſcribenda eſt eleemoſyna
„ congrua, quæ reſpondeat oneribus Miſſarum cele-
„ brandarum, ſecundum morem civitatis, vel pro-
„ vinciæ „.

REGULA VII.

„„ *Item*: Si tribuens eleemoſynam numerum Miſſarum celebrandarum non præſcripſerit, tunc tot Miſſæ celebrari debent, quot præſcripſerit Ordinarius ſecundum morem civitatis, vel provinciæ „„.

„„ Cum vero Ordinarius præſcripſerit eleemoſynam congruam juxta qualitatem loci, perſonarum, ac temporum, Sacerdotes accipientes ſtipendium minus congruum tenentur Miſſas illas ab offerente præſcriptas celebrare „„.

Ita declaravit S. Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum, iiſdemque verbis ad dubia ſibi propoſita reſpondit, cujus reſponſa *Urbani VIII.* auctoritate approbata, Tom. 4. Bullarii Romani p. 90. edita ſunt.

REGULA VIII.

Cujuſvis generis mercedum conditiones, & pacta pro celebratione Miſſarum, & quidquid pro Miſſis novis celebrandis datur; necnon importunas, atque illiberales eleemoſynarum exactiones potius quam poſtulationes aliaque hujuſmodi, quæ a ſimoniaca labe, vel certe a turpi quæſtu non longe abſunt, omnino prohibere debent Epiſcopi.

Ita

Ita jubet S. Synod. Trid. Seſſ. 22. in Decreto de obſervandis, & vitandis in celebratione Miſſæ; & merito quidem; nam „„ Facere pactionem de Miſſa celebranda eſt ſimoniacum ſemper. Si tamen *Sacerdos* non habet alios ſumptus, & non tenetur ex officio Miſſam cantare, poteſt accipere denarios (ſicut conducti Sacerdotes faciunt) non quaſi pretium Miſſæ, ſed quaſi ſuſtentamentum vitæ „„. Verba ſunt *S. Thom.* in 4. *Sentent.* diſt. 25. quæſt. 3. art. 2. quæſt. 1. ad 4. Sane turpis quæſtus, qui in quoſdam viros eccleſiaſticos irrepſit, qui de Miſſarum celebratione artem fecere lucrandi panem, ut loquitur alicubi *Cajetanus*, dat locum Eccleſiæ gemitui, quæ hæc *S. Bernardi* verba uſurpare poteſt: „„ Ipſa quoque eccleſiaſticæ dignitatis officia in turpem quæſtum, & tenebrarum negotium tranſiere, nec in his ſalus animarum, ſed luxuria quæritur divitiarum; propter hoc tondentur, propter hoc frequentant Eccleſias, Miſſas celebrant, Pſalmos decantant „„.

Statuit etiam Synodus Mediolanenſis 1. ut „„ Tollant Epiſcopi ſumptuoſa convivia, ludos, choreas, & omne inanium oblectamentorum genus, cæteroſque omnes abuſus, qui populi temeritate, aut Sacerdotum avaritiæ (ut vocant) Miſſæ celebrationem irrepſerunt, & in eos, qui in hoc genere aliquid peccarint, Epiſcopus graviter animadvertat „„.

Concilium Narbonenſe anni milleſimi ſexcenteſimi noni, cap. 19. decernit, ut „„ Quod ex devotione pro Miſſarum celebratione per Fideles Sacerdoti in eleemoſynam erogatur, ipſe recipiat; a pluribus idem non petiturus, ſub pœna excommunicationis „„.

Statuta Synodalia *Henrici* Colonienſis Archiepiſcopi anno 1321. edita, Sacerdotibus recens ordinatis prohibent, ne lucri extorquendi cauſa plures Miſſas, quas primas vocant, in diverſis locis publice celebrent; ſed unam tantum celebret novus quilibet Sacerdos ſub titulo primæ Miſſæ, nec alibi quam in Eccleſia, in qua beneficiatus eſt, vel ſi Religioſus fuerit, in Monaſterio ſuo; non beneficiatus vero in Eccleſia parochiali

rinus, lib. *adverſus Antropomorphitas*, cap. 12. „ Donum (*inquit*) ſive Oblatio, quam myſtice ce„lebramus, in ſolis orthodoxorum ſanctis Eccleſiis „ offerri debet, neque alibi omnino. Qui ſecus fa„ciunt, aperte legem violant „.

Quamobrem recte Canonibus conſtitutum eſt, ut Sacrificium Euchariſtiæ extra loca ab Epiſcopo conſecrata, vel Dei cultui deſignata non celebretur. Ea de re legi poſſunt cap. *Hic ergo*, quod *S. Clementi*, cap. *Sicut*, quod *Felici* Papæ, Cap. *Nullus*, quod *S. Sylveſtro*, & cap. *Miſſarum*, quod Conc. Tiburienſi tribuitur, diſt. 1. *de Conſecr.* & Conc. Trid. Seſſ. 17. cap. tamen *Concedimus*, indulgetur in itinere poſitis (longinquo nimirum) ut „ „ ſi Eccleſia defuerit, ſub „ dio, ſeu in tentorio, ſi tabula Altaris conſecrata, „ cæteraque S. miniſteria ad id officium pertinentia „ ibi adfuerint, Miſſarum ſolemnia celebrent „.

Ad celebrationem Miſſæ Altare neceſſarium eſt.

II. Non ſolum in æde ſacra, ſive Eccleſia, ſed in Altari Miſſæ Sacrificium offerendum, Scriptura ſacra, & Apoſtolica Traditio docent. *Habemus Altare* (inquit Apoſt. ad Hebr. cap. 13.) *de quo edere non habent poteſtatem, qui Tabernaculo deſerviunt.* De quo *Tertull.* lib. *de Oratione* cap. 14. „ „ Nonne ſolemnior erit „ ſtatio tua, ſi & ad Aram Dei ſteteris „? De quo *S. Cypr.* Ep. 66. „ „ Neque enim apud Altare Dei me„retur nominari in Sacerdotum prece, qui ab Al„tari Sacerdotes, & miniſtros voluit avocare „. Egregius eſt de Altaribus Donatiſtarum impio furore everſis *Optati Milevitani* locus lib. 6. „ „ Quid eſt (*inquit*) tam ſacrilegum, quam Altaria Dei (in quibus & vos aliquando obtuliſtis) frangere, radere, removere? In quibus vota populi, & membra Chriſti portata ſunt; quo Deus omnipotens invocatus ſit, quo poſtulatus deſcendit Spiritus ſanctus, unde a multis pignus ſalutis æternæ, & tutela fidei, & ſpes Reſurrectionis accepta eſt. Altaria, inquam, in quibus fraternitatis munera non juſſit Salvator poni, niſi quæ eſſent de pace condita. *Depone*, (*inquit*) *munus tuum ante Altare, & prius concorda cum fratre tuo*,

tuo, ut poſſit pro te Sacerdos offerre. Quid eſt enim Altare, niſi ſedes & Corporis, & Sanguinis Chriſti? Hæc omnia furor veſter aut raſit, aut fregit, aut removit. Si livoris judicio nos vobis ſordidi videbamur, quid vobis fecerat Deus, qui illuc invocari conſueverat? Quid vos offenderat Chriſtus, cujus illic per certa momenta Corpus, & Sanguis habitabat? Quid vos offendiſtis etiam vos ipſi, ut illa altaria frangeretis, in quibus ante nos per longa temporum ſpatia ſancte, ut arbitramini, obtuliſtis? Dum impie perſequimini manus noſtras illic, ubi Corpus Chriſti habitabat, feriſtis & veſtras. Hoc modo Judæos eſtis imitati. Illi injecerunt manus Chriſto in Cruce; a vobis percuſſus eſt in altari. Si Catholicos illic inſectari voluiſtis, vel veſtris illic antiquis oblationibus parceretis „ „.

Et lib. 2. „ „ Conſerta erat Eccleſia populis; plena erat Cathedra Epiſcopalis; erat altare loco ſuo, in quo pacifici Epiſcopi retro temporis obtulerunt, Cyprianus, Lucianus, & cæteri „ „.

Eccleſiarum dedicatio, Conſecratio, Altarium ex Apoſtolica Traditione manavit.

III. Tam Eccleſiæ, quam altaris Conſecratio ad Sacrificium celebrandum ex apoſtolica Traditione manavit. Dedicationis Eccleſiæ meminit *S. Athanaſius* Apologia ad *Conſtantium* Imperatorem. „ „ Non Encæniorum (*inquit*) Feſtum celebravimus, religioſiſſime Auguſte; id enim celebrare ante tuum Decretum prorſus nefarium fuiſſet, neque de induſtria eo devenimus, neque Epiſcopus quiſpiam, aut ullus clericus eo nomine evocatus eſt. Neque ulla denunciatione ad Synaxim coitum eſt; ſed quid actum eſt, norunt omnes. Feſtum erat Paſchæ, & tanta vis populorum aderat, quantum chriſtianorum in urbe eſſe chriſticolæ Principes optarint. Cum igitur Eccleſiæ paucæ, parvæque eſſent, magnoque tumultu poſceretur, ut in magna Eccleſia conventus celebrarentur, atque ibidem preces pro tua ſalute fierent, quod & factum eſt, egoque reniterer adhortationibus, ut rem aliquouſque differrent, & potius quomodocunque liceret, etiam cum compreſſione, & afflictione

qui Diaconorum manibus vice Altaris uſus ad Sacrificium, in exemplum trahi debent. Conſecrantur porro Eccleſiæ, Altaria, & alia hujuſmodi inanimata divini Sacrificii inſtrumenta: „„ Non quia ſint gratiæ ſuſceptiva, ſed quia ex conſecratione adipiſcuntur quamdam ſpiritualem virtutem, per quam apta redduntur divino cultui; ut ſcilicet homines devotionem quamdam exinde percipiant, ut ſint paratiores ad Divina, niſi hoc propter irreverentiam impediatur. Unde & 2. Mach. c. 2. dicitur: *Vere Dei virtus quædam eſt in loco; nam ipſe, qui habet in cœlis habitationem, viſitator, & adjutor eſt loci illius.* Et inde eſt quod hujuſmodi ante conſecrationem emundantur, & exorcizantur, ut exinde virtus inimici pellatur „„ (*inquit S. Thom.* 3. p. q. 83. art. 3. ad 3.)

Non ergo propter indigentiam Dei, qui nullius eget, neque ad eum includendum, qui nullo circumſcribi loco poteſt, cum ſit immenſus: *Non enim in manufactis templis habitat, nec manibus hominum colitur indigens aliquo; cum ipſe det omnibus vitam, & inſpirationem, & omnia*; ſed propter indigentiam hominum, ad reverentiam, & pietatem eorum erga Deum, reſque divinas excitandam; ad ſignificandam domum *Dei*, quæ ſumus nos; ad ſignificandum Chriſtum, per quem offerimus hoſtiam laudis Deo; ad exprimendam Chriſti ſanctitatem; ad repræſentandam ſanctificationem, quam Eccleſia per Chriſti Paſſionem conſecuta eſt; & ſanctitatem Fidelibus Corpus Chriſti ſuſcipientibus neceſſariam, extruuntur, eriguntur, & conſecrantur Eccleſiæ, & altaria. Sacra enim ædes Eccleſiam, ſive Fideles ſignificat, de qua Eccleſia ſcribit Apoſt. 1. ad Timoth. 3. *Ut ſcias, quomodo oporteat te in domo Dei converſari, quæ eſt Eccleſia Dei vivi.*

Act. 17.

Altare ſine Sanctorum Reliquiis conſecrari non poteſt.

V. Altaria ſive fixa, ſive portatilia, ſine Sanctorum Reliquiis, quorum vita abſcondita eſt cum Chriſto in Deo, conſecrari non poſſunt. Sic enim ab Eccleſia ſtatutum eſt, uſuque veteri frequentatum. De *Felice I.* ſcribit Anaſtaſius: *Hic conſtituit ſuper ſe-*

pul-

pulchra, aut memorias Martyrum Miſſas celebrari. Reliquias ad Eccleſiam dedicandam neceſſarias eſſe, *S. Paulinus* ad *Severum* ſcribit Epiſtola 11. ad eumque mittit hunc in finem particulam ligni ſanctæ Crucis. Et in Natali *S. Felicis* ita canit.

Spectant de ſuperis altaria tota feneſtris,
Sub quibus intus habent Sanctorum corpora ſedem.
Namque & Apoſtolici cineres ſub cælite Menſa
Depoſiti; placitum Chriſto ſpirantis odorem
Pulveris inter ſancta ſacri libamina reddunt.

S. Ambroſius ad *Marcellinam* ſororem ſcribit: „ Cum Baſilicam dedicare vellem, mihi tanquam uno ore interpellare cœperunt, dicentes: Sicut in Romana, ſic Baſilicam dedices; reſpondi: Faciam, ſi Martyrum Reliquias invenero „. Invenit autem *SS. Gervaſii, & Protaſii* corpora, & Baſilicam Romano more dedicavit. Idem initio lib. *de Exhortatione ad Virginitatem*, de Reliquiis *SS. Vitalis, & Agricolæ* ſermonem faciens: „ Munera (*inquit*) ſalutis „ accipite, quæ nunc ſub ſacris Altaribus reconduntur „. Super *SS. Petri, & Pauli oſſa veneranda* Romanum Epiſcopum *offerre Domino Sacrificia, & tumulos eorum Chriſti arbitrari altaria*, ſcribit *S. Hieronymus*, lib. *adverſus Vigilantinm.* In *Memoriis Martyrum* altaria conſtitui, in quibus Deo *Martyrum ſacrificemus*, ſcribit *S. Auguſt.* lib. 20. *contra Fauſtum Manichæum*, cap. 21. *S. Gregorius Magnus* lib. 5. Ep. 1. Epiſcopo Santonenſi Reliquias pro conſecrandis altaribus ſe mittere teſtatur; ejuſdemque moris teſtis eſt lib. 7. Indict. 2 Epiſtolis 11. 12. 73. 74. 75. libro 9. Epiſtola 26. lib. 10. Epiſt. 12. & lib. 1. *Dialogorum*, cap. 10. *Gregorius Turonenſis* in vita *S. Senoch Abbatis* ita ſcribit: „ Erecto altari, & loculo in „ eo ad recipiendas Sanctorum Reliquias præparato, „ ad benedicendum invitat Epiſcopum „. Caput *Placuit*, diſt. 1. *de Conſecratione*, quod ſumptum eſt ex Concilii Africani Canone quinquageſimo, qui in Codice Canonum Eccleſiæ Africanæ octogeſimus tertius eſt, Altaria ſine Reliquiis Martyrum erecta jubet

everti,

habetur cap. *de Fabrica*, diſt. 1. *de Conſecratione.*

In Eccleſia violata celebrare non licet.

IX. In Eccleſia violata, ſive polluta, celebrare non licet; id qui fecerit, Epiſcopo non jubente, gravis peccati reus eſt, quamvis irregularitatem, aliamve cenſuram non incurrat, ut reſpondet *Bonifacius VIII.* cap. *Is qui*, in Sexto; cujus hæc ſunt verba: „ „ Is qui in Eccleſia ſanguinis, aut ſeminis effuſione polluta, vel qui præſentibus majori excommunicatione innodatis ſcienter celebrare præſumit, licet in hoc temerarie agat, irregularitatis tamen, cum id non ſit expreſſum in jure, laqueum non incurrit „ „. Id vero diſcriminis Gloſſa conſtituit inter eos, qui celebrant in loco interdicto, & qui in loco polluto, quod primi contrahant irregularitatem, non ſecundi; puniri tamen debeant ad arbitrium Superioris.

Quibus caſibus violata cenſeatur Eccleſia.

Quatuor porro in caſibus polluitur, ſeu violatur Eccleſia. Primo propter *Homicidium* in ea perpetratum, vel enormem *Sanguinis effuſionem*, ex percuſſione gravi, & injurioſa ortam, ut conſtat ex cap. *Eccleſiis*, diſt. 1. *de Conſ.* & ex c. *Propoſuiſti*, quod eſt *Innoc. III.* Compoſtellano Archiepiſcopo reſpondentis. Si vero ex levi percuſſione elicitur ſanguis, quamvis magna copia, ut in rixis puerorum contingit, non polluitur Eccleſia; nec etiam violatur, cum aliquis lapide fortuito cadente occiditur, vel ex amentiæ furore ſeipſum occidit, vel aggreſſorem ob neceſſariam, & juſtam ſuæ vitæ defenſionem necat, quia mors illata non eſt per contentionem, & malam voluntatem. Item ſi quis vulnere extra Eccleſiam accepto, in Eccleſiam fugiens moriatur, nulla fit Eccleſiæ contaminatio, quia injuria in ea non eſt illata; contra vero, ſi quis in Eccleſia vulneretur, & extra moriatur; aut ſi quis ex jaculo aut glande ab homicida foras exiſtente miſſis occidat. Si vero in Eccleſiæ tecto, aut ſub Eccleſia, in cellis, vel cubiculis ſubterraneis occidatur, Eccleſia propterea non violatur. At ſi quis graviter percutitur in Eccleſia, nec mors ſequitur, aut ſanguinis effuſio, pollutane cenſenda eſt? Pollutam eſſe negant *Panormitanus*, alii-

aliique non obſcuri nominis auctores; quamvis (inquiunt) aliquorum conſuetudo non improbanda, Eccleſiam in hoc etiam caſu reconciliet ob aliorum terrorem. Si ſententiam roger, violari non dubitanter afferam, ſi vulnus illatum eſt, quamvis nulla ſanguinis effuſio contigerit. Nitor cap. *Propoſuiſti*, Extra, *de Conſecratione Eccleſiæ.*

Secundo, violatur Eccleſia propter *Adulterium*, & qualemcunque *ſeminis* emiſſionem ſponte procuratam, ut reſpondet *Alexand. III.* cap. *Significaſti*, Extra, *de Adulteriis*, *& ſtupro*, idemque conſtat ex cap. *Eccleſiis*, diſt. 1. *de Conſecrat.* Conjugalis etiam debiti redditionem caſus iſte complectitur; per hanc enim etſi nulla proximo, gravis loco ſacro fit injuria. Si tamen hæc facinora ſint occulta, nulla reconciliatione opus eſt, cum Eccleſia de occultis non judicet, ſed ſolum cum per ſe ipſa evidentia, & nota ſunt, vel reorum confeſſione, aut probatione juridica.

Tertio, violatur Eccleſia, cum in ea ſepelitur *Infidelis*, vel *Excommunicatus*, ut habetur c. *Eccleſiam*, 27. & 28. diſt. 1. *de Conſecr.* quorum primum ex Conc. Aurelian. 3. alterum ex Conc. Agrippinenſi ſumptum eſt, & c. *Conſuluiſti*, Extra *de Conſecr. Eccleſiæ*, quod eſt *Innoc. III.* ad Senonenſem Epiſc. reſcribentis. Infidelium numero, & loco hic cenſentur infantes non baptizati; quamobrem ſi extra matris uterum poſiti ſint, & ſeorſim ab ea ſepeliantur, Eccleſia, vel cœmeterium violatur; ſecus, ſi in utero matris mortui ſimul cum ea ſepeliantur, quia non ſepeliuntur, ut perſonæ diſtinctæ, ſed ut partes matrum. Excommunicatum intellige, qui vel ſit notorius percuſſor Clerici, vel nominatim denuntiatus; illos enim duntaxat vitandos eſſe docet Extravagans: *Ad vitanda.*

Quarto, violari Eccleſiam cenſent canonici Juris Interpretes, & Theologi plerique omnes, (*Suareſio*, nonnulliſque aliis exceptis) cum ab Epiſcopo excommunicato dedicatur, aut benedicitur. Si enim hominis excommunicati cadaver Eccleſiam polluit, mul-

to magis ipſam contaminant miniſtri excommunicati non conſecratio, ſed execratio, ut ex juris analogia colligunt *Hoſtienſis*, *Panormitanus*, *S. Antoninus*, *Paludanus*, *Sylveſter*, *Tabiena*, *Navar. &c.* Qui & *S. Thom.* auctoritate nituntur 3. p. qu. 83. art. 3. dicentis: *Qui ſunt extra Eccleſiam, conſecrare non poſſunt.*

Infidelis, & Excommunicati corpus in Eccleſia ſepultum *exhumari debet*, foraſque projici cum ab aliorum corporibus diſcerni poteſt, ſecundum cap. *Eccleſiam*, diſt. 1. *de Conſecr.* & c. *Sacris*, Extra, *de Sepulturis*, quod eſt *Innoc. III.* Nidroſienſi Archiepiſcopo reſpondentis. Quod ſi excommunicatorum corpora diſcerni ab aliis non poſſint, ibi relinquenda ſunt: *Ne cum eorum oſſibus corpora exumulentur Fidelium*; & nihilominus Eccleſia reconcilianda eſt.

An polluta Eccleſia pollutum ſit cœmeterium & e contrario.

Polluta Eccleſia, cœmeterium pollutum cenſetur, ſi ſit Eccleſiæ contiguum, non vero ſi ab ea remotum. Antequam autem reconciliatum fuerit, nemo in eo ſepeliri debet. At polluto cœmeterio, quamvis Eccleſiæ contiguo, non propterea polluta cenſeri debet Eccleſia: „ Ne minus dignum, majus, „ aut acceſſorium, principale ad ſe trahere videatur „. Non unum porro, ſed plura cœmeteria eſſe noſcuntur, quæ quamvis ſibi cohærentia, pariete tamen medio ſejunguntur: „ Ideoque violato eorum altero, „ alterum (licet de uno ad aliud per portam inter„ mediam habeatur acceſſus) non propter hoc re„ putabitur violatum „. Hæ Regulæ traduntur cap. *Si Eccleſiam*, Tit. *de Conſecratione Eccleſiæ, vel altaris*, in Sexto.

A quo reconciliari debeat Eccleſia violata.

X. Cum Eccleſiam conſecratam violari contingit, *Per Epiſcopum reconciliari* debet, *non per Sacerdotes ſimplices*, ut reſpondet *Gregorius IX.* Aſturicenſi Epiſcopo, cap. *Aqua*, Extra, *de Conſecratione Eccleſiæ, vel Altaris*, qui id deinceps fieri prohibet: „„ Non obſtante conſuetudine provinciæ Bracarenſis, quæ dicenda eſt potius corruptela; quia licet Epiſcopus committere valeat, quæ juriſdictionis exiſtunt, quæ Ordinis tamen Epiſcopalis ſunt, non poteſt inferioris

ris gradus clericis demandare „„. Hinc Eccleſiarum conſecratio Chorepiſcopis prohibita can. 7. Conc. Hiſpalenſis; can. 44. Conc. Meldenſis, can. 5. Conc. Metenſis. Adhiberi porro debet ad Eccleſiæ conſecratæ reconciliationem *aqua per Epiſcopum benedicta*, cum vino, & cinere. Si autem Eccleſia conſecrata non fuerit, a ſimplici Sacerdote, de mandato Epiſcopi reconciliari poteſt per aquæ communi ritu benedictæ aſperſionem, ut ex cap. *Si Eccleſia*, colligitur, eodem Tit. „„ Si Eccleſia non conſecrata, cujuſcunque fuerit ſemine, aut ſanguinis effuſione polluta, aqua protinus exorcizata lavetur, ne divinæ laudis organa ſuſpendantur. Eſt tamen, quam citius fieri poterit, conſecranda „„. De cœmeterii reconciliatione idem eſto judicium.

Quibus caſibus Altare Conſecrationem ſuam amittat.

Quamvis alia ſit conſecratio Eccleſiæ, & Altaris, ideoque una ſine altera fieri poſſit, violata tamen Eccleſia, Altare fixum, quod eſt pars illius, pollutum eſt; & polluto viciſſim Altari violata eſt Eccleſia. Altare tamen conſecrationem ſuam amittere poteſt, Eccleſia conſecrationem ſuam ſervante: Primo, ſi menſa frangatur enormiter, præſertim in angulis, ubi fit conſecratio, non autem ſi modicam fracturam paſſa fuerit. Secundo, ſi menſa mota fuerit, id eſt, a ſtipite Altaris, ſeu lapidibus, aut columnis eam ſuſtentantibus avulſa, vel ſi aliquis de lapidibus ſtipitis tangens ipſam menſam ſit motus, ut ait *S. Raymundus* lib. 3. Summæ. Tertio, ſi moveatur, aut frangatur ſigillum ſepulcri, in quo reconditæ ſunt Sanctorum Reliquiæ, ubicunque ſigillum iſtud conſtitutum ſit, ſive in ſuperiori parte in ipſa menſa lapidea Altaris; ſive ante Altare, vel in latere dextero Altaris, ſive in ipſo Altari ſub menſa. Hæc traduntur cap. *Ad hæc*, Extra, *de Conſecratione Eccleſiæ, vel Altaris*, ubi *Alexander III.* ita reſpondet: „„ Si Altare motum fuerit, aut lapis ille ſolummodo ſupra poſitus, qui ſigillum continet, confractus, aut etiam diminutus, debet denuo conſecrari. Propter hoc vero nequaquam reiterare ſuam

conſecrationem Eccleſia conſuevit; licet id quidam Canones innuere videantur „„. Et cap. *Quod in dubiis*, quod eſt *Innoc. III.* Tornacenſi Epiſcopo reſcribentis: „„ Altare vero (*inquit*) in quo tabula, cui conſecrationis benedictio pontificiali miniſterio adhibetur, ſi mota, vel enormiter fracta fuerit; debet non immerito conſecrari „„. Et cap. *Ligneis*, eodem Tit. „„ Cum parietes in ſua integritate permanſerint, & tabula Altaris mota, vel enormiter læſa non fuerit; ob cauſam prædictam, nec Eccleſia, nec Altare debet denuo conſecrari „„.

Quarto Conſecrationem ſuam amittit Altare; ſi fiat in eo tantum augmentum, ut amittat formam; *Quia forma rei eſt eſſe rei.* Ita *S. Raymundus & S. Antoninus.*

Altare portatile conſecrationem amittit; cum lapis a ligno avellitur, ſi ſepulcrum ſeu conditorium Reliquiarum ſit in ligno. Secundo, cum ſigillum ſepulcri in lapide conſtituti movetur, ſive lapis ſit inſertus ligno, ſive non; ſalvo enim, & integro ſigillo, conſecratio non excidit, quamvis a ligno ſeparetur, quia conſecratio non fit in unione lapidis cum ligno, ſed ſolius lapidis eſt. Additur autem lignum, ut commodius calicem, & hoſtiam capiat. Tertio, ex enormi lapidis fractione colligitur ex cap. *Ligneis*, & ex cap. *Quod dubiis*, utque aſſerunt *Joannes Andreas*, *Panormitanus*, *Sylveſter*, & alii.

ARTICULUS II.

De Cæremoniis Altarium ornamenta, vaſaque, & inſtrumenta Sacrificii celebrationi neceſſaria ſpectantibus.

Pallæ, ſeu mappæ Altaris.

I. Altaria ſingula mappis tribus mundis, una oblonga, quæ ad imam eorum partem pertingat, duabuſque reliquis brevioribus veſtita eſſe debent, & pallio item coloris, pro feſti diei, feriæve ratione decenter ornata. *Optatus Milevitanus* lib. 6. tamquam morem ubique receptum commemorat, quod Altaria linteis operirentur. „ Quis (*inquit*) Fi-

„ delium

„ delium neſcit, in peragendis Myſteriis ipſa ligna „ linteamine cooperiri? Inter ipſa Sacramenta vela„ men potuit tangi, non lignum „. Victor Vitenſis Epiſcopus lib 1. *de Perſecutione Vandalica*, Proculum quemdam ab impio *Genſerico* in provinciam Zeugitanam adverſus catholicos miſſum ſcribit, qui Eccleſias devaſtans de pallis Altaris camiſias ſibi, & femoralia fecit. Concilium quoddam Remenſe ab *Ivone Carnotenſi* 2. p. Decreti, cap. 132. relatum, obſervandum eſſe ſtatuit: „ „ Ut menſa Chriſti, id eſt, Altare, ubi Corpus dominicum conſecratur, ubi Sanguis ejus hauritur, ubi SS. Reliquiæ reconduntur, ubi preces, & vota populi in conſpectu Dei a Sacerdote offeruntur, cum omni veneratione honoretur; & mundiſſimis linteis, & pallis diligentiſſime cooperiatur, nihilque ſuper eo ponatur, niſi capſæ cum Sanctorum Reliquiis; & quatuor Evangelia „ „.

Crux in Altari collocanda.

II. In unoquoque Altari, in quo Miſſa celebranda eſt, Crux debet collocari, ut ſtatuunt Conc. Mediolanenſe 6. & *S. Carolus* in Inſtructionibus pro celebratione Miſſæ. Crucis aureæ in Altari meminit *Beda* lib. 2. Hiſtoriæ cap. 20. *S. Bonavent.* lib. *de Miſteriis Miſſæ*, ſanctos Patres ſtatuiſſe ait, ne quiſquam Miſſas celebret, niſi in Altari adſit imago Crucifixi; & merito quidem, ut Crucis aſpectu Sacerdoti celebranti Paſſio Chriſti in memoriam revocetur, cujus Paſſionis hoc Sacrificium viva imago, & repræſentatio eſt.

Duo cerei.

Duo etiam candelabra cum totidem cereis ardentibus, in Altari eſſe debent, unum in cornu Epiſtolæ, alterum in cornu Evangelii, dum Miſſa celebratur, ex *S. Caroto* in Inſtructionibus. Quos ea exiguitate adhiberi, quæ in tanto Myſterio dedeceat, & adſtantibus offenſionem afferre poſſit, vetat Concil. Mediolanenſe 1. Qui ſine lumine Miſſam celebraret, gravis peccati reus eſſet, ut conſtat ex cap. *Litteras*, Extra, *de Celebratione Miſſarum*, quo *Honorius III.* Presbyterum, qui ſine lumine ſacrificabat, officio, & beneficio privandum ſtatuit. Uſus Eccleſiæ poſtulat, ut ſit ex cera, tum quia Deo optima quæque

offerenda ſunt; tum quia acolythi, quibus luminum cura demandata eſt, ceroferarii dicuntur. Unde qui cum alio, quam cereorum lumine, citra ſummam celebrandi neceſſitatem, Sacrum faceret, gravis peccati reus eſſet. Antiquum eſſe in Eccleſia cereorum uſum, Sacrificii, & divinorum officiorum tempore, conſtat ex *S. Athanaſio*, in Epiſtola *ad Orthodoxos*, de Arianorum perſecutione, quia Ethnicos ab illis in Eccleſiam introductos conqueritur, qui candelabra depoſuerunt, & cereos idolis accenderunt. Et ex *S. Hieronymo* lib. *adverſus Vigilantium*, ubi morem illum in Oriente univerſalem fuiſſe teſtatur. „„ Per totas (*inquit*) Orientis Eccleſias, quando legendum eſt Evangelium, accenduntur luminaria, jam ſole rutilante, non utique ad fugandas tenebras, ſed ad ſignum lætitiæ demonſtrandum. Unde & virgines illæ Evangelicæ ſemper habent accenſas lampades ſuas, & ad
Luc. 12. 35. Apoſtolos dicitur: *Sint lumbi veſtri præcincti, & lucer-*
Joan. 5. 35. *næ ardentes in manibus veſtris*; & Joan. Baptiſta: *Ille erat lucerna ardens, & lucens*; ut ſub typo luminis corporalis lux illa oſtendatur, de qua in Pſalterio le-
Pſ. 118. 105. gimus: *Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen ſemitis meis* „„. Idem teſtatur *Prudentius* in Hymno *S. Laurentii*, & *Paulinus*, in Natali 3. *S. Felicis*. De hoc denique ritu *Micrologus*. cap. 11. ita ſcribit: „„ Juxta Romanum ordinem nunquam Miſſam abſque lumine celebramus, non utique ad depellendas tenebras, cum ſit clara dies, ſed potius in typum illius luminis, cujus Sacramenta ibi conficimus, ſine quo & in meridie palpamus, ſicut in nocte „„. Morem illum non reprehendit *Lactantius* lib. 6. *Divinarum inſtitutionum*, cap. 2. Ethnicorum ſuperſtitionem, qui lumina Deo accendebant tanquam in tenebris degenti, & luce indigenti. „„ Mactant igitur (*inquit*) opimas, ac pingues Hoſtias Deo quaſi eſurienti, profundunt vina tanquam ſitienti, accendunt lumina velut in tenebris agenti... Num igitur mentis ſuæ compos putandus eſt, qui auctori, & datori luminis, candelarum, ac cereorum lumen offert pro munere?

Aliud

Aliud vero ille a nobis exigit lumen, mentis ſcilicet, quod exhibere non poteſt, niſi qui Deum agnoverit. Illorum autem dii, quia terreni ſunt, egent luminibus, ne in tenebris ſint „„.

III. Calicis uſus in Sacrificio tam antiquus, quam Sacrificium ipſum. Legimus enim in Evangelio, Chriſtum Dominum noſtrum in ultima Cœna, poſtquam tradidit diſcipulis ſuis ſub ſpecie panis Corpus ſuum, accepiſſe *Calicem*, & dediſſe illis, ac dixiſſe, ut omnes ex eo biberent Sanguinem ſuum, qui mox pro illis, & pro multis effundendus erat in remiſſionem peccatorum. Quod Apoſtolus ſe accepiſſe a Domino, & Fidelibus tradidiſſe teſtatur. Hinc Feria 5. Hebdomadæ ſanctæ, in qua hujus Sacrificii inſtitutio recolitur, *Natalis Calicis* ab antiquis Patribus vocabatur. Ita vocat *S. Eligius* Noviomenſis Epiſcopus Hom. 10. in Cœna Domini. Aurei, vel argentei calices eſſe debent, aut ſaltem habere cuppam argenteam, intus inauratam, ſimul cum patena pariter inaurata, ut docet *S. Car.* in Inſtructionibus de celebratione Miſſæ, & miſſalis Romani rubricæ præſcribunt. Quamobrem ſicut vitreorum calicum uſum abrogavit Eccleſia, quamvis olim toleraverit, vel ob inopiam Eccleſiarum, vel quia vaſa aurea, & argentea, ipſique calices ad redemptionem captivorum, & alimoniam pauperum conflati fuerant; ita nunc ſtanneorum calicum uſum jam tollit, quantum poteſt, quamvis hujus metalli uſum jus antiquum aliquo modo toleret, cap. *Ut Calix*, diſt. 1. *de Conſecratione*. Cujus hæc ſunt verba; „„ Calix Domini, cum patena, ſi non ex auro omnino, ex argento fiat. Si quis autem tam pauper, ſaltem vel ſtanneum calicem habeat. De ære, & aurichalcho non fiat calix, quia ob vini virtutem æruginem parit, quæ vomitum provocat. Nullus autem in ligneo, vel vitreo calice præſumat Miſſam cantare „„. Ex Conc. Remenſi neſcio quo hoc Decretum referunt *Ivo Carnotenſis* pag. 2. cap. 131. & *Gratianus*: At *Richardus* Cantuarienſis Archiepiſcopus, *S. Thomæ* Martyris

Calix ex qua materia eſſe debeat.

immediatus ſucceſſor, in Synodo a *Rogerio de Hove-dens* relata, ſtatuit, ne conſecraretur Euchariſtia, niſi in calice aureo, vel argenteo, & ne ſtanneum calicem Epiſcopus benediceret. Et *S. Petrus Damiani* Opuſculo 23. cap. 1. accerrime invehitur in Sacerdotes, qui ſtanneos, vel etiam ſupparis cujuſcunque metalli calices ſordibus inhorreſcere patienter aſpiciebant: „ Et quod (*inquit*) non dignaretur Potens „ quilibet propriis adhibere labiis, in hoc iſti Corpus „ non verentur imponere Salvatoris „. Veterem Eccleſiam calicibus aureis, & argenteis uſam ad Sacrificium, colligitur ex *Optato Milevitano* lib. 1. ubi loquens de *Menſurio* Epiſcopo ait: „ Erant Eccleſiæ „ ex auro, & argento quam plurima ornamenta, „ quæ defodere terræ, nec ſecum portare poterat „. In his autem priorem locum tenuiſſe calices, quis dubitet? Libro enim ſexto inter Donatiſtarum ſcelera, hoc etiam ipſis exprobrat, quod calices fregerint, & vendiderint: „„ Fregiſtis (*inquit*) calices Chriſti Sanguinis portatores, quorum ſpecies revocaſtis in maſſas, mercem nefariis nundinis procurantes. Emerunt forſitan in uſus ſuos ſordidæ mulieres, emerunt pagani, facturi vaſa, in quibus incenderent idolis ſuis „„. Celebris eſt impii hominis blaſphemia, quem cum *Julianus Apoſtata* ad Antiochenam Eccleſiam deridendam miſiſſet, ſacrorum vaſorum, quæ *Conſtantinus* donaverat, magnificentiam admiratus: *En* (inquit) *cujuſmodi vaſis Filio Mariæ miniſtratur.* Ita refert *Theodoretus* lib. 3. *Hiſtor. Eccleſ.* cap. 8. *S. Joan. Chryſoſtomus* aureum calicem, & gemmis ornatum commemorat Homil. 51. in Matthæum. *S. Hieronymus* Ep. ad *Theophilum Alexandrinum*, paſchalibus ejuſdem *Theophili* Epiſtolis ab ipſo latinitate donatis præfixa, S. calices, aliaque divini Sacrificii inſtrumenta veneratione digna eſſe docet. „„ Mirati ſumus (*inquit*) in opere tuo utilitatem omnium Eccleſiarum, ut diſcant, qui ignorant, eruditi teſtimoniis Scripturarum, qua debeant veneratione ſancta ſuſcipere, & Altaris Chriſti miniſterio deſervire, ſacroſ-

roſque caliçes, & ſancta velamina, & cætera, quæ ad cultum dominicæ pertinent Paſſionis, non quaſi inania, & ſenſu carentia, ſanctimoniam non habere, ſed ex conſortio Corporis, & Sanguinis Domini, eadem, qua Çorpus ejus, & Sanguis, majeſtate veneranda „„. De calicibus aureis, & argenteis in uſum celebrandorum Sacramentorum conſecratis *S. Auguſt.* Concione 2. in Pſ. 113. explicans hunc Verſum: *Simulacra gentium argentum, & aurum*, ita ſcribit. „„ Sed enim & nos pleraque inſtrumenta, & vaſa ex hujuſmodi materia, vel metallo habemus in uſum celebrandorum Sacramentorum, quæ ipſo miniſterio conſecrata ſancta dicantur, in ejus honorem, cui pro ſalute noſtra inde ſervitur „„. Refert *Gregorius Turonenſis* lib. 3. Hiſtoriæ, cap. 10. Childebertum Regem ex Hiſpania redeuntem: „„ Inter reliquos theſauros miniſteria pretioſiſſima detuliſſe, nimirum ſexaginta calices, quindecim patenas, viginti Evangeliorum capſas, omnia ex auro puro, & gemmis pretioſis ornata „„.

Calix ſepulcrum novum ſignificat, in quo Chriſtus ſepultus eſt. Patena, lapidem advolutum ad oſtium monumenti; Corporale ſindonem mundam, qua corpus ejus involvit Joſeph ad Arimathæa, ut docent *Rabanus* lib. 1. *de Inſtit. Cler.* cap. 33. & *Hildebertus* Archiepiſc. Turonenſis in carmine de Miſſæ Myſterio:

Ara Crucis, tumulique calix, lapidiſque patena,
Sindonis officium candida byſſus habet.

Calicis Conſecratio.

IV. Çalicis, & patenæ conſecratio ad Epiſcopos jure ſpectat, ut colligitur ex cap. *Cum veniſſet*, Extra *de S. Unctione*, §. *Ungitur*, ex Pontificali Romano, & Eccleſiæ uſu. Poteſtatem conſecrandi calices ſimplici Sacerdoti a ſummo Pontifice committi poſſe, plerique ſcribunt Canonici juris interpretes, & Caſuum arbitri. Privilegio ſingulari id conceſſum *Joanni* Abbati Ciſtercienſi, & quatuor primis ejus Coabbatibus ab *Innocent. VIII.* anno milleſimo quadringenteſimo octogeſimo nono, referunt, ſimilique

Sedis Apoſtolicæ privilegio Patres ſocietatis Jeſu calices in Indiis conſecrare.

Quando Calix Conſecrationem ſuam amittat.

Conſecrationem ſuam calix amittit, cum ita frangitur, ut ad uſum Sacrificii ſit inutilis, nimirum ſi cuppa frangatur, vel a pede avellatur; ſi tamen calix eſſet tornatilis, ita per artem fabrefactus, ut pes a cyatho abſque ulla vi ſeparari poſſet, conſecrationem non amitteret, ſeparatione facta, ſiquidem nulla fractio fieret, ut *Barboſa*, aliique cenſent, licet quidam contrarium teneant. Quamvis enim in cyatho a pede ſeparato fieri conſecratio non poſſit, quia figura calicis non manet; ſi tamen a ſacro Miniſtro cyathus tornatili pedi ante Miſſæ conſecrationem rurſus inſeratur, non videtur opus eſſe nova conſecratione, cum eadem figura maneat, nihilque detractum, nihil additum ſit. Secundo, nova conſecratione pariter indiget calix argenteus, cum poſt conſecrationem deauratur, vel cum tota deauratio interior deteritur; quia conſecratio fit in ſuperficie illa interiori, quæ non manet eadem. Si vero ab aurificibus ita percutitur calix, ut tamen integer maneat, nec interior cuppæ ſuperficies mutetur, nova conſecratione non eget.

Corporale.

V. Ad celebrationem Miſſæ omnino etiam neceſſarium eſt Corporale, ſeu Palla linea, in qua Chriſti Corpus conſecretur. Conſtituiſſe dicitur *S. Sylveſter*, ut Sacrificium Altaris non in ſerico, neque in panno tincto, ſed tantum in lineo ex terra procreato conſecraretur, ſicut Corpus Domini in ſindone linea, & munda ſepultum eſt. De illo ſcribit *S. Iſidorus Peluſiota* lib. 1. Epiſt. 123. „„ Pura illa Sindon, quæ ſub divinorum donorum miniſterio expanſa eſt, Joſephi Arimathenſis eſt Myſterium. Ut enim ille Domini Corpus ſindone involutum ſepulturæ, per quod univerſum mortalium genus Reſurrectionem percepit; eodem modo nos Propoſitionis panem in ſindone ſacrificantes, Chriſti Corpus, ſine dubitatione reperimus nobis illam fontis in modum immortalitatem, quam Salvator funere elatus a Joſepho, poſt-

quam

quam reſurrexit a mortuis, impertiit „„. Corporalis benedictio in Romano Pontificali habetur, qua Antiſtes Deum precatur, ut hoc linteamen ſanctificet „„ Ad tegendum, involvendumque Corpus, & Sanguinem Domini Jeſu Chriſti; & *ut* Corporis, ac Sanguinis Redemptoris noſtri novum ſudarium Spiritus ſancti gratia efficiatur „„.

A quo ablui debent Corporalia.

Corporalia debent ablui a Clerico in ſacris Ordinibus conſtituto, tertio quoque menſe, & crebrius, ſi opus fuerit, ut jubent *S. Carolus* in Inſtructionibus, Concilium Rothomagenſe, 1581. Aquenſe 1585. Synodus Carnotenſis 1526. Toronenſis 1583. Concilium Mediolanenſe 1. ſtatuit. Ut „„ Ornamenta, & inſtrumenta Altarium pro celebratione Miſſæ, pura, ac munda ſint, præſertim Corporalia, & Purificatoria; quamobrem etiam vino albo, ubi poſſit, tantummodo ad Miſſæ Sacrificium Sacerdotes utantur „„.

Miſſalia.

VI. Abſque libro Miſſali non licet Miſſam celebrare; ſi deſit, a celebratione Miſſæ abſtinendum eſt, quæcunque neceſſitas urgeat. Qui ſine Miſſali celebraret; graviter peccaret; tum quia ſe exponeret periculo errandi in verbis Canonis, immo & Conſecrationis, cum & optimæ memoriæ viros aliquando fallat memoria; tum quia violaret generalem Eccleſiæ conſuetudinem. Idem eſto judicium de illo, qui ſine calice, & patena conſecratis, ſine corporali, ſine pallis Altare veſtientibus, ſine lumine, ſine aliqua denique ſacrarum veſtium celebraret. Hunc, inquam, mortalis peccati reum cenſent *S. Antoninus*, & alii poſt ipſum caſuum arbitri. „„ In his *enim* rebus, de quibus nihil certi ſtatuit divina Scriptura, mos populi Dei, & inſtituta Majorum pro lege tenenda ſunt. Et ſicut prævaricatores divinarum legum, ita contemptores Eccleſiaſticarum conſuetudinum coercendi ſunt „„; ut habetur cap. *In his*, diſt. 11. cujus prima pars ex Epiſt. *S. Auguſtini* ad *Caſulanum* ſumpta eſt.

S. Ant. 3. p. tit. 3. c. 6. §. 6.

ARTICULUS III.

De Cæremoniis ſacra Sacerdotum indumenta ſpectantibus.

Veſtium ſacrarum a profanis diſcrimen.

„ Religio divina alterum habitum habet in miniſterio Altaris, alterum in uſu, vitaque communi „ (*inquit S. Hieronymus*, Commentario in cap. 44. Ezechielis.) Hunc ritum ab Apoſtolis acceptum credere par eſt, quamvis in veſtium ſacrarum numero, & forma progreſſu temporis aliquid immutatum fuerit. Sacerdoti porro Miſſam celebraturo ſex veſtes ſunt neceſſariæ, *Amictus*, *Alba*, *Cingulus*, *Manipulus*, *Stola*, *Planeta*, ſeu *Caſula*. Quæ omnes benedictæ eſſe debent, ut ſtatuitur cap. *Veſtimenta*, diſt. 1. *de Conſecrat.* cujus hæc ſunt verba: „„ Veſtimenta Eccleſiaſtica, quibus Domino miniſtratur, & ſacrata debent eſſe, & honeſta; quibus aliis in uſibus non debent frui, quam in Eccleſiaſticis, & Deo dignis officiis; quæ nec ab aliis debent contingi, aut ferri, niſi a ſacratis hominibus, ne ultio, quæ Balthaſſar Regem percuſſit, ſuper hæc tranſgredientes, & talia præſumentes veniat, & corruere eos faciat ad ima „„. Ab Epiſcopo, vel aliquo ſummi Pontificis privilegium habente Sacerdote, benedicta eſſe oportet. Id autem privilegium Prælatis Regularibus a *Leone X.* conceſſum eſt, ita tamen, ut pro ſuarum duntaxat Eccleſiarum uſu ornamenta Eccleſiaſtica benedicere valeant, ut reſpondit S. Congregatio rituum 24. Auguſti 1609. cujus Decretum commemorant *Gavantus* in Commentario ad Rubricas Miſſalis Tom. 1. p. 4. tit. 19. num. 11. & *Barboſa* lib. *de Officio, & Poteſtate Epiſcopi*, p. 11. alleg. 27. n. 44. Epiſcopum hujus benedictionis officium committere non poſſe ſimpliçi Sacerdoti, reſpondit S. rituum Congregatio, ut referunt *Poſſevinus* lib. *de Officio Curati*, cap. 2. num. 37. & *Barboſa* loco mox laudato, num. 42.

Benedictio.

A quo benedicti poſſint ornamenta eccleſiaſtica.

Cum Caſula duplicata eſt, cum poſſit eſſe ſimpla (inquit *S. Antoninus* Tit. 13. cap. 6.) ſuper quamlibet partem fit benedictio; unde in celebrando verti „ po-

„ poteſt ex utraque parte. Etſi una pars amoveatur „ ab alia, remanet benedicta, & poteſt cum ea ce„ lebrari. Idem eſto judicium de ſtola duplici. E lon„ go manipulo licet facere ſtolam, & contra de brevi „ ſtola manipulum, vel cingulum, quia omnia hæc „ vera benedictione conſecrantur.

Cum ſacra veſtimenta reſarciuntur propter paupertatem, ſi ita franguntur, ut apta non ſint ad uſum, ad quem fuerant deſtinata, aut priorem figuram amplius non retineant, v. g ſi ex Alba abſcindatur manica, nova benedictione indigent.

II. *Amictus* ſignificat velamen, quo Judæi faciem Chriſti obduxerunt, dum eum colaphis cæderent, dicentes: *Prophetiza, quis te percuſſit.* Vel etiam Coronam ſpineam, quam ejus capiti milites impoſuerunt, ut Regiæ ipſius dignitati illuderent, ſimulque ipſum doloribus vehementiſſimis in ipſo ſenſuum omnium fonte cruciarent; vel ſignificat Chriſtum Caput noſtrum abſcondiſſe Divinitatem ſuam ſub amictu naturæ humanæ; & humanitatem ſimul, ac divinitatem abſondere in Euchariſtia ſub alienis panis, & vini ſpeciebus. Moraliter vero Amictus ſignificat galeam ſalutis, ſpem, & fiduciam in Deum, qua omnes ſpiritualium hoſtium incurſus expugnamus; necnon fortitudinem ad divina officia exequenda, ut docet *S. Th.* in 4. *Sententiarum*, diſt. 24. qu. 3. art. 3. Aut etiam, quatenus collum tegit, deſignat cuſtodiam vocis, quæ per collum, & guttur emittitur; ut vere dicere poſſit Sacerdos: *Dixi*; *Cuſtodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea.* Amictus, inquam, de caſtigatione vocis Sacerdotem admonet. Ut vero per humeros diffunditur, ſuave Domini jugum alacriter ferendum eſſe docet; ut adſtringitur in modum Crucis ante pectus, notat propoſitum non admittendi alias cogitationes, quam de Deo.

Veſtes Sacerdotis celebrantis neceſſariæ, illarum ſignificatio. Amictus.

Pſalm 38.

III. *Alba*, ſeu tunica talaris linea, cujus meminere Conc. Carthaginenſe ſub *Anaſtaſio I.* can. 41. & Narbonenſe ſub *Pelagio II.* quam *Amalarius*, & alii *Camiſiam* vocant, a Synagogæ Sacerdotibus ad ſacros

Alba.

Eccle-

Eccleſiæ Miniſtros tranſiit Veſtem albam ſignificat, qua *Herodes* Chriſtum illuſit (*Luc.* 23.) Moraliter ſignificat cordis, ac vitæ puritatem, ſua longitudine perſeverentiam, & beatæ immortalitatis ſymbolum eſt.

Cingulum. IV. *Cingulum* ſignificat funem, quo Chriſtus in horto ligatus eſt. Moraliter carnis continentiam Sacerdotibus maxime neceſſariam ſignificat, ſive mentis cuſtodiam, qua luxuria reſtringitur, & cupiditas cohibetur, ne ad carnalia dilabatur, & greſſus bonorum operum impediatur; ſicut per cingulum, quod circa lumbos præcingitur, Alba ne difluat, & greſſum impediat, adſtringitur. Ita *Honorius Auguſtodunenſis* in *Gemma animæ*, lib. 1. cap. 203. Quamvis enim ad Chriſtianos omnes pertineat, Sacerdos tamen
Luc. 12. præcipue ſpectat illud Chriſti monitum: *Sint lumbi veſtri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus*
Epheſ. 6. *veſtris.* Et illud Apoſtoli: *State ſuccincti lumbos veſtros in veritate.*

Manipulus. V. *Manipulus* erat olim mappula, ſive ſudarium brachio ſiniſtro alligatum, quo ſudor, & ſordes abſtergebantur, ut illi paſſim teſtantur, qui Tractatus de divinis officiis ſcripſere. Vincula ſignificat Chriſti manibus iniecta. Moraliter, exterſionem minimarum macularum (inquit *S. Th.*) In manu ſiniſtra portatur, ut oſtendatur in temporali vita tædium nos pati ſuperflui humoris, hoc eſt, carnalis delectationis; inquit *Amalarius* lib 2. de eccleſiaſticis officiis, cap. 24.) Secundo, vigilantiam ſignificat, qua Sacerdos torporem animi excutere debet, bonis operibus jugiter incumbendo; (inquit *Innoc. III.* lib. 1. *de Myſteriis Miſſæ*, cap. 59) Significat denique cordis compunctionem, quam Sacerdos ad Altare deferre debet; (inquit *Stephanus Æduenſis* lib. *de Sacramento Altaris*, cap. 10.) Multiplicem illam ſignificationem exprimit oratio, quam fundit Sacerdos, cum manipulum induit: „ Merear, Domine, por„ tare manipulum fletus, & doloris, ut cum exulta„ tione percipiam mercedem laboris „. Sacerdotes quip-

quippe tot ſunt operarii, quos Chriſtus miſit in meſſem ſuam; quibus illud Pſalmi 125. apprime convenit, ſi ſuo miniſterio digne fungantur: *Euntes ibant, & flebant, mittentes ſemina ſua; venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos ſuos.* Animas ſcilicet, in quas æternæ vitæ divinum ſemen Sacramentorum adminiſtratione, & divini verbi prædicatione immittunt, Chriſto Domino meſſis ad judicium venienti cum gaudio repræſentabunt, velut manipulos uberos ſuo labore collectos, & in horreo ipſius reponendos.

VI. *Stola*, ſive *Orarium*, ſignificat funem, quo Chriſtus columnæ alligatus, aut in Calvariæ montem cum onere Crucis tractus eſt. Moraliter chriſtianæ obedientiæ jugum ſignificat. A collo per anteriora deſcendens, dextrum latus ornat, & ſiniſtrum, ut doceat Sacerdotem per arma juſtitiæ a dextris, & a ſiniſtris, id eſt, in proſperis, & adverſis, fortem, & conſtantem eſſe debere. Ita *Yvo Carnotenſis* in Serm. *de Sacerdotalibus indumentis*, & Conc. *Bracarenſe IV.* anno Chriſti 675. can. 4. cujus hæc ſunt verba: „ „ Cum antiqua Eccleſiaſtica noverimus inſtitutione præfixum, ut omnis Sacerdos, cum ordinatur, Orario utroque humero ambiatur; ſcilicet, ut qui imperturbatus præcipitur conſiſtere inter proſpera, & adverſa; virtutum ſemper ornamento utrobique circumſeptus appareat, qua ratione tempore Sacrificii non aſſumat, quod ſe in Sacramento accepiſſe non dubitatur? Proinde modis omnibus convenit, ut quod quiſque percepit in conſecratione, hoc & retinet in oblatione, vel perceptione ſuæ ſalutis; ſcilicet, ut cum Sacerdos ad ſolemnia Miſſarum accedit, aut pro ſe Deo Sacrificium oblaturus; aut Sacramentum Corporis, & Sanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti ſumpturus, non aliter accedat, quam Orario utroque humero circumſeptus, ſicut & tempore Ordinationis ſuæ dignoſcitur conſecratus; ita ut de uno, eodemque Orario cervicem pariter, & utrumque humerum premens, ſignum in Stola.

ſuo

ſuo pectore præferat crucis. Si quis autem aliter egerit, excommunicationi debitæ ſubjacebit „„. Significat denique ſtolam immortalitatis in prævaricatione primi parentis amiſſam, & virtute Paſſionis, ac Reſurrectionis Chriſti, necnon divinæ Euchariſtiæ, quæ futuræ gloriæ pignus eſt, nobis aliquando reddendam. Unde Sacerdos ſtolam induens, hanc orationem fundit: „„ Redde mihi, Domine, obſecro, ſtolam immortalitatis, quam amiſi in prævaricatione primi parentis, & quamvis indignus accedo ad tuum ſacrum Myſterium, merear tamen gaudium ſempiternum „„

Planeta, ſeu Caſula.

VII. *Planeta*, ſeu *Caſula*, veſtimentum purpureum ſignificat, quo Chriſtus in Paſſione ſua indutus eſt. Moraliter, charitatem; dumque & ante pectus, & poſt humeros pendet, Deum & proximum, amicum, & inimicum diligendum eſſe innuit. Cæteris Sacerdotum veſtibus ſuperponitur, quia charitas reliquis virtutibus antefertur, id etiam indicat oratio, quam fundit Sacerdos Caſulam induens: „ Domine, qui „ dixiſti, jugum meum ſuave eſt, & onus meum le„ve, fac, ut iſtud portare ſic valeam, ut conſequar „ tuam gratiam „. Nam charitas eſt, quæ Chriſti jugum ſuave facit, & onus leve juxta illud 1. Joan. 5. *Hæc eſt charitas Dei, ut mandata ejus cuſtodiamus; & mandata ejus gravia non ſunt*; quia nempe ſunt facilia charitati, ut *S. Auguſtinus* exponit. Significat etiam myſticum Chriſti corpus, quod eſt Eccleſia, ut cenſet *Rupertus* lib. 1. *de divinis officiis*, cap. 22. Intra eſt, inquit, & undique clauſa, ut unitatem, vel integritatem veræ fidei demonſtret. Pars anterior, & poſterior, antiquæ Eccleſiæ, quæ Paſſionem Domini præceſſit, & novæ, quæ ſubſequitur, ſignum eſt. Quia vero charitatis ſimul, & Eccleſiæ ſymbolum eſt, admonentur Sacerdotes, ut ſuam charitatem erga Eccleſiam ſedulo exerceant, exemplo Chriſti, qui *Dilexit Eccleſiam, & ſe ipſum tradidit pro ea, ut eam ſanctificaret, mundans lavacro aquæ in verbo vitæ, ut exhiberet ipſe ſibi glorioſam Eccleſiam, non habentem maculam,*

Epheſ. 5. 25.

culam, aut rugam, aut aliquid hujuſmodi, ſed ut ſit ſancta, & immaculata. Caſula dupla eſt, poſt tergum, inter humeros, ante pectus. Per humeros, inquit *Amalarius*, opera exprimuntur; in eis duplex ſit veſtimentum: „„ Quia ſic debemus bona opera foris proximis oſtendere, ut eadem intus coram Domino integra ſervemus. In pectore duplex, quia in eo utrumque debet eſſe & doctrina, & veritas, veritas interius, doctrina ad homines „„.

VIII. Veſtes ſacræ ad profanos uſus adhiberi abſque ſacrilegio non poſſunt, ut habetur c. *Ad Nuptiarum*, diſt. 1. *de Conſecratione*, nec ab aliis, niſi a ſacratis hominibus in eccleſiaſticis officiis ferri debent, ex cap. *Veſtimenta* ibidem. Quamobrem, quæ ita detritæ, ac laceræ ſunt, ut ſacris miniſteriis amplius ſervire non poſſunt, comburi debent, & cineres in piſcinam, vel in locum mundum ab hominum veſtigiis remotum inferri, ex cap. *Altaris*, ibidem. Veſtes profanas virorum, ac mulierum nobilium in ſacros uſus converti poſſe, quamvis neget Gloſſa Capitis, *ad Nuptiarum*, cenſent Theologi inſignes: *Angelus de Clavaſio*, *Sylveſter*, *Sylvius*, &c. Quæ probabilior ſententia eſt, cum ad Tabernaculi veteris ornatum, cultumque, & ad veſtes ſanctas conficiendas, viri cum mulieribus præbuerint armillas, & inaures, annulos & dextralia, hyacinthum, & purpuram, &c. ut refertur *Exodi* 25. Ex veſtibus itaque pretioſis mulierum illuſtrium Caſulas, aut Altaris ornamenta fieri poſſe, cum eas Eccleſiæ offerunt, nemo dubitet. Verum gentilitia ſtemmata Nobilium veſtibus ſacris intexi, aut calicibus, aliiſque vaſis Eccleſiæ oblatis inſculpi, minime permittere debent Epiſcopi, & Eccleſiarum Rectores, ne ſuperbia, & oſtentatio in Templis ipſis, ariſque triumphare videatur, atque hujuſmodi donaria diabolus cum Chriſto, quod dictu horrendum eſt, partiatur. Hunc in abuſum acerrime invehitur egregius pietatis Magiſter *Joan. Taulerus*, Serm. 1. in Dominica 8. poſt Trinitatem, & de illis, qui ſtemmata ſua veſtibus,

Veſtes ſacras ad uſus profanos adhibere nefas.

Gentilitia Nobilium virorum, aut mulierum ſtemmata in ſacris veſtibus, aut vaſis non ferenda.

ſtibus, ornamentis, vaſis ſacris, Altaribus, & Eccleſiis adtexi volunt, aut appingi, ut eorum munificentia innoteſcat, vere ait: *Receperunt mercedem ſuam.* Inanem porro eorum excuſationem eſſe docet, qui id unum ſe quærere profitentur, ut pro illis oretur, quod eorum inſignia monent. „„ Multo enim (*inquit*) utilior eis foret eleemoſyna aliqua parva, ſoli Deo in ſinu illius oblata, & abſcondita prorſus ab omnibus, quam vel celebris Templi extructio, ſcientibus cunctis, preceſque pro eis fundentibus; facile enim ſupplebit Deus, quidquid omnes orare poſſent, ſi bona ſua opera illi ſoli relinquere, eique confidere curent. Sola namque eleemoſyna reſignata, ac pura ſolius divinitatis intentione facta plus orat, quam omnes, ad quorum notitiam pervenire poſſet, orare poſſent „„. Qui igitur ea lege ornamenta, vel calices Eccleſiis offerunt, aut Cappellas, vel Eccleſias erigunt, ut in iis gentilitia eorum ſtemmata effulgeant, ſeipſos quærunt, & Cainum imitantur, qui cum pauca, eaque deteriora ex bonis ſuis Deo munera offerret: *Se ipſum ſibi retinuit.* Quamobrem eum recte obtuliſſe, ſed non recte diviſiſſe, ait Scriptura. „„ Nam ſi quis debitum ſolvat, (*inquit S. Ambr.*) & in referendo injuriam faciat creditori, intolerabilius eſt utique, quam non reddidiſſe, quod debebat. Non ergo quantitas ſolutionis, ſed animus reddentis, & qualitas conſideratur, & affectus. Recte igitur Cain obtulit, quia oblatio inſigne devotionis, & indicium gratiarum eſt; ſed non recte diviſit, quia ante omnia Deo debuit deferre primitias, ut a gratia inchoaret Auctoris. Et enim diviſionis hic ordo eſt, ut prima ſecundis, non primis ſecunda præcurrant, & cœleſtia terrenis, non terrena cœleſtibus præferantur „„. Terrena autem cœleſtibus præferunt, & Deo injuriam faciunt, cui offerunt munera, viri & fœminæ nobiles, & divites, cum gentilitia ſua ſtemmata, & inſignia in Caſulis Sacerdotum, ornamentis Altarium, ſacris calicibus, ipſis Altaribus, & Eccleſiis, intexi, inſculpi.

Matth. 6.

Lib. 2. de Cain, & Abel. c. 6.

pi, appingi volunt; & ita ſunt affecti, ut alias Eccleſias, vel Altaria non erigerent, nec ſacra vaſa, vel ornamenta Eccleſiis conferrent. Indignum ſane eſt, nec omnino ferendum, ut ſacra ſupellex iiſdem inſignibus notetur, ac profana, quæ in eorum abaco ad pompam oſtentatur, in menſis ad luxum miniſtratur; ut eorum inſignia, quaſi auctoramenta ſervitutis ferant Sacerdotes, cùm Sacris operantur; ſicut pediſſequi, cum famulantur, ſicut muli, cum ſarcinas ferunt; ut eorum ſtemmata, & tituli ſpectentur in Altaribus, ut in rhedis, & curribus; in Baſilicis ſoli Deo dicatis in memoriam Sanctorum, qui terrenos honores contempſerunt, illique juge chriſtianæ humilitatis Sacrificium obtulerunt, ut in ædibus profanis. Si in Regum palatiis, aulis, & periſtromatibus, vaſis aureis, & argenteis, totaque ſupellectili, qua eorum Majeſtas utitur, nulla alia inſignia, nulli tituli ſpectantur, niſi Regum, quorum propria ſunt; quis æquo animo patiatur aliena inſignia, immo hoſtilia, mundi ſcilicet pompa, & diaboli ſuperbiam ſpectantia, in vaſis, ornamentis, Altaribus, Eccleſiis Deo dicatis oſtentari?

At (inquies) quid facto opus, ſi vir, aut mulier nobilis, & potens Eccleſiam erigere, ſacra vaſa, & ornamenta offerre velit, ea conditione, ut ejus ſtemmata in iis opere phrygio elaborata, vel inſculpta ſint?

Reſp. Sacerdotem ipſos de hoc vanitatis conſilio piis monitionibus, & adhortationibus privatim dimovere debere; ſi dimovere non poſſit, eorum oblationes tam indigna conditione factas reſpuere, ne Sacerdotali auctoritate non ferendus foveatur abuſus. At, inquies, Eccleſia noſtra ſacris ornamentis, & vaſis indiget; ſi donaria hujuſmodi recuſemus, ambabus manibus, & cum gratiarum actione accipient alii minus ſcrupuloſi; nos vero moroſi, difficiles, agreſtes audiemus. O indignas Sacerdotibus rationes, quibus nullum ſtudium potius eſſe debet, quam ut Deo placeant, cui ſe probaverunt! Chriſti Corpus in

caniſtro vimineo, Sanguinem in vitro portare, exemplo *S. Exuperii* Toloſani Epiſcopi, convenientius eſſet, quam abominationem ſuperbiæ in loco ſancto non ſolum ferre, ſed fovere.

ARTICULUS IV.

De Cæremoniis tempus ſpectantibus.

Olim varia quoad tempus offerendi Eccleſiarum diſciplina.

Quoad tempus offerendi Sacrificii Miſſæ, non una fuit olim omnium conſuetudo, dum alibi Sabbato tantum, & Dominico, alibi tantum Dominico die offerebatur, ut teſtis eſt *S. Auguſt.* Epiſtola 54. olim 118. ad *Januarium*. Aliarum Eccleſiarum mos fuit quotidie Sacrificium offerre; quem morem ab Apoſtolis manaſſe, Acta *S. Andreæ* teſtantur, qui Ægeæ proconſuli reſpondit: „„ Ego omnipotenti Deo, qui unus, & verus eſt, immolo quotidie immaculatum Agnum in Altari, cujus carnem poſtea quam omnis populus credentium manducaverit, Agnus, qui ſacrificatus eſt, integer perſeverat, ac vivus „„. Hunc morem in Africa *S. Cypriani* tempore viguiſſe, teſtatur ipſe Epiſt. 54. „ Ut Sacerdos (*inquit*) qui Sacrificia Dei quotidie celebramus, hoſtias „ Deo, & victimas præparemus „. Quod tamen non ita intelligendum eſt, ut quilibet Sacerdos Sacrificium ſingulis diebus offerret, aut ut nulli dies ſine Sacrificio abirent. Apud Græcos ex veteri diſciplina Miſſa carent dies omnes Quadrageſimæ, quibus Miſſa Præſanctificatorum utuntur, ut nos in Paraſceve, exceptis Sabbato, & Dominica, & die Annuntiationis. Diem Sabbati Alexandriæ, & Romæ olim Miſſa caruiſſe, teſtis eſt *Socrates* lib. 5. Hiſtoriæ eccleſiaſticæ cap. 21. Addebant Sabbato Alexandrini Ferias quartam, & ſextam (*ex eodem.*) Eccleſia Mediolanenſis ſextas quaſque Ferias quadrageſimæ ſine Sacrificio tranſigit. In eadem Quadrageſima officio Miſſæ caruit Feria quinta uſque ad *Greg. II.* ut colligitur ex *Anaſt.* in ejus vita. In Eccleſia latina, Feria ſexta in Paraſceve, quæ ſola nunc Miſſa caret, ac Sabbatum

ſanctum, Miſſam non habuerunt. Miſſa, quæ nunc Sabbato ſancto celebratur, ad noctem Reſurrectionis ſpectat.

II. Sacerdotem quemlibet quotidie celebrare poſſe, debita præparatione præmiſſa, certum eſt. Nemo tamen quotidie celebrare tenetur, niſi forte ratione Capellaniæ, vel alterius Beneficii. Quo caſu, is, cui onus iſtud incumbit, a celebratione interdum abſtinere poteſt, vel ex cauſa infirmitatis, vel ex alia legitima, reverentiam præſertim Sacramenti ſpectante. Nec propterea tenetur ad aliquid reſtituendum, vel ad celebrandum per ſubſtitutum, ſi charta fundationis ſimpliciter cautum ſit, ut beneficiarius Miſſam quotidie celebret. Id enim ita intelligendum; ut teneatur aſſidue, & quanto frequentius poteſt, celebrare, ſalva reverentia Sacramento debita, ſalva item Sacerdotis honeſtate, & devotione. Ita cenſent *Angelus de Clavaſio*, *Sylveſter Prieras*, *Tabiena*, *Navarrus*, *Sylvius*, & alii. Quia (inquiunt) aliter obligare Sacerdotem, ut quotidie celebret, onus eſſet gravius, quam ut ferri poſſet. Quapropter ſi Beneficiarius ille ægritudine detineatur minime diuturna, octo verbi gratia, aut quindecim diebus, non tenetur alium ſubſtituere Sacerdotem, qui Miſſas dierum illorum celebret, niſi forte ad hoc fundatæ eſſent, aut inſtitutæ, ut populus Dominicis, ac Feſtis diebus Miſſam audiret. Et ſi abſque ægritudine, ex legitima cauſa, quandoque a Miſſarum celebratione abſtineret, non peccaret, neque reſtitutionis lege teneretur. Secus vero ſi propter ludum, ebrietatem, venationem, aliaſve ſimiles cauſas, ſecundum ſe, vel comparate ad ſtatum clericalem, & Sacerdotalem minime honeſtas, aut legitimas. Hæc Reſponſio firmatur auctoritate *Alexandri III.* cap. *Significatum*, Extra, *de Præbendis*, & *Dignitatibus*, cujus hæc ſunt verba: „ Significatum eſt nobis, quod cuidam Sacerdoti præbendam unam in Eccleſia veſtra communi voluntate dediſtis, ita quod Miſſam de S. Maria (niſi corporis infirmitate gravatus ſit) debeat

Qui quotidie celebrare teneantur.

quotidie celebrare ; & Eccleſiam veſtram , nonniſi communi tam Præpoſiti , quam Capituli conſenſu poſſit dimittere , vel cuiquam præbendæ illius Anniverſarium delegare. Quam ſiquidem inſtitutionem eatenus confirmamus , ut prædictus Sacerdos , niſi infirmitate corporis fuerit impeditus , aſſidue debeat obſequium ſuum impendere Eccleſiæ memoratæ , & quanto frequentius poteſt (ſalva honeſtate ſua , & debita devotione) Miſſarum ſolemnia celebrare , nec ſibi liceat hoc illi ſubtrahere , ſive cauſa voluptatis , ſive ſe ad aliam Eccleſiam transferendo „ „ At ſi Fundationis tabulis cautum ſit , ut quotidie celebretur , nullo Sacerdotis habito delectu , beneficiarius abſtinere legitime non poteſt , niſi ſubſtituat alium , qui vice ipſius celebret , quia tunc onus impoſitum non ita grave eſt , quin ferri poſſit.

Hora celebrandi.

III. Quod ſpectat horam celebrandi Miſſam ; olim quidem etiam *S. Thomæ* temporibus , celebrabatur ab hora tertia uſque ad nonam , ſive ab ea , quæ nobis eſt nona ante meridiem , uſque ad tertiam pomeridianam ; interdum vero noctu , ut in Feſto Nativitatis Domini , & Sabbato ſancto. Poſtea tamen tempus ad celebrandum ſtatutum eſt ab aurora uſque ad meridiem , partim quia Chriſtus offertur , qui eſt *Candor lucis æternæ* , partim quia Sacrificium eſt legis gratiæ , qua illuceſcente umbræ omnes evanuerunt ; tum quia ante illud tempus vix homines ad opus illud Religionis exequendum ſunt diſpoſiti. Hinc *S. Carolus* , in Inſtructionibus pro celebratione Miſſæ : „ Ante ſolis ortum (*inquit*) non celebretur , „ niſi in Chriſti Domini Natali die , aut poſt meri„ diem , quod Canones vetant „ Et Conc. Mediolanenſe 1. ſub eodem : „ Miſſæ nec ante auroram , „ nec poſt meridiem , niſi ex cauſa jure permiſſa ce„ lebrentur „.

„ „ In Eccleſiis , ubi plures Miſſæ celebrari ſolent , is ordo ſervetur , ut pro populi commoditate prima diluculo , reliquis deinceps debito intervallo diſtributis ; poſtrema , quo tardius liceat , celebretur. Quod

ſi

ſi eodem tempore pluribus locis Miſſa celebranda ſit, rationem ineant Epiſcopi, ne Sacerdotes inter ſe alius ab alio perturbentur „ „.

Per auroram autem intelligitur primum diei crepuſculum, ita ut Miſſam inchoare liceat una, immo hyemali tempeſtate, duabus horis ante ſolis ortum. Si neceſſitas Euchariſtiæ infirmo adminiſtrandæ urgeat, nec habeatur Hoſtia conſecrata, amplius anticipare licebit; nec non ex privilegio, quod ab Epiſcopo concedi poſſe juſta de cauſa, extra dubium eſt (inquit *Sylvius.*) Poſt meridiem vero celebrare non licet, niſi ad modicum tempus inchoatio Miſſæ prorogetur, ita ut ante mediam horam poſt meridiem Sacerdos Miſſam incœperit. Denique ſacra Synodus Tridentina ſeſſ. 22. in Decreto de obſervandis, & evitandis in celebratione Miſſæ; „ Epiſcopi „ (*inquit*) edicto, & pœnis propoſitis caveant, ne „ Sacerdotes aliis quam debitis horis celebrent „.

An Sacerdos plures Miſſas una die celebrare poſſit.

IV. Quamvis multi dies fuerint in Eccleſia veteri, quibus ab uno Sacerdote plures Miſſæ celebrabantur, ut probat doctiſſimus Cardinalis *Bona* lib. 1. *Rerum Liturgicarum*, cap. 18. ex præſentis tamen temporis diſciplina plures, quam unam celebrare non licet, excepto die Natalis Domini, vel caſu neceſſitatis urgentis, & Epiſcopi judicio probandæ, & cum ejus conceſſione. Id probat *Alexandri II.* Decretum, cap. *Sufficit*, diſt. 1. *de Conſecratione*; cujus hæc ſunt verba: „ „ Sufficit Sacerdoti unam Miſſam in die una celebrare; quia Chriſtus ſemel paſſus eſt, & totum mundum redemit. Non modica res eſt unam Miſſam facere, & valde felix eſt, qui unam digne celebrare poteſt. Quidam tamen pro defunctis unam faciunt, & alteram de die, ſi neceſſe fuerit. Qui vero pro pecuniis, aut adulationibus ſæcularium una die præſumunt plures facere Miſſas, non æſtimo evadere damnationem „ „. Item Reſp. *Innocentii III.* cap. *Conſuluiſti*, Extra, *de Celebratione Miſſarum*, cujus hæc ſunt verba: „ Excepto die Nativitatis dominicæ, niſi cauſa neceſſitatis ſuadeat, ſufficit Sacer-

„ doti ſemel in die unam Miſſam ſolemniter cele-
„ brare „. Et cap. *Te referente*, ibid. „„ Cum cuilibet Sacerdoti, quacunque dignitate præfulgeat, unam in die celebrare Miſſam ſufficiat; nam & valde eſt felix, qui celebrat digne unam; fraternitati tuæ mandamus, quatenus die Coenæ Domini in Eccleſia Sipontina duntaxat, in qua teneris Chriſma conficere, Miſſarum ſtudeas ſolemnia celebrare „„.

Synodi Lingonenſes ann. 1404. 1452. 1455. Petrus de Palude in 4. Sent. d. 12. q. 1. art. 4. Sylveſter in Summa 1. Miſſa.

Propter celebrationem Nuptiarum, propter exequias Defunctorum, propter neceſſitatem infirmorum, & peregrinorum, propter commodum populi chriſtiani, qui ex diverſis locis nimium diſtitis ad eamdem Eccleſiam convenire non poterat, nec in Eccleſiis, aut Capellis ſingulis proprium habebat Sacerdotem, olim permiſſum eſt, ut idem Sacerdos duas una die Miſſas celebraret; verum nulla priorum caſuum hodie ratio habenda eſt, ac ne poſtremi quidem in tanta Sacerdotum frequentia. Unde Cono. Mediolanenſe 1. ſub *S. Carolo*, tit. *de his, quæ pertinent ad celebrationem Miſſæ*, ita ſtatuit: „ Facultates cuicunque ab Epiſcopis ad hanc diem conceſſæ, „ plures Miſſas eodem die celebrandi, poſt hac irritæ, ac nullæ ſunt „. Et Mediolanenſe 5. ſub eodem: „„ Gravia pericula, offenſiones, atque adeo ſæpe injurias ſanctiſſimo Miſſæ Sacrificio fieri compertum eſt, quod quidam Sacerdotes non ſemel tantum, ſed pluries in die illud offerant. Quod ne impoſterum fiat, præterquam ſalutari illo die dominicæ Nativitatis, quo unuſquiſque Sacerdos non ſine magna Myſteriorum ſignificatione ter celebrare debet, Decreti hujus auctoritate vetitum ſit, ne ob ullam neceſſariam cauſam, neque etiam ob parochialis, alteriuſve Eccleſiæ egeſtatem, neque ob Sacerdotum penuriam, nec vero ob locorum diſtantiam, Epiſcopus cuiquam Sacerdoti pluries in die divinum illud Miſſæ Sacrificium offerendi facultatem det, aut permittat; cum beatus admodum ſit ille Sacerdos, qui ſemel tantum in die illud digne obtulerit. Si quæ vero ejus generis facultas antea vel certo loco,

vel

vel Sacerdoti data eſt, eam plane ſtatim reſciſſam, irritamque, ac nullam omnino eſſe, jam nunc decernimus „ „.

Et Conc. Burdigalenſe anno 1383. celebratum cap. 5. „ „ Quia vero Sacerdotum, in quibuſdam hujus provinciæ locis, tanta paucitas, & penuria eſt, ut quibuſdam bis uno die Sacrum faciendi facultatem Epiſcopi concedere cogantur; ne quod, neceſſitate cogente, ad populi chriſtiani ſolatium, ſalutemque permittitur, immoderata licentia errori locum det, atque in abuſum convertatur, decernimus, ne hujuſmodi facultatem Epiſcopi largiantur, niſi Sacerdoti ſpectatæ probitatis, idque graviſſimis de cauſis. Quæ facultas brevi etiam tempore circumſcribatur, nec ad plures dies, quam ad Dominicos, & Feſtos, in diverſis tantum Eccleſiis protrahatur. Caveant autem illi, qui bis eodem die Miſſam celebrare debuerint, ne in prima Miſſa, poſtquam totum Euchariſtiæ Sacramentum ſumpſerint, vino manus perfundant; perfuſione enim accepta, aliam celebrationem noverint impedire „ „.

V. Miſſam celebrare non licet, niſi Matutino ſaltem cum Laudibus abſoluto ſecundum rubricas Miſſalis, & Eccleſiæ conſuetudinem, quæ vim legis habet, ut conſtat ex cap. *In his*, diſt. 11. Neque ſunt audiendi, qui ajunt conſuetudinem illam vim legis perfectæ non habere, neque neceſſarium eſſe ordinem inter Matutinum officium, & Miſſam privatam. Contrarium enim probatur ex Reſp. *Innocentii IV.* ad Articulos quoſdam, circa quos ortam controverſiam inter Archiepiſcopum Nicoſienſem, & ejus Suffraganeos latinos ex una parte, & Epiſcopos græcos regni Cypri ex altera, ad Sedem apoſtolicam retulerat *Otto* Cardinalis Epiſcopus Tuſculanus. De undecimo ita pronuntiat Pontifex Epiſt. 10 ad eundem Cardinalem: „ Sacerdotes autem dicant Horas Ca„ nonicas more ſuo; ſed Miſſam celebrare, priuſ„ quam officium matutinale compleverint, non præ„ ſumant „.

Idem confirmat liber Synodalis Eccleſiæ Nemauſenſis, editus a *Bertrando* Nemauſenſi Epiſcopo anno circiter 1284. Tit. de celebratione Miſſarum: „ „ Quia (*inquit*) inter divina officia Miſſarum Solemnitates propter excellentiam, & reverentiam Corporis, & Sanguinis Jeſu Chriſti, cum omni humilitate, & devotione ſunt ab univerſis Presbyteris celebrandæ; prohibemus ſub pœna ſuſpenſionis, ne quis Sacerdos Miſſam cantare præſumat, niſi prius plene expleverit officium Matutinum „ „.

Idem confirmant variæ Synodi, ſcilicet Lingonienſis anni 1404. „ „ Sacerdotes volentes celebrare Miſſam, non præſumant celebrare, niſi de commiſſis peccatis ſint contriti, & confeſſi, & Matutinas, atque Primam prius pro ipſo die dixerint, & ſint jejuni „ „.

Statuta *Suiffridi* Colonienſis Archiepiſcopi: „ „ Statuimus ſub pœna excommunicationis, ne aliquis Sacerdos Miſſam celebrare audeat, niſi prius dixerit Matutinas, & Primam de die „ „.

Synodus Sebonenſis anno 1524. „ „ Nullus Sacerdos celebret, niſi jejunus & confeſſus, & Horas Canonicas, & beatæ Mariæ Virginis, uſque ad tertiam excluſive dixerit „ „.

Synodus Pariſienſis anno 1557. „ „ Sacerdotes celebrare caveant, niſi jejuni, & confeſſi, & Horis tam de die, quam de beata Virgine prius abſolutis, ſaltem ad Tertiam uſque, cum devotione, quæ requiritur citra populi ſcandalum „ „.

Odo Pariſienſis Epiſcopus in ſtatutis Synodicis: „ „ Nullus antequam Matutinas dixerit Canonicas, & Primam, præſumat abſque neceſſitate celebrare Miſſam „ „. Ante Primæ tamen recitationem celebrare, nullum peccatum eſt. An vero celebrans ante Matutini officii, Laudumque recitationem mortaliter peccet, diſſentiunt Theologi. Dominicus *Soto*, *Toletus*, aliique cenſent mortaliter non peccare, immo ne peccare quidem, ſi cauſa aliqua probabili, & legitima id agat. *S. Antoninus* 3. p. tit. 13. cap. 6. con-

contrarium cenſet. „ Miſſa (*inquit*) non debet dici „ ab eo, qui non dixit Matutinum, licet poſſit au„ diri; alias dicendo, eſſet mortale, quia contra con„ ſuetudinem generalem Eccleſiæ „. Quamvis aliorum opinionem damnare nolim, *S. Antonini* ſententiam tutiorem ſemper exiſtimabo, & in praxi præponendam. Exceptionem tamen aliquam patitur regula generalis. Si quis enim Sacerdos aliis ſacri Miniſterii partibus, aut adminiſtrationi Sacramentorum, aut neceſſariis, & urgentibus charitatis officiis ita fuiſſet occupatus, ut Matutinum, & Laudes non potuiſſet recitare ante horam, qua Sacrum celebrandum eſt, ita celebrando non peccaret; quia divini juris obligatio eccleſiaſtici juris obligationi præponenda eſt.

An Miſſam imperfectâ relinquere, vel intermittere liceat.

VI. Qui Miſſam inchoavit, illam abſolvere debet, nec imperfectam, ſine graviſſima cauſa, relinquere poteſt; alioqui graviſſimi peccati reus erit, & ſuſpenſione ab Ordinis executione plectendus; ut conſtat ex cap. *Nihil*, cauſa 7. quæſt. 1. & ex Decreto *Zachariæ*, cap. *Nullus*, diſt. 1. *de Conſecratione*. In quibuſdam tamen caſibus Sacerdos Miſſam non abſolvens a peccato excuſatur.

Primus eſt impotentia facti ſubito ſuperveniens, ut deliquium, mentis alienatio, gravis infirmitas, quæ volentem, & conantem Sacerdotem abſolvere non ſinit Sacrificium.

Secundus eſt, memoria impotentiæ juris, ad quam ante non advertit Sacerdos, ut ſi meminerit, ſe non eſſe jejunum, vel ſe eſſe alicujus lethalis peccati reum, aut aliqua cenſura eccleſiaſtica irretitum; ſi enim ante conſecrationem aliquod hujuſmodi impedimentorum occurrat memoriæ, nullumque ſcandalum timeatur, ceſſare debet; ſi abſque ſcandalo ceſſare non poſſit, contritus, cum propoſito quam primum confitendi, petendi abſolutionem, & ſatisfaciendi, Sacrum perficiat, auctore *S. Thoma*, & ſecundum rubricas Romani Miſſalis.

Tertius eſt, ſi Sacerdote celebrante violetur Eccleſia ante inchoationem Canonis, cœpto enim Ca-

none, Miſſa in eodem Altari abſolvenda eſt. Idem eſto judicium, ſi Sacerdote celebrante interdictum, aut ceſſatio a Divinis denuntietur; aut notorius clerici percuſſor, vel alius excommunicatus nominatim denuntiatus Eccleſiam ingrediatur, nec jubente Sacerdote egredi velit.

Quartus, ſi hoſtilis incurſus, alluvionis, incendii, vel ruinæ loci, ubi celebratur, proximum periculum immineat. Si enim peracta nondum ſit conſecratio, Miſſa dimittenda eſt; ſi peracta, poteſt accelerari ſumptio Sacramenti, omnibus aliis prætermiſſis, ſi extremum periculum urgeat; vel auferri Sacramentum cum corporali, ſi ſola fuga periculum evadi poſſit. Si tamen viri infideles, aut impii in Religionis contemptum Sacerdoti minas mortis intentarent, eumque occidere, aut ignem Eccleſiæ admovere vellent, niſi Sacrificium imperfectum relinqueret, victimam ſe Chriſto devovere, & Martyrium ſubire potius teneretur, quam a ſacra actione ceſſare.

VII. Miſſæ notabilis interruptio, grave peccatum eſt, niſi legitima cauſa ſubſit, ut Baptiſmi, aut Sacramenti pœnitentiæ, infantis; vel adulto in mortis periculo conſtitutis adminiſtratio. Ordinum collatio, concio, vel promulgatio edictorum Eccleſiæ, ſuſceptio votorum ſolemnium, quæ intra Miſſarum ſolemnia fieri ſolent. An vero Miſſa poſſit interrumpi, ſi Epiſcopus, aut eo major, vel princeps aliquis adveniat, qui Miſſam die feſto audire non poterunt, niſi Sacerdos, qui eam incœpit, & Evangelium forte, ac Symbolum recitavit, illam ab Introitu inciplat. Caſuum arbitri diſſentiunt. Quamvis non incelebre ſit aſſerentium nomen, ſententiæ neganti libentius ſubſcribo; quia ordo Sacrificii potior eſſe debet, quam hominum quavis dignitate conſpicuorum commoda; tum quia via pateret abuſui, & Sacerdotes lucri cupiditate, reverentiæ, vel amicitiæ cauſa, ſive etiam metu alicujus incommodi, pro nobilium, aut potentum quorumvis hominum voluntate, Miſſam interrumperent, & ab Introitu reſumerent;

merent; tum quia vix id fieri poſſet abſque chriſtianæ plebis offenſione; tum quia Epiſcopus, aut vir princeps, modo neceſſariam diligentiam adhibuerit, ut Miſſam integram audiat. Eccleſiæ præcepto ſatisfaciet audiendo, quod reliquum eſt, præſertim ſi nondum facta ſit Oblatio. Denique Concilium Mediolanenſe 1. vetat, ne Sacerdotes, cum ad Altare acceſſerint: „ Ibi in mora ſint Sacrificio cujuſ„ vis expectandi gratia; neve ob eamdem cauſam „ Miſſa inchoata ſubſiſtant, aut ejus initium repe„ tant „. Non licet etiam ratione ſolemnis ſupplicationis, Miſſam in una Eccleſia inchoare, & intermittere in alia Eccleſia abſolvendam, ad quam Parochus cum clero, & plebe ſolemni ritu ſupplicaturus procedit.

ARTICULUS V.

De Cæremoniis ſpectantibus Ordinem eorum, quæ in Miſſa dicuntur.

I. Quamvis per ſe malum non ſit, ut Miſſa, aliaque divina officia lingua vulgari celebrentur, idque aliquando factum ſit, cum lingua græca in Oriente, latina Romæ, & in Italia communis erat, id tamen ſpectatis rerum circumſtantiis non expedit; tum quia linguarum varietas in divinis officiis, & præſertim Miſſa, communicationi Eccleſiarum impedimentum afferret, ac ſchiſmatibus, & hæreſibus viam panderet, quas ex unius ſyllabæ mutatione, ex unius vocis inflexione quandoque exortas nemo neſcit; tum quia frequens linguarum viventium mutatio liturgiæ verbis mutandis occaſionem daret; cum tamen id exigat ſacrarum rerum dignitas, & majeſtas, ut nihil in iis immutetur, nihilque erroneum, aut impurum in eas irrepat; tum quia quorumdam idiomatum barbaries, & abſona pronuntiatio ſacra Myſteria ludibrio exponeret. Quamobrem tribus duntaxat linguis, græca, chaldaica, & Latina, Miſſæ primum compoſitæ ſunt, & iiſdem ſem-

Miſſa Lingua vulgari non celebranda.

ſemper celebratæ, quamvis illæ linguæ deſierint eſſe vulgares. In Africa latinæ linguæ uſus in Sacris ſemper viguit, licet eam populus non intelligeret, ſed punice loqueretur, ut paſſim teſtatur *S. Auguſt.* Germanos, Gallos, Hiſpanos, aliaſque Occidentis nationes, ex quo Religionem chriſtianam ſunt amplexæ, latina lingua, licet apud illas peregrina, Miſſam celebraſſe, antiquæ Liturgiæ probant. Hunc itaque morem Lutherani, & Calviniani impie reprehendunt. „ Si quid enim tota per orbem frequentat Ec„ cleſia, quin ita faciendum ſit diſputare, inſolen„ tiſſimæ inſaniæ eſt „; ut ait: *S. Auguſt.* Epiſt. 54. olim 118. ad *Januarium.* Præceſſit exemplum hujus diſciplinæ in veteri Teſtamento; nam cum populus judaicus poſt captivitatem chaldaice loqueretur, Pſalmos tamen ſemper cantavit, & Scripturas legit hebraice; quem morem Hebræi etiam hodie in Synagogis ſuis obſervant; nec enim voluit Deus mutari Scripturam, licet populus linguam mutaſſet. Eadem olim Romanis cura fuit ſervandis in ſacris ethniciſmi ſermonis antiquitatem; nam carmina Saliorum vix Sacerdotibus ſuis intellecta, ut ait *Quintilianus* lib. 1. *Inſtitutionum Oratoriarum*, cap. 6. nunquam mutarunt, quia vetabat Religio, & conſecratis utendum erat.

Fruſtra objiciunt hæretici locum Apoſt. 1. ad Corinth. 14. *Si incertam vocem det tuba, quis parabit ſe ad bellum? Ita & vos, niſi manifeſtum ſermonem dederitis, quomodo ſcietur id, quod dicitur?* . . . Et poſtea: *Si orem lingua, ſpiritus meus orat, mens autem mea ſine fructu eſt* . . . *Si benedixeris ſpiritu, qui ſupplet locum idiotæ, quomodo dicet: Amen, ſuper tuam benedictionem? Quoniam quid dicas, neſcit.*

Fruſtra, inquam, hunc locum adverſum Eccleſiæ morem objiciunt, cum Apoſtolus ibi de Miſſa, & divinis officiis non agat, ſed de Canticis, & precibus, quas chriſtiani linguarum dono prædíti peculiari Spiritus ſancti afflatu ex tempore componebant, & ad fratrum ſolatium in publico cœtu recitabant.

Co-

Corinthios autem arguit, qui donum linguarum velut oſtentantes, preces aut Cantica ſpiritualia edebant, ac recitabant lingua, tam ſibi quam adſtantibus peregrina, & ignota. Hinc enim fiebat, ut nullum ſolatium ſpirituale referrent adſtantes ex hujuſmodi canticis, & precibus, nec reſpondere poſſent: *Amen*, eas approbando. Verum ea ratio linguæ vulgaris uſum in Miſſa, & divinis officiis neceſſarium, aut convenientiorem eſſe non probat. Qui enim linguarum dono inſtructi erant, orationes, & laudes prorſus novas, nec antea auditas, proferebant; unde qui ad eas reſpondeat: *Amen*, prorſus neſciebat, quid approbaret, ſi quidem nec verba intelligebat, nec preces illæ Eccleſiæ judicio receptæ erant. Nunc autem qui reſpondet: *Amen*, etſi fortaſſe verba non intelligat, novit tamen ſanctum eſſe, quod ſignificatur, utpote jam olim ab Eccleſia probatum, & communi illius uſu conſecratum. Deinde ea, ad quæ reſpondet miniſter, pauca admodum ſunt, unde propter illa mutari non debet Miſſæ totius idioma, cum & facile diſci poſſint a laicis, & ſynodus Tridentina præcipiat ea pro concione a Paſtoribus explicari, ſeſſ. 22. cap. 8. „ „ Etſi (*inquit*) Miſſa magnam contineat populi fidelis eruditionem, non tamen expedire viſum eſt Patribus, ut vulgari paſſim lingua celebraretur. Quamobrem retento ubique, cujuſque Eccleſiæ antiquo, & a S. R. E. omnium Eccleſiarum matre, & magiſtra probato ritu, ne oves Chriſti eſuriant, neve parvuli panem petant, & non ſit, qui frangat eis, mandat ſancta Synodus Paſtoribus, & ſingulis curam animarum gerentibus, ut frequenter inter Miſſarum celebrationem vel per alios, ex iis, quæ in Miſſa leguntur, aliquid exponant; atque inter cætera ſanctiſſimi hujus Sacrificii Myſterium aliquod declarent, diebus præſertim Dominicis, & Feſtis „ „.

Denique is, qui ſupplet idiotæ, id eſt, populi locum, Hebræa voce reſpondet: *Amen*, teſte Apoſtolo, cujus vocabuli ſignificationem non intelligit, niſi do-

doceatur; quidni ergo, & pauculorum aliorum verborum, quæ ad populum diriguntur, ſignificationem edoceri poteſt, cujuſmodi ſunt: *Dominus vobiſcum*, *Surſum corda*, *Gratias agamus Domino Deo noſtro*? Cum autem orationes ad Deum dirigantur, cui nulla lingua peregrina eſt, non eſt neceſſe, ut lingua vulgari proferantur. Et nihilominus populus cum Sacerdote ſimul orans, etſi lingua vulgari non oraret, nullum orationis ſuæ fructum non referret. Non haberet quidem fructum intelligentiæ verborum, ſed fructum orationis haberet, mentis nempe cum Deo conjunctionem, ad quem tanquam ad finem orationis, & Sacrificii attendit, quamvis ad ſenſum verborum non attendat, quæ non intelligit. Nec tamen propterea detrimentum ullum ſpirituale patitur, quia ſpiritualis refectio, & conſolatio, quam ex verborum intelligentia capeſſeret, fidei, & humilitatis chriſtianæ bonis compenſatur.

Ritus ſummiſſa voce proferendi partem Canonis.

II. Non eſt improbandus Romanæ Eccleſiæ ritus, quo ſummiſſa voce pars Canonis, & verba conſecrationis proferuntur. Mos enim ille divinæ legi non adverſatur, & ipſa antiquitate venerandus eſt; quædam enim antiquitus in ſacra Liturgia ſummiſſa voce pronunciata, *SS. Baſilii*, & *Chryſoſtomi* Liturgiæ, Conciliique Laodiceni Canon decimus nonus probant. Hinc *Secretarum* nomen quibuſdam orationibus inditum. Hinc ipſum Canonem Veteres *Secretum* interdum appellarunt. Ita Conc. Eboracenſe tempore Cœleſtini III. „ „ Quia Secretum Miſſæ frequenter invenitur, aut ſcriptorum falſitate, aut librorum vetuſtate corruptum, ita ut diſtincte legi non poſſit, Archidiaconorum ſolicitudo provideat, ut in ſingulis Eccleſiis ad verum, & probatum exemplar Canon Miſſæ cum omni diligentia corrigatur „ „. Myſteriis præterea conciliat reverentiam ſecreta illa pronuntiatio. Tertio, Chriſti Sacrificium eo etiam ritu Sacerdos repræſentat. Chriſtus enim Jeſus ſe ipſum in cruce offerens Deo Patri pro ſalute noſtra, ſeptem duntaxat verba alta voce protulit; nunquid

vero

vero Patrem non oravit, illique ſuum Sacrificium in crucis Altari, trium, quibus ex illa pependit, horarum ſpatio, non continuo commendavit? Quarto, ut ait Auctor libri *de divinis Officiis*, inter *Alcuini* Opera editi, conveniens eſt, ut in illa hora tam ſacræ, & divinæ Actionis, qua dominici Corporis, & Sanguinis Myſterium conſecratur, tota per Dei gratiam a terrenis cogitationibus mente ſeparata, & Eccleſia cum Sacerdote, & Sacerdos cum Eccleſia intret in Sanctuarium Dei æternum; & quoniam Spiritus eſt Deus, & eos qui adorant eum, in ſpiritu, & veritate adorare oportet, ſic eumdem Patrem deprecetur: *Te igitur, clementiſſime Pater*, &c. Quæ ſummiſſa voce proferri juſſit Eccleſia, ne verba tam ſacra, & ad tantum Myſterium pertinentia vileſcerent; dum pene omnes memoriter ea retinentes, per vicos, & plateas decantarent. Unde fertur, quod antequam hæc conſuetudo invaluiſſet, cum Paſtores ea decantarent in agro, divinitus ſunt percuſſi. Quam hiſtoriam refert etiam *Joannes Moſchus*, in *Prato ſpirituali*, cap. 194. Denique Tridentina Synodus ſeſſ. 22. Can. 9. ita pronuntiat: „„ Si quis dixerit, Eccleſiæ Romanæ ritum, quo ſummiſſa voce pars Canonis, & verba conſecrationis proferuntur, damnandum eſſe; aut lingua tantum vulgari Miſſam celebrari debere... Anathema ſit „„.

Ordo Miſſæ explicatur.

III. „„ Quia in hoc Sacramento totum Myſterium noſtræ ſalutis comprehenditur, (*inquit S. Thomas*) ideo præ cæteris Sacramentis cum majori ſolemnitate agitur „„. Et quia ſcriptum eſt Eccl. 4. *Cuſtodi pedem tuum, ingrediens Domum Domini.* Et cap. 18. *Ante orationem præpara animam tuam.* Ideo ante celebrationem hujus Myſterii primo quidem præmittitur præparatio quædam ad digne agenda ea, quæ ſequuntur. Cujus præparationis prima pars eſt Confeſſio, qua tam Sacerdos, quam miniſtri peccata ſua generalibus verbis Deo confitentur, teſtibus Deipara Virgine, & Sanctis, ipſaque Eccleſia. Peccatorum namque confeſſio, contri-

Confeſſio.

tio, & humiliatio prima præparatio eſt ad fructum Sacrificii percipiendum. Hinc Sacerdotes, & Prophetæ veteris Teſtamenti ea verba veluti formulam conſuetam ſuis omnibus precibus, & Sacrificiis præmittebant: *Peccavimus, Domine, injuſte egimus, iniquitatem fecimus*, ut teſtatur R. Moſes Maimonides in *Tractatu de pœnitentia*, & Tract. *de precibus totius anni*. Confeſſionem ſequitur laus divina, quæ fit in Introitu, ſecundum illud Pſalmi 49. *Sacrificium laudis honorificabit me, & illic iter, quo oſtendam illi ſalutare Dei*. Sumitur ut plurimum de Pſalmis, vel ſaltem cum Pſalmo cantatur; quia, ut *S. Dionyſius* ait, cap. 3. Eccleſiaſticæ Hierarchiæ: „ Pſalmi comprehendunt per modum laudis, quidquid in Scriptura ſacra continetur „. Introitus vocatur, quia tunc canitur cum Sacerdos intrat ad Altare. Ejus inſtitutio ab Auctore libri Pontificalis, ab Amalario, Walafrido, Strabone, Micrologo, Bernone Abbate, & Honorio Auguſtodunenſi tribuitur *Cœleſtino* I. Pontifici Maximo, qui „ Pſalmos ad introitum Miſſæ „ cantari inſtituit, de quibus S. Gregorius Papa poſtea „ Antiphonas ad introitum Miſſæ modulando compoſuit „ (*inquit Honorius in Gemma animæ*, c. 87.) Teſtatur *S. Auguſt.* lib. 2. *Retractationum*, cap. 11. cœpiſſe tunc Carthagine hunc morem, ut hymni ad Altare de Pſalmorum libro canerentur, ſive ante oblationem, ſive cum populo diſtribueretur Euchariſtia; quod cum *Hilarius* vir Tribunitius acriter reprehenderet, *S. Auguſt.* ipſum edito libro confutavit, cujus meminit Poſſidius, ſub hac inſcriptione: *Contra Hilarium, de Canticis ad Altare, liber unus.* Poſt Introitum, olim integer Pſalmus, nunc unus ejuſdem verſiculus decantatur, cum *Gloria Patri*, quem antiqui Patres hymnum glorificationis appellavere, quem ab Apoſtolis traditum *SS. Athanaſius & Baſilius* teſtantur. Sacerdotis, qui Chriſti perſonam gerit, introitus ad Altare, ipſius adventum in mundum, ut faceret voluntatem Patris, ac ſe ipſum pro nobis in Sacrificium offerret, idem Sacerdos, & victima, nobis in

Introitus.

me-

memoriam revocat. Venientem Dominum præceſſerunt Lex, & Prophetæ. Sapientes, & Scribæ, de quibus ipſe ait: *Ecce ego mitto ad vos Prophetas, & Sapientes, & Scribas*; quos repræſentant Diaconus, Subdiaconus, & Acolythi. Diaconus enim ex Evangelio futuram vitam prænuntiat; Subdiaconi in vaſis Domini ordine debito diſponendis ſapientiam produnt, & ex Apoſtolis ſapientiam loquuntur inter perfectos, ſicut S. Paulus de ſeipſo ſcribebat: *Sapientiam loquimur inter perfectos, ſapientiam autem non hujus ſæculi, neque principum hujus ſæculi; ſed loquimur ſapientiam Dei in Myſterio, quæ eſt abſcondita.* Matth. 23. 1. Cor. 2. 6. Cerei, quos Acolythi ferunt, ſignificant Chriſtum lucem veram adventu ſuo gratiam Evangelii mundo intuliſſe, & homines in tenebris poſitos in admirabile lumen ſuum vocaſſe, & ipſius Evangelii luce perfudiſſe. *Erat* enim *lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*; unde ipſe ait: *Ego ſum lux mundi.* Joan. 1. Præcedit thuriferarius cum thymiamate, quod ſignificat Chriſti Corpus plenum odore bono; hoc enim primo neceſſe eſt prædicari in omnibus gentibus; unde S. Paulus ad Corinth. ſcribebat: *Non judicavi me ſcire aliquid inter vos, niſi Jeſum Chriſtum, & hunc crucifixum.* 1. Cor. 2. 2. Sicut Introitus Sacerdotis adventum Chriſti, ſic Antiphona, quæ dicitur ad Introitum, deſiderium adventus ejus ſignificat, de quo Dominus ait Apoſtolis: *Multi Reges, & Prophetæ voluerunt videre, quæ vos videtis, & non viderunt; & audire, quæ auditis, & non audierunt.* Matth. 13. Luc. 10. Antiphonæ repetitio multiplicationem clamoris indicat, quo divinam miſericordiam implorabant, magno fervore dicentes: *Emitte Agnum, Domine, Dominatorem terræ; de petra deſerti ad montem Filiæ Sion.* If. 16. 1. Interpoſitio gloriæ captationem ſignificat benevolentiæ. Ut enim, quod expectabant, facilius obtinerent, ad totam Trinitatem glorificando clamabant: *Oſtende nobis, Domine, miſericordiam tuam, & ſalutare tuum da nobis... Qui ſedes ſuper Cherubim, manifeſtare coram Ephraim, Benjamin, & Manaſſe. Excita potentiam* Pſalm. 84. Pſalm. 79.

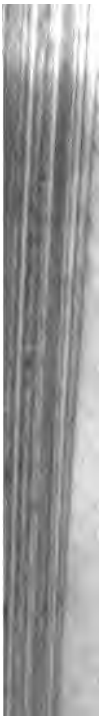

Felice IV. cap. 3. „ „
ſtolica, quam etiam
liæ provincias, dulcis
tudo eſt intromiſſa,
cum grandi affectu,
cuit etiam nobis, ut i
tam ſancta conſuetudo
ſas, & ad Veſperam, D
Græce *Kyrie eleiſon* di
Alleluja, *Sabaoth*, *Oſan*
ut oſtendatur unam eſſ
& græcis primum, dei
vel, quia Myſteria noſ
ab Apoſtolis, & Evang
Succeſſoribus conſcript
guæ in titulo Crucis qu
ſive ut oſtendatur una D
tionibus imploranda; ſic
ad conſubſtantialitatem
mus, quia una credenda
nitatis ſubſtantia, ut ait
inter Auguſtinianas, nun
Altercatio cum Paſcentio a
precationem

fragilitatis, ſimplicitatis, & malignitatis; fragilitatis per impotentiam, ſimplicitatis per ignorantiam, malignitatis per invidentiam; hoc eſt, peccatum in Patrem, peccatum in Filium, peccatum in Spiritum ſanctum. Ideo autem *Chriſte eleiſon*, ad Filium dicimus, non *Kyrie* ſicut ad Patrem, & Spiritum ſanctum, quia Pater, & Spiritus ſanctus ſunt ejuſdem naturæ tantum; Filius autem etſi ſit ejuſdem naturæ cum illis, eſt tamen etiam alterius, ut *Geminæ gigas ſubſtantiæ.* Naturam ſcilicet humanam aſſumpſit, ſecundum quam unctus eſt a Deo oleo lætitiæ præ conſortibus ſuis, non oleo viſibili, ſed plenitudine divinitatis; ideo *Chriſtus*, id eſt, *Unctus* vocatur. Ex cujus unctionis redundantia, & effuſione, hominis miſertus, quem latrones ſpoliatum, & vulneribus confoſſum, ſemivivum reliquerant, plagas ejus vino, & oleo perfudit, & curavit. Quamvis autem Fideles omnes Dei miſericordia plurimum indigeant, ſpeciatim eam invocat Sacerdos Sacrificium incruentum oblaturus, tum, ut mens ejus ad Deum erigatur, & ad ea attendat, quæ ore pronuntiat; quod certe divinæ miſericordiæ donum eſt; tum, ut dignus ſit, qui cum Deo loquatur; tum, ut, ſi tædio aliquo corporali prægravatus ſpiritus ſine mente oraverit, Dominus non in furore ſuo illum arguat, nec in ira ſua corripiat, ſed miſericordia ſua condonet; tum denique, ut quavis attentione, & pietate ſacram actionem peragat, nihil ſibi de propriis meritis blandiatur, ſed ſervum inutilem ſe profiteatur, ſecundum illud: *Dicite, Servi inutiles ſumus*; & ejus imploret miſericordiam, qua expugnet inanem gloriam, de quo ait Pſalmiſta: *Qui coronat te in miſericordia, & miſerationibus.* Non ait, in meritis, & operibus tuis, quia cujus miſericordia prævenimur, ut Deo ſerviamus, ejus munere coronamur, ut cum illo æternum regnemus. Quod debuimus facere, fecimus. Revera debuimus; quia, qui non venit miniſtrare, debitores ſibi nos fecit, non noſtris videlicet operibus confidentes, ſed de ejus ſemper examine pa-

Luc. 17.

Pſalm. 102.

ventes. Ideo *Kyrie eleiſon*, Sacerdos ingeminat.

Hymnus Angelicus.

V. Sequitur commemoratio cœleſtis gloriæ ad quam tendimus poſt præſentem vitam, & miſeriam, dicendo: *Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis*; quod dicitur in Feſtis, in quibus commemoratur cœleſtis gloria; in officiis vero lugubribus omittitur, quæ ad miſeriæ commemorationem pertinent. *Hymnus angelicus* appellatur, quem ille primus inchoando pronuntiat, qui angelum magni conſilii repræſentat. Chorus autem concinendo proſequitur, quia *Subito facta eſt cum angelo multitudo Militiæ cœleſtis laudantium, & dicentium: Gloria in altiſſimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Hymnum illum ad imitationem angelorum canimus, ut oſtendamus, nos eumdem Deum colere in terris, quem & angeli venerantur in cœlis. Ad medium Altaris tranſit Sacerdos dicturus; *Gloria in excelſis*, quia gloria ineffabilis in excelſis facta eſt, quando Chriſtus tranſitu ſuo animas Sanctorum copulavit conſortio angelorum. De pace Chriſtum nobis reddita congratulamur. Ante Nativitatem enim Chriſti tres inimicitiarum (ut ita loquar) parietes erant interpoſiti, primus inter Deum, & hominem, ſecundum inter angelum, & hominem, tertius inter hominem, & hominem. Homo namque per inobedientiam Creatorem offenderat; per ſuum caſum reſtaurationem angelicam impedierat; per varios ritus ſe ab homine ſeparaverat. Judæus ſcilicet cæremonias obſervabat, Gentilis idololatriam; utrique ritus alterius diſplicebat; ſed veniens Pax vera fecit utraque unum, deſtruxit inimicitiarum materias, & concurrentes parietes in ſe angulari lapide copulavit, ut deinceps unum eſſet ovile, & unus Paſtor. Abſtulit ergo peccatum, & reconciliavit hominem Deo. Reparavit caſum, & reconciliavit hominem angelo. Deſtruxit ritus, & reconciliavit hominem homini. Reſtauravit ergo, ſecundum Apoſtolum, quæ in cœlis, & quæ in terris ſunt; & ideo cum cœleſtis militiæ multitudine canit Sacer-

Luc. 2.

Epheſ. 2.

Coloſſ. 1.

cerdos: *Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Prima hæc verba e cœlo ad nos Angelorum voce derivata ſunt; cætera quis addiderit, incertum eſt. Ejus hymni meminit *S. Athanaſius* lib. *de Virginit.* quo fit, ut a *S. Hilario* compoſitum fuiſſe, veriſimile non ſit, cui tamen a nonnullis tribuitur. Conc. Toletanum 4 Can. 12. ab Eccleſiaſticis Doctoribus compoſitum ait. *Teleſphorum* conſtituiſſe, ut ante Sacrificium Hymnus angelicus diceretur, aſſerit Auctor libri Pontificalis. *Symachus* præcepit, ut omni die Dominico, & in Natalitiis Martyrum diceretur. Olim a ſolo Epiſcopo dici poterat diebus Dominicis, & Feſtis; a Presbyteris vero ſolo die Paſchatis, ut colligitur ex Anaſtaſio Bibliothecario in Vita *Steph. IV.* ex S. Gregorio initio Sacramentarii, ex Walafrido Strab. cap. 22. & ex Bernone Augienſi Can. 2. Nunc ab omnibus Sacerdotibus dicitur.

Populi ſalutatio.

VI Hymno angelico recitato, Sacerdos populum ſalutat, dicens: *Dominus vobiſcum*, quæ ſalutatio ex veteri Teſtamento in Eccleſiam derivata eſt. *Booz* enim ſalutans meſſores ſuos, *Ruth* cap. 2. ait: *Dominus vobiſcum.* Angelus, qui apparuit *Gedeoni*, ut legimus *Jud. 6.* ait: *Dominus tecum, virorum fortiſſime.* Et Propheta miſſus a Deo ad regem Juda, cum victor e prœlio cum exercitu ſuo reverteretur, dicit 2. *Paral.* cap. 15. *Dominus vobiſcum, quia fuiſtis cum eo.* Sacerdos itaque Fideles ſalutans, orat, ut Dominus ſit cum eis, ſicut dignatus eſt promittere per Prophetam: *Inhabitabo in illis, & ambulabo*; & Matth. 28. Dominus ipſe: *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſæculi.* Græci ſalutant populum hac formula: *Pax omnibus.* Latini etiam Epiſcopi, cum populum ſalutant prima vice, dicunt: *Pax vobis.* Luc. 24. De qua formula *Optatus Milevitanus* lib 3. ait: „„ Non potuiſtis prætermittere, quod legitimum eſt; utique dixiſtis, *Pax vobiſcum.* Quid ſalutas, de quo non habes? Quid nominas, quod exterminaſti? Salutans de pace, qui non amas „„. Cum

autem quidem Epiſcopi hanc formulam ita frequentarent, ut alteram Presbyteris communem nunquam uſurparent, adverſus ipſos Canonem edidit, qui ordine vigeſimus eſt, Conc. Bracar. 1. Cum vero Sacerdotes dicunt: *Dominus vobiſcum*, nos per ipſos ſalutat Chriſtus, cupiens in nobis manſionem facere, & nos ſecum unire, ac templum ſuum Euchariſtica Communione facere; ſicut angelus B. Virgini dixit: *Dominus tecum*, antequam in ejus utero carnem ſuſciperet. „ „ Et quia ſalutare nihil eſt aliud quam ſalutem optare, hæc eſt vera ſalutatio, id eſt, vera ſalutis optatio, ut Dominus ſit cum Eccleſia ſua,
1. Cor. 3 17. tanquam in templo ſuo, cui dicit Apoſtolus: *Templum Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos*; & Eccleſia habeat Dominum ſecum inhabitantem, & illuminantem, regentem, & protegentem; ut ille ſit ei Deus, & illa ſit ei populus... Ut dum tantæ beatitudinis dono Eccleſia Dei poſſidet Deum, & poſſidetur a
Pſal. 32 12. Deo, impleatur in illa, quod Pſalmiſta ait: *Beata gens, cujus eſt Dominus Deus eorum, populus, quem elegit in hæreditatem ſibi.* Hoc eſt enim ſummum hominis bonum, poſſidere Deum, & poſſideri a Deo, ipſum ſolum diligere, & illi ſoli ſervire, illi ſoli adhærere, ut adhærens Deo, unus cum illo ſpiritus
1. Cor. 6 17. fiat, dicente Apoſtolo: *Qui adhæret Domino, unus ſpiritus eſt* Nam & ipſe Apoſtolus in Epiſtolis ſuis ita ſalutat Eccleſias, ut aliquando dicat: *Dominus ſit cum omnibus vobis*; aliquando, *Deus autem pacis ſit cum omnibus vobis*; aliquando, *Gratia Domini noſtri Jeſu Chriſti ſit cum ſpiritu veſtro, Fratres, Amen.* Ut nonnumquam ſub diſtinctione Perſonarum invocans Trinitatem ſalutat: *Gratia Domini noſtri Jeſu Chriſti, & charitas Dei, & communicatio ſancti Spiritus, ſit cum omnibus vobis.* In quibus omnibus hoc optat Fidelibus ſcribens, quod Sacerdos ad Altare aſſiſtens, videlicet, ut habentes Deum, non deſerantur a Deo. Recte ergo Eccleſia tam ſalubri ſalutatione Sacerdotis accepta, & ipſa reſalutando orat, & orando reſalutat Sacerdotem, dicens: *Et cum Spiritu*

ritu tuo. Nihil enim melius invenit Eccleſia, quod optet Sacerdoti, niſi quod Sacerdos optat Eccleſiæ; id eſt, ut idem Dominus, qui dignatur eſſe cum Eccleſia, dignetur eſſe etiam cum ſpiritu Sacerdotis; ac ſic in utroque benigna illa Domini promiſſio impleatur: *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſæculi* Hoc etiam modo aliquoties ſalutat Apoſtolus, & pluraliter, ubi ait: *Dominus Jeſus Chriſtus ſit cum Spiritu veſtro, Fratres, Amen,* & ſingulariter, ubi Timotheum ſalutans, dicit: *Dominus Jeſus Chriſtus ſit cum Spiritu tuo, Amen.* Et bene Dominus cum ſpiritu hominis eſſe optatur, qui in ſpiritu, & mente rationali creatus eſt ad imaginem, & ſimilitudinem Dei, & ibi eſt capax divinæ gratiæ, & illuminationis, ut in quantum ei datur, poſſit ſentire dulcedinem ſuavitatis, & ſplendorem præſentiæ ejus, ut fiat in eo, quod Pſalmiſta ait: *Guſtate, & videte, quoniam ſuavis eſt Dominus*; & iterum: *Accedite ad eum, & illuminamini*; *& facies veſtræ non confundentur.* Sic namque ſanctificato ſpiritu hominis per inhabitationem Dei, efficitur homo etiam in corpore templum Dei „„. Hæc *Florus* Diaconus lib. *de Actione Miſſarum.* Senſum prædictæ reſponſionis *S. Iſidorus Peluſiota* lib. 1. Epiſt. 121. ita explicat: „„ Illud, quod a plebe reſpondetur: *Et cum ſpiritu tuo*, hanc habet ſententiam: Pacem quidem nobis præbuiſti, Domine, hoc eſt mutuam inter nos concordiam; pacem autem nobis da, hoc eſt, hujuſmodi tecum conjunctionem, quæ nullo modo divelli poſſit, ut cum Spiritu tuo pacati, quem nobis in creationis initio indidiſti, a tua charitate diſtrahi nequeamus „„. Matth. 28. Pſal. 33. 9.

VII. Sacerdos poſt ſalutationem & populum, & ſe ipſum excitat, ut ſimul orent; dicens: *Oremus*, qua monitione audita, omnes Sacro adſtantes ſub ſilentio olim orabant; tum peracta brevi oratione, omnium preces Sacerdos brevi item deprecatione concludens, *Collectam* alta voce recitabat, quæ dicta eſt a Collectione, eo quod ex auctoritate divinarum Collecta.

Scripturarum, quæ in Eccleſia leguntur, collecta ſit; vel quod ex multis ſermonibus una colligatur oratio; ſive a collectione, vel ſocietate populi, qui tunc in unum concurrens, colligitur. Collectarum, quibus tunc utimur, primi auctores fuere *SS. Gelaſius*, & *Gregorius* Pontifices, ut teſtantur *Anaſtaſius Bibliotecarius* in vita *Gelaſii*, & *Joannes Diaconus* in vita *S. Gregorii*. Sed tamen ante *Gelaſium* breves orationes, quibus ſumma petendorum a Deo paucis verbis continetur, in ſacris conventibus, & maxime ad Altare, cum Sacrificium celebraretur, ex Apoſtolorum, & Apoſtolicorum virorum inſtitutione fuiſſe uſurpatas, antiqua monumenta probant, præſertim Concilii Milevitani Can. 12. Concilii Carthaginenſis 3. Can. 23. quibus prohibetur, ne quis orationes in Miſſa recitare præſumat, niſi prius in Synodo fuerint. *S. Auguſtinus* Epiſt. 217. olim 107. ad *Vitalem* Carthaginenſem: „„ Exero (*inquit*) contra orationes Eccleſiæ diſputationes tuas, & quando audis Sacerdotem Dei ad Altare exhortantem populum Dei orare pro incredulis, ut eos Deus convertat ad fidem, & pro Catechumenis, ut eis deſiderium regenerationis inſpiret, & pro Fidelibus, ut in eis, quod eſſe cœperunt, ejus munere perſeverent; ſubſanna pias voces, & dic, te non facere, quod hortatur, id eſt, Deum pro Infidelibus, ut eos Fideles faciat, non rogare, eo quod non ſint iſta divinæ miſerationis beneficia, ſed humanæ officia voluntatis. *Eo lib.* de Dono perſeverantiæ, *Cap.* 23. An quis Sacerdotem ſuper Fideles Dominum invocantem, ſi quando dixit: Da illis, Domine, in te perſeverare uſque in finem, non ſolum voce auſus eſt, ſed ſaltem cogitatione reprehendere, ac non potius ſuper ejus talem benedictionem, & corde credente, & ore confitente reſpondit: Amen „„? Auctor ſeu Collector Sententiarum, quæ *Cœleſtini I.* Epiſtolæ ad Galliæ Epiſcopos adnectuntur, cap. 11. „„ Obſecrationum (*inquit*) Sacerdotalium Sacramenta reſpiciamus, quæ ab Apoſtolis tradita in toto mundo, atque in

omni

omni catholica Eccleſia uniformiter celebrantur, ut legem credendi lex ſtatuat ſupplicandi. Cum enim ſanctarum Eccleſiarum Præſules mandata ſibimet legatione funguntur, apud divinam clementiam humani generis agunt cauſam, & tota ſecum Eccleſia congemiſcente poſtulant, & precantur, ut Infidelibus donetur fides, &c „ „.

Antiquitus una tantum ante Epiſtolam dicebatur oratio, juxta Romanum ordinem; multiplicatæ ſunt deinde orationes a Sacerdotibus, pro cujuſque privata devotione, ad tædium uſque populi. Septenarium tamen numerum ſapientiores excedendum non judicarunt, quem nec dominica Oratio excedit, ſeptem petitionibus omnia corpori & animæ neceſſaria comprehendens. Hoc autem religioſe obſervandum duxerunt (inquit *Micrologus* cap. 4.) ut in Miſſa, aut una, aut tres, quinque, aut ſeptem orationes dicerentur; una propter Romanam Traditionem; tres, tum propter Myſterium Trinitatis, tum, quia Dominus ante Paſſionem ſuam ter oraſſe legitur; quinque, propter quinque partitam ejus paſſionem, in cujus commemoratione hæc eadem celebramus officia; ſeptem, tum propter ſeptiformem Spiritus ſancti gratiam, tum, quia Apoſtoli ſeptem petitiones dominicæ Orationis ad conſecrationem eorumdem Myſteriorum frequentaſſe leguntur. Ita etiam *Innocent. III.* lib. 2. *de Myſteriis Miſſæ*, cap 27. Collectarum multiplicatio.

Orationum multiplicatio cœpta videtur in Monaſteriis. In Synodo Matiſconenſi anno 1127. *Auguſtinus* Monachus Luxovienſis Regulam *S. Columbani* tanquam ſuperſtitioſam impugnavit, inter cætera objiciens, *Columbanum* contra morem Eccleſiæ ſacra Miſſarum ſolemnia multiplicatione Collectarum, ſive orationum celebrare. Quem refellit *Euſtaſius* ejuſdem Monaſterii Abbas, dicens: „ „ Multiplicationem orationum in ſacris officiis, omnibus proficere Eccleſiis; quia dum plus Dominus quæritur, plus invenitur, & cum uberius oratione pulſatur, eo citius exaudire probatur „ „.

fatione lib. 2. commentariorum in Epiſtolam ad Galatas, *S. Auguſt.* lib. 2. *contra Epiſtolam Parmeniani*, cap. 7.

Epiſtola. VIII. Sequitur lectio Scripturarum ad fidelis populi inſtructionem, ſcilicet Epiſtolæ, & Evangelii, quæ a primis Apoſtolorum Succeſſoribus inſtituta creditur: „ Quia in Evangeliis Sacrificia celebrare „ jubentur; & in Apoſtolo qualiter celebrari debeant, „ docetur „; (inquit *Walafridus Strabo*, cap. 22.) Epiſtolæ nomen primæ illi lectioni tributum, quia ex Epiſt. *S. Pauli* ut plurimum accipitur, quamvis interdum ex Prophetis, ſive ex aliis Scripturæ ſacræ libris deſumpta ſit.

Scripturarum lectionem in ſacris Chriſtianorum cætibus, præcipue vero cum ad Sacrificium collecti erant, fieri ſolitam ab Apoſtolicis temporibus, certum eſt ex *S. Paulo* Epiſtolæ ad Coloſſ. cap. 4. *Cum lecta fuerit apud vos Epiſtola hæc, facite, ut in Laodicenſium Eccleſia legatur.* Et Epiſt. 1. ad Theſſalonicenſes cap. 5. *Adjuro vos per Dominum, ut legatur Epiſtola hæc omnibus ſanctis Fratribus.*

Confirmatur ex *S. Juſtino* Martyre Apologia 2. ubi chriſtianorum Sacrum deſcribens, ait: „ Et Com„ mentaria Apoſtolorum, aut Scripta Prophetarum, „ quoad tempus fert, leguntur „.

Ex *Tertulliano* Apologetici cap. 39. „ Coimus „ (*inquit*) ad Litterarum divinarum commemora„ tionem „.

Lectionis Epiſtolarum apoſtolicarum in ſacris Synaxibus meminit *S. Auguſt.* lib. 20. *de Civitate Dei*, cap. 8. Serm. 112. alias 33. *de Verbis Domini*, initio Expoſitionis in Epiſt. 1. S. Joannis, & Tract. 9. & Epiſt. 53. alias 165.

Seriem, & ordinem lectionum, atque Epiſtolarum, & Evangeliorum, quæ ſingulis diebus per annum in Miſſæ Sacrificio legi debent, exhibet antiquus Lectionarius, *Liber Comitis* inſcriptus, & ſub *S. Hieronymi* nomine laudatus a *Micrologo*, cap. 25. *Bernone Augenſi* cap. 1. & aliis. Concilium Laodicenum

num, Canon. 59. & Carthaginenſe 3. Can. 47. ſanxerunt, ſolos Libros canonicos veteris, & novi Teſtamenti in Eccleſia legendos eſſe. Toletanum 4. Can. 16. Apocalypſim legi juſſit Miſſarum tempore a Paſcha uſque ad Pentecoſten. Bracarenſe 1. Can. 2. decrevit, ut in ſolemnium dierum vigiliis, vel Miſſis omnes eaſdem lectiones legant.

Cur Lectio Epiſtolæ Evangelio præmittitur.

Præmittitur autem Evangelio Lectio apoſtolica, non cauſa dignitatis, ſed ob amorem Apoſtolorum, qui ante Chriſtum ibant, quos mittebat Dominus binos, & binos ante faciem ſuam. Epiſtola, quæ præmittitur Evangelio, præcurſoris deſignat officium, quod *Joannes* ante Chriſtum exercuit, qui præivit ante faciem Domini parare vias ejus. *Joannes* ergo (inquit *Innocent. III.*) quaſi Subdiaconus fuit, id eſt, ſubminiſter illius, qui de ſe dicit: *Non veni miniſtrari, ſed miniſtrare.* Lex enim quaſi pædagogus infantem Dei populum per manum Moyſi cuſtodiendum ſuſcipiens, illius adventum docuit expectare, quem eidem populo jam adulto per os, digitumque Joannes præſentem in carne monſtravit, ut eum ducens ſequeretur ad Regnum. Præceſſit nempe Lex Evangelium, ſicut umbra lucem, virga ſpiritum, timor charitatem, initium perfectionem, dominantis præceptum amantis conſilium. Nam *Lex per Moyſen data eſt, gratia & veritas per Jeſum Chriſtum facta eſt.* Epiſtola vero vox Legis eſt, imperfectionem ſuam *Joannis* teſtimonio profitentis, & ad perfectionem Evangelicam tranſmittentis. Hinc eſt, quod Subdiaconum legentem Epiſtolam unus Acolythus comitatur, Diaconum vero legentem Evangelium tam Subdiaconus quam Acolythus comitatur, quia prædicationem Joannis pauci ſecuti ſunt, ſed Prædicationem Evangelii plurimi ſuſceperunt. Unde diſcipuli Joannis ipſi dixere: *Rabbi, qui erat tecum trans Jordanem, cui tu teſtimonium perhibuiſti, ecce hic baptizat, & omnes veniunt ad eum.* *Ut ergo cognovit Jeſus, quia Phariſæi audierunt, quod Jeſus plures diſcipulos faceret quam Joannes, reliquit Judæam,*

Lib. 2 Myſter. Miſſæ cap. 29.

Matth. 20.

Joan. 1. 17.

Joan. 3.

Joan. 4.

deum, *&c.* Quia vero Joannes fuit limes præcedentium, & ſubſequentium, medius inter Apoſtolos,
Luc. 16. & Prophetas: (Nam *Lex*, *& Prophetæ uſque ad Joannem.*) ideo Epiſtola nec ſemper legitur de Prophetis, nec ſemper de Apoſtolis, ſed interdum ſumitur de veteri Teſtamento, interdum de novo.

Graduale. Alleluja. Tractus. IX. Perlecta Epiſtola, Reſponſorium ſequitur, quod *Graduale* nuncupatum eſt, quod a cantoribus in gradibus ambonis ſive pulpiti ſtantibus diceretur. Nomen Reſponſorii inde accepit, quia lectioni convenire, & reſpondere debet, ſive, quia uno inchoante, alii reſpondent. Pſalmi verſiculos, vel integrum Pſalmum, inter Epiſtolam & Evangelium, *S. Auguſtini* tempore in Africa lectos, vel cantatos fuiſſe, teſtis eſt ipſe Serm. 113. alias 33. de Verbis Domini. „ „. In Lectione Apoſtolica (*inquit*) gratiæ Domino aguntur de Fide gentium, utique ideo, quia ipſe fecit. In Pſalmo diximus: *Deus virtutum converte nos, & oſtende faciem tuam, & ſalvi erimus.* In Evangelio ad Cœnam vocati ſumus „ „. Et Serm. 166. alias 10. de Verbis Apoſtoli: „ Primam lectionem audivimus „ Apoſtoli. Deinde cantavimus Pſalmum... Poſt hæc „ Evangelica lectio decem leproſos mundatos nobis „ oſtendit „.

Poſt Reſponſorium certo anni tempore ſimul cum verſiculo, & tempore Paſchali ſine reſponſorio, geminato verſu decantatur *Alleluja*, quæ vox a *Davide* primum uſurpata videretur, ſi modo conſtaret titulum Pſalmi 104. *Davide* recentiorem non eſſe. Legitur in libro Tobiæ cap. 13. *S. Joannes* Apocalypſis 19. refert ſe audiſſe in cœlo ſupernarum virtutum Choros pſallentes *Alleluja*. Vox igitur illa Jubilationis, quæ ſignificat: *Laudate Deum*, e cœlis in Eccleſiam deſcendit, cujus modulationes nos ad
Pſal. 83. 5. Sanctorum gaudia ſuſpirare ſignificamus. Nam *Beati, qui habitant in domo tua, Domine, in ſæcula ſæ-*
Pſal. 41. 5. *culorum laudabunt te... In voce exultationis, & confeſſionis, ſonus epulantis.* Hoc ineffabile gaudium vitæ præſentis inopia nullatenus habere meretur, ſed præguſtans

guſtans illud in ſpe, ſitit, & eſurit, quod guſtaverit, donec ſpes mutetur in rem, & fides in ſpeciem. Quapropter hoc nomen hebraicum abſque interpretatione remanſit, ut peregrinum ab hac vita gaudium peregrinum quoque vocabulum ſignaret potius, quam exprimeret. Quoniam igitur *Alleluja*, futuræ beatitudinis quaſi proprium eſt vocabulum, jure magis eo tempore frequentatur, quo Chriſtus reſurgens ejuſdem beatitudinis ſpem nobis tribuit, & meritum. Canimus *Alleluja* poſt *Graduale*, Canticum videlicet lætitiæ poſt luctum pœnitentiæ, pro noſtro modulo exprimere conati magnitudinem conſolationis, „ quæ repoſita eſt lugentibus. Poſtremam vero litte„ ram in plures neumas jubilando protrahimus, ut „ jucundo auditu mens attonita repleatur, & rapia„ tur illuc, ubi ſemper erit vita ſine morte, dies „ ſine nocte, jucunditas ſine dolore, ſecuritas ſine „ timore, tranquillitas ſine labore, fortitudo ſine de„ bilitate, rectitudo ſine perverſitate, pulchritudo „ ſine deformitate, veritas ſine fallacia, charitas ſine malitia, felicitas ſine miſeria; (inquit *Innocentius III.* lib. 2. *de Myſteriis Miſſæ*, cap. 32.) Quod autem interpoſito verſu bis *Alleluja* cantatur, ſignificat, quod interjecta lætitia Sancti geminam glorificationis ſtolam accipient, animæ, & corporis.

Luctuoſis temporibus pro *Alleluja* Tractus dicitur, aliquot verſibus, & interdum integro Pſalmo conſtans, cui a trahendo nomen inditum eſt, quia tractim, & graviter decantatur. Id diſcriminis eſt inter reſponſorium, cui Chorus reſpondet, & Tractum, cui nemo; quod eſt inter duo Sacrificia, ſcilicet columbarum, & turturum. Volucres illæ, quæ pro cantu gemitus habent, lacrymas humilium deſignant, quibus plurimum in ipſis etiam bonis operibus indigemus; quia etſi bona eſſe, quæ agimus, noverimus, qua tamen ſeveritate a Domino examinanda, qua perſeverantia ſint a nobis conſummanda, neſcimus. Columba, quæ gregatim converſari, volare, & gemere conſuevit, activæ vitæ frequentiam demonſtrat;

ſtrat ; turtur, qui ſingularitate gaudet, adeo, ut ſi comparem amiſerit, ſolus deinceps permaneat, vitæ ſpeculativæ culmen denuntiat, quia & paucorum eſt iſta virtus. Sic Tractum explicat *Amalarius* lib. 3. cap. 12.

Lectio Evangelii.

X. Poſt hæc legitur Evangelium, quem morem ab Apoſtolicis temporibus ſervatum, conſtat ex *S. Juſtino Martyre* in Apologia 2. *S. Cypriano* Epiſt. 33. & 34. Euſebio lib. 2. Hiſtoriæ Eccleſ. cap. 15. ubi *Papiam Hierapolitanum*, & *Clementem* iſtius moris teſtes laudat, & ex aliis Patribus. Concilium Arauſicanum 1. Can. 18. & Valentinum in Hiſpania, Can. 1. ſtatuunt, ut Evangelium, quod ſolis Fidelibus antea legebatur, in Miſſa Catechumenorum poſt Epiſtolam legatur. Diaconus priuſquam legat, petit a Celebrante benedictionem, licentiam ſcilicet legendi, quia nemo abſque miſſione prædicandi munus uſurpare debet. Quomodo enim prædicabunt, niſi mittantur? Diaconus populum ſalutat, dicens : *Dominus vobiſcum*, illud

Luc. 10. 5. obſervans, quod Dominus juſſerat : *In quamcunque domum intraveritis, primum dicite : Pax huic domui.* Stans populus, quod ante non fecerat, cum Epiſtola legeretur, devotus, & attentus reſpondet : *Et cum ſpiritu tuo.* Pronuntiato Evangelii titulo, reſpondemus : *Gloria tibi, Domine*, glorificantes Dominum, quod miſerit nobis verbum ſalutis. Sicut *Actor.* 11. habetur : *Glorificaverunt Dominum, dicentes : Ergo & Gentibus dedit Deus pœnitentiam ad vitam.* Sicut autem caput præeminet corpori, & ei cætera membra deſerviunt, ſic Evangelium toti officio præcellit, eique cæteræ partes intellectuali ratione conſentiunt. Hoc eſt verbum Verbi, ſermo Sermonis, ſapientia Sapientiæ. Verbum Verbi, quod erat in principio apud Deum, quod caro factum eſt, & habitavit in nobis. Sermo Sermonis omnipotentis, qui de cœlo a regalibus ſedibus venit, vivus, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti. Sapientia Sapientiæ, quæ attingit a fine uſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuaviter, Paradiſus deliciarum, hortus aromatum,

tum, cella vinaria, cœnaculum vitæ, menſa propoſitionis, quadriga Aminadab, turris David, gazophylacium Templi, theſaurus Patrisfamilias, fons hortorum, puteus aquarum viventium, quæ fluunt impetu de Libano. Quocirca Diaconus corde purum, ore mundum, opere caſtum ſe ſtudeat exhibere, ut ſanctum Evangelium poſſit digne eo ferre. Hic jam non loquitur Moyſes, non Iſaias, non Jeremias, ſed loquitur Pater *in Filio, quem conſtituit hæredem univerſorum, per quem fecit & ſæcula.* Hæc de Evangelii dignitate *Innocentius III.* lib. 2. *Myſteriorum Miſſæ*, cap. 47. Lecto Evangelio, dicunt miniſtri, *Laus, tibi Chriſti*, Deo gratias agentes populi totius nomine, pro tam ſalutaris doctrinæ beneficio. Hebr. 1. 2.

XI. Quia vero corde creditur ad juſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem, ut oſtendat Eccleſia, quod Evangelii verbum corde recepit, & Chriſto tanquam Veritati credit, lecto Evangelio, Fidei Symbolum canit; quod incipit Sacerdos, ut omne bonum a Chriſto procedere ſignificetur. Quis illud primo Liturgiæ inſeruerit, aut cantari juſſerit, incertum eſt. *Radulphus Tungrenſis*, Propoſitione 23 a *Marco* Papa *Sylveſtri* ſucceſſore ſancitum fuiſſe ait, ut Symbolum Nicænum in Miſſa diceretur. *Innocentius III.* lib. 2. *de Myſteriis Miſſæ*, cap. 49. & alii, ſcribunt *S. Damaſum* id recitare juſſiſſe ad exemplum Græcorum. Recitationem Symboli in Miſſa Hiſpani primi inter latinos receperunt, & ſecundum formam Orientalium Eccleſiarum cantari decreverunt Can. 2. Concilii Toletani 3. anno quingenteſimo octogeſimo nono celebrati. Hiſpanicam Eccleſiam Gallicana, & Germanica poſtmodum imitatæ ſunt; imperante *Carolo magno*, poſt *Felicis* hæretici damnationem, ut *Walafridus* teſtatur, cap. 22. Romæ in publica Miſſarum celebratione cantari cœpit jubente *Benedicto V.* anno milleſimo decimo quarto. Id Pontifici perſuaſit *Henricus II.* ſanctus Imperator. Interrogati Romani, cur Symbolum in Miſſa non canerent, reſponderunt: „ „ Quod Romana Eccleſia non fuiſſet Symbolum.

aliquando ulla hæreſeos fæce infecta, ſed ſecundum S. Petri doctrinam in ſoliditate catholicæ Fidei permaneret inconcuſſa. Et ideo magis his neceſſarium eſſe illud Symbolum ſæpius cantando frequentare, qui aliquando ulla hæreſi potuerunt maculari „ „. Ita refert *Berno Augenſis*, qui rei geſtæ interfuit, cap. 2. libr. *de Rebus ad Miſſam pertinentibus.*

Offertorium. XII. Poſt Symbolum, & quando non dicitur, poſt Evangelium, Sacerdos populum ſalutat, & ad orandum excitat. Tum chorus canit antiphonam, quæ *Offertorium* dicitur, quia antiquo more populus ſua interim dona offerebat; & Sacerdos præſcripto ritu, certaque precum formula panem, & vinum offert; quæ oblatio ſimplex cæremonia eſt, mox futuri Sacrificii præparatoria. Offertorium complectitur laudem populi in cantu antiphonæ, quo ſignificatur lætitia offerentium, & orationem Sacerdotis, qui petit, ut oblatio populi Deo ſit accepta. Unde & 1. *Paralipom.* cap. 29. ait David: *Ego in ſimplicitate cordis mei lætus obtuli univerſa hæc; & populum tuum, qui hic repertus eſt, vidi cum ingenti gaudio tibi offerre donaria.* Tum orat, dicens: *Domine Deus Abraham, & Iſaac, & Iſrael Patrum noſtrorum, cuſtodi in æternum hanc voluntatem cordis eorum, & ſemper in veneratione tui mens iſta permaneat.* Ordo conveniens eſt inquit *Innocentius III.* ut poſt prædicationem ſequatur fides in corde, laus in ore, fructus in opere; fides in Symbolo, laus in Offertorio, fructus in Sacrificio. Quapropter Offerenda cantatur, quia Sacrificium laudis offertur. Unde Pſalmiſta: *Circuibo, & immolabo in Tabernaculo ejus Hoſtiam vociferationis, cantabo, & Pſalmum dicam Domino.*

Pſalm. 26.

Præfatio. XIII. Lectis ſecreto orationibus ſuper oblata, quæ propterea *Secretæ* dicuntur, Sacerdos præmiſſa populi ſalutatione Præfationem incipit, qua Fideles excitat, & diſponit ad actionem Sacrificii. Hæc *SS. Ambroſio, Gelaſio, & Gregorio Magno* antiquior eſt, quamvis illi plures Præfationes compoſuerint. Hujus meminit *S. Cyprianus* lib. de Oratione. „ „ Quando ſtamus

ſtamus, (*inquit*) ad orationem, fratres dilectiſſimi, vigilare, & incumbere ad preces toto corde debemus. Cogitatio omnis carnalis, & ſæcularis abſcedat, nec quidquam tunc animus, quam id ſolum cogitet quod precatur. Ideo & Sacerdos ante orationem Præfatione præmiſſa, parat fratrum mentes, dicendo : *Surſum corda*, ut dum reſpondet plebs : *Habemus ad Dominum*, admoneatur nihil aliud ſe quam Dominum cogitare debere „„. Meminit *S. Cyrillus Hieroſolymitanus*, Catecheſi 5. Myſtagogica. „„ Clamat (*inquit*) Sacerdos, *Surſum corda*. Verum enim circa illam maxime tremendam horam ſurſum ad Deum corda levare neceſſe eſt, & non deorſum ad terram, terrenaque negotia deprimere. In hanc igitur ſententiam omnibus præcipit Sacerdos, curas ſcilicet vitæ hujus omnes, & domeſticas ſolicitudines illa hora relinquere, & cor in cœlo habere apud Deum generis humani amatorem. Vos deinde reſpondetis : *Habemus ad Dominum*, aſſentientes ei profitendo. Nullus autem ſic conſiſtat, ut ore quidem dicat : *Habemus ad Dominum*, mente vero circa vitæ hujus curas vagetur. Dicit deinde Sacerdos : *Gratias agamus Domino*. Certe gratias agere debemus, quod nos adeo indignos ad tantam gratiam vocavit. Ad hæc vos ſubjicitis : *Dignum, & juſtum eſt*. Cum enim nos Deo gratias agimus, dignum profecto, & juſtum opus facimus „„. Meminit *S. Joan. Chryſoſt.* Hom. 18. in Epiſt. 2. ad Corinth. „„ In tremendis Myſteriis, (*inquit*) ut Sacerdos pro plebe, ipſa plebs pro Sacerdote vota facit. Neque enim ipſe ſolus gratias agit, ſed etiam plebs univerſa. Nam cum prius illorum vocem ſumpſit, atque illi aſſenſerunt, id juſte, ac digne fieri, tum demum gratiarum actionem auſpicatur „„. Meminit *S. Auguſt.* lib. *de Dono perſeverantiæ*, cap. 13. „„ Quod ergo (*inquit*) in Sacramentis Fidelium dicitur, ut ſurſum cor habeamus ad Dominum, munus eſt Domini ; de quo munere ipſi Domino Deo noſtro gratias agere a Sacerdote poſt hanc vocem, quibus hoc

dicitur, admonentur, & dignum, & juſtum eſſe reſpondent „ „. Meminit Concilium Miſevitanum Can. 12. cujus hæc ſunt verba: „ Placuit, ut preces, vel orationes, ſeu Miſſæ, ſive Præfationes, „ quæ probatæ fuerint in Concilio, ab omnibus celebrentur „. Meminit *Pelagius II.* Epiſt. 2. ad Epiſcopos Germaniæ, & Galliæ, qui ipſum rogaverant, ut ordinem præfationum eis mitteret. Illarum porro numerum ad novem redegit Sed alias præter novem illas, quas enumerat, in Eccleſia Romana receptas fuiſſe, conſtat ex *S. Gregorii* Sacramentario, aliiſque antiquis Sacramentorum libris Romanæ Eccleſiæ titulum præferentibus, in quibus vix ulla Miſſa eſt, cui ſingularis Præfatio non aſſignetur.

Surſum corda.

Coloſſ. 3. Matth. 6.

Iſaiæ 29.

Monet ergo Sacerdos, ut corda ſurſum habeamus ad Dominum, ſecundum exhortationem Apoſtoli, dicentis: *Quæ ſurſum ſunt, quærite, non quæ ſuper terram.* Nam *Ubi eſt theſaurus tuus, ibi & cor tuum erit.* Multi dum ore loquuntur cœleſtia, corde meditantur terrena; quibus Dominus improperat per Prophetam: *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe eſt a me.* In qualibet ergo oratione peccatum eſt, ſed in iſta majus periculum, cor habere diviſum ab ore, vel os habere diviſum a corde. Nam qui ſemetipſum non audit, nec Deus illum exaudit. Chorus ergo reſpondens profitetur ſe Sacerdotis monita ſuſcepiſſe, cum ait: *Habemus ad Dominum.* Id eſt, ut hortaris nos, corda noſtra ſurſum habemus ad Dominum erecta. Mundati ab affectibus ſæculi, aſcenſiones in corde noſtro diſponimus in valle lacrymarum; ad illam ſupernam Jeruſalem matrem noſtram, quæ eſt in cœlis, aſcendimus, immo volamus duabus alis amoris Dei, & proximi. Ab illa enim peregrinamur in hac vita, ad ejus reditum ſuſpiramus, tamdiu miſeri, & laborantes, donec ad illam redeamus. Caveat ergo Fidelis, ne cor habens inflexum deorſum ad ſæculum, Spiritui ſancto damnabiliter mentiatur. Monet adhuc Sacerdos, ut *Gratias agamus Domino Deo noſtro.* Ut ſcilicet de hoc bo-

bono ſurſum erecti cordis, aliiſque Dei donis, non nobis gloriam, quaſi noſtrarum virium, tribuamus, ſed Domino Deo noſtro gratias agamus, qui benedixit nos omni benedictione ſpirituali in cœleſtibus, in Chriſto Jeſu. Quamvis enim accipere, & habere noſtrum ſit, id tamen habemus, quod accepimus; quoniam ſuperbienti, & ex eo quod habebat, quaſi a ſe ipſo haberet, impie glorianti, Veritas per Apoſtolum dicit: *Quid enim habes, quod non accepiſti?* 1. Cor. 4. *Quod ſi accepiſti, quid gloriaris, quaſi non acceperis?* Merito ergo in illo veriſſimo, & ſingulari Sacrificio Domino Deo noſtro gratias agere admonemur, ut agnoſcat homo, ſi quid bene vivit, Dei gratia ſe habere, & ut perficiatur in dilectione juſtitiæ, non ſe aliunde conſecuturum. Quæ cogitatio pium facit. *Gratias agamus Domino Deo noſtro*; quoniam ipſe eſt Deus, id eſt Creator; ipſe eſt Dominus, id eſt Redemptor; ipſe eſt noſter Jeſus, id eſt, Salvator. Tunc erit veriſſime noſter, cum erit omnia in omnibus, id eſt, ſufficientia ſingulorum; quoniam ipſe eſt Deus, qui de nihilo nos creavit; ipſe eſt Dominus, qui Sanguine ſuo nos redemit; ipſe eſt noſter, qui ſuo munere nos ſalvabit; qui creando nobis dedit naturam, qui redimendo dedit gratiam, & ſalvando conferet gloriam. Reſpondet Eccleſia verbum Sacerdotis approbans: *Dignum, & juſtum eſt.* Dignum, quantum ad Dominum, quia ipſe eſt Dominus Deus noſter; juſtum, quantum ad nos, quia nos ſumus populus ejus, & oves paſcuæ ejus. Eccleſiæ reſponſionem Sacerdos confirmat, eaque ſecum congemiſcente, ait: *Vere dignum, & juſtum eſt, æquum, & ſalutare, nos tibi ſemper, & ubique gratias agere.* Dignum, quia nos mera voluntate feciſti; juſtum, quia nos pura miſericordia redemiſti; æquum, quia gratuito nos juſtificas; ſalutare, quia æternum nos glorificas. Dignum tantis beneficiis; juſtum noſtris obſequiis: æquum ipſo pondere rationis; ſalutare manifeſto fructu ſalutis; quia Deum pro beneficiis acceptis laudantes ſalvantur, & ingrati in ipſius judicio re-

reprobantur. Gratias autem agere Deo debemus ſemper, & ubique, id eſt, in omni tempore, & in omni loco; ut impleamus in nobis, quod cantatur in
Pſalm. 33. Pſalmo: *Benedicam Dominum in omni tempore, ſemper*
Pſalm. 102. *laus ejus in ore meo.* Et iterum: *In omni loco dominationis ejus benedic, anima mea, Domino.* Quis eſt ergo, qui benedicit, & gratias agit Domino in omni tempore, niſi humilis corde? Eſto humilis, ſi vis benedicere Dominum in omni tempore, & ſemper laus ejus in ore tuo; quia & Job non tantum benedixit Dominum, quando abundabant illi omnia, quibus eum legimus divitem fuiſſe. Ablata ſunt omnia uno tempore, & implevit, quod in hoc Pſalmo ſcri-
Job. 1. 21. ptum eſt, dicens: *Dominus dedit, Dominus abſtulit; ſicut Domino placuit, ita factum eſt: Sit nomen Domini benedictum.* Ecce exemplum benedicentis in omni tempore. Non habebat, quæ teneret, ſed habebat, quod laudaret. In laude Dei ſui, quaſi in rerum copia, quieſcebat. Plus eſt habere eum, qui dat, quam illa, quæ dat. Si enim magna ſunt, quanto major ipſe largitor? Et certe quæ in hac vita dederit Deus, aut dum vivimus, nos deſerunt, aut a nobis morte deſeruntur. At vero ipſe Deus æterna poſſeſſio, ſemper præſens, nunquam deſerit poſſidentem. Sint ergo caſta vota Fidelium; vile ſit temporale bonum, ut veniat æternum. Si bona ſuppetunt ſæculi, ſit miſericordiæ faciendæ materies; ſi defuerint, ſit patientiæ fidelis occaſio. Tali enim devotione etiam in omni loco Deo gratiæ aguntur, quia qui ubique eſt præſens, ubique agnoſcit laudatorem ſuum, etiam cum ore quieſcente, & tacente lingua, ſecreto cordis affectu fidelis ei anima benedicit, cum agit in ſi-
Pſalm. 102. lentio, quod canitur in Pſalmo: *Benedic, anima mea, Domino, & omnia, quæ intra me ſunt nomini ſancto ejus.*

Exprimit ſubinde Sacerdos, ad quem orationem dirigat, dicendo: *Domine ſancte, Pater omnipotens, æterne Deus*; & per quem eamdem orationem dirigat, addendo, *Per Chriſtum Dominum noſtrum.* Quod dicit, *Domine*, refertur ad creaturæ ſubjectionem,

de

de qua in Pſalmo canitur: *Dixi Domino: Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges.* Pſalm. 15. Quod vero adjungit: *Sancte Pater*, refertur vel ſpeciatim ad unigeniti Filii generationem, vel ad omnium filiorum Dei adoptionem, pro quibus ipſe eiſdem verbis Patri ſupplicans, ait: *Pater ſancte, ſerva eos in nomine tuo, quos dediſti mihi.* Joan. 17. 11. Tota autem oratio & gratiarum actio, quam ſemper, & ubique debemus agere, dirigitur, & offertur Deo Patri per Chriſtum Dominum noſtrum, tanquam per Mediatorem, & Conciliatorem Dei, & hominum; qui ſemetipſum obtulit in paſſione pro nobis, ut tanti capitis corpus eſſemus, ſecundum formam ſervi. Hanc enim obtulit, in hac oblatus eſt, quia ſecundum hanc Mediator eſt. In hac Sacerdos, in hac Sacrificium eſt. Per ipſum ergo & petitiones, & laudes ſuas offert Eccleſia Deo Patri, ſciens per eum ſolum ſe poſſe accipere, quod poſtulat; per eum ſolum placere poſſe, quod laudat, quem Advocatum habemus apud Patrem qui ſedens ad dexteram Dei, pro nobis interpellat; qui exauditur in omnibus pro ſua reverentia.

Subjungit: *Per quem Majeſtatem tuam laudant angeli, adorant Dominationes, tremunt Poteſtates*, &c. *Cum quibus & noſtras voces, ut admitti jubeas, deprecamur*, &c. Hæc eſt enim ineffabilis gloria Salvatoris, & Mediatoris noſtri, qui purgationem peccatorum faciens, ſedet ad dexteram Majeſtatis in excelſis, tanto melior Angelis factus, quanto differentius præ illis nomen hæreditavit, ut per eumdem Mediatorem laudet, adoret, & cum admirationis timore revereatur Majeſtatem Dei Patris, non ſolum Eccleſia hominum in terris, ſed etiam Eccleſia Angelorum in cœlis. Sic enim Eccleſia tota, & una accipienda eſt, non ſolum ex ea parte, qua peregrinatur in terris, a ſolis ortu uſque ad occaſum laudans nomen Domini, & poſt captivitatem vetuſtatis cantans canticum novum; verum etiam ex illa, quæ in cœlis ſemper, ex quo condita eſt, cohæſit Deo, nec ullum malum ſui caſus experta eſt. Hæc in ſanctis Angelis beata perſiſtit,

& ſuæ parti peregrinanti, ſicut oportet, opitulatur; quia utraque una erit conſortio æternitatis, & nunc eſt in vinculo charitatis. Merito Deum laudant Angeli, & majeſtatem ejus concelebrant, cui debent quod ſunt, quod vivunt, quod juſte vivunt, & quod beate vivunt. *Et Socia* quidem, id eſt, juncta *exultatione concelebrant*; quia dum ſine fine conſpicitur, & amatur, & laudatur, electorum civium mira lætitia agitur, viciſſim de ſe omnes in ſuo conventu gratulantur. Ipſa eſt enim domus Dei æterna, de qua in Pſalmis canitur; *Beati, qui habitant in domo tua, Domine, in ſæcula ſæculorum laudabunt te.* Et; *Sicut lætantium, omnium habitatio eſt in te.* Laudant autem & ipſi *per Chriſtum Dominum noſtrum*, in quo inſtaurantur omnia, quæ in cœlis, & quæ in terris ſunt. Ex hominum enim redemptione ruinæ angelicæ damna reparantur. Et ſumus *in illo repleti, qui eſt Caput omnis Principatus, & poteſtatis* (ut loquitur Apoſtolus.) Cum his & noſtras voces admitti deprecamur, jam *Angelorum, ſi meruerimus, candidati* (ut ait *Tertullianus.*) Quia enim ſuperna illa civitas ex Angelis, & hominibus conſtat, ad quam tantum credimus hominum genus aſcendere, quantos illic contingit electos Angelos remanſiſſe, merito ſancta Eccleſia, quæ illis ſocianda eſt in cœlo, & cum illis in Dei laudibus permanſura, jam nunc ipſis vocibus Deum laudat in terris. quibus eum ſancti Angeli laudant in cœlis, & hoc non ſuperba præſumptione, ſed *ſupplici confeſſione*; ſic deſiderans Majeſtatem Dei credere, diligere, & confiteri in mundo, quemadmodum ab Angelis videtur, amatur, & laudatur in cœlo. Una igitur confeſſione, id eſt, laude, & gratiarum actione jam nunc homines cum Angelis ſociantur, dicentes:

Pſalm. 83. Pſalm. 86. Col. 2. 10.

Hymnus Seraphicus.

XIV. *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth. Pleni ſunt cœli, & terra gloria tua.* Triumphalem hunc hymnum Eccleſia militans a Triumphante edocta, Deo in omnibus Liturgiis canit. Vidit *Iſaias* cap. 6 Dominum ſedentem ſuper ſolium excelſum, & audivit ſeraphicos Spiritus alterna modulatione

pſal-

pſallentes: *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Exercituum, plena eſt omnis terra gloria ejus.* Et *S. Joannes* in Apocalypſi cap. 4. quatuor myſtica animalia plenà oculis deſcribit, requiem non habentia die, ac nocte, & dicentia: *Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus omnipotens, qui erat, qui eſt, & qui venturus eſt.*

Propterea autem „ Traditam nobis hanc ſeraphi„ cam Theologiam recitamus; ut in illa cœleſti „ hymnodia cum ſupramundana militia communi„ cemus „. (inquit S. Cyrillus Hieroſol.) Dominum Deum *Sabaoth*, id eſt, *Exercituum*, glorificamus. Quod nomen Deo tribuitur a Prophetis; ut & *Domini virtutum*; quia omnis militia cœleſtis exercitus, omnes ſupernæ virtutes, atque angelicæ poteſtates ejus imperio ſubjacent, cujus ſerviunt voluntati. Angelicos enim Spiritus recte militiam dicimus, quia decertare eos contra aereas poteſtates non ignoramus. Quæ tamen certamina non labore ſed imperio peragunt, quia quod agendum contra immundos ſpiritus appetunt, ex adjutorio cuncta regentis poſſunt. De hac militia naſcente Chriſto laudes Deo canente ſcriptum eſt: *Facta eſt cum angelo multitudo Militiæ cœleſtis.* Nec vacat Myſterio trina repetitio Sanctitatis in hymno illo ſeraphico, ut explicat *S. Ambroſius* lib. 3. *de Spiritu ſancto* cap. 18. „„ Cherubim, & Seraphim indefeſſis vocibus laudant, & dicunt: *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth.* Non ſemel dicunt, ne ſingularitatem credas, non bis dicunt, ne Spiritum excludas; non Sanctos dicunt, ne pluritatem æſtimes; ſed ter repetunt, & idem dicunt, ut etiam in hymno diſtinctionem Trinitatis, & Divinitatis intelligas unitatem. Hæc cum dicunt, Deum prædicant „„. Additum hunc hymnum Sacrificio Miſſæ a *Sixto I.* plerique ſcribunt; ſed liber Pontificalis id ſolum a *S. Sixto* conſtitutum teſtatur, ut Sacerdote ipſum incipiente, etiam populus eumdem cantaret. Quia vero progreſſu temporis quidam abuſus irrepſerat, ut nonniſi in ſo-

Luc. 2.

lemnibus Miſſis diceretur, Concilium vaſenſe anno 529. ſtatuit: „„ Ut in omnibus Miſſis ſive Matutinis, ſive Quadrageſimalibus, vel quæ in Defunctorum commemorationibus fiant, ſemper *Sanctus, Sanctus, Sanctus*, eo ordine, quo ad Miſſas publicas dici debeat, quia tam dulcis, & deſiderabilis vox, etiamſi diu, noctuque poſſit dici, faſtidium non poteſt generare „„.

Hymno ſeraphico adjunguntur verba turbarum Salvatorem noſtrum laudantium in ſolemni Hieroſolymorum ingreſſu: *Oſanna in excelſis. Benedictus, qui venit in nomine Domini, Oſanna in excelſis.* Recte enim ex Scriptura Prophetica, & Evangelica completur plena laudatio cum poſt laudem, & gloriam ſanctæ Trinitatis, adjungitur etiam gratiarum actio de adventu Salvatoris; qui Unus in ipſa, & ex ipſa Trinitate, pro ſalute noſtra homo factus eamdem ſalutem moriendo, & reſurgendo conſummavit; unde recte illi gratias agentes dicimus: *Oſanna*, id eſt, *Salva in excelſis.* Hoc eſt nimirum, quod in Pſalmo
Pſalm. 117. canitur: *O Domine, ſalvum me fac: O Domine, bene proſperare: Benedictus qui venit in nomine Domini.* Repetitur, *Oſannæ*, id eſt, *Salva in excelſis*; ut oſtendatur adventum Domini in carne, non ſolum humani generis in terra, ſed & Angelorum in cœlis eſſe quodammodo ſalutem; quia dum nos redempti ad ſuperna perducimur, eorum numerus ſatana cadente
Epheſ. 1. imminutus impletur. Hinc *S. Paulus*, ait: *Inſtaurari omnia in Chriſto, quæ in cœlis, & quæ in terra ſunt in ipſo.*

Canon Miſſæ. Canonis orationes.

XV. Poſt has laudes, & gratiarum actiones, facto totius Eccleſiæ ſilentio, Sacerdos ſociatis ſibi omnium votis, & deſideriis, incipit orationem, qua Myſterium ipſum Dominici Corporis, & Sanguinis conſecratur; *Te igitur, clementiſſime Pater, per Jeſum Chriſtum Filium tuum Dominum noſtrum, ſupplices rogamus, ac petimus, uti accepta habeas, & benedicas hæc dona, hæc munera, hæc ſancta Sacrificia illibata.* Hæc oratio, ſicut & reliquæ, ad Patrem æternum dirigi-

Te igitur.

tur,

tur, cujus tanta extitit erga nos clementia, & misericordia, ut proprio Filio non parcens, pro nobis omnibus illum tradiderit, & cum illo nobis omnia donaverit. Hujus rei gratia genua flectentes ad Patrem Domini nostri Jesu Christi, ex quo omnis paternitas in cœlo, & in terra nominatur, supplices ipsum rogamus, ac petimus per eumdem verum Mediatorem, & æternum Sacerdotem, ut accepta habeat, & benedicat dona, munera, sancta Sacrificia, quæ ipsi offeruntur. Sacerdotum enim est offerre, & majestatem Dei invocare; Dei autem est benigne suscipere, & benedicere, quæ offeruntur; sicut in lege præcepit Sacerdotibus: *Sic benedicetis filiis Israel;* Num. 6. statimque post verba benedictionis subjungit: *Invocabunt nomen meum super filios Israel, & benedicam eis.* Sacerdotes itaque exhibent offerendi, & supplicandi ministerium; sed Deus largitur benedictionis donum per unum, & verum Sacerdotem, per quem & oblata sanctificat, & sanctificata acceptat. Sensus itaque hujus orationis est: Supplices te rogamus, ut hæc Spiritu tuo sanctifices, ut quod nostræ humilitatis geritur ministerio, tuæ virtutis impleatur effectu. Diversis nominibus exprimitur res oblata, ut tanti Sacramenti dignitas commendetur, & pia devotio excitetur. Tria enim vocabula eamdem oblationem significantia, designant, individuam Trinitatem Christum morti tradidisse, ut per illum a morte nos redimeret. Donum est enim dantis, munus accipientis, Sacrificium offerentis, Pater dedit, Filius obtulit, Spiritus sanctus accepit. Hinc Apost. *Christus* (inquit) *per Spiritum sanctum semet-* Hebr. 9. *ipsum obtulit immaculatum Deo.* Singulæ tamen Personæ dederunt, obtulerunt, & acceperunt; sed ad distinctionem dicitur Pater dedisse, propter auctoritatem; Filius obtulisse, propter humanitatem; Spiritus sanctus accepisse, propter benignitatem. O gratiam nunquam satis digne prædicandam! Quod Deus dedit nobis in donum, hoc accepit a nobis in munus; eadem enim Sacrificia *dona* sunt, & *munera*;

dona

dona nobis collata munera a nobis oblata. Pluraliter dona dicuntur, quia panis, & vinum ante conſecrationem diverſæ ſunt ſpecies ſubſtantiarum. Poſt conſecrationem autem ſpecies duntaxat remanent, ſubſtantiis duabus in ſacroſanctum Corpus, & immaculatum Sanguinem Jeſu Chriſti converſi. Panis autem, & vinum dicuntur Sacrificia, quia Sacrificii ſunt materia; unde illud *S. Cypriani* lib. de Opere, & eleemoſynis: „ Dives, & locuples in Dominicum ſine Sacrificio venis „. Dicuntur *Sancta & illibata*, id eſt, pura & incontaminata, quia jam Deo dicata, & conſecrationi, atque Sacrificio deſtinata; jam Agni immaculati ſigna ſunt, in cujus Corpus, & Sanguinem ſunt convertenda; in cujus figuram victimæ veteris Legis immaculatæ, & ſine labe jubebantur offerri; & quia Corpus, & Sanguis Chriſti ſine macula cordis, & corporis a Sacerdote debet offerri.

Proſequitur Sacerdos, & dicit: *Imprimis, quæ tibi offerimus pro Eccleſia tua ſancta catholica, quam pacificare, cuſtodire, adunare, & regere digneris toto orbe terrarum, una cum famulo tuo Papa noſtro.* Par erat, ut offerretur imprimis Sacrificium pro Eccleſia Dei ſancta, catholica, toto terrarum orbe diffuſa. Ipſa eſt enim univerſitas Sanguine Domini redempta; ipſa eſt hæreditas a Patre ei promiſſa, & data juxta
Pſalm. 2. illud: *Dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & poſſeſſionem tuam terminos terræ.* Pro hac itaque primum in illa oblatione poſtulatur, ut eam Deus toto orbe pacificare dignetur, ne per hæreſes, & ſchiſmata ejus unitas dilanietur; aut adverſitate perſecutionum ejus tranquillitas perturbetur. Ut hanc pacem tam interius quam exterius faciat Deus Eccleſiæ ſuæ,
Phil. 4. 7. ipſe Apoſtolus orat dicens: *Pax Dei, quæ exuperat omnem ſenſum, cuſtodiat corda veſtra, & intelligentias veſtras in Chriſto Jeſu.* Et omnem Eccleſiam offerre
1. Tim. 2. vult Deo *Obſecrationes, orationes, poſtulationes, & gratiarum actiones, ut quietam, & tranquillam vitam agamus in omni pietate.* Rogatur etiam Deus, ut eam cuſtodire, adunare, & regere dignetur. Ipſe enim

ve-

verus eſt cuſtos populi ſui, id eſt, veri Iſrael, de quo in Pſalmis dicitur: *Ecce non dormitabit, neque dormiet, qui cuſtodit Iſrael*; & *Niſi Dominus cuſtodierit civitatem, fruſtra vigilat, qui cuſtodit eam.* Deus autem Eccleſiam ſuam pacificando adunat, cum omnium Fidelium corda in ſua pace conjungit; cum omnium Fidelium mentes per unitatem fidei, ſpei, & charitatis, unius efficit voluntatis, ut per Spiritum ſanctum charitate diffuſa, renovetur in ea, quod ſcriptum eſt: *Multitudinis credentium erat cor unum, & anima una.* Cuſtodiendo quoque regit Eccleſiam ſuam, cum inter omnia pericula clementer eam gubernat, & dirigit, cui in Pſalmo orantes dicimus: *Salvum fac populum tuum, Domine: & benedic hæreditati tuæ, & extolle illos uſque in æternum.*

Pſal. 120. 4
Pſalm. 126.
Act. 4. 32
Pſal. 27. 9

Subiungitur oratio pro ſummo Pontifice, poſt Eccleſiæ commendationem, ut unitas Eccleſiaſtici corporis fortius commendetur; quia *Unitas Sacerdotalis a Petri Cathedra exorta eſt*, ut ait *S. Cyprianus.* Et ut ait *S. Leo*, Epiſt. 10. alias 89. ad Epiſcopos per Viennenſem provinciam conſtitutos: „„ Divinæ cultum Religionis, quem in omnes gentes, omneſque nationes Dei voluit gratia coruſcare, ita Dominus noſter Jeſus Chriſtus humani generis Salvator inſtituit, ut hujus muneris Sacramentum in beatiſſimo Petro, Apoſtolorum omnium Summo principaliter collocarit; & ab ipſo quaſi quodam Capite, dona ſua velit in omne corpus fluere; ut exortem ſe Myſterii intelligeret eſſe divini, qui aulus fuiſſet a Petri ſoliditate recedere. Hunc enim in conſortium individuæ unitatis aſſumptum, id, quod ipſe erat, voluit nominari, dicendo: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam*; ut æterni templi ædificatio, mirabili munere gratiæ Dei, in Petri ſoliditate conſiſteret; hac Eccleſiam ſuam firmitate corroborans, ut illam nec humana temeritas poſſet appetere, nec portæ contra illam inferi prævalerent „„. Unde conſtat, inquit *Pelagius* Papa, ab univerſi orbis Communione ſeparatos eſſe, qui qualibet diſſenſione

Oratio pr. ſummo Pontifice.

Matth. 16.

ſione inter ſacra Myſteria apoſtolici Pontificis memoriam ſecundum conſuetudinem non frequentant.

Oratio pro Epiſcopo Diœceſano.

Romano Pontifici ſingulæ Eccleſiæ proprii Antiſtitis commemorationem ſubjungunt, probantes ſe per illam orationem Dominicæ oblationis, ſervare cum eo unitatem Spiritus in vinculo pacis.

Oratio pro Rege.

Addimus nomen Regis ex apoſtolica traditione, præcipiente S. Paulo 1. ad *Timoth.* 2. ut fiant orationes *Pro Regibus, & omnibus, qui in ſublimitate ſunt*, idque etiam pro infidelibus, quales erant, qui *S. Paulo* vivente regnabant. Hinc *Tertullianus* Apologetici cap. 30. „„ Nos (*inquit*) pro ſalute Imperatorum Deum invocamus æternum, Deum verum, Deum vivum.... In cujus ſolius poteſtate ſunt, a quo ſunt ſecundi, poſt quem primi, ante omnes, & ſuper omnes Deos. Oramus pro omnibus Imperatoribus, vitam illis prolixam, imperium ſecurum, domum tutam, exercitus fortes, ſenatum fidelem, populum probum, orbem quietum, & quæcunque hominis, & Cælaris vota ſunt „„.

Sic *Origenes* lib. 8. contra Celſum: „ Laboramus, „ (*inquit*) pro imperio Romano, dum juſte viven„ tes vota pro eo facimus „.

Sic *Arnobius* lib. 4. contra gentes: „„ Noſtra Scripta cur ignibus meruerunt dari? Cur immaniter conventicula dirui? In quibus ſummus oratur Deus, pax cunctis, & venia poſtulatur, magiſtratibus, exercitibus, Regibus, familiaribus, inimicis, adhuc vitam degentibus, & reſolutis corporum vinctione „„.

Sic *S. Dionyſius Alexandr.* apud *Euſebium* lib. 7. Hiſtoriæ eccleſiaſticæ cap. 11. „„ Nos unum Deum rerum omnium opificem, qui Valeriano, & Gallieno ſacratiſſimis Auguſtis imperium tradidit, colimus, & adoramus. Hinc continuas preces offerimus pro imperio illorum, ut ſtabile & inconcuſſum permaneat „„.

Pro *Conſtantio* Imperatore liturgicas preces habitas teſtatur *S. Athanaſius* in Apologia ad ipſum directa.

Sic

Sic *Optatus Milevitanus* lib. 3. „ „ Merito Paulus docet orandum eſſe pro Regibus, & poteſtatibus, etiamſi talis eſſet Imperator, qui gentiliter viveret. Quanto magis quod Chriſtianus, quanto quod Deum timens, quanto quod religioſus, quanto quod miſericors „ „?

Orat deinde Sacerdos *Pro omnibus orthodoxis, atque catholicæ, & apoſtolicæ Fidei cultoribus.* Quæ verba etſi deſint in antiquo ordine Romano, in quibuſdam manuſcriptis *S. Gregorii magni* Sacramentariis, eaque ſuperflua cenſeat *Micrologus* cap. 13. & 22. non tamen ſuperflua ſunt, quia per ipſa omnes Fideles vivi generaliter commemorantur; at in ſequentibus: *Memento, Domine, famulorum, famularumque tuarum*, offerentium duntaxat commemoratio proprie fit, & ibi olim ex ſacris tabulis quorumdam nomina legebantur (ut explicant Auctor libri de divinis Officiis Alcuino adſcripti, & *Florus Diaconus* lib. *de Actione Miſſarum.*) Dare autem debet operam quiſquis Sacrificii cupit eſſe particeps, ut catholicæ, & apoſtolicæ Fidei, id eſt, quam univerſa ubique ſervat Eccleſia, & quam in toto mundo Apoſtolorum doctrina fundavit, cultor ſit. Cultores autem hujus fidei non poſſunt dici, niſi illi, qui quod recte crediderint, veraciter diligunt. Hoc enim unuſquiſque colit, quod maxime diligit. Ille ergo eſt veritatis cultor, qui ſic jungit fidei dilectionem, ut Deum, de quo recte credit, diligendo colat, & colendo promereatur. Ipſa eſt fides, quam Apoſtolus commendat, dicendo: *In Chriſto Jeſu neque Circumciſio aliquid valet, neque præputium, ſed fides, quæ per dilectionem operatur.* Neque enim in confuſione paganorum, neque in purgamentis hæreticorum, neque in languore ſchiſmaticorum, neque in cæcitate Judæorum, quærenda Religio eſt, ſed apud eos, qui chriſtiani catholici, vel orthodoxi nominantur; id eſt, integritatis cuſtodes, & recta ſectantes.

Oratio pro omnibus Fidelibus vivis generatim.

Gal. 5. 6.

XVI. Sequitur eorum commemoratio, pro quibus

I. Memento.

bus Sacrificium ſpeciatim offertur, *& omnium circumſtantium*, pro quibus Sacerdos offert, *vel qui Deo offerunt hoc Sacrificium laudis*, &c. Quod enim agitur proprie miniſterio Sacerdotum, hoc generaliter agitur fide, & devotione cunctorum. Omni enim
1. Petr. 2. Eccleſiæ dicitur per B. Petrum: *Vos autem genus electum, regale Sacerdotium .. offerre ſpirituales hoſtias, & acceptabiles Deo per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum.* Sacrificium laudis dicitur, quia in Dei laudem, & gloriam offertur. Non enim noſtra illi damus, ſed ſua illi reddimus. *Pro ſe, ſuiſque omnibus*, id eſt, ad ſe genere, vel familiaritate, vel qualibet alia conditione, vel devotione, ſub ejuſdem fidei profeſſione pertinentibus. *Pro redemptione animarum ſuarum*, quia in ipſo habemus redemptionem per Sanguinem ejus, & remiſſionem peccatorum. *Pro ſpe ſalutis, & incolumitatis ſuæ*, id eſt, pro vita æterna, quæ eſt ve-
Rom. 8. ra ſalus: *Spe enim ſalvi facti ſumus.* Nec ſolum pro ſalute æterna, ſed etiam pro temporali incolumitate. Utraque enim ſanitas, animæ ſcilicet, & corporis, ab illo eſt, de quo dicitur in Pſalmo: *Domini eſt ſalus.*

Communicantes. XVII. Ut autem Sacrificium Deo ſit acceptum, offertur in communione, & ſocietate Sanctorum, in quibus voluit omnipotens Deus Eccleſiæ ſuæ con-
Epheſ. 2. 29. ſtare fundamentum, ſicut Apoſtolus ait: *Vos eſtis cives Sanctorum, & domeſtici Dei, ſuperædificati ſuper fundamentum Apoſtolorum, & Prophetarum.* Ideo dicit Sacerdos: *Communicantes, & memoriam venerantes imprimis gloriosæ ſemper Virginis Mariæ, ſed & beatorum Apoſtolorum, ac Martyrum tuorum.* In eorum ergo communione, & memoriæ veneratione tanquam in vero templo Dei offert devotio Fidelium vota ſua, & munera, & ideo ſunt communicantes eorum memoriæ tanquam filii patrum, & ſectatores præcedentium, quia eamdem fidem habent, quam illi habuerunt; & cum humilitate, & pietate eorum veſtigia ſequuntur. In hac commemoratione Sanctorum, gloriosa ſemper Virgo Maria, vere Dei

Geni-

Genitrix, primo loco ponitur, per quam illi, & nos meruimus Auctorem vitæ ſuſcipere. Et conjungitur commemoratio Apoſtolorum, Martyrum, non ſolum eorum, qui hic nominatim exprimuntur, ſed & omnium, quorum nec nomina, nec numerum ſcire poſſumus; & tamen per gratiam fidei, & charitatis pie illis adhæremus, ſervantes ſocietatem ſpiritus in vinculo pacis, ut cum eis unum corpus, & unus ſpiritus ſimus. *Quorum meritis, precibuſque concedas, ut in omnibus protectionis tuæ muniamur auxilio, per Chriſtum Dominum noſtrum.* Propter merita namque, & interceſſiones Sanctorum, noſtræ infirmitatis Dominus miſeretur, & propitius fit; ut in omnibus ſive adverſis, ſive proſperis, ne vel in illis deficiamus, vel in iſtis decipiamur, protectionis ejus muniamur auxilio. Sic obſeſſo ab hoſtibus *Ezechiæ* Regi, & divinum auxilium invocanti, ait Dominus: *Et civitatem hanc ſalvabo, & protegam eam propter me, & propter David ſervum meum.* Sic & Moyſes pro populo peccante intercedens, Patrum fecit memoriam: *Quieſcat* (inquit) *ira tua, & eſto placabilis ſuper malitia populi tui. Recordare Abraham, & Iſaac & Iſrael ſervorum tuorum, quibus juraſti per temetipſum dicens: Multiplicabo ſemen veſtrum ſicut ſtellas cœli.* Nec dubitandum eſt, Fidelium petitiones a ſpiritibus Juſtorum ſciri; qui enim intus omnipotentis Dei claritatem vident, nullo modo credendum eſt, quia ſit foris aliquid, quod ignorent. Poſtulat ergo Eccleſia ſuffragia Martyrum, nec tamen erigit Altaria, in quibus ſacrificet Martyribus, ſed uni Deo Martyrum, & noſtro.

4. Reg. 19. 34.

Exod. 32. 12. 13.

XVIII. Pergit Sacerdos: *Hanc igitur oblationem ſervitutis noſtræ, ſed & cunctæ familiæ tuæ, quæſumus, Domine, ut placatus accipias*, &c. His verbis unitas Eccleſiæ offerentis oſtenditur, cum in illa ſacroſancta oblatione communius ſervitus exhibetur Deo, tam a Sacerdotibus, quam a cuncta familia domus Dei. Hæc autem eſt ſervitus, quæ nulli alii debetur, nec ſanctis Angelis, nec ſanctis animabus, ſed uni Deo vivo.

Hanc igitur oblationem.

Matth. 4. 10. vivo, & vero, de quo nobis præcipitur : *Dominum tuum adorabis, & illi ſoli ſervies.* Oratur itaque Deus, ut hanc oblationem, quam illi ſoli debita ſervitute defert Eccleſia, placatus accipiat. Hæc eſt enim vera oblatio, in qua Filius offertur, Pater reconciliatur; Epheſ. 5. quia, ut Apoſtolus ait : *Chriſtus dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis, oblationem, & hoſtiam Deo in odorem ſuavitatis.* Oratur, ut tali oblatione placatus, dies noſtros, quibus in hac mortalitate inter diverſa pericula, & tentationes, & impugnationes vivimus, in ſua pace diſponat; ita omnia ſua pietate moderando, ut ferrè poſſimus, ut ab ejus pietate non deficiamus; ut etſi in mundo variis calamitatibus, & anguſtiis premamur, in illo pacem habeamus; finito autem hujus mortalitatis curſu, ab æterna damnatione ereptos, in electorum ſuorum grege nos annumerare dignetur; quia ipſa quoque ad æternum Regnum prædeſtinatio ita eſt ab omnipotente Deo diſpoſita, ut ad illud Electi labore perveniant; quatenus poſtulando merentur accipere, quod eis omnipotens Deus ante ſæcula diſpoſuit donare. Hæc verba *Dieſque noſtros in tua pace diſponas*, cum reliquis uſque ad finem orationis, addidit S. Gregorius magnus, ut refert Joannes Diaconus.

Quam oblationem. XIX. Poſt hæc oratur Deus, ut oblationem Altari ſuo impoſitam, & tantis precibus commendatam, ipſe per virtutem Spiritus deſcendentis ita legitimam, & perfectam Euchariſtiam efficiat, ut in omnibus ſit *adſcripta*, id eſt, in munerum placitorum ſibi numerum recepta; ſit etiam *rata*, id eſt, immobili firmitate perpetua; ſit quoque ejuſdem Spiritus ſancti operante virtute *rationabilis*, & per hæc omnia ſingulariter Deo grata, & *acceptabilis*; ut quamvis de ſimplicibus terræ frugibus ſumpta, divinæ benedictionis ineffabili potentia efficiatur Fidelibus Corpus, & Sanguis unigeniti Filii Dei. Hic eſt orationis illius ſenſus : *Quam oblationem tu, Deus, in omnibus, quæſumus benedictam, adſcriptam, ratam, rationabilem acceptabilemque facere digneris, ut nobis Corpus, & Sanguis*

fiat

fiat dilectiſſimi Filii tui Domini noſtri Jeſu Chriſti. Hæc verba *Paſchaſ.* lib. *de Corpore, & Sanguine Chriſti*, cap. 12. ſic explicat: „„ Rogamus, ut hanc oblationem benedictam, per quam nos benedicamur: Adſcriptam, per quam nos omnes in cœlo adſcribamur: Ratam, per quam in viſceribus Chriſti cenſeamur: Rationabilem, per quam a beſtiali ſenſu exuamur: Acceptabilemque facere dignetur; quatenus & nos per hoc, quia in nobis diſplicuimus, acceptabiles in ejus unico Filio ſimus „„. Hic *Paſchaſii* locus ſub *S. Auguſt.* nomine legitur apud *Gratianum* diſt. 2. *de Conſecrat.* Can. *Verum.*

XX. Tum ait Sacerdos: *Qui pridie quam paterentur, accepit panem, &c.* ut poſſit in perſona Chriſti verba proferre, quibus idem Dominus, & Salvator noſter ad hoc Sacramentum conficiendum uſus eſt; quæ ſuo loco ſunt a nobis explicata. Peracta conſecratione, Chriſti mandatum commemoratur, præcipientis, ut hoc Sacrificium in ejus memoriam peragamus. *Hæc quotieſcunque feceritis, in mei memoriam facietis.* Quod exponens Apoſtolus ait: *Quoties enim manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec veniat.* Chriſtus itaque diſcipulis ſuis, quos primos Eccleſiæ ſuæ conſtituit Sacerdotes, præcepit: „„ Ut indeſinenter iſta vitæ æternæ Myſteria exercerent, quæ neceſſe eſt a cunctis Sacerdotibus per ſingulas totius orbis Eccleſias celebrari, uſquequo iterum Chriſtus de cœlis adveniat, quo & ipſi Sacerdotes, & omnes pariter Fidelium populi exemplar Paſſionis Chriſti ante oculos habentes quotidie, & gerentes manibus, ore etiam ſumentes, ac pectore, redemptionis noſtræ Myſterium indelebili memoria teneamus „„; *inquit S. Gaudentius* Tract. 2. *de Paſchate.* Qui pridie. 1. Cor. 11.

XXI. Quamobrem Sacerdos mandato Domini obſequens, ait: *Unde & memores, Domine, nos ſervi tui, ſed & plebs tua ſancta, ejuſdem Chriſti Filii tui Domini noſtri tam beatæ Paſſionis, necnon & ab inferis Reſurrectionis, ſed & in cælis glorioſæ Aſcenſionis* Unde & memores.

nis offerimus præclaræ Majeſtati tuæ de tuis donis, ac datis, Hoſtiam puram, Hoſtiam ſanctam, Hoſtiam immaculatam, panem ſanctum vitæ æternæ, & calicem ſalutis perpetuæ. Quid enim dignius, quam ut Sacerdos, qui Chriſti miniſterio fungitur, & plebs ſancta, id eſt fidelis, & in Eccleſiæ gremio conſiſtens, ſancta (inquam) ſin minus actu, tamen vocatione, debito, profeſſione, quæ vel præſens adeſt Sacrificio, vel in unitate Eccleſiæ ubique degens, particeps eſt Sacrificii, hæc divina Myſteria frequentando, memor ſit Paſſionis, & Reſurrectionis Chriſti, qui non ſolum *Mortuus eſt propter delicta noſtra, ſed &* Rom. 4. 25. *reſurrexit propter juſtificationem noſtram*; ſicque mortem noſtram moriendo deſtruxit, & vitam reſurgendo reparavit. Sit etiam memor glorioſæ Aſcenſionis ejus, quia reſurgens ex mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur, ſed *aſſumptus in* Rom. 8. 34. *cœlum, ſedet a dextris Dei, interpellans pro nobis.* Hæc tria myſteria præcipue commemorantur, quia Paſſio Chriſti charitatem accendit, Reſurrectio fidem roborat, Aſcenſio ſpem erigit. Horum memores tam Sacerdotes, quam plebs fidelis, offerunt divinæ Majeſtati, non de ſuo, ſed de ejus donis, ac datis, juxta quod ſcriptum eſt: *Et quæ de manu tua accepimus,* 1. Par. 29. 14. *dedimus tibi.* Ipſe eſt enim, qui educit panem de terra, & præſtat, ut vinum lætificet cor hominis. Ex his ergo creaturæ Dei fructibus, id eſt, bonitatis, & pietatis ejus muneribus in dominici Corporis, & Sanguinis ſubſtantiam tranſmutatis, offert illi Eccleſia Hoſtiam puram, Hoſtiam ſanctam, Hoſtiam immaculatam, Corpus ſcilicet, & Sanguinem agni immaculati ejus, qui peccatum non fecit. qui Sanctus ſanctorum eſt; Panem ſanctum vitæ æternæ, de Joan. 6. quo ipſe Dominus ait: *Ego ſum panis vivus, qui de cœlo deſcendit... Panis Dei eſt, qui de cœlo deſcendit, & dat vitam mundo... Qui manducat hunc panem, vivet in æternum... Panis, quem ego dabo, Caro mea eſt pro mundi vita.* Calix ſalutis perpetuæ, calix eſt Sanguinis ejus, qui pro multis effuſus eſt in remiſſio-

nem

nem peccatorum, ut ſalvum faceret populum ſuum a peccatis eorum; de quo in Pſalmis canitur: *Calicem ſalutaris accipiam, & nomen Domini invocabo.* Pſalm. 115. Eſt enim Calix iſte ſalutaris accipienti, & in Sacramenti perceptione, & in Paſſionis imitatione, ſicut a ſanctis Martyribus acceptus eſt.

XXII. Orat deinde Sacerdos omnipotentem Deum, ut ſuper hæc munera vitæ, & ſalutis, quæ ipſi offeruntur, propitio, ac ſereno vultu reſpicere dignetur; non quod vultus ejus aliquando obnubiletur, & aliquando ſerenetur, cum ipſe ſit Pater luminum, apud quem non eſt tranſmutatio, nec viciſſitudinis obumbratio; ſed qui ſemper in lumine eſt, tunc ſuper nos ſerenat, & illuminat vultum ſuum, quando declarat ſuper nos miſericordiam ſuam, ſicut orantes cum Pſalmiſta dicimus: *Illuminet vultum ſuum ſuper nos, & miſereatur noſtri.* Pſalm. 66. Non autem oramus, ut Deus acceptum, & gratum habeat Sacrificium ex parte rei oblatæ ſpectatum, aut ut propitio, ac ſereno vultu ſuper Chriſtum reſpiciat; ſed ex parte offerentium, miniſtri ſcilicet, ac plebis, qui ſuæ infirmitatis conſcii, orant, ut Deus Sacrificium, quatenus actio ipſorum eſt, propitio vultu reſpiciat, & acceptum habere dignetur: *Sicut munera juſti Abel, & Sacrificium Patriarchæ noſtri Abrahæ, & ſummi Sacerdotis Melchiſedech;* quæ in Scripturis præcipue commendantur; & in quibus imago erat hujus veri Sacrificii. Hoc ipſum enim uni Deo, auctori utriuſque Teſtamenti, & utriuſque Sacrificii, placebat in præfiguratione venturæ veritatis, quod & nunc placet in adimpletione ejuſdem veritatis. Nam & in Sacrificio Abel, quod de primogenitis ovium, & adipibus earum oblatum, Sacrificio Cain, quod ex terræ fructibus offerebat, prælatum eſt, novi Teſtamenti fides præfigurabatur, quæ ex innocentia gratiæ Deum laudans, veteris Teſtamenti terrenis opibus anteponitur. Immolatione unici, & dilecti Filii Abrahæ immolatio ejus præſignabatur, de quo dicit Pater: *Hic eſt Filius meus dilectus,* Matth. 17. in

Supra quæ propitio, ac ſereno vultu.

Rom. 8. *in quo mihi complacui.* Unde ait Apoſtolus: *Qui proprio Filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum.* Sacrificium denique Melchiſedech tam vere erat ſignificatio Sacrificii Chriſti, ut inde præ-
Pſal. 109. 4. dictum ſit; *Tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech.* Poſtrema hujus orationis verba; *Sanctum Sacrificium, immaculatam Hoſtiam*, addidiſſe, *S. Leonem magnum*, teſtis eſt Anaſtaſius Bibliothecarius in ejus vita.

Supplices te rogamus. XXIII. Secundum hæc, ſupplex Deum rogat Sacerdos, ut perferri jubeat, non ipſum Corpus, & Sanguinem Chriſti, & ſacras ſpecies, ſub quibus continetur, ſed vota, fidem, & preces Fidelium, in ſublime Altare ſuum, de quo ait *S. Irenæus* lib. 4. cap. 24 „ Eſt Altare in cœlis, illuc preces noſtræ, & „ oblationes diriguntur „; per manus S. Angeli ſui, cujus miniſterio Fidelium orationes in cœlum deferri teſtatur Scriptura *Tob.* 12. *& Apoc.* 7. Unde non immerito etiam *Zachariæ* deprecanti apparuit Angelus a dextris Altaris incenſi; quia veri Sacerdotis jam nuntiabatur adventus, & cœleſte Sacrificium parabatur, in quo angeli miniſtrarent. Id autem a Deo poſcit Sacerdos, ut quotquot Chriſti Corpus, & Sanguinem ex Altaris participatione ſumpſerint, omni benedictione cœleſti, & gratia repleantur. His enim muneribus Fideles ſuos omnipotens Deus reficiens, glorioſo Filii ſui Corpore vivificat, ſanctificat, æternitati præparat. Per hæc corda Fidelium omni benedictione cœleſti replet, ac gratia, tribuens corporibus caſtimoniam, mentibus fidem, cogitationibus puritatem. Per hæc tuetur ſuos miſericordia, confirmat ſpe, munit charitate, ut qui dominici Corporis participatione Deum intra ſe ſuſcipiunt, templum ejus effici mereantur.

II. Memento. XXIV. Fit deinde commemoratio Fidelium defunctorum; quos Eccleſia ſacræ oblationis interceſſione commendat, certiſſime credens, quia Sanguis ille pretioſus, qui pro multis effuſus eſt in remiſſionem peccatorum, non ſolum ad ſalutem viven-

tium,

tium, ſed etiam ad abſolutionem valeat defunctorum. Præcedunt enim Fideles de corpore exeuntes ad Dominum, ſed non præciduntur ab Eccleſia, quia præcedunt *cum ſigno fidei, & dormiunt in ſomno pacis.* Cum ſigno fidei, quia ex aqua, & Spiritu ſancto renati, quia Chriſti Cruce, & Paſſione ſignati. Dormiunt autem tanquam vera Reſurrectione ſuſcitandi; in ſomno pacis, quia ab unitate, & ſocietate Chriſti, & Eccleſiæ nec per hæreſes, nec per ſchiſmata, nec per mortalia crimina ſeparati ſunt; in quibus etſi aliquando fuerint, tamen per pœnitentiam, & per orationem Eccleſiæ, cui in *Petro* dictum eſt: *Quodcunque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis*, reconciliati, & redemptionis Myſterio ſociati, utique in pace obierunt, miſerante illo, qui non vult mortem peccatoris, ſed ut convertatur & vivat. Hic fidelium defunctorum nomina ex Eccleſiæ tabulis antiquo uſu recitabantur; poſt lectionem vero nominum ſubjungebantur, ut nunc poſt tacitam commendationem ſubjunguntur, hæc verba: *Ipſis, Domine, & omnibus in Chriſto quieſcentibus, locum refrigerii, lucis, & pacis ut indulgeas, deprecamur.* Quamvis enim ſint in pace, quatenus de beatitudine ſua ſecuri ſunt, & a bellis tentationum, & concupiſcentiæ liberi; nondum tamen pacem perfectam habent, cum liberi non ſint a tormentis, & divinæ viſionis deſiderio, cujus dilatio affligit animam ad Deum ſuſpirantem. Oratur ergo Deus, ut ipſis tribuat *Locum refrigerii*, ubi non ſentitur ardor ille pœnarum, quibus animæ Juſtorum in purgatorio cruciantur, ut ab omni labe expiatæ, tandem ſalvæ ſint, ſic tamen quaſi per ignem. Et *Lucis*, de qua Pſalmiſta ait: *Ut placeam coram Deo in lumine viventium.* Et *Pacis*, ad quam juſtus Simeon finitis hujus vitæ laboribus tranſire cupiebat, dicens: *Nunc dimittis ſervum tuum, Domine, ſecundum verbum tuum in pace*; & in qua ſanctorum Martyrum animæ requieſcunt, dicente Scriptura: *Viſi ſunt oculis inſipientium mori, illi autem ſunt in pace.*

Matth. 16. 19.

Pſalm. 55.

Luc. 2. 29.

Sap. 3. 3.

Nobis quoque peccatoribus.

XXV. Orat conſequenter Sacerdos Deum omnipotentem, ut etiam cæteros Fideles in hoc mundo ſuperſtites, id eſt, Sacerdotes, & populum, per virtutem, & gratiam ejuſdem venerabilis Sacramenti, ad æternam beatitudinem perducat. Totius namque Eccleſiæ vox eſt, id eſt, Sacerdotum, & plebium veraciter confitentium, & dicentium Deo: *Nobis quoque peccatoribus famulis tuis*; quia, *etſi peccaverimus, tui ſumus, ſcientes magnitudinem tuam*; non de ullis noſtris meritis, ſed *de multitudine miſerationum tuarum ſperantibus.* Pro ſe pariter, & pro populo Sacerdos orat. *Omnis namque Pontifex ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur in his, quæ ſunt ad Deum, ut offerat dona, & Sacrificia pro peccatis; qui condolere poſſit his, qui ignorant, & errant; quoniam, & ipſe circumdatus eſt infirmitate; & ideo debet quemadmodum pro populo, ita etiam pro ſe offerre pro peccatis.* Ad Heb. 5. Ad quod *S. Gregor. magnus* his verbis adhortatur: „ „ Neceſſe eſt, ut cum hæc agimus, noſmetipſos Deo in cordis intentione mactemus. Quia Paſſionis Dominicæ Myſteria celebramus, debemus imitari, quod agimus. Tunc enim vere pro nobis Deo Hoſtia erit, cum nos ipſos hoſtiam fecerit „ „. Oratur itaque Deus, ut non ſolum Defunctis, quorum ſupra commoratio facta eſt, ſed etiam nobis peccatoribus partem aliquam, & ſocietatem donare dignetur cum ſuis ſanctis Apoſtolis, & Martyribus, & omnibus Sanctis; ut pro modulo noſtro, quibus nunc ſociamur per communionem fidei, quorum memoriam veneramur, in quorum communione, & unitate hæc divina Myſteria peragimus, cum ipſis etiam ſocietatem vitæ, & beatitudinis æternæ in futuro accipiamus. Intra quorum nos conſortium, ut Dei pietas introducat, petimus; ut nobis non noſtri meriti æſtimator, ſed veniæ ſit largitor; ut quia Sanctorum ſocietati per meritum jungi non poſſumus, per indulgentiam conjungamur. In fine autem hujus, ſicut ut & præcedentium orationum, exprimitur, per quem nobis hæc omnia ſperanda, poſcenda, & obtinenda

tinenda ſunt: *Per Chriſtum Dominum noſtrum. Per quem hæc omnia, Domine, ſemper bona creas, ſanctificas, vivificas, benedicis, & præſtas nobis.* Per ipſum enim omnipotens Pater hæc bona omnia, quæ ſacris Altaribus conſecrantur, non ſolum in exordio mundi creavit; ſed etiam ſemper eadem bona creat propagando, & reparando. Per ipſum, inquam, Deus Pater hæc omnia bona ſemper creat, & creata, ac ſuis conſpectibus oblata ſanctificat, ut quæ erant ſimplex creatura, fiant Sacramenta; ſicque ſanctificando vivificat, ut ſint Myſteria vitæ, ut ſumatur in eis vita. Sanctificando autem, & vivificando ineffabiliter benedicit, quia ea omni benedictione cœleſti, & gratia accumulat. Ita vero ſanctificata, & vivificata, & benedicta præſtat nobis per eumdem ſecum pariter ſanctificantem, & vivificantem, & benedicentem, qui nobis de Corpore, ac Sanguine ſuo dedit tam ſalubrem refectionem. *Per ipſum, & cum ipſo, & in ipſo, eſt Deo Patri omnipotenti in unitate Spiritus ſancti, omnis honor, & gloria.* Per ipſum ſcilicet tanquam verum Mediatorem Dei, & hominum, hominem Chriſtum Jeſum. Cum ipſo, tanquam coæquali, cui ſecum unus honor, & gloria debetur; quia cum in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt ſe eſſe æqualem Deo. In ipſo autem tanquam conſubſtantiali, ſicut ipſe ait: *Ut glorificetur Pater in Filio.* Joan. 14. 13. In unitate Spiritus ſancti, qui ex Patre, Filioque procedens, cum Patre, & Filio ſimul adoratur, & conglorificatur. Significatur itaque his verbis in Patre auctoritas, in Filio nativitas, in Spiritu ſancto Patris, Filiique communitas, in tribus æqualitas. Omnis autem honor, & gloria datur *Deo per omnia ſæcula ſæculorum;* donec ſcilicet totum præſens, quod ex diverſorum temporum ſæculis contexitur, perveniat ad finem, & ſuccedat futurum ſæculum, quod non habet finem, ubi Deus videbitur, & laudabitur ſine fine. Eccleſia reſpondet, *Amen*, id eſt, *Verum eſt.*

XXVI. Dignum fuit, ut tota hæc tam ſacroſan- Oratio Dominica.

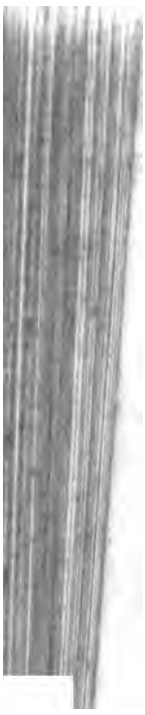

nos unigenitus Dei
nis, & ſpiritum ac
cere monuit, ac jul
Matth. 6.4. ipſe nos ſua inſtituti
vos orabitis: Pater
minicæ orationis re
eſt apoſtolicæ, teſte
» » Orationem don
poſt precem, (*id e*
mos apoſtolorum fuit
tionem oblationis Ho
ſco autem ipſius uſu
nium perhibent omne
Optatus Milevitanus lil
Myſtagogica 5. *S. A*
Cap. ultimo, *S. Hiero*
nos, *S. Auguſt.* Epiſt.
S. Cæſarius Arelatenſis
ficio Miſſæ, & alii. H
fuit *S. Gregorius*, ſed ſc
co, nempe poſt Cano
taretur, teſte *Joanne L*
olim in Eccleſia Hiſpan

Mala præterita, a quibus liberari petimus, peccata noſtra intelligenda ſunt, quorum etſi actio jam ceſſavit in nobis, tamen reatus manet, niſi divina indulgentia deleatur. Mala præſentia, ſunt quotidiana peccata, & accidentes ſæpe diverſi, languores, ac morbi, & innumeræ calamitates extrinſecus irruentes, ut fames, peſtilentia, gladius, & cætera hujuſmodi pericula, quæ omnia quotieſcunque patimur, ejus debemus implorare auxilium, qui ſolus ſua pietate & animas curat, & corpora; & novit quando filiis ſuis, quos ad æternam hæreditatem præparat, & flagellum correptionis, & dulcedinem conſolationis adhibeat. Futura mala ſunt, quæcunque nobis accidere poſſunt, ſaluti, & paci contraria, ſive per tentationes diaboli, ſive per adverſitates, & miſerias ſæculi; & maxime illa, pro quibus avertendis præcipue orare debemus, ut liberemur a ventura ira, a damnatione æterna, quæ ſine dubio malis conſtat eſſe futura. Pergit Sacerdos, Deumque orat, adhibita beatæ Virginis Mariæ Dei Genitricis, & Sanctorum interceſſione, ut *det propitius pacem in diebus noſtris, ut ope miſericordiæ ejus adjuti, & a peccato ſimus ſemper liberi, & ab omni perturbatione ſecuri.* Hujus precationis forma ex Scriptura ſacra ſumpta eſt Præcepit enim Dominus Judæis, cum detinerentur Babylone captivi, per *Jeremiam* Prophetam dicens; *Et orate pro pace civitatis, ad quam tranſmigrare vos feci; quia in pace ipſius erit pax vobis.* Jer. 29. 7. Similiter Apoſtolus Fideles exhortatur, dicens; *Volo igitur primo omnium fieri obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, & his, qui in ſublimitate ſunt, ut quietam, & tranquillam vitam agamus in omni pietate.* 1. Tim. 2. 1. Juxta hanc formam, & per Prophetam, & per Apoſtolum divinitus conſtitutam, populus Fidelium in hujus ſæculi peregrinatione, tanquam in Babylone captivus, & ad ſupernam Patriam ſuſpirans, orat etiam pro pace temporali, ne impediatur ab aſſecutione pacis ſpiritualis, & æternæ; ut remotis per Dei miſericordiam perſecutionibus, ſeditionibus

hoſtilitatibus, quietam, & tranquillam vitam agat Eccleſia in omni pietate. Quod autem orat: *Da propitius pacem in diebus noſtris*, juxta exemplum, quod
Iſaiæ 39. 8. in *Iſaia* legitur, hoc facit. Cum enim *Ezechiæ* pio Regi prædixiſſet venturæ captivitatis mala, Rex compunctus reſpondit: *Bonum verbum Domini, quod locutus eſt. Fiat pax tantum, & veritas in diebus meis*; videlicet futura humiliter judicio Dei ſervans; in præſentiarum vero, quod ad ſuam, populique ſalutem pertinet, poſtulans: *Fiat*, (inquit) *pax, & veritas in diebus meis*; pax, ne Regni tranquillitas ab hoſtibus turbaretur; veritas vero, ut in ipſa pace Dei cultus, & religionis veritas ſervaretur. Ita ergo Eccleſia deprecatur pacem in diebus noſtris, quod & poſt nos alii, & poſt ipſos alii uſque ad conſummationem ſæculi ſimiliter orabunt. Pacem autem poſtulat, ut ope miſericordiæ divinæ adjuti, quod ad interiorem Religionis devotionem pertinet, ſimus ſemper a peccato liberi; quod vero ad exteriorem pacem, ſimus etiam ab omni perturbatione ſecuri. Nam pax, in qua non divinæ Religioni, ſed mundanæ cupiditati ſervitur, non eſt ju-
Pſal. 72. 3. ſtorum, ſed iniquorum, de quibus ait Pſalmiſta: *Quia zelavi ſuper iniquos, pacem peccatorum videns.*

Pacis adprecatio. XXVIII. Hac oratione expleta, Sacerdos decerpta particula ex Hoſtia, duas in partes confracta, ter ſignans Calicem, ait: *Pax Domini ſit ſemper vobiſcum*; cui tantum bonum etiam Eccleſia adprecatur, dicens: *Et cum Spiritu tuo.* Quid eſt autem pax Domini, niſi pax Chriſti? Pax autem Chriſti finem temporis non habet; & ipſa eſt omnis piæ actionis, intentioniſque perfectio. Propter hanc Spiritus ejus pignus accepimus; propter hanc in eum credimus, & ſperamus, & amore ipſius accendimur, propter hanc denique omnem tribulationem fortiter toleramus, ut in ea feliciter ſine tribulatione regnemus. Vera enim pax unitatem facit, quoniam *Qui adhæret Domino, unus ſpiritus eſt.* Et hoc utique ex
1. Cor 6. 17. Traditione Apoſtolorum ſervat Eccleſia, cui frequenter ab eiſdem Apoſtolis dicitur: *Salutate invicem in oſculo.*

oſculo ſancto, id eſt, oſculo vero, pacifico, non ficto, & ſubdolo, quali uſus eſt *Joab* ad occidendum *Amaſam*; quali *Judas* ad tradendum Salvatorem; quali utuntur hi, *Qui loquuntur pacem cum proximo ſuo, mala autem in cordibus eorum.* Illi ergo oſculo ſancto ſalutant invicem, qui non diligunt *Verbo, neque lingua, ſed opere, & veritate.* Pſal. 27. 3. 1. Jo. 3. 18.

XXIX. Interea dicitur *Agnus Dei*, ex *Sergii I.* inſtitutione. Et ille quidem inſtituit ter dici: *Miſerere nobis*; ſed multis poſtea Eccleſiæ adverſitatibus ingruentibus, ut ait *Innocentius III.* lib. 6. *de Myſteriis Miſſæ*, cap. 6. ſive ad tollendum Schiſma, ut alii ſcribunt, ſtatutum fuit, ut in tertio diceretur: *Dona nobis pacem.* Qui ritus ubique receptus eſt, excepta Baſilica Lateranenſi, in qua adhuc ſervatur mos antiquus ter dicendi: *Miſerere nobis.* Poſt annum milleſimum hanc mutationem contigiſſe, probant antiqua Miſſalia, in quibus hæc oratio tertio repetitur cum clauſula: *Miſerere nobis.* Hujus originem e ſuperna revelatione deducit *Robertus* Montenſis Abbas in Supplemento Chronici *Sigeberti.* Refert enim ad annum milleſimum centeſimum octogeſimum tertium, beatam Virginem *Mariam* fabro cuidam lignario in Sylva opus facienti apparuiſſe, dediſſeque illi ſigillum, ſua, Filiique ſui ſignatum imagine, cum hac inſcriptione: *Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, dona nobis pacem*; juſſiſſeque, ut ferret ad Epiſcopum, atque ei diceret, ut qui vellent pacem Eccleſiæ, ſimilia ſigilla in ſignum pacis portarent. Vere ille tollit peccata mundi, de quo ad ſe veniente dixit S. Joannes: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.* Quomodo autem peccata mundi tollat, Apoſtolus *Petrus* oſtendit, dicens: *Non corruptibilibus auro, vel argento redempti eſtis de vana veſtra converſatione paternæ traditionis, ſed pretioſo Sanguine quaſi agni incontaminati, & immaculati Chriſti.* De quo & *S. Joan.* in Apoc. *Qui dilexit nos*, inquit, *& lavit nos a peccatis noſtris in Sanguine ſuo.* Quod præſtitit miſericors Salvator, non ſolum Agnus Dei. Joan. 1. 29. 1. Pet. 1. 18. Apoc. 1. 5.

quam-

ſententia, Catecheſi 3. „„ Ut illa, quæ Aris offeruntur, cum natura ſint pura, invocatione dæmonum impura efficiuntur; ſic contra aqua ſimplex, per ſancti Spiritus, Chriſti, & Patris invocationem accepta virtute, ſanctitatem conſequitur „„.

4. Reg. 2. Aquæ benedictæ figuram habemus in facto *Eliſæi*, qui ſal miſit in aquas *Hiericho*, & ſanatæ ſunt; quo miraculo ſignificatum eſt, homines a peccatorum putredine liberatos, cum Deus ſapientiam ſuam ſymbolo ſalis expreſſam, id eſt, Chriſtum Filium ſuum ad ipſos miſit (inquit *Honorius Auguſtodunenſis* in *Gemma Animæ.*) Ut populus judaicus legalibus inſtitutis ſerviens, ſanguine luſtrabatur, ita novus Chriſtianorum populus Baptiſmi Sacramento renatus, digne aqua benedicta aſpergitur (inquit *Walafridus Strabo*, cap. 29.) Ut ſicut Sanguis Agni in poſtibus ad repellendum percuſſorem ponebatur, ita myſterium aquæ corpora, & loca muniat renatorum. Ad memoriam itaque Baptiſmi excitandam fit aquæ benedictæ aſperſio. Deſignat etiam, & quidem potiſſimum, effuſionem Spiritus ſancti, quem Scriptura ſymbolo aquæ mundæ ſignificat. Ezechielis 36. 25. *Effundam ſuper vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis veſtris.* Hinc aqua benedicta Fideles ante Miſſam, & orationem aſpergunter, ut agnoſcant ſe gratia Spiritus ſancti mundari interius oportere, ut digne Miſſam audiant, utque orationes illorum Deo gratæ ſint; nihilque boni ad æternam ſalutem conducentis agere poſſe ſine adjutorio Spiritus ſancti, qui fons eſt gratiarum in Eccleſiam effuſarum, quas diſtribuit ſingulis, prout vult. Sal benedictum aquæ commiſcetur, quia ſanctus Spiritus *Sapientiæ, & intellectus Spiritus eſt.* Sal benedicitur ſeparatim, ut ſapientiæ cœleſtis, & divinæ ſymbolum fiat, quæ Spiritus ſancti donum eſt. Benedicitur ſeorſum & aqua, ut cœleſtis puritatis ſymbolum ſit, quæ divinæ benedictionis effectus eſt, & naturæ, humanæque rationis vires ſuperat. Salis, & aquæ Exorciſmi docent, hominis peccato non ſolum homines,

mines, ſed creaturas omnes in dæmonis ſervitutem, & tyrannidem prolapſas fuiſſe, qui illis abuſus eſt, retroactis ſæculis, & etiamnum abutitur contra Deum & ſervos illius, niſi Spiritus ſanctus eas in libertatem vindicet, & ab immunditia, quam ex ejus poſſeſſione contraxerunt, ſua benedictione abſtergat. Sal & aqua commiſcentur, ut innoteſcat Spiritum ſanctum, quem Deus in chriſtianos effundit abunde, præſertim in templis, & divini Sacrificii tempore, non ſolum puritatis, & ſimplicitatis eſſe Spiritum, verum etiam prudentiæ, & ſapientiæ divinæ; ac duplicem illum Spiritum neceſſarium eſſe operibus omnibus, quæ in Eccleſia fiunt, ut ſancta ſint, & Deo grata; quia ſine ejus Numine nihil eſt in homine, nihil eſt innoxium. Aqua benedicta primum aſpergitur Altare, deinde Clerus, & populus, quia charitas per Spiritum ſanctum in cordibus noſtris diffuſa, in Chriſtum primo refundi debet, qui per Altare ſignificatur; deinde in homines, qui ſunt ejus membra; ut caput, & corpus complectatur. Cum aſpergitur aqua benedicta, canitur verſus: *Miſerere mei Deus*, ut profiteamur, nos Spiritum ſanctum poſtulare, non noſtris fretos meritis, ſed ſola Dei bonitate, & miſericordia, quam ſupplices imploramus, ut Deus peccata noſtra deleat, quorum veniam ab ipſo ex animo rogamus. Aqua benedicta vim habet delendi peccata venialia, dæmones abigendi, magorum præſtigias, maleficia, & incantationes diſſipandi, morbos pellendi, ad orationem diſponendi, & mentis evagationes cohibendi, modo contrito corde, & cum fide populus chriſtianus hanc aſperſionem ſuſcipiat. Lib. 5. Capitularium, cap. 383. præcipitur: „ Ut omnis Presbyter die „ Dominico cum pſallentio circumeat Eccleſiam ſuam „ una cum populo, & aquam benedictam ſecum „ ferat „.

Aquæ benedictæ aſperſio.

Leo IV. in Sermone de Cura Paſtorali: „ Omni die „ Dominica ante Miſſam, aquam benedicite, unde „ populus aſpergatur, & ad hoc proprium vas ha„ bete „.

Hincmarus Archiepiſcopus Remenſis in Capitulari ad presbyteros diœceſis ſuæ, anno 852. cap. 5. ſtatuit: „„ Ut in omni Dominico die quiſque Presbyter in ſua Eccleſia ante Miſſarum ſolemnia aquam benedictam faciat in vaſe nitido, & tanto miniſterio convenienti, de qua populus intrans Eccleſiam aſpergatur, & qui voluerint, in vaſculis ſuis nitidis ex illa accipiant, & per manſiones, & agros, & vineas, ſuper pecora quoque ſua, atque ſuper pabula eorum, necnon & ſuper cibos, & potum ſuum conſpergant „„.

Toparchis, & Dominis locorum, ſive etiam Eccleſiarum Patronis, aſpergillum porrigi non debet, ut aqua benedicta ſummis digitis delibata frontem intingant, qui ſolis Epiſcopis debitus eſt honos; ſed ipſi poſt Clerum, & ante promiſcuam plebem a Sacerdote debent aſpergi. Cum enim Sacerdotes ipſi in choro præſentes a Celebrante, & Celebrans ab Epiſcopo, cum adeſſe illum contingit, aſpergatur, ut effuſionem Spiritus ſancti a Chriſto per Eccleſiæ Miniſterium in Fideles omnes fieri ex hoc ritu intelligamus; non poſſunt Toparchæ, ſive Domini, ac Dominæ locorum, Patronive Eccleſiarum id velut jus honorificum ſibi arrogare, ut eis aſpergillum porrigatur. Ita ſancitum eſt ab Eccleſiæ Gallicanæ Patribus in Comitiis generalibus Cleri congregatis, die 18. Novembris anno milleſimo ſexcenteſimo quinquageſimo ſexto. Idemque fuerat antea conſtitutum edicto Regii Conſiſtorii die 9. Septembr. anno milleſimo ſexcenteſimo trigeſimo nono, Senatuſconſulto Toloſano in irritum miſſo, quod pagi cujuſdam Domino, necnon ejus conjugi, ac filiis, aquam benedictam cum aſpergillo in manus dari, abſque aſperſione, contra antiquum Eccleſiæ ritum, ac morem decreverat. Similes vero Controverſias ad forum Epiſcopale deferri ſtatuit Rex chriſtianiſſimus *Ludovicus XIII.* earum cognitione ſæcularibus Judicibus prohibita.

III.

III. Dominicis diebus, & præcipuis Solemnitatibus fit Proceſſio in circuitu Eccleſiæ ante Miſſam ſolemnem, ut publica illa ſupplicatione Fideles ad Sacrificium præparentur; illiſque ſacro hoc ritu revocentur in memoriam Chriſti peregrinationes, & itinera cum diſcipulis pro ſalute noſtra, & ad Eccleſiam congregandam, & ſanctificandam ſuſcepta, cum mortalem in terris vitam ageret; ſimulque doceantur, totam vitam Chriſtiani, ex quo per Baptiſmum in Eccleſiam ingreſſus eſt, peregrinationem eſſe continuam in hoc mundo velut in terra aliena; ipſum proinde rebus terrenis, ac temporalibus bonis inhærere non debere „ „ Manſoria dilectione, ac delectatione; (*ut loquitur S. Auguſt.*) *ſed* tranſitorie potius *iis uti*, tanquam vehiculorum, vel aliorum quorumlibet inſtrumentorum; ut ea, quibus ferimur, propter illud, ad quod ferimur, diligamus „ „. Significat etiam ſolemnis ille procedendi ritus nos in via ſpirituali ſemper progredi debere; donec ad Deum pervenerimus, a quo conditi ſumus, juxta illud: *Ibunt de virtute in virtutem*; *videbitur Deus Deorum in Sion*; & myſtica illa Animalia imitari Ezechieli Prophetæ viſa, quorum *Unumquodque coram facie ſua ambulabat; ubi erat impetus Spiritus, illuc gradiebantur, nec revertebantur, cum ambularent.* Crux antefertur, quia in hac peregrinatione ſemper aſpicere debemus, in *Auctorem Fidei, & Conſummatorem Jeſum*; ejuſdem vitam, geſta, paſſionem pro viribus imitari; ſcientes quia ſi paſſionum ejus ſocii fuerimus, ſimul & reſurrectionis erimus. Crux ergo Clerum, populumque ſupplicantem præcedit, ut hoc ritu doceamur, Chriſtum non ſolum nobis viæ ducem, ſed viam ipſam factum eſſe, qua ad Deum perveniamus. „ „ Ille quippe (*inquit S. Auguſt.* lib 1. *de Doctrina chriſtiana cap.* 34.) qui non ſolum pervenientibus proceſſionem, ſed etiam viam præbere ſe voluit venientibus ad principium viarum, voluit carnem aſſumere. Unde eſt etiam illud: *Dominus creavit me in principio viarum ſuarum*, ut inde inci-

Proceſſio. Proceſſionis Myſteria.

Lib. 1. de Doctrina chriſtiana cap. 35.

Pſal. 83. 8. Ezech. 1. 12.

Hebr. 12. 2.

Prov 8. 22.

perent, qui vellent venire... A quo aggrediendum, & exordiendum iter eſt omnibus, qui ad veritatem pervenire, & in vita æterna permanere deſiderant. Joan. 14. Sic enim ait: *Ego ſum via, veritas & vita*; hoc eſt, per me venitur, ad me pervenitur, in me permanetur. Cum enim ad ipſum pervenitur, etiam ad Patrem pervenitur, quia per æqualem ille, cui eſt æqualis, agnoſcitur; vinciente, & tanquam agglutinante nos Spiritu ſancto, quo in ſummo, atque incommutabili bono permanere poſſimus. Ex quo intelligitur, quam nulla res in via tenere nos debeat, quando nec ipſe Dominus, in quantum via noſtra eſſe dignatus eſt, tenere nos voluerit, ſed tranſire; ne rebus temporalibus, quamvis ab illo pro ſalute noſtra ſuſceptis, & geſtis, hæreamus infirmiter, ſed per eas potius curramus alacriter, ut ad eum ipſum, qui noſtram naturam a temporalibus liberavit, & collocavit ad dexteram Patris, provehi, atque pervehi mereamur „„. Clerici bini, & bini procedunt, quia Chriſtus diſcipulos ſuos miſit binos, & binos ante faciem ſuam in omnem civitatem, & locum, quo erat ipſe venturus; & ut duo præcepta charitatis, dilectio ſcilicet Dei, & proximi, commendetur. Procedit populus chriſtianus Clerum ſequens, Paſtoremque ſuum; ut ſe in Eccleſiæ communione vivere, & mori velle ſignificet, & ſecundum ſancta monita, & exempla Sacerdotum vitam ſuam inſtituere, ac eorum imitatorem eſſe, ſi & illi ſint imitatores Chriſti; quemadmodum dicebat Apoſtolis: Phil. 3. *Imitatores mei eſtote, Fratres, ſicut & ego Chriſti.*

Proceſſionis ordo. Proceſſionis Myſteria egregie explicat *Honorius Auguſtodunenſis* in *Gemma animæ* cap. 67. & 69. „„ In Miſſa (*inquit*) agebatur Chriſti pro nobis in mundum legatio; in Proceſſione agitur noſtra ad patriam reverſio. Proceſſionis itaque ſolemnitate imitatur Eccleſia populi Dei de Ægypto egredientis jucunditatem; qui ſignis, & prodigiis liberatus ad montem Sinai pervenit; ibi accepta Lege, & facto Tabernaculo, quaſi quadam Proceſſione ad terram Promiſſionis

miſſionis tetendit. Populus namque armatus incedebat per turmas, & ſigna, & vexilla anteferebant, Levitæ Tabernaculum gerebant, Sacerdotes tubis clangebant. Arca fœderis a Sacerdotibus portabatur, & Aaron ſummus Sacerdos decoratus, & Moyſes dux populi ſequebatur cum virga. Quibus in via Amalech cum exercitu occurrit, iter armis obſtruere voluit; cum quo Jeſus pugnans victor extitit, populo ad patriam iter aperuit. Qui Jeſus normam nobis Proceſſionis dedit, quando cum Arca, omnique populo Hiericho circuivit, Sacerdotalis ordo tubis cecinit, populus clamore perſonuit; Hiericho corruit, & victor populus regnum obtinuit, populus a Pharaone per Moyſen ereptus eſt, chriſtianus populus a diabolo per Chriſtum redemptus: Tabulæ Teſtamenti a monte accipiuntur, & libri Evangelii ab Altari ad portandum ſumuntur. Populus ibat armatus; & populus chriſtianus vadit Fide, & Baptiſmate ſignatus. Præ turmis illorum ſigna ferebantur; & ante nos cruces, & vexilla portantur. Eos columna ignis præceſſit; & nos candelæ lumen præcedit. Ille populus ſanguine aſpergebatur; iſte aqua benedicta aſpergitur. Levitæ Tabernaculum fœderis portaverunt; & hic Diaconi, & Subdiaconi plenaria (id eſt Miſſalia Gloſſar. D. Du Cange) & capſas gerunt. Arca Teſtamenti a Sacerdotibus portabatur; & ſcrinium, vel feretrum (Feretrum, theca, in qua Reliquiæ SS. reconduntur, hinc vulgare vocabulum *Fierte*) cum Reliquiis a Patribus portatur. Aaron ſummus Sacerdos ſequitur ornatus, & apud nos Epiſcopus, ſummus ſcilicet Sacerdos, ſequitur infulatus. Rex, ſi adeſt, cum ſceptro Rector populi, ſignificat Moyſen cum virga ductorem populi; ſi Rex non aderit, tunc Pontifex utrumque exprimit; Moyſen, baculum portando; Aaron, mitra caput velando. Clangor tubarum exprimitur per ſonum campanarum. Dum ad aliam Eccleſiam Proceſſionem facimus, quaſi ad terram promiſſionis tendimus. Cum Eccleſiam cantantes intramus, quaſi ad

patriam gaudentes pervenimus. Cum circa Monaſterium ſcrinium, vel feretrum cum cantu, & compulſatione ferimus, quaſi cum Arca, Hiericho cum ſono tubarum, & clamore populi circuimus. Hiericho coram nobis corruit, cum mundi concupiſcentia in cordibus noſtris aruerit. Ideo quippe Crucem præcedentem ſequitur, quia Chriſtum cruxifixum in omnibus ſequi præcipimur, & nullus ad eum pervenire poterit, niſi qui ſe mundo, vitiis, & concupiſcentiis crucifixerit. David quoque, & Salomon ad Proceſſionem nos informaverunt, qui Arcam Dei hymnis, & canticis produxerunt, & David in Tabernaculum, Salomon in Templum, ſub alis Cherubim repoſuerunt. Cum Eccleſiam cum Scrinio (Scrinium, capſa, in qua Reliquiæ ſacr. reconduntur, vulgo *Eſcrin.*) intramus, quaſi Arcam in Templum cum gaudio portamus, & cum Chriſto, atque Eccleſia, (quod utrumque Arca deſignat) cœleſtem aulam nos intraturos clamamus. Arca ſub alas Cherubim ponitur, & a populo laus concinitur, quia Chriſti humanitas inter ſummos ordines Angelorum, Cherubim, & Seraphim locabitur; & a turba angelorum, & hominum perenni jubilo adorabitur. Miſſa quoque imitatur cujuſdam pugnæ conflictum, & victoriæ triumphum, qua hoſtis noſter Amalech proſternitur, & via nobis ad patriam per Jeſum panditur. Jeſus quippe Imperator noſter cum diabolo pugnavit, & cœleſtem Rempublicam ab hoſtibus deſtructam hominibus reparavit; qui cum poſſet producere duodecim legiones angelorum, vel ſeptuaginta duo millia militum, inſtruxit tantum agmen duodecim Apoſtolorum, & expugnavit ſeptuaginta duo genera linguarum. Pontificis namque, & Cleri, populique proceſſio, eſt quaſi Imperatoris, & cujuſdam exercitus ad bellum progreſſio. Hi cum ſubtus Albis, & deſuper Cappis, vel aliis ſolemnibus veſtibus induuntur, quaſi milites pugnaturi ſubtus loricis deſuper clypeis muniuntur. Cum de choro exeunt, quaſi de curia procedunt. Quaſi imperiale ſignum,

ſignum, & vexilla a ſigniferis anteferuntur, cum ante nos Crux, & vexilla geruntur. Quaſi duo exercitus ſequuntur, dum hinc inde ordinatim cantantes gradiuntur; inter quos vadunt Magiſtri, & Præceptores, quaſi cohortum ductores, ac belli incitatores. Sequuntur Priores, quaſi exercitus duces, atque agminum ordinatores. Procedit Pontifex cum baculo, quaſi Imperator cum ſceptro. Comitatur turba plebis, quaſi exercitus pedeſtris. Cum ad aliam Eccleſiam procedimus, quaſi ad caſtellum expugnandum pergimus „ „.

Mutatio Sacerdotis ab una parte Altaris ad aliam, & elevatio manuum, cum recitat Collectas.

IV. Cum primas orationes Sacerdos recitat, ſtat a dextris Altaris, ut gaudium Dominicæ nativitatis oſtendat; deinde poſt Evangelium ad ſiniſtram convertitur, ut triſtitiam Paſſionis inſinuet. (Quæ enim ſunt læta, ſignificantur per dexteram; quæ triſtia, per ſiniſtram.) Sed poſt Communionem iterum redit ad dexteram, ut gaudium Reſurrectionis annunciet. Hoc ipſum *Ezechiel* in deſcriptione quatuor Animalium figuravit: *Facies* (inquit) *hominis, & facies leonis a dextris ipſorum quatuor.* Per hominem quippe Nativitas, per leonem Reſurrectio, per bovem immolatio deſignatur; & ideo facies hominis, & facies leonis erant a dextris; facies autem vituli erat a ſiniſtris, quia Nativitas, & Reſurrectio gaudium intulerunt, Paſſio vero triſtitiam inſpiravit. Ita *Innocent. III.* lib. 2. *de Myſter. Miſſæ*, cap. 22. Stans Sacerdos ad orandum, manus elevat, & extendit, qui ritus partim ex veteri Teſtamento, partim ex nova Lege ſumptus eſt. Legitur enim in Exodo, quod cum Iſrael pugnaret adverſus *Amalech* in deſerto, Moyſes aſcendit in verticem collis; cumque levaret *Moyſes* manus, vincebat Iſrael; ſi autem paullulum remiſiſſet, Amalech ſuperabat. Chriſtus etiam, cum expandiſſet manus in Cruce, pro perſecutoribus oravit. Si quis ergo vult orationis virtute ſuperare diabolum, debet elevare manus, id eſt, actus, ad Deum, ut ejus converſatio ſit in cœlis. Unde Apoſtolus ait: *Remiſſas manus erigite; & Levemus ergo puras manus ſine*

Exod. 17.

Hebr. 12. 1. Tim. 2. 8.

diſceptatione. Ita *Innocent. III.* cap. 28. ejuſdem libri.

Ritus in lectione Evangelii.

V. Sacerdos ad ſiniſtram partem Altaris accedens, pronuntiat Evangelium, ſignificans, quod Chriſtus non venit vocare Juſtos, ſed peccatores ad pœnitentiam. Per dextram enim Juſti, per ſiniſtram peccatores ſignificantur. Vel, Sacerdos initio Miſſæ ſtat ad dextram; cum autem pronuntiat Evangelium, convertitur ad ſiniſtram, & circa finem iterum redit ad dextram, quia cultus fidei primo fuit in populo Judæorum; deinde tranſivit ad gentes, & circa finem iterum revertetur ad Judæos ad prædicationem Enoch, & Eliæ, qui convertent corda patrum in filios, quoniam in diebus illis ſalvabitur Juda, & reliquiæ Iſrael ſalvæ fient. Sacerdos viſibiliter benedicit Diacono, qui lecturus eſt Evangelium, non autem Subdiacono, qui lecturus eſt Epiſtolam; quia Chriſtus inviſibilis manens Legem, & Prophetas, quæ per Epiſtolam ſignificantur, inviſibiliter miſit, & docuit; ſed poſtquam in terris viſus eſt, & cum hominibus converſatus eſt, Apoſtolos, & Evangeliſtas viſibiliter miſit. Diaconus in Ambonem aſcendit, ut annuntiet Evangelium, ſecundum illud Pro-

Iſai. 40. pheticum: *Super montem excelſum aſcende tu, qui evangelizas Sion, exalta in fortitudine vocem tuam.*

Matth. 10. Et Dominus ait in Evangelio: *Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine, & quod in aure auditis, prædicate ſuper tecta.* Nam & ipſe Dominus aſcendit in montem, ut Evangelium prædicaret. Faciem ad Aquilonem vertit, ut oſtendat prædicationem Chriſti con-

Iſai. 14. tra eum ſpecialiter dirigi, qui ait: *Ponam ſedem meam ad Aquilonem, ſimilis ero Altiſſimo.* Adverſus ergo Aquilonem legitur Evangelium, ut Aquilo ſurgat, & Auſter adveniat, id eſt, ut diabolus fugiat, & Spiritus ſanctus accedat. Sacerdos, vel Diaconus, cum lecturus eſt Evangelium, ſignaculo Crucis ſignare ſe debet in fronte, in ore, in pectore; ac ſi dicat: Crucem Chriſti non erubeſco, ſed corde credo, quod ore prædico. Evangelio perlecto, liber, & thuribulum ad Sacerdotem reportantur, quia bona omnia referen-

da

da ſunt ad Chriſtum, a quo procedunt. Sacerdos co-dicem oſculatur, quia Chriſtus, quod inſpiravit, & docuit, hoc approbat, & ſuſcipit. Deus enim nihil accipit, niſi quod efficit; nec remunerat, niſi quod donat. Ita *Innocent. III.* lib. 2. *de Myſteriis Miſſæ.*

VI. Cum Offertorium canitur, populus ad Altaris cancellos inſtrumentum pacis oſculatur, & munus ſuum oblaturus procedit, ut ſe in communione, & pace Chriſti, & Eccleſiæ vivere, ac permanere velle uſque ad mortem ſignificet. Cujus communionis ſymbolum erat olim panis ab unoquoque Fidelium in Miſſa offerri ſolitus. Qua de re Conc. Matiſconenſe 2. anno 588. Can. 4. „ „ Reſidentibus nobis in ſancto Concilio, cognovimus quoſdam Chriſtianos, relicto fratrum cœtu, a mandato Dei aliquibus locis deviaſſe, ita ut nullus legitimo obſecundationis parere velit officio deitatis, cum ſacris Altaribus nullam admovent hoſtiam. Propterea decernimus, ut omnibus Dominicis diebus Altaris oblatio ab omnibus viris, & mulieribus offeratur tam panis, quam vini; ut per has immolationes, & peccatorum ſuorum faſcibus careant, & cum Abel, vel cæteris juſtis offerentibus, promereantur eſſe conſortes. Omnes autem, qui definitiones noſtras per inobedientiam evacuare contendunt, anathemate percellantur „ „. Mos autem antiquus erat, ut qui communicandi jus non habebant, iidem offerre prohiberentur, ut ex Conc. Illiberritani Can. 28. manifeſtum eſt: „ Epiſcopum placuit ab eo, qui non „ communicat, munera accipere non debere „. Unde antiquis Eccleſiæ moribus excommunicati, catechumeni, pœnitentes, aliquid offerre ad Altare non poterant, & eorum oblationes rejiciebantur. Offerentium autem recitabantur nomina ad Altare, ut ſacroſancti Sacrificii tempore Deo commendarentur, illiuſque præcipua quadam ratione participes eſſent. Sed hominum vitio in ambitionem degeneraſſe, quod pro Dei cultu fuerat inſtitutum, *S. Hieronymus* docet in cap. 18. Ezechielis. „ „ Multos (*inquit*)

Oblationes populi poſt Evangelium.

quit) conſpicimus, qui opprimunt per potentiam, vel furta committunt, ut de multis parva pauperibus tribuant, & in ſuis ſceleribus glorientur, publiceque diaconus in Eccleſia recitet offerentium nomina: Tantum offert illa, tantum ille pollicitus eſt. Placentque ſibi ad plauſum populi, torquente eos conſcientia „„. Recitationis nominum ad Altare meminerunt pariter *S. Auguſt.* lib. 3. *contra Epiſtolam Parmeniani*, cap. 6. *Innoc. I.* Epiſtola ad *Decentium* Eugubinum Epiſcopum Concilium Emeritenſe ſub *Vitaliano* Papa, Canone 19. Cum frequentior populi Communio refrigeſcente charitate ceſſaſſet, & ad uſum Sacerdotis celebrantis modica panis particula ſufficeret; panis vero pro uſu Sacrificii a clericis formaretur, cœpit populus pro oblatione panis, ſive farinæ denarios offerre, ut ait *Honorius Auguſtodunenſis* in *Gemma animæ*, cap. 66. Hujuſmodi autem oblationis pius uſus ob alios etiam fines inſtitutus eſt, ſcilicet ut Fideles ſupremum Dei dominium hac ratione recognoſcant, ab eoque ſe omnia accepiſſe, & de illius donis aliquid ipſi offerre profiteantur. Deinde, ut parocho ſuo aliquid ad illius, vel pauperum ſuſtentationem, vel ad Eccleſiarum inſtaurationem, & ornatum ſubminiſtrent. Tertio denique, ut remiſſionem peccatorum, & divinæ benedictionis effuſionem in ſe, familiaſque ſuas, & bona obtineant.

Oblationes populi in ſolemni Miſſæ Sacrificio.

Quamobrem ſacri Canones aliquid a Fidelibus in ſolemni Miſſæ Sacrificio jubent offerri; ut enim Canones Concilii Gangrenſis 7. & 8. Valenſis 1. Canonem 4. Aurelianenſis 1. Can. 14. Engilenheimenſis Can. 8. prætermittam, Conc. Moguntiacum anni 513. Can. 44. ita decernit: „ Oblationem quoque, & pa„ cem in Eccleſia facere, jugiter admoneatur populus „ chriſtianus; quia ipſa oblatio ſibi, & ſuis magnum re„ medium eſt animarum, & in ipſa pace vera unanimi„ tas, & concordia demonſtratur „. Synodus Romana 5. ſub *Gregorio VII.* Can. 13. ſtatuit: „„ Ut omnis Chriſtianus procuret ad Miſſarum ſolemnia aliquid

Deo

Deo offerre, & duci ad memoriam, quod Deus per Moyſem dixit: *Non apparebis in conſpectu meo vacuus.* Etenim in Collectis Sanctorum Patrum liquido apparet, quod omnes Chriſtiani aliquid offerre Deo ex uſu ſanctorum Patrum debent „ „. SS. Patrum uſum merito laudat. Nam *S. Cyprianus* lib. *de eleemoſyna* ſcribit: „ „ Locuples, & dives es, & Dominicum celebrare te credis, quæ corbonam omnino non reſpicis, quæ in Dominicum ſine Sacrificio venis, quæ partem de Sacrificio, quod pauper obtulit, ſumis „ „? Et *S. Ambroſius* Epiſtola ad *Eugenium* Imperatorem: „ Quomodo offeres dona tua Chriſto? Quomodo „ Sacerdotes Chriſti tua munera diſpenſabunt „? Sub ejuſdem Patris pio moderamine *Theodoſius magnus* ſervabat conſuetudinem in Lege de Eccleſiæ aſylo, quæ extat ad calcem Concilii Epheſini, expreſſam his verbis: „ „ Ad ſacra Altaria munerum tantum offerendorum cauſa accedimus, & cum circumſeptum Sacrorum aditum ingreſſi ſumus, ſtatim egredimur, nec quidquam ex propinqua Divinitate nobis arrogamus „ „. Ad Heliodorum *S. Hieronymus* ſcribit: „ „ Clerici de Altari vivunt, mihi quaſi infructuoſæ arbori ſecuris ponitur ad radicem, ſi munus ad Altare non defero. Nec paſſum obtendere paupertatem, cum in Evangelio anum Viduam, duo, quæ ſibi ſola ſupererant, æra mittentem in gazophilacium laudaverit Dominus „ „. De hoc more ad ſuam ætatem propagato ſcribit *Walafrid. Strabo*, cap. 22. „ „ Sciendum, quoſdam inordinate offerre, qui attendentes numerum oblationum, potius quam virtutem Sacramentorum, ſæpe in illis tranſeunter offerunt Miſſis, ad quas perſiſtere nolunt. Rationabilius ſiquidem eſt, ibi offerre, ubi velis perſiſtere; ut qui munera Domino obtuliſti, offeras pariter pro eodem munere ſuſcipiendo poſtulationem devotam. Non enim fruſtra in Actione dicitur: Qui tibi offerunt „ „.

Refertur Diſt. 1 de Conſecrat. cap. omnis Chriſtianus. Ex 23. 75.

Mar. 12. 41.

Infames, puplicique peccatores ad Offertorium non ſunt admittendi, nec ii, qui cum proximis implacabiles inimicitias gerunt. Nam Concilio Carthaginenſi

Qui ab Offertorio repellendi.

ginenſi 4. ſtatutum eſt: „ Ut oblationes diſſidentium „ fratrum neque in ſacrario, neque in gazophilacio „ recipiantur „. Excludi autem ab eo non debent pauperes, qui ſin minus duo æra minuta, certe corda ſua, & corpora Deo, ut victimam, & hoſtiam ſanctam, viventem, placentem offerre poſſunt, cum *S. Bernardo* Sermone de Purificatione B. Virginis Mariæ dicentes: „ Duo minuta habeo, Domine, cor„ pus, & animam; & hæc tibi perfecte poſſum in Sa„ crificium laudis offerre „. Is tamen ordo ſervari debet, ut primi e populo Domini locorum, deinde Magiſtratus, Conſules, ac honoratiores, tum promiſcuum vulgus ad Altaris cancellos munus ſuum oblaturi accedant; ſed viri primum, deinde mulieres.

Oblationes a populo non negligendæ.

Verum, quæ antiquum iſtud Religionis officium ſpectant, ſub uno velut aſpectu exhibet Concilium Mediolanenſe 4. ſub *S. Carolo Borromæo*, part. 2. *de Parochis, & Parochialibus juribus, ac officiis.* Quæ hic etiam deſcribere operæ pretium eſt. „ „ Oblationum (*inquit*) inſtitutum jampridem ab Apoſtolis uſque temporibus Apoſtolico etiam Canone ſancitum, ſanctiſſimorumque Pontificum Melchiadis, Fabiani, & Gregorii conſtitutionibus, & Conciliorum prætera decretis communitum, quo gravius his temporibus a Fidei, doctrinæque catholicæ hoſtibus exagitatur, & langueſcente ſtudio. quo magis a Fidelibus negligitur, hoc diligentius ſervari, atque ad executionis uſum, ubi intermiſſum eſt, revocari convenit; cum præſertim & ad divinum cultum illud pertineat, & populis ſalutare ſit, ad expianda peccata utile. Quare Epiſcopi in ſua quique Diœceſi, & ſuis, & Concionatorum ſermonibus, & omni alio perſuadendi, cohortandique officio, omnique juris ratione, illud, ubi eſt, retineri; ac ubi negligitur, reſtitui ſtudioſe ad ſacrorum Canonum præſcriptum ita curent, ut in Solemnitatibus ſcilicet Domini, diebuſque Dominicis ac Feſtis, item quos coli aut præcepti, aut conſuetudinis eſt, omnis Chriſtianus aliquid, prout pro ſua quiſque pietate, devotioneque maluerit, Deo offerre procuret;

curet, idque in Eccleſia, vel Cathedrali; cum ad Miſſæ ſacrificium, quod ſolemniter celebratur; vel in parochiali, cum a Parocho, convenerit. „ „.

„ „ Quo in officio ſervetur, ut quod antiquæ eccleſiaſticæ conſuetudinis eſt, primo mares, deinde fœminæ offerant „ „.

„ „ Sacerdoti Miſſam celebranti, oblationes accipiendæ cauſa ab Altari paullulum ſe removere licet; at inde longe diſcedere, ac per Eccleſiam vagari, eamque quaſi circuire, nullo modo liceat „ „.

„ „ Quo gratius autem Deo ſit, quod offerunt, ad id præſtandum accedant Fideles intima animi pietate, ſpirituali hilaritate, ſancta charitate, omnique chriſtianæ devotionis teſtificatione „ „.

„ Offerentium autem, prout ſanctæ inſtitutionis „ eſt, commemoratio in Miſſæ Sacrificio fiat „.

„ „ Ab iis vero oblationes ne accipiantur, ut antiquo etiam Canone vetitum eſt, qui ſcilicet inter ſe iniquo animo diſſidentes, inimicitias exercent; qui uſurarii, meretrices, ſacrilegi, raptores, quive alio nomine publice, notorieque criminoſi ſunt „ „.

„ „ Capellanis, aliiſque Sacerdotibus, & aliis item præter Cathedralem, Eccleſiis, earumque fabricis, ac ſcholis, piiſque ejuſmodi collegiis, atque aliis quibuſvis Jus parochiale non habentibus oblationes deinceps inter Miſſæ Sacrum accipere, aut exigere omnino interdictum ſit; niſi quibus hæc facultas ab Epiſcopo, aut alias legitime data erit „ „.

„ „ Si cum Parocho de oblationibus dividendis quiſquam pactiones fecerit, ut ſibi, aliive Sacerdoti liceat oblationes recipere, contra quam præſcriptum eſt; hæc pactio irrita ſit, ac plane nulla. Tum præterea Parochus ipſe, & alius Eccleſiæ Rector, & Sacerdos item, aliuſve, qui pactum inierit, quive pactioni conſenſerit, graviter puniantur „ „.

„ „ Quæcunque deinceps oblationes, ſive pœcunia, ſive cereis, ſive alio eleemoſynæ genere in Miſſæ Sacrificio a populo fient, eæ & fiant, & a Sacerdote accipiantur, dum canitur Antiphona, quæ

Of-

Offertorium appellatur. Quod ſi Miſſa non conventualis eſt, ſemper tamen tum etiam fiat, accipiaturve proxime, antequam Hoſtiæ, & Calicis oblatio fiat „ „.

„ „ Si quid vero aliquando non intra Miſſarum ſolemnia, ſed alio tempore offerri contigerit, curet Epiſcopus reſtitui ſanctum uſum, & oblationi illi, & offerentibus benedicendi ſtatuta prece, atque oratione in libro Sacerdotali, aut Rituali præſcripta „ „.

„ „ Qui vero oblaturi ſunt, Miſſæ Sacrificio, in quo oblatio fiet, & ab initio pie, devoteque interſint, nec vero inde abeant, niſi ubi peracto Sacrificio, Benedictionem ſacerdotalem demum acceperint, quæ in fine Miſſæ de more fit „ „.

„ „ Nec vero ullas hujuſmodi, vel alterius generis oblationes, vel eleemoſynas, antequam illæ perceptæ ſint, vendi, locari, aut contractus ullos, pactioneſve etiam ſecretas ejus generis iniri cuiquam, etiam Parocho, ullo pacto, modove liceat, pœna gravi propoſita, Epiſcopi arbitrio irroganda „ „.

Concilium Mediolanenſe 3. ſub eodem ſancto Cardinali Archipræſule, *De iis, quæ pertinent ad Miſſæ Sacrificium*, ſtatuit: „ „ Ne Patena, cum oblatio fit, ſed crux, aut ſacra aliqua imago offerentibus Fidelibus ad oſculum præbeatur „ „.

Mediolanenſe 1. p. 2. Tit. *de iis, quæ pertinent ad bonorum, & Jurium Eccleſiaſticorum conſervationem, &c.* ſtatuit: „ „ ut cum pro cujuſque Eccleſiæ conſuetudine populus ad oblationes invitatur, id graviter, & modeſte fiat. Nec eo vaſis, aut ſacculi genere pœcuniam accipiant, in quo, quid quiſque dederit, cerni poſſit; ut Fideles pietate adducti, non pudore quodammodo coacti, eleemoſynam offerant. Quæ cum ob ſubſidium Sacerdotum, vel aliorum pauperum, vel Eccleſiarum reparationem, & ornatum ſit inſtituta, eam populus liberaliter præbere debet „ „.

Ritus poſt oblationem. Joan. 11.

VII. Poſt Offertorium Sacerdos ſilentium tanti- ſper ſervat, ſignificans, quod *Jeſus jam non palam am-*

ambulabat apud Judæos, cum cogitarent eum Judæi interficere, ſed abiit in regionem juxta deſertum, & ibi morabatur cum diſcipulis ſuis. Silentium ergo Sacerdotis, latibulum Chriſti ſignificat. Manus iterum Sacerdos abluit, ut magis magiſque mundatus, Hoſtiam immaculatam offerat. Unde *David* Rex cum jam pœnitentia mundatus eſſet, orabat, ut amplius mundaretur. *Amplius* (inquit) *lava me ab injuſtitia* Pſalm. *mea, & a delicto meo munda me.* Sacerdos oblatione facta ter ſuperducit, & circumducit thymiama, deſignans, quod *Maria* ter effudit unguentum ſuper Corpus Jeſu. Primo, cum unxit pedes ipſius in domo Simonis Phariſæi: Secundo, cum in domo Simonis Leproſi caput ejus perfudit. Tertio, cum emit aromata, ut veniens ungeret Jeſum jam in ſepulcro poſitum. Totum adoletur Altare, quia devotionis illius fama per totam Eccleſiam diffuſa eſt, ſecundum verbum Domini: *Amen dico vobis, ubicunque prædi-* Matth. *catum fuerit hoc Evangelium in toto mundo, dicetur* 13. *& quod hæc fecit in memoriam ejus.* Moraliter autem ſignificat, thus devotionis adolendum eſſe in ara cordis, igne fervidæ charitatis, ut odorem ſuavitatis emittat. Hinc *S. Auguſt.* lib. 10. *de Civ. Dei*, cap. 3. „„ Cum ad illum ſurſum eſt, cujus eſt Altare noſtrum, ejus Unigenito cum Sacerdote placamus... Ei ſuaviſſimum adolemus incenſum, cum in ejus conſpectu pio, ſanctoque amore flagramus. Ei dona ejus in nobis, noſque ipſos vovemus, & reddimus... Ei ſacrificamus hoſtiam humilitatis, & laudis, in ara cordis, igne fervidæ charitatis „„. Hoſtia ſuper Patenam offertur, quæ a patendo dicta, cor latum, & amplum ſignificat, quia ſuper latitudinem charitatis ſacrificium juſtitiæ debet offerri, ut holocauſtum animæ pingue fiat. Hanc latitudinem cordis Apoſtoli habebant, cum Petrus ait: *Et ſi oportuerit* Matth. *me tecum mori, non te negabo*; ſed latitudo cordis ab 35. eis aufugit, & latuit, cum omnes diſcipuli relicto Magiſtro fugerunt, & latuerunt. Ideo poſt oblationem Sacerdos abſcondit patenam ſub corporali, vel

ab

ab Altari remotam Subdiaconus retro continet involutam, per quod diſcipulorum fuga, vel latibulum deſignatur, qui dum Sacrificium crucis offerretur, relicto Chriſto fugerunt, & latuerunt. Quamobrem Sacerdos dominicæ Reſurrectionis gaudium annuntiaturus, & pacem ejus nomine Fidelibus adpreca-
Jo. 20. 19. turus, patenam reſumit; quia *Cum ſero eſſet una Sabbatorum, & fores eſſent clauſæ, ubi erant diſcipuli congregati propter metum Judæorum, venit Jeſus, & ſtans in medio, dixit eis: Pax vobis;* reſumens oves, quæ trepidantes aufugerant. Sacerdos pro ſe, deinde pro populo orans ſe inclinat, ut Chriſti humi-
Philip. 2. liationem ſignificet, qui *Exinanivit ſemetipſum formam ſervi accipiens... Factus obediens uſque ad mortem, mortem autem crucis.* Ita *Innoc. III.* lib. 2. *de Myſteriis Miſſæ.*

Quid ſilentium poſt Præfationem, & multiplex impreſſio Crucis ſuper Oblata, ſignificent. Iſai. 53. 7.

VIII. Silentium poſt præfationem deſignat latebras Chriſti, qui eum honorifice receptus fuit a turbis cum palmis, & laudibus, abiit, & abſcondit ſe ab eis; non trepidantis fortitudine, ſed diſpenſantis officio, quia nondum venerat hora ejus, quæ poſtquam advenit, ſpontaneus ad Paſſionem acceſſit. *Oblatus eſt* enim, *quia ipſe voluit.* Sacerdos ter ſigno crucis ſignat Hoſtiam, & Calicem, cum ait: *Hæc dona, hæc munera, hæc ſancta Sacrificia illibata*; in memoriam triplicis traditionis Chriſti, quæ ſcilicet facta eſt a Deo, a Juda, a Judæis. Prima fuit ex gratia, quia dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis. Secunda ex avaritia, quia conſtituerunt ei triginta argenteos, & exinde quærebat opportunitatem, ut eum traderet. Tertia ex invidia, ſciebat enim Pilatus, quod per invidiam tradidiſſent eum. Deus ergo tradidit illum ex dono, Judas pro munere, Judæi in Sacrificium illibatum; quod utique non Judæi liberavere, ſed gentes.

Ter cruce ſignat Hoſtiam ſimul & Calicem, dicendo, *Benedictam, adſcriptam, ratam*; quia Chriſtus tria communiter operatus eſt circa panem, & vinum; accepit ſcilicet, benedixit, & dedit. Poſtmo-

modum autem ſeorſim ſignat Hoſtiam, & ſeorſim Calicem, dicendo: *Ut nobis Corpus, & Sanguis fiat;* quia dixit dando panem diſcipulis: *Comedite, Hoc eſt Corpus meum*; & ſimiliter dando Calicem: *Bibite, Hic eſt Sanguis meus.* Vel, fiunt tres Cruces ſuper Hoſtiam ſimul, & Calicem, ut ſignificetur Chriſtum venditum fuiſſe Sacerdotibus, Scribis, & Phariſæis; vel, ad oſtendendum pretium venditionis, ſcilicet triginta denarios. Fit autem ſignum Crucis ſuper Hoſtiam, & Calicem ſeorſim, ut venditoris, & venditi perſonæ deſignentur; vel, ut ſignificentur duæ naturæ, quas Chriſtus in ſe per unionem hypoſtaticam copulavit; vel, ut Chriſtum in anima, & corpore paſſum eſſe meminerimus.

Signum Crucis quinquies imprimitur ſuper Oblata poſt conſecrationem, dicendo: *Hoſtiam puram, Hoſtiam ſanctam, Hoſtiam immaculatam, Panem ſanctum vitæ æternæ, & Calicem ſalutis perpetuæ*; ut ſignificentur illa viventis petræ foramina, in quibus reſidet immaculata columba fructuoſe nidificans, id eſt, quinque Chriſti plagæ; & quinque beneficia per ſacra illa vulnera hominum generi procurata, fides, ſpes, charitas, beatitudo animæ, corporiſque gloria, & immortalitas. Crucis autem ſignum non adhibetur poſt conſecrationem, ut aliqua in ſacris donis tranſmutatio fiat, vel ut Chriſtus ſub panis, vinique ſpeciebus latens a Sacerdote, major a minori, Deus ab homine benedicatur; ſed ſolum ad virtutem crucis, & modum Paſſionis Chriſti commemorandum. Præterea, cum non ſola Euchariſtiæ conſecratio, ſed & acceptio illius in Sacrificium a Deo, & fructus omnis ex virtute Sacrificii a Chriſto in cruce oblati procedat, ſignum crucis adhibetur, quoties aliquid horum commemoratur.

Trina crucis ſignatio, quæ fit inter illa verba: *Corpus, & Sanguinem ſumpſerimus, omni benedictione cœleſti, & gratia repleamur*; tria repræſentat, ſcilicet extenſionem Corporis Chriſti in cruce, Sanguinis effuſionem, & Paſſionis fructum, id eſt, omnem gra-

tiam, & benedictionem. Vel, triplex illa crucis impreſſio trinam Chriſti in agonia poſiti. & eumdem ſermonem repetentis orationem ſignificat. Forte propter ſudorem Corporis crux imprimitur ſuper Corpus; & propter guttas Sanguinis, ſuper Sanguinem; & quia Chriſtus procidit in faciem ſuam orans, ideo ſibi crucem in facie Sacerdos imprimit; vel, per duas crucis impreſſiones ſuper Corpus, & Sanguinem, deſignantur vincula, & flagella; vincula, quibus ligatum eſt Corpus; flagella, quibus elicitus eſt Sanguis. Tertia vero crucis ſignatio, quam ſibi ipſi Sacerdos imprimit, ſignificat injurias, contumelias, alapas Chriſto in faciem illatas, & impactas, cum exſpuebant in faciem ejus, & velabant faciem ejus, & cædebant, dicentes: *Prophetiza nobis, Chriſte, quis eſt, qui te percuſſit.*

Tres Cruces ſuper oblata imprimit Sacerdos, cum ait: *Sanctificas, vivificas, benedicis*; ad recolendam Crucifixionem Chriſti, quæ facta eſt hora tertia linguis Judæorum ter clamantium: *Crucifige, crucifige, crucifige eum.* Vel, triplex illa Crucis impreſſio triplicem Chriſti in Cruce pendentis orationem repræſentat; unam pro perſecutoribus, cum dixit: *Pater, ignoſce illis*; alteram pro liberatione a morte, cum dixit; *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquiſti me?* Tertiam pro adeptione gloriæ, cum dixit: *Pater in manus tuas commendo ſpiritum meum.* Non quod iſtis verbis animæ gloriam ſibi poſtularet, quam a primo conceptionis inſtanti adeptus erat, ſed quod in perſona ſuorum loquens, exemplum poſtulandi, & ſpem adipiſcendi nobis daret. Hinc S. *Auguſt.* Enar. 2. in Pſalm. 30. hæc poſtrema Chriſti verba explicans: *Vocem* (inquit) *Corporis in ſe transfiguravit.* Cur autem non hæc verba: *Per quem hæc omnia, Domine, ſemper bona creas*, ſed ad ſequentia: *Sanctificas, vivificas, benedicis*, ſignum Crucis fiat ſuper oblata, explicat S. *Thomas* Opuſculo 18. quo Miſſæ expoſitionem proſequitur. „„ Hæc eſt cauſa (*inquit*) quia humana natura ex ſtatu priſtinæ conditionis

ionis nec habuit profectum virtutis, nec ſtabilitatem boni operis, nec conſummationem beatitudinis. Ex prima ratione creationis pollebat naturali ratione, gaudebat arbitrii libertate; per ſe autem non poterat ſtare, nec proficere ſine gratia adjutrice, & ſanctæ crucis, & gratiæ adjutricis, ſtabilis efficitur, & benedicta. Propterea ad primum verbum creationis non facimus ſignum crucis; & ad hæc tria facimus; *Sanctificas*, ſcilicet fide, & remiſſione peccatorum; *Vivificas*, ſcilicet Sacramento fidei, & virtute bonorum operum; *Benedicis*, ſcilicet pleniſtudine gratiarum, & conſummatione bonorum operum. Ideo ergo tres cruces facimus, quia per crucis virtutem, & amorem tria obtinemus, quibus ſuper omnia indigemus „„.

Sacerdos iterum imprimit tres cruces cum Hoſtia ſuper Calicem, dicendo: *Per ipſum, & cum ipſo, & in ipſo;* ad deſignandam crucifixionem Chriſti, quæ poſt intervallum trium horarum facta eſt manibus gentilium; vel, ad ſignificandum tres horas, quibus Chriſtus pependit in cruce, ſcilicet ab hora ſexta ad horam nonam. Deinde vero duas cruces imprimit in ore Calicis, cum ait: *Tibi Deo Patri omnipotenti, in unitate Spiritus ſancti*, ad deſignandam diviſionem carnis, & animæ Domini morientis. Cum enim in Chriſto tres ſint unitæ ſubſtantiæ, ſcilicet Divinitas, corpus, & anima; duæ tantum, id eſt, Corpus, & anima in morte diviſæ fuerunt. Nam Divinitas a neutra ſeparata eſt; propterea non tribus crucibus, ſed duabus mors Domini deſignatur. Vel, tres cruces ſignificant tres cruciatus, quos Chriſtus in cruce ſuſtinuit, paſſionem in corpore, propaſſionem in mente, compaſſionem in corde. De Paſſione corporis ait Dominus per Prophetam: *O vos omnes, qui tranſitis per viam, attendite, & videte, ſi eſt dolor ſicut dolor meus. Foderunt* enim *manus meas, & pedes meos, dinumeraverunt omnia oſſa mea.* De propaſſione mentis Dominus innuit Apoſtolis: *Triſtis eſt anima mea uſque ad mortem.* Cœ- Thren 1. Pſal. 21. Matt. 26.

pit enim Jeſus pavere, & tædere, cœpit contriſtari, & mæſtus eſſe. Ex compaſſione cordis, pro crucifixoribus Patrem oravit: *Pater* (inquit) *dimitte illis, quia neſciunt, quid faciunt.* Ideo vero tres cruces imprimuntur ſuper Calicem, quia Chriſtus ſuſtinuit hujuſmodi cruciatus in corpore ſuper patibulum. Per Calicem enim paſſio deſignatur, ſecundum illud, quod ipſe Dominus ait: *Pater, ſi fieri poteſt, tranſeat a me Calix iſte.* Duæ vero Cruces, quas imprimit Sacerdos in latere Calicis, deſignant duo Sacramenta, quæ ex latere Domini profluxerunt, ſcilicet aquam regenerationis, & Sanguinem redemptionis.

Quid ſignificet tunſio pectoris, & elatio vocis ad hæc verba: Nobis quoque peccatoribus.

IX. Sacerdos paullulum elata voce, percuſſoque pectore, dicit: *Nobis quoque peccatoribus*, quo ritu repræſentat contritionem, vel confeſſionem latronis pœnitentis; necnon Centurionis, & turbæ, quæ ad triſte paſſionis Chriſti ſpectaculum confluxerat; de quibus *Matth.* 27. & *Luc.* 23. dicitur: *Centurio autem, & qui cum eo erant, cuſtodientes Jeſum, viſo terræ motu, & his, quæ fiebant, timuerunt valde, dicentes: Vere Filius Dei erat iſte... Et omnis turba eorum, qui ſimul aderant ad ſpectaculum iſtud, & videbant, quæ fiebant, percutientes pectora ſua revertebantur.* Quia vero Jeſus clamans voce magna tradidit Spiritum, Sacerdos vocem extollit dicendo: *Per omnia ſæcula ſæculorum.* Dominica ſubjungitur oratio, ut præmiſſa paſſionis Chriſti commemoratione, Fidelium preces facilius a Deo Patre exaudiri mereantur.

Quid ſignificet præſentatio Patenæ ejus oſculum, & crucis cum ipſa ſignatio. Marci 16.

X. Subdiaconus, & diaconus Patenam repræſentant, quam Sacerdos accipiens, cum ea ſibi crucis ſignum imprimit, eamque oſculatur. Quo ritu ſanctarum mulierum officium ſignificatur, quæ *emerunt aromata, ut venientes ungerent Jeſum. Et valde mane una Sabbatorum veniunt ad monumentum orto jam ſole. Et dicebant ad invicem: Quis revolvet nobis lapidem ab oſtio monumenti?* Hujus lapidis ſymbolum

eſt

eſt Patena. Cum illa Sacerdos ſe cruce ſignat, quia per crucem, & hoc Sacrificium, omnia in cœlo, & in terris conciliata denuntiat. Illam oſculatur, oſtendens Chriſtum piarum mulierum deſiderium impleviſſe. Mox enim occurrit illis dicens: *Avete;* quæ procidentes, tenuerunt pedes ejus, & adoraverunt. Nec dubium, quin pedes fuerint oſculatæ.

Fractio Hoſtiæ in tres partes, & commixtio cum Sanguine quid ſignificet.

XI. Frangit Sacerdos Hoſtiam, ut in fractione panis Dominum cognoſcamus, ſicut illi duo diſcipuli Dominum cognoverunt, quibus ipſo die Reſurrectionis Jeſus apparuit euntibus in Emmaus. Commixtio panis, & vini, deſignat unionem carnis, & animæ, quæ in Reſurrectione Chriſti denuo ſunt conjunctæ; & ideo ter ſignum crucis imprimitur cum Hoſtia ſuper Calicem, quia virtus SS. Trinitatis animam Crucifixi ad corpus reduxit, ne derelinqueret animam ejus in inferno, nec daret ſanctum ejus corpus videre corruptionem. Tres illæ Hoſtiæ partes triforme Chriſti Corpus ſignificant, ut loquuntur ſacrorum rituum interpretes. Pars in Calicem miſſa ſignificat Chriſti Corpus, quod a mortuis reſurrexit, ſcilicet Chriſtum ipſum, Deiparam Virginem, & ſi qui alii Sancti redivivis corporibus jam conſummata beatitudine fruuntur. Pars, quæ comeditur, Fideles in terris mortalem adhuc vitam agentes ſignificat, qui Sacramento utuntur, & laboribus variiſque calamitatibus conteruntur, ſicut panis conteritur dentibus. Pars, quæ ſervabatur olim pro infirmorum Communione, nunc autem cum altera ſumitur a Sacerdote celebrante, ſignificat myſticum Chriſti Corpus jacens in ſepulcro, Juſtos ſcilicet quorum corpora requieſcunt in ſepulcris, & animæ regnant cum Chriſto. Hinc vulgati Verſus

Hoſtia dividitur in partes; tincta beatos;
Plene ſicca notat vivos; ſervata ſepultos.

Duæ partes ſeorſim extra Calicem reſervantur, quaſi extra paſſionem; quæ per Calicem deſignatur. Chriſtus enim reſurgens ex mortuis, jam non mo-

ritur, mors illi ultra non dominabitur. Et qui cum ipſo ſunt ſancti, non eſurient, neque ſitient amplius, neque cadet ſuper illos ſol, neque ullus æſtus, quoniam priora tranſierunt. Vel, ideo in tres partes hoſtia dividitur, ut tres Eccleſiæ ordines deſignentur, præpoſitorum, continentium, & conjugatorum, quibus omnibus Corpus Domini ſignum eſt unitatis, ſignum concordiæ, & pacis, & cauſa æternæ ſalutis. Multiplices crucis impreſſiones, ſive ante, ſive poſt Conſecrationem a Sacerdote ſuper oblata factas, & Hoſtiæ fractionem ita explicant *Innocent. III.* libris *de Myſteriis Miſſæ. S. Thom.* 3 P Q. 83. A. 5. & alii.

Panis benedictio, & diſtributio in Miſſa parochiali.

XII. Panis benedictio fit in Miſſis parochialibus ſingulis diebus Dominicis, Feſtiſque ſolemnioribus, ex veteri Eccleſiæ inſtituto, ut in ſupplementum communionis populo chriſtiano diſtribuatur; eoque ſigno teſtificentur quicunque ſacris Myſteriis interſunt, ſe in Fidei unitate permanere velle, & mutuam inter ſe charitatem ſervare, ut qui ſint unum Chriſti Corpus, ipſo pane repræſentatum. Poſt communionem in Miſſa diſtribui debet, ſiquidem Euchariſtiæ vice cœpit erogari, poſtquam Fidelium fervor deferbuit, qui primis nominis chriſtiani ſæculis toties ſaltem communicabant, quoties ſolemnes Synaxes celebrabantur. Plerique panis benedicti uſum, qualis in Eccleſia eſt, ad *Innocentii I.* Pontificis Maximi tempora referunt, qui Epiſtola ad *Decentium* cap. 5 ſcribit: „„ De fermento, quod die Dominico per titulos mittimus, ſuperflue nos conſulere voluiſti, cum omnes Eccleſiæ noſtræ intra civitatem ſint conſtitutæ; quarum Presbyteri, quia die ipſa propter plebem ſibi creditam nobiſcum convenire non poſſunt, idcirco fermentum a nobis confectum per Acolythos accipiunt, ut ſe a noſtra communione maxime illa die non judicent ſeparatos. Quod per parochias fieri debere non puto, quia non longe portanda ſunt Sacramenta; nec nos per cœmeteria diverſa conſtitutis Presbyteris deſtinamus, & Presbyteri eorum conficiendorum jus habent, atque licentiam „„

Sed

Sed de Euchariſtia, non de Eulogiis, ſeu pane benedicto hunc locum eſſe intelligendum, viri eruditi cenſent, quorum probabilior opinio videtur. Alii ad *Pium I.* referunt, ex cujus decretis ab *Yvone Carnotenſi* p. 2. Decreti, cap. 37. laudatur, quod Nannetenſis Concilii Can. 9. conſtitutum legimus: „ „ Ut de oblationibus, quæ offeruntur a populo, & conſecrationi ſuperſunt, vel de panibus, quos offerunt Fideles ad Eccleſiam, vel certe de ſuis Presbyter convenienter partes inciſas habeat in vaſe nitido; ut poſt Miſſarum ſolemnia, Eulogias omni die Dominico, & in diebus Feſtis exinde accipiant „ „. Idem ſtatuit *Hincmarus*, Archiepiſcopus Remenſis in Capitularis 1. cap. 7. Monachis Cluniacenſibus Eulogias, ſive panes benedictos in refectorio ante alios cibos fuiſſe diſtributos, antiquæ eorum conſuetudines teſtantur lib. 2 cap. 30. „ In privatis diebus Hoſtiæ non con„ ſecratæ portantur in refectorio, ut his, qui eo die „ non communicaverunt, per manus Sacerdotis di„ ſtribuantur „. Et lib. 3. cap. 12. ubi Sacriſtæ officium deſcribitur: „ Portat pixidem cum Hoſtiis non „ conſecratis in refectorium, de quibus ſinguli præ„ libant, qui noluerunt, aut non potuerunt com„ municare „. Monachi Fuldenſes in libello ſupplici ad *Carolum magnum* poſtulant: „ Ut communicatio„ nem fracti panis ante cibum quotidie ſumere non „ reſpuatur, ſecundum exempla præcedentium Pa„ trum „. Abbates in Synodo Aquiſgranenſi anno 817. ſtatuerant cap. 68. *Ut Eulogiæ Fratribus a Presbyteris in refectorio dentur*, his nimirum, qui Euchariſtiam non ſumpſerant. *Eulogia*, itaque, ſeu *Antidoron*, ut græci vocant, ſeu *Panis benedictus*, ut nos vocamus, inſtitutus eſt, ut ſacræ Communionis, olim frequentioris, vicarius eſſet. Nihilominus progreſſu temporis Fidelibus omnibus diſtributus eſt, iis etiam, qui Euchariſtia refecti eſſent. De quo *Honorius Auguſtodunenſis* in *Gemma animæ*, cap. 67. „ „ Statutum eſt (*inquit*) ut panis poſt Miſſam benediceretur, & populo pro benedictione

Panis benedictus Euchariſtiæ vicarius.

communionis partiretur, & Eulogia dicebatur. Sed quia hoc in Quadrageſima fieri non licuit, orationem ſuper populum dici Eccleſia inſtituit, ut per hanc particeps communionis ſit „„.

Illis tantum dari debet Panis benedictus, qui ad communionem jus habent. Quamobrem catechumenis, publice pœnitentibus, & abſtentis a communione, olim Eulogiæ negabantur. Hinc *Theophilus Alexandrinus*, Can. 7. „„ Quæ (*inquit*) in Sacrificii rationem offerunt, poſtea, quæ in ſanctorum uſum conſumuntur, clerici dividant, & nec Catechumenus ex iis bibat, vel comedat, ſed ſolum clerici, & qui cum eis ſunt fideles fratres „„. Idem teſtatur *Gregorius Turonenſis*, lib. 5. Hiſtoriæ Francorum, cap. 15. & lib. 8. cap. 20. Hæreticis igitur, excommunicatis, & publicis peccatoribus dari non debet panis benedictus; non beſtiis projici, aut ad profanos uſus adhiberi. Cum autem Eccleſiæ benedictione ſit a cibis communibus quodammodo ſegregatus, & ex piis motibus, quos in comedentibus excitat, ut Sacramentale quoddam vim habeat remittendi peccata venialia, dæmones abigendi, morbos etiam corporis (cum Deo placuerit) ex efficacia precum Eccleſiæ, & Dei omnipotentia, ſanandi, ut plurima exempla probant ex SS. Actis petita; ſumi debet cum fide, reverentia, & modeſtia. Unde olim in Eccleſia comedi ſolitum, diſcimus ex Decreto Synodi Conſtantinopolitanæ, tempore *Alexii Comneni* Imperatoris habitæ, ad quintam Monachorum quæſtionem; quem ritum etiam a Latinis ſervatum legimus.

In partes æquas panis benedictus dividi debet, pro numero Parachianorum, & divitibus, ac pauperibus æqualiter diſtribui, ſicut Euchariſtia, cujus ſymbolum eſt. In illius tamen diſtributione hic ordo ſervari debet, ut primo clericis, deinde locorum Dominis, Magiſtratibus, Conſulibus, honoratioribuſque parochianis; tum promiſcuæ plebi eroget.

Si

Si quid panis benedicti ſuperfuerit, pauperibus dari debet, non vendi, etiam in utilitatem Eccleſiæ. Hujuſmodi enim venditio indecora, & ſordida eſt, ac panis benedicti inſtitutioni repugnans.

Denique dimiſſo populo hac formula: *Ite, Miſſa eſt*, vel *Benedicamus Domino*, Sacerdos benedicit Chriſti ſummi Sacerdotis nomine, in quo Pater æternus *Benedixit nos omni benedictione ſpirituali in cœleſtibus.* Ritus ille ſignificat ſupremam benedictionem, quam Chriſtus ad cœlos aſcenſurus diſcipulis dedit, vel miſſionem Spiritus ſancti, quam tota ſancta Trinitas operata eſt; unde Sacerdos populo benedicit: *In Nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti*; vel ſolemnem illam benedictionem, quam Dominus, ac Salvator noſter electis ſuis in ultimo judicio impertiet, dicens: *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum eſt ab origine mundi.* Sicut porro Sacerdos auctoritate Chriſti, cujus miniſter eſt, populo benedicit; ita Chriſtiani benedictionem a Deo ſibi mutuo adprecari debent, prout Eccleſiæ primitivæ Fideles facere conſueverant. Unde *Tertullianus*, lib. *de Teſtimonio animæ*, cap. 2. ait: „ „ Benedictio inter nos ſummum eſt diſciplinæ, & converſationis Sacramentum. *Benedicat te Deus*, tam facile pronuntias, quam Chriſtiano neceſſe eſt „ „.

Benedictio Sacerdotis.

Epheſ. 3.

Matth. 25. 34.

INDEX
CAPITUM, ARTICULORUM, ET RERUM, QUÆ IN HOC TOMO TERTIO TRACTANTUR.
LIBER SECUNDUS.
TRACTATUS DE EUCHARISTIA.

CAPUT I. De Sacramento Euchariſtiæ ſecundum ſe ſpectato. 1
ART. I. De Nominibus iſtius Sacramenti. ibid.
ART. II. De Euchariſtiæ Figuris, & inſtitutione. 18
§. I. De Figuris hujus Sacramenti. ibid.
§. II. De Euchariſtiæ Inſtitutione. 21
ART. III. De Materia Euchariſtiæ. 24
Propoſitio. I Materia Euchariſtiæ eſt panis, & vinum. ibid.
Propoſitio II. Materia, ex qua Euchariſtia conſecratur, ſolus eſt panis triticeus, & vinum de vite. 31
Propoſitio III. Tam ex pane fermentato, quam ex azymo conſecrari poteſt Euchariſtia. Orientalis Eccleſiæ Ritus panem fermentatum adhibentis innoxius eſt. Ritus Eccleſiæ Occidentalis, azymum conſecrantis, convenientior eſt, & in Chriſti Domini exemplo fundatus 33
Propoſitio IV. Aqua vino conſecrando admiſcenda eſt neceſſitate præcepti Eccleſiaſtici, non neceſſitate Sacramenti. 39
Conſectaria praxim ſpectantia. 46
Regula I. Si panis abſque vino conſecraretur, aut e contrario, valida eſſet conſecratio. ibid.
Regula II. Chriſti inſtitutioni, ac præcepto repugnat, ut Euchariſtiæ Sacramentum in una tantum ſpecie conſecretur. 48
Regula III Unam ſpeciem ſine altera conſecrare nunquam licet; ne quidem Summi Pontificis diſpenſatione. ibid.
Regula IV. Panis, & vini conſecrandi quantitas non eſt ex inſtitutione Chriſti determinata. ideſt, nulla eſt tam magna, quæ conſecrari non poſſit, poteſtate Miniſtri, & verborum Sacramentalium efficacia ſpectatis. 50
Regula V. Materiam conſecrandam præſentem eſſe Sacerdoti neceſſe eſt, non ſolum præſentia phyſica, ſed morali. 51
Regula VI. Materia conſecrationis debet eſſe particularis, & determinata intentione Miniſtri 52
Regula VII. Si qua frumenta ſunt, quæ ex ſemine tritici generari poſſunt, confectus ex iis panis congrua eſt Euchariſtiæ materia. 53
Regula VIII. Panis ex tritico cum alterius frumenti modica permiſtione confectus, materia eſt hujus Sacramenti: ſi vero magna ſit adulterini frumenti permiſtio, non eſt debita materia. 54
Regula IX. Ex pane penitus corrupto conſecrari Euchariſtia non poteſt. ibid.

Regula X.

INDEX,

Regula X. Si farinæ admiſceretur aqua roſacea, vel quicumque alius liquor ab aqua vera, & elementari, non poſſet ex hujuſmodi materia confici Sacramentum. ibid.

Regula XI. Græci Sacerdotes, cum in Patria ſua, tum in Monaſteriis, & Eccleſiis, quæ ſunt Græcis in Eccleſia Latina deſtinatæ, in quibus Ritus Græcorum ſervantur, pane fermentato ad Euchariſtiæ conſecrationem uti debent: Latini vero cum in ſuis regionibus, tum in Eccleſiis, quas habent in Græcia, pane azymo. 55

Regula XII. Eccleſiæ Latinæ Sacerdos iter agens per Græciam, aut Sacerdos Græcus per Occidentem, Ritum Eccleſiæ ſuæ retinere poteſt, & ille azymo, hic fermentato pane ad conſecrandam Euchariſtiam uti, modo ablit ſcandali periculum. 56

Regula XIII Panes conſecrandi, ad uſum Sacrificii, & Communionis, ſtudioſe parari debent, ac eſſe integri, nitidi, & modicæ quantitatis, ſecundum Eccleſiæ conſuetudinem. 57

Regula XIV. Sicut ex pane omnino corrupto valide conſecrari non poteſt Corpus Chriſti: ita nec de aceto Chriſti Sanguis: poteſt tamen confici de vino aceſcente, ſicut & de pane, qui eſt in via ad corruptionem, licet peccet conficiens. 59

Regula XV. Ex agreſta non poteſt conſecrari Sanguis Chriſti; ex muſto poteſt. 60

Regula XVI. De vino congelato, an ſit aptum conſecrationi variæ ſunt Auctorum ſententiæ 61

Regula XVII. Quia mixtio aquæ cum vino non eſt de neceſſitate Sacramenti, non refert quantum ad ſubſtantiam, & integritatem Sacramenti, quæcumque aqua vino miſceatur, ſive naturalis, ſive artificialis Quamvis, quantum ad convenientiam Sacramenti, peccet graviter, qui aliam aquam miſcet præter naturalem, & elementarem. 62

Regula XVIII Permodicum aquæ vino admiſcendum eſt. 63

Regula XIX. Aqua in dolium infuſa non ſufficit ad ſignificationem hujus Sacramenti. 64

Regula XX. Si Sacerdos ante conſecrationem Sanguinis, & poſt conſecrationem Corporis Chriſti percipiat, aut vinum, aut aquam non eſſe in calice, debet ſtatim infundere, & conſecrare; ſi vero poſt Conſecrationis verba cognoverit aquam vino mixtam non fuiſſe, pergere nihilominus debet. ibid.

Regula XXI. Nullo modo debet aqua vino jam conſecrato miſceri, quia ſequeretur corruptio Sacramenti pro aliqua parte. 65

Regula XXII. Si Sacerdos ante conſecrationem advertat, hoſtiam eſſe corruptam, aut non eſſe ex pane tritico, ipſa ſtatim rejecta ſumat aliam, & a Canone incipiens, Miſſam proſequatur. 66

Regula XXIII. Si muſca, vel aranea in Calicem ante Conſecrationem ceciderit, aut etiam venenum immiſſum cognoverit Sacerdos, effuſo vino, & abluto Calice, aliud vinum infundere debet conſecrandum. 67

Regula XXIV. Si qui defectus accidant circa materiam conſecrandam, etiam abſque voluntate Sacerdotis, aut Miniſtrorum, ſola ignorantia, vel negligentia, nihilominus pœnitentiam hujus errati agere debent. 68

ART. IV. De forma Euchariſtiæ 69

Propoſitio Unica. Forma conſecrationis panis ſunt hæc verba: Hoc eſt Corpus meum Forma vero conſecrationis vini ſunt iſta: Hic eſt Calix Sanguinis mei, &c. [illegible] ad conſecrationem Euchariſtiæ ſunt

INDEX

ſunt neceſſariæ, ut Græci recentiores contendunt. ibid.
Conſectaria praxim ſpectantia. 78
Regula I. Hæc verba: Accipite, & manducate: & Bibite ex hoc omnes, ad Sacramentum conficiendum non ſunt omnino neceſſaria; graviſſime tamen peccaret Sacerdos illa prætermittens. ibid.
Regula II. Idem ferendum eſt judicium de conjunctione, enim. 79
Regula III. Non ſolum hæc verba: Hic eſt Calix Sanguinis mei, ſed & hæc: Novi Teſtamenti, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum, ad ſubſtantiam formæ pertinent. ibid.
Regula IV. Si verbum, eſt, prætermitteretur, ſacrilegii reus eſſet Sacerdos illud omittens: ſed tamen perageretur conſecratio. 81
Regula V. Si quis loco pronominis, Hoc, diceret, Iſtud eſt Corpus meum, graviter quidem peccaret, ſed rata eſſet conſecratio. ibid.
Regula VI. Si Sacerdos demonſtrato pane diceret: Hæc eſt Caro mea: aut, Hæc eſt Corpus Chriſti, Sacramentum non conficeret. 82
Regula VII. Si diceret Sacerdos: Fiat hoc Corpus meum, non conſecraret. ibid.
Regula VIII. Si Sacerdos non meminerit ſe verba Conſecrationis protuliſſe, propterea perturbari non debet, ſed Sacrum proſequi, & perficere. 83
ART. V. De neceſſitate Sacramenti Euchariſtiæ. ibid.
Propoſitio I. Euchariſtia non eſt ad ſalutem neceſſaria neceſſitate medii: ita ut ſine Euchariſtiæ Sacramento actu ſuſcepto vitam æternam conſequi nemo poſſit. ibid.
Euchariſtia pueris olim adminiſtrata. 84
Quando abrogata puerorum Communio. ibid.
Propoſitio II. Res, ſive effectus Sacramenti Euchariſtiæ, qui eſt conjunctio cum Chriſto, & inſitio Corpori ejus myſtico, ſeu votum ſaltem implicitum ſuſcipiendi hoc Sacramentum, eſt neceſſaria ad ſalutem. 85
Propoſitio III. Euchariſtia neceſſaria eſt adultis neceſſitate præcepti, cum Divini, tum Eccleſiaſtici. 94
Eccleſiæ præceptum de Communione Paſchali. 97
Communio Infirmorum. 98
Conſectaria praxim ſpectantia. 100
Regula I. Divinum, & Eccleſiaſticum præceptum de Euchariſtiæ ſumptione, parvulos non ſpectat. ibid.
Regula II. Mortale peccatum committit, quicumque Fidelis Euchariſtiam tempore Paſchatis non ſumit. ibid.
Regula III. Præceptum Communionis Paſchalis extra propriam Parochiam non impletur. ibid.
Regula IV. Paſchalis Communio de conſilio proprii Sacerdotis, ob rationabilem cauſam, ad tempus differri poteſt. 103
Regula V. Qui apud Privilegiatos, ſive in Eccleſiis Regularium Euchariſtiam ſumpſerit Hebdomada ſancta, debet nihilominus intra Quindenam Paſchalem ſemel in Eccleſia Parochiali ſumere, ut ſatisfaciat præcepto Communionis Paſchalis. 105
Regula VI. Qui præcepto Communionis Paſchalis ſatisfecit, Euchariſtiam in propria Parochia ſumendo, die ipſo Paſchatis Euchariſtiam ſumere non poteſt in Eccleſiis Regularium, aut quorumvis Exemptorum ibid.
Regula VII. Qui Communionem Paſchalem prætermiſit, tenetur ad ſatis-

INDEX

tisfaciendum Eccleſiæ præcepto pro illo anno communicare. 106
Regula VIII. Mortale peccatum incurrit, quiſquis gravi morbo correptus, & in mortis periculo conſtitutus, Euchariſtiæ Viaticum recipere renuit, ac negligit. 107
Regula IX. Præcepto annuæ Communionis non fit ſatis per ſacrilegam Domini manducationem. ibid.
Regula X. Explicans, quo Ritu Euchariſtia deferenda ſit ad infirmos. 110
CAP. II. De Converſione panis, & vini in Corpus, & Sanguinem Chriſti. 113
ART. I. Utrum Chriſti Domini Corpus, & Sanguis vere, ac realiter in Euchariſtiæ Sacramento contineantur. ibid.
Propoſitio Catholica. Verum Chriſti Domini Corpus, verus item Sanguis in Euchariſtia re ipſa præſentia ſunt, non præſentia tantum virtutis, & efficaciæ, ſed ſubſtantiæ. ibid.
Realis præſentia Corporis, & Sanguinis Chriſti in Euchariſtia probatur ex verbis promiſſionis. ibid.
Ex verbis inſtitutionis. 119
Ex verbis hujus Sacramenti uſum ſpectantibus. 124
Ex ſummo Patrum conſenſu. 125
Contrariæ Doctrinæ damnatio in Conciliis. 127
Rationes catholicæ iſtius veritatis. 129
ART. II. Utrum ſubſtantia panis & vini poſt Conſecrationem in Euchariſtia remaneat. 145
Propoſitio Catholica Panis, & vini ſubſtantia in Euchariſtiæ Sacramento poſt Conſecrationem non remanet: ſed tota panis ſubſtantia divina virtute in totam Corporis Chriſti ſubſtantiam; totaque vini ſubſtantia in totam Sanguinis Chriſti ſubſtantiam convertitur. ibid.
Tranſubſtantiationis fides ex Script. Sacra. ibid.
Ex doctrina Patrum. 146
Ex antiquis Liturgiis. 148
ART. III. Quo realis præſentiæ Corporis, & Sanguinis Chriſti in Euchariſtia conſectaria explicantur. 162
Conſectarium I. Chriſti Corpus, & Sanguis in Euchariſtia ſunt extra uſum hujus Sacramenti. ibid.
Conſectarium II. Euchariſtiam in Sacrario reſervare, & ad Infirmos deferre licet, expeditque. 164
Conſectarium III. Corpus Chriſti eſt ſub ſpecie panis, & Sanguis ſub ſpecie vini, vi verborum ipſum autem Corpus ſub ſpecie vini, & Sanguis ſub ſpecie panis, animaque ſub utraque, vi naturalis illius connexionis, & concomitantiæ, qua partes Chriſti Domini, qui jam ex mortuis reſurrexit non amplius moriturus, inter ſe copulantur; divinitas porro propter admirabilem illam ejus cum anima, & corpore hypoſtaticam unionem. 167
Conſectarium IV. Non ſolum ſub utraque ſpecie, ſed ſub quavis utriuſque ſpeciei particula totum Chriſtum contineri, Dogma Fidei eſt. 169
Conſectarium V. Quamvis totus Chriſtus ſit ſub utraque ſpecie, & ſub ſingulis cujuſque ſpeciei portionibus, ſeparatione facta, optimo tamen jure inſtitutum eſt, ut ſeparatim duæ Conſecrationes fierent. 170
Conſectarium VI. Chriſtum Dominum in Euchariſtiæ Sacramento cultu latriæ, etiam externo, adorandum eſſe, Dogma Fidei eſt. 172
Conſectarium VII. Pie, & religioſe hic inductus mos eſt, ut ſingulis annis peculiari quodam, & Feſto die venerabile Euchariſtiæ Sacramentum

INDEX

tum ſingulari veneratione, ac Solemnitate celebraretur, uſque in Proceſſionibus reverenter, & honorifice per vias, & loca publica circumferretur. 174
Conſectarium VIII. Regulæ circa SS. Euchariſtiæ Sacramenti Expoſitionem. 178
Chriſtus Dominus in SS Euchariſtiæ Sacramento publice, ut adoretur, populo pie proponitur ab Eccleſia. ibid.
Conſectarium IX. Accidentia panis, & vini in Euchariſtiæ Sacramento ſine ſubjecto remanent. 181
Conſectarium X Fractis, diviſisque ſpeciebus, Corpus Chriſti non frangitur, nec dividitur, ſed integrum ſub quacumque particula perſeverat. 189
Conſectarium XI Corpus Chriſti non eſt ubique: ſed in cœlo eſt ad dexteram Patris, ut in loco, in Euchariſtia vero ſub ſpeciebus ubivis locorum conſecratis, ut in Sacramento. 193
Conſectarium XII Quamvis ſpecies ſacramentales interdum corrumpantur, corruptio tamen illa in Corpus Chriſti non redundat. 195
CAP. III. De effectibus Sacramenti Euchariſtiæ 196
Propoſitio I. Per Euchariſtiæ Sacramentum gratia confertur eis, qui illud pure, & ſancte accipiunt.
Propoſitio II. Sacramentum Euchariſtiæ non confert primam gratiam, adeoque nec remiſſionem peccatorum mortalium per ſe operatur. 200
Propoſitio III. Per Euchariſtiam peccata venialia condonantur. 203
Propoſitio IV. Tota pœna peccati per Sacramentum Euchariſtiæ non remittitur. 203
Propoſitio V. Euchariſtiæ Sacramentum antidotum eſt, quo a futuris peccatis præſervamur. 205
Propoſitio VI Sacræ Euchariſtiæ ſumma vis eſt ad æternam gloriam comparandam. 208
Propoſitio VII Euchariſtia ſumentibus prodeſt, non ſolum quatenus eſt Sacramentum, ſed etiam ut Sacrificium: non ſumentibus vero, ut Sacrificium duntaxat 210
Conſectaria Praxim Spectantia. 211
Regula I. Euchariſtiam pro aliis ſumere, devotio recens, nec auctoritate, nec ratione fulta. ibid.
Regula II. Præpoſtera devotio eſt, plures Hoſtias in ſacra Communione ſumere, nec Sacerdotes huic ſuperſtitioni devotarum quarumdam mulierculatum connivere debent, 213
Propoſitio VIII Peccata venialia effectum omnem Sacramenti Euchariſtiæ non impediunt. ibid.
CAP. IV. De Miniſtro Sacramenti Euchariſtiæ. 215
ART. Unicus. Utrum ſolus Sacerdos ſit illius Miniſter. ibid.
Propoſitio I Solus Sacerdos Euchariſtiæ conſectandæ Miniſter eſt. ibid.
Propoſitio II. Quamvis Euchariſtiæ diſpenſatio ad Sacerdotes jure pertineat, Diaconis tamen, urgente neceſſitate, ab Epiſcopo committi poteſt ut Miniſtris extraordinariis. 220
Conſectaria praxim ſpectantia 224
Regula I. Cum plures Sacerdotes unam, & eamdem Hoſtiam ſimul conſecrant, ut ſit in ſacra Ordinatione, verba Conſecrationis ita proferre debent, ut ea cum Epiſcopo ordinante, qui in celebratione Sacrificii primas habet, ſimul abſolvant, eaque debet eſſe ipſorum intentio, ut [redacted]um illo conſecrent, nihil conſecturi, ſi prius, vel poſterius pro-

INDEX

prolationem verborum abſolverent. ibid.
Regula II. Sacerdos conſecrans Euchariſtiam, hoc Sacramentum integre ſumere tenetur, quotieſcumque conſecrat. 225
Regula III Si miraculoſe Corpus Chriſti in Altari appareret ſub ſpecie carnis, aut Sanguis ſub ſpecie Sanguinis, non eſſet ſumendum. 226
Regula IV. Sacerdoti non licet a conſecratione Euchariſtiæ, ſive a celebratione ſacroſancti Miſſæ Sacrificii omnino ceſſare, etiamſi curam non habeat animarum. 228
Regula V. Sacerdotes, qui Feſtis ſolemnioribus, & diebus Dominicis non celebrant, impedimento legitimo ceſſante, mortalis peccati rei videntur. 231
Regula VI. Euchariſtiam extra Miſſam, aut initio, vel poſt finem Miſſæ, citra neceſſitatem adminiſtrari minus decet. 232
Regula VII. Improbi Sacerdotes Euchariſtiam conſecrare, & adminiſtrare poſſunt, ſed poteſtate ſua male, & indigne utuntur. 234
Regula VIII Sacerdotes Hæretici, Schiſmatici, Excommunicati, Degradati, modo rite ſint ordinati, Euchariſtiam conſecrare poſſunt. 236
Regula IX. Ab Hæreticis, Schiſmaticis, Excommunicatis, Suſpenſis, vel Irregularibus Sacerdotibus Euchariſtiam accipere, aut eorum Miſſam audire non licet. 237
Regula X. Sacerdotum concubinariorum, vel fornicatorum Miſſam audire, & ab eis Communionem accipere licet, quamdiu ab Eccleſia tolerantur: illos tamen ad Sacrum faciendum, aut adminiſtrandam Euchariſtiam impellere, aut invitare non licet 238
Regula XI. Miſſa boni, piique Sacerdotis abſolute ſpectata ut Sacrificium, non eſt fructuoſior Miſſa mali Sacerdotis; neque quoad orationes ab eo fuſas totius Eccleſiæ nomine: fructuoſior tamen eſt ex pietate, & devotione Sacerdotis offerentis, & orantis. 240
CAP. V. De uſu Sacramenti Euchariſtiæ, ſive Communione. 241
ART. I. A quibus Euchariſtia ſumi poſſit, & debeat. ibid.
Propoſitio I Non ſoli homines juſti, ſed & peccatores, Chriſti Corpus ſacramentaliter manducant 246
Propoſitio II Nullus ſibi conſcius peccati mortalis Euchariſtiam ſumere debet, aut poteſt, abſque novo peccato lethali, graviſſimoque Sacrilegio. 247
Propoſitio III Pueris, aliiſque rationis uſu penitus deſtitutis hominibus Euchariſtiam adminiſtrare non licet. 266
Propoſitio IV Energumenis baptizatis adminiſtrari poteſt Euchariſtia, eo temporis intervallo, quo a dæmone non vexantur, ſi id Epiſcopus, vel Sacerdos eorum purgationi ab Epiſcopo præpoſitus congruum judicaverit. 268
Conſectaria praxim ſpectantia ibid.
Regula I. Peccatoribus manifeſtis, ſive per evidentiam facti, ut publicis concubinariis, adulteris, uſurariis, raptoribus, meretricibus, hiſtrionibus, aleatoribus, vel aliquo Judicio Eccleſiaſtico, aut ſæculari convictis, atque damnatis, ſacra Communio dari non debet, quantumvis illam enixe petant. ibid.
Regula II. Peccatoribus occultis, Sacram Communionem petentibus, non debet denegari. 270
Regula III Si peccator occultus, cujus crimen Sacerdoti notum eſt, Euchariſtiam in occulto petat, debet ei denegare, & monere, ne publi-

INDEX

blice petat. 274
Regula IV. Peccatori vehementiſſima ſuſpicione criminis ex fama publica laborante negari debet Euchariſtia. 275
Regula V. Poſt Pœnitentiam, & Abſolutionem etiam publicis peccatoribus non eſt Communio deneganda, præcipue in articulo mortis. ibid.
Regula VI. Hoſtiam non conſecratam loco conſecratæ dare peccatori non licet. 276
Regula VII. Euchariſtiam ſuſpectis de crimine dare non licet ad illius manifeſtationem. ibid.
Regula VIII. Cautio erga peccatores obſervanda. 277
ART. II. Praxis omnino ſpectans præparationem animi, & corporis ad ſacram Communionem neceſſariam. ibid.
§. I. De præparatione animi. ibid.
Actus Fidei diſpoſitiones ſunt ad ſacram Communionem neceſſariæ. ibid.
Conſcientiæ puritas. 278
Animi attentio, Amor Dei, concordia cum proximo. 284
Pii deſiderii fervor. 285
Humilitas 286
§. II. De præparatione corporis. 289
Jejunos eſſe neceſſe eſt, qui ad S. Euchariſtiæ Communionem accedunt, ibid. & ſeq. Plures caſus explicantur hanc conditionem ſpectantes. ibid.
Continentia, diſpoſitio ad ſacram Communionem. 294
Qua ratione pollutio nocturna Communionem impediat. 296
Probari diutus, pœnitentiæ operibus expiari, & ſalutari continentia exerceri debent, qui in peccata carnis prolapſi ſunt, antequam ad ſacram Communionem admittantur. 300
Quo habitu corporis ad ſacram Communionem accedendum 302
ART. III. Quid in ipſa Communione, & poſt Communionem præſtandum 303
ART. IV. De frequenti Communione. 306
Propoſitio Unica. Frequentior Communio, ſi nihil obſtet, præſtat rariori. ibid.
Euchariſtia panis quotidianus. 307
Chriſtianis, quoties ad Euchariſtiam accedunt, Paſcha eſt. ibid.
Conſectaria Praxim ſpectantia. 319
Regula I. Frequens Communio non eſt iis permittenda, qui vel in peccata mortalia ſæpe labuntur, vel ab affectu venialium non ſunt liberi, & immunes. ibid.
Regula II. Commotio quævis adverſus proximum, vel leviuſcula, qua ſabbatum cordis turbatur, impedimentum eſt ex decentia, & decore, Sacerdotem a ſacroſancti Sacrificii oblatione, Fideles reliquos a ſacra Communione prohibens, quo die id iplis contigit, niſi gravis urgeat neceſſitas. 326
Regula III. Communio frequens iis tantum permittenda eſt, qui vehementi deſiderio Corpus Chriſti percipiendi, & eo quidem ex charitate profecto, ſunt incenſi. ibid.
Regula IV. Quamvis actualis devotio ad Communionem plene fructuoſam ſit neceſſaria, non tamen ad frequentem Communionem opus eſt devotione ſenſibili. 329
Regula V. Mundanis curis occupati, rarius ad ſac. Communionem accedere debent, quam illi, qui tantum ſpiritualibus ſtudiis ſunt intenti. 333
[redacted]a VI. Qui in mortale aliquod peccatum lapſi ſunt, ſtatim ad S. Cam-

Communionem accedere non debent, quamvis contriti, & confeſſi, ſed per aliquod tempus pœnitentiam agere, antequam ad Sac. Menſam accedant. 334
Regula VII. Frequens Communio in iis, qui meliores propterea non evadunt, & nullum ex ea referunt fructum ſpiritualem: & in iis, qui ſæculariter vivunt, & mundi pompas, voluptates, & ſpectacula conſectantur, non eſt ſignum Prædeſtinationis. 335
ART. V. De Communione ſub utraque ſpecie. 337
Propoſitio I Communio ſub utraque ſpecie Laicis a Chriſto non eſt præcepta, nec ad ſalutem neceſſaria. 338
Uſus veteris Eccleſiæ. 339
Propoſitio II. Eccleſia Calicis uſum Laicis ſubtrahere potuit, juſtiſque de cauſis ſubtraxit. 349
Articuli Conſectaria. 356
Regula I. Presbyteri, qui Sacramentum Euchariſtiæ ſub utraque ſpecie nunc adminiſtrarent, mortaliter peccarent, & Excommunicationem incurrerent. ib.
Regula II. Lex Eccleſiæ de Communione Laicorum ſub una ſpecie non eſt perpetua, & immutabilis, ibid.
Regula III. Hæreticis noſtri temporis Communionem ſub utraque ſpecie permittere non expedit. 357
Regula IV. Communio Laica, & Communio Peregrina, quarum in antiquis Canonibus fit mentio, quid aliud fuerint a ſumptione Euchariſtiæ ſub unica ſpecie, aut extra cancellos Altaris, more Laicorum. 358
CAP. VI. De Miſſæ Sacrificio. 360
Notio generalis Sacrificii. 361
Quid ſit Sacrificium proprie dictum. ibid.
Sacrificium ſoli Deo debitum. 362
ART. I. Utrum Euchariſtia ſit verum, & proprie dictum Sacrificium. 365
Propoſitio I. Euchariſtiam eſſe verum, proprieque dictum Sacrificium, dogma fidei eſt. ibid.
Propoſitio II. Eſſentia Sacrificii Euchariſtiæ in Conſecratione, & Oblatione poſita eſt: ſumptio vero etſi non ad eſſentiam, ad integritatem tamen Sacrificii pertinet. 376
Propoſitio III. Euchariſtia non tantum eſt Sacrificium laudis, & gratiarum actionis, ſed propitiatorium, & impetratorium. 380
ART. II. Cui Sacrificium Euchariſtiæ offeratur. 388
Propoſitio Unica. Soli Deo Euchariſtiæ Sacrificium offertur: non Angelis, aut Sanctis hominibus. ibid.
ART III. Pro quibus offeratur Euchariſtiæ Sacrificium. 391
Propoſitio I. Sacrificium Euchariſtiæ pro omnibus hominibus mortalem vitam agentibus, etiam Paganis, Judæis, Hæreticis, Catechumenis, Excommunicatis offerri poteſt, maxime tamen pro Fidelibus Eccleſiæ Communione fruentibus offertur. ibid.
Propoſitio II Sacrificium pro Sanctis in Cœlo regnantibus in gratiarum actionem offertur, non in remiſſionem culpæ, vel pœnæ, vel ad gratiam, aut gloriam eſſentialem ipſis impetrandam. 393
Propoſitio III Euchariſtiæ Sacrificium pro damnatis offerri non poteſt. 396
Propoſitio IV. Euchariſtiæ Sacrificium pro Fidelibus in Domino mortuis, nondum tamen plene expiatis, ſed in Purgatorio detentis, rite juxta Apoſtolorum Traditionem offertur. 399
Conſectaria Praxim ſpectantia. 409
Regula I. Sana de Purgatorio doctrina plebi exponenda. ibid.

INDEX

Veſtium ſacrarum a profanis diſcrimen. ibid
Benedictio. ibid
Veſtes Sacerdoti celebranti neceſſariæ. Illarum ſignificatio. 49
Veſtes ſacras ad uſus profanos adhibere nefas. 49
Gentilitia Nobilium Virorum, aut Mulierum ſtemmata in ſacris veſtibus, aut vaſis non ferenda. ibid
ART. IV. De Cæremoniis tempus Celebrationis ſpectantibus. 49
Olim varia quoad tempus offerendi Eccleſiarum diſciplina. ibid
Qui quotidie celebrare teneantur. 49
Hora celebrandi. 50
An Sacerdos plures Miſſas una die celebrare poſſit. 50
Miſſam celebrare non licet, niſi Matutino Officio cum Laudibus abſoluto. 50
An Miſſam imperfectam relinquere, vel intermittere liceat. 50
ART. V. De Cæremoniis ſpectantibus ordinem eorum, quæ in Miſſa fiunt. 50
Miſſa lingua vulgari non celebranda. ibid
Ritus ſummiſſa voce proferendi partem Canonis. 51
Ordo Miſſæ explicatur. 51
Confeſſio. Introitus. ibid
Kyrie eleiſon. 51
Hymnus Angelicus. 51
Populi ſalutatio. 51
Collecta. 51
Illius concluſio. 51
Epiſtola. Lectio illius cur Evangelio præmittatur. 51
Graduale. Alleluja. Tractus. 51
Lectio Evangelii. 51
Symbolum. 51
Offertorium. Præfatio. 51
Hymnus Seraphicus. 51
Canon Miſſæ. 51
ART. VI. De Cæremoniis ſpectantibus ordinem eorum, quæ in Miſſa aguntur. 51
Præparatio Sacerdotis. ibid
Aquæ Benedictio, & aſperſio. 51
Proceſſio, illiusque Myſteria. 51
Mutatio Sacerdotis ab una parte Altaris ad aliam. Elevatio manuum cum recitat Collectas. 51
Ritus in lectione Evangelii. 51
Oblationes Populi poſt Evangelium. 51
Qui ab Offertorio repellendi 51
Oblationes a Populo non negligendæ. 51
Quid ſilentium poſt Præfationem, & multiplex impreſſio Crucis ſuper Oblata ſignificent. 51
Quid tunſio pectoris, &c 51
Quid ſignificet præſentatio Patenæ, ejus oſculum, & Crucis cum ipſa ſignatio. 1
Fractio Hoſtiæ in tres partes, & commixtio cum Sanguine quid ſignificet. 51
Panis Benedictio, & diſtributio in Miſſa Parochiali. 51
Panis benedictus Euchariſtiæ Vicarius. 51
Benedictio Sacerdotis. 1

Finis Tomi Tertii.

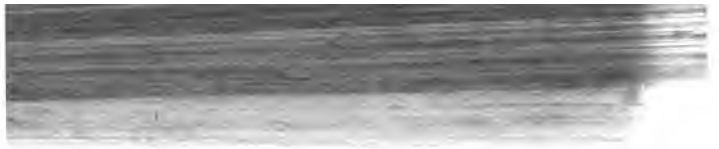
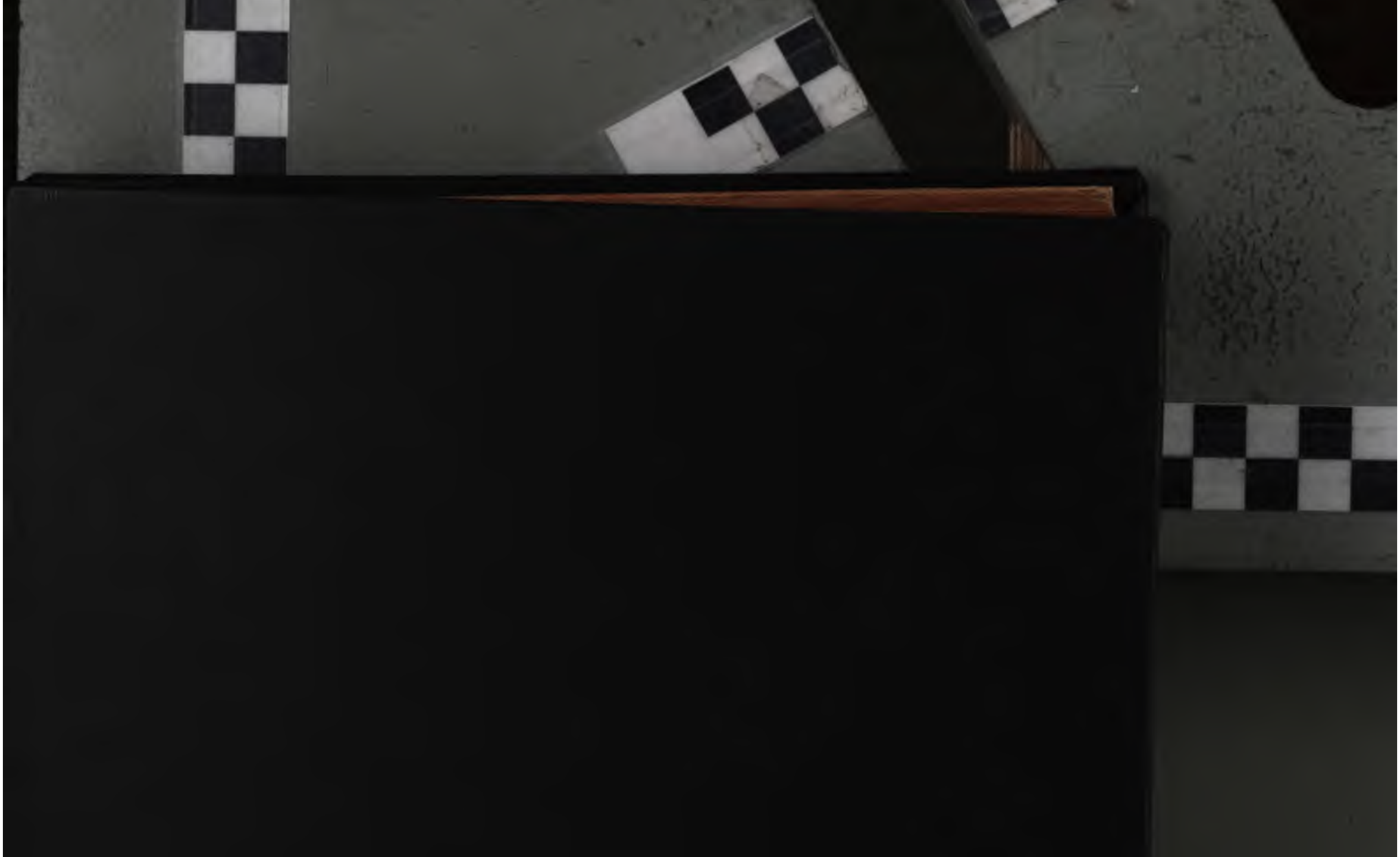
[redacted]